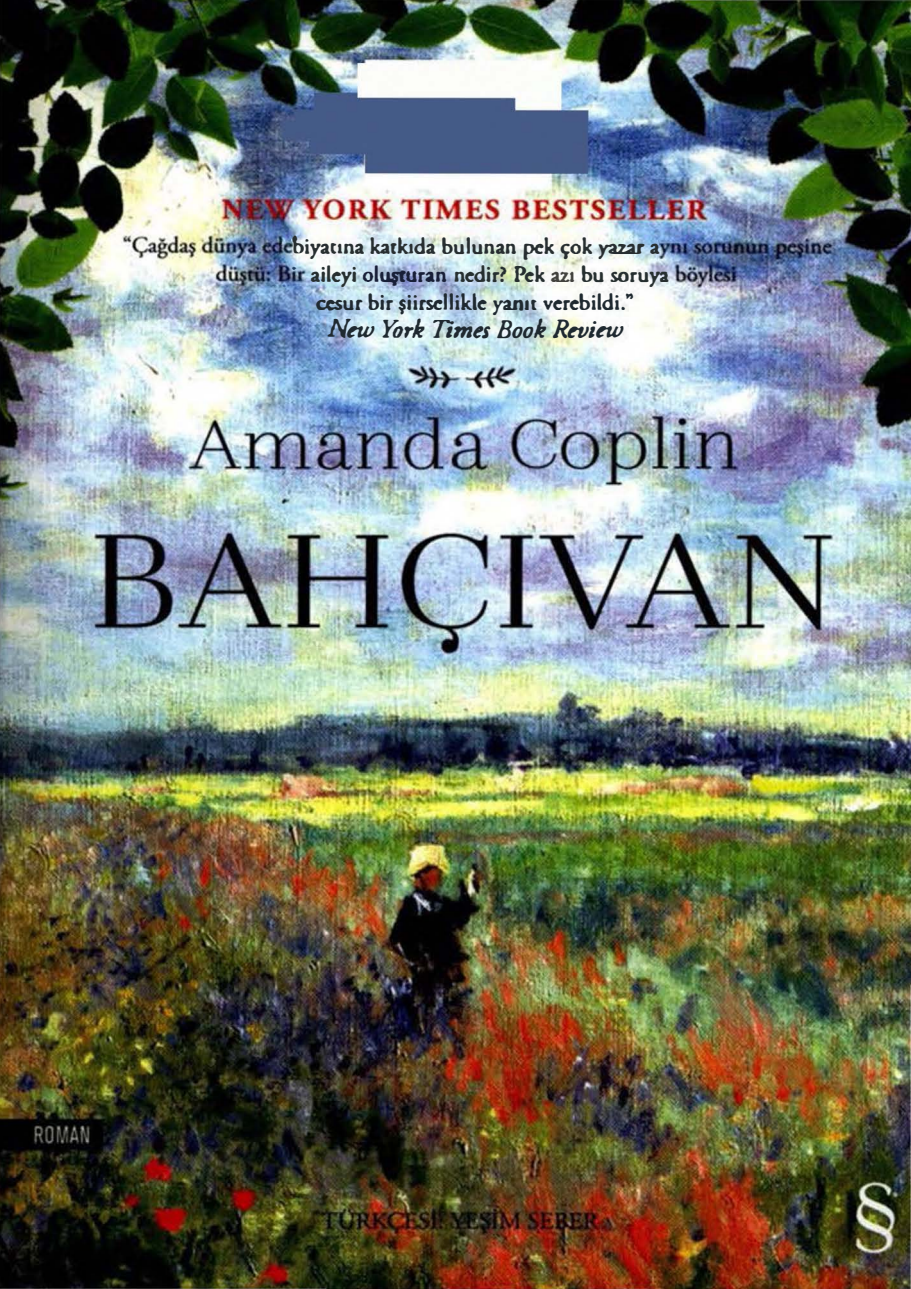

NEW YORK TIMES BESTSELLER
"Çağdaş dünya edebiyatına katkıda bulunan pek çok yazar aynı sorunun peşine düştü: Bir aileyi oluşturan nedir? Pek azı bu soruya böylesi cesur bir şiirsellikle yanıt verebildi."
New York Times Book Review
Amanda Coplin
BAHÇIVAN
ROMAN
TÜRKÇESİ: YEŞİM SERER

Amanda Coplin'in İlk Romanı **Bahçıvan** *İçin Basında Çıkan Övgüler*

"Çağdaş dünya edebiyatına katkıda bulunan pek çok yazar aynı sorunun peşine düştü: Bir aileyi oluşturan nedir? Fakat pek azı bu soruya böylesine cesur bir şiirsellikle yanıt verebildi."

—New York Times Book Review

Amanda Coplin'in bu görkemli ilk romanı başka bir yüzyıldan gelen bir mektup gibi. Yazarın henüz otuzlu yaşlarında olmasına rağmen bu kadar derin bir kavrayışa sahip olmasından sadece etkilenebilir insan... finalinde Emily Brontë'nin UĞULTULU TEPELER'indekilere eşdeğer, kusursuz bir ihtişam duygusuyla dolacaksınız.

—Washington Post

"Coplin taptaze, etkileyici bir üsluba sahip... Bu çarpıcı ilk romanın sonu her okuru mutlu etmese bile, hiç şüphesiz hem kitap hem de -tıpkı kitabın kendisi gibi inandırıcılığını koruyarak baştan sona dürüst kalabilen- Talmadge için en uygun olan bu."

—Minneapolis Star Tribune

"Nefes kesen bir ilk roman... BAHÇIVAN şiir gibi bir kitap, fakat gücünün kaynağı sadece üslubu değil. Coplin'in taciz, kayıp ve korkunun bireyin ruhuna verdiği kalıcı hasarları ele alışı sizi derinden etkileyecek. Bir ilk roman olarak BAHÇIVAN, Charles Frazier'ın SOĞUK DAĞ'ı ile birlikte anılmayı hak ediyor.

—*The Oregonian* (Portland)

BAHÇIVAN elinizden bırakmak istemeyeceğiniz, büyüleyici bir kitap. Hikâyede ilerleyen okur hem sayfaları hızlıca çevirme hem de toprağın kokusunu, günışığını ve sevgiyi hissettiği bu anların tadını sonuna kadar çıkarma isteği ile dolup taşıyor."

—*Seattle Times*

"Okuru yirminci yüzyılın başlarına götüren ve uzun süre akıldan çıkmayacak bu harikulade ilk roman John Steinbeck'ten çağrışımlar taşıyor. Coplin bu uzak coğrafyanın az ama öz konuşan karakterlerini göz kamaştırıcı bir berraklıkla resmediyor."

—*Entertainment Weekly*

Amanda Coplin'in tasvirleri Amerika'nın Kuzeybatı gerçeğine o denli sadık ki okur bu topraklardaki her kokuya, her sese, her renge aşina hissedecek kendini. Bu dünyanın karakterleri ve onların hikâyeleri uzun süre akıldan çıkmayacak kadar etkileyici. BAHÇIVAN es geçilmeyecek bir ilk roman.

—Ron Rash, *New York Times* çoksatarları olan SERENA ve THE COVE romanlarının yazarı

"Bu esrarengiz, güçlü, saf romanı okumak, kendinizi sıradan insanların sessiz sedasız, içten içe kaynayan fakat sonunda bir-

denbire kayısı ağacının çiçekleri gibi delice açan tutkularını, kederlerini anlatan eski bir halk türküsünün içinde kaybetmeye benziyor. Amanda Coplin BAHÇIVAN'da bilinemeyecek, sadece hissedilebilecek olanı anlatıyor."

—Bonnie Jo Campbell, AMERİCAN SALVAGE'ın yazarı

"BAHÇIVAN heyecan verici bir yetenek, hipnotize eden bir hikâye anlatıcılığı, lirizm, cesaret ve mucizelerle dolup taşıyor. Coplin, canlı ve inandırıcı karakterler çizdiği bu romanında göz kamaştıran bir zanaatkârlık örneği veriyor. "

—Jane Ciabattari, NPR

"Gerçek bir yetenek olan bir yazardan nefes kesici bir roman... Coplin'in lirik üslubu, güçlü hikâye anlatımı pek çok beklenmedik gelişmenin yanı sıra vurucu bir sona imkan tanıyor."

—Library Journal

Dokunaklı, anlamlı... kesinlikle etkileyici bir ilk roman... Coplin duygusallık tuzağına düşmüyor. Bunun yerine, cesaretin ve merhametin sıradan hayatları dönüştürebileceğini, yaralı ruhları iyileştirebileceğini gösteriyor bizlere."

—Publishers Weekly

"Coplin'in büyüleyici ilk romanı Batı'ya özgü biricik karakterleri ve muhteşem bir şekilde canlandırılan çetin coğrafyasıyla okurlarının iliklerine işleyecek bir okuma sunuyor."

—Booklist

"Zarafetle yazılmış, toprağın görkeminden insan doğasının ikircikli esrarına kadar alabildiğine inandırıcı, öyle ki insanda kederden çok hayranlık uyandırıyor."

—*Kirkus Reviews*

"Neredeyse kitaptaki her bir karakter, -cesaretleriyle olsun şikayet etmeden sonsuz bir azimle altından kalktıkları ağır işlerle olsun- takdirimizi topluyor. Okuru delip geçen bir kitap.

—Salvatore Scibona, THE END'in yazarı

"BAHÇIVAN'ı okumaya başladığınızda sizi ilk çarpan dilindeki zenginlik olacak. Fakat çok geçmeden, karakterlere bağlanacaksınız ve gitgide artan bir iştahla, adeta büyülenmişçesine okumaya devam edeceksiniz. Bunun Amanda Coplin'in ilk romanı olduğuna inanmak gerçekten güç."

—Wally Lamb, bir *New York Times* çoksatarı olan THE HOUR I FIRST BELIEVED'in yazarı

"Nihayetinde BAHÇIVAN'ın, başkahramanının yetiştirdiği meyvelerle pek çok ortak yönü var: Okurların ilk başlarda kitabın lezzetinden başları dönecek, fakat derinlere daldıkça, hayati önem taşıyan, sert bir çekirdek bulacaklar; biraz acı ama hepsinden öte zamansız."

—*BookPage*

"Sabırla örülmüş bir güzellik. BAHÇIVAN'da yazar karakterlerini ve içinde bulundukları durumları öylesine titizlikle inşa etmiş ki hikâyesi bize sabah haberleri kadar gerçek ve inandırıcı geliyor. Amanda Coplin'in bu kitabı bir ilk romandan çok yaşam boyu üzerinde çalışılmış bir eser hissi veriyor insana, büyülendim."

—Charles Baxter, Amerikan Ulusal Kitap Ödülü Finalisti: THE FEAST OF LOVE'ın yazarı

"Eşine az rastlanan bir kitap, ustalıkla yazılmış bir ilk roman. Görkemli ve tutku dolu, hayret verici derecede güçlü bir anlatım. BAHÇIVAN, Marilynne Robinson'un GILEAD'ı gibi, tarihe dalıp, görünüşte mütevazı bir Amerikan hayat tarzını tasvir ederken, en nihayetinde bize Amerika hakkında yazılmış en hazin öyküyü sunuyor."

—Patricia Hampl, A ROMANTIC EDUCATION'ın yazarı

"Bu dalıp gidilecek bir roman, hem harika hem de çetin olan dünyasına iyice batmalı insan. Bu öyle bir dünya ki, insan iki kapak arasından çıkmadan kolay kolay inanamıyor gerçek olmadığına."

—*Denver Post*

"Zarafetle tasvir edilen manzaralar bir yana, hikâye karakterlerinin duygusal yaşamlarıyla da insanı kendine hayran bırakıyor... bilge, muhteşem bir Amerikan romanı."

—*The Oprah Blog*

"Büyük bir yeteneği olan genç bir yazardan harikulade bir roman."
—*Dallas Morning News*

"Etkileyici bir güzellik... BAHÇIVAN o muhteşem tarihi romanların sürükleyiciliğine ve görkemine sahip... fakat Coplin hikâyesine zarif, küçük ölçekli devrimler eklemeyi de ihmal etmiyor. Dili Talmage'ın yetiştirdiği elma ağaçları kadar sade ve köklü, bu harikulade bir ilk kitap."
—*Boston Globe*

EVEREST
1497

AMANDA COPLIN

Wenatchee, Washington'da dünyaya geldi. Oregon Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu ve güzel sanatlar dalında yüksek lisansını Minnesota Üniversitesi'nde tamamladı. Romanı için Provincetown, Massachusetts'deki Güzel Sanatlar Çalışma Merkezi'nde ve Ghent, New York'taki Ledig House'ta bulunan Omi Uluslararası Sanat Merkezi'nde konaklamaya hak kazanmış olan yazar Portland, Oregon'da yaşamaktadır.

YEŞİM SEBER

1970'te İstanbul'da doğdu. Kadıköy Kız Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Gazetecilikle başladığı kariyerini 1995'ten beri çevirmen olarak sürdürüyor. Çevirdiği kitaplardan bazıları şunlardır: *Frankenstein*, Mary Shelley; *Darwin Komplosu*, John Darnton; *Sürrealist Manifestolar*, Andre Breton; *Suikastçının Şarkısı*, M.G. Vassanji; *Kutudaki Canavar*, Ruth Rendell; *Stone Arabia, Bir Rock'n Roll Romanı*, Dana Spiotta.

AMANDA COPLIN

BAHÇIVAN

Türkçesi: Yeşim Seber

§

Aileme ve Büyükbabam
Dwayne Eugene Sanders'ın Anısına

1936-1994

Yayın No 1497
Çağdaş Dünya Edebiyatı 204

Bahçıvan
Amanda Coplin

Kitabın Özgün Adı: *The Orchardist*

Yayına hazırlayan: Başak Güntekin
İngilizce aslından çeviren: Yeşim Seber
Kapak tasarımı: Füsun Turcan Elmasoğlu
Sayfa tasarımı: Zülal Babacak

© 2012, Amanda Coplin
© 2016, bu kitabın Türkçe yayın hakları William Morris Endeavor (WME) aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Şubat 2016

ISBN: 978 - 605 - 141 - 970 - 1
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

"Verdiğin güller uyanık tuttu beni
Düşen taç yaprakların sesiyle."

JACK GILBERT

TEŞEKKÜRLER

Sundukları ilham, yardım ve destek için aşağıdaki kişilere teşekkür ederim:

Beverly Coplin, Terry Coplin, Matthew Coplin, Beverly Sanders Perry, Donna O'Brien, Lindsey Dart, Ted Salk, Julie Johnson, Cheri Johnson, Mike McGriff, Carl Adamshick, Matthew Dickman, Michael Dickman, Dorianne Laux, Joseph Millar, Micha Patiniott, Robert Yates, Cathy Falk, Susan Mabry, Louise Westling, Debra Gwartney, Cindy Heidemann, Joni Tevis, David Bernardy, Laura Flynn, Rachel Moritz, Sari Fordham, Josh Wallaert, Jack Baur, Charlie Conley, Jennine Capó Crucet, David Treuer ve Joseph Laizure.

Charles Baxter, Salvatore Scibona, Bill Clegg ve Terry Karten'a özel teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, Ledig House'taki Omi Uluslararası Yazarlar Konaklama Programı'na, Provincetown'daki Fine Arts Work Center'a, Minnesota State Arts Board'a, University of Minnesota'nın Yaratıcı Yazarlık Programı'na, University of Oregon'un İngilizce ve Yaratıcı Yazarlık bölümlerine ve *Third Coast* dergisine teşekkürü borç bilirim.

I

Adamın yüzü ay kadar çukurluydu. Uzun boylu, geniş omuzluydu ve tıknaz denilemeyecek kadar iri yapılı olsa da, insan ona bakınca zamanla nasıl bir tıknazlığa evrileceğini görebilirdi: İhtiyar adamların, göğüs kafesindeki bir toparlaklıkla belirginleşen gürbüz görüntüsünü taşımaya başlayalı çok olmuştu. Kulakları fil gibiydi; gençken, kulaklar kafasından fırlamış gibi durduğunda ziyadesiyle yorumlanan bir özellikti bu, fakat artık onlar da güneş altında kalmış teninin geri kalanı gibi kararmış ve kafatasına, hayatının başka hiçbir döneminde olmadığı kadar daha çok yaslanmış ve sertleşen etleriyle bir meyvenin pütürlü kabuğunu andırır olmuşlardı. Sinek kaydı tıraşlı yüzünde iri gözenekler vardı; cildi yağlıydı. Kimi ışıklarda teni griye çalar, öteki ışıklarda kâh iç yağı rengini alır, kâh kırmızı olurdu. Dudakları, yüzüyle aynı renkteydi; zaman içinde çehresinin genel durumuna yenik düşmüş, yok olmaya yüz tutmuşlardı. Burnu kocamandı, soğan biçimindeydi. Gözleri kantaron çiçeği mavisiydi. Artık kirpiklerinden geriye pek bir şey kalmamışsa da, gençken bunlar gür ve simsiyahtılar; yanaklarından kan damlardı ve dudakları da bir meleğinkiler kadar saf ve dolgundu. Tüm bunlar bir araya geldiğinde kadınlar onu öpme dürtülerine engel olamaz, ev işlerinin ortasında yere eğilip oğlanı göğüslerine bastırırlardı. Annesinin artık hepten unutulmuş, şimdi bilincinde gölgelerin gölgesine dönüşmüş bütün o Arkan-

sas'lı kız kardeşleri. Ah, canım benim, derlerdi. Ah, benim tatlı kuzucuğum.

Kolları güneşten esmerleşmişti ve üzerlerinde eski yaraların benek benek izleri vardı. Çam kokulu briyantinle zapt edilen koyu renkli, uçuşan seyrek teller halindeki saçlarını başına yapıştırarak tarardı.

Dünyaya –gözünün önündeki nesnelere– onları sanki uzak bir mesafeden görüyormuş gibi bakardı. Zira, yeryüzünde bir yerden bir yere giderken başka âlemlerde dolaştığı da olurdu. Kimi mevsimlerde, kimi ışık tonlarında hatıralar, sivri pençeli kuşlar misali üzerine çullanıverirlerdi: Yeşilliklerin içinde dönen bir baş, bir odada yakılmış gaz lambasının ışığı. Ve bir de yarım yamalak ayırdında olduğu, dikkatinin her zaman üzerlerinde toplandığı başka daimi zihinsel meşguliyetler de söz konusuydu: Meyve bahçesinde şimdiki ve geçmiş zamanda gerçekleştirilen projeler, genç bir erkek olarak duymuş olduğu arzular, artık sadece içleri boşalmış hallerinde anımsadığı endişeler ve korkular; dikmeyi umut ettiği ağaçlar; kalem aşısı ve sulama deneyleri; reçel tarifleri; mahzen sıcaklıkları; aralarında geyiklerin, tavşanların, kemirgenlerin, tırtılların ve dünya kadar haşerenin de bulunduğu bir sürü bitki zararlısını zehirlemek ya da en azından caydırmak için kullanılan kimyasal terkipler; arıları çekme yöntemleri. Mühimdi hava ve birtakım yıllarda karşılaşılan modeller ya da (meteorolojik anlamda) yinelenme olasılıkları ve bunların toprak açısından ne gibi anlamlara gelebilecekleri; almanakların bilgeliği, başka adamların, başka meyve yetiştiricilerinin sözleri, önemsiz gibi duran, ama çoğu zaman önemli oldukları anlaşılan sözleri. Ertesi sonbahar avlanmak için nereye gideceğini düşünürdü. Zihninde sürekli olarak topraklarının, malının mülkünün, binalarının, hayvanlarının durumunu değerlendirirdi. Ve en çok da içinde bulun-

duğu haftanın hava şartlarına, sıcaklığına ve sağanak yağmurun varlığına ya da potansiyeline; yakın dönemde yaşanan felâketlere ve kendisinin bunlara nasıl karşılık verdiğine; mevsimsel vaziyetlere; hiçbir esneklik barındırmayan görevler manzumesindeki kendi konumuna, o gün, o öğleden sonra ve o akşam yapmak zorunda olduklarına, ertesi sabahki işlere nasıl hazırlanacağına kafa patlatırdı. Acaba adamlar ne zaman geleceklerdi ve onlara hazır olabilecek miydi? Elbette hazır olacaktı, her zaman olmuştu; onlara başka hiçbir şeye olmadığı kadar hazırdı. Hayatındaki, bir insana –Caroline Middey'ye ya da Clee'ye, annesine ya da onu çoktan unutmuş olan bir yabancıya– hiç söylememiş olmayı ya da farklı bir şekilde söylemiş olmayı dilediği lafların edildiği anları aklından geçirdi ve tek bir kelime kadar küçücük bir şey söylemesi gerektiği halde hiç sesini çıkarmadığı anları düşündü. Hayatı boyunca kız kardeşine ettiği her bir lafı anımsamaya çalıştı, kendi hasisliğini ya da düşüncesizliğini, kızın ses tonundaki birtakım değişikliklere karşı duyarsızlığını saptamaya çalıştı. Üzerinden ne çok zaman geçmişti. Arada bir kız kardeşini unuttuğunu düşünerek içi cız ederdi, fakat işin aslı –kendisi bunu kabullenmek istemese de– onu çoktan iyiden iyiye unutmuş olduğuydu.

Şimdi, arkasındaki üstleri örtülmüş elma ve kayısı kasaları at arabasının arka bölmesini hışırtı sesleriyle dolduruyor, araba, üzerindeki ağırlıkla gıcırtılar çıkararak yolda ilerliyordu; kafasındaki düşünce öbekleriyle uyum içinde olan eski mi eski bir ritim tutturmuştu. Güneşten gözleri kamaştı ve düşünceleri kesintiye uğradı. Soğuktu arkasındaki dağlar. Haziran ayındaydılar; yol çoktan toza toprağa bulanmıştı. Bedeni hafifçe öne eğikti, gevşek dana derisinden şapka alnına siper yapıyor, altındaki hiçbir düşmanca duygu barındırmayan çatık kaşlarını örtüyordu. Kocaman eller ve şişkin eklemler gevşek bir şekilde dizginleri tutmaktaydı.

Kasabaya buğday tarlalarından girdi ve ana caddeden aşağı doğru sürmeye başladı arabayı. Ortalık sessiz sakindi. Günlerden pazardı. Metodist kilisesi kasabanın öbür tarafında olduğuna göre, en yakın kilisedeki cemaatin dağılmasına daha zaman var, diye düşündü. Arabasını bakkal dükkânının önüne çekti, katıra su verdi. At arabasının arkasındaki çuval beziyle kaplı kasaları tek tek çekip, üzerlerindeki örtüyü açarak ve içlerindekileri boşaltarak meyve tezgâhını kurduğu sırada bir kadın köşeyi döndü, platforma çıktı ve adama yaklaştı. Yüzü, sanki ateşte yanmış gibi alacalı ve pembeydi; ağzı öfkeyle büzülmüştü. Göğsünün önünde kendini savunmak istercesine tuttuğu bir çuval vardı ve öne eğilip hafif yukarı doğru eğimli duran Arkansas Black kasasını incelemeye koyuldu. Elini bir elmaya uzattıysa da, ona dokunmadı ve kararsızlık içinde adamın o anda üstünü açtığı daha soluk renkli bir elma kasasına gözünü dikti. Nedir bunlar?

Adam göz ucuyla yere baktı. Greenings. Rhode Island Greenings.

Konuştuğunda sesi alçak perdeden ve hiç kullanılmamış gibi çıkmıştı; adam boğazını temizledi. Kadın bekledi, zihninde elmaları ölçüp biçti. Pekâlâ. Bunlardan biraz alayım. Eteğinin kıvrımlarından rengi atmış, yeşil bir bozuk para cüzdanı çıkardı. Kaç para?

Adam fiyatı söyledi. Kadın, bozuklukları kurcalaya kurcalaya doğru miktarı toparladı ve adama uzattı.

Adam çuvalı meyveyle doldururken, kadın döndü ve arkasına baktı. Dedi ki:

Bak şu kedinin getirdiğine. Şu ikisi buraya öyle bir bakıyor ki, dikkat etmezsen seni soyup soğana çevirecekler. Pek de serseri bir halleri var. Kadın burnunu çekti.

Kısa bir an geçtikten sonra adam onun başıyla gösterdiği yere baktı. Sokağın aşağısında, hırdavatçı dükkânı tentesinin altında üstü başı dökülen, suratları kir pas içinde iki kız yan birbirlerine dönük halde, gizli bir iş üstündeymişçesine ayakta duruyorlardı. Talmadge ile kadının dikkatle kendilerine baktıklarını görünce onlara arkalarını döndüler. Adam alt kısmı meyvelerden ağırlaşan ve biçimsizleşen çuvalı kadına uzattı.

Kadın bir an tereddüt etti, gözü hâlâ kızların üzerindeydi, sonra arkasına dönüp adama hafif bir baş selamı verdi, platformdan indi ve sokağın aşağısına doğru yürüdü.

Adam, at arabasından ahşap, katlanabilir iskemlesini çıkardı ve kasaların yanına oturdu. Rüzgâr esip savurdu ve kumları platforma saçtı, sonra dindi. Yağmur geliyordu; o akşam ya da ertesi gün yağabilirdi. Kızlar hareketlendi; şimdi omuzlarını birbirlerine bitiştirmiş, manifaturacı dükkânının camından içeri bakarak dikiliyorlardı. Ani bir rüzgârın esintisi elbiselerini baldırlarına yapıştırdı, ama yerlerinden kıpırdamadılar. Adam şapkasını indirdi. Bu iki kız onun için ne anlama geliyordu? Uyuklamaya başladı. Kendisiyle konuşan birinin sesine uyandı:

Sen misin, Talmadge? Şu kızlar az önce senden elma çaldılar.

Adam şapkasını düzeltti. Gevşek ağızlı bir oğlan ayakta durmuş, ağzı açık bir şekilde ona bakıyordu.

Çaldıklarını gördüm, dedi oğlan. Onları hırsızlık yaparken gördüm. Bana bir beş sent verirsen arkalarından koşup onları yakalarım ve sana elmalarını geri getiririm.

Kızlar Talmadge'ın beklediğinden daha uzağa gitmişlerdi. Son bir gayretle hızlanmaya çalıştıklarından, ikisinin arasından bir homurtu sesi yükseliyordu. Elmalar yukarı çekilmiş elbiselerinden yerlere düşüyor, kızlar onları yerden almak için güçlükle çömeliyor ya da eğiliyordu. Bu güçlüğün sebebi, adamın gördüğü

kadarıyla, normal olmayan şişkinlikteki karınlarıydı. Daha önce kızların hamile olduklarını fark etmemişti. Ona yakın duran – daha küçük, asık suratlı, saçları yüzünün çevresine kondurulmuş kocaman bir arı kovanını andıran– kız, omzunun üzerinden baktı ve bir çığlık attı, elbisesinin eteğini tutmayı bıraktı, büyük bir gümbürtüyle düşen elmaların arasından ileri doğru bir hamle yaptı. Öteki kız başım çevirdi. Daha uzun boyluydu, bir şahinin aman vermez tedirginliğiyle bakan simsiyah gözleri vardı. Saçları omzuna düşen kalın bir örgü halinde toplanmıştı. Öteki kızı bileğinden tuttuğu gibi yanı sıra çekiştirmeye başladı ve ikisi birlikte o halde –nefes nefeseyken ve bir tanesi ağlarken– tenha yolda aksak ve hızlı bir tempo yakaladılar. Adam olduğu yerde kaldı ve onların gidişini seyretti. Oğlan, onun yanında durup çılgına dönmüş gözlerle bir Talmadge'a bir pejmürde kılıklı ikiliye bakıyordu. Onları sana getirebilirim, onları yakalayabilirim Talmadge, dedi. Çılgına dönmüş gözleri bir ona, bir kızlara gidip geldi.

Oğlan bir kez daha Talmadge, dedi.

Talmadge kızların geri çekilişini seyre dalmıştı.

Vadiye, annesi ve kız kardeşiyle 1857 yazında, o dokuz yaşındayken gelmişlerdi. Oregon Bölgesi'nin kuzey orta kesimlerindendiler; babası oradaki gümüş madenlerinde çalışırdı. Madende bir göçük meydana geldiğinde annesi, babalarının cansız bedeninin diğerleriyle birlikte topraktan çıkarılmasını bile beklemeden birkaç parça eşyasını toplamış ve yanına Talmadge ile kız kardeşini de alarak yollara düşmüştü. İlk önce kuzeye, sonra batıya ve batıdan tekrar kuzeye doğru yol almışlardı.

Çoğu zaman yürümüş ve yalnızca fırsat bulduklarında at arabalarıyla seyahat etmişlerdi. Wallowa'ları ve Blue Mountains dağlarını aştıktan sonra karşılarına çölü andıran uçsuz bucaksız, güneşten kavrulmuş düzlükler çıkmıştı. Ve Columbia'ya vardıklarında akıntıya karşı ilerleyerek ırmağın başka bir akarsuyla birleştiği noktaya giden, ancak buradan öteye geçemeyen bir buharlı gemiye binmişlerdi. Buharlı geminin makinisti, pek emin olmasa da, yürümek zorunda olduklarını söylemişti; şayet dağ geçidinin öbür tarafına geçip sahile doğru devam etmek gibi bir niyetleri varsa, kendilerine rehberlik yapacak birini –bir tuzak avcısı, bir Kızılderili– bulmaları şarttı. Ve bu koşullara rağmen Talmadge'ın annesi yolundan dönmemişti. Irmakla akarsuyun birleştiği noktadan çıkıp dört gün boyunca kendilerine hiç yakınlaşıyormuş gibi görünmeyen dağlara doğru yürümüşlerdi. Rakım

artıyor, Cascade Sıradağları önlerinde tanrılar gibi yükseliyordu. Aylardan mayıstı ve kar yağıyordu. Talmadge'ın kendisinden bir yaş küçük olan kız kardeşi Elsbeth üşüyordu, karnı açtı. Talmadge, kızın ellerini kendi ellerinin arasına alıp ovalıyor ve ona bir yuva kurduklarında yiyecekleri yemeklere dair hikâyeler anlatıyordu: Mısır ekmeği ve et suyu, turp otu, elma kompostosu. Annelerinin bu hikâyelere bir şey söylediği yoktu. Kadın niçin onları, zihninde canlandırdığı bir hedefe doğru ilerlercesine, bir kuzeye ve batıya, bir batıdan kuzeye sürüklüyor olabilirdi?

Kilometrelerce uzakta –ancak yola çıkmalarından önceki kadar çok kilometre etmeyen bir mesafede– dağların öbür tarafında okyanusun olduğunu duymuşlardı. Durmak bilmeyen yağmurların. Yeşilliklerin. Belki de gittikleri yer orasıydı, diye düşünmüştü Talmadge. Bazen de –fakat kendisi bunu nasıl düşünebilirdi? Bir çocuk annesi hakkında nasıl böyle şeyler düşünebilirdi?– annesinin onları ölüme götürdüğünü düşündüğü olurdu. Maden kampındaki diğer kadınlar annelerine tuhaf gözüyle bakarlardı; kendisi bunu biliyordu, onun hakkında nasıl konuştuklarını da biliyordu. Fakat, az önce yaptığı değerlendirmeyi tamamıyla unutarak, aslında sorun onda değil, diye düşünüyordu; annesinin tek sorunu, hayatta bu kadınların arzuladığından farklı şeyler istiyor olmasıydı. Annesini onlardan ayıran şey buydu. Kimi kadınların salt mahremiyetle yetinebildiği hallerde, annesi aşırının kıyısında gezinen katıksız bir yalnızlığa özlem duyardı; insanı, artık bunu istemeyecek hale gelse bile sürekli kendisine dönmeye zorlayan türden bir yalnızlıktı bu. Ama kadın yine de onu arzulardı. Küçük bir kız çocuğu olduğu zamanlardan beri hep yalnız olmayı istemişti. Başka insanların sesi sinirine dokunurdu: Kasabaya inmek, Talmadge ya da Talmadge'ın babası veya kız kardeşi dışındaki insanlarla iletişim kurmak onun için

işkenceydi. Ömründen ömür giderdi. Ve hal böyle olunca onlar da yürümüşlerdi: Annesini içine katacak ve onu yenebilecek bir yer, bir yuva kurabileceği ve çocuklarına yuva olabilecek bir yer bulmak için yürümüşlerdi. Çocuklarına "siz toprağa aitsiniz ve toprak da çetindir" gerçeğini kanıtlayabileceği bir yer.

Soğuğu insanın iliklerine kadar işleyen ormandan yukarılara tırmanmış ve yaban çiçekleriyle börtü böceğin patırtısından ağırlaşmış aydınlık çayırlarda soluklanmışlardı. Belki çoktan öldük ve burası da cennettir, diye düşünmüştü Talmadge. Kimi anlarda buna inanmak kolaylaşıyordu. Her yanı açık bir kulübede tir tir titreyen, yetersiz beslenmiş ve bir ateşin etrafında ellerini ısıtarak oturan beş adamdan oluşan bir madenci kampına gelmişlerdi. Dışarıda hafif bir yağmur yağıyordu. Talmadge, annesi ve kız kardeşi içeri girdiğinde ve önlerinde durduklarında adamlar onlara sanki hayalet görmüş gibi bakmışlardı. Talmadge'ın annesi adamların kendilerine verecek yiyeceklerinin olup olmadığını sormuştu. Adamlar ona boş gözlerle bakmışlardı. Çocuklara boş gözlerle bakmışlardı. Nihayet, adamlardan biri, nereye gidiyorsunuz, demişti. Burada olmamanız gerekirdi. Adamlar azıcık fasulyelerini onlarla paylaşmış, yemeklerini doğrudan teneke kutudan yemişlerdi. Ve sonra (Talmadge bunu hayatı boyunca unutmayacaktı) bir adam banjosunu çıkarıp çalmaya başlamış ve sonunda da şarkı söylemişti. Çarpık-çurpuk dişleri, bıyığındaki ve sakalındakileri andıran lekelerle doluydu. Açık mavi gözleri yaşlıydı. İçinde Talmadge'ın kulağına hiç yabancı gelmeyen bir yer adının geçtiği şarkılar söylemişti: Tennessee. Kendi babasının da doğduğu yerdi burası. Talmadge sonradan düşününce adamın ağladığını fark etmişti. Peki, adam ne için ağlıyordu? Memleketini özlemiştir, demişti Talmadge'ın annesi.

Adamlar onlara derenin on beş kilometre yukarısında, erzak karşılığında mallarını değiş tokuş edebilecekleri bir noktanın bulunduğunu söylemişlerdi. Yaz mevsiminde olduklarından seyahat etmek için iyi bir zamandı, ama kışın oradan geçmek imkânsızdı. Talmadge, annesi ve kız kardeşi madencilerden ayrılmış ve günün ilerleyen saatlerinde değiş tokuş noktasına varmışlardı. Ondan sonra da yürüyüşlerine devam etmişlerdi. Ne yapıyorsun, demişti insanlar. Geri dön. Küçük çocukların var. Hava iki gün boyunca yağmur ve soğuk yapmıştı. Kız kardeşinde kuru bir öksürük baş göstermişti. Ve sık ağaçlıklı bir ormandan geçtikten sonra kendilerini sanki burası dünyanın başı ya da sonuymuş gibi ışık içinde yüzen bir vadinin kenarında bulmuşlardı. Sapsarı çimenlerle kaplı bir vadinin. Alt kısmında incecik bir şerit halinde akan suyun hareketi dışında tek bir kıpırtı yoktu. Yanında duran kız kardeşi nefesini tutmuştu ve öteki yanında duran annesinin sessiz, gönülsüz bir tatmin duygusu yaşadığını hissetmişti.

Vadinin içlerine yürümüşlerdi.

Dereden geriye doğru çıkan yüksek düzlükte pis bir madenci barakasıyla iki hastalıklı Gravenstein elma ağacı vardı. Derenin karşı tarafında, uzaktaki kenarlarının sınırı orman tarafından çizilmiş açık arazi uzanıyordu. Doğuda bir kanyonun karanlık girişi göze çarpıyordu. Üç hafta sonra kanyonun içlerine doğru bir buçuk kilometre ilerleyip, daha geniş bir ormanlık alandan geçtikten sonra derenin yukarıda kalan parçasının kenarında bir kulübenin olduğunu keşfettiler. Ve burada da, aşağıda olduğu gibi, derenin sığ bir kesimine yerleştirilmiş olan yapay bir madenci oluğu[1] vardı. Talmadge'ın annesinin kendine verdiği görevlerden ilki, yapay oluğu parçalarına ayırmak ve bunu da, söz

1 Suyu aldığında alt kısmında bulunan çentikler vasıtasıyla çakıl ya da kumdaki altını ayrıştıran düzenek. (ç.n.)

konusu meslekle ilişkili olduğunu düşündüğü diğer alet edevatla birlikte ormana gömmek olmuştu. Bana bir ömür yetecek kadar maden hatıram var, demişti kadın.

Bir yıl boyunca o, annesi ve kız kardeşi hastalıklı Gravenstein ağaçlarına bakmış ve annelerinin kış giysilerindeki astarların içine diktiği tohumları ekerek sebze yetiştirmeye başlamışlardı. Ertesi yıl, yaz mevsiminde, Peshastin Deresi'ndeki madencilere meyve satmışlar ve Icicle'daki değiş tokuş noktasında ürünlerinin karşılığında erzak almayı başarmışlardı.

Oradaki ilk yazlarının sonunda ve sonraki ilkbaharda, ormandan, yanlarına iki yüzü aşkın attan oluşan bir sürüyü de almış olan bir grup yerli adam çıkagelmişti. Adamlar Talmadge'la, annesiyle ya da kız kardeşiyle konuşmaya çalışmamış ve Talmadge, annesi ya da kız kardeşi de onlarla konuşma girişiminde bulunmamıştı. Adamlar üç gün boyunca arazide kalmışlardı.

Ertesi yaz tekrar geldiklerinde, Talmadge'ın annesi onların kamp kurduğu araziye gitmiş ve adamlara meyve-sebze ve somun somun patates ekmeği ikram etmişti. Adamlar hediyeleri kabul etmiş ve dört hafta sonra geri döndüklerinde, kadına, öldürdükten sonra atın sırtına bağlayarak taşıdıkları bir geyiği sunmuşlardı.

Bunlar binek atı yetiştiricisiydi; o dönemde çoğu Nez Perce kabilesine mensuptu, ama sonraki yıllardı aralarına Palouse, Yakama, Cayuse, Walla Walla, Umatilla gibi diğer kabilelerden insanlar da katılmıştı. Güneydoğu yönündeki Blue Mountains, Wallowa, Steens, Sawtooth sıra dağlarında atları yakalar, bunları yetiştirip taşradaki müzayedelerde satarlardı. Atları besleyip dinlendirmek ve onlarınki gibi kural tanımayan çeteleri bulmak üzere kırsal kesimin altını üstüne getiren kanun adamlarından kaçmak için de takriben son on yıldır vadide konaklıyorlardı.

Adamlar atları elden çıkardıktan sonraki güneye inme yolculuklarında, sürüleri büyük ölçüde azalmış olarak meyve bahçesine gelirler ve içlerinden pek çoğu şık deri yelekleri ve eyer çantalarıyla caka satardı. Talmadge ile kız kardeşine armağanlar getirir, onlara şeker ya da hayvan şekli verilmiş mat cam parçaları verirlerdi. Talmadge ile kız kardeşinin denklerini karıştırmasına izin verir ve onları arazide, çocukların eyerin üzerindeki adamların önünde oturtuldukları küçük at gezintilerine çıkarırlardı.

Güneye inme yolculuklarında adamlar orada sadece tek bir gece konaklar ve Talmadge sabah uyandığında çoktan gitmiş olurlardı. Ateş çukurlarında henüz soğumamış halde duran küller ve atlarla tütünün birbirine geçmiş kokusu gidişlerinin ertesinde uzun saatler boyunca havada asılı halde kalarak genç Talmadge'ın içinde hissedilebilir bir melankoli ve boşluk duygusunun doğmasına yol açardı.

Adamların bazen erkek çocuklarla birlikte geldikleri de olurdu; bunların sayısı iki ya da üçü geçmez, ender hallerde artardı. Çocukların bazıları sadece bir defaya mahsus olarak görülebilir, tek bir sezon boyunca gelip gider ve onları bir daha gören olmazdı. En baştan beri grubun gediklisi olan tek çocuk Nez Perce liderinin yeğeni olan ve Talmadge ile Elsbeth'in Clee olarak tanıdıkları bir oğlandı. Çocuğun sadece adamların kendi aralarında kullandıkları başka bir özel ismi daha vardı. Geniş, düşüncelere dalmış bir alnı ve büyük, dikkatli, duygu yüklü bir ağzı olan koyu tenli, kaslı, uzun boylu bir çocuktu Clee. Fazla güldüğü ya da abartılı yüz ifadeleri takındığı görülmüş şey değildi. Çocukken bile dingin, tutkulu bir dikkat sergilerdi. Saçları dirseklerine kadar iner ve kimi zaman, gözlerinin önüne düşen perçemlere sıkı sıkı yapılmış iki örgü eşlik ederdi.

Fakat daha en başından Clee'nin onu diğerlerinden belirgin şekilde ayıran bir özelliği vardı: Oğlan konuşmuyordu. Bunun tek sebebi utangaç olması ya da Talmadge ile kız kardeşinden özellikle çekinmesi veya beyazlarla konuşmamayı tercih etmesi değildi; birlikte ata bindiği adamlarla bile konuşmazdı. Sağır da değildi, çünkü Talmadge ve kız kardeşinin duyduğu sesleri duyabiliyor, başını çevirerek onlarla birlikte fiziksel tepki verebiliyordu. Kendisine hitap eden insanlara bakarken başını hafifçe yukarı dikme huyunu geliştirmişti. Ama o güne kadar ağzından bir kez olsun, tek bir kelime çıkmamıştı.

Elsbeth bir keresinde annelerine, onun nesi var, diye sormuştu. O sırada ırmağın kenarında çömelmiş bulaşık yıkamakta olan anneleri omzunu silkmişti. Belki ses tellerinde bir bozukluk vardır, demişti kadın. Ya da canı konuşmak istemiyordur.

Peki ama neden?

Anneleri yine omzunu silkmişti. Bilmiyorum çocuğum, demişti.

Talmadge, kendisinin ve Elsbeth'in Clee ile arkadaş oldukları tek bir belirgin anın yaşandığını anımsamıyordu, fakat adamlar atlarıyla birlikte araziye girdiklerinde Talmadge ile Elsbeth gidip Clee'yi bulur ve dıştaki ormanın ya da kanyonun gözlerden uzak ortamında ele geçirdikleri hazineleri –taşlar, şeker, hayvan postu parçaları– ona gösterir ve oğlanı keşfettikleri mekânlara, gizli köşelere, bir böğürtlen çalılığındaki çimenlerin derinliklerinde oluşmuş ve içi güneşle dolmuş tuhaf çöküntülere götürürlerdi. Ve aynı şekilde Clee de onlara o senenin müzayedelerinden topladığı küçük oyuncaklar ve oyma işleri, üst üste katlanmış resimler, panayır ve gösteri afişleri, hatta kadife, saten ve güderi gibi kumaşların numunelerine benzer birtakım nesneler gösterirdi; çocuklar kumaşları parmaklarının arasına alıp okşar, bunları

dudaklarına ve yanaklarına götürürlerdi. O sırada Clee'nin konuşamamasının ya da konuşmamasının bir önemi yokmuş gibiydi. İlişkilerinin hiçbir eksiği, gediği yoktu.

Talmadge ve Elsbeth'in annesi 1860 ilkbaharında bir akciğer hastalığından hayatını kaybetti. İki yıl sonra, iki dönüm elmanın ve bir dönüm kayısının hasadını yaptılar ve meyvelerin satışından kazandıkları parayla madenci barakasını yıkıp yerine iki odalı bir kulübe yaptılar. Kendisi on beş, Elsbeth on dört yaşındaydı. Ertesi ilkbahar kulübenin etrafındaki üç erik ağacını ve kanyon girişinin içindeki ilk elma ağaçlarını diktiler.

1864 sonbaharında Talmadge çiçek hastalığına yakalandı ve ölümden döndü. Hastalık yüzünden suratında, göğsünde ve kollarında berbat yara izleri kaldı, sağ kulağı kısmen sağır oldu. Sonraki yılın ilkbaharında kanyonu su bastı ve çok sayıda elma ağacı yok oldu. O yaz, 1865 yılında, Elsbeth şifalı ot toplamak için arazinin ilerisindeki ormana gitti ve bir daha geri dönmedi. Talmadge, Peshastin kampındaki madencilerden yardım istedi ve onlar da kızı bulamayınca, atlarla gelen adamlara gidip arama çalışmasına yardım edip edemeyeceklerini sordu. Clee kızın bonesini, başka bir adamsa ot toplama sepetini buldu. Bulabildikleri tek şey bunlardı.

Elsbeth Coleen Talmadge. Kız da kendisi ve annesi gibi siyah saçlı ve soğan burunluydu. Bu burun kızın hayatını mahvedecek, diye söylenirdi annesinin kız kardeşleri. İnsanın giysileriyle kapatabildiği bir kusur (tam olarak böyle de denemezdi, sadece yüz hatlarından biri fazla iriydi) başka, yüzünde taşıdığı bir kusur başka şeydi; kıza acırlardı. Talmadge'ın annesi bu sözler üzerine hiçbir yorumda bulunmazdı; kendisi, bunun bir öneminin

olduğuna inanmadığından, bir genç kızın dış görünümü gibi konularda hiç konuşmazdı. Kızı sıradan olmasına sıradandı, ama güçlü kuvvetli bir bedeni ve kocaman ayakları vardı. Bir çiftlik arazisini gayet güzel çekip çevirebilirdi. Üstelik yanında, kendisine yol gösteren ve yardımcı olan Talmadge da vardı. İkisinin, yani onunla Elsbeth'in, kalkıştıkları herhangi bir işin zihinsel yönü Talmadge'a aitti. O her daim düşünür, her daim birtakım planlar yapardı. Dikim ya da hasat konusunda yeni yöntemler. Sulamacılık fikirleri. Hem de o yaşta. Sakin bir sesle, ciddiyet içinde şunu şunu yapacağız, diye bir açıklama yapardı. Sen ne dersin? Her zaman kız kardeşini olaylara dahil ederdi: Kendisinin tasarladığı ve başarıya ulaşan her projede doğal olarak kızın da hakkını teslim ederdi. Bir iki kere, çok ender durumlarda, kız kardeşi işleri yapma yöntemi konusundaki kendi görüşünü –ya da onun fikrinin bir çeşitlemesini– ileri sürecek olmuş ve Talmadge, ona hiçbir şey söylemeden iş üzerindeyken hataları düzeltme yoluna gitmişti. Fakat insanlar ne derlerse desinler, kız aptal ya da kıt zekâlı değildi. Talmadge onu severdi; onun birtakım küçük ev içi faaliyetlerdeki telaşsızlığım ve kararlılığını, hayvanlara gösterdiği şefkati severdi. Yoğun, ciddiyet yüklü içe dönüklüğünü severdi. Elsbeth, karşısında bir model veya resim olmadığı halde Talmadge'ı hayretler içinde bırakan ve sorulduğu zaman kendisini de şaşırtan, son derece ayrıntılı sahneleri kanaviçesine işleyebiliyordu. Bu görüntüler nereden geliyor olabilirdi? Korular, kocaman göller, aslanlar, melekler. Ve yine de, bazen havaya daha doğrusu, Talmadge'dan ya da annesinden başka biriyle konuştuğu sırada gitgide inceliyormuş gibi görünen havaya karışacak cümleler kurarken güçlük çektiği ve gözyaşlarını zor tuttuğu da doğruydu. Talmadge kızı korur, onunla dünyamn arasında dururdu. Kızın kasabaya inmesine ve insanlarla iletişim

kurmasına lüzum yoktu; kendisi de çekingen biri olduğu halde bu kadarını pekâlâ yapabilirdi.

Ve kız kardeşi ona güvenmiş –her zaman güveniyor gibi görünmüş– ve ona kırılmış ya da ondan soğumuş gibi davranmamış olsa da, ağabeyine hiç bahsetmediği, yalnızca kendine sakladığı özlemleri içinde biriktirmiş olmalıydı. Talmadge, kız bir odaya girdiği sırada kendisinin birdenbire onun farkına vardığını hissettiği –kızın fiziksel varlığının onun için belirginleştiği– ancak bunun sebebini anlayamadığı tek bir günü anımsıyordu. Neden sonra kafasına dank etmişti: Bunun sebebi, kızın üzerindeki yeni elbiseydi. Aslında bu yeni bir elbise de değil, sadece bir önlüktü. Gök mavisi rengindeydi ve her zaman taktığı öbür gri önlüğe benzemiyordu. Bu da ne, demişti Talmadge. Nereden buldun onu? Bu olay annesinin ölümünden sonra, nadiren de olsa ses tonuna dikkat etmediği bir dönemde yaşanmıştı. Elsbeth, başını aşağı indirmiş ve kumaşa hiç bakmadan dokunmakla yetinmişti. Ben yaptım, demişti. Kumaşım satın almıştım. Talmadge bunun satın alındığı yerin neresi olduğunu da artık anımsamıyordu. Birdenbire büyük bir öfkeye kapılarak, paranı kendi aramızda kararlaştırmadığımız şeylere dökemezsin, demişti. Bizim şey için para biriktirmemiz lazım –fakat bir kez daha, ona neler söylemiş olabileceği aklına gelmiyordu. Şu ya da bu proje olmalıydı. Bütün bunlar olurken kız başını hiç kaldırmamıştı. Onunkiyle aynı renkteki donuk, açık mavi gözlerinde hiçbir değişiklik olmamış, ama ağzına sert bir ifade yerleşmişti. Zar zor algılanabilecek bir değişiklikti bu. Sol elinin parmakları, bedeninin yanından aşağı sarkmış ve bir ihtimal yüzüne yansımayan kırgınlıktan ya da öfkeden kaynaklanan bir refleksle seğirmeye başlamıştı. Ve Talmadge'ın kızgınlığı da bir anda geçivermişti. Sessizlik dolu saniyeler birbirini kovalamıştı. Onun öfkesi ciddi boyutlara çık-

maz, buna benzer küçük ve dolaylı patlamalar halinde kendini gösterirdi. Olayın sonrasında utancından yerin dibine girmişti. Kızın yüzüne bakmadan yavaşça konuşmuştu: Elbisen güzelmiş. Ve: Bakıyorum da, şeyde pek güzel bir iş çıkarmışsın –fakat kızın yaptığı terzilik işinin onun kelime dağarcığında bir karşılığı olmadığından genel bir el hareketi yapmakla yetinmişti. Kız kardeşi birkaç saniye sonra hafifçe başım eğerek ona karşılık vermişti. Ve sonra konuyu kapatmış ve böyle bir olay hiç yaşanmamış gibi hayatlarına devam etmişlerdi.

Sanki kızın ortadan kaybolmasının sırrı orada gizliymiş gibi, Talmadge dönüp dolaşıp o elbiseye gelirdi. Peki, o elbisenin nesi vardı? Yeniydi, malzemesi –aslında rengi– acayip, hatta dikkat çekiciydi. Genellikle üzerinde olan giysilere benzemiyordu. Sonraları bunun bir yolculuk kıyafeti ya da yolculuk kıyafetinin ilk adımı olduğunu düşünecekti. Kız çoktan gitme hazırlıklarına başlamıştı.

Belki de ucuzluktan satın alınmış, öteki ucuz paçavralarla birlikte kasaba marketindeki sepette duran bir kumaştı ve kızcağız bunu fazla düşünmeden satın alıvermişti. Gösteriş yapma kaygısıyla ya da bununla bağlantılı bir dürtüyle değil, sırf kelepir olduğu için almıştı. Bu tam da onun yapabileceği bir şeydi, kızın böyle bir şey yaparkenki hali gözünün önüne geliyordu.

Fakat, nihayetinde önlüğün –şayet herhangi bir anlamı varsa– ne anlama geldiğini hiçbir zaman öğrenemeyecekti.

Clee'nin yumruğunun içinde Elsbeth'in bonesine ait bir kumaş parçasıyla ormandan çıkıp gelmesinden sonra geceleyin o ve Talmadge karanlık sundurmada birlikte oturmuşlar ve Clee –her ne kadar bunu yapabilecek durumda olmasa da– Talmadge'a hayatındaki olayları, mesela adamların çoğuyla arasında kan

bağının olduğunu, ancak birinci dereceden tek bir akrabasının bulunmadığını anlatmaya çalışmıştı. Babası ve iki erkek kardeşi 1850'lerdeki savaşlarda ölmüşlerdi. Geride kalan kardeşlerin bakımını annesi üstlenmişti; peki kaç kişiydiler? Bir zamanlar sahip olduğu erkek ve kız kardeşlerin sayısı kaçtı? Başkaları annesini ya da kadının başına gelenleri hatırlamayacak kadar küçük olduğunu söylemiş olsalar da, Clee her şeyi hatırlıyordu: Kızılderili çadırı duvarlarının sanki şiddetli bir rüzgâr çıkmış gibi titremesini, karşısında yere çömelmiş olarak duran annesinin (kadın ateş yakmaya çalışıyordu) hareket etmeyi bırakıp fal taşı gibi açılmış gözlerle ona bakmasını, seslere kulak kabartmasını. Sonra birden hayvan postları paramparça edilmiş ve Clee adamın başının tepesindeki gökyüzünü görmüş, kıllı bir kol Clee'nin annesini belinden yakalamıştı. Annesi çadırdan vakumla çekilmiş gibi alınmış, gökyüzüne yükselmişti. Kadın bir anda, göz açıp kapatıncaya kadar ortadan kaybolmuştu. Ve bu, o gün düzinelerce insanın öldürüldüğü, çadırların ve ambarların ateşe verildiği köyde meydana gelen onlarca şiddet vakasından sadece bir tanesi olduğu halde Clee olayların ertesinde etrafı tuhaf bir huzur duygusunun kapladığını anımsıyordu: Geride, gökyüzünden ve hafifçe dalgalanan hayvan postlarından başka bir şey kalmamıştı.

Bebekken, başkalarının dediğine bakılacak olursa, birtakım sesler çıkarıyordu. Fakat baskından sonra dili tutulmuştu. Sesi alınıp götürülmüş, annesine ya da o günün bir parçasına bağlılık yemini etmişti ve bu parçalar yerlerine konulmadıklarından sesi de oranın dışındaki, kendisinin dışındaki bir yerde varlığını sürdürür olmuştu.

Köy merkezi yakılıp yıkıldıktan sonra, öteki erkek kardeşleri (diğerleri gittikten sonra geride kalanlar) de sırra kadem basmıştı. Bir zamanlar sahip olduğu kız kardeşlerinin sayısını dahi

bilmiyordu. Elsbeth'in bonesini bulduğunda hayatının yarıdan fazlasını, ailesini kaybetmiş biri olarak geçirmiş bulunuyordu.

Öteki adamlar Elsbeth'in kaçtığını ya da ormanın onu aldığını düşünmüşlerdi. Bu o kadar da garip bir şey değildi. Fakat Clee, onun yaşındaki insanlarda ender görülen sakin bir kararlılıkla arama çalışmalarına devam etmişti. Becerilerini kullanarak kızın izini sürmeye çalıştıysa da, izin sürülemeyeceği anlaşılmıştı. Bir ara izinin sürülmesi mümkün olmuşsa bile, artık bu imkânsız hale gelmişti. Boneyi bulduğu yerin etrafında tekrar tekrar daireler çizerek dolaşmıştı. Adamlar kızın kaybolduğu noktanın çok uzağında kamp kurduklarında bile, o pürdikkat daha geniş bir çevreyi taramıştı. Diğerleri ona kuşkulu gözlerle baksalar da, hastalığını bir şekilde anladıklarından ne onu durdurmaya kalkmış ne de onunla alay etmişlerdi. Clee hiçbir zaman Elsbeth'i aramaktan tam olarak vazgeçmemiş, ama kızın görüntüsünü unutmuştu. Aklında, gözlerinin rengine ve burnunun biçimine dair bir şeyler kalmıştı. Fakat geri kalanı, onun açısından, tarih olmuştu. İçini rahatlatmak ve kendi kendine cesaret vermek için onu görse tanıyacağını düşünürdü.

Clee ile Talmadge'ın ilişkisi bu kısa süreli saplantıdan iyice güçlenerek çıkmıştı. Adamlar atlarıyla birlikte bahçeye uğradığında, Talmadge ve Clee akşamları sundurmada oturup topraklarla aşağıda öteki adamların kamp yaptıkları tarlanın manzarasını seyre dalarlardı. Adamların yaktığı ateşler uzak yıldızlar gibi parıldardı. Clee ve Talmadge birlikte tütün içerler ve Talmadge fazla konuşmazdı. Kimi zaman birinin ya da her ikisinin geceden, üzerinde sanki aralarında bir dolu laf edilmiş gibi bir havayla ayrıldığı olurdu. Acaba yerinden ilk kalkan hangisiydi? Uyumuşlar mıydı? Talmadge, Clee'nin geçmişine dair pek az şey bilirdi ve Clee de, Talmadge'ın kız kardeşinin şeklini şemailini ve

yüzünü unutmuştu, ama genç adamlar düzenli aralıklarla birbirlerinin rüyalarına girerlerdi: Rüyalarda sanki birbirlerine içlerini dökmüşler gibi bir duygu olurdu; iki adam birlikte yürüdüklerinde bazen dönüp birbirlerinin yüzüne bakar ve ciltleri dolduracak kadar çok konuşurlardı.

Talmadge kırkına geldiğinde meyve bahçelerinin büyüklüğü neredeyse yirmi beş dönümü bulmuştu. Bu, ilk başta annesi, sonra da kız kardeşiyle birlikte tasarladığı bir genişleme oranıydı. Derenin üzerindeki tepede, kulübenin yanı sıra üç dönüm kayısı ağacı ve kulübenin etrafından dolaşarak barakayı da çevreleyecek şekilde dikilmiş yarım dönüm erik ağacı vardı. Derenin karşısındaki arazide, kanyon girişine gelmeden önce, yaklaşık dört yüz metre ileride dokuz dönüm elma ağacı vardı. İç kısımdaki alan on iki dönümü buluyordu.

Adamlar, mevsiminde meyve bahçelerinin bakımını yapmasına ve ürün toplamasına yardım ediyor, kendisi de bunun karşılığında kırk yılda bir gelip adamlar ve yaptıkları iş hakkında bilgi almak isteyen yetkililere yalan söylüyordu. Yetkililer üstüne basa basa at hırsızlığı diyor, fakat Talmadge katıksız masumiyet numarasını sürdürüyordu. Adamların kanun karşısında yaptıkları ya da yapmadıkları onun üstüne vazife değildi: Kendisi onlara kalacak bir yer veriyor, onlar da bunun karşılığında kendi başına yapmaya kalksa boyu onu fazlasıyla aşacak bahçe işlerine yardımcı oluyordu. Hasat zamanında aldığı ürün başa çıkamayacağı kadar büyük miktarlara çıktığında bir kısmını adamlara verip bunların müzayedelerde ve panayırlarda satılmasına imkân veriyor, kârını da onlarla bölüşüyordu.

1862 yılındaki Çiftlik Arazisi Kanunu'na göre toprak tapusu talebi resmî olarak yüz altmış dönüme karşılık geliyordu; on se-

kizinci yaş gününde, maddi gücünün yettiği ilk fırsatta toprakları satın almıştı. Yıllar içinde bunun etrafındaki arsaları da alınca dört yüz dönümü aşkın bir arazinin sahibi olmuştu. Diğer toprakları ekilmemiş halde bırakmış, burayı orman olarak muhafaza etmek onu hoşnut etmişti.

Kendisi hiçbir zaman duygularını bu şekilde açık etmiş olmasa da, araziyi kız kardeşini –onun diri halini ya da kemiklerini– elinde tutan bir varlık olarak görürdü. Bu durumda, kendisi de burayı Elsbeth için el değmemiş halde saklayacaktı. O koskoca alan kızı yoktan var edecek, kanlı canlı halini olmasa da hayaletini yaratacaktı: Kız kardeşi onu rüyalarında ziyaret edebilir ve ağabeyine nerede hata yaptığını, kendisinin onu neden terk ettiğini anlatabilirdi. Elsbeth yeryüzünde olmadığına göre varlığını sürdürdüğü yer neresi olabilirdi? Böyle bir yer var mıydı ve varsa bile kendisi bundan haberdar olmak ister miydi? Toprakla bağı olmayan bir yer neye benzerdi? Kafası duracak gibi oluyordu. Kendisi, toprağın olmadığı o yerde kız kardeşini beslemek için ona toprak sunuyordu. Bitmez tükenmez bir armağandı bu, doğru düzgün bir davranıştı ve karşılığını hiçbir zaman almasa da olurdu, çünkü etrafının topraklarla, sessizlikle ve –fakat bunca zamandan sonra bu nasıl olabiliyordu?– onun artık bir kadına dönüşmüş de olsa, daima tuhaf bir şekilde değişmemiş halde ağaçların arasından çıkıp o mekândaki konumu üzerinde yeniden hak iddia edeceği umuduyla çevrili olarak yaşaması kendisi için de bir armağan sayılırdı.

Kızları kasabada görmesinin üzerinden üç gün geçmişti ve adam, çiftlik arazisindeki bir kayısı ağacının üstünde dururken onların yukarıdaki ormandan çıktığını gördü. Budamayı kesti ve onları izlemeye koyuldu. Sabah vaktiydi. Kızlar bir an için ağaçların bittiği noktada duraksadılar, sonra çimenleri yararak ilerleyen sancaklara benzeyen siyah saçlarını savura savura çayırda yürümeye başladılar. Avlunun sınırına geldiklerinde tereddütte kaldılar; kendi aralarında –kim bilir neyi?– tartışıyor ve hiç durmadan kulübeyi ve civar toprakları kaçamak bakışlarla süzüyorlardı.

Talmadge budama makasını koltuğunun altına sıkıştırıp ağaçtan aşağı indi. Meyve bahçesinden çıkmasıyla, saç örgüsü omzunun üzerine düşen uzun boylu kızın ona doğru dönmesi ve olduğu yerde kalması bir oldu. Saçı aynı şekilde simsiyah, ama kıvırcık, kabarık ve bakımsız olan öbür kız onunla çene çalmaktaydı, ama adamın kendilerine yaklaştığını görünce bir anda sesi kesildi. İkisi de durmuş, gözlerini budama makasından ayırmadan adamı izliyordu. Talmadge onların yirmi metre uzağında durdu.

Yolunuzu mu kaybettiniz, diye seslendi. Kızlar onunla göz göze gelmemek için bakışlarını ağaçlara yönelttiler. Boyu kısa ve adamın artık anladığı üzere yaşı da daha küçük olan kız ağzını açtı ve hafifçe duyulabilen bir sesle sık nefesler almaya başladı.

Yüzleri gözleri pislik içindeydi. Adam kendi bulunduğu yerden bile kızların kollarının kir içinde olduğunu görebiliyordu.

Talmadge avlunun karşı tarafına yürüyüp kulübeye girdi. Budama makasını masanın üzerine bıraktı ve odun sobasındaki külleri ağır ağır karıştırmaya koyuldu. Tekrar dışarı çıktığında kızların daha yakına geldiğini, ancak kendisinin sundurmaya çıktığını görünce geri adım attıklarını fark etti. Kapının yanındaki kovaları aldı, dereye indi ve bunları suyla doldurdu. Meyve bahçesinin içinden geçen yükseltiyi tırmanıp kulübeye döndüğünde çimenliğin bomboş olduğunu gördü. Sonra birden onları gördü; fakat gözlerini, kızların çimenlikle dışarıdaki çimlerin arasında kalan sınırda saklandıklarını zannederek yere yatmış etrafı kolaçan ettikleri noktaya dikmemeye çalıştı.

Kulübeye girince ateşi yeniden canlandırdı ve öğütülmüş tahılla dere suyundan kalın gözlemeler yoğurdu ve bunları ocağın üzerinde kızarttı. Kendini yaptığı işte kaybetmiş gibiydi. Tekrar kendisine geldiğinde aklına takıldı: Neden bu kadar çok sayıda gözleme yapıyordu? Sonra olanları kendine hatırlatması gerekti: Kızlar onunla yemek yemeye gelmişlerdi. Gözlemeleri, kapağı açılmamış bir süt kavanozuyla birlikte masanın üzerine bıraktı. Tereddütte kaldı. En sonunda, budama makası elinde kulübeden çıktı ve onları kendi hallerine bırakarak, dere yukarı, daha iç kesimlerde yer alan elma bahçesine doğru yürüdü.

Akşamüstü kulübeye döndüğünde ortalıkta kızlardan hiçbir iz kalmadığını gördü. Yemekler yenmişti. Tabaklar temizlenmişti. Hatta saç ızgaradaki artıkları, tahıllı gözlemelerin yanık kısımlarını bile yemişlerdi. Masanın üzerindeki çukur tabakta bulunan meyvelerin yerinde yeller esiyordu. Kısacık bir an olduğu yerde kaldı, sonra soğuk gıda kilerine baktı. Kızlar yumurtalarıyla sütünü almışlardı. Geri geri yürüdü, ocağın yanındaki

dolabı kontrol etti. Mısır ununu ve tuzunu da almışlardı. Biraz bekledikten sonra sundurmaya çıktı ve çimenliğe, karşı taraftaki ağaçlara baktı. Kızlar artık orada değillerdi; demek ki gitmişler, diye düşündü adam. Ağaçlara baktı. Akşam karanlığı dalların içlerine kadar girdi, toprağa değdi.

İçeri girince çizmelerini çıkardı ve uykuya daldı.

Ertesi gün katır yük arabasına sürdü ve arabaya az miktarda elmayla kayısı yükledi. Binmeden önce dikkatle parasını saydı. Kirli banknotları deri cüzdanına yerleştirdi ve mavi ışıkta hatları keskinleşen ağaçlara baktı uzun uzun.

Daha kasabaya varmadan güneş yükselmiş ve insanın gözünü alan suskunlukları bir yana, etrafa dinginlik yayan dimdik buğday tarlalarını yıkamaya başlamıştı. Güneş yüzünü ısıtıyor, ama bunaltmıyor ve yolun aşağısına doğru temiz bir koku salıyordu. Gökyüzündeki birkaç beyaz bulut salkımı kımıltısız halde duruyordu.

Arabayı bakkalın önüne bağladı, katıra su verdi ve platformdan aşağı inerek kahveye doğru yürüdü. İçeri girdikten sonra tezgâhın önüne oturup kızarmış yumurta ve kahve sipariş etti. Siparişini alan genç kız olsa olsa on üç yaşındaydı. Kızın tezgâhı silmesini, kirli bulaşık yığınını mutfağa taşımasını şapkasının kenarından bakarak inceledi. Kendi gördüğü kızların da takriben aynı yaşlarda olabileceğini tahmin etti. Kız tekrar ortaya çıkıp sipariş ettiği yumurtaları adamın önüne bıraktı. Fincanını çabucak doldurdu. Onu biraz daha seyretmek isterdi, ancak kızın kendisine dik dik, somurtkan bir ifadeyle bakması üzerine bakışlarını başka tarafa çevirdi.

Aradan kısa bir zaman geçtikten sonra genç kız, fincanına biraz daha kahve koymak için yanına geldi ve babam sana bir şey

söylemek istiyor, dedi. Oradan uzaklaştı ve mutfağın içine girip gözden kayboldu. Birkaç saniye sonra mal sahibi Weems arka taraftan çıkıverdi.

Genç kız, sana söylemiştim ya baba, dedikten sonra havada süzülürcesine önlerinden geçti ve tezgâhın aşağısına doğru yürüdü.

Weems gelip Talmadge'ın yanına oturdu, kızın arkasından bakakaldı. Neden sonra onun kim olduğunu anlamış gibi bir hali vardı.

Benim en küçüğüm, dedi. Burada çalışmaya başlayalı daha bir hafta oldu ve kendini mekânın sahibi zannediyor. Hafifçe tebessüm etti, çenesini kaşıdı. Benim kızların hepsi artık burada çalışıyor, yan tarafta çalışan en küçüklerini saymazsan oğlanlar da burada.

Adamın aile dinamikleri hiç ilgisini çekmediğinden, Talmadge dalgın dalgın başım sallıyor ve kahvesini içiyordu.

Weems, yarı Talmadge'a dönük bir şekilde oturarak onu dikkatli nazarlarla süzdü. Ben kıza senin yalnızca perşembe ve pazar arasındaki günlerde geldiğini söylemiştim de...

Haklısın, dedi Talmadge. Erzak almam lazım.

Weems eliyle kahveyi işaret etti ve gözleri Talmadge'dan uzaklaşıp kahvenin önündeki arsaya kaydı. Güneş artık yakıcı bir hal almıştı. Arabayı da mı getirdin? İş yapmak niyetinde misin?

O yüzden gelmiştim.

Weems sanki aklı başka yerdeymiş gibi başını salladı. Sykes'la mı iş yapacaksın?

Sykes'la da olur. Seninle de olur.

Weems tekrar gözlerini kısıp dışarı baktı. Ama daha birkaç gün önce buradaydın. Yeni bir şeyler var mı? Kaşlarını çattı. Şu Northern Spies'dan biraz kaldı mı?

Talmadge başını iki yana salladı. Yok, dedi. Geçen seferkinden bol miktarda getirdim. Ve azıcık da kayısı.

Yani, bilmem ki, dedi Weems kısa bir duraklamanın ardından. Ne yapsam bilemedim. Sana para vermem imkânsız.

Talmadge yine dalgın dalgın başım salladı. Değiş tokuşa ne dersin?

Hele bir elindeki malları görelim, sonra konuşuruz. Şu kayısılara bir bakayım.

Kapıdan dışarı çıkarlarken, Weems lafa girdi: Tanrım, az kalsın unutuyordum. Hem Jinny'ye de gözünü dört açıp seni yakalamasını tembih etmiştim ve az kalsın unutacaktım. Seni arayan bir adam vardı.

Talmadge gözlerini yere dikti ve kaşlarını çattı. Dışarıda sıcak havayı üzerlerine üfleyen hafif bir esinti vardı. Kimmiş o, dedi.

Bilmem. Adam, Okanogan taraflarından olduğunu söyledi. Birkaç kızın peşindeymiş.

Talmadge başını kaldırıp ona baktı. Birkaç kız mı?

Sanırım öyle. Birkaç gün önce kasabaya gelip etrafta kızlarını sorup durmuş, evden mi kaçmışlar ne, ve Willie Angell de onun tarifine uyan bazı kızların senin elmalarını çalıp kaçmasının üzerinden bir hafta bile geçmediğini söylemiş.

Talmadge arabanın yanında kalakalmıştı. Şapkasının kenarını çekiştirip dururken Weems de incelemek üzere bir kasa kayısıyı kendine doğru çekti.

Öyle mi olmuştu, dedi Weems. O yabani kızlar meyvelerini mi çaldı?

Talmadge şapkasının kenarını çekiştirdi. Yok, dedi. Yüzüne tiksinti dolu bir ifadenin yerleştiğini hissedebiliyordu. Hiç kimsenin bir şey çalıp kaçtığı yok.

Ama sen onları gördün, değil mi? Hani şu kızları?

Talmadge cevap vermedi. Gözlerini adamın sırtına çevirdi. Weems meyveleri incelemek için öne eğilmişti. Kayısıları alacak mısın, almayacak mısın?

Yüzü gülmeye başlayan Weems, Tamam tamam, dedi. Arabanın içindeki meyve kasasını ileri itip kendine doğru çekerek omzuna yükledi ve kasayla birlikte zar zor yürüyerek kahveye geri dönmeye koyuldu.

Talmadge kısacık bir an durup boş sokağa baktı. Uzaklarda en yüksek tepeleri daha şimdiden karla kaplanmış sıradağlar, buğdayların üzerinde yükseliyordu. Koyu renkli dağ kütleleriyle onların aşağısındaki dalgalanan buğdayları seyretti ve Weems'in arkasından içeri girdi.

Kasabadan çıkarken yolunun üzerindeki Caroline Middey'nin evine uğradı. Kadın geyik eti yahnisi pişirmişti. Kâseleri öndeki sundurmaya getirip oturdular ve yemeklerini yiyip evin önündeki buğday tarlalarına baktılar. Talmadge kadına, kızlardan bahsetti. Kadın ondan böyle bir şey duyunca bir şaşkınlık yaşadıysa bile bunu hiç belli etmedi. Yemeğini yemeyi sürdürdü, gözlerini hafifçe kıstı ve adam konuştuktan sonra da uzunca bir süre hiçbir şey söylemedi. En sonunda lafa girdi: Ne zaman oldu bu? Ve adam cevap verdi: İki gün önce. Ve kadın tekrar sessizliğe gömüldü.

Talmadge onu, genç bir erkek olduğu zamandan beri tanırdı. Yirmisinde genç bir kadın olarak kasabanın ilk şifacısının yanında çıraklık yapıyordu ve anneleri hastalandığında Talmadge ile Elsbeth onlardan yardım istemişti. Caroline Middey, annelerinin ağır bir yorganın altında, ayakları Talmadge'ın paltosuyla sarmalanmış halde yattığı tıkış tıkış ve pis kokan madenci barakasını ziyaret etmek için çiftlik arazisine kadar gelmişti. Hasta kadın

bir balık kadar solgundu. Caroline Middey uzaktaki çırpı gibi elma ağaçlarından oluşan bir bahçede ayakta bekleyen çocuklara, anneniz ölecek, demişti. O zamanlarda bile Caroline Middey'nin teşhisleri asla şaşmazdı. Dediğimi anladınız mı, demişti çocuklara. Talmadge ile Elsbeth'e annelerinin acısını dindirmek için neler yapmaları gerektiğini ve sonrasında cansız bedeniyle nasıl başa çıkacaklarını anlatmıştı. Elsbeth ağlamış, fakat Talmadge anlatılanları dinlemiş ve Caroline Middey'nin söylediği her şeyi aklında tutmaya çalışmıştı. Caroline Middey'nin de gözleri yaşlı değildi. O yaşta bile çocuk kaprisine yüz verecek kadınlardan değildi. Sık sık, bu yörelerde kim çocukluğunu yaşamış ki, derdi. İnsan dünyaya geldiğinde, yanı başında kendisini bekleyen, oracıkta odanın ortasında duran ölümle burun buruna gelirdi. Ve bunu bilmesi de çok normaldi, çünkü kendisi şifacı olmasının yanı sıra aynı zamanda kasabanın ebesiydi. Onun –ölümün– yüzünü tanımayı bir an önce öğrenseniz iyi olur, derdi.

Talmadge çiçek hastalığına yakalandığında Caroline Middey ondan hastalık kapmak istemediğinden meyve bahçesine gelmemiş ve kendisi de bu illeti taşıyor olabileceği halde yardım istemek için kasabaya inen Elsbeth'e kızmış ve sinirlenmişti. Yine de, Caroline Middey kızın eline bir çuval şifalı bitki tutuşturup uygulama şeklini anlatmış ve onu gerisin geri evine yollamıştı. Talmadge ölecek olsa bile bir daha kasabaya adımını atmamasını tembihlemişti. Durumun kötüye gidecek olması ya da ağabeyinin hayatını kaybetmesi halinde bir ay boyunca meyve bahçesinde tek başına kalması gerekiyordu. Caroline Middey'nin kendisi de beklemek ve hastalanıp hastalanmadığını görmek için dışarıdaki arsaya bir karantina posteri asıp evinden dışarı çıkmamıştı. Bir mucize eseri ne kendisi ne de mucizevi bir şekilde Elsbeth, hastalığa yakalanmıştı.

Kız kardeşinin kaybolmasından sonraki yıl Talmadge elini olta kancasıyla kötü bir şekilde kesti ve yara iltihaplanınca Caroline Middey'den yardım istedi. Kadın ona bir tentürdiyot karışımı hazırladı ve elini düzgün bir şekilde bandajladı. O öğleden sonrayı kadının sundurmasında geçirdi ve onunla birlikte akşam yemeği yedi. Yemekten sonra, vakit, arabayla eve dönemeyeceği kadar geç olduğundan, geceyi çatı kirişlerinden sallanan şifalı bitkilerle beraber misafir odasında geçirdi.

Caroline Middey'nin evi küçüktü ve kutu gibiydi. Kasabanın sınırında, uzaktaki dağların karaltı halinde seçilebildiği bir noktada konumlandırılmıştı. Çok sessiz bir yerdeydi; önünde kocaman bir tarla ve ince uzun toprak yolun ilerisindeyse ırmak vardı. Evin ön tarafına, küçücük de olsa iki hasır sandalyeyle bunların ortasındaki alçak bir masayı alacak kadar alanı bulunan bir sundurma yapılmıştı. İçeride yüksek bir penceresi olan oturma odası ve arka tarafta da mutfak vardı. Ev, iki yatak odalıydı; kadına ait olan oda küçücüktü. Dikdörtgen biçimindeki diğer odada geniş bir pencere egemenliğini ilan etmiş gibiydi. Odanın tavanına kurutulmuş şifalı bitkiler asılıydı; bir rahatsızlığı olan ya da hasta kimseler veya konuklar bu odada kalırdı. Oda sık sık havalandırılırdı; içinde kişilik barındıracak pek az eşya bulunurdu. Pencere neredeyse hep açıktı; yatak, kullanıldığı zamanlar haricinde çarşafsız halde dururdu. Mutfak bir gemi mutfağı gibi küçük ve samimiydi; tencereler-tavalar duvardaki çivilere asılır, bir teki bile diğerine benzemeyen çanak-çömlekler tutukluk yapan çekmecelerde tangırdayıp dururdu. Caroline sadece belli başlı birkaç şeyde kusursuzluğu yakalamak için çaba gösterebilirdi; bunların dışında, yalnızca derli toplu olmak önemliydi. Ve kendisi de derli toplu biriydi. İnsan mutfaktan çıktığında kendini dar bir koridorda bulur, oradan da arka bahçeye geçerdi. Bu

bahçe evin tamamından daha büyüktü ve mebzul miktarda sebze, şifalı bitki ve çiçekle doluydu. Kadının kocaman hasır şapkasını ve eldivenlerini takıp, bedeninin ön kısmını kapatan ve kordonu, kalın belinin etrafında iki kez dolanan geniş gri önlüğüyle zamanının büyük bölümünü geçirdiği yer burasıydı.

Talmadge genç bir adam olarak yaptığı ilk ziyaretin ardından kasabadan çıkarken onu görmek için buraya sık sık uğramaya, kadına meyve getirmeye başlamıştı. Mevsimine göre, sundurmada ya da evin içinde yemek yerlerdi. Orada, hava kararmadan önce meyve bahçesine varamayacağı kadar uzun saatler boyunca kaldığında kuruyan şifalı otların bulunduğu odada uyurdu. Sabahleyin yataktan kalkar ve kahvesinin hazır beklediğini görürdü. Caroline Middey çoktan dışarı çıkmış ve bahçede çalışıyor olurdu ve adam ona veda etmeden oradan ayrılırdı. Bir dönem insanlar onların flört ettiğini düşündü, ama gerçekte, durum hiçbir zaman öyle olmadı. Talmadge varlığını yalnızca bir yere kadar kabullenebildiği elem hissine saplanıp kalmıştı. Bunun sebebi, nihayetinde az çok atlatmış olması gereken annesinin ölümü değildi. Onu içten içe yiyen dert Elsbeth'in ortadan kayboluşuydu; zihni bu olayı bir türlü kabullenemediğinden ve inanmakta zorluk çektiğinden, adam sürekli ve dalgın bir ıstırap içinde yaşıyordu ve Caroline Middey'nin görebildiği kadarıyla iyileşebilecekmiş gibi bir hali de yoktu. Kaldı ki, duygusal ilişki yönünden bakıldığında Caroline Middey kendisini Talmadge için fazla yaşlı buluyordu ve ona karşı tamamıyla ilgisizdi. Yirmi iki yaşındayken Malaga'daki bir panayırda hayat kadınının birinden cinsel yolla bulaşan bir hastalık kaptığında, Caroline Middey ona ilaç yazmış ve bu işe daha sonra da merak duyacak olması halinde kasabada gidebileceği bir kadın bile önermişti. Kadın, bütün bir olayı somut ve pratik yönüyle ele almış ve en nihayet,

dostluklarını kurtaran da bu olmuştu. Talmadge, kadının ondaki rahatsızlığı görmesinin ardından bir daha asla onun yanına yaklaşamayacağım düşünmüştü. Ashnda, ölmek üzere olduğundan son derece emin olmasaydı, ona yaklaşması daha en başından mümkün olmayacaktı.

Ama bu, çok uzun yıllar öncesinde kalmıştı. Yıllar içinde birkaç kez onun önerdiği hayat kadınıyla görüşmüş ve kadın, yani hayat kadını, uzak bir yere taşınınca bir süre başka bir kadına gitmişti, fakat onu da görmeyeli uzun yıllar olmuştu. O ve Caroline Middey, ilk sohbetlerinin ardından, bir daha bu konulara hiç girmemişlerdi. Kendisi de kadının özel hayatına dair pek fazla şey bilmezdi; tek bildiği, yanına bir zamanlar çırak olarak on yedi yaşında kızıl hastalığından ölen genç bir Cayuse kızını almış olduğuydu. Genç kız, Talmadge'ın bildiği kadarıyla Caroline Middey'nin hayatı boyunca birlikte yaşadığı tek insandı; buna gençliğinde aynı evi paylaştığı yaşh şifacı dahildi. Mutfak masasının üzerindeki rafta genç Cayuse kızının çiçekli bir çelengin içine yerleştirilmiş gümüş levhaya basılı fotoğrafi dururdu. Saçlarını iki örgü yapmış, üzerinde karmaşık desenli boncuklu bir gömlek olan güzel bir kızdı bu. Talmadge bir keresinde kız hakkında bilgi edinmek isteyecek olmuş, Caroline Middey de vaftiz adının Diana olduğunu söylemekle yetinmişti. Ve sonra Caroline Middey çabucak arka kapıdan çıkıp kendini bahçeye atmıştı. Talmadge kadının aşırı duygusallaştığını ve genç kız hakkında konuşmak istemediğini ancak o zaman kavrayabilmişti. Ve onlar da bir daha bu konuyu açmamışlardı.

Şimdi sundurmada otururlarken, kendine dikkat et, demişti Caroline Middey. Bu kızların ne işler karıştırdığını bilemezsin.

Belki de babalarıydı, diye düşündü Talmadge. Bir ihtimal evden kaçmışlardır.

Ah, bundan yana kuşkuluyum, dedi Caroline Middey, oysa adam ağzını açıp tek kelime etmemişti. Kadının bir noktaya sabitlenmiş bakışlarında hiçbir değişiklik yoktu. Yüzü kırışıklıklarla doluydu, yanakları sarkmıştı. Sandalyesinde kamburunu çıkarmış, abus bir çehreyle oturuyordu.

Uzun bir sessizlikten sonra Talmadge lafa girdi: Neyse, ortada kaygılanacak bir durum yok. Çekip gittiler.

Geri geleceklerdir, dedi Caroline Middey. Şimdi gözlerini gözlerine dikmişti. Onlara yiyecek verdin, değil mi? Geri geleceklerdir.

Talmadge ertesi sabah kahve yaptı ve önceki geceden artırdığı bir bisküvi parçasıyla birlikte domuz pastırması yedi. Vakit henüz erken ve hava da serin olunca, odun kesmeye karar verdi.

Bazen, sabahları, zihnini de bedenini de rüyalardan arındırmak için kendini fiziksel olarak zorlamaya mecbur kalırdı, zira bedeni de onların etkisine karşı savunmasızdı. Bazı rüyalar ağzında acı bir tat bırakırdı.

Elsbeth'i hiç düşünmediği uzun dönemler olmuştu. Araya zaman girmiş, sonuçta kederinden ölmemişti. Kimi zaman kızın yazgısını soğukkanlılıkla gözünde canlandırdığı, kendisiyle olanların arasına bir mesafe koyabildiği olurdu: Ormana girip kaybolmuş bir kız kardeşi vardı ve kızın başına nelerin geldiğini bilen hiç kimse yoktu. Bunların hepsi artık çok eskide kalmıştı; kendisi hayatına devam etmiş, kızın yokluğunu kabullenmişti. Kendi kendine söylediği buydu ve kısmen de doğruydu. Fakat başka zamanlarda, teni bile havaya duyarlı hale gelir ve kızın başına gelmiş olabilecek, ona acı vermiş olabilecek olaylar adama işkence ederdi. İhtimaller manzumesi her daim zihninin bir köşesinde durur ve kendisi zayıf dönemlerinde ona sığınır, satır

satır üzerinden geçerdi: Bu arada kimi olasılıklarda düzeltme yapar, bunlara başka olasılıklar eklerdi.

Kız evden kaçmış olabilirdi. Duyduğu, hayalini kurduğu bir yere gitmek üzere evden kaçmış olabilirdi. (Sonuçta, Talmadge onun kafasından geçenleri zannettiği kadar iyi mi biliyordu?) Ve Elsbeth onu kırmak istemediğinden bunu kendisine söylememişti. Kızcağız artık meyve bahçesinde yaşamak istemiyordu. Sanki Talmadge bunu kabul edecek miydi? Bir yabancıdan yardım almış, bunun da bedelini kendisini kullandırtarak ödemiş olabilirdi. Yanına almış olabileceği az miktardaki parayı çaldırmış olabilirdi. Ya da belki de en sonunda bir şehre kapağı atmayı becerip burada şehirlere özgü bir yoksulluk çekmişti. Belki Seattle'daydı. Spokane'deydi. Kanada'daydı. San Fransisco'daydı. Belki birisinin karısı olmuştu. Belki de bir anneydi. Çocukları hastalık, facia yüzünden ölmüş olabilirdi ya da hayatım mahveden, kocasının ölümüydü. Belki de kocası hayattaydı, ama zalim bir adamdı. Belki karnı açtı. Şimdi bir elmayı tattığında aklından neler geçiyordu? Ya da bir kayısıyı? Kızın hayatta olması durumunda mutlu olabileceği ihtimali aklının köşesinden geçmemişti. Şayet mutlu olsaydı, onu bu kadar uzun bir süre hayatından dışlaması olanaksızdı. Büyük bir acımasızlıktı bu. *Talmadge, gitmek zorundaydım, sen o zaman beni anlayamazdın, ama artık anlayabileceğini ve beni ziyarete geleceğini umut ediyorum...*

Veya belki de o gün ağabeyini terk etmek gibi bir niyeti yoktu ve gerçekten de ormanda şifalı ot ararken bir kişi yanına yaklaşıp kafatasının arkasına sert bir cisimle –denenmiş, kesin sonuca yönelik bir darbeyle– vurmuş ve baygın bedenini alıp uzaklara götürmüştü. Talmadge, Elsbeth'in onun kendisine tam olarak hayal etme iznini bile vermediği karanlık bir amaca hizmet etmek üzere bir atın sırtına bağlanmış halde götürüldü-

ğü ihtimalini uzun uzadıya düşünmekten hoşlanmazdı. Nasıl olurdu da bir zihin böylesi bir tahminin ağırlığını taşıyabilirdi? Ama bazen –kimi sabahlar, uyanır uyanmaz– içinde bunu hayal etmeye yönelik derin, dingin ve görünüşte dipsiz bir kapasitenin olduğunu hissederdi. Dehşeti düşleme kapasitesinin. Kızın başına ne gelmişti ve kendisi ne yapmıştı? Kız kardeşini aramıştı, ama yeterince dikkatli davranmış mıydı? Yeterince uzun süre aramış mıydı? Adını yeterince yüksek bir sesle çağırmış mıydı? (Fakat kızın ismini çağırmaktan sesi çatallanmıştı: Onun adı, adını söylerken ağzının aldığı şekil canını acıtmıştı; hâlâ bile kısacık bir an içinde hastalıklı bir pişmanlık, boğazının arkasında ve ağzının içinde sahici bir fiziksel acı hissetmeden onun adını söyleyemezdi.) Onu böyle bir durumda hayal ettiğinde öteki korkunç senaryolar daha yenilir yutulur bir hal alıyordu: Bir çukura düşmüştü; bir ayının, bir dağ aslanının saldırısına uğramıştı. Ölümü bir yabancının elinden değil, bir doğa kuvvetinin etkisiyle kaşla göz arasında gerçekleşmişti.

Elinde baltasıyla yürüyerek meyve bahçesinin önünden geçti ve bayır aşağı yürüdü, derenin öbür tarafına geçti, tarlayı aştı. (Belki, kız bir sirke girmişti.) Orman üst sınırının yakınlarında yapraklarını dökmeyen ağaçlara ait uzun parçalar istiflenmiş halde duruyordu. (Ya da o zamana kadar kendisinin haberdar olmadığı bir dürtüye boyun eğerek içinde dindarların bulunduğu bir topluluğa katılmıştı; onu nazik bir şekilde kaçıran kişi bir rahibe ya da kilise mensubu olabilirdi.) Bütün bir sabahını yarım haldeki bir ağacı parçalarına ayırarak geçirdikten sonra ter içinde durmuş ve kesilen parçaları seyretmeye koyulmuştu. (Belki de rüzgârda yerinden oynayarak uçan ve kendisi tarafından keşfedilmeyi bekleyen bir yarığın ya da çatlağın içine giren bir not yazmıştı.) Yaptığı işi bıraktı ve geldiği yoldan geri dönerek tarlanın

öbür tarafındaki dereye ulaştı. (Ama ortada not filan yoktu; kız okuma-yazma bilmezdi.) Yere diz çöktüğü ve yüzüne su çarptığı sırada geçenlerde kayısı bahçesine girmiş olan geyiğin imgesi zihninde canlanıverdi. Dereden su içti ve ayağa kalktığında kanın kulaklarına hücum ettiğini hissetti ve tekrar ormanın sınırındaki, kesilmiş ağacın bulunduğu yere gitti. Yuvarlak kütükleri tek tek kesilmiş bir ağacın toprakta kalmış parçasına yerleştiriyor ve üzerine baltasını indirip odun elde ediyordu. (Acaba günün birinde onun başına neler geldiğini öğrenebilecek miydi?) Derenin sesi arkasındaki devasa ağaç sırası tarafından bastırılmıştı. (Onu keşfinden alıkoyan, sabırla ilgili bir durum olabilir miydi? Ya da iyilik? Yeterince iyi bir insan olamadığı için birtakım güçler –mesela Tanrı?– bu bilgiyi kendisinden gizliyor olabilir miydi?) Baltanın ağacı yararken çıkardığı çatırtı sesi yankılandı ve göğe ulaştı.

Öğleden sonra kayısı bahçesinin uzak kenarı boyunca uzanan çiti gözden geçirdi. Dikenli tellerin arkaya yakın ve sundurmadan görülemeyecek bir kısmı parça parça olmuştu. Ağaçların arasındaki yollardan yürüdü ve ağaçları kontrol etti. Geyiğin meyvelere ulaşmak için arka bacaklarının üzerinde şaha kalktığını düşündüğü yerlerdeki dallar kırılmıştı. Hasar büyük değildi, ama bundan sonra daha dikkatli olması gerekecekti. Bazı kimseler mahsullerine zarar veren geyikleri vururdu, ama kendisi onlardan biri değildi. Meyve bahçesine girmiş bir geyiği vurmanın çirkin bir hareket olduğunu düşünürdü.

Sıranın sonundaki fena halde hasar görmüş ağaçlardan bir tanesi, geçen ilkbaharda diktiği bir fidandı. Yere çömeldi ve ağacın dallarına dokundu.

Ahırın yanındaki barakada elma, erik ve kayısı fidanlarından oluşan bir koleksiyonu vardı. Bunlar toprak saksılarda pıtrak

gibi çoğalarak büyürdü. Yaz öğleden sonraları kulübe saçağının altına bir masa atar ve fidanlar üzerinde çalışırdı. Minicik sürgün boyutundaki ince dalların üzerinde çok sayıda operasyon gerçekleştirir, biçimlerini hayalinde canlandırdığı düzenlere uygun hale getirirdi. Gençlik ona, bu zanaata ilk başladığında fazlasıyla ihtiyaç duyduğu keskin görüş avantajını sunmuştu ve beden koordinasyonunun yanı sıra görüşüne olan güveni tamdı; ancak şimdi, onu hepten kaybetmemiş olsa da gözleri bozulmuştu ve son birkaç yıldır sadece parmaklarının arasında tuttuğu dalların dokusuna ve teninde bıraktıkları hisse göre ilerlemek zorunda kalıyordu. Artık çeşit çeşit operasyonu ve cerrahi uygulamayı gözü kapalı gerçekleştirebiliyor, el alışkanlığını akıcı ve hatasız şekilde kullanabiliyordu.

Hazır olan fidanlarını meyve bahçesindeki sıraların sonuna dikerdi. Bunlara gözü gibi bakar, tehlikelere açık oldukları ergenlik dönemlerinde onlara destek vermek için etraflarına ahşap kafesler inşa ederdi. Kimi deneyler başarısızlıkla sonuçlanır, hava ya da başka koşullar yüzünden mahvolurlardı. Gelgelelim, öbürleri mükemmel sonuç verirdi.

Barakanın içindeki kayısı fidanlarını inceleyip bir tanesinde karar kıldı ve bitkinin muhafaza edildiği toprak saksıyı eline alıp dışarı çıkardı. Bunu çimenlikten geçirip meyve bahçesine götürdü. Yere diz çöktü, kırık dalı inceledi ve onu sağlıklı fidanın dallarıyla karşılaştırdı. En sonunda, yeni fidandaki bir dalı gözüne kestirdi ve ağacın kabuğunu çakısıyla kesti. Aynı şekilde, kırık dalın üzerinde beş santimetrelik bir kesik açtı ve eklentileri birbirlerini tamamlayacak açılarda kavuşturacak şekilde bir araya getirdi. İyi bir seçim yapmış, dalı güzelce kesmiş ve keyfi yerine gelmişti. Barakaya geri dönüp balmumu kavanozunu ve sargı

ipini alıp geldi ve yeni dal için balmumundan bir alçı yapma işine girişti.

Çimenlerin üzerinde işine eğilmiş halde oturuşu koca bir çocuğu andırıyordu. Dün geceki rüyaların içine saldığı korku uçup gitmişti. İki kız tarlanın kenarından adamı seyrediyordu. Birbirleriyle konuşmadan, sıcağın altında kıpırtısız oturuyorlardı. Kızlardan biri parmaklarıyla yeri eşeledi, bir avuç dolusu toprağı ağzına götürdü ve bunu yemeye başladı.

Talmadge kızları o gün fark etmedi. Fakat ertesi gün bir elma ağacının göbeğinde dururken onların meyve bahçesindeki sıralardan aşağı doğru kıvrıla kıvrıla geldiklerini gördü. Ağacın yüksekteki dallarını budama makasıyla kesmeyi bıraktı ve belli etmeden onları izlemeye başladı. Kızlar onun bir sıra aşağısında durup çimenlerin üstüne oturdular. Küçük olan kız elini bir aşağı, bir yukarı otların üzerinde gezdiriyordu. Sonra birden otlarla oynamayı bıraktı ve sanki birinin kendisine seslendiğini duymuş gibi başını çevirdi. Talmadge ağaçtan aşağı indiğinde kızlar yerde baston yutmuş gibi dimdik ve kıpırtısız oturuyor, adamın yüzüne bakmıyorlardı. Kendisi de onları fark etmemiş gibi yaptı (öyle davranmasını tercih ediyorlarmış gibi bir halleri vardı) ve kısa bir an için onların önünden geçmemek için sıranın etrafından dolaşmayı aklından geçirdiyse de, fikrini değiştirip onlara doğru yürüdü. Kızlar kaskatı kesildiler. Onlara yaklaştı ve yanlarından geçti. Meyve bahçesinden çıktığında kızlar da adamın peşine takıldılar ve tarla boyunca yürürken ve derenin öbür tarafına geçerken, tepeyi tırmanıp içine budama makasını koyduğu barakaya girerken onun arkasından geldiler. Adam barakadan çıktığında kızlar erik bahçesinin kenarında kararsızlık içinde duruyorlardı. Adam onlara yaklaşırken küçük kız geriye doğru bir adım attı,

fakat ötekisi –saç örgüsü omzunun üzerine düşen, şimdi uykulu bir hali olan kız– yerinden kımıldamadı.

Adam kulübeye girdi ve o sabah tuttuğu alabalıkları kızartmaya koyuldu. Başını ocaktan kaldırınca göz ucuyla kapının dışına baktı ve uzun boylu kızın çimenlerin üzerinden sürüne sürüne oraya geldiğini gördü. Küçük kız çimenliğin kenarında durmuş, sanki kaçma ihtimalini değerlendiriyormuş gibi omzunun üzerinden arkaya bakıyordu.

Balık, domates, yumurta ve soğan, kızarmış ekmek. Yüzü kızarmıştı. Adam kesintisiz bir kararlılıkla çalışıyordu. İşini bitirdiğinde kulübenin içi ısınmış ve kızarmış balıkla soğanın yaydığı keskin kokularla dolmuştu.

Uzun saçlı kız sundurmanın ötesine geçmemişti. Çimenlerin üzerine akşam alacası düşüyor, öteki kız artık çimenliğin kenarındaki bir gölgeye dönüşmüş olarak yerinde duruyordu. Adam yemek dolu iki tabağı sundurmaya bıraktı. Sonra da arkasına döndü ve kulübeye girdi.

Masanın karşısına geçip oturdu. Önünde bir tabak balık vardı. Bir dakika sonra sandalyesinden kalktı, ocak rafına asılı duran gaz lambasını üfleyerek söndürdü, kapıya yürüdü ve dışarı baktı. Kızlar çimenlere diz çökmüşlerdi, kafa kafaya vermiş, hiç konuşmadan yemeklerini yiyorlardı.

Posterde Jane ve Della adındaki iki kızı yakalayıp getirene her biri için yüz dolar verileceği yazılıydı. Kızlar Okanogan, Washington'da yaşayan James Michaelson'a teslim edilecekti.

Talmadge durup bakkalın önündeki duvara çivilenmiş olan postere baktı ve aklına yıllar önce kendisinin hazırlattığı ilan, bankadaki memurun, şey, Elsbeth nasıl yazılıyordu, deyişi geldi. Ve Talmadge başını kaldırıp adama toy gözlerle bakmış (on yedi

yaşındaydı ve kız kardeşi ormana gidip kaybolalı üç gün olmuştu) ve memur içini çekip mürekkepli kalemini sallamış ve önüne eğilip yazmaya başlamıştı: Bayan Elsbeth Talmadge'm yerini bilenlerin William Talmadge ile temasa geçmesi rica olunur. Adresin nedir oğlum? Bir kez daha boş bakışlar. İnsanlar seninle nasıl iletişim kuracaklar sanıyorsun? Talmadge başını iki yana sallamış, kolunu kaldırmış ve eliyle batıyı, dağların tarafını gösteren bir işaret yapmıştı. Memur, sabrının sonuna gelmiş gibi, postaneye haber verseler nasıl olur, demişti. Talmadge başını sallamış ve memur ilanın geri kalanını yazıp başını kaldırmış ve al bakalım, demişti. Talmadge, para ödülü de olacak, demişti. Memur onu acıyan bakışlarla süzmüştü. Ne kadar, demişti. Talmadge, yüz dolar, demişti. Memur sandalyesinde arkaya yaslanmıştı. Oğlum, sen hiç yüz doları bir arada gördün mü? Talmadge tereddüt etmişti. Buradaki sorunun ne olduğunu anlamakta zorlanmıştı. Elsbeth geri gelebilmiş olsaydı, parayla ilgili bir sorun yaşanmazdı. Yüz dolar verilmesi gerekiyorsa, yüz dolar verilecekti.

Talmadge duvardaki posteri raptiyesinden çıkarıp bir süre ona bakarak ayakta durdu ve posteri katlayıp cebine koydu.

Ertesi sabah kızlar çimenliğin kenarında oturuyorlardı. Talmadge pencereden uzaklaşıp kilere gitti, erzaklarına baktı. Bir paket mısır ununu aldı ve gözlemeyle kızarmış elma pişirmeye başladı. Mutfaktayken arkasına döndü, göz ucuyla pencereden dışarı baktı ve bir kızın çimenlerin üzerinde ağır ağır yürüyerek sundurmaya doğru geldiğini fark etti. İşini bırakıp onu seyretmeye başladı. Yine büyük olan gelmiş, diye düşündü. Saçı örgülü olan. Kız, tabağı göğsüne bastırarak tutmuştu. Adamın arkasındaki tavada yağ cızırdıyor ve oda, mısır ununun kokusuyla ısınıyordu. Kız, sundurmanın kenarında durdu. Adam ellerini

pantolonuna sildi ve kapıya gitti. Kız, tabağı sıkı sıkı bağrına basmıştı ve gaz lambasından yayılan ışık çemberinin dışında duruyordu. Talmadge sundurmaya çıktı. Sanki yemek ve yeğin kokusu kendisini karşılamasını umduğu bir varlıkmış gibi, kızın bakışları adamı sıyırıp geçti ve kulübenin içine odaklandı. Nihayet, adamın göğsüne baktı ve öne doğru bir adım atarak tabağı ona uzattı. Adam tabağı kızın elinden aldı, içeri gitti ve yemekle doldurdu. Kapıya döndüğünde, kızın elinde başka bir tabakla tekrar çimenlerin üzerinden kendisine doğru geldiğini gördü. Öbür kız tek başına çimenliğin kenarında durmuş, onları seyrediyordu. İçi yemekle dolu tabağı kıza uzattı ve birkaç saniye sonra kız tabağı onun elinden aldı. Diğer tabağı da içeri götürüp yemekle doldurdu. Sundurmaya geldiğinde, kız yüzünü tabaktan yukarı kaldırdı. Yanaklarının içi yemek doluydu ve gözleri sulanmıştı. Yemek sıcak, dedi ona bakarak. Kız hızlı hızlı gözlerini kırpıştırdı. Bir sebepten dolayı öbür tabağı elinden almayınca o da tabağı sundurmaya bıraktı ve kulübeye girdi.

Pencereden bakıp onun arada bir durup yüzünü yemeğin içine sokarak çimenlerin üzerinden geri dönüşünü seyretti. Diğer kız yürüyerek onu karşıladı ve elindeki yemek dolu tabağı kaptı. Dizlerinin üzerine çökerek çimenlere oturdular ve yemeklerini, daha önce nasıl yemişlerse öyle yediler.

Ah, senin yerinde olsaydım öyle yapmazdım, dedi Caroline Middey.

Kadın ve Talmadge yine onun öndeki sundurmasında oturmuş, bu kez dana göğsü, buharda pişmiş havuç ve et suyuna sebze yiyorlardı. Talmadge mavi damalı bir peçeteyle ağzını sildi. Ağzını açmamış olmayı diledi. Fakat kendini tutamamıştı. Kadının yanıtı duymak isteyeceği şey olmasa da, vereceği akla ihtiyacı

vardı. Sofraya oturur oturmaz Okanogan'a gidip Michaelson'ı göreceğini söylemişti ona.

Caroline Middey, birden kızlar hakkında daha önce yaptıkları bir sohbete dönerek, kızları yakalamayı başarabilseydin, dedi, ben de onlara şöyle bir bakıp ne durumda olduklarını söyleyebilirdim. Bunu yapabilir misin?

Talmadge kısa bir süre düşündü. Neden bu konuyu düşünüyordu ki?

Hayır, dedi. Bir dakika sonra: İstersen oraya kadar gelip kızların sana yanaşıp yanaşmadıklarını kendi gözlerinle görebilirsin. Sen bir kadınsın; bu, bir fark yaratabilir. Ama *yakalama* filan olmayacak.

Kadın buna karşılık hiçbir şey söylemedi, düşünüyordu.

Başını sallayarak, sen oraya gidip şu adamı gör, dedi. Tamam. Ama yanına bir silah alsan iyi edersin. Tabağından bir çatal dolusu et alıp ağzına attı ve çiğnedi.

Talmadge sessizliğini koruyordu. Kendisi bunu zaten düşünmüştü. Tüfeği, at arabasında arkadaki bir çuvalın altında duruyordu. Fakat kadına bunu çoktan düşünmüş olduğunu söylemek istememiş, çünkü Caroline Middey'nin, onun da karşısında bir düşman bulmayı beklediği fikrine kapılmasını istememişti. Üstelik ilk tepkisinin bu olması içini tiksintiyle dolduruyordu. Dümdüz bir sesle konuştu: Yanımda getirdim. Ama ona ihtiyacım olmayacak.

Caroline Middey kaşlarını kaldırdı. Etlere batırdığı çatalını doldurmakla meşguldü.

Neye ihtiyacın olacağım asla bilemezsin, dedi ve eti ağzına götürüp yemeye başladı.

Katetmesi gereken mesafe az buz şey değildi –kuş uçuşuyla aşağı yukarı yüz on kilometre– ve bunu nasıl becereceğini kara kara düşünüyordu. Nihayet, katırını Caroline Middey'nin evinde bırakmaya ve kadının onu kendi atlı arabasıyla Wenatchee'ye götürmesine karar verdi. Rotasını kuzeye, dağlık kesimlere çevirmiş bir buharlı gemiye bindi. Günlerden salıydı, şafak sökmek üzereydi; onunla birlikte gemiye binen az sayıda insan vardı.

Columbia'dan yukarı giderken, teknenin gövdesine hiç durmadan sular çarpıyor, Orondo ve Entiat'ta kıyı boyunca uzanan meyve bahçeleri görünür bir hal alıyordu. Chelan Falls'a geldiklerinde gün doğdu. Güneş suyun yüzeyine ışıltılar saçıyordu. Talmadge geminin öbür tarafına gidip kırlık alanlara baktı. Buranın doğusunda sonbaharda ava çıktığı bir yer vardı: Uzun, dümdüz tarlalar ve geniş bir alana yayılmış taş ocaklarıyla kaplı, zayıf ve tekinsiz bir günışığıyla aydınlanan bir yerdi burası. Hayvanlar o arazide kuvvetli, güzel ve beklenmedik biçimlerde aniden harekete geçerdi.

Okanogan'a akşamüstü vardı. Yemek yiyebileceği bir yer buldu, sonra da bir pansiyona gidip saate rağmen –güneş henüz batmamıştı– yatar yatmaz uykuya daldı.

Ertesi sabah kasaba marketine gidip Michaelson'ı nerede bulabileceğini sorup soruşturdu. Talmadge'ın az evvel havaya ve mevsime dair hoş bir sohbet yaptığı yaşlıca bir adam olan dükkân sahibi çenesini çıkararak durdu. Bakışları Talmadge'ı teğet geçip pencerenin dışına odaklandı. Birkaç saniye sonra sert bir sesle konuştu: Bizim o taraklarda bezimiz yok. Talmadge, ne demek istiyorsunuz, diye sorunca adam başını daha da uzağa çevirdi ve James Michaelson diye birini tanımadığını söyledi. Ve hepsi bu kadar mı, diye sordu; Talmadge'ın dükkândan istediği başka bir şey var mıydı?

Talmadge bakkaldan da aşağı yukarı aynı cevabı aldı. Ve sonra sokağın sonundaki açık bir tezgâhta çalışan bir demirciye sordu. Adam, Michaelson taifesinin oranın kuzeyinde, Ruby City'nin az ilerisindeki Salmon Creek tarafında olduğunu söyledi. Senin Conconully'de olman lazımdı, dedi adam, fazla ileri gelmişsin. Tekrar işine eğilmeden önce Talmadge'a tek bir uzun ve merhametsiz bakış gönderdi.

Talmadge, Okanogan'dan bir katırın sırtında ayrıldı. At istemediğinizden emin misiniz? At istiyorsunuz, değil mi? Ahırdaki adam ona inanmakta güçlük çekerek sormuştu. Hayır, bir katır benim işimi gayet iyi görür, demişti Talmadge ve Okanogan dağlık kesimlerinin sıcak, bunaltıcı topraklarına doğru yola koyulmuştu. Eyer çantasını sandviç ve suyla ağzına kadar doldurmuş, tüfeğini omzuna atmıştı.

Okanogan'dan çıktıktan bir saat sonra içinde harap halde, küçücük ve binlerce fırtına atlatmış, ama tek bir fırtına daha kaldıramayacakmış gibi bir hali olan binaların bulunduğu bir kasabaya girdi. Ruby City burası mıydı? Yoksa, artık nasıl olduysa, orayı fark etmeden geçmiş ve fazla kuzeye, Conconully'e mi gelmişti? Katırın üzerinde Conconully'ye gelebilecek kadar uzun bir yolculuk yaptığını sanmıyordu. Bir binanın köşesinde sallana sallana gezinen bir köpek vardı ve hayvan, Talmadge ile katırı görünce olduğu yerde kaldı, ardından birkaç adım geri gitti ve hırlamaya başladı. Talmadge katırı yavaşlattı, ileri doğru eğildi ve katırın boynuna dokundu. Binanın yan tarafından köpeğin geldiği yoldan bir çocuk çıkageldi, köpeğe yanaşıp yere çömeldi ve kollarını hayvanın boynuna doladı. Çocuk kulağına bir şeyler söylerken köpek onun elinden kurtulmaya çalışıyor ve iniltiler çıkarıyordu. Hayvan uzun ve gıcırtılı bir inilti çıkardıktan sonra çocuğun ayağa kalkıp Talmadge'a dik dik bakması üzerine kıpır-

danmayı bıraktı. Kafatasına fazla büyük geliyormuş gibi duran kahverengi gözleri, bir deri bir kemik bedeni olan bir oğlandı bu.

Günaydın, dedi Talmadge. Eyerinin üzerinde dik oturdu. Katır yana doğru bir adım attı, ağzındaki lokmayı çiğnedi ve ayağıyla yere vurdu. Talmadge dedi ki: Michaelson'ın yerini arıyordum.

Çocuk ona bön bön baktı. Yerinden kımıldamayacakmış gibi bir hali vardı, ama biraz sonra hafifçe arkasına döndü, kolunu kaldırdı ve parmağıyla uzakta yaprak dökmeyen ağaçlardan oluşan bir yükseltiyi işaret etti.

Talmadge gözlerini kısıp çocuğun gösterdiği noktaya baktı. Ona teşekkür etti ve tam gitmek üzereyken oğlanın sanki bir şey söylemek istermişçesine hâlâ kendisine baktığını fark etti.

Talmadge bekledi.

Oğlan ileri doğru hareket etti. Köpek kuyruk kemiğinin üzerinde sallanıyor ve kulağının arkasındaki bir yeri deli gibi kaşıyordu. Oğlan katırın yanında durdu ve Talmadge, ne var, diyene kadar da yukarıda oturan adama bakmayı sürdürdü.

Çocuk dedi ki, bana genellikle bunun karşılığında bir şeyler verirler.

Talmadge kısa bir an oğlana bakakaldı, sonra elini cebine götürdü ve parmaklarının arasına aldığı bir peniyi çıkardı, aşağı eğildi ve parayı oğlanın uzatılmış avucuna bıraktı. Çocuk peniye şöyle bir baktıktan sonra arkasına döndü ve birden çıkıverdiği köşeye doğru tekrar yürümeye başladı. Köpek de onun arkasından gitti.

Talmadge, çocuğun gittiği yöne bakarak bekledi. Kasabada başka hiçbir ses, hiçbir hareket yoktu. Oğlanın gösterdiği ağaçlara, yani yaprak dökmeyen ağaçlara, baktı. Öğrendikleri kendisine yeterdi ve arkasına dönüp evine gidebilirdi. Ama hâlâ tereddüt içindeydi. Sonunda, katırı ileri doğru harekete geçirdi.

Ağaçları geride bırakıp açıklık alana girer girmez uzaktaki beşik çatılı ahırdan bir oğlan çıktı ve kendisine doğru gelmeye başladı. Çocuk ona yaklaşırken Talmadge bunun sıska, soluk benizli ve kırmızı saçlı bir oğlan olduğunu ve dirseklerini hafifçe dışarı çıkararak yürüdüğünü gördü. Oğlanın güçlü çenesini ve gözlerinin etrafındaki sertliği de fark etti. On beşinde olmalı, diye bir tahminde bulundu içinden.

Katırınız, bayım.

Talmadge kısa bir an katırın üstünde kalarak araziyi, evin ve ağılın durumunu iyice kavramaya çalıştı. Ev olsa olsa kırk beş metre uzaktaydı. Bacasından duman tütmüyordu. Ahır evden uzaktaydı, geniş tarlanın arka tarafına kondurulmuştu. Ahırın bir bölümü yanarak kararmış ve kendi içine göçmüştü. Uçuşan kırlangıçlar kesintisiz bir tempoyla içeri göçmüş kısma girip çıkıyordu.

Talmadge katırdan indi.

Birileri orayı yakmaya çalışmıştı, dedi oğlan. Birkaç tane beş para etmez kız işte.

Neyi?

Ahırı.

Talmadge katırın dizginlerini oğlana verdi. Çadır bezine sarılı tüfeğin sırtında durmasını sağlayan kayışı düzeltti. Michaelson'ı görmeye geldim.

Oğlan başıyla evi işaret etti. Talmadge oradan uzaklaşırken, Hey, baksana, dedi.

Talmadge arkasına dönüp çocuğa baktı.

Silahın, dedi oğlan.

Talmadge refleks olarak bir kez daha göğsünün ortasından geçen kayışa dokundu. Ama onu üzerinden çıkarmadı.

Oğlan en sonunda kaşlarını kaldırdı. Keyfin bilir, dedi. Ama onun hiç hoşuna gitmeyecek.

Ev, ağaç hamuruyla ladin kerestesinin bir karışımıydı ve kötü inşa edilmişti. Ayaklarının altındaki sundurmadan insanın içini kaldıran gıcırtı sesleri geliyordu. Kapının iki tarafındaki kancalara, camları kurumdan yağ bağlamış iki gaz lambası asılıydı. Kapı açıktı, fakat önünde bir sineklik vardı. Durduğu noktadan evin içini görebiliyordu: Kapı, oturma odasına benzeyen bir yere açılıyordu ve biraz daha ileride ışığı lekeli bir pencereden olan, mutfak olması muhtemel başka bir oda vardı. Kısa bir tereddüdün ardından kapı çerçevesine iki kez hafifçe vurdu. Evin derinliklerinde bir hareketlenme oldu ve Talmadge dikkatini topladı ve seslere kulak kabarttı. İçeride birinin boğazını temizlediği ve derinden gelen ayak sesleri duyuldu, sonra sinekliğin arkasında bir adam belirdi. Uzun boylu (bir seksenin üzerindeki Talmadge'dan bir baş daha uzundu), boz renkli bir kelle taçlanmış kocaman bir kafası, geniş bir ağzı, büyük, taş renginde ve neredeyse kapalı gözleri olan bir adamdı bu. Onun kör olabileceği dank etti birdenbire Talmadge'ın kafasına: Adam sabit, yoğun bakışlarını Talmadge'ın omzunun üzerindeki bir noktaya yöneltmişti. Üstelik çok da ağır hareket ediyor, ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Fakat çok geçmeden Talmadge ile göz göze geldi ve gözlerine bir farkındalık yerleşti. Adam onu görebiliyordu. Talmadge da ona baktı, sonra bakışlarını uzaklaştırdı. Bir kez daha tamamıyla refleks sonucu bir hareketle omzundaki deri kayışı kavradı. Adam gözlerini kırpmadan Talmadge'ı izledi (fakat Talmadge adamın tüfeğin varlığından haberdar olduğunu hissetmişti) ve bir yandan yırtık pırtık beyaz gömleğinin kollarını kıvırırken sineklik kapısını açmaya koyuldu. İçeri gel, dedi. Sesi, aldırışsız bir mırıltı halinde çıkmıştı.

Talmadge içeri girdi.

Sineklik kapısı şap diye bir sesle kapandı.

Adam, sahip olduğu eşyalarını göstermek istercesine dalgın dalgın avucunu açtı; odada kabartma desenli kadifeyle kaplı, küf kokulu birkaç kanepe ve aynı kadifenin birkaç farklı rengiyle –zümrüt, yakut ve hardal rengi– kaplanmış üç sandalye vardı. Adam aynı aldırışsız ses tonuyla, buyur otur, dedi ve kafasının arkasını kaşıyarak zümrüt rengi sandalyenin ucuna oturdu. Talmadge adamın karşısına oturdu, tüfeğini başının üzerinden aşırdı ve kucağına koydu. Michaelson öne eğildi ve alçak sehpanın üzerinde duran bir puro kutusunu açtı ve gözlerini –ikram edercesine– genel olarak Talmadge'ın bulunduğu yöne doğru kaldırdı, fakat Talmadge elini kaldırarak adamın ikramını geri çevirdi. Adam kendisine bir puro aldı, bunu yaktı, dumanını üfledi ve sandalyesinde kıpırtısız şekilde oturmayı sürdürdü. Gözlerini yere –yıpranmış, çiziklerle dolu çam döşemelere– dikmişti ve kendinden geçmek üzereymiş gibi bir hali vardı; dudakları sanki geçmişte kalmış bir gerginlik aklına gelmişçesine birbirlerine kenetlenmişti.

Neden sonra adamın üzerine, artık ne tür bir transa girdiyse, bundan çıkıyormuş gibi bir hal geldi.

Bakıyorum da, sana sırtındaki silahtan kurtarmayı teklif eden hiç kimse olmamış, dedi.

Talmadge cevap vermedi. Acaba adam hasta mı diye düşündü. Talmadge onu şekerlemesinden uyandırmış olabilir miydi? Onu rahatsız eden başka bir şey daha vardı: Adamın yaşını kestiremiyordu. Sinekliğin arkasında ilk kez ortaya çıktığında onun kırklı yaşlarda olduğunu sezinlemişti –kaslı, sağlam, ama zarif bir vücuda ve geniş, ancak aynı zamanda zayıf, bitkin bir yüze sahipti. Adam sigara içerken gözüne yaşlanmış gibi göründü: Yaşı Talmadge'ın yaşına yakın mıydı? Yoksa ondan büyük müydü?

Bunu bir türlü anlayamamak Talmadge'ın canını sıkmıştı. Adam bukalemun gibiydi.

Michaelson, inişsiz çıkışsız bir sesle, ne o, ava filan mı çıktın, diye sordu.

Talmadge tereddüt etti. Evet. Boğazım temizledi. Daha önce buranın güneyine gelmiştim, kuzeyi nasılmış bir göreyim diye geldim. Duyduğuma göre burada iyi avlanılırmış...

Talmadge konuşurken Michaelson'ın kısılan gözleri odanın öbür köşesine kayıvermişti. O sustuğunda ise başım ona doğru çevirdi, ama onunla göz göze gelmedi. Kaşlarını kaldırdı. Kızlar uyuyor, dedi. Beklemen lazım. Yani tabii, dedi, içlerinden birini uyandırmamı istemiyorsan bekleyeceksin. Bakışları odanın karşı köşesine kaydı. Anlarsın ya, dedi.

Talmadge onun parayı kastettiğini anladı. An itibarıyla olanları büyük ölçüde anlamış bulunuyordu. Artık içinin küçük kızlarla dolu olduğunun bilgisinden hareket ederek, evin seslerine kulak kabarttı. Aklına meyve bahçesindeki iki kız geldi ve başını kaldırınca Michaelson'ın kendisini sert bakan gözlerle, çatılmış kaşlarla seyrettiğini gördü. Talmadge, Michaelson'ın tasvip etmediği durumun tam da kendisi –varlığı ya da çehresi– olup olmadığına ya da adamın başka bir şey düşündüğü sırada, sadece bakışlarını orada, yani Talmadge'ın göğsünde sabitlenmeye bırakıp bırakmadığına bir türlü karar veremiyordu. Michaelson purosunun dumanını üflerken hafif bir hırıltı çıktı.

Memleketin neresi?

Artık çok dikkatli olması gerektiğini düşündü Talmadge. Pencereye baktı.

Oregon.

Michaelson purosunu içti ve onun göğsüne bakmayı sürdürdü. Kaşlarının çatıklığı bir nebze arttı.

Evinden bayağı uzaktasın demek. Maden müfettişi misin? Purosunu içti. Yoksa ödül avcısı mısın? Beni yakalamak için mi gönderildin? Yoksa beni vuracak mısın?

Şaşkına dönen Talmadge'ın ne cevap vereceğini bilemediği esnada bir sessizlik oldu.

Ayağa kalktı. Gitsem iyi olacak.

Michaelson başını kaldırıp ona bakmadı.

Benim aradığım başka bir Michaelson, dedi Talmadge. Anlaşılan yanlış yere gelmişim.

Michaelson puroyu dudaklarına götürdü. Buralardaki tek Michaelson benim ve bunu bilmeyen yoktur.

Döşeme tahtalarından hafif bir inilti sesi geldi. Talmadge'ın arkasına dönmesiyle oturma odasıyla mutfağın arasındaki kapı girişinde duran çocuğu görmesi bir oldu. İncecik siyah saçlı ve siyah gözlü kız küçüktü, taş çatlasa dokuz yaşındaydı. Bir çocuğun kırmızıya boyanmış gibi duran, sarkık alt dudağı. Gözlerini ovuşturmakla meşguldü. Üzerinde pamuklu bir erkek atletinden başka bir şey yoktu. Baba, dedi kız. Hafif bir viyaklama sesiyle.

Adam onaylarcasına çenesini kaldırdı ve küçük kız hafif adımlarla ona doğru geldi, tırmanarak dizine çıktı. Adam, kayıtsızlık içinde bir kolunu kızın beline doladı, diğerini de puroyu tekrar dudaklarına götürmek için kullandı. Kaşlarını çatıp yere bakmaya başladı. Ve sonra öne eğildi ve puroyu kendisine en yakın küllükte söndürdü, boğazını temizledi. Bir kez daha odanın öbür köşesine seslendi: İki dolar, dedi. Yirmi dakika için. Duraksadı. Bu, Mary Elizabeth.

Talmadge gözlerini başka tarafa çevirdi. Benim gitmem lazım, dedi.

Onu temizlerim, elbisesini giydiririm. Fazla uzun sürmez. Yine Talmadge'dan çok kendisine bir şeyler anlatıyormuş gibi, bu uyandıysa öbürleri de uyanmıştır, dedi. Tek elinin ayasıyla gözünü ovuşturdu ve bacağını uzattı. Küçük kız adamın bacağından kayarak aşağı indi, geldiği kapıdan koşa koşa çıktı ve oradan uzaklaştı. İstediğini seçebilirsin, dedi Michaelson. Hangi tiplerden hoşlanırsın?

Fakat Talmadge sundurmaya çıkmış ve kendini bir anda insanı serseme çeviren güneş ışığının altında buluvermişti. Gözlerini ahırın yanındaki benekli tentenin altında duran katıra dikti ve evin önündeki açıklığı çabuk adımlarla geçti. Hedefine ulaşması epey zaman almıştı. Yaptığı aptallığı düşündükçe çileden çıkıyordu. Oğlan, sırtını ahırın duvarına dayayarak oturmakta olduğu yerden ayağa fırladı ve koşa koşa direğe bağlı olan dizginleri çözmeye gitti. Talmadge'a sırıtarak, amma da hızlıymışsın, dedi.

Talmadge, Okanogan'a geldiğinde tekrar kasaba marketine uğradı. Tezgâhın arkasında çalışan ihtiyar adam onu tanıyınca çenesini dışarı çıkardı.

Şu Michaelson denen adam, dedi Talmadge. Bu adam neyin nesidir?

Adam ona yan gözle baktı. Eline eski bir bez parçası alıp tezgâhı silmeye başladı.

Bir dakika sonra, oraya kadar gittin, değil mi, dedi. Neyin nesi olduğunu anlamışsındır.

Adamın bir sorunu mu var, dedi Talmadge. Hasta filan mı?

Yaşlı adam homurdandı. Şaka yapıp yapmadığını anlamak için Talmadge'a göz ucuyla baktı. Talmadge'ın yönelttiği sorunun ciddi olduğunu anlayınca lafa girdi: Kanımca şu an kış uykusundadır.

Kış uykusunda mı?

Adam tekrar homurdandı. Herif şeytanın teki. Hayatımda onun kadar sık öfke nöbeti geçiren başka bir insan daha görmedim. Sağı solu belli olmaz. Bence onunkisi bir tür akıl hastalığı. Ve bir de şu zıkkıma dadandı, afyona. Onun etkisinde olduğu dönemlerde pek fazla ortalıkta görünmez. Ama daha sonra kasabaya gelir ve başımıza akla gelebilecek her türlü belayı açar. Neden onu temelli hapiste tutmazlar, bilmem. Sanki bu birdenbire aklına gelmiş gibi, son numarası da kızların peşinden gitmek, dedi adam. Galiba iki taneydi, bu yılın başlarında oradan kaçmışlardı. Kudurmuş gibi onları arayıp duruyor. Umarım kızlar şimdiye kadar çoktan uzak bir yere gitmişlerdir, dedi adam pencereden dışarı ve sokağa bakarak. Bulduğunda onlara yapacaklarını düşünmek bile tüylerimi diken diken ediyor. Adamın aklı yerinde değil.

Kısa bir sessizliğin ardından Talmadge, ben demin gördüğümde hiç de kudurmuş gibi bir hali yoktu, dedi.

Kış uykusuna yattığı içindir, dedi adam. O zıkkımı, yani afyonu, bulmuşsa dışarı adım atmaz. Evde afyonunu yiyip oturur. Ya da artık nasıl zıkkımlanıyorsa. Belki de sigarayla içiyordur, bilemem. Adamlarından biri ona daha çok mal getirsin diye bekler. Eli boş gelen adamın vay haline. Parası suyunu çekene kadar afyonu yutup oturur. Kanımca, o zamana kadar da bir köpek yavrusu kadar zararsızdır. Yine de, tam olarak bilemem. Adam tam bir baş belası. Yaşlı adam tekrar göz ucuyla Talmadge'ı süzdü. Sen niye oraya gittin ki, dedi. Sorduğum için kusura bakma. Hiç o tip bir adama benzemiyorsun da.

Talmadge vereceği cevabı iyice düşünüp taşındı.

Ben başka türlü bir yer olduğunu sanmıştım, dedi.

Bir buçuk gün sonra meyve bahçesine döndüğünde iki tabağın düzgün şekilde üst üste konularak sundurmaya bırakılmış olduğunu gördü. Yumurta pişirdi. Buharı tüten tabakları sundurma basamaklarının üzerine bıraktı ve çimenlerden kendisine doğru gelmiş olan kızların yanından geçip dereye indi, yüzünü yıkadı. Acaba kızlar da buharlı gemiyle mi buraya geldiler, diye merak etti. Yoksa (gitgide artan bir şekilde inandığı gibi) çetin arazileri ve ormanları aşarak mı gelmişlerdi?

Kendisi tekrar kulübenin önüne gelene kadar kızlar yemeklerini bitirmiş ve tabaklar da önceki gibi üst üste konulmuştu. İkisi de kayısı bahçesinin ağzında oturmuş, bekliyordu.

Bütün bir sabahını ne yapacağını kararlaştırarak geçirdi. Arada bir bilincinde uyanan Michaelson imgesi huzurunu kaçırıyordu. Öğleden sonranın erken vakitlerinde katıra erzak yükledi ve hayvanı ahırdan çimenliğe çıkardı. Dereyi geçti. Birkaç saniye sonra kızların onun arkasından dereyi geçtikleri sırada sıçrattıkları suyun sesini duydu. Fazla gerisinde kalmasınlar diye adımlarını yavaşlattı. Katırı çeke çeke kanyonun iç taraflarındaki en uzak elma bahçesine götürdü. Kısa yokuşun tepesine gelindiğinde, yol kıvrılarak bir kavak ağacı topluluğuna giriyordu. Toprak, sertleşmiş külle kilin karışımıydı ve donuk renklerdeki bir

kuru ot konfetisiyle kaplıydı. Kızların adımlarını hesaba katarak temposunu yavaşlattı ve yola devam etti.

Yataklarını yapmak için büyük çuvalların içini yapraklarla doldurdu. Kendisininkinin dışında üç yorganı daha vardı ve bunları katıra yüklemişti. Yanına bir gaz lambası da almıştı ve katırı tepe yukarı çekerken aklına takılmıştı: Ya kızlar gaz lambasını kullanmayı bilmiyorlarsa ve gecenin bir yarısında kulübeyi yakarlarsa ne yapacaktı? Onlara gaz lambasının çalışma sistemini anlatması gerektiğini düşündü, ama böyle bir konuşmayı hayal etmek bile olanaksızdı. Güneş ağaçların arasından göz kırpıyordu. Ormandaki küçük yarığın sağda olduğunu tahmin ediyordu. Çok geçmeden onu buldu ve kızların da kendisini gördüklerinden emin olduktan sonra yoldan çıktı, katırı derenin kenarındaki toprak setten yukarı götürmeye başladı. Arkasından zar zor geldiklerini anlayınca duraksadı. Katır, adamın omzunun üzerinden etrafına bakındı.

Küçük açıklık alanın, dar ve çağıldayan derenin bulunduğu yere gelmişti. Derenin ilerisinde sırtını, dallarını aşağı sarkıtmış iki devasa yaprak dökmeyen ağaca dayamış olan kulübe duruyordu. Kulübe ve ağaçlar vadiyi karşı tarafından gören ufak bir yükseltinin üzerindeydi. Talmadge dereyi geçti ve aşağıdaki meyve bahçelerine yüksekten bakmak için kulübenin etrafından dolaştı. Kendi kulübesi de, derenin dönemeci de karşısındaydı.

Kızlar derenin karşı kıyısında oturmuş, adamı seyrediyorlardı. Katır suya girip onların bulunduğu tarafa gidince konumlarını hayvanın otlanmasına imkân verecek şekilde düzelttiler.

Kulübe tek odalı, rutubetli ve soğuk ama sağlam inşa edilmiş bir yapıydı. (İlk keşfettiklerinde, burası çok nemli, demişti annesi. Onlar da, her ne kadar bu, ilk başlarda darlığına rağmen bir kemik kadar kuru olan madenci barakasında sıkış tıkış yaşamak

anlamına gelse de aşağıdaki vadiye yerleşme kararını almışlardı.) Kulübenin büyük, çerçevesiz tek penceresi vadiye tepeden bakardı. Talmadge yerdeki yaprakların çoğunu çizmeleriyle dışarı süpürdükten sonra, yatakları kurdu ve üzerlerine yorganları serdi.

Kulübenin önüne çıkıp katırı yanına çağırdı, oltasını kayışından çözdü ve dere boyunca sekiz yüz metre yürüyerek gölcüğe vardı. Kızlar onun arkasından geldiler ve suyun içine doğru yedi metrelik bir çıkıntı yapan kayanın üstüne oturdular. Adam yerlere bakınmaya başladı; bir kütüğün alt kısmında soluk renkli larva buldu ve yemi oltaya takıp suya fırlattı. Bir saat içinde üç balık yakaladı.

Talmadge yukarıdaki kulübenin önünde bir ateş yaktı. Kızlar da dereyi geçmiş ve tekrar önceki konumlarını almışlardı. Onun balıkları temizleyişini ve iç organları suya atışını seyrediyorlardı. Adam balığı pişirene kadar vakit akşamüstü oldu. Balık tabaklarını sundurmaya bıraktı ve eyer çantasından elmaları, kayısıları ve üst üste birkaç kez bir beze sarılmış bisküvileri çıkardı ve bunları da sundurmaya koydu. Kulübenin yanından dolaşıp katırın, sağrısını güneşte ısıtmak için durduğu yere gitti ve dizginleri eline alıp hayvanı derenin öbür tarafına geçirdi. Yanlarından geçtiği sırada kızlar bacaklarını kendilerine doğru çektiler ve onun aksi istikametine bakmaya başladılar. Adam bayır aşağı yoluna devam etti ve onların ayak seslerine kulak kabarttı ama duymadı.

Kendi yemeğini hazırladığında akşam karanlığı çökmüştü. Mısır ekmeğiyle tek bir elma yedi. Gaz lambasını yakmadı. Elmanın etli kısmı ayın beyazı gibi ışık saçıyordu ve yedikten sonra elma göbeğini meyve bahçesine fırlattı. Karanlık sundurmada oturdu ve bir sigara sardı. Bu tek seferin haricinde Clee'nin gelişine sakladığı bir törendi bu, ama içinden gelen arzunun sebebini sorgulamaya kalkışmadı. Bir müddet sonra, kızların –ikiz

hayaletler misali– elma bahçesiyle kanyonun arasındaki yoldan sürünerek aşağı doğru geldiğini gördü. Kısa bir an gözden kayboldular ve biraz sonra kanyon girişinde ortaya çıktılar. Tarlayı geçtiler, tekrar gözden kayboldular ve kayısı bahçesinin kenarına, çimenlere oturdular. Garip ve kayıtsız meraklarıyla adamın bir sonraki adımını beklemeye koyuldular.

Della mutluydu.

O ve Jane adamın onlara kalacak bir yer olarak hazırladığı, fakat içerisinde uyumadıkları yukarı kulübenin ötesindeki gölcüğün içinde, boyunlarına kadar suya girmiş vaziyetteydiler. Adam, bayır aşağı yaklaşık bir buçuk kilometre ötedeki meyve bahçesinde çalışıyordu ya da o gün için paydos etmişti ve derede –yani kızların şu anda yüzdüğü gölcüğe dökülen ve ormanın içinden geçip, bayırın aşağısı ile dışına aktıktan sonra kayısı bahçesinin altında çağıldadığı noktaya ulaşan derenin ta kendisinde– yıkanıyordu. Açlık, kızlardan birinin başına vurunca iki kız bundan yarım saat önce kendilerini suya bıraktıkları kaya ayağına yüzdüler, ancak ağırlıkları yüzünden kendilerini tekrar yukarı çekemeyeceklerini anlayınca sığ kesimlere gittiler ve tamamıyla giyinik olduklarından büyük bir güçlükle kayalara tırmandılar. Nefes nefese kalmışlardı. Başları dönüyordu. İkisi de açlıktan bayılacak haldeyken destek almak için birbirlerine tutunarak boyları neredeyse gökyüzüne erişen yaprak dökmeyen ağaçların arasına girdiler ve meyve bahçesine inen patikayı buldular.

Yürüdükleri patika sıcaktı ve börtü böceğin cırlak sesleriyle kaynıyordu. Sudan çıkınca, taşımakta zorlandıkları göbeklerine rağmen üzerlerine bir hafiflik gelmişti.

Patika, uzaktaki meyve bahçesine iniyordu. Burası bir kanyonun içinde yer aldığından karanlık ve sessizdi, an itibarıyla da soğuk, derin bir sessizlikle kaplıydı. Bozulmamış sessizliğin ortasında, sadece uzun çimenlerin arasından ok gibi fırlayan yarasalar vardı. Bir tanesi Della'nın dizini sıyırıp geçti. Kız, yarasaya bir şaplak attı.

Della ve Jane, Michaelson'ın bulunduğu yerden ayrılalı iki ay olmuştu ve insanlarla yaşadıkları deneyimlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi. Kaçtıktan sonra çoğunlukla ormanlarda amaçsızca dolaşmış ve karşılarına bir çiftlik arazisi çıktığında ya da bir kasabaya girdiklerinde insanlara onlardan ne kopartabilecekleri bağlamında not vermişlerdi. Hayatı idame ettirmenin en kolay yolu buydu. Jane bu konuda özellikle başarılıydı. Kendilerine kimin para, yatacak yer, yiyecek ya da başka şeyler verebileceğini tespit edebilecek durumdaydı. Kimi insanların hiçbir şey vermeye gönlü olmaz, kimisi bu şeylerin birini veya ikisini vermeye ikna edilebilir ve pek azı (bunların sayısı çok, çok azdı) insana her istediğini verirdi. Bu insanlardan hiçbirinin verdiklerinin karşılığında bir şey istememesi de önem taşırdı.

Şimdi kayısı bahçesiyle avlunun arasındaki uzun çimlerin ortasında oturuyorlardı. Adam akşam yemeğini pişirmeye başlamış ve kulübe kapısını açık bırakmıştı. Kızlar onun davetine icabet etmek niyetinde değildiler. En azından şimdilik. Ve tercihen, sonsuza kadar. Michaelson'la yaşadıkları hayat ikisine, ilk bakışta nazik birine benzese de bir erkeğin yüzünde kesin olan hiçbir şey okuyamayacaklarını öğretmişti. Nazik insan bir anda bambaşka birine dönüşebilir, karşısındakini boğazlayabilir ya da elinin tersiyle suratına bir tokat indirebilirdi.

Kulübeden gelen, kızarmış buğdaylı gözlemeyle domuz pastırması kokusuydu. Della kendini sırtüstü çimene atıp bir bay-

günlük numarası yaptı ve biraz sonra, yaptığı şakaya Jane'den hiçbir tepki alamayınca tekrar dik oturarak beklemeyi sürdürdü.

Ve en sonunda adam sundurmaya çıktı ve tabakları en üstteki basamağın üzerine bıraktı. Ayakta durdu, gözleri onları ararcasına çimenleri taradı. Kızları gördüyse bile, bunu belli etmedi. Kulübeye geri döndü.

Gidip tabakları alan Jane oldu. Koşmak zorunda kalabilirler düşüncesiyle Della avlunun kenarında duruyordu. Jane onun yanına geldiğinde çimenlere oturdular ve yüzlerini âdeta yiyeceklere gömdüler; yerken bir yandan da kokuları içlerine çektiklerinden boğulacak gibi oluyor, nefes nefese kalıyor ve şapırtı sesleri çıkarıyorlardı. Jane bir buğdaylı gözlemenin tamamım eşit olmayan köşeler oluşturacak şekilde kıvırdı ve ağzına tıkıştırdı; onu çiğnemek için harcadığı çaba yüzünden gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi oldu.

Adam kendi tabağını da sundurmaya getirdi ve kucağına alarak sessiz sakin yemeğini yedi. Arkasındaki kulübede gaz lambası yanıyor ve sırtını verdiği odayı aydınlatıyordu.

Daha sonra, karnı tıka basa doymuş olan Della tekrar çimenlerde beklediği sırada Jane tabakları sundurmaya geri götürdü ve en üstteki basamakta kendilerine bırakılmış olan yorganları aldı. Adam yukarıdaki kulübede onlar için yataklar yapmıştı –yaptığı aman aman bir şey değildi, sadece sırtları ağrımasın diye çuvalların içini yapraklarla doldurmuştu– ama kızlar dışarıda uyumayı tercih ediyorlardı. Ağaçların ve ay ışığının duvarlara vahşi gölgeler düşürdüğü iç mekânlarda uyumak doğaya aykırıydı. İnsan içeride uyuduğunda her zaman için kapının öteki tarafında tehlikenin pusuya yatmış halde beklemesi ihtimali mevcutken, pencere onları bekliyor olurdu. Gelgelelim dışarıda uyuduklarında tehlikenin kafası karışır, onları es geçerdi. Michaelson'ın

evindeyken öteki kızlarla birlikte bodrum katında uyurlardı. Daha ziyade büyük bir mahzeni andıran bodrum katına bakılarak evdeki hayata dair herhangi bir şey anlamak olanaksızdı. İçerisi bitki kökü ve idrar kokardı. Bütün bir gün birileri sürekli ağlar, bedenler bir o yana bir bu yana devrilir ve inilti sesleri çıkarır, iç çeker, fısıldaşırdı. Zira, uyku saatleri gündüz vaktine denk gelirdi. Katıksız bir karanlık, akışkan sıvı kıvamında bir siyahlık olurdu. Della yüzünün önüne getirdiği elini bile göremezdi. Doğal olarak, o ve Jane tercih edecek durumda olduklarında, bir daha asla içeride –bir erkeğin evinde– uyumayacaklardı.

Her gece –genellikle bir meyve ağacının altındaki uzun çimenlerin arasında– uyumak için farklı bir nokta seçer ve yataklarını oraya yaparlardı. Bir yorganı altlarına serip diğerini de üzerlerine alırlardı. Michaelson'ın bodrumunda yaptıkları gibi kollarını birbirlerine dolar ve genellikle anında uykuya dalarlardı. Arada bir Della uykusundan uyanıp dalların arasından yıldıza kesmiş gökyüzüne bakar ve Jane'in elini sıkar, karşılığında onun demir atılmış mahrem bir derinlikten gelen, derin nefes alıp verişini duyardı.

Sabahleyin Della, Jane'in kulağına, hâlâ buradayız, diye fısıldar ve Jane de, hâlâ buradayız diye cevap verirdi. Bu kendi aralarında oynadıkları bir oyun, geliştirdikleri bir ritüeldi. Diğer pek çok oyunda ve ritüelde olduğu gibi Della bunun nereden çıktığını hatırlamazdı.

Adam içeride olmadığı sırada defalarca kulübeye girmişler ve her defasında onulmaz şekilde, istemeden de olsa, oradaki ev sıcaklığı içlerine dokunmuş, bunu da kendi aralarında hiç konuşmamışlardı. Madem dünyada böyle bir ev vardı, neden orası sadece kendilerinin olamıyordu? Zemindeki tahtalar onların vücut

ağırlığıyla gıcırdar ve şarkılar söylerdi. Yakın bir zamanda yıkanıp temizlenmiş dökme camdan pencerelerin yüzeyi çizgi çizgiydi ve içeriye sabunlu bir ışık alırdı. Çam ağacından mutfak tezgâhı ışıl ışıldı. Siyah, dökme demir bir soba arka duvarın önündeki yerine krallar gibi kurulmuştu. Kuzinenin kapağı taştandı; altındaki bir rafta içi küllerle dolu bir kova duruyordu. Arkadaki ocak gözünün üstünde eski püskü lacivert bir çaydanlık vardı. Bunun üzerindeki, içine gazete kâğıtları serilmiş kapısız bir dolabın en üst rafına bir kahve demliğiyle tabaklar konulmuştu. Kuzineyle sobanın arasında içi odunla dolu bodur bir kapaklı sepet duruyordu. Sobanın karşısında beyaz porselen bir leğen ile su ibriği vardı ve bunun üzerindeyse bir tel yardımıyla duvara asılmış hafif çukurlu oval bir ayna duruyordu. Bir teneke tepsinin içerisinde siyah bir tarakla bir briyantin şişesi vardı. Ayna camının yanına 1865 yılına ait bir takvim asılmıştı. Kareden çok dikdörtgene yakın, ceviz ağacından küçük bir masa ve iki sandalye mutfakla oturma odasının arasındaki alanı dolduracak şekilde odun sobasının önüne yerleştirilmişti. Oturma odasında at kılından iki kişilik bir koltuk duvara yaslanmış ve bunun yanına da oturulacak yeri yırtılmış, yamru yumru hale gelmiş at kılından bir koltuk yerleştirilmişti. Koltuğun yanında içi eski almanaklar, gazeteler ve dergilerle dolu bir raf duruyordu. İki kişilik koltuğun önüne gül pembesi, yeşil ve mor renkte kumaş parçalarının birbirine tutturulmasıyla yapılmış bir kilim serilmişti. Karşı köşede, tahta bir sandık ve insana odanın içinde bitivermiş duygusunu verecek kadar eski, narin bir sallanan sandalye vardı. Burası güneşin içeri girdiği ve kaldığı nokta olduğundan, maun ağacından yapılmış sandalyenin rengi atmıştı. Oda, fırında pişirilmiş meyve, balmumu, çam ve eski gazete kokuyordu.

Meyve bahçesinde üzerine tırmanarak çıkmaya son derece elverişli bir kayısı ağacı vardı. Bir keresinde kızlardan biri bu işe kalkıştığında, eğimli bir dal yukarı atılabilecek bir sonraki adımı davet etmiş ve bunun üstündeki, hafifçe ortaya sarkmış olan başka bir dalsa kendisini kaldıraç niyetine kullanacak bir ele davetiye çıkarmıştı. Kız, ikinci dal katmanına yerleşir yerleşmez öteki kız da yukarı tırmanmayı ve kendini biraz daha alçak bir seviyeye yerleştirmeyi başarmıştı. Dallar, kızların hafifçe uzanmış konumlarına, ayaklarının kemerine, acayip bel çevrelerine göre şekil almıştı. Ağaç, avuçlarının ve ayaklarının altında yumuşacık bir hal alana kadar yukarı tırmanmayı sürdürmüşlerdi. Buradan aşağıdaki tarlada olup bitenleri seyredebiliyor ve çoğu zaman yaptıkları gibi ağacın daha yüksekteki kısımlarına tırmanmaları halinde adamın çalıştığı konumu bile saptayabiliyorlardı. Kamufle olabiliyor (ya da kamufle olduklarını sanıyor) ve havada asılı kalarak yeryüzündeki tehlikeleri kendilerinden uzak tutabiliyorlardı.

Tam tepedeyken dimdik inen ve meyve bahçesindeki renkleri ağartan bir sıcaklık vardı. En sıcak günlerin öğleden sonralarında meyve bahçesinin aldığı haldi bu. Ve sonra, mavi ve yumuşacık bir havaya uyanılan sabahlar vardı. Ağaçların yaprakları kadifeyi andırırdı.

Adamın bahçenin neresinde olduğunu kızların bildiği anlar da, bilmedikleri anlar da vardı. Bunu bilmedikleri anlarda, onun kendilerine gerçek anlamda bir zarar verebileceğini düşündüklerinden değil, ancak bunu artık bir oyuna çevirmiş olduklarından ağır ve dikkatli adımlarla yürürlerdi. Bir köşeyi dönüp bir meyve bahçesi sırasına girebilir ve adamı kendilerine ya da kendilerinden uzak bir noktaya doğru yürür halde bulabilir, onun yaprakların arasına gizlenmiş bacaklarını veya gövdesini görebilirlerdi.

Della, günün sıcağından dikkati dağılmış bir halde (güneş tam tepedeydi ve kafatasının arkasından aşağı terler akıyordu) köşeyi döndü, adamla çarpışmasına ramak kaldı. Geri çekildi ve tamamıyla hareketsiz kaldı, başını kaldırıp da adama bakmadı. Adamın etrafından dolaşmadan önce incecik bir sesle tünaydın dedi.

Adam artık onlar için bir tehdit olmaktan çıkmıştı, ancak yine de onun tehditten azade olduğu söylenemezdi (neden onları kabul etmişti, neden onlardan hiçbir şey talep etmediği halde orada gezinmelerine göz yumuyordu?) ve bu tehdit algısı da onlara adamı merak ettikleri gerçeğinden çok daha eğlenceli geliyordu. Hayatlarının bu aşamasında karşılarına çıkan erkeklerin geçmişi ya da duygusal yaşantısı onları ilgilendirmiyordu. Bu, kendilerine koydukları bir kural olmaktan çok, yaşadıkları deneyimlerin getirdiği bir sonuçtu. Burada önemli olan yegane şey, karşılarındaki adamın öfkeden deliye dönüp dönmeyeceğini, onların üzerine çullanıp çullanmayacağını, aralıksız bir şiddete gücünün yetip yetmeyeceğini bilmek, sezinlemek ve aynı zamanda akılda tutmaktı. Ve gelgelelim Della o sıcak günlerde bu yeni adamın –bu meyve yetiştiricisinin– suratını görmeyi hedefleyen yakıcı ve arada bir kendini gösteren bir arzunun etkisine girerek kendini ağaçların arasındaki yollarda dolaşırken buluyordu. Adamın üzerindeki tulumun ön ceplerini, ağaçlarda gezinen kotunun bacaklarını, bedeninin yanından sarkan ve cilalanmış gibi duran kocaman ellerini görmek ona yetmiyordu. Göz ucuyla bakışların arasından adamın muhtelif özelliklerini kavramıştı: Burnunu, omuzlarının duruşunu, gözlerinin çarpıcı rengini. Fakat adamın yüzü, duyguların üzerinde nasıl yer ettiğini anlamak için, onu bütünüyle anlamak için üzerinde uzun uzadıya düşünülmesi gereken çözülmesi zor yüzlerdendi. Geniş ve çetrefilli,

çok katmanlı enginliğiyle tıpkı bir doğa manzarası gibiydi. Della adamın yüzünü incelemek istiyordu, çünkü yüzü önem arz eden bir şekilde farklıydı, ama kız bunun nasıl bir önem olduğunu tam olarak bilmiyordu.

Jane ondan biraz uzakta çimenlerin üzerinde kestirirken Della adamın çalıştığı yerin üç ağaç uzağında oturuyordu. Dudaklarının arasındaki uzun bir ot parçasını ağzında evirip çeviriyordu. Birkaç dakika sonra adam ağaçtan aşağı indi. Kıza yaklaşırken –bu arada, Della gözlerini önündeki bir noktaya dikerek ona bakmamaya özen göstermişti– ellerini baldırlarına sildi ve aşağı eğilerek yerden bir hanımeli kopardı. Bedenini dikleştirdi, hanımelini inceledi. Mor renkli iğnemsi taç yaprağını kopardı ve bunu dişlerinin arasına koydu. Sonunda Della ona baktı. Adam, hanımeli, dedi, alçak perdeden ve ilgisiz bir sesle. Taçyapraklarını şöyle çıkarıyorsun –kız tekrar göz ucuyla ona baktı ve adam kıza iğnemsi taçyaprağını ön dişlerinin arasına koyma ve emme yöntemini öğretmek için kendi dişlerini gösterdi. Gördün mü? Orada azıcık bal var. Minicik bir tatlı. Arıların hoşuna giden de bu. Ağzındaki taçyaprağını teklifsizce tükürdü ve arkasına dönüp öteki yönde yürümeye başladı; ağaç sırasından aşağı doğru giderken bir ıslık tutturdu.

Yemek tabaklarını sundurmadan alıp getirmek genellikle Jane'in göreviydi; kendisi cesur olan, gerektiğinde tehlike çanlarını çalacak olan taraftı ve ilk önce Della'nın koşması gerekirdi. Fakat bir sabah Jane bir türlü uyanmak bilmedi. Della, açım ben, diye omzunu dürtünce kızın eline hafifçe vurarak onu kendisinden uzaklaştırdı ve Della da sürüne sürüne çimenliğin kenarına gitti, yere çömeldi, adamı beklemeye başladı. Adam yine kapıyı

açık bırakmıştı ve yine sıcak yemek kokusu dalga dalga dışarı yayılıyordu. Sabırsızlık içinde çimenlerin üzerinde kıpırdandı. Bedeni koskocaman olmuştu (son iki günde bile boyutlarında bir genişleme olmuştu, kendisi de bunu hissediyordu) ve oturduğu yerde poposunun üzerinde bir o yana bir bu yana sallanırken adamın silüeti kapı boşluğundan geçtiği sırada dengesini kaybedip yuvarlandı. Adam daha dışarı bile çıkmamıştı, ama Della başı dönerek, bir köpek gibi sık nefesler alarak güçlükle ayağa kalktı ve çimenlere yöneldi. Adam dışarı çıktığında sundurma basamaklarının dibinde duruyordu. Çenesi havaya kaldırılmıştı, ama bakışları yan yan adama odaklanmış ve dirsekleri de yiyecek kabul etme pozisyonunda öne uzatılmıştı. Pekâlâ, merhaba, dedi adam. Ve sonra kızdan bir cevap alamayınca yerini değiştirmedi: Al bakalım. Fakat kız tabağı onun elinden almadı; kabul edebilmesi için adamın yemeği sundurmaya bırakması gerekti.

Yine Jane'in uyuduğu bir sırada –bu kez bir öğleden sonra– Della, bahçede çalışan adamın iki ağaç uzağında bekliyordu. Hanımeli çiğniyor, gölgede oturduğu halde ter döküyordu. Michaelson'ın odasından anadan doğma halde dışarı fırlayışı ve evin üst kısmında onları, yani çil yavrusu gibi ortalığa dağılmış kızların hepsini, kovalayışı ve artık kimi eline geçirmişse onu kâh (sonsuz bir ferahlama hissine boğarak) salıvermesi, kâh kendisine sevgi göstersin ya da kırbaçlansın diye odasına götürüşü hatırına gelmişti. Aynı anda hem sevgi gösterisi hem de kırbaç olabilirdi. Adamın ne yapacağı belli olmazdı. Küçük kızlar heyecandan ve korkudan tiz çığlıklar atarak bir odadan ötekine koştururlardı.

Bir anda merdivenden aşağı inen adam, bak sen, dedi ve kız irkildi. Della onunla ilgilenmiyormuş gibi davransa da adamı can kulağıyla dinliyordu ve sonunda kendini daha fazla tutamayıp onun anlattığı şeye kaçamak bir bakış gönderdi: Kayısı

böyle tutulur. (Kayısı adamın avucunda küçücük kalmıştı ve ışık saçıyordu.) Elmada durum farklıdır, fakat kayısıyı böyle tutman gerekir. Şuradaki minicik kök parçasını görüyor musun? Orası kalem aşısı yeridir. Dikkat etmen gerekir. Ona zarar verirsen, ağacın o bölümüne ve meyvenin yetiştiği dala da zarar vermiş olursun ve bir daha ürün alamazsın. Sonra, ağaçların arasındaki yoldan aşağı bakarak konuştu: Yardım etmek istersen, şimdilik bilmen gerekenlerin hepsi bu. Ve sonra arkasına dönüp tekrar ağaç sırasından aşağı yürümeye başladı. Önce ıslık çalarak, ardından hafiften gidip gelen bariton bir sesle şarkı söyleyerek yürüdü. Söylediği bir ilahi miydi? Della'ya sanki bu bildiği bir şarkıymış gibi geldi. Fakat nereden bildiğini bir türlü çıkaramadı.

Jane, hakkında tek bir laf etmediği halde, Della ile adamın arasındaki iletişimi tasvip etmiyordu. Belki de bundan haberi yoktu, ama bu çok zayıf bir ihtimaldi, çünkü Jane'in bilmediği bir şey yoktu. Della'ya adamla konuşmaması gerektiğini söylememişti. Muhtemelen Jane, Della'nın adama gitgide daha çok sempati duyabileceğini düşünmemiş olmalıydı, çünkü bu hem kendisi hem de her ikisi için imkânsız bir durumdu. Bunun açıkça söylenmesine bile gerek yoktu. Erkekler, tanım itibarıyla, güvenilmez varlıklardı. Onlar, yani erkekler, ancak Jane ve Della'dan ne isteyebilecekleri ve aynı şekilde, onlarda kızların istediği ya da ihtiyaç duyabileceği bir şeyin olması halinde Jane ve Della'nın erkeklerden ne koparabileceğini belirlemek bağlamında bir değerlendirmeye tabi tutulabilirlerdi. Erkekler karşılıklı alışverişe ve belki de korku duygusunu beslemeye yarardı, ancak hatır için sempati duyulacak halleri yoktu. Ve, sevgi duygusunun hedefinde olamayacakları da kesindi ve bunun da lafını bile etmeye değmezdi.

Yaz bahçesindeki o haftalar (yoksa aylar mıydı?) boyunca Jane ve Della avarelik etmiş, çimenlerde çömelmiş, uyumuş, adamı görmezden gelmiş ya da görmezden gelmiş numarası yapmış ve kendilerine yemek verildiğinde, tıpkı hayvanlar gibi, gözleri dönmüş şekilde yiyeceklere saldırmışlardı. Burada daha ne kadar kalacakları belirsizdi.

İşin garibi, göbekleri patlayacak kadar şişmesine ve çok yakında doğum yapacakları her hallerinden belli olmasına rağmen, günlerini ivediliğe yer bırakmayan bir rahatlık içinde geçirmeleriydi. Geç saatlere kadar uyuyor, terleyen bedenlerinin üzerindeki yorganları fırlatıyor, gölge bulmak için yerlerde yuvarlanıyor ya da elleriyle dizlerinin üzerinde emekliyor ve yan yatıp, ağızlarını da kocaman açıp yaklaşık bir saat daha uyku çekiyorlardı. Bir gün yerini bir sonraki güne bırakıyor ve büyük ölçüde bir diğerine benziyordu. Pek az değişiklik oluyordu. Belki zaman durmuştu, belki de zaman hiç olmamıştı. Hatta, olup bitenler de son derece muğlaktı. Kalmak istiyorlar mıydı, yoksa gidecekler miydi? Günler rüyalardakini andıran, insanın aklının hayalinin alamayacağı sıcağın ve uzun gündüz saatlerin yarattığı bir sis bulutunun içinde geçip gidiyordu. Çekirgeler tiz çığlıklarla tek notalık şarkılarını söylüyordu. Günün anlamı (bir anlamdan söz edilebilirse eğer) ne kadar ilgisizce de olsa, adamın hareketlerinin takip edilmesiydi; bunun hangi amaca hizmet ettiği belirsizdi. An itibarıyla amaç yemekti; ve daha uzak gelecek söz konusu olduğunda, beyinlerinin derinliklerinde adama başka amaçlar doğrultusunda da ihtiyaç duyabileceklerine dair bir his, bir düşünce filizlenmekteydi. Bu en çok da bedenlerinde meydana gelen durumla, çocuklarının gelmekte oluşuyla ilgiliydi.

Çocukları Tanrı tarafından gönderilmişti. Jane onları gözünün önünde beliren bir imge halinde görmüştü; bir keresinde

Michaelson'ın yanındayken adam ona, kimi zaman yaptığı gibi, tadına baksın diye tahin vermiş ve kız uykuya dalmış, rüyasında çocuklarının –kendisinin ve Della'nın çocuğunun– içlerinde büyümekte olduğunu, doğduklarında (melek özelliklerine de sahip olduklarından) Jane ile Della'yı sırtlarına alıp Michaelson'ın evinden uzaklara, daha güvenli bir yere taşıdıklarını görmüştü. Jane, aya doğru yapılan yolculuğu tasvir etmişti. Her şeyin başlangıcı buydu.

Ve daha sonra Jane'in rüyaya dair yorumları değişti. Jane ile Della'yı o mekândan alıp götüren çocuklar değildi, bunun tam tersi geçerliydi. Tabii ki bebekler melek olamazdı, tabii ki onlar uçamazlardı. Jane harekete geçmek için doğru anı kolluyordu, fakat ilkbahar geldiğinde kaçacaklardı: Jane söz vermişti.

Sabahlardan birinde meyve bahçesinde uyandıklarında havanın nemli ve serin olduğunu, tepelerindeki gökyüzününse koyu gri bir renk aldığını gördüler. Uyandıklarında yorgan çenelerine kadar çekilmiş, geceleyin tekmelenerek üzerlerinden fırlatılmamıştı. İlk yağmur damlaları yüzlerine düşmeye başlayınca ayaklandılar. Kendi aralarında o anda ne yaptıklarını hiç tartışmadan avluyu geçtiler ve sundurmaya çıkmadan önce sadece kısa bir an tereddütte kaldılar. Jane'in alnı kırıştı. Kapı açıktı. Sundurmada huş ağacından yapılmış iki iskemle vardı, ama Della bunların birine doğru yürüyünce Jane homurdandı ve başıyla oraya oturmamaları gerektiğini belirten bir hareket yaptı. Adam kapı aralığına gelip durduğunda onları, arkalarını kendisine dönmüş, bacaklarını sundurmanın kenarından aşağı sarkıtmış halde otururken buldu. Della omzunun üzerinden arkaya dönüp adama bakacak oldu, ama Jane alçak bir sesle önüne dönmesini söyledi.

O sabah iki kız, dizlerinden otuz santim ötede bardaktan boşanırcasına yağmur yağarken; arkalarında, kulübenin içindeki adam köşedeki sandalyede oturup kahvesini içer –Della kokusunu almıştı– ve gazetesini okurken sundurmada oturup yemeklerini yediler.

Jane hep, adama terbiyesini bozma ve onlardan faydalanma fırsatı olarak görünebilecek tek bir an yaşandıysa eğer, bunun sağanak yağmurda sundurmada geçen anların ta kendisi olduğunu düşünmüştü. Fakat adam dışarı çıkıp onlarla birlikte oturmamıştı bile. Yağmur durana kadar içeride beklemiş ve birkaç dakika sonra, güneş cılız bir şekilde açılan bulutların arasından yüzünü gösterdiğinde yanlarından geçmiş, çimenliğin öbür yanına giderek meyve bahçesine girmişti.

İki gün sonra, derenin kenarına çömelmiş bulaşık yıkarken Jane adamın sağ tarafına yaklaştı, karşıya geçmek üzere dereye girdi ve ablasını biraz geriden takip eden Della da az sonra adamın öbür tarafından geliverdi. Dalgın dalgın, sanki adam onun yolunda ilerlemesine destek verecek bir kaya ya da başka sağlam bir nesneymiş gibi elini onun omzuna koydu ve sonra, birkaç saniye içinde elini oradan çekiverdi. Kızlar geçip gidene kadar adam olduğu yerde kaldı. Ağır adımlarla tarlayı geçtiler, kanyona doğru yola çıktılar. Arkalarına hiç bakmadan.

Dış kısımdaki meyve bahçesinde, patikadaki bir dönemecin yakınında Jane'in çeşitli nesneleri istiflediği bir zula yeri vardı: İp, sicim, budama makası. Adama fark ettirmeden barakadan taşımakta zorlandıkları ahşap bir bıçkı masası. Della ilk başta Jane'e ne yaptığını sormamıştı.

En sonunda sorduğunda, Jane, lazım olur diye, demişti. O gelirse lazım olur diye. Della, kollarının ve boynunun arkasındaki tüyler diken diken olarak, Jane'in *o* sözcüğüyle Michaelson'ı kastettiğini anlamıştı. Buraya gelmez, demişti Della; o buraya ait değil, anlamında. Jane dalgın dalgın başını sallamıştı. Her ihtimale karşı, demişti. Hazır olmamız gerek...

Kızlar vakitlerinin büyük bölümünü kayısı bahçesinde ya da kulübenin yan tarafında, günün en sıcak saatlerindeki en serin yer olan erik bahçesinde geçiriyorlardı, ama gölgelikli kenarları orman üst sınırı boyunca uzanan dıştaki tarlaya da alışmışlardı. Kanyonun bayağı içlerine doğru girip dolaşmışlar ve patikayı tırmanarak kendilerine ayrılan kulübeye gelmişlerdi. Yukarıdaki havuzda çenelerine kadar suya batmış vaziyette uzun saatler geçirmişlerse de, bedenleri bunu yapmalarına izin veremeyecek kadar büyüdüğünden son zamanlarda suya giremez olmuşlardı. Artık kendilerini çekip sudan çıkarabilecek güçleri yoktu.

Bütün bunları –toprağı, ağaçları, havayı, suyu– tümüyle adamın etkisindeki bir alan olarak görüyorlardı. Buralarda onun haberinin olmadığı ve üzerinde kontrol sağlayamayacağı hiçbir şey olamazdı. Birtakım olayları engellemeye gücü yetmese bile (buna az çok onlar da inanıyordu) en azından kendisini korumak için ihtiyaç duyduğu bilgi de, bunlara katlanma kuvveti de onda mevcuttu.

Kızlar, iki küçük yatak odasından birindeki –adamın kullanmadığı yatak odasındaki– dolapta, içinde bir çift kız pabucuyla elbisesinin ve bebek kıyafetine benzer bir eşyanın bulunduğu bir kutu buldular. Bebeklere giydirilen küçük patiklerden de vardı. Kızlar yere oturdular ve tek kelime etmeden bu eşyaları kendi

aralarında değiş tokuş ederek adamın geçmişindeki parçaları birleştirmeye, tüm bunlardan akıllarına yatacak ve adamın zihinlerinde daha net çizgilere kavuşmasını sağlayacak bir hikâye yaratmaya çalıştılar.

Acaba adam bu giysileri kendilerine –Jane'e ve Della'ya– ve bebek giysilerini de yakın zamanda dünyaya getirecekleri bebeklere mi almıştı? Adamın bunu yapmış olabileceği akla yakın gelmese de, sadece pratik olması ve bir tahminler zincirinin başlatılması niyetiyle dile getirilmişti. Giysiler eskiydiler, lime limeydiler. Üzerlerinde güve delikleri vardı. Elbette, diğer bir olasılık da, giysilerin başka bir kıza –kendilerinden önce orada bulunan bir kıza– ait olabileceğiydi. Elbiseyi sırayla ellerine alıp önlerinde tuttular ve birbirlerine hiç bakmadılar. Durumun böyle olabileceğine inanmak istemiyorlardı. Sonuçta, bu giysileri giyen kız artık ortada yoktu, bu kadarından emindiler. İnsan gidip de geri gelmemiş birinin giysilerini saklamazdı ki.

Kızın elbisesini yemek masasının üzerine serdiler. Öteki eşyaları –adamın dolabında kendi ayakkabılarının yanında duran kız pabuçlarını, resimli takvimin çivisine bağlanmış ve orada asılı duran bebek patiği kurdelelerini– nereye koyacaklarını kendi aralarında tartıştılar, ama en sonunda masanın üstünde duran elbisenin adamın sırrının ortaya döküldüğünü anlaması bakımından yeterli olacağında karar kıldılar.

Akşam karanlığının çökmesine az bir zaman kala adam eve döndü. Kasabaya inmişti. Kızlar kendi kayısı ağaçlarına konuşlanmışlardı; bu kez tarlayı kuşbakışı seyretmektense yüzleri kulübeye dönük durmayı tercih etmişlerdi. Adamın vereceği tepkiyi görmek istiyorlardı. Adam katırla at arabasını ahıra götürdü ve orada uzun süre oyalandı. Çimenlikten geçip kulübeye girdiğin-

de hava tamamıyla kararmıştı. Adam gaz lambasını yaktığında pencerede ani bir parlaklık oldu.

Kulübe kapısı açık duruyordu ve kızlar akşam yemeklerinin hazırlığına eşlik eden faaliyetin, kokuların başlamasını bekliyorlardı. Nedense bu hareket bir türlü başlayamadı.

Ağaçtayken Jane'in baldırı çizildi. İkisi de çok açtılar ve yemek yeme hayalleri suya düşmüştü. Ama buna değmişti. Artık adam, kızların dikkatinin kendisinin üzerinde olduğunu biliyordu.

Ve sonra, Della'nın içinin derinliklerinde tuhaf bir hareketlenme, dönüşü andıran bir devinim oldu.

Sabah vaktiydi. Kusmak için biraz ileriye, barakanın ötesindeki dışarı tuvaletinin arkasına gitmiş olan Jane tam o sırada Della'nın yanına gelmek üzereydi. Della'nın acı çeken görüntüsü Jane'in midesindeki bulantıyı harekete geçirmişti. Della'mn da (öyle olmadığı halde) bulantıdan mustarip olduğunu düşünen Jane, kızın tek bir omzuna düşmüş olan saçlarını dolayarak eliyle topladı ve öğürme ihtiyacı hissetmesi durumunda ona destek olmak için hafifçe aşağı eğildi. O hareketi –saçlarını yumruğunun içinde toplayışı ve onun üzerine eğilişi– Della'ya, küçükken mideleri bulandığında aynı şeyi yapan annelerini hatırlattı.

Günün erken saatlerinde, güneş doğmadan önce –belki vakit hâlâ geceydi, çünkü gökyüzünde yıldızlar vardı– sırtüstü yatan Della karnında feci bir sıkışma hissiyle uyandı. Ağrı dayanılmayacak hale gelene kadar yattığı yerde derin olmayan nefesler aldı ve yuvarlanarak yan tarafına uzanmak istediyse de başarılı olamadı. Della, Jane'i uykusundan uyandırana ve sıkıntısını ona fark ettirene kadar kıza tekme atıp durdu. Jane'in endişe dolu yüzü kendisininkinin üzerinde asılı gibi duruyordu.

Ne oldu?

Bilmiyorum...

Ağrı, gün içinde iyice artacağı yerde hafifledi. Akşam olduğunda Della kendini uzun zamandır hiç olmadığı kadar iyi hissediyordu: Zihni açıktı ve biraz sersemlik hissetse bile, bedenine sanki bir uzun mesafe koşusu yapmış gibi gevşek ve esnek bir hal gelmişti.

Kadın, yani Caroline Middey, o öğleden sonra meyve bahçesine geldi. Kadın ve adam sundurmada oturdular. Hava henüz gaz lambalarının yakılmasını gerektirecek kadar kararmamıştı.

Caroline Middey daha önce bir kez daha meyve bahçesine gelmişti. Adam başka bir yerde işini yaparken, o tek başına bahçede dolaşmış ve kızları yanına getirebilmek için uğraşmıştı. Onları göremediği halde seslenip durmuştu. Yakınlarda bir yerde olduklarını hissetmişti. Ağır ağır yürüyerek, çimenlere değmesin diye eteklerini tutarak bahçede kızların izini sürmüştü.

Kulübeye gelin, diye seslenmişti; gelin ki, ben de size bir bakabileyim. Bebeklerinize bir bakayım. Hiç kimsenin size zarar vereceği yok, hadi ama, korkacak bir şey yok...

Kızlar bir türlü onun yanına gelmemişti, ama kadın böyle olacağını tahmin etmişti ve en sonunda eteğinin ön ceplerinden kâğıtlara sarılı bonbon parçaları çıkarmıştı: Şekerlemelerim var, bonbonlarım var. Hem, dur bakayım, sert olan emilebilecek şekerlerden de, karamel gibi –hani tereyağlı karamel– gibi olan yumuşaklardan da var. Ve bu bonbon lafının üzerine Della'yı ter basıp da kız öne doğru atıldığında Jane onu kolundan yakaladı. Çimenlerde çömeldikleri yerden kadını görebiliyorlardı. Nihayet, Della kendini ablasının elinden kurtardı, sessiz sessiz yürüyerek Caroline Middey'nin arkasında bitiverdi ve kadın aniden arkasına döndüğünde, ah! İşte buradasın, dedi.

Caroline Middey, iki kızı muayene için kulübeye girmeye ikna edemeyince çareyi onları kulübenin yanındaki gölgelikte bulunan bir masaya yatırmakta buldu. Masanın ucunda devasa bir sicim makarası duruyordu. Burası adamın arada bir ağaç projeleri

üzerinde çalıştığı yerdi. Şimdiyse, Della elbisesi dürülüp koltuk altlarına kadar çekilmiş vaziyette, bir bonbonu emerek ve dalgın bakışlarla gökyüzünü seyrederek masada sırtüstü yatıyordu.

Erkeklerin işkenceleri vaka-i adiyedendi, ama kadınların da onlardan aşağı kalır yanı yoktu. Michaelson'dan önce, kızların anneleri öldükten sonra gönderildikleri ilk yer olan Tacoma'daki kız kampının müdürü Louisa Glassley ya da "Bayan Weeza" vardı. Jane ilk günlerde başlarına gelenlerden şikayet edecek olduğunda kadın gülerek şunları söylemişti: Zamanla alışırsın. Bu, sorumlu konumundaki tek kadındı, ama başkaları da, kamplarda bulunan ve mümkün olan her fırsatta küçük kızlara kötü davranan, onları aşağılayan, canlarını yakan başka yaşlı kadınlar da vardı. Erkekler arasında bayağı popüler olan Jane'in akşam eğlencesi için güzel bir çift çizme giymesiyle ayaklarının dışkıya batması bir olmuştu. Kızcağız irkilerek ayağını çekmiş ve kuliste bekleyen, kapı aralığından etrafa göz atan kadınlar cırtlak kahkahalarla gülmüşlerdi. Başka zamanlardaysa bu olay kendini şamata, dalga geçme, oyunla karışık dövüşme şeklinde gizleyen sıradanlaşmış dayak ve kötek şeklinde meydana gelirdi. *Hadi aşkım, sen daha iyisini de yaparsın! Adam şeye kalkıştığında ne yapacaksın...* Ve bunun arkasından daha çok sayıda cırtlak kahkaha gelirdi.

Della birkaç kez yaşlı kadının yüzüne göz ucuyla baktığında kocaman gri gözlerle ve üst dudağının üzerindeki incecik tüylerle karşılaştı. Kadının yanağında, içinden kusursuz kahverengi bir tüy fırlamış yara izi vardı.

Şimdi Caroline Middey sundurmada adamla konuşuyor ve durumun büyük ihtimalle böyle olduğundan hiç kuşkum yok, diyordu. Jane ve Della kulübenin yan tarafı boyunca uzanan gölgelerin içine girmiş, yerde yatıyorlardı. Caroline Middey onlara küçük, siyah bir kedi yavrusu getirmişti ve hayvan Della'mn göğüs kafesine çömelmişti; Della'mn parmakları kediciğin omurga-

sının üzerindeki düz hatta gidip geliyordu. Yavru kedi porselen mavisi gözlerini kızın gözlerine dikmişti.

Şişt, dedi Jane, oysa Della, gürültü yaptığının farkında bile değildi. Kız, yani Jane, onların sundurmada neler konuştuklarını duymaya çalışıyordu. Della söz konusu sohbete yalnızca teorik anlamda ilgi duyuyordu. Şu anda bütün dikkati göğsünde oturmuş, gözlerini ayırmadan kendisine bakan minik yaratığa yönelmiş durumdaydı. Hayvanın iki ön patisi bembeyazdı. Böyle ilginç bir şey nasıl olabilirdi? Sanki patileriyle sütün içine girmiş gibiydi! Acaba nasıl – Jane bu kez daha sert bir sesle, şişt, dedi ve Della aynı anda kendi sesini, kedi yavrusuna sevgi sözcükleri mırıldanırken kesilen sesinin son parçasını, duydu.

Meyve bahçesindeki ağaç kümelerinden gelen bir hışırtı, rüzgârın nemli yaprakları yalayıp geçme sesi duyuldu. Ve uzun çimenleri tararken çıkardığı ses. Ay, başlarının tepesindeki yaprakların arasından bir görünüyor, bir kayboluyordu. Bu yumuşacık seslerin içinde kulübenin yan tarafına taşınan birtakım sözcükler, Caroline Middey'nin ağzından çıkan birtakım sözcükler vardı. Adam da bir şeyler söylüyordu ama onun sözleri, insanın anlayamayacağı kadar alçak bir mırıltı halinde duyuluyordu. Adam uzunca bir süre, kendisine göre bayağı uzun sayılabilecek bir süre boyunca konuşup durdu. Konuşmasının sonuna gelince, kızların da net duyabileceği şekilde boğazını temizledi. Caroline Middey kısacık bir şey söyledi, sonra sessizlik oldu. Rüzgâr dindi.

Zaten benim yapacağım da bu, dedi Caroline Middey.

Della onların, kendisi ve Jane hakkında konuştuklarını biliyordu. Tabii ki, kadın oraya kadarki onca yolu bunun için tepmişti. Evet, onlara kedi yavrusunu vermek için, fakat bir yandan adamla fikir alışverişi yapmak niyetiyle. Adam da hafta başında üç günlüğüne bir yere gitmişti. Kendisi gittiğinde yiyebilsinler diye kızlara soğuk gıda kilerinde bezlere sarılıp sarmalanmış

yemekler bırakmıştı. Çimenlikte durup kızların uzun çimlerin arasında oturduğu yere seslenerek, bir yolculuğa çıkacağını, onlara yiyecek bıraktığını, hiç çekinmeden gidip yemelerini ve canlarının her istediğini yapmalarını söylemişti. Kendisi birkaç gün sonra dönmüş olacaktı.

Tekrar rüzgâr çıktı ve yanında duran Jane kıpırdandı. Kedi irkildi ve Della minik yaratığı alıp boynuna çıkardı ve orada tuttu. Kedicik kısa bir an bu durumla mücadele ettiyse de biraz sonra aynı anda hem sık nefesler almaya hem de hırıltılar çıkarmaya başladı.

Della'yı seyreden Jane, bırak şunu, dedi. Hayvanın canını acıtıyorsun. Nefes alamıyor.

Büyükler konuşmaya devam ettiler. Della kendini yarım yamalak bir uykuya bıraktı. Kedi gitmiş, bir yerlere kaçmıştı. Yanı başındaki Jane de yorgundu, fakat kendini uyanık kalmaya zorluyor, konuşulanlara kulak veriyordu. Della'nın gözlerinin önünden kedinin hoplaya zıplaya meyve bahçesine kaçışı geçti –bu hareket ona komik geldi– ve sıçrayarak uyanınca ani ve gürültülü bir kahkaha attı. Sundurmadaki iki insanın sesi bir anda kesildi ve Jane elini Della'nın ağzını kapattı ve kızın üzerine eğildi, kulağına bir şeyler fısıldadı. Jane ancak seslerin kaldıkları yerden konuşmayı sürdürmesi üzerine arkasına yaslandı, gevşedi ve tekrar çimenlere yerleşti.

Kedi, dedi birkaç dakika sonra yeniden uykusundan uyanan Della. Sebebini kendisi de anlamadığı halde birden ağlamaya başladı.

Onu yarın buluruz, dedi Jane. Sus şimdi. Uyu bakalım.

Della, sundurmadaki seslerin ağaçların arasından görünen ay ve yıldızlarla ve hepsinin üzerini örten rüzgârla iş birliği halinde olduklarını, bu güçlerin kedi yavrusunun meyve bahçesinde nereye gittiğini bildiklerini, uyuması halinde ertesi sabah ilk iş olarak onun yerini kendisine söyleyeceklerini keşfedene kadar ağladı.

Kendisinden tek istedikleri uykuya dalmasıydı. Ve o da uyudu. Bir çırpıda, aniden, kendini sarp kayalardan aşağı bırakırcasına uykuya daldı.

Etraflarındaki insani ve diğer unsurların harekete geçtiğini, artık onların varlığıyla uyum içinde olmadıklarını sezen ve ne zaman kalmaları, ne zaman kaçıp gitmeleri gerektiğine karar veren Jane'di. Michaelson'ın yerinden ayrılmalarının aylar öncesinde Della'ya oradan kaçacaklarını söylemişti. Nasıl, diye sormuştu Della, fakat Jane bundan söz etmek için doğru zaman olmadığını anlatmak istercesine başını iki yana sallamakla yetinmişti. Üstelik, Della'ya söylemiş olması bile şaşılacak bir durumdu, çünkü kız kırık bir çaydanlık misali, içindeki her şeyi –bilgileri, hikâyeleri ve ender, ama korkutucu şekilde *duyguları* da– dışarı sızdırma huyuyla nam salmıştı. Fakat kaçışlarını açık edecek bu bilgi konusunda ağzından tek kelime çıkmamıştı. Öteki kızlarla birlikte olduğu yemek ya da uyku saatlerinde bile hiç açık vermemişti ve bu da hayrete şayan bir durumdu, çünkü kimi zaman, nedendir bilinmez, içi –bir öyküyle ya da fıkrayla onların, yani öbür kızların, gözünü kamaştırma arzusuyla dolardı. Onların kendisine değer vermesini, hatta aklına ya da ondaki öykü bolluğuna gıpta etmelerini istiyor olabilirdi. Ya da parlak zekâsına hayranlık duymalarını. Ancak Jane'in kendisine söylediklerini düşünmüş ve bunun farklı bir bilgi olduğunu anlamıştı; Della ne kadar çok beğenilmek isterse istesin bunları hiç kimseyle paylaşamazdı. Ve ablasının bunun altından kalkacağını da biliyordu: Kaçış planını Jane yapacaktı. Planın kendisi olayın gerçeği kadar güzeldi: Della ve Jane, oradan kaçacaklardı. Peki bu ne zaman olacaktı? Jane onu haberdar edecekti. Doğru zamanı kolluyordu. Zamanlama, Jane'e göre, her şey demekti.

Caroline Middey hafta sonunda kızları yoklamak için tekrar oraya geleceğinin sözünü vererek meyve bahçesinden ayrıldı. İki gün sonra, adam kasabaya indiğinde Jane ile Della bir kez daha kulübeye girdiler ve onun eşyalarını karıştırdılar. Della aradıkları şeyin ne olduğunu bilmiyordu, ama bu kez eşyaları gözden geçirme eyleminin farklı bir duygu taşıdığını hissediyordu; bu, sıkıntıdan ya da sırf meraktan kulübeye girdikleri diğer zamanlara benzemiyor ve baştan sona bir görev duygusuyla yapılıyordu.

Adamın yatak odasındaki çalışma masasının üzerinde yer alan eski bir puro kutusunda (kutu envaiçeşit ıvır zıvırla doluydu: Eski madeni paralar, düğmeler, raptiyeler, vidalar, sicim ve renkli iplik parçaları) Jane, üzerinde kendisiyle Della'nın ve Michaelson'ın adlarının yazılı olduğu katlanmış bir kâğıt parçası buldu. Kâğıtta bundan başka neyin yazılı olduğunu çıkaramamıştı, ama bu kadarı yeterliydi. Jane, gitmek zorunda olduklarını söyledi ve Della dalgın dalgın başını salladı. Adam akşama döneceğini söylediği halde, onun soğuk gıda kilerinde kendilerine yiyecek bırakıp bırakmadığını merak ediyordu. Bir de, kasabadan şeker getirip getirmeyeceğini.

Jane bir çuvala az miktarda yiyecek doldurdu ve çok geçmeden kendilerini ormanda yürür halde buldular. Jane sanki adamın bir anda katır ve at arabasıyla ortaya çıkmasını bekliyormuşçasına omzunun arkasındaki bir noktaya bakıp duruyordu. Della'mn içinden kahkaha atmak geliyordu. Oyun gibi bir şeydi bu. Tabii ki, o ve Jane akşam karanlığı çökmeden döneceklerdi, çünkü adam mutlaka onlara yiyecek bir şeyler hazırlamış olacaktı. Tabii ki, gerçekten orayı terk edecek değillerdi! Jane bir oyun oynuyordu. Fakat hiç durmadan yürüdüler ve öğleden sonranın ilerleyen vakitlerinde Della sıcakladı, başı döndü, içinde bir boşluk –korkutan bir boşluk– hissetti ve biraz dinlenmek istedi. Dere neredeydi? Dere nereye gitmişti? Jane, suyun nerede olduğunu

bilmediğini söyledi. Yanlarına bir matara su almayı unutmuşlardı. O halde şimdi geri dönmek zorundaydılar. Fakat Della bunu söylediğinde Jane onu hiç duymamış gibi davrandı. Yere uzanmam lazım, dedi Della ve sonra da yüksek, çaresiz bir sesle konuştu: Sanırım kusacağım. Ve içinde sedir ağaçları olan küçük bir koruluğa daldı, anında uyuyakaldı. Uyandığında yanakları çamurun içindeydi. Öğürüyor, ıkınıyordu ve poposunun arasından sıcak, ıslak bir şey geliyordu. Jane'e seslenmek istedi, ama aşırı derecede bitkin düşmüştü. Kavuşturulmuş kollarına gömülerek ağladı.

Ve sonra yine uykuya daldı. Başka bir günün sabahına uyandığında kolu Jane'in boynuna dolanmıştı ve ağaçların arasında ağır ağır yol almaktaydılar. Hastayım, dedi Della. Evet, dedi Jane. Della dönüp ablasının yüzüne baktı ve yüzünün ağlamaktan kıpkırmızı olduğunu gördü.

Sonra yine bir anda uyuyakaldı. Uyandığında hareket etmiyor, yere sırtüstü yatıyordu. Dünya ağır ağır dönüyordu. Başının tepesinde onun üzerine eğilmiş bir kızılderili yüzü vardı. Kız sıcaktan yanıyordu. Adama bir şey söylemeye, su istemeye çalıştıysa da ağzı hiç hareket etmiyordu; sanki içine bir kumaş parçası tıkılmış gibiydi.

Gözlerini tekrar açtığında ona biraz tanıdık gelen bir odadaydı. Fakat buranın neresi olduğunu çıkaramadı. Gece vaktiydi, pencereler karanlıktı. Tepesindeki bir yatakta Jane yatıyordu –Della, bir sebepten dolayı yerdeki bir hasırın üstündeydi– ve Jane'in üstünde atletten başka bir şey yoktu, ağlıyordu.

Yine başladı, diye düşündü Della. Her şey yeniden başladı.

Ve sonra Caroline Middey odaya girdi. Della'ya sanki kadın çok uzaklardan kendisine doğru yürüyormuş gibi geldi. Yaşlı kadın yanına geldi, üzerine eğildi, aynı şekilde boğuk ve çok uzaklardan gelen bir sesle konuştu: İyileşeceksin, canım. En kötüsü geçti gitti bile...

Talmadge kasabadaki pazar yerinde kendisine ikram edilen bektaşi üzümlerinden, ekmek dilimlerinden küçük miktarlarda tatmakla meşguldü. Âdeti olduğu üzere, pazardan hemen çıkmamıştı ve tezgâhların arasında dolaşıyordu. Bir somun soğanlı ekmekle, bir kadından tarifini aldığı pudinge eklemek için bir avuç anason satın aldı. Bir kâğıt parçasının üzerine eğilip, farklı kadınların verdiği talimatları yazarken, eli söz konusu bilgileri kendisinden başka hiç kimsenin çözemeyeceği resim yazılara ve çubuk destelerine dönüştürüyordu.

Patates, pekmez, çedar peyniri. Krema alması ve pudingi muhafaza etmek için de gümüş bir kutu bulması gerekiyordu.

Akşam karanlığı çökerken bahçeye geldiğinde kızlar kayısı ağacının dibinde de, bazen çimenlerin üzerine çöküp onu iş görürken seyrettikleri erik bahçesinde de yoktu. Adam sundurmada bekledi, silüetlerin ağaçlardan kopup geleceklerini umut etti. Derede gürül gürül ve pervasızca akan suyun gürültüsü kulaklarını tırmaladı.

Önünde bir gaz lambası tutarak yukarı kulübeye doğru uzun bir yürüyüşe çıktı. Cepleri pamuklu havlulara sarılmış bisküviler ve domuz pastırmasıyla doluydu. Belki de içlerinden biri doğum yapmıştır, diye düşündü, fakat az sonra aklına bir şey geldi: Hayır. Her nedense, birinden biri doğum yaptığında bu olayın içine doğacağım hissediyordu. Ve henüz bunun zamanı gelmemişti.

Yukarıdaki kulübeye geldiğinde içerisinin bomboş olduğunu gördü. Kapı girişinde durup yaprak dolu çuvalları, lambanın ince damarlı duvarda titreşen ışığını seyretti.

İki gün sonra, öğleden sonra adamlar atlarla birlikte geldiler. Talmadge, Clee'yle konuşmak için aşağı indi, fakat Clee onların arasında değildi. Talmadge, adamlardan birine sorduğunda Clee ile başka bir sığırtmacın (kendi adamlarından biri olan bir Cayuse yerlisinin) yolda rastladıkları birkaç yolcuya yardım etmek için durduklarını öğrendi. Bir kişi hasta mıydı neydi. Adam omzunu silkti.

Talmadge sundurmaya döndü ve beklemeye başladı.

Clee ve sığırtmaç hava kararırken meyve bahçesine vardılar. Talmadge onları karşılamak için tarlaya indi. Atlardan birinin üzerindeki Clee kendinden geçmiş gibi görünen küçük kızı kucağında taşıyor, sığırtmacın dizginlerinden tuttuğu öbür atın tepesindeyse gözleri fal taşı gibi açılmış ve dikkat kesilmiş büyük kız oturuyordu.

Adamlar dereye gelince durdular. Clee, kir pas ve kan içindeki yarı baygın küçük kızı aşağıdaki sığırtmaca uzattı. Sığırtmaç normal ölçülere göre fazla ufak tefek yapılı bir adamdı ve kızın cüssesinin yanında cüce gibi kalıyordu. Öteki kıza yardım etmek olanaksızdı: Talmadge ona kolunu uzatınca, kız kollarını havaya kaldırdı ve bir tıslama sesi çıkardı. Kendi kendine attan inmeye kalkıştı. Kayarak attan aşağı inmek için debelendiği sırada Talmadge ona arkadan destek vermek için kollarını uzattı, ama kız eyer kayışından kuvvet alarak arkasına döndü ve adamın yüzüne vurdu. Talmadge burnunu tuta tuta geri çekildi. Clee kızı kafa kola aldı ve sürükleyerek attan aşağı çekti. Jane acı dolu bir çığlık attı. Talmadge eliyle kapatılmış ağzından zor duyulan bir sesle onu bırakmasını söyleyince Clee kızı elinden bıraktı. Jane

zıplayarak onlardan uzaklaştı ve kendi ekseni etrafında bir tur döndü, arkaya düşer gibi oldu. Geniş daireler çizerek dönüyor, toza toprağa tekmeler savuruyordu. Ağzının kenarından anlaşılması olanaksız, nefes nefese anlatılan bir hikâye dökülüyordu. Gözlerinde, kaçmak isteyen insanların şaşkın bakışları vardı; fakat, sığırtmacın omzunun üzerinde baygın halde yatan kızın hayatı söz konusuydu. Durum buydu. Talmadge elini burnuna bastırdı, elini çekip şöyle bir baktı ve kalçasına silerek temizledi. Sığırtmacın yanına gitti ve adam kızı onun kollarına verdi. Talmadge elindeki ağırlığı dengelemek için küçük bir zıplama hareketi yaptı ve kulübeye gitmek üzere yola koyuldu. Adamlar onun arkasından gitsinler mi, gitmesinler mi bilemediklerinden oldukları yerde kaldılar.

Öfkeden deliye dönen, şaşkın haldeki öbür kız elleriyle yüzünü kapattı. Bir müddet sonra toprağa bir tekme savurdu, Talmadge'm peşi sıra kulübeye yürüdü.

Kulübeye girdiklerinde Talmadge baygın kızla birlikte kendi yatak odasına girmeye yeltendi, ancak diğer kız buna karşı çıktı: Adam odaya girer girmez kız sesinin çıkabildiği en son noktada çığlık atmaya başladı ve onun peşinden gelmedi. Ve bunun üzerine, adam birkaç aydır hiç ayak basmadığı öbür odaya girdi (buraya takriben üç ayda bir havalandırmak için gelmek dışında adımını atmazdı) ve kızı çıplak şiltenin üstüne yatırdı. Oda tozlu ve soğuktu. Öteki kız buna itiraz etmedi, ancak onun arkasından sessizce odaya girdi. Adam, küçük kızın üzerindekilerin çıkarılması gerektiğini düşündü. Giysileri leş gibiydi. Fakat böyle bir hareketi aklı hayali almıyor, hele ki öbür kız seyrederken böyle bir şey yapabileceğini düşünemiyordu. Onları orada bırakıp sundurmaya çıktı ve çimenlikte ayakta duran Clee'ye ve sığırtmaca birinin Caroline Middey'i alıp getirmesi gerektiğini söyledi.

Sığırtmaç hemen bunu yapabileceğini söyledi ve arkasına döndü, kendine bir at bulmak için tepeden aşağı yürümeye koyuldu.

Talmadge ile Clee bakıştılar; sonra Talmadge arkasına döndü ve tekrar kulübeye girdi.

Odaya girmeden önce şapkasını çıkardı. Büyük kız yatağın kenarında oturmuş öteki kızı bileğinden kavramıştı. Onu koruyup kolluyordu. Adam içeri girerken başını kaldırıp ona baktı, bakışlarını adamın omzunun üzerindeki bir noktada sabitledi.

Sessizlikle geçen birkaç dakikanın ardından Talmadge boğazını temizledi ve lafa girdi: Caroline Middey yolda. Az sonra burada olacak, ne yapılacağını o bilir.

Kız tekrar yatağın üzerindeki, uyuduğu her halinden belli olsa da, yüzüne acı çeken bir ifade yerleşmiş olan kız kardeşine baktı.

Büyük kız, gözlerini kız kardeşinden ayırmadan sakin bir sesle konuştu: İyileşecek. Sonra da: Oluyor işte, hepsi bu. Kızın, sözlerine devam edecekmiş izlenimini verdiği bir an yaşandı –daha anlatacakları vardı– fakat o an geçiverdi, yerini suskunluğa bıraktı.

Adam tereddütteydi. Şu üzerindekileri çıkarabilseydik...

Ve sonra kız ona baktı. Bakışlarının niteliğinde değişiklik yoktu –hâlâ onu görmemiş gibi davranıyordu– ve yüzünde bir yumuşama varmış gibi görünse de, adam bunu bir sertleşme olarak algılamıştı: Gözleri hafifçe kapanmış, burun delikleri genişlemişti. Güç almak istercesine şilteyi kenarından kavradı. Nihayet ağzından çıkan ses, çelik sertliğindeydi.

Ona elini sürecek olursan, seni öldürürüm.

Huş ağacından yapılmış iskemlede oturan Clee, başım çevirip Talmadge'a baktı. Çok hafif kalkmış kaşları bir durum değerlendirmesi yapıyordu: Neler oluyor? Onları tanıyor musun?

Onları tanımıyorum, dedi Talmadge ve onun karşısındaki sandalyeye oturdu. Şapkasını çıkardı, sonra tekrar taktı. Yaşadığı

hüsranı, bitkinliğini yansıtan bir hareketti bu. Vakit akşamüzeri olduğu halde, karanlık henüz tüm nesneleri içine alacak kadar bastırmamıştı: Aşağıda atlar bir o yana, bir bu yana geziniyordu ve çok yükseklerdeki gökyüzü hâlâ solgun bir renk taşıyordu. Arkasındaki kulübeye sessizlik hâkimdi. Her şey fazlasıyla sessiz sakin, diye düşündü Talmadge. Ama kız onunla konuşmayacaktı; adamın, durumu kontrol etmek üzere kız kardeşinin yakınına gelmesine izin vermeyecekti ve o da kızları bir süre kendi hallerinde bırakmaya karar vermişti.

Clee'nin yakarak kendisine uzattığı pipoyu aldı ve birkaç kısa nefes çektikten sonra hikâyeyi anlattı: Kızların meyve bahçesine gelişlerini ve kendisinin onlara kol kanat gerişini; Okanogan'ın yukarısındaki Ruby City'nin kuzeyinde bir yerde yaşayan, onların babaları olup olmadığını bilmediği, acayip ve gaddar bir adam tarafından arandıklarını anlattı. Hatta adam kasabaya kadar gelmiş, kızların peşine düşmüştü. Düşündüm de, bebekleri dünyaya gelene kadar onlara yardım edebilirim, dedi Talmadge –buna kendisi de şaşırmıştı, çünkü kendisini bu planı açık ve net şekilde ifade ederken ilk kez duymuş bulunuyordu– ve sonra kendi yollarına gidebilirler. Tabii isterlerse. Bir sessizliğin ardından, genç bir kızın ormanda doğum yapması yakışık almaz, dedi. Yani bir kadından yardım almadan doğurması, diye de bir ekleme yaptı.

Clee kendi piposunu çıkarmış ve Talmadge konuşurken karşısında oturup içmişti. Bir dakika sonra, piposundan birkaç kısa nefes aldı, pipoyu dizinin üstünde soğumaya bıraktı.

Keşke kadın gelmiş olsaydı, dedi birdenbire Talmadge. Kendi sesi kulaklarına çok yüksek ve ürkek geldi.

Clee küçük kızı bulduğunda onun öldüğünü sanmıştı. Piposunu ağzına götürdü. Onu ölü sanmıştı, oysa kız hayattaydı. Yerde yatarken üzerine eğildiğinde ve nabzına bakmak için elini onun boynundaki ateş gibi yanan girintiye koyduğunda kız ölü değildi.

Yanındaki öbür kızın korkudan ve öfkeden dili tutulmuştu. O sırada ölü değildi. Meyve bahçesine dönmek için yapılan uzun yolculukta, atın üzerinde ve Clee'nin önünde otururken de ölü değildi. Adamlar, sanki kızlar camdan varlıklarmışçasına atlarla arazide pürdikkat yol alırlarken de ölü değildi. Sığırtmaç onu attan indirdiğinde ölü değildi; bundan sonra Talmadge onu omzuna attığında da ölü değildi. Tüm bunlar olurken, kız, ölümün yanına çömelmiş halde durmasına ve onu kuşbakışı seyretmesine rağmen hayat doluydu. Belki de, hayatta kalmak için ölümden besleniyordu. Onun bildiği kadarıyla böyle insanlar vardı: Onlar hayatta kalırdı. Bunda da aynı cesaret damarı mevcuttu. İlk başta, kızı yerden kaldırıp atına oturtmasının öncesinde, kız hâlâ yerde sıcak buğdayların üstünde yatarken gözlerini açmış ve ona uzun uzun bakmıştı. Simsiyah gözleri alev alev yanıyordu ve içlerinde delilikten eser yoktu, ama yaşamak adına bir delilik söz konusuydu: İnsani arzularla taçlandırılmış katışıksız hayvani bir istenç. Ölemeyecek kadar tutkuluydu kız ve o odada ölmeyecekti, kendisinin şimdi Talmadge'a anlatmak istediğiydi buydu. Bunu, onun o odada ölmeyeceğini kızın gözlerinden, yüzündeki bilmeceden okumuştu. Pipoyu ağzından çıkarıp, tabanını yavaşça avucuna vururken kederle, daha önceleri de olacakları bu türden bir sezgiyle tahmin ettiği halde olayların bambaşka bir seyir izlediğini düşündü. Ve aklına bu başarısızlıkların, bu kabahatlerin gelmesiyle bir anda kendisiyle dışarıdaki havanın arasında bir meydan okuma hali vücut buldu. Oysa, kendisi de böylesi bir meydan okumadaki beyhudeliğin farkındaydı: Kız bu gece ölebilirdi ya da ölmeyebilirdi. Gece, kendi üzerine düşeni yapmalıydı: Clee sadece onun kızı kendilerinden almasına kafa tutuyordu.

Talmadge, bunu bir kez söylediğini unutmuş gibi, yeniden yaşlı ebeyi kast ederek, keşke kadın gelmiş olsaydı, dedi ve Clee şunları söylemeyebilmiş olmayı diledi: Kadının ne zaman geldiği-

nin bir önemi yok. Gece, kararını verdi bile. Fazla ağır davranan, bizim için çoktan kararlaştırılmış olayların akabinde harekete geçen, bunları reddeden, fazla güçsüz ya da fazla anlayışsız olan veya belki de, daha doğrusu, anlamaktan *aciz* olan bizleriz...

Caroline Middey oraya vardığında saat gece yarısını geçmişti. Talmadge otlağın kenarında durmuş, bir gaz lambasını havada tutarak gelmelerine dakikalar kala varlıklarını hissettiği atların yolunu gözlüyordu. İlk önce sığırtmacın atı, evvela bir biçimin duygusunu verip, ardından biçimin kendisini gösterecek şekilde karanlığın içinde ete kemiğe büründü ve sonra onun peşi sıra gelen başka bir at göründü. Bu atın üstünde Caroline Middey oturuyordu. Başında hasır bir şapka vardı ve battaniyeye sarınmış haliyle bir oyuncak bebeği andırıyordu. Yüzünde sert bir ifade vardı ve Talmadge kadının attan inmesine yardım ederken onun kızgın olduğunu düşündü; fakat, yere sapasağlam ayak basan, yüzü, gaz lambasının ışığında iyice belirginleşen ve keskin hatları ortaya çıkan kadın omuzlarındaki battaniyeyi alıp adama uzattı, çenesinin altındaki kurdeleyi çözdü, şapkasını çıkardı ve dişlerini göstere göstere gülümsedi. En son ne zaman at üzerinde böyle bir yolculuk yaptığımı hatırlamıyorum, dedi. Ve sonra arkasına dönüp atın yan tarafına asılmış çantasının kayışını açmaya koyuldu. Dönüp tekrar adama baktığında, ifadesi ciddileşmişti.

Neredeler?

İçerideler.

Kulübeye yürürlerken, önlerinde gölgeler hoplayıp zıplıyordu. Aşağıdaki tarlada konaklayan adamlar çok sayıda ateş yakmışlardı. Atlar ormana dağılmış, ay ışığının altında bir o yana, bir bu yana gidiyorlardı.

Caroline Middey bunların hepsini özümseyip kendine kattı.

Sundurma basamaklarında bekleyen genç bir adam Caroline Middey'nin atını alıp ahıra götürdü.

Talmadge sundurmaya gelince duraksadı.

Ne oldu? dedi Caroline Middey.

Benim dışarıda kalmam lazım.

Nedenmiş o?

Adam yine duraksadı. Benden hoşlanmıyorlar.

Caroline Middey homurdandı. Şimdi gözlerini dikmiş adama bakıyordu. Kısa bir an onunla tartışacakmış gibi durduysa da, böyle bir şey yapmadı.

Sana ihtiyacım olacak, dedi. İstersen dışarıda durabilirsin, ama fazla uzaklaşma. Kadın, sanki bir şey söylemek istermiş gibi tereddütte kaldı, ama başka bir laf etmedi. İçeri girmeden önce adama son bir kez kısacık baktı.

Adam huş ağacından yapılmış iskemleye oturdu. Dirseklerini dizlerine koyarak öne eğildi. Bomboş midesi hafiften kasılmaya başlamıştı. Başı ağrıyordu. En son ne zaman bir şey yediğini hatırlamıyordu.

Caroline Middey az sonra döndü ve adam ayağa kalktı. Aradan ne kadar zaman geçmişti? Sadece birkaç dakika da, bir saat de geçmiş olabilirdi. Bakışlarının adamı fark etmesi birkaç saniye aldı.

Bana her ikisinin de doğurmak üzere olduğunu söylememiştin.

Adam irkildi.

En sonunda, tüm bunların doğum yüzünden olduğunu bilmiyordum, dedi adam. Sadece bir tanesi hastadır diye düşünmüştüm, yani sadece bir tanesinin rahatsız olduğunu sanmıştım.

Caroline Middey başını iki yana salladı.

Ne oldu, dedi adam.

İkisi de doğurmak üzere, dedi kadın. Şu anda başladı. Kadın kaşlarını çatıp yere çevrilmiş gözlerini sundurmanın dışındaki

çimenlerin üzerine dikti. Biraz su ısıt. İş o raddeye gelirse, aletlerimi koymak için lazım olacak. Peki, havlun var mı?

Adamın sesi çıkmıyordu, nutku tutulmuştu.

Talmadge.

Evet. Birkaç tane var. Yorganlarım olacaktı.

Yorganların mahvolur.

Ziyanı yok.

Benim dediğim birkaç hayvan battaniyesi ya da ona benzer bir şeyler.

Ahırda olması lazım.

Onları bana getir. Ve havluları da unutma.

Biraz sonra kulübeye girdi, kovalardaki suyu sobanın üstündeki çaydanlığa boşalttı ve sobayı açıp içindeki ateşi karıştırdı. Kızların yattığı odanın kapısı kapalıydı. Arada bir kapının arkasından kısa süreli mırıltılar geliyordu, ama çoğu zaman başka hiçbir ses çıkmıyordu. Bu işler hep böyle mi oluyor, diye düşündü. Yani, böyle yoğun bir sükûnet içinde? Ahıra gidip biraz daha yakacak odun getirmesi gerektiğini düşündü, ama sundurmaya çıktığında kapının yanında istiflenmiş bir çıra ve kütük yığınının durduğunu gördü.

Gidip huş ağacından yapılmış iskemleye oturdu, şapkasını gözlerinin üzerine indirdi.

Uyandığında (uyuduğunun farkına varmamıştı) vakit hâlâ gece, ortam zifiri karanlık ve hareketsizdi. Caroline Middey onun önündeki sundurma merdivenlerine oturmuş, tatlı kokulu bir sigara içiyordu. Aralarında duran gaz lambası etrafa durağan bir ışık saçıyordu. Kayısı bahçesinin girişinde duran, gözleri gaz lambasının ışığına yakalanmış bir tavşan olduğu yerde donup kalmıştı. Neden sonra ağaçların arasındaki yoldan aşağı doğru hoplaya zıplaya uzaklaştı.

Talmadge boğazını temizledi. Acaba kızlar...

Caroline Middey omzunun üzerinden ona göz ucuyla baktı. Tekrar önüne döndü, külünü sundurmadan dışarı silkeledi.

Şimdilik iyi sayılırlar, dedi. Derken, birkaç dakika sonra, tekrar adama göz ucuyla baktı: Bu mesele hallolduktan sonra da onlara kol kanat germeye niyetin var mı?

Talmadge aşağılarındaki tarlaya, hâlâ sönmemiş olup karanlıkta göz kırpan ateşlere bakıyordu. Ağır ağır kımıldanan atlara. Haydutlara. İlk önce hiçbir şey söylemedi.

İhtiyaçları olursa onlara yardım ederim diye düşündüm.

Caroline Middey karanlığa bakıp kaşlarını çattı. Yardımına ihtiyaçları olacak, orası kesin.

Adam bir şey söylemedi.

Kadın, biraz sonra sigarasını söndürdü ve neyse, dedi, ayağa kalktı. Adamın yanından geçerken elini onun omzuna koydu, içeri girdi.

Pırıl pırıl bir sabahtı. Aşağı tarlada atlar otluyor, adamlar meyve topluyordu. Bedenleri yeşilliklerin arasında bir görünüp, bir kayboluyordu.

Talmadge sundurmada Caroline Middey'yi bekliyordu. Kadın kapı aralığından dışarı çıktığında ışıkla karşılaşan gözlerini hızlı hızlı kırpıştırdı.

Nasıllar? dedi adam.

Kadın gözlerini kırpıştırdı. Eteklerinin içinden daha önce sardığı bir sigarayı çıkardı, bunu dudaklarının arasına götürdü ve aynı cepten çıkardığı bir kibritle yaktı. Ne yapacağını bilemiyormuş gibi sundurmada biraz dolandı. Büyük olan, bu gece doğuracak, dedi. Ama işte ötekisi. Sustu, çimenlere bakmaya başladı. Ötekisinin bebeği öldü. Ya da bebeklerinden biri öldü.

Evet, iki bebek vardı. Bence öyle. Bir an duraksadı. Evet, bence öyle. Bence olan şu: Bebeklerden birini birkaç gün evvel düşürdü, ama hâlâ içinde atılması gereken şeyler kaldı. Ya böyledir ya da iki bebeği de düşürmemiştir. Bunu kıza da sordum, bebeği hissetme durumunun ne zaman sona erdiğini sordum. Zavallıcığın bundan haberi yok. Caroline Middey sigarasını içti ve gülümsedi, fakat gerçek anlamda bir tebessüm değildi bu. Neyse, bunu yaşayıp atlatmak zorunda, yani o içindekini –artık o her neyse– çıkarması lazım. Fakat ne çıkarsa çıksın, gelen, canlı bir bebek olmayacak. Bir kez daha gerçek anlamda bir tebessüm olmayan tebessümüyle gülümsedi ve elinin ayasıyla gözünü ovuşturdu, sigarasını içti. Önlerinde uzanan parlak sarı tarlaya bakıyordu. Tanrım, dedi kadın.

Talmadge ne diyeceğini bilmiyordu. O da bakışlarını tarlaya çevirdi. Peki bebeğe ne olmuş? dedi en sonunda.

Bilmem. Kısa bir an sonra tekrar lafa girdi: Yanılıyor olmam mümkün. Fakat Talmadge kadının sesinden bunları onun hatırı için söylediğini anladı.

Peki, ama o, ölecek mi şimdi?

Caroline Middey hemen adama baktı. Kim, kız mı?

Talmadge hiçbir şey söylemedi.

Bunlar küçücük kız çocukları, ikisi de. Fakat beden, bunu yapamayacak hale gelmemesi koşuluyla, üzerine düşeni yerine getirecektir. Kadın sanki daha çok şey söyleyecekmiş gibiydi, ama ağzından başka bir kelime çıkmadı. Sigara içip tarlayı seyretti. Tanrım, şu atlara bak, dedi.

Akşam karanlığında tarlanın kenarındaki ateşler etraflarına yumuşacık bir ışık saçıyordu ve adamlar çevreye dağılmış halde ayakta durmuş, ateşin ışığında akşam yemeklerini yiyorlardı.

Belirli aralıklarla kulübeden boğuk bir çığlık sesi yükseliyordu; çığlıklar bebeğe değil, ses çıkarmamak istediği halde kendisine hâkim olamayan anneye aittiler. Talmadge, şapkası elinde sundurmada oturup bekledi. Çığlıklar bir durulur gibi oluyor, sonra tekrar yükseliyordu. Nihayet, Caroline Middey kapının önüne geldi ve adamın ismini söyledi.

Adam ayağa kalktı ve kulübeye geldi.

Yatak odası, baş ucu masasında duran ve sonuna kadar açılmış tek bir gaz lambasıyla aydınlanıyordu. Odanın ortası, dışarıdaki karanlıkla tam bir tezat oluşturacak şekilde ışık içindeydi.

Adam içeri girdiğinde, yatakta oturan büyük kız bakışlarını başka tarafa çevirdi.

Öbür kız, yerdeki bir saman döşeğin üstünde yatıyordu. Ablası gibi, onun da üzerinde sadece bir fanila vardı ve bedeni terden parlıyordu. Karnı balon gibi şişmişti. Yumruklarını gözlerine bastırmıştı ve titriyordu: Hafif, sabit bir sallantıyla titriyordu.

Odanın içi sıcaktan kaynıyor, demir kokuyordu. Adam şapkasını çıkardı.

Bol ışıkta, Caroline Middey'nin gözlerini çevreleyen deri berelenmiş gibi duruyordu. Kadın, yerde yatan kızın yanına çömeldi. Talmadge'a hitaben konuştu: Onunkinin ne kadar süreceğini bilmiyorum (başıyla yataktaki kızı işaret etmişti), fakat buna acilen yardım etmem lazım. Kızın başım okşadı. Sanırım karnına basınç yaparak bebeği çıkarmam gerekiyor.

Talmadge'ın nutku tutulmuştu.

Yardıma ihtiyacım olabilir diye senin de burada olmanı istiyorum. Bu Della. Bu da Jane.

Jane adamı izliyordu. Adam ona baktığında kız, dikkatle başım öbür tarafa çevirdi.

Caroline Middey yatağı göstererek, sen buraya otur bakalım, dedi. Birkaç dakika içinde ıkınmaya başlamasını isteyeceğim ve sen de ona yardım etmek için ellerini onun bacaklarına –tam şuraya– koyacaksın.

Talmadge yatağa doğru gitti. Adam yatağa oturunca Jane dudaklarını birbirlerine kenetledi. Yerde yatan Della'dan iniltiler gelmeye başladı.

Caroline Middey ayağa kalkıp Della'nın tepesinde durdu, elini kızın bedeninin altına soktu ve sırtına masaj yapmaya başladı. Yaşlı kadının yüzü zorlanmaktan kızarmıştı. Göz ucuyla Jane'e baktı. Azıcık arkaya uzan, dedi. Hani sana söylediğim gibi. Talmadge onu sırtüstü yatır. Onu bu şekilde zapt et.

Talmadge kararsız kaldı. Sırtüstü uzan, dedi.

Jane'in şakaklarındaki saçlar sırılsıklamdı ve gözlerinden kısa bir an için yalvaran bir ifade geçti. Adama, kız sanki ona bir şey söyleyecekmiş gibi gelmişti. Ve sonra kız bir anda yan tarafa eğildi, öğürmeye başladı. Talmadge ona yardım etmek istediyse de, mecbur kalmadıkça bunu yapmaması gerektiğini biliyordu. Az sonra kız doğrulup toparlandı, ağzını sildi ve karyola başlığına yaslandı. Gözlerini kapattı.

İşte böyle, diye mırıldandı Caroline Middey. Yukarı baktı: Oraya gitsene, Talmadge. Kızı bacaklarından tut, hadi ama...

Jane kısa bir an adamın onun bacaklarına dokunmasına izin verdi. Ama sonra ellerini adamın ellerinin üzerine koydu ve onları kendinden uzaklaştırdı. Adamın bir kez daha uzattığı eline vurarak kendine dokundurtmadı.

Onu sıkı sıkı tutman lazım, Talmadge, dedi Caroline Middey. Sonra sesini yükselterek: Ellerini kızın üstüne koyman gerekiyor.

Jane adamın elini itti.

Jane! diye ihtar etti Caroline Middey.

Jane ağzını açtı ve yüksek, yakaran bir sesle inlemeye başladı. Bakışlarım, Talmadge'ın omzunun üzerindeki bir noktaya sabitledi.

Caroline Middey bir anda ayağa kalkıp yatağın yanına geldi ve kızı omuzlarından tuttuğu gibi doğrulttu. Jane'in yüzüne bakıp, hadi ıkın! dedi. Jane kadının kendisini sıkı sıkı tutan ellerinin arasında kıvrandı ve Caroline Middey onu omuzlarından sarstı. Kızgın bir sesle Talmadge'ı uyardı: Sen de onu zapt et, dediğimi yap! Yardım etmeyi başarabilirsem, bu mesele bütün gece sürmeyecek. Talmadge tereddütte kalınca, kadın onun ellerini tuttu ve kızın kalçasına yerleştirdi. Buradan tut! Kadın Talmadge'ın ellerine bastırınca, adam da ellerini kızın kalçasına bastırmaya mecbur kaldı.

Jane, fal taşı gibi açılmış ve çaresiz gözlerle sırtını duvara verip ıkındı.

Şimdi ıkın bakalım! dedi Caroline Middey. Gerekirse duvardan kuvvet al! Talmadge seni tutacak...

Jane tekrar yana eğilip öğürdü.

Caroline Middey yere çömelerek, pekâlâ, dedi. Della'ya, her şey yoluna girecek canım, dedi. Ben ne dersem onu yap yeter, hepsi geçecek.

Talmadge birkaç dakikada bir Caroline Middey'nin olduğu tarafa ve saman döşekte yatan kıza bakıp duruyordu. Caroline Middey kızın tepesinde durmuş, karnına yukarıdan masaj yapıyordu. Küçük kız gırtlaktan gelen alçak bir tonda çığlıklar atıyordu. Feci bir sesti bu. Odada katıksız bir sessizliğin hüküm sürdüğü anlar yaşanıyor, sonra birdenbire ortam kızların ayrı ayrı çektiği acıların yüksek perdeden sesleriyle doluyordu. Jane yarı oturur bir pozisyonda karyola başlığından güç alarak ıkınıyordu.

Ayaklarını Talmadge'ın kalçalarına dayayarak kendini zorluyor, harcadığı güç yüzünden ayak parmakları kıvrılıyordu. Arada bir adamın ön kollarına tutunuyordu. Adam gerektiğinde, bedenine uygulanan güce karşı durabilmek için kızdan uzaklaşıp geriye kaykılıyordu. Kız, bu pozisyonda hafifçe sallanıyor ve birbirlerinden güç alarak dengede kalıyorlardı. Bebeğin kafası Jane'in vajinasını taçlandırdığında, kızın saçları terden sırılsıklamdı ve üzerinde yattığı çarşaf kandan kıpkırmızı olmuştu.

Anne, diye bağırdı Della. Anne! Kızın altındaki derme çatma yatak siyahtı.

Şişt! dedi Caroline Middey. Bakışları Jane'e çevrildi: Ikın hadi! Kızcağız ıkındı.

Caroline Middey taç misali beliren kafaya baktı. Gözlerini kıstı. Bunu senin halletmen gerekecek, dedi Talmadge'a.

Ne? dedi adam. Onu nazik bir şekilde tutup dışarı çıkmasına yardım edeceksin. Jane'le konuşurken sesini yükseltti: Ikınmaya devam et, kızım! Duydun mu beni?

Jane adamın kollarını tutmayı bıraktı. Talmadge ellerini onun kalçalarından çektiğinde parmaklarının izi gözden yitene kadar bir süre kızın etinde kaldı.

Ellerini kızın içine sok ve çıkar şunu! diye haykırdı Caroline Middey.

Adamın kendine söyleneni yapmaktan başka bir seçeneği yoktu. Parmaklarını kızın içine soktu ve yaratığı dışarı çıkarabilmek için ıkınması gerektiğini söyledi. Jane nefes nefese yatağa kenarlarından tutundu –dizlerini sonuna kadar açmıştı– ve Caroline Middey, adamın ricasını tekrarladı: Ikın! Adamın sesi alçak perdeden ve sakindi: Ikın! Çıkan şey, morlardan ve kırmızılardan oluşan bir bulamacı andırıyordu. Kız var gücüyle çabaladı ve biraz gevşer gibi oldu.

Talmadge! dedi, Caroline Middey.

Adam, tek bir kabalık anına mahsus olmak üzere onun canına yakma endişesini bir kenara bırakıp ellerini bileklere kadar kızın içine soktu. Kız bir çığlık attı ve adamın parmakları daha derinlere girdi ve küçük yaratığın omuzlarını hisseti ve sert olmadığı halde, yumuşak da denilemeyecek bir hareketle onu omuzlarından çekiverdi. Lanet olsun, diye söylendi. Lanet olsun. Omuzlar dışarı çıktığında küçük mahlûk bedenini annesinin kalçasına çevirdi. Kızın elleri kendi dizlerine yapıştı, onları birbirlerinden ayırdı ve kapalı ağzından çıkan tek bir titrek çığlıkta bebeğin bedenini kendisininkinden ayırdı.

İşte bu! diye seslendi Caroline Middey. Fakat Talmadge kadının sesini çok uzaklardan gelmiş gibi hissetmişti.

O eşsiz hareket –bir bedenin başka bir bedenden kopuşu– meydana geldiği anda adam büyük bir kafa karışıklığı yaşadı. Ellerinde duran bedenin minicik, sıcak ve kanlı imgesine kafa yordu. Neydi bu? Nereden gelmişti? Oda kendini bu yeni duruma uyarlamış, onun etrafında dönmeye başlamıştı. Göbek bağını çakısıyla kesti, bebeği kendisine yaklaştırdı, sümüksü sıvıyı almak için kanca yapılmış parmağını onun yüzünde ve ağzında dolaştırdı, bebeği omzuna yatırdı ve sırtına bir şaplak attı (bunu yapmayı nereden öğrenmişti?) ve yaratık, kulağının içinde acı bir feryat kopardı. Oda sanki şişip genişlemiş, nabız gibi atmaya başlamıştı; aradan geçen zaman, korunaklı saatler koskocaman çiçek açmışlardı. Oda, hastalığın ve doğumun kokusuyla gitgide ısınmış, ağırlaşmıştı ve Talmadge'ın derinliklerinden çıkıp kendini bulduğu dünya buydu. Bebeğin bedenini kendine yaklaştırdı, onun kıza ait olduğu gibi odaya da ait olduğunu ve aynı zamanda hiç kimseye ait olmadığını hissetti.

Caroline Middey, hadi yıka onu, dedi.

Adam ayağa kalktı ve odadan çıktı.

Dışarıda vakit hâlâ geceydi, ama adam hiç zorlanmadan derenin yolunu buldu.

Suyun yanına gelince diz çöktü ve cebinden çıkardığı mendili suyun hızla aktığı yere daldırdı. Mendili yumruğunun içinde sıktı, bebeği dirseğinin içine yerleştirdi ve mendili hafifçe bastırarak onun yüzünü sildi. Ciyaklayan küçücük bir şeydi bu. Onun dilinin ucuna kadar gelen adım, söylemekte zorlandığı ve bir türlü aklına gelmeyen adını içinde hissetti. İsme gitgide yaklaştığım, onu ağzında gevelese de sesinin çıkmadığını hissetti. Minik yaratığın yüzünü sildi.

Dereye vuran ay ışığı su yüzeyinde dans ediyor ve kırılıp parçalara ayrılıyordu.

Kulübeye döndü. Minik bedeni bir havluyla kundakladı ve ateşin önünde durdu. İçindeki karmaşık duyguların alevlenmesiyle kısa bir an kuşkuya düştü: Bu bir hayvan mıydı? Ona, yani yaratığa da, duyguya da bir ad veremedi. Sonra bu hal kendiliğinden geçiverdi.

Bebek, kızdı.

Della tamamıyla giyinik bir halde kayısı bahçesinin kenarında durmuş aşağıdaki tarlayı seyrediyordu. Sabah vaktiydi. Bir bastona dayanarak ayakta duruyordu. Atlar önceden oradaydı –yatağında yatarken onların açık pencereden içeri giren seslerini duyabiliyordu– fakat artık yoktular. Yine de, Talmadge atların yakında bir gün tekrar geleceğini ve eğer isterse onları görebileceğini söylemişti.

Della kayısı bahçesine girdi ve Talmadge'ı ağaçta görünce – merdivenin tepesine çıkmış olan adamın bacakları görünüyordu– çömelip onun karşısındaki ağaç sırasının önünde oturmak yerine doğruca merdivene gitti ve yukarı baktı. Adam birkaç saniye sonra onun varlığını hissetti ve aşağıda duran kıza baktı. Ağaç dallarıyla çevrelenmiş yüzü kızarmıştı ve ter içindeydi. Başında gevşek dana derisinden şapkası vardı. Tedirginlikle, karnın aç mı, diye sordu ve kız ona cevap vermeyip merdivenden uzaklaştı, ağaç sırasından aşağı yürüdü. Aradığı neydi acaba?

Kız biraz sonra kulübeye girdi, yatağın kenarına oturdu ve Caroline Middey ona ve Jane'e çocuğu nasıl besleyeceklerini bir daha gösterdi. Della elbisesinin düğmelerini beline kadar açıp kollarını da çıkardığından üst gövdesi çırılçıplaktı. En kolay yöntem buydu. Caroline Middey kıza bebeği verdi ve ona bebeğin nasıl tutulması gerektiğini, meme ucunun nasıl bebeğin ağzına

sürtüleceğini ve sütü emmeye başladıktan sonra çocuğun kucağa nasıl oturtulacağını gösterdi.

Fakat, aynen daha önce olduğu gibi, çocuk Della'nın meme ucunu almamak için direndi. Direncini kırmak için dakikalarca uğraştılar ve en sonunda Caroline Middey çocuğu ondan alıp tekrar Jane'in kollarına verdi. Bebek iştahla Jane'in meme ucunu bulup ağzına götürdü. Jane yüzünü bebeğin kafatasına yaklaştırdı, gözlerinde bir hayret ifadesiyle.

Daha erken, dedi Caroline Middey. Denemeye devam edeceğiz. Küçük hanım, iki annesinin olduğunu öğrenmek zorunda.

Ve sonra Della alnını yaşlı kadının omzuna bastırarak Caroline Middey'ye yaslanınca kadın Della'mn memesini eline aldı ve sağmaya başladı. Süt, memenin altındaki bir fincana akıtılıyordu. Della ağlamamak için büyük bir çaba sarf ettiği halde kendini tutamadı. Bu ağlama sesi ve çocuğun süt emerken çıkardığı ses haricinde oda fazlasıyla sakindi.

Talmadge tekrar meyve satmaya gittiği kahvede, tezgâhın karşısında oturmuş yemeğini yerken Weems arkadan geldi ve elini adamın omzuna koydu. Talmadge ona bakabilmek için boynunu yukarı uzattı.

Şu Michaelson denen adam sana geldi mi, dedi Weems. Birkaç gün önce buradaydı, seni arıyordu. Ve Weems'in az önce neşe saçan gözlerine belki sinirden, belki de endişeden ciddi, neredeyse kederli bir ifade yerleşmişti. Meseleden haberdar olan kasaba ahalisi sesini çıkarmadı, dedi adam. Fakat bu işler nasıldır, bilirsin. Weems bir kez daha gülümseyip o kederli, ketum tebessümünü gösterdi. Başına bela almış olabilirsin. Adamın aklı yerinde değil...

Talmadge, kızların yanında kalmasına imkân vererek doğru bir davranışta bulunup bulunmadığım ya da kadının düşüncesine göre, kendisinin onlara daha iyi bir yer bakmasının gerekip gerekmediğini Caroline Middey'e sormuştu. Elbette, Caroline Middey bunların hepsini düşünüp taşınmış, fakat onun gelip kendisine sormasını beklemişti. Kadın ona hiç değilse şerifi durumdan haberdar etmesi gerektiğini, hepsinin tehlike altında olabileceklerini söyledi.

Adam ona haklı olduğunu söyledi. Fakat şerifle konuşmadı. Kendisinin ve Caroline Middey'nin bilmediği, kızların ve bebe-

ğin Michaelson'ın malı olduğuna hükmeden bir yasanın olması durumunda ne yapacaklardı? Bu deli saçması ve ahlaka aykırı bir şeydi, ama hayatta ahlaka aykırı bir sürü kanun vardı, bunu da biliyordu. Ve kızların bakımını üstlenerek bir kanuna karşı gelmiş olduğu ortaya çıkarsa ne yapardı? Yetkililerle temasa geçmesi, istemeden de olsa her şeyi berbat etmesi anlamına gelirse ne olacaktı? Tepelerine çöreklenmekte olan belayı sezinliyor, fakat bunun biçimini kesinleştiremiyordu. Bekleyip görecekti; bir ihtimal, Yargıç'a danışabilirdi.

Dikkatli olması, aklını başına toplaması ve her zamankinden daha stratejik davranması gerektiğini kendisi de biliyordu, ama çocuğun doğumunu izleyen ilk birkaç haftada hiçbir şeye yoğunlaşamıyormuş, sanki bir rüyada yaşıyormuş gibi hissettiği de çok olmuştu.

Şimdiyse, kayısı bahçesinden çıkmış gelirken kulübenin hareket eden biçimlerle capcanlı olduğunu görmek onu ürkütmüştü; pencerelerin önünden genç kız silüetleri geçiyor, bacadan sürekli yoğun bir duman tütüyordu. Caroline Middey sundurmada halıları dövüyor, kadının sesi değişmez bir ezgi misali çimenlerin üzerinde dolaşıyor, kimi nesneler bu sesi yutuyor, kimisi yansıtıyordu. Sesler, kulübenin ve sundurmanın ahşap yüzeylerinde devinim halindeydiler. Ve tüm bunların üstünde ve altında, çocuğun, ağaçlarda asılı kalan, aynı anda bütün yönlerden geliyormuş gibi hissedilen ağlama sesleri vardı. Rahat bunun neresindeydi? Her şey –insanların oradaki varlığı ve sesler– çok yeniydi, fakat adam aynı zamanda bu sanki çok uzun bir süredir böyle devam ediyormuş gibi hissediyordu. Düşününce, mutlu olduğunu hissetti ve bu keşfi karşısında kendisi de hayretler içerisinde kaldı.

Della yüzünü duvara dönmüş uyuyan Jane'in yanında yatıyordu. Oda kapısı açıktı ve Talmadge ile Caroline Middey ön odada oturmuş konuşuyorlardı. Kızlarla duygu birliği kurmak adına kulübenin kapısını açık bırakmışlardı, çünkü onların, yani kızların, hava kararduktan sonra kulübeden çıkmaları yasaktı. Şu sıra içeride kalmaları ve dinlenmeleri şarttı. Kapı açık olursa, belki bu durum onlara o kadar da kötü gelmezdi. Bir saat önce Caroline Middey, Della'yı muayene etmiş ve dikişlerine merhem sürmüştü. Della'nın hiç kımıldamadan yatması ve yerinden kalkmaması gerekiyordu.

Peki, dikişler koparsa ne olacak, diye sordu Della kadına.

Yani, hiç hoş olmaz tabii, dedi Caroline Middey. Üstelik, enfeksiyon riski de vardı. Peki enfeksiyon da neydi? Della bunun cevabını öğrenmek istemiş, ama soramamıştı.

Jane, diye fısıldadı Della o anda, fakat Jane cevap vermedi.

Gece havası kulübenin kapısından girip, dıştaki odanın eşiğini aşmış ve onun yüzü havaya dönük şekilde yattığı odaya kadar gelmişti. Yattığı yerden sundurmanın ötesindeki karanlığı görebiliyordu. Hava serindi, hatta keskin bir soğukla yüklüydü. Titreyen yaprakların sesini işitiyor, kendilerini göremiyordu.

Bir kez daha iki yetişkinin, diğerlerinden daha yüksek sesle söylenen bir sözcük ya da sözcük dizisi veya Talmadge'ın boğaz temizleme sesi tarafından kesintiye uğrayan karşılıklı alçak

perdeden konuşması kulağına geldi. Uzun sessizlik anları vardı. Bir iç çekiş, tek bir cümle. Talmadge odun sobasındaki ateşi karıştırmak için odanın karşı tarafına geçti. Altüst edilen ısının ve korların sesi ile soba kapısı kapatılırken çıkan gıcırtı duyuldu. Talmadge boğazını temizledi, oturduğu yere geri döndü.

Della kalktı ve ayağını yatağın kenarından aşağı uzattı. Dikişlerinin olduğu yerde bir gerilme hissi, yoğun bir kaşıntı oluştu ve içinden hem kahkaha atmak hem de ağlamak geldi. Ayağa kalktı ve onların bulunduğu odaya gitti. İkisi de konuşmayı kesti ve başlarını çevirip kıza baktı.

Ne var, canım, dedi Caroline Middey.

Della masanın yanında duruyordu. Buraya bir şey almak için gelmişti. Uyuyor olabilir miydi? Yoksa tüm bunlar bir rüya mıydı?

Della?

Kız, onların oturduğu yere gitti. Uyuyan, karın üstü katlanmış bir yorganın üzerine yatırılmış çocuğu aralarına almışlardı. Öcü gibi bir şeydi bu. Della hâlâ bu şeyin Jane'in içinden çıkmış olmasının şaşkınlığını yaşıyordu. Bu işin nasıl gerçekleşeceğini onlara tam olarak anlatan hiç kimse olmamıştı. Gelgelelim, Jane bir şekilde olacakları biliyordu. Onların kutsanmış varlıklar olduklarını söylemişti Jane; kendi kendilerini doğuracaklardı. Dünyaya getirdikleri varlıklar kendileri, daha doğrusu kendilerinin daha iyi bir hali olacaktı. Onun ve Della'nın bunları, yani çocuklarını, korumak için canla başla uğraşmalarının sebebi buydu. Çocuklarını korudukları takdirde Jane ve Della kendilerini de kurtarmış olacaklardı (Jane bunu defalarca anlatmıştı)...

Della acemi hareketlerle çocuğu alıp omzuna yatırdı. Ağır hırıltılı nefesini, sıcacık ağırlığını hissetti. Şişt, dedi Della, kızı hafifçe dürttü. Talmadge ve Caroline Middey hiç ses çıkarmadan onu seyrediyorlardı. Tetikte bekleyerek. Kız arkasına dönüp açık

kapıya doğru yürüdü ve orada durup geceyi seyretti, sonra dönüp sobanın yanına gitti. Sobadan ağır tempoda ve her şeye nüfuz eden bir ısı yayılıyordu. Della tek elle deri eldiveni aldı, tutamacın üzerine getirdi ve soba kapağını açtı.

Şimdi Caroline Middey, sen ne yapıyorsun, canım, diyordu ve kadın da, Talmadge da ayağa kalkmışlardı. Fakat henüz oldukları yerden ileri tek bir adım atmamışlardı.

Ne istiyorsun, dedi Caroline Middey. Biz sana istediğini getirelim. Aç mısın? Üşüdün mü?

Jane uykudan küçücük olmuş gözlerle yatak odasının kapı girişinde beliriverdi. Göz ucuyla önce Della'ya, ardından açık kapıdan görünen geceye baktı. Birkaç saniye sonra öne doğru geldi ve bebeği, kendisine sadece kısa bir an direnen Della'nın elinden aldı, sonra da ayaklarını sürüye sürüye yatak odasına geri döndü. Kapıyı kapattı.

Kolları bir anda bomboş kalan Della olduğu yerde durdu ve gözlerini portakal rengi ateşe dikti.

Caroline Middey kızın yanına gelip soba kapağını kapattı. Elini Della'nın omzuna koydu. Birkaç dakika daha onunla konuşmaya çalıştılar, ama biraz sonra Caroline Middey kıza içinde azıcık brendi olan bir maşrapa uzattı ve kız bunu içti ve Caroline Middey de onu tekrar yatağına yatırdı.

Kapıyı kapatma, diye mırıldandı Della.

Kapatmayacağız.

Yok, benim dediğim öbürüydü, öbür kapı. Onu açık bırak.

Pekâlâ, canım, öyle olsun. Açık bırakırız. Hadi sen şimdi uyu.

Peki.

Talmadge üzerlerinden sağlık fışkıran ağaçlara baka baka ağır adımlarla kayısı bahçesinde yürüyordu. Pırıl pırıldı meyveler. Dalları hissetmek için yukarılara uzanan elleri onu hayretler içinde bırakmıştı. Elleri hep böyle kırmızı ve lekeli miydi? Kendisi gerçekten de o kadar da yaşlı mıydı? Başparmağının altındaki ağacın kabuğu gri ve çizgi çizgiydi; elini oradan çekmeden önce kabuğu birkaç kez ovaladı.

Talmadge, bebeğin doğumunu izleyen haftalarda midesine oturan ve feci olayların habercisi olan bir ağırlıkla yaşamıştı. Beklediği rahatlamayı (kızlar doğum yapmıştı, korkunç olaylar yaşanmıştı, fakat artık bunların hepsi geride kalmıştı ve ikisi de doğum sırasında hayatını kaybetmemişti) hissetmek bir yana içinde hep sanki bir şeyi unutmuş gibi bir duygu taşıyordu. Unuttuğu şey, tabii ki Michaelson'dı. Fakat Talmadge kendi kendine hep Michaelson'ın onları bulamayacağını söylüyordu. Kasaba ahalisinden biri çıkıp yaşadığı yer hakkındaki bilgileri adama verecek olsa bile, meyve bahçesi dağ eteklerinin epeyce içlerine gizlenmiş ve yolları ya da arazinin yerleşimini bilmeyen bir insan için erişilmesi güç bir konumdaydı. Fakat yine de o yoğun huzursuzluk hissini bir türlü üzerinden atamıyordu, atacak gibi de değildi. Caroline Middey'ye bundan hiç söz etme-

miş, bir ara kendiliğinden geçeceğini düşünerek kendi kendine acı çekmişti.

Caroline Middey'nin gidişinden iki gün sonra, adam kendi odasında ışıklar içinde uyandı. Bebek ağlıyordu. Yatakta oturdu, kafası karışmıştı. Della yatak odasının kapısında duruyordu. Kendini kapı çerçevesinin içinde tutacak şekilde ellerini uzatmış, çıplak ayaklarından birini ötekinin üstüne atmış ve gözlerini yatağın köşesine dikmişti.

Adamın yanında yatan çocuğu kastederek, Jane gelip onu almamı söyledi, dedi. Adamın, bu kızın, yani bebeğin, orada ne aradığını anımsaması birkaç saniyesini aldı. Ve biraz sonra aklına geldi: Gecenin bir yarısı bebek yaygarayı basmış, kızların hiçbiri uykusundan uyanıp onunla ilgilenmeyince adam da bebeği kendi yatak odasına getirmiş ve bebek ağlarken uyuyakalmıştı. Kafa karışıklığı hâlâ devam eden Talmadge, Della'nın bebeği almak için eşikten geçip odaya girmeyeceğini anladı. Ve o da bebeği yattığı yerden aldı, kapıda bekleyerek çocukla beraber öteki yatak odasına çekilmeye hazırlanan kıza verdi. Kız, dikkatsiz bir hareketiyle kapıyı çarparak kapattı.

Dıştaki odaya geçen adam odun sobasının kapağını açtı ve soğumuş külleri karıştırmaya koyuldu. Günün aydınlığına inanmakta zorlanıyordu; uyuyakalmıştı. Kibrit kutusuna uzanmadan önce anlık bir zihin bulanıklığı yaşadı. Sobayı yakmak için eğildiğinde bir anda ağzında bir ıslaklık hissetti ve elini yukarı uzatıp yüzüne dokundu. Kandı bu. Burnu kanıyordu.

Öteki yatak odasının kapısı açıldı ve Della orada durup adamı seyretmeye başladı. Sanki adam onu çağırmış gibi bir beklenti duygusu içinde. Talmadge onun arkasında yatakta oturan Jane'i, onun memesini emen bebeği gördü. Jane hafifçe kaşlarını çata-

rak adama baktı. Fakat bir yandan da onu hiç görmemiş gibiydi: Kendini bir düşünceye ya da hatıraya fena halde kaptırmıştı ve adamın aniden beliren varlığı –onun yaşadığı sıkıntı– bir rahatsızlık kaynağına dönüşmüştü.

Talmadge, kızların kandan korkabileceği düşüncesiyle, sorun yok, dedi. Sesi titredi (peki ama neden?). Sorun yok.

Bugün pazar yok muydu? dedi Caroline Middey. Haftanın sonunda kızlara bakmak için oraya gelmiş ve o sabah Talmadge'ın katırla ilgilenmek için ahıra girmediğini, yük arabasını hazırlamadığım fark etmişti. Kadın kendisinin günü şaşırmış olabileceğini düşündü.

Fakat o sabah uzaktaki elma bahçesinde çalışmış olan Talmadge pazara gitmeyeceğini söyledi.

Caroline Middey adama bakakaldı. Kadın kendini bildi bileli Talmadge'ın tek bir pazarı kaçırdığım görmemişti.

Belki gelecek hafta giderim, dedi adam.

Üç adam ormandan çıkagelip yukarıdaki otlağa ayak bastığında Talmadge çalışmakta olduğu kayısı ağacının ana dallarına tutuna tutuna aşağı indi ve onları karşılamaya gitti. Hiç kimseyi beklediği yoktu. Adamlar ancak evin bahçesine vardıklarında Michaelson'ı tanıyabildi. Ya da onun Michaelson'a benzerliğini fark etti; bu adamda Talmadge'ın tanıştığı öbür adamın miskinliğinden eser yoktu, ancak hareketlerinde de diğerini çağrıştıran bariz bir ağırlık göze çarpıyordu. Adam atını çimenlerin arasından geçirirken Talmadge onun dik bakışlarının göğsünü hedef alan tuhaf, sınırlı bir dikkat halinde kendisinin üzerinde toplandığını hissetti. Talmadge sanki çıkarmaya niyet etmiş gibi şapkasına dokundu, ama sonra fikrini değiştirdi ve onu alnını örtecek şekilde aşağı çekti. Son anda, etrafı doğru düzgün görebilmek için şapkayı düzeltti.

Adamların hepsi de kılıfların içinde duran tüfekler taşıyorlardı. Michaelson'ın sağındaki adam kızıl saçlıydı, uykulu bir hali vardı; ötekisi, gözlerinin ve ağzının çevresinde derin çizgiler olan kötü suratlı bir adamdı. Michaelson atından inerken kötü suratlı adam başını kaldırıp kulübenin tarafına baktı. Adamın Talmadge'la buluşan gözleri onu tek bir uzun, anlaşılmaz ve dimdik bakışla süzdükten sonra başka yana çevrildi.

Michaelson gözlerini kısıp kısa bir süre Talmadge'a baktı ve Talmadge o anda Michaelson'ın onun kim olduğunu bilmediği-

ni, kendisini hatırlamadığını anladı. Talmadge bunu çok şaşırtıcı buldu. Michaelson'ın, tanışık olabilecekleri ihtimalini gözden geçirir gibi olduğu bir an yaşanmış, fakat adam bunu çabucak zihninden uzaklaştırmıştı.

Kızlarım nerede, dedi adam. Sesi, güçlükle zapt edilen azgın bir öfkeden titriyordu. Kasabadakiler dedi ki, benim kızlar sendeymiş.

Talmadge arkasına dönmek ve tarlanın karşı tarafına, kızların günün erken saatlerinde yanlarına bebeği de alıp gittikleri uzak elma bahçesinin bulunduğu kanyon girişine bakmak istedi. Kızların kendilerini oyalayacak bir oyun keşfetmiş olmalarını ve meyve bahçesinin adamlardan temizlenmesi için gereken süre boyunca orada kalmalarını diledi.

Michaelson gözlerini ayırmadan ona bakmaya devam etti. Acaba adamın, yani Michaelson'ın gücü neye yeterdi? Talmadge kılıfın içindeki tüfeğe tekrar baktı.

Kötü suratlı adam damdan düşer gibi Talmadge'a, sende hiç mi terbiye yok, deyince Talmadge adama bakakaldı. Kahven var mı? Biraz oturup keyfimize bakalım, patron, dedi Michaelson'a. Susadım ben.

Michaelson, Git de şu dereye gir, sanki çok umurumdaydı, dedi ve abartılı bir hareketle yan tarafa tükürdü. Ben buraya hoşbeş etmeye gelmedim. Adam kan çanağına dönmüş, hiç kırpılmayan ve Talmadge'ın dikkatinden kaçmayan bir çaresizliği yansıtan gözlerle tekrar Talmadge'a baktı: Kızlarım nerede?

Okanogan'daki o gün aşırı derecede ağır, bitmiş tükenmiş ve zihni dağınık görünen Michaelson şimdi asabiyetten aldığı enerjiyle dolmuş gibiydi. Adam bir anda onun gözünde ihtiyar bir ergene dönüşmüş ve bu düşünce de birdenbire Talmadge'ın aklına düşüvermişti. Adamın ateşli bakışlarından, vücut ağırlığını bir

ayağından diğerine verirkenki devinimlerinden okunuyordu bu. Gayretkeşliğinden ve endişeli halinden.

Talmadge şapkasını çıkarıp kulübeye doğru seğirtti. Adamların onun peşi sıra geldiklerini duyuyordu: Michaelson yürüyordu, diğer ikisi hâlâ atlarının üzerindeydi. Talmadge kulübeye girdiğinde ötekiler atlarından inerken eyerden çıkan gıcırtı sesini işitti. Adamlar, hiç değilse, onun arkasından içeri girmemişlerdi. Talmadge kızların odasını gözden geçirdi. Yatağın yanında bir çift minik çizme duruyordu. Çaydanlığı ateşin üzerinde kaynamaya bıraktı. Kendi yatak odasına girdi ve gardırobun kapısını açtı, tüfeğini köşede yaslanmış olduğu yerinden aldı.

Arkasından gelen ve o anda yatak odasının girişinde durmakta olan kötü suratlı adam, bunun iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum, dedi. Talmadge, birkaç saniye sonra, tüfeği gardıroba koydu. Adam arkadan ona yaklaşıp silahta kurşun bulunmadığından emin oldu ve gardırop kapısını kapattı.

Talmadge odadan çıktı ve sobanın önünde durup suyun kaynamasını bekledi. Çaresizdi. Her bir ses olduğundan daha büyükmüş gibi hissediliyordu: Demlikteki suyun tıkırdaması, adamların çizmelerinin ağaç zemine sürtünmesiyle çıkan ses. Kızıl saçlı adam da kulübeye girmişti ve raftaki almanakların sırtlarını okumakla meşguldü. Kötü suratlı adam hafifçe dizlerinin üstüne çökmüş duvarda asılı olan aynadaki suretini inceliyordu. Adam briyantin kutusunu eline aldı, açtı ve kokladı. Ayna karşısında yüzünü gözünü buruşturdu. Sobanın başında duran Talmadge'ın yanına gitti, omzuna bir şaplak attı. Benim kahvem sert olsun, dedi. Kızıl saçlı adam kızların odasına girdi ve bir dakika sonra oradan çıktı. Elinde bir külot vardı. Talmadge, bedenindeki tüm duyguların bir anda çekildiğini hissetti. Talmadge adamın

dışarıdaki Michaelson'a dediklerini duydu: İçeride yoklar. Ama eşyaları burada. Ve sonra tiz, isterik kahkahalar yükseldi.

Talmadge kahveyi hazırladı, maşrapaları sundurmaya götürdü.

Buyurun. Sesindeki hoşnutsuzluğu gizlemekte zorlanmıştı.

Kötü suratlı adam fincanlardan birini aldı, kızıl saçlı adam da bir fincan kahve alıp Talmadge'a teşekkür etti. Ama Michaelson çimenlerin üstünde durmuş, tarlanın karşısındaki alanı gözlüyordu. Baktığı yerde adamlar, yani Talmadge'in çimenlerin geri kalanını kesmeleri için tuttuğu saman toplayıcılar çalışıyordu. Bunlar, adamların diğer bölümünün gidişinden sonra geride kalan dört atlıydı.

Talmadge ayakta durmuş ve gözlerini Michaelson'ın sırtına dikmişti. Kafasının içindekileri kürek kemiklerinin ortasındaki o noktadan okuyabileceğini hissediyordu. Tekrar aynı şeyi düşündü: Adamın gücü neye yeterdi?

Niyetim, onları satın almak, dedi Talmadge birdenbire. Onları senden satın almak niyetindeyim, diyeceğim bu.

Michaelson arkasına döndü, şaşkın haldeydi. Benimle mi konuşuyordun, dedi. Konuştuğunun ben olmadığını biliyorum.

Arka dişlerinin arasında bir şey –küçük bir tohum olabilir miydi?– çiğneyen kötü suratlı adam, kaça, dedi. Öne eğildi ve ağzındakini tükürdü.

Hepiniz kapatın çenenizi, dedi Michaelson. Dinlemeye çalışıyorum, görmüyor musunuz? Yüzünü tekrar tarlaya döndü. Öteki adamların halinden tavrından, Michaelson'ın bu kabadayı ile geri zekâlı arasında gidip gelme davranışının sıra dışı bir durum olmadığı anlaşılıyordu. Adamlar çimenlikteki farklı noktalarda durmuş, kahvelerini içiyorlardı. Kızıl saçlı adam ağır ağır kayısı bahçesine girdi ve bir dakika sonra oradan çıktı. Bir kayısıyı yiyordu.

Tam o anda kanyondan üzerlerinde rengi solmuş elbiseler olan iki kişi çıktı, kanyonun karanlık girişinden ayrılıp havada süzülürcesine onlara doğru gelmeye başladılar.

Aman Tanrım, dedi Michaelson. Şükürler olsun. Şükürler olsun. Ve sonra Talmadge'a çenelerin birbirine vurması gibi gelen bir ses çıkardı. Kötü suratlı adam kahve fincanını yere bıraktı ve sundurmaya dayanmış halde duran tüfeğini almaya gitti. Talmadge bunu daha önce fark etmemişti. Kötü suratlı adam, hâlâ kayısıyı yemekle meşgul olan kızıl saçlı adama seslendi: Sen ne yapıyorsun? Bırak artık şunu.

Kızlar tarlanın ortasına gelince adımlarını yavaşlattılar ve durdular. Etraflarındaki saman toplayıcılar işlerini görmeye devam etti. Michaelson'ı net bir şekilde göremeyecekleri kadar uzak bir noktadaydılar; onun atlarını ve kendilerine dikkatle bakan adamlarını görmüş olmalıydılar. Kızlardan biri arkasına döndü ve kanyon girişine doğru kaçmaya başladı, ama öbürü onlara doğru gelmeden önce kısa bir an olduğu yerde kaldı.

Michaelson deli gibi el sallamaya başladı. Ağzından, belirli bir kimseyi hedeflemeyen, acaba bizi görüyor mu, lafı döküldü. Bir çocuğunkinden farksız sesi yüksek perdedendi. Yoksa biz mi oraya gitsek? Geliyor mu? Kötü suratlı adam kafasının arkasını kaşıdı.

Talmadge bayır aşağı yürüdü, dereye yöneldi. Bunların olmasına fırsat vermekle aptallık etmişti. Kızlar onu affedebilecek miydi?

Elini kolunu sallayarak koş, diye bağırdı kıza. Geri dön! Kaç!

Fakat dereyi yarılamış olan ve suya girmesin diye eteklerini tutan kız olduğu yerde kaldı, onu seyretti. Adama sanki başka dilden konuşan birini görmüş gibi bakıyordu.

Çekil oradan! Michaelson, Talmadge'a bağırıyordu. Jane! Jane! Gelsene buraya! Adam, oğlan çocuklarım andıran kahka-

halar atıyordu. Bu ses Talmadge'ın tüylerini diken diken etti. Şu haline bak! Jane!

Kız, Talmadge'ın önünden geçti ve tepeyi ağır ağır tırmanmaya koyuldu. Kararsızlıktan zayıf düşen Talmadge da onun arkasından gitti. Michaelson kızı karşıladı; onu kucakladı. Kız adamın kollarında tıpkı bir bez bebek gibi duruyordu. Jane, dedi adam, yarı paylayan, yarı hıçkıran bir sesle. Talmadge onların birkaç metre gerisinde kalakalmıştı; nelerin olup bittiğini ya da ne yapması gerektiğini anlayacak durumda değildi.

Bir dakika sonra Michaelson ile kız birbirlerinden ayrıldı ve kız, evin bahçesinden geçti, adamlardan tekinin bile yüzüne bakmadan kulübeye girdi.

Talmadge bahçedeki çimenlere boş gözlerle bakıyordu. El kol hareketlerinden, Michaelson ile kızın arasındaki iletişimden bir anlam çıkarmaya çalışıyor, ama başaramıyordu. Neler oluyordu? Michaelson sundurma basamaklarının ötesinde bekliyordu, mutluluktan avuçlarını ovuşturmasına ramak kalmıştı; kötü suratlı adamın canı her zamankinden daha çok sıkılmış, uzaklardaki armut ağaçlarına dalıp gitmişti ve kızıl saçlı adam ortada yoktu. Ve biraz sonra Talmadge adamın dere kenarından aşağı eğildiğini, eline fosfatlı bir akarsu taşı aldığını ve bunu incelediğini gördü.

Ve sonra Jane sundurmaya çıktı, çimenliğe indi. Çimenleri yara yara yoluna devam etti. Michaelson ile kötü suratlı adamın ve Talmadge'ın önünden geçti. Şaşkına dönen Michaelson kızın arkasından gitmeye davrandı, ama kız adama elini kaldırdı, o da zınk diye durdu.

Hemen döneceğim...

Nereye?

Döneceğim... Ve kız uzun adımlarla çimenlerin karşı tarafına geçti, tepeden aşağı indi. Kızıl saçlı adam selam vermek niyetiyle

elini havaya kaldırdı, ama kız ona karşılık vermedi. Jane'in dereyi geçmesini, tarlayı aşmasını hep birlikte izlediler. Sonunda kanyona girip gözden kayboldu.

Kötü suratlı adam alçak perdeden, uyuşuk bir ıslık koyuverdi. Cebinden bir sigara çıkarıp yaktı. Sigarasını tüttürdü. En nihayet gelip Talmadge'ın yanında durmaya başladı. Kanyon girişini gözlüyordu.

Şu kız kardeşi, diye mırıldandı. Onu almaya gitti diye düşünüyorum. Bana kalsa o kızı yanıma almadan çekip giderdim. Ama işte Jane...

Talmadge pürdikkat kanyon girişine bakıyordu.

Jane böyle bir şeye müsaade etmez. Adam boğazım temizledi ve az sonra cebinden bir sigara daha çıkardı.

Michaelson yüzünde itaatkâr köpek misali bir ifadeyle kötü suratlı adamın yanına gelip durdu: Gözleriyle soru sorar gibiydi. Talmadge, Michaelson'ın ağlayıp sızlanmamasına şaştı.

Kötü suratlı adam Michaelson'a, bekle, dedi. Ardından: Bence bekleyelim, sence de öyle değil mi? Sonra, sesini yalnızca Talmadge'ın kendisini duyabileceği kadar alçaltarak konuştu: İşleri böyle barışçıl yöntemlerle çözmek lazım. Sakin sakin. Soytarılık etmeden. İşin içine soytarılık girince her şey ters gider. İnsanlara sorsan bunlar ufacık kızlar, kız çocuğunun izini sürmenin nesi zor olabilir derler. Adam belli belirsiz gülümsedi. Bu insanlar, dedi adam, bizim yerimizde olma zevkini hiç tatmamışlar...

Aradan bir dakika geçti ve adam, aklına bir şey gelmiş gibi Talmadge'a döndü

Peki çocuklar? Yoksa onlar...

Talmadge gözlerini tarladan ayırmadı.

Ah, dedi adam. Az sonra bir kahkaha attı. Bir şey söyledi.

Çocuk filan yok, dedi Talmadge.

Ne?

Diyorum ki, çocuk filan yok...

Adam gülümsedi. Ah, dediğin şeyden bayağı kuşkuluyum. Çocukların ölüp gittiğinden kuşkuluyum. Duraksadı. Nasılsa yakında ortaya çıkar. Bir bebek ilelebet gizli kalamaz, değil mi ya?

Talmadge kanyona bakıyordu. Kızın meyve bahçesine girmesinin üzerinden on dakikayı aşkın bir süre geçmişti. Belki bir kaçış yolu bulmuşlardır, diye düşündü. Ve sonra adam sanki onun aklından geçenleri okumuş gibi lafa girdi:

Gidelim mi? Sigarasını bir fiskeyle kendisinden uzağa attı. Talmadge'a seslendi: Bize eşlik edecek misin? Yoksa yalnız mı gidelim?

Hep beraber derenin karşısına geçtiler, tarlaya girdiler. Michaelson, saman toplayıcılara çılgınlar gibi el sallıyordu, ama bunun bir selamlama mı, yoksa uyarı işareti mi olduğu anlaşılamıyordu. Saman toplayıcılar da tek tek, karşıdan gelen adamlara göz ucuyla baktılar, fakat Talmadge, gitgide artan endişesinin içinde âdeta kaybolduğundan onlara nasıl bakacağını bilemedi. Dört kişiydiler: Hepsi genç olmasa da, güçlü kuvvetli adamlardı. Koyu tenliydiler ve bellerine kadar çıplak olan bedenleri terden kayganlaşmıştı. Talmadge içlerinde sadece tek bir adamla göz göze geldi. Clee'nin kuzeni olan ve kendisine dik dik bakan adam, Talmadge'ın tahminine göre yirmili yaşların ortasındaydı. Kısa bir an Talmadge onun gözlerinden başka hiçbir şey görmedi. Adam elindeki işi bırakmadı, ama biraz sonra gözlerini yere indirdi ve Talmadge da önlerinde uzanan kanyona baktı; ve içinden, kendisinin ve adamların attığı uzun adımların küçülmesini, ağırlaşmasını diledi. Kızların ayaklarının uçuşa geçmesini diledi, onların havanın içinden süzülürcesine geçmesini diledi.

Kanyon girişine ayak bastıklarında Michaelson, aklım kaçırmış bir çocuk gibi hoplaya zıplaya önlerine geçti.

Kötü suratlı adam başıyla ağaçları işaret ederek, bu nereye kadar gidiyor, diye sordu. Ve bir dakika sonra, sen burada basbayağı bir imparatorluk kurmuşsun, dedi.

İleriden acı dolu bir feryat, ulumayla inilti arası bir ses duyuldu. Bağıran, Michaelson'dı.

Talmadge'ın kalbi kafesine sığmayan koca bir kuş misali gümbür gümbür atmaya başladı. Köşeyi döndüler. Michaelson başı epeyce geriye atılmış, ağzı açık bir vaziyette yüksek bir meşe ağacının yanında duruyordu. Ağaçta sallanan iki beden vardı. Bir tanesi –Jane'inki– kıpırtısızdı, ama Della, ayaklarıyla pedal çevirerek, ellerini boynuna götürerek âdeta havada dans ediyordu. Talmadge birdenbire içinin çekildiğini ve eşzamanlı olarak kanatlanıp onlara doğru uçtuğunu hissetti.

Talmadge'ın yanında duran kötü suratlı adam, Yüce İsa, dedi. Önlerine geçmiş olan ve başını kaldırıp kızlara âdeta hülyalı gözlerle bakan kızıl saçlı adama bağırdı: Ne yapıyorsun sen? Şunları kes de indir aşağı!

Adam ağacın dibinde durmuş yukarı bakıyordu. Michaelson ağırlığını bir ayağından ötekine verip duruyor ve karşısındaki bedenlere bakıp bakıp ağlıyordu.

Ama nasıl yapacağım? Kızıl saçlı adamın yumuşak bir sesi vardı; ne yapacağını bilemez halde eliyle ağacın yönünü işaret etti.

Kötü suratlı adam da ağacın dibine gelmişti, ancak ağaç gövdesine çıkmanın yolunu bulamıyor, ayak basacağı sağlam bir yer göremiyordu. Yukarı baktı.

Jane! diye bağırdı. Jane! Lanet olsun!

Talmadge eline bir tırpan almıştı. Yanında bir adam –Clee'nin kuzeni– vardı. Adam, Talmadge'a bir şeyler söylüyordu, ama Talmadge onun dediklerini anlamıyordu. Adam tırpanı onun elinden alıp ağaca tırmandı; tırpan omzundayken kıvrak hareket-

lerle, oflaya puflaya yukarı çıktı, ağacın her bir ana dalına sürüne sürüne ilerledi ve kızların asılı olduğu ipleri kesiverdi. Yere ilk düşen Della'ydı ve Talmadge onu yakalar gibi oldu – kendini kızın olduğu yerin altında konumlandırmıştı. Kızın ağırlığıyla çöktü, rüzgârıyla yere devrildi. Güneş, gözlerine girdi. Kız hırıltılı soluklar alıp öğürdü, adamın gömleğinin önüne yapıştı. Adam kızı sıkı sıkı tutarak, geçti artık, dedi. Geçti artık.

Jane ağacın daha yüksekteki bir noktasındaydı. Kız aşağı düşerken Michaelson onun altına gelip kollarını açtı, fakat son anda caydı ve elleriyle yüzünü kapattı. Jane yığın halinde adamın önüne düştü.

Talmadge, Della'yı yakınlarında duran saman toplayıcılara teslim edip Jane'in yanına gitti. Dizlerinin üzerine çöktü. Kötü suratlı adam yerinden kımıldamamıştı ve önünde cereyan eden sahneye uzak bir mesafeden tanıklık ediyormuş gibi bakıyordu. Michaelson ise olanları parmaklarının arasından gözetliyordu. Talmadge güçlükle nefes alarak kızın bedenine eğildi. Kulağını Jane'in ağzına dayadı, dinlemeye başladı. Nefes sesinin gelmesini bekledi. Nefes sesi duyulmadı, bir fısıltı bile çıkmadı. Yine de, onun hatırına bekledi. En sonunda doğrulup yere oturdu, kızı omuzlarından yakaladı. Birden aklına doğum odasındaki hararet ve nem geldi. Gaz lambasının duvarlarda bıraktığı çiğ ışık. Kızın, içinde büyüyen şeyi doğurmak için verdiği mücadele. Çektiği acı. Sırf mecburiyetten ve hayatta kalmak için adamı kollarından yakalaması. Jane o anda adamın yardımını kabul etmişti. Gelgelelim, durum o zaman da iç açıcı değildi: Yardımını kabul etmekten başka şansı yoktu.

Kızın bacağı biçimsiz bir şekilde yana açılmıştı; adam bacağı, kızın altına gelecek şekilde yerleştirdi. Michaelson birkaç adım öne çıkmış, hüngür hüngür ağlıyordu.

Talmadge ayağa kalktı.

Della sırtını bir ağaca yaslamış olarak oturduğu yerden Jane, diye bağırdı, zayıf ve kısık bir sesle.

Kötü suratlı adam kıza sanki onu tanıyamamış gibi bön bön baktı. Yüzüne hesapçı bir ifade yerleşmişti.

Hiç kimsenin ağzından tek bir laf çıkmadığı halde, artık yeter, dedi Talmadge. Ardından sert bir sesle sordu: Bitti mi buradaki işiniz?

Michaelson büyük bir çaba harcayarak ellerini yüzünden çekti.

Michaelson neredeyse üzerine çıkana kadar Talmadge adamın kendisine ne kadar yaklaştığını fark edemedi.

Talmadge'in elinde yine bir tırpan vardı. Bir tırpan almak için elini uzatmış ve birisi de bunu eline tutuşturmuş olmalıydı. Michaelson tek kolunu onu kucaklayacakmış gibi uzatmıştı. Yüzü, ölü beyazlığındaydı. Ayağa kalkmış ve tüm ağırlığını dayandığı ağaca vermiş olan Della'nın gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Avaz avaz bağıracakmış gibi bir hali vardı.

Talmadge tırpanı havaya kaldırdı.

Kötü suratlı adam tek bir adımda Michaelson'ın yanında bitiverdi ve çenesine bir yumruk indirdi. Michaelson sendeledi; adam bir daha yumruk attı. Michaelson iki büklüm olmuş yüzünü tutuyordu. Öfkesi geçmişti.

Sık ve kesik nefesler alan kötü suratlı adam, acısını dindirmek istercesine yumruğunu kalbinin karşısına getirdi, uzaklardaki ağaçlara bakmaya başladı. Bir şeyler düşünürmüş gibi, gözlerini kırpıştırırmış gibi oldu ve sonra Talmadge'ı baştan aşağı süzdü. Sesi titriyordu:

Hani, az evvel bir karşılık ödeme mevzusu konuşulmuştu.

Talmadge'ın kalbi artık hızlı bir tempoda atmaya başlamıştı: Bunda kafa karışıklığının olduğu kadar iç rahatlamasının da payı

vardı. Madem laf paraya gelmişti, o halde bir çözümden söz etmek de mümkündü; yani adamlar çekip gidebilirlerdi. Tırpanın kesici kısmını yere indirdi.

Evet, dedi. Öyle söylemiştim.

Evet, dedi adam başını sallayarak. Ve (Della'ya baktı, sonra bakışlarını kızdan uzaklaştırdı) onun karşılığında da para kabul edebiliriz. Kız senin ilgini çekiyorsa tabii. Gözleri tekrar uzaktaki ağaçlara daldı, derin bir iç geçirdi. Kızı geri götürebilirim diye düşünüyorum, işe yarayabileceği bir şey her zaman bulunur. – yine de, doğrusunu söylemek gerekirse, onun Della'yı isteyeceğini sanmıyorum. En azından şimdilik. Adam kısa bir duraklamanın ardından sesini yükselterek, çocuklara gelince, diyerek konuşmasını sürdürdü: Onları alıp seni bu dertten kurtarabilirim ya da onlar için de para verebilirsin, canın nasıl isterse. Kaç çocuk var? Neredeler? Neyse, boş ver. Adam başını iki yana salladı. Duyduğuma göre, kızlardan birinin karnında iki bebek varmış...

Talmadge adamla tartışmaya bile kalkışmadı. Bunun hiçbir yararının olmadığım biliyordu. Tırpanın kesici kısmından güç alarak ayakta duruyordu, bitkin düşmüştü.

Benimle eve gelmen gerekiyor. Orada biraz para olacaktır.

Geniş bir grup halinde kulübeye dönmek üzere harekete geçtiler: Talmadge tırpanı elinden bırakmamıştı; Michaelson dilini yutmuş gibiydi ve elleriyle yüzünü kapatmış, perişan bir halde öne eğilmişti. Della topallayarak yürüyordu, saman toplayıcılar kızın etrafında dağınık bir halka oluşturacak şekilde toplanmışlardı. Jane'in cansız bedeni bir atın sırtına kayışlarla bağlanmıştı. Talmadge parayı getirmek için kulübeye girdiği sırada herkes –buna saman toplayıcılar da dahildi– bahçede bekliyordu. Geri döndüğünde kötü suratlı adam onu sundurma merdivenlerinin dibinde karşıladı ve Talmadge banknotları koca bir tomarın için-

den tek tek çıkarmaya başladı. Hepsinin bedelini ödedi: Jane'in, bebeğin, Della'nın ve Della'nın doğmamış çocuklarının. Herkes seyretti: Tören gibi bir şey yaşandı.

Hepsi bu, dedi Talmadge ve adama son banknotu uzattı.

Adam parayı ikiye katladı ve göğüs cebine koydu. Ağzı gaddarlıktan büzülmüştü.

Benim için zevkti, dedi adam.

Talmadge bir an tereddüt etti. Bizden uzak duracağım nereden bileyim?

Adam Talmadge'a baktı.

Yani, *onun* bir daha buraya gelmesini istemiyorum. Onları aramasını da.

Michaelson bir Talmadge'a, bir kötü suratlı adama baktı, ama kendisinden bahsettiklerini anlamamış gibi bir hali vardı.

Kötü suratlı adam sırıttı.

O mu? O lanet olası tek bir şeyi bile hatırlamayacak.

Daha önce hatırlamıştı ama.

Neyse, o zaman ben de ona hatırlatırım. Buna ne dersin?

Talmadge adama cevap vermedi. Her şey yoluna girmek zorundaydı. Kendisini buna inandırmak zorundaydı. Başka seçeneği yoktu.

Jane'i ata bağlayan kayışlar çözüldü ve Talmadge onu içeri götürdü, Della'yla paylaştıkları yatağın üzerine yatırdı. Yorganı çenesine kadar çekerek kızın üstünü örttü. Bir kez daha içinden, kızın doğum yaptığı gecedeki cevvalliğin ve verdiği mücadelenin duygusu –hatırası– geçti. Oysa şimdi oracıkta kıpırtısız yatıyordu. Bundan böyle tenine değen herhangi bir ısıyı, herhangi bir dokuyu duyumsayamayacak haldeydi.

Dışarı çıkmadan önce elleriyle yüzünü kapattı ve kısa bir an öylece durdu.

Michaelson ile adamları atlarına bindiler ve ağır tempoda yukarıdaki ormana doğru yola koyuldular. Ağaçlardan oluşan sınıra gelmeden önce, adamların ormana girmesine kalmadan birden Caroline Middey, katırı ve arabasıyla karşılarına çıkıverdi ve birbirlerinin yanından geçtiler. Kötü suratlı adam şapkasını çıkartarak kadına selam verdi ve Caroline Middey de küçük bir baş selamıyla ona karşılık verdi. Kulübenin bahçesine geldiğinde katırdan indi ve içeride Talmadge'a kendisini bekleyen birinin olup olmadığını sordu: Kimdi o?

Çocuk nerede? diye bağırdı Caroline Middey. Ah! Çocuk nerede?

Talmadge tek başına kanyona geri döndü. Kulağına ağlama sesleri gelmiş, başlangıçta belli belirsiz olan ses yukarı kulübeye yaklaştıkça gitgide daha yüksek bir hal almıştı. Yine de bir süre kızı aramak zorunda kaldı. Kızlar çocuğu yukarı kulübenin arkasındaki sığ bir çukura koyup üzerini yapraklarla ve dallarla örtmüşlerdi. Nasıl olmuştu da küçük kız bütün bir öğleden sonra orada gıkını çıkarmadan durmuştu? Belki de, diğer gürültü patırtının arasında bebeğin ağlama sesini duyamamışlardı. Tanrı'nın bir lütfuydu, şimdi şimdi bunun farkına varıyordu. Yere diz çöktü ve kızı çukurdan çıkardı, üstündeki kiri çöpü temizledi; onu ısıtmak için koltuk altının ve yüreğinin yakınına gelecek biçimde ceketinin içine yerleştirdi. Kucağında bebekle kanyonun aşağısına yürüdü ve meyve bahçelerinden geçti; ağaçların başladığı noktada akşam yemeklerini hazırlarken başlarını kaldırıp onu seyreden saman toplayıcıların bakışları altında tarlayı aştı, kulübeye geldi.

Caroline Middey de ıslak gözlerle, Tanrı'ya şükranlarını sunarak çocuğu muayene etti ve onu sıcak suyla dolu bir leğende yıkadı. Daha sonra, Caroline Middey küçük kızın bebeği emzirmesine yardım ederken Talmadge kulübeden çıktı. Oradan ne kadar süre uzak kaldığını kendisi de bilmiyordu; kayısı bahçesinde ağaç sıralarının arasındaki yollarda bir aşağı, bir yukarı yürüyüp durdu. Gözleri hiçbir şeyi görmüyordu, bitkin düşmüştü. Hissizleşmişti. Ve daha sonra, hava daha yeni karardığı halde hepsi yatmaya gitmişlerdi. Caroline Middey kızların yatak odasında Della'yla birlikte uyumuş; Jane'in cansız bedeni temizlenmiş, sarılıp sarmalanmış, ertesi gün gömülmeye hazır halde fidanların durduğu barakaya konulmuş ve Talmadge da bebeği kendi yatağına götürmüştü. Hafif bir uykudan uyanarak, daha adını bile koymadık, diye düşündü. Daha evvelki gün kıza, onun için bir ad seçip seçmediğini sormuştu (uzun bir süre ismi olmadan yaşamanın çocuk için iyi bir şey olmadığı kanaatindeydi), fakat Jane başını çevirmiş ve adama cevap vermemişti. Nedense, adamın bunu sormuş olması onu gücendirmişti.

Bebek geceleyin ağladığında adam emmesi için ona parmağını verdi. Kızdan gelen usul usul sesler ve mırıltılar gece boyunca onu en derin uykulardan uyandırdı.

II

Talmadge kırk yıl boyunca olumsuz hava koşullarının ya da bahçeciliğe dair birtakım olağanüstü gelişmelerin haricinde, başına sıra dışı bir olay gelmeden yaşayıp gitmişti meyve bahçesinde. Daha doğrusu, insani düzlemde kayda değer bir olay yaşanmamıştı. Ve sonra başına bunlar gelmişti. Meyve bahçesinde ölüm. Bebeğin çığlıkları artık kulağına daha bir başka geliyordu. Caroline Middey onu akşam yemeğine çağırana dek günün ortasında sıcağa ve ışığa karşı gözlerini kısarak, yönünü kaybetmiş halde kayısıların arasında yürüyüp durdu.

Caroline Middey iki kişilik koltukta, yanındaki bir yastığın üzerinde uyumakta olan bebekten bahis açarak, ona hangi ismi vereceğiz, dedi. Caroline Middey örgü örüyordu. Vakit, akşam yemeği sonrasıydı. Della mutfak masasının karşısında oturuyordu ve Talmadge sobanın başında durmuş, suyun kaynamasını bekliyordu.

Jane'i, dağın yukarılarında, annelerinin ölümünden sonra Talmadge ile kız kardeşinin diktiği ve o zamandan beri yabanileşen bir armut ağacı kümesinin yakınındaki düzlükte toprağa vermelerinin üzerinden iki hafta geçmişti. Uzak bir mesafeden bakıldığında armut ağaçları –dört taneydiler– sırtlarını gökyüzüne dayamış gibi duruyorlardı, fakat yakınlarına gelindiğin-

de bunların bir uçurumun kenarından taşmış sık, odunsu bir böğürtlen çalısının içinde kıvrılarak büyüdükleri görülebilirdi. İnsan ağaçların yanında durduğunda kilometrelerce aşağıdaki, yuvarlana yuvarlana ufka kadar uzanan buğday tarlalarını kuşbakışı seyredebiliyordu. Jane, düzlükteki, meyve ağacı olmayan tek ağacın altına gömülmüştü: Rüzgârda sürekli bir o yana bir bu yana savrulan gümüşi yeşil küçük yaprakları olan ve tarih öncesinden kalmış gibi duran devasa bir kavak ağacının altına.

Ve Jane'i toprağa verdikleri gün rüzgâr da coşmuştu; düzlüğün her yanında oyunlar yapıyor ve ağaca, uzun kuru çimlere değdiğinde yağmurun çıkardığı sesleri çıkarıyordu. Ve Talmadge rahatlamıştı; zira, bu ses hepsinin birbirlerinden kaçmasına ve Della'mn da kendi büyük acısının içinde saklanmasına olanak vermişti. Mezarın yanında kıpırtısız duran kızın rüzgârda uçuşan saçları yüzüne vuruyordu.

Talmadge kıza çocuk bahsini açacak oldu:

Sence ona hangi ismi vermeliyiz?

Della önce hiç duymamış gibi tepkisiz kaldı, ama biraz sonra omzunu silkti. Gözlerini odanın en uzak köşesine dikti. Konuştukları mesele hiç umurunda değilmiş gibi davranıyordu.

Ona bir ad koymamız lazım, dedi Caroline Middey.

Talmadge ellerini bacaklarına sildi ve pencereye ve onun altındaki tahta sandığa doğru gitti. Tek dizinin üzerine çöktü, sandık kapağını kaldırdı. Burayı açıp bakmayalı ne kadar uzun zaman olmuştu. Tahta sandıktan elma şarabını andıran bir koku yükseldi.

Della, Jane'le birlikte çoktan tahta sandığın altını üstüne getirmişti, ama yine de kendini tutamayıp Talmadge'ın o sırada ne yaptığına baktı.

Adam orada birkaç saniye arandıktan sonra kocaman bir İncil buldu; kitaba şöyle bir baktıktan sonra onu eline alıp ayağa kalktı, yürüdü ve masada kızın karşısındaki yere oturdu. Della –yine kendini tutamayarak– göz ucuyla ne yaptığına baktı. Adamın parmaklarının arasında fısıltılar çıkaran pelür sayfaları hissediyordu sanki. Ortadaki sayfaların arasına sıkışıp kalmış bir sayfayı çıkardı. Yer işareti olarak kullandığı başka kâğıtlar (mektuplar, notlar ve tarifler) vardı, fakat asıl aradığı ve kendisi için önemli olan şey buydu. Katlanmış olan kâğıdı açtı ve düzleştirmek niyetiyle avuçlarını birkaç kez üzerinde gezdirdi. Kâğıtta, isimlerin kusursuz bir el yazısıyla belirtildiği bir soy ağacı çizimi vardı. Adam bir dakika kadar buna baktıktan sonra parmaklarını isimlerden oluşan bir sıranın üstüne getirdi.

Annemin kız kardeşleri, dedi ve boğazını temizledi. Ve isimleri sesli şekilde okumaya başladı: Angelene, Theodora, Carol-Ann, Beverly, Sandrine, Louisa, Minna ve Martha (ikizler), Susanna Ray ve bebek, Lorene Ada. Talmadge'ın kendi annesi Beatrice ailenin en küçükten bir önceki çocuğuydu.

Talmadge sessizleşti, anılarına gömüldü.

Della konuştu, oturduğu yerde kımıldanarak. Birincisi, ben birinciyi sevdim. Bence o adı vermeliyiz...

Şaşkına dönen adam kâğıda dokundu. Angelene mi?

Evet...

Ve hepsi de yastığın üstünde çizgi çizgi olmuş ve ışıldayan yüzüyle, mini minnacık elini şakağının yakınına koymuş halde yatan bebeğe baktılar. İsmin küçük yaratığa ya da küçük yaratığın isme uygun olup olmadığına karar vermek için henüz çok erken olduğu konusunda sessizce fikir birliğine vardılar. Nasılsa bu, zamanla anlaşılırdı.

Talmadge, her ne kadar belli etmediyse de, bundan memnun kalmıştı. Memnuniyeti, çocuğa iyi bir kadına ait ismin verilme-

sinden geliyordu –bu kardeşle, yani Angelene'le hiç karşılaşmadığı ya da onu net bir şekilde anımsamadığı halde, annesinin bütün kız kardeşleri iyi insanlardı, bundan emindi; teyzelerinin hepsi de, onun kafasında annesinin çeşitlemelerine karşılık gelirdi, fakat memnuniyetin asıl kaynağı, ona bu adı koyarak çocuğu mekâna ve kendisine bağlamış olduğu duygusuydu.

Della'ya gelince, ismi seçmesinin nedeni onu ilk duyduğu anda içindeki bir hatıranın uyanmış olmasıydı. Kendi annesinin adını hatırlamıyordu, ama o isim, yani Angelene, annesinin ismine yakın gibi gelmişti. Della o gece uykuya dalmadan önce kendi kendine Angelene, diye mırıldandı. Angelene. Annesininkine yakındı. Harfi harfine doğru olmasa da yakındı.

Jane olsaydı buna sevinirdi, diye düşündü.

Bazı bazı, birlikte akşam yemeği yerlerken Talmadge kızın gözlerinin onun üzerinde olduğunu hisseder ve kendisi de ona bakardı. Göz göze gelirlerdi ve sonra, birkaç saniye içinde kız bakışlarını yavaş yavaş adamdan uzağa kaçırırdı. Acaba hakkımda ne düşünüyor, diye merak ederdi adam. Acaba kızın gözünde ne türden bir adamdı? Kendisi elindeki tırpanı Michaelson'a kaldırmıştı ama hepsi bu kadardı. Sonuçta, Michaelson'ı tehdit filan etmemiş, adamı basbayağı parasıyla satın almıştı. Michaelson'ın sıvışıp gitmesine ses çıkarmamıştı. Acaba kız onun ödlek biri olduğunu mu düşünüyordu? Yoksa, adamdan kurtulmanın en iyi yolunun bu olduğunu anladığı için onu zeki biri olarak mı görüyordu?

Kızın zihni de, zihnindeki düşünceler de kendilerini ele vermiyordu.

Caroline Middey, Jane'in ölümünün ardından ilk kez kendi evine gittikten sonra adam Della'nın canı neyi isterse onu yapmasına izin verdi. Bu da büyük ölçüde uzun saatler boyunca sun-

durmada oturmaktan, civar tarlalarda aylak aylak gezinmekten ve bele kadar gelen çimenlerin arasında uyumaktan ibaretti. Adam bir akşam yemeğinin sonunda ona artık üstündekileri değiştirmesini söyleyene kadar kız, günler boyunca aynı elbiseyle ve aynı çoraplarla dolaşmıştı. Kendini daha iyi hissedersin, demişti adam mahcup bir halde. Kız kayısı ağacına oturmuş onu seyrederken adam derede ikisinin de giysilerini yıkamıştı. Ona başka önerilerde de bulunmuştu: Mesela, meyvelerin toplanmasına yardım etmek ya da ormanda şifalı bitki avcılığına çıkmak. Della arada bir adamın sözünü dinlemiş ya da en azından meyve konusunda dediğini yapmıştı. Adam, yolunu izini Jane'in bildiği bir âlem olan ormana karşı kızın içinde bir korku olduğundan habersizdi.

Ağlayıp yemek isteyen bebeğin bakımını yapmak konusunda oldukça başarılıydı, fakat bebeğin ağlayıp durduğu ve Della'nın ortalıkta görünmediği zamanlar da olurdu. Talmadge artık Angelene'i neredeyse her zaman yanında bulunduruyor, onu meyve bahçesindeki sıraların bitimindeki üstü kapatılmış bir sepette ya da hava yağmurluysa sundurmada tutuyordu. Caroline Middey bahçeye yaptığı ziyaretlerin birinde adama vücuda sarılabilecek uzun şerit halinde kesilmiş bir kumaş getirmişti; böylece adam çalışırken aynı Kızılderililerin bebeklerini taşıdığı tarzda, çocuğu önünde ya da arkasında bağlı halde tutabilecekti. Bebek uzunca bir zaman ağaç sıralarının arasında yürüyen Talmadge'a kendi kesesinde eşlik etti. Adam da onun göğsündeki nemli ağırlığına, belirgin varlığına alıştı.

Della soğuğa rağmen gitgide artan bir sıklıkta dışarıda uyumaya başlamıştı ve hal böyle olunca, Angelene'in uyuduğu elma kasası Della'nın odasından alınıp Talmadge'ın odasına getirildi. Kasa, cereyan yapan pencerenin kenarına değil, yatakla gardıro-

bun arasındaki, kendisi daha küçük bir oğlan çocuğuyken kız kardeşinin işlediği aplike duvar halısının altındaki yere konuldu.

İlk yıl sessizlik, bezginlik, sıkıntılı rüyalar, kafa karışıklığı içinde geçti. Buna rağmen Della, etrafındaki doğayı tanımaya başlayacak duruma gelmişti ve bilinçli olmasa da, muhtelif görüntülerden, nesnelerden bir konfor ve yön bulma duygusu edinmişti. Dıştaki tarlanın, erik bahçesinin yakınlarındaki uzun çimenlerin içinde havaya ve günün saatine bağlı olarak kıvrılıp yattığı, düşler gördüğü alanlar vardı. Ağaçların arasında yürürken, biçimlerindeki bir ilginçlik ya da şartların doğurduğu başka durumlar sebebiyle –çimler gölgede kalmış olabilirdi ya da üzerlerine güneş vurabilirdi; biraz daha sıcak, soğuk, aydınlık olabilirlerdi; belirgin şekilde toprak, rutubet ya da bal kokabilirlerdi– diğerlerine tercih ettiği birtakım yollar ve sırf gideceği yere varmak için geçtiği yollar vardı. Ne zaman ağaçların arasındaki bir yolda yürüse, bir başka düzlemde, yolun kendisi kadar eşi benzeri olmayan bir rüyayı da yaşıyormuş gibi hisseder ve yoldan her geçişinde rüyayı tekrar tekrar yaşamış olurdu. Bu rüyalar kesin hatlara sahip değildi, harfi harfine bilinemezdi. Talmadge bunların kimisine uğrar, kimisine uğramazdı. Ağaçların arasındaki yollar, nadiren de olsa, aralarından geçecek ve kendilerine bakacak bir insana ihtiyaç duyardı. Della bu şekilde batıl inanca dayalı bir davranış geliştirmişti: Kendisinin bu iki yanı ağaçlı yollardan geçmeyecek olması, yolların kendilerine bakan birini bulamaması durumunda *bir şeyler olacakmış gibi* hissederdi. Oysa bunu neden yaptığı kendisine sorulacak olsa iki yanı ağaçlı yollara karşı aman aman bir duygu beslemediğini söyleyebilirdi; ona kalsa kendisinin ne idüğü belirsiz bir arzunun peşinde bir takım yönlere gitmekten başka bir şey yaptığı yoktu.

Ama özümsediği başka, daha elle tutulur konforlar da vardı. Çimenlerin alacakaranlıktaki, neredeyse maviye çalan rengi. Bazı geceler uyuduğu alet edevat barakasının tertipli hali. Dolaplarda yenilebilecek tatlı bir şey aradıktan sonra ortasında tek başına durduğu mutfakta var olan aynı tertipli hal. Kendisi dışarıdan pasaklı biri gibi gözüktüğü halde, adamın tertibine hayrandı. Barakanın bir duvarında eski, halı kaplı bir rafta çeşitli at boyundurukları, yularlar ve koşumlar, mahmuzlar, battaniyeler ve bir eyer asılıydı. Della bu nesnelerin cazibesine kapılır, yuları duvarda asılı olduğu yerden alıp kolunun üzerine koyar ve ağırlığını taşıyıp taşımadığına bakardı.

Kış sessiz geçti. Della evin içine girmeyi reddediyor, alet edevat barakasındaki ot yatağında kıvrılıp yatıyordu. Kulübenin içindeki Talmadge sobayı karıştırma fasıllarının arasında çocuğa eski almanaklardan parçalar okuyordu. Noel günü, Caroline Middey atlı bir kızakla geldi. Kızaktan inerken soğuktan kırmızı beneklerle kaplanmış suratında gülücükler vardı. Ahırın kenarında kısılmış gözlerle kendisini seyreden kıza el sallayıp armağanları içeri taşıması için yardıma çağırdı. İçeride oturup sıcak elma şarabı içtiler. Kız, kendisine gelen armağanları açtı: Yünlü bir elbise, kışlık çoraplar, yeni bir çift çizme. Ayrıca, bir kutu kurabiye, bir adet çilekli çubuk şeker ve sıcak çikolata karışımı da vardı. Kız, giysilerle ilgilenmedi, ama yiyeceklere deli oldu. Daha şimdiden onları nerelerde saklayacağını düşünmeye başlamıştı. Sıcak çikolatayı nasıl pişireceğini hemen öğrenmek istedi ve Caroline Middey de ona gösterdi. Yırtıcı bir hayvan misali dikkat kesilen kız kadının dirseğinin dibinde durup her bir hareketini seyretti.

Mart gelir gelmez Talmadge yeniden dışarıda çalışmaya başladı: Ağaç sıralarının arasındaki birikmiş çöpleri temizliyor, çürükleri ve haşerelerin erken dönem zararlarını kontrol ediyordu. Çocuk önüne bağlanmış halde, içinde buzların yoğun şekilde eridiği hissini de barındıran soğuk havayı ciğerlerine çekerek kayısı bahçesinin iki yanı ağaçlıklı yollarında yürüyordu. Hâlâ erken olan o saatte güneş, tarlanın üstündeki insanın gözünü kamaştıran düzlüklerden ve kar adacıklarından yansıyordu. Adamın içine aldığı nefesler karşısında buhar olarak duruyordu. Della kulübeden çıktı ve sundurmada durdu, ağzının kenarında kurumuş bir yulaf parçası vardı. Talmadge kızı görünce, içeri girip üzerine bir kazak giymesini, havanın sundurmada o halde durulamayacak kadar soğuk olduğunu söyledi. Kız içeri girdi ve mucizevi bir şekilde kendisine söyleneni yaptı.

Talmadge ilkbaharın başında bir budama tasarımı ve planlaması yapmak niyetiyle ve aynı zamanda onarılması, imha edilmesi ya da yeniden dikilmesi gereken ağaçları saptamak üzere kayısı bahçesinde değerlendirmelere başladı. Doğru düzgün bir değerlendirme bile iki haftasını aldı. İnce, derileri kat kat olmuş eliyle gömleğinin ön cebinde taşıdığı bir bloknota notlar aldı.

Nisanda asıl işçilik gerektiren süreç başladı. Adam gün doğmadan yataktan kalkıyor ve yükselen güneşi ağaçlarda çalışır halde karşılıyordu. Bir merdivenin üzerinde, elde budama makasıyla alttaki bitkilerin en uzak noktalarına erişmek için yapılan manevralar. Kâh ıslık çalarak, kâh kendi kendine mırıldanarak. Ama çoğu zaman sessizlik içinde. Her daim, onun bütün bahçe bir yana, tek bir ağaç sırasını bile vaktinde tamamlayabileceğine inanılmasını güçleştiren o sakin, ağırdan alan üslubuyla çalışarak. Nasıl oluyordu da bu kadar dikkatli davranma rahatlığını bulabiliyordu kendinde? Bu elbette mümkündü, ancak kolay

kolay yapılabilecek bir şey değildi. Adamın ağaç sıralarında, tek tek ağaçlarda gerçekleştirdiği tasarım ve düzen ona hayattaki her şeyden daha büyük bir mutluluk veriyordu. En büyük tutkusu ve bütün hayatıydı onlar.

Della, birinci ilkbaharını, adamın ne yaptığına tam olarak aklı ermese de onu dikkatli gözlerle izleyerek geçirdi.

Nisanın sonlarında atlar geldi. Della ırmağın yukarı kıyısında bulunan bir kayısı ağacına tırmanarak adamların sabahın bu erken vaktinde hayvanları gezdirmesini, çalıştırmasını, Clee ile sığırtmacın birtakım atları (vahşi olanları) sürüden ayırmasını ve onları yola getirme çabasını seyretti.

Della bir akşam Talmadge'a sordu: Onlar nereden geliyor?

Kimler?

Atlar.

Müzayedelerden, dedi adam ve sonra onun başka bir şey demek istediğini düşünerek ekledi: Ve dağlardan.

Ama bu cevap kıza yetmemişti. Hayır, dedi kız, diyorum ki, onların çıktığı yer neresi?

Adam kızın neyden bahsettiğini anlayamadı, ne söyleyeceğini bilemedi. En sonunda konuştu: Bilmem ki.

Gün ortasında yukarıdaki çayırlığın güneşten sıcacık olmuş çimlerinde uyanan Della bir rüyanın son demlerinin etkisi altındaydı. Tepesinde dalgalanan otların, yağmurla yıkanmış ve uzaklardaki gökyüzünü bir çerçevenin içine hapseden sivri uçlarına baktı. Otlar hışırdadı, dereden o hiç bitmeyen ince çağıltı sesi geldi; tam o sırada bir böcek korosu başının tepesinde aniden coşuverdi ve sonra sessizleşti. Ve bu sesler ve sıcak ve aydınlık onu yeniden dünyanın içine çekti, bir şekilde oradaki konumunu

bulmasını sağladı. Fakat bir önceki an, rüyasında Michaelson'ın bodrum katında öbür kızlarla tek sıra halinde çürük merdivenlerden yukarıdaki ışığa doğru çıkıyordu. Yanında gözlerini kısmış kendisine bakan Jane'in imgesiyle birlikte. *Bugün başına hiçbir şey gelmeyecek.* Ve *Sakın unutma: Adam şeye yeltendiğinde... Tek yapman gereken...*

Adamlarla birlikte olmak, ötesinde var olan deneyimi yaşamak uğruna içinden geçmek zorunda oldukları kalın bir perdeydi. Peki onun ötesinde ne vardı? Ötesinde ne var, Jane? Kalabilecekleri ve çocuklarını yanlarında tutabilecekleri bir yer. Gelgelelim, Jane hiçbir zaman onun, yani Della'nın bir başına kalması durumunda ne yapacağım söylememişti. Jane'in bir anda ortadan kaybolması durumunda ne yapacağını ya da Della'nın hiçbir çocuğunun kalmaması, çocukların da birden ortadan kaybolması durumunda ne yapacağını ona söylememişti.

Kız şimdi çimenlerin üzerinde dik bir şekilde oturmuş ve başı hafiften dönerken pürdikkat kulübeye bakıyordu. O aralar canının sıkıldığını ya da tedirgin olduğunu düşünüyordu, ama aslında bunların hiçbiri onun için geçerli değildi. O sadece bekliyordu. Fakat tam olarak neyi beklediğini kendisi de bilmiyordu.

Kız, ağaca tırmandı.

Boyu neredeyse on yedi karışı bulan zarif, boz renkli atına ilk atlayan ve geriye savrularak kalkışa geçip onu diğer atların içine süren Clee oldu. Hayvanlar sıçrayarak ondan uzaklaştı ve gözlerini devirdi. Kulaklarını tıpkı korkak bir inek güruhu gibi geriye yapıştırdılar. Clee atını onların arasına sürdü, kendi bindiği atı eksen alarak durduğu yerde döndü ve öbür atlara göz gezdirdi: Atıyla onların yakınına gidiyor, derilerine dokunmak için elini uzatıyordu. Hayvanların bundan hoşlandığı söylenemezdi. Biraz sonra atlardan birini seçti. Atın kafasının biçimini –kulaklarını ve gözlerini, burnun uzunluğunu, çene yapısını– ve omuzlarının genişliğini ve ağırlığını bir saniyede aklına yazdı. Seçtiği atı göstermek için bir kolunu kaldırdı ve eliyle tekrar bir hareket yaptı. Sığırtmaç bir ata bindi (kalçası eyerden hafifçe kaldırılmış şekilde binmişti atına) ve doğruca öteki atların arasına dalıp Clee'nin gösterdiği atın yanına gitti. Eyer kayışındaki kemendini kullanarak ipini havada salladı ve atı birkaç saniyede yakaladı. Sonra atı sürükleyerek geri getirdi; bu arada, Clee atıyla tekrar açıklık alana gelmiş ve hayvanın üzerinde oturmuş bekliyordu. Sığırtmacın yüzünde haddinden fazla gaddar bir ifade vardı. At, arka bacaklarıyla havaya tekmeler savurdukça adamın surat ifadesi gitgide daha çok sertleşiyordu. Adam kaşlarını birbirine yaklaştırdı ve hayvanın böğrüne dizgin-

lerle vurdu; bu hareket ilk uygulandığında atın sindirilmesine ve direncinin kırılmasına yaramadı, ama birkaç denemenin ardından sonuç verdi. Hayvan soluk soluğa kalmış ve yana kaçmış, fakat teslim olmuştu. Sığırtmacın bindiği at, çenesini kaskatı havaya kaldırarak, arka bacaklarının ekseninde dikkatle döndü.

Kırbaçlanmak suretiyle birkaç saniye boyunca direnci kırılan vahşi at göz açıp kapatıncaya kadar kısa sürede bir erkek grubu tarafından iple kıskıvrak bağlandı. Sığırtmaç ipi gergin tutarak atın yanına sokuldu ve hayvanın üzerine eğildi, kürklü kulağına ateşli emirler yağdırdı. Atın karşı tarafında duran bir adam ok gibi fırlayıp hayvanın yanına geldi ve sırtına bir eyer atıverdi. Sığırtmaç da eyer kayışını atın karnının altına geçirdi. Yerdeki adam, tek bir eline çabuk ve akışkan harekette ileri atıldı, kayışı yakaladı ve bunu, atın karnının altında sağlam bir eyer kolanı oluşturacak şekilde yerine sabitledi, oradan uzaklaştı. Benzer bir yöntemle ata yular takıldı, ağzına gem vuruldu ve dizginleri takıldı. At, tam teçhizatlı hale geldiğinde sığırtmaç tarafından serbest bırakıldı; adam, hayvanı ayağıyla ittirirken kendisinin üzerinde olduğu at hafifçe sendeledi ve yeni zapturapt altına alınmış olan at, kendisini kocaman bir kolye misali göğsünün etrafından sarkan ipten tutmuş olan merkezdeki kişinin etrafında döndü, havada şaha kalktı.

Bu hazırlığın tamamını seyretmiş olan Clee ellerine tükürdü ve onları birbirlerine ovuşturdu. Sonra eğildi, yerden bir avuç dolusu toprak alıp tekrar ellerini ovuşturdu ve öne çıktı. Tüm bunlar olurken gözlerini kendi ekseninde dönen ve tiz bir sesle kişneyen attan ayırmamıştı. İpi elinde tutan adam onu Clee'ye verdi ve geri çekildi. Clee, ipi uçlarından yumruklarına sardı ve atı, hantal bir uçurtmayı idare edermiş gibi yönlendirmeye başladı. Hayvanı gitgide daha yakından yönetir olmuştu; gözlerinin

içine bakıyor ve onun dengiymiş gibi davranıyordu. Hayvan çok kavgacıydı, ama takriben yirmi dakika sonra üzerine bir sakinlik geldi. Clee bekledi, iki-üç saldırganlık nöbetini sağ salim atlattı. Ve sonra atın öfkesi dindiğinde Clee korkusuzca ona yaklaştı ve at, şaşkınlık ile hüsran içinde arkaya doğru ani bir hamle yaptı; fakat Clee üzengiye büyük bir kuvvet uygulayarak bastı ve bedenini atın sırtına atıverdi. At, ırmak yüzeyine fırlayan bir balık gibi havaya sıçradı. Clee bunu sükûnetle karşıladı ve hayvan sıçramayı sürdürürken dizginleri eline aldı, şapkasını arkaya yatırdı. Büyük bir rahatlık içindeydi. Sonra, yeniden başlama zamanının geldiğine karar verince, atın çılgına dönmüş irade gücüne rağmen bedenini dengede tutmayı başardı, öne eğilip topuklarını yanlamasına atın böğrüne yasladı, hayvanın dolgun etine geçirdi ve şapkasını alnından iyice yukarı iterek başını atın boynuna yanaştırdı. Yanağını, tüm benliğiyle onun üzerinde yoğunlaşacak şekilde, atın boynuna bastırdı. Gözlerini kapattı. At direndi, tekrar şaha kalktı ve adamlardan oluşan yarım daireye doğru yalpaladı; daire genişledi.

Uzun sürdü. Clee'nin işi bittiğinde at, henüz ehlileştirilmiş yabanıllığıyla tir tir titriyor, kabına sığamayacakmış gibi duruyordu. Eti ve etinin çevresindeki hava, laçka olmuş sinirlerin, hükmedilemezliğine bir mucize eseri olarak hükmedilmiş olmasının enerjisiyle yüklüydü. Clee öne eğildiğinde ve yanağını atın kulağına yakın bir noktaya koyduğunda, çizmesinin topuklarını hiç acımadan onun böğrüne sapladığında, at öfke ve hırsla dolan gözlerini açtı, bir öne, bir arkaya giderek Clee'nin her istediğini yaptı. Clee onun içindeki yabanıllık telini titretmiş ve at da, kendi tabiatına karşı çaresiz kalarak tepki vermişti. Daha sonra atın üzerindeki teçhizat çıkarıldı ve ötekilerin arasına karışması için kendi haline bırakıldı. Hayvan tırısa kalkıp sürünün yanına

döndü, öbür atları ittirerek kendine yer açtı. Aralarına almayacak gibi olduklarında onların kulaklarına küçük ısırıklar kondurdu.

At, ertesi sabah zapt edilmeyi reddetti. Hayvanın köşeye sıkıştırılıp yakalanması ve sürüklene sürüklene belirlenmiş alana geri getirilmesi için at sırtındaki üç adamın uğraşması gerekti. Bir kez daha, damızlık kısrağın üstündeki sığırtmacın başını çektiği bir erkekler güruhu hayvana zorla eyerini taktı.

Della, kayısı ağacında tünediği yerden bunları seyretti ve sabah havasının sessizliğinde, kurşun gibi gökyüzünün altında atların dişlerine vurduğunda bir tangırtı çıkaran demirden gemlerin sesini dinledi. Adamların küfürleri arada bir yerlerini âdeta tatlı bir ezgiyi andıran yumuşacık cümlelere bırakıyordu. Clee daha önceki gibi geride durmuş, ellerini toprak ve tükürükle ovalamakla meşguldü. Atın üstüne çıktı ve dakikalarca süren kötü muameleye katlandı; hayvan onu bedeninden atmak için var gücüyle uğraşırken, onun sıçramalarına, yalpalamalarına göğüs gerdi, atın direnişini boşa çıkardı. Ve sonra öne yatma, çizmelerin geri çekilme, şapkanın tekrar alna indirilme faslı geldi. Zor kullanılan, uzun süren tuhaf dans bitti. Ve bir kez daha hakimiyet sağlandı.

Della neler olup bittiğini anlamıyordu; üzerine bir hafiflik gelmişti.

Bütün dikkatini atlara vermesiyle zihni kız kardeşinin kim olduğu ya da onun hayatına kim olarak devam ettiği konularından uzaklaşmıştı. Zira, Jane hâlâ bir yerlerde varlığını sürdürüyordur, diye düşünürdü. Sonuçta, güneşten ısınmış çimlerin arasında uzun saatler boyunca uyuduğunda Della rüyasında –her ne kadar rüyanın tamamını anımsayamasa da– Jane'i ve birlikte geçen hayatlarını görürdü. Bilinçaltında Della kendini Jane için hazır bulundurur, ona sadık kalırdı. Bunu da Jane'in geri döneceğini düşündüğünden değil, ancak o bilinçsizlik halinde onunla buluşabileceğine, Jane'in kendini göstereceğine inandığından yapardı. Şimdiyse atlar –her nasılsa, bir şekilde– bu iletişim olasılığını güçlendirmişti. Della bunun tam olarak nasıl gerçekleştiği konusunda kararsızdı, ancak içinden tepen duygudan emindi: Jane atların içindeydi ya da atlar Jane'in içindeydi. Ve Della, atları anlayarak, bir atın üzerinde kalarak, Jane'in şu anda içinde dolaştığı âlemi anlayabilirdi. Bunların neredeyse hepsi kendisine bir bir anlatılmıştı. Yeterince iyi davranması, yeterince güçlü olması halinde Jane anında onun yakınlarındaki bir yerde peyda olabilir ve Della da onu ve onun etrafına yaydığı o bildik duyguyu yeniden hissedebilirdi.

Tam olarak bu dönemde –nisanda, kayısılar çiçek açmışken– Della meyve satmak için Talmadge'la birlikte kasabaya indi. Ana caddeden aşağı yürürken (adam bakkaldan gazoz alsın diye kıza para vermişti) bir vitrinin camındaki kendi yansıması gözüne takıldı ve irkildi. Vitrinin camındaki kişi Jane'di; ondan tek farkı, saçlarının daha uzun ve gözlerine düşen perçemlerin daha gür olmasıydı. Yüzünde, benzerini gerçek hayatta hiçbir zaman takınmadığı sert bir ifade vardı. İşte, tıpkı bir oğlan çocuğu gibi ters ters bakan ve elini kolunu sallayan Jane tam karşısında duruyordu. Della aynadakinin kendi yansıması olduğunu biliyordu, ama yine de bunun aynı zamanda Jane'in de yansıması olduğuna inanmaktan kendini alamıyordu. Bu, onun, yani Jane'in, kendisine yaptığı bir oyundu. O andan itibaren Della bir daha hiçbir zaman aynadaki suretine kız kardeşinin de karşıdan kendisine baktığını, onun kâh alaycılıktan, kâh acıdan neredeyse tebessümün eşiğinde durduğunu düşünmeden bakamadı.

Ve sonra bu oyun yüzünden daha erkene çekilmiş bir an gelip çattı ve Della, Jane'in tam olarak neye benzediğini anımsayamaz oldu, çünkü artık belleği sadece kendi imgesiyle doluydu. Bunu idrak ettiğinde Della'nın yüreğine hakiki bir acı çöktü. Fakat yine de simasının dışında hatırına gelen ve aklında kalan başka şeyler vardı: Jane'in bazen konuşmadan önce durup soluk alma biçimi; Jane'in tok ve tatlı, öfkelendiğinde biraz kısık çıkan sesinin tonu; ağzından bütün halinde çıkan cümleler (Della geceleri birdenbire bu cümlelerin odada kendisiyle birlikte olduğunu hissederek uykusundan uyanırdı); Jane'in etrafa belli belirsiz bir ekmek kokusu yayan kolları, koltuk altları, boynu; sol omzunda bir yaban mersini büyüklüğünde, kapkara bir doğum lekesi vardı. Göğsü bir ben kümesiyle kaplıydı. Şekerli çayı, pekmezi ve ekşi elmayı severdi.

Della'nın atlara olan ilgisi yoğunlaştıkça, çocuğa, yani Angelene'e, karşı hisleri gitgide daha karmaşık bir hal aldı. Angelene, ablasının çocuğu olduğu halde Della bunun tamı tamına ne anlama geldiğinden emin değildi. Daha doğrusu, ne anlama gelmesi gerektiğinden emin değildi. İlk başta Angelene, bir günün içinde defalarca onun bedenine, memesine ihtiyaç duyan bir asalaktı ve sonra, zaman içinde, Angelene yerine getirilmesi gereken, üstelik bayağı da zorlu bir angaryaya dönüştü. Hem, ablasının içinden çıkmış olan bu şey de neyin nesiydi? Şimdi bu, ablasının bir parçasıydı mı oluyordu? Ya da Della'mn? Della'nın aklına Angelene'in doğumundan sonraki günler, haftalar geliyordu; bu sırada Jane o kadar derin bir bunalıma girmişti ki, Della onu tekrar normal haline getirmek için bayağı bir zorluk çekmişti. Yolunda gitmeyen neydi? Acaba Jane, olup bitenler yüzünden düş kırıklığına mı uğramıştı? Yani içinde bulundukları yeni durum yüzünden? Jane, içindeki olumsuz duyguların kaynağını bir türlü bulamıyordu, ama çocuğa karşı beslediği duygular yüzünden kafası karışıktı. O, yani çocuk, hiç de düşündüğü gibi çıkmamıştı. Çocuk kendine göre ilginçti, ama tatmin edeceğini umduğu her şeyi tatmin etmekte yetersiz kalmıştı. Ona yaşama sevinci vermiyordu. Bebek onun doğal müttefiki olmak bir yana, kendisine yabancı bir mahlûktu. Onu seviyordu ve ondan korkuyordu. Bir-iki kere, çocuk hiç değişmeyen tek notalı feryadını kesmeyecekmiş gibi olduğunda Jane, kalbinin derinliklerinde ondan nefret ettiğini hissetmişti. Kimi zaman bebek ona hepten acayip gelirdi. Üçü birlikte yatakta uzandıkları sırada minnacık yaratığın serçe parmağını tutmasına izin veren Della, ona ne ad koyacağız, demişti. Fakat Jane'i kararından döndürmek olanaksızdı: Kendisinin ona karşı duygularında bir farklılık yaşanmadan, Jane, bebeği tamamıyla ve kayıtsız şartsız sevmeden önce

kıza bir ad koymayacaklardı. Bunun da zamanı gelecekti, ama biraz beklemeleri gerekiyordu.

Tüm bunlar, Jane'in çocuk hakkındaki ikircikli hisleri ve bunun hemen akabindeki ölümü üzerine kafa yormak ona fazlasıyla zor gelirdi. Della çabucak bebeğin altını değiştirir, bunu en son ne zaman yaptığını düşünmeden onun karnını doyururdu. Öğleden sonra kulübenin açık kapısından onun haykırışlarını duyması durumunda yanına gitmeyi ağırdan aldığı da, hiç gitmediği de oluyordu.

Neticede, adam oradaydı ve bebeğe bakabilirdi.

Yazın atların yeniden geldiği dönemde Della kafasına koydu: At binmeyi öğrenmek istiyordu. Clee'den bunu öğretmesini isteyen de Talmadge değil, Della olmuştu. Clee, sığırtmaç aracılığıyla Talmadge ile fikir alışverişinde bulunduktan sonra bunu yapmayı kabul etti. Elbette kızın oyalanacak bir şeye ihtiyacı vardı.

Talmadge, sanki bunu açıkça belirtmesi şartmış gibi, Vahşi atlara binmesini istemiyorum, dedi. Uysal atlarından birine –elindeki en uysal hayvana– bindirip öğret ona. Korkmasını istemem...

Kız, eyerin üstünde ve Clee'nin önünde oturuyordu. İkisi birlikte atın üzerinde, tarlanın etrafında yavaş bir tur attılar, sonra da atların arasına girdiler.

Dinle.

Güneş kızın omuzlarında, başının tepesindeydi. Bedenleri atın yürüyüşüyle uyumlu bir şekilde kıpırdandıkça eyerden bir gıcırtı yükseliyordu. Kızın midesi heyecandan ve hayvanın ağır ağır, uyuşukluk içinde iki yana salınışından bulanıp duruyordu.

Ve dışarıdaki sürüden gelen ses: Nefes nefese, burnundan soluyan, tepinen, çığlıklar atan. Dağlardan taze gelmiş atlar sıcakta leş gibi kokuyordu: Ter ve çimen, çamur ve dışkı. Güneşin altında gezinirlerken derileri dalgalar halinde hareket ediyordu. Kimisi gözlerini devirerek bakıyordu. Onların az ötesinde, yakınlardaki ağaç tepelerinde aniden birbirleriyle didişmeye başlayan kargaların sesi ve bayağı uzaklarda küçücük bir kuşun çığlığı duyuldu. Della seslere kulak verirken, atlardan biri pantolonunun paçasını dişlerinin arasına aldı ve çekiştirdi. Clee çizmesini atın böğrüne geçirip, hayvanı ittirdi ve arkaya yuvarlanan at çıkarabileceği en yüksek sesle haykırdı. Della, bulunduğu yeni ve avantajlı konumda, hayvanın çığlığını belkemiğinde ve bacaklarının arasında hissetti.

Onları ziyarete gelmiş olan Caroline Middey, Sanırım halimize şükretmemiz lazım, dedi. Kadın ve Talmadge sundurmada oturmuş kızın aşağıdaki tarlada ata binişini seyrediyorlardı. Bebek, Caroline Middey'nin göğsünde ağzı açık vaziyette uyuyakalmıştı.

Kızın hayatında bir şey yapmaya ihtiyacı var, değil mi ama, dedi Caroline Middey. Fakat sesi dümdüzdü; söylediğine kendisi de inanmıyormuş gibiydi.

Talmadge hiçbir şey söylemedi. Başlangıçta kendisi de kız ve atlar konusunda umutlandığı halde şimdi ne düşüneceğini bilemiyordu. Aklına kızın önceki günkü dersin ardından, kulübeye gelmek için tepeyi tırmanırken hiç kimsenin kendisine bakmadığını düşündüğü sırada dişlerini göstere göstere sırıtışı geldi. Adam bundan tedirgin olmuştu. Kızın her yemekte hiç durmadan hayvanlar hakkında konuşmasından. Adamların orada atlarıyla birlikte bulunduğu dönemlerde, daha önce yaptığı gibi

bütün gününü uyuyarak geçirmiyordu. Gözüne hiç uyku girmediği söylenebilirdi; kız, şimdiye kadar birkaç kez şafak vakti samanlıktan fırlayarak adamın ödünü kopartmıştı.

Bir insanın bu kadar çabuk değişmesi normal bir şey midir, diye düşündü adam. Keşke eve girip uyusa, diye düşündü; keşke banyo yapsa ve çocukla daha çok vakit geçirse...

Adamdaki huzursuzluğu hisseden Caroline Middey, ne oldu, diye sordu.

Adam tereddüt etti. Henüz çok erkendi. Sabırlı olması lazımdı; bu çocukça çılgınlığın –olay sadece bundan ibaretse– kendiliğinden geçmesini beklemek zorundaydı.

Yok bir şey.

Kız –ilk başlarda eyerlenmiş– bir atın üstüne eyer kayışından güç alarak çıkmayı öğrendi. Bedenini sadece kol gücüyle yukarı çekmeyi. İlk zamanlarda bunu beceremiyordu. Sonbaharda adamlar atlarına binerken o, gücünü artırmak niyetiyle kayaları yerinden oynatmaya çalıştı ve ellerine suyla dolu birer kova alıp tarlada bir aşağı, bir yukarı gidip geldi. Çok sıkıcı ve insanın canını çıkaran bir alıştırmaydı yaptığı. Ve sonra, nihayet, adamlar ilkbaharda oraya döndüklerinde kendini yukarı çekebilecek duruma gelmişti. Hayvanın cıdağına[2] tutunarak kendini çekmek suretiyle sırtında eyer olmayan bir ata çıkmayı öğrenmişti. Clee, ata önce kendisi binerek, *tek ve kesin bir hareketle* diye göstermişti. *Hayvanın senin ne yaptığını anlamasına kalmadan.* Arada bir onlara eşlik eden, Clee bir el işaretiyle çağırdığında yanlarına gelen sığırtmaç da, bunu yaptığında atın cam yanmayacak, demişti. Sığırtmaç kızın hatalarını sesli şekilde ifade eder, Clee'nin anlatmaya çalıştığı bir noktayı açıklığa kavuştururdu.

2 Atın iki omzunun arasındaki yer. (ç.n.)

Dik otur. Etrafına bak. Ata kollarınla biniyorsun. Clee kızın dikkatini çekmek için kolunu salladıktan sonra ayağını hırsla ve abartıyla yere vurdu, göğsünü dışarı çıkarıp ona göstermeye çalıştı: *Ata bacaklarınla binmelisin. Onu dizlerinle yönlendirmelisin.* Sonra, kızın hareketlerini seyretti: *Sence hayvan niçin seni dinlemiyor? Dizlerini kullanıyor musun? Henüz yeterince güçlenmiş değilsin.*

İlk yılında dizginleri nasıl kullanacağını öğretmediler. Clee tozda toprakta tepindi, göğsünü öne çıkardı. *Dizlerin! Dik otur!* Kız belkemiği bir mum kadar düz, omuzları geri atılmış, çenesi havaya kaldırılmış, gözleri ileri bakar halde ata dimdik oturmayı öğrendikten sonra hayvanın üstünde yüzükoyun yatarak durmayı, yüzünü onun boynuna yaslamayı öğrendi. *Artık at seni tanıyor.* Sürekli farklı atlara binip duruyordu. *At seni tanıyor, onunla konuşabilirsin. Canın ne isterse söyleyebilirsin.* Kız atla konuştuğunda Clee onun mahremiyetine saygı göstererek gözlerini kızın başının tepesindeki bir noktaya dikiyordu. Ve sonra, nihayet, mahmuz ve dizgin çalışması başladı. Hâlâ yeterince güçlü değilsin. Ata dizlerini kullanarak binmesi (bunu yine unutmuştu) ve sonra da üzerine yüzükoyun uzanması gerekiyordu: Bu sırada hayvanın kulağına gizli sözcükler fısıldaması lazımdı, fakat bir yandan da sesi, atın bunları beyninin içinde hissedebileceği kadar yüksek olmalıydı. Hayvanın canım yakması şarttı: Ata istediğini yaptırmak, ancak hayvanın da bunu istemesini sağlamak zorundaydı.

Düşlerinde atları görüyordu kız: Tarladaki atları. Düşlerinde, akşam karanlığında dağlarda dolaşan atlar vardı. Düşlerini bir atın bakış açısından görüyordu: Kurumuş otlarla kaplı bir vadide koşuyor, yiyebileceği sarı dağ papatyalarını arıyordu. Sürünün bekçisi oluyordu. Arka planda başka dağların olduğu yüksek dağ geçitlerindeki bağırış çağırışları duyuyordu.

Della bu düşlerden çoğu zaman alet edevat barakasının nemli soğuğunda kalbi küt küt atarak uyanırdı. Kimi zaman bu rüyaların ardından altını ıslattığını fark ettiği de olurdu.

Dağlara gitmek istiyorum ben, dedi Clee'ye.

Adam onu duymazlıktan geldi.

Koyu kahverengi derisi terden pırıl pırıl olmuş beygir onların yarım metre uzağında bir öne bir arkaya gidip geliyordu. Della tozun toprağın içinde durmuş yerinden kıpırdamadan hayvanı seyrediyordu. Hazır olduğunda başım sallayıp Clee'ye işaret verdi. Clee de bir baş işaretiyle sığırtmacı ve başka bir adamı harekete geçirdi. Adamlar atı yakaladılar, çekerek yanlarına getirdiler ve geri çekildiler. Della midesindeki ve kafasındaki tüm duyguları boşaltarak öne çıktı. Kimdi o? İçi havayla doluydu şimdi. Artık başında hasır bir şapka, ayağında çizmeler olan havadan başka bir şey değildi. Sırf et, su ve bir yürek. İçinden, Clee'ye bunu yapamayacağını söylemek geldi: Korkunun, tıpkı bıçak gibi tek bir harekette, varlığını delip geçtiği bir an yaşandı, ama kız ağzını açmadı ve kendisini bekleyen şeyden kaçmak istercesine başını çevirmedi.

Ellerini Clee'nin ona öğrettiği gibi havaya kaldırarak ata yaklaştı: Onları birbirlerinden ayıran uzamda hayvanı –onun enerjisini, irade gücünü– hissetmeye çalıştı.

Ama o gün bir türlü ata yanaşamadı. Birkaç kez hayvanın çok yakınına geldi ancak, o sırada ya kendisi ya da at ürktü ve bu da ani, büyük bir şiddet gösterisiyle sonuçlandı: At başını öne eğmiş kızın üzerine atılacak gibi duruyor ya da sağrısını gösterip tekmelemek istercesine ani dönüşler yapıyordu. Çekil oradan, diye bağırdı sığırtmaç. Fakat Clee gözlerini Della'dan ayırmadan adama elini kaldırdı: Şimdi sözcüklerden medet umma zamanı

değildi. Kız, hiç kimseden yardım almadan tehlikeyi kendi başına nasıl yönetebileceğini öğrenmek zorundaydı.

Sonunda beygir yeniden yakalandı ve dışarıdaki sürünün arasına bırakıldı ve hayvanı izlemek için oraya doluşmuş olan bir avuç adam kampa geri dönüp akşam yemeğine oturdu.

Fakat ertesi gün Della kararlıydı: Bir kez daha. Ve beygir yine yakalandı ve kız kolları ona uzatılmış şekilde ata yaklaştı.

Bir yaklaştı, bir geri çekildi ve tekrar yaklaştı. Geri çekildi. Meyve bahçelerinden çıkıp kızı seyretmek için oraya gelmiş olan bir adamın ardından başka bir adam da kampın yolunu tuttu.

Kimileri, kızın bunu becerebileceğini düşünerek orada kaldı. Fakat çok geçmeden adamlardan biri arkasına döndü, kampın yolunu tuttu. Hava kararıyordu.

Talmadge tepeden aşağı yürüyordu.

Hepsinin baktığı şeyin ne olduğunu anladığında kıza seslenip durmasını söylemek için çok geç kalmıştı. Ve kendisi bunun er geç olacağını biliyordu; bunu ötelemek ya da yok saymak mümkün müydü? Kızın istediği buydu. Della'nın hayvana yaklaşmasını seyrederken boğazından yukarı hem korku hem de tiksintiyi andıran bir his yükseldi.

Derken, kız atın üzerine atıldı –bunu tanımlayacak başka bir sözcük yoktu– ve hayvanın sımsıkı tuttuğu cıdağına asılarak kendini onun sırtına atıverdi. Yüzünü şaşkınlık dolu bir ifadenin kapladığı kısa bir an yaşandı ve çok geçmeden bu ifade yerini bir sırıtışa bıraktı. Adamlar yerlerinden fırlayıp tezahürata başlamışlardı; alkış tutuyorlardı. Gidenlerden bazıları koşa koşa geri dönmüştü. Şimdi kız atın üzerinde neredeyse yatay bir konumda duruyordu. Kolları hayvanın boynunu çepeçevre sarmıştı. Hâlâ sırıtıyordu. Ve sonra at bir yandan başını öne eğerken kaslarındaki olağanüstü bir dalgalanma hareketiyle şaha kalktı ve Della

attan yere fırlatılarak düşmek şöyle dursun, hayvanın başı öne eğikken bedeninden kayarak kendini aşağı bıraktı. Havaya sıçrayarak oradan uzaklaşıverdi.

Talmadge, kızın yaver giden şansına değil, at üzerindeki becerisine borçlu olduğuna inandığı başarı karşısında da şaşkına dönmüştü. Onun atın üzerine çıkma hızına hayran kalmıştı: Kız, göz açıp kapanıncaya kadar geçen sürede, bir anda atın sırtına tırmanmıştı; kalabalığa göz gezdirmiş ve adamı görmüş, Talmadge da kolunu ona doğru kaldırmıştı. El sallamıştı. Peki ama kızgın değil miydi? Kolunu indirivermişti. Bir de onu tebrik mi edecekti?

Fakat kız ona sadece kısa bir an bakmıştı ve adam, onun kendisini gördüğünden bile emin değildi. Şimdi hem kahkahalarla gülüyor, hem de ağlıyordu. Adamlar onu omuzlarına almışlardı.

Clee ve Talmadge, yan yana durmuş belirli bir mesafeden kızı seyrediyorlardı. Talmadge, sakın bunu bir daha yapma, dememişti, çünkü artık bunun için çok geç kalındığını biliyordu. Üstelik, suçu ikisinin –Clee'nin ya da kızın– üzerine atamayacak kadar da yorgun hissediyordu kendini. En sonunda, Bu akşamlık bu kadar yeter, dedi ve Clee'nin yüzüne bakmadan yorgun adımlarla tepeyi tırmanmaya koyuldu.

O gece, Della yemeğini adamlarla birlikte yedi.

Varsın hayatında kendisini mutlu eden bir şey bulmuş olsun, diye düşündü Talmadge: O dönemde sığındığı bahane buydu. Gerçi, kızı ödüllendirerek hata ettiğini düşündüğü de çok olurdu. Kız, meyve bahçesindeki ya da evdeki işleri şişirerek yapıyordu. Kimi zaman kendine yiyecek bir şey hazırladıktan sonra tezgâhın üstünü pislik içinde bırakıyordu ya da meyve toplarken budama makasına zarar veriyordu; oysa adam bunu doğru kullanma yön-

temini kıza defalarca ve sonsuz bir sabırla göstermişti. Üzerindeki giysileri haftalarca değiştirmeden dolaştığı oluyordu. Saçları düğüm düğümdü. Adam onun nasıl kaşındığını gördükten sonra ahırda yatarken bitlendiğinden kesinlikle emin olmuştu. Onu rahatsız etmemeliyim, diye düşündü, üzerine varmamalıyım. Peki, o zaman kızın kaba tavırlarına, pislik konusundaki standartlarına ses çıkarmayarak, diye düşündü, ona yardım etmiş mi oluyorum? Açık söylemek gerekirse, kendisinin kızın hayatındaki rolünden yeterince emin değildi. Ona ne yapması gerektiğini söylemeye hakkı olup olmadığından emin değildi. Ya da böyle bir hakkı varsa bile nasıl bir üslup kullanacağından emin değildi: Artık bu yumuşak bir ihtar ya da sertlik mi olurdu, yoksa buyurganlığa mı varırdı, kendisi de bilmiyordu.

Yaşadığı kararsızlık onu beceriksizleştirmiş ve nihayetinde, kızın bir sürü şeyi istediği gibi yapmasına ses çıkarmadığı halde, kimi zaman incir çekirdeğini bile doldurmayacak konularda ona sert bir şekilde çıkışmaya başlamıştı. Her ikisinin de kafası birbirleri yüzünden karmakarışıktı.

Adamlar yeniden meyve bahçesine geldiğinde, Della bir an olsun onların yanından ayrılmadı. At binme ve aynı zamanda sığırtmaçlık becerilerinde gelişme vardı. Clee ve adamlarıyla birlikte seyahat etmek istediğini, onların müzayedede ne yaptıklarını görmek istediğini söylüyordu. Ama en çok da adamlarla beraber –şayet kendisini aralarına alırlarsa atları avladıkları dağlara gitmeyi istiyordu. Talmadge'a bunu söylerken bir yandan da dosdoğru adamın yüzüne bakmak için büyük bir çaba harcamış, bakışları sık sık adamdan başka yerlere kayıvermişti.

Adam hiç sesini çıkarmadan onu dinledi. Kızın, kendi varlığının dışında kalan herhangi bir şeye yönelik ilgisini teşvik etmek istediği halde, aynı zamanda içinde atların ve adamların yer aldığı bu gibi fantezileri de yüreklendirmek niyetinde değildi. Kızın at binmeyi öğrenmesine izin vermek ayrı, onun daha çok sayıda erkeğin içki içmek, âlem yapmak ve eğittikleri hayvanları seyretmek için toplandığı bir yere bir grup erkekle birlikte gitmesine izin vermek ayrı şeylerdi. Onun adamlarla gitmesi, kendisinin de buna izin vermesi asla yakışık almayacak bir durumdu. Bu son derece aptalca ve tehlikeli bir istekti. Hatta adam ilk başta böyle bir ihtimalin onun için ne gibi bir cazibesinin olduğunu dahi anlayamamıştı. Ancak kızın içindeki umutları söndürebileceğini düşündüğü o 'Hayır' sözcüğü ağzından çıkmamıştı. Henüz onun

ağzından çıkacak sözcüklere kızın ihtiyacı olmadığını, adamın fikri ne olursa olsun kendi istediğini yapacağını bilmiyordu.

Della, adamlar meyve bahçesinden çıktıktan sonra peşlerinden gitmeye başladı. Onlarla kendisinin arasında bir mesafe bırakarak arkalarından gider ve bir anda müzayededе karşılarına çıkardı. Oraya geldiğinde sanki bunca zamandır onların arasındaymış gibi görünür ve öyle davranırdı. Bu olay ilk kez yaşandığında adamlardan biri bahçeden çıkmalarının üzerinden bir gün geçtikten sonra kızı fark etmiş ve başka bir tanesi de evine dönene kadar ona eşlik etmişti. Kız onlara ait olan ve bir ara çalıp ormanda sakladığı atlardan birine binerek geldiğinden, kimisi tüm bu olanları pek eğlenceli buluyordu. Yani, kız artık at hırsızlığı da yapıyordu. Talmadge onu yeniden evine aldığında, kız ona hazırlanan yemeği yerken adamların peşinden gitmesinin yanlış bir hareket olduğunu ve yaptıkları işte çocukların derdiyle uğraşamayacaklarını, buraların bir çocuğun gidebileceği yerler olmadığını, tehlikelerle dolu olduğunu anlattı. Kız hiçbir duygu belirtisi göstermeden adamı dinledi. Adamlar üç hafta sonra yine bahçeye geldiler. Bu kez Seattle'a gitmek üzere yola çıktıklarında kız onların peşine takıldı ve Icicle'da nehrin geçildiği noktaya kadar da gelmeyi başardı, ancak at nehirden ürktü ve suya girmedi. Bunun üzerine içlerinden biri kızı fark etti ve evine geri getirdi.

Kışın, adamların ve atların bahçede olmadığı dönemde Della, Talmadge'a gündelik işlerde yardım etti. Canı sıkıldığında, oturduğu yerden zemindeki bir battaniyenin üstünde oturan Angelene'e laf atıyor, suratını garip şekillere sokup ona komiklik yapıyordu. Caroline Middey kıza örgü örmeyi ve yiyecek konservesi yapmayı öğretmişti, fakat bunların ikisi de Della'nın ilgisini çekmemişti. Adamlar ilkbaharda tekrar geldiklerinde üzerinde-

kileri çıkarıp tekrar binici kıyafetlerini giydi. Bu, Talmadge'ın eski giysilerinden ve adamların attığı ya da kendisinin onlardan çaldığı şeylerden uydurulmuş alacalı bulacalı bir kıyafetti.

Bir gün, akşamüstü bahçede çalışırken kız Talmadge'ın yanına geldi. Adamlar ağaçlardan ineli ve kamplarına gitmek, yemeklerini yemek için yola koyulup tarlayı geçeli çok olmamıştı. Ertesi gün oradan ayrılacaklardı. Kız dedi ki: Yanlarında gitmeme izin vermemelerinin tek sebebi, senin bundan hoşlanmayacağını biliyor olmaları. Eğer sen beni de almalarını söylersen, onlarla birlikte gitmeme izin verecekler.

O gece akşam yemeği yerlerken Talmadge bir kez daha kıza, yanlarında genç bir hanımın olmasından rahatsızlık duyacaklarını ve onları rahat bırakması gerektiğini anlattı. Ya da en azından birlikte yolculuk etme fikrini aklından çıkarmalıydı. Senin yerin orası değil, dedi adam. Ve kız, adamı şaşkına çeviren gözlerle ona baktı: Bunlar bir yetişkinin sakin ve hafiften dalga geçen gözleriydi. Adam tedirgin oldu ve gözlerini ondan kaçırdı. Kız, bakışlarıyla ona ne dediğini kendisinin de bilmediğini anlatmış, sanki laftan anlamayan kendisi değil, adammış gibi bakmıştı.

Talmadge, Clee ile Della hakkında konuştuğunda, ondan kızın verdiği rahatsızlığı hoş görmesini ve onun hareketlerini kontrol altına alamadığı için kendisini de hoş görmesini rica ettiğinde Clee adamın konuşmasının bitip bitmediğinden emin olmak için beklemiş ve başını sallamıştı. Talmadge demişti ki: Tabii ki sizinle beraber yola çıkamaz. O kadarını ben de biliyorum. Ve Clee de Talmadge'a neredeyse Della'nın tıpkısı gözlerle bakmış ve adam bundan rahatsız olmuştu. Ertesi gün Talmadge'ın yanına gelen sığırtmaç, istediğin gerçekten bu mu, diye sormuştu. Eğer sen öyle istiyorsan, biz de kızı öbür seferinde yanımıza alırız...

Caroline Middey, Della'nın adamlara katılmak için çıktığı başarısız gezilerin arasındaki dönemlerde tekrar dönüp bahçeye gelmesine bile hayret ettiğini söyledi. Neden Della bir şey yapmak için Talmadge'dan izin istesindi ki? Talmadge kızın babası mıydı sanki?

Sırf sana olan saygısından adamlarla konuşmanı istedi, dedi Caroline Middey, fakat senin iznine ihtiyacı yok.

Talmadge kulaklarına inanamayarak, ne yani, öyle yaptı diye gitmesine izin mi verecektim, dedi.

Caroline Middey omzunu silkti. Onun gözünde kız, artık kol kanat gerilebilecek bir insan olmaktan çıkmıştı. Caroline Middey adama, kafasında kıza dair tam olarak ne gibi planlar olduğunu sordu. Onu meyve bahçesiyle ilgili konularda mı eğitecekti? (Kadının bu sözlerinde kendisinin görmezden gelmeyi seçtiği iğneleyici bir tını vardı.) Della ile Jane meyve bahçesine ilk kez girdiklerinde içinde kendisinin onları yetiştirebileceğine, kızların ona çıraklık yapabileceklerine ve tıpkı onun gibi bunu bir hayat biçimi haline getirebileceklerine dair küçük bir umut ışığı doğmuştu. Üstelik bağımsız olmalarını sağlayacak bir meslek ve para kazanma becerisi de edinmiş olacaklardı. Elbette, en önemlisi de buydu. Ve kızlar ilk başlarda, Angelene'in doğumundan sonra kısa bir süre adama yardımcı olmuşlardı. Hep birlikte meyve bahçesinde çalışmışlardı. Fakat Jane öldükten sonra, Della'nın bahçeye yönelik ilgisi yok olmaya yüz tutmuştu. Kızın gözünde bahçe, içine atlar girene dek dolmayan bomboş bir sahneden farksızdı. Ve artık kendisi de bir binici kadın olmak istiyordu. Hayatta tek istediği buydu.

O sıralarda kız olsa olsa on altı yaşındaydı. Bir başka seferde, adamlar oradan ayrıldıktan sonra, eğer beklersen, demişti Talmadge, on sekizine kadar beklersen, yani bugünden itibaren iki

yıl daha bekleyebilirsen sana bir binici giysisi de alırım, bir silah da alırım ve silahı nasıl kullanacağım da öğretirim. Sana bunların hepsini alırım, yeter ki bekle. Aslında ona, daha çok küçüksün, diyebilmiş olmayı isterdi. Aptalsın ve küçüksün ve iki yıl sonra da hâlâ aynı durumda olacaksın, ama o zaman sana karşı sorumluklarım azalmış olacak, diyebilmiş olmayı isterdi. Ya da kız kendiliğinden fikir değiştirebilir, diye düşünüyordu adam. Onun adamlarla beraber ata binme tutkusunu, bunun yakınından bile geçmeden atlatmasını diliyordu. Olacağını umduğu şey buydu.

Kız bu göndermelere *–bugünden itibaren iki yıl–* bu kibar rüşvetlere karşılık olarak hiçbir şey söylemedi. Geleceğe yönelik göndermeler karşısında bir kafa karışıklığı yaşamış, sessiz ve büyük bir öfke duymuştu. İki kez adamlara katılma girişiminde bulunmuş, her defasında geri çevrilmiş ve dönüşte kendisine eşlik eden adamın gitgide artan gaddarlığına maruz kalarak bahçeye geri yollanmıştı.

Ve sonra –kızın meyve bahçesindeki üçüncü hasadı olacak– mayısta kayısı hasadından iki ay önce bir gece Della adamın yatak odasına geldi ve yatağının ayak ucunda durdu. Adam bunun birkaç saniye öncesinde sıçrayarak uyanmıştı. Açık pencereden içeri giren havada açmış çiçek kokusu vardı. Ay, kızın göğsünün ve omzunun bir kısmını aydınlatıyordu. Birbirlerine baktılar. Kız attığı her adımda ay ışığının içinden geçerek kendisine yaklaştığında, adam onun üzerinde beyaz bir gecelik olduğunu ve saçlarını örgü halinde toplamayıp, tek omzunun üzerine bıraktığını fark etti. Banyo yapmıştı. Neredeyse kapkaranlık olan ortamda yüz hatlarını seçemiyordu. Kız, üstündeki geceliği yukarı çekip çıkardı.

Yatağın etrafından dolaşmaya kalktığında, insanın küçük bir çocuğa söyleyeceği şekilde, olmaz olmaz, dedi adam.

Olmaz olmaz, dedi tekrar, ama kız çabuk davranıp yatağın etrafından dolaştı ve içine girip adamın yanına uzandı. Bacağını adamın üzerine attı. Ufak tefekti, ama gücü kuvveti yerindeydi. Adam çaresizlikten bir kahkaha koyuverdi ve kızı üstünden iterek kendinden uzaklaştırdı. Kız, bir gümbürtü sesiyle yere yuvarlandı. Bir homurtu sesi çıkardıktan sonra saniyesinde ayağa kalktı.

Kız tekrar kendisine doğru geldiğinde, adam, istemiyorum seni, dedi. İstemiyorum seni!

Kız olduğu yerde kalmış, esmer yüzündeki tüm dikkati adama yöneltmişti. İkisi de soluk soluğa kalmışlardı; az sonra kız arkasına dönüp odadan çıktı.

Della bir daha adamın yanına gelmedi. Olaydan sonraki ilk birkaç gece adam yatağında oturup, kalbi küt küt atarak onun gelmesini bekledi. Fakat kız kendisine ormanda bir yatak yaptı ve üç gün boyunca dönmedi. Akşam karanlığında kir pas içinde ve asık suratlı bir halde ağaçların arasından çıkarak döndüğünde, üzerinde fazla üzgün ya da keyifsiz bir hal yoktu. Önüne konulan akşam yemeği her zamanki kayıtsızlığı ve kendini kaptırmışlığıyla yedi. Sanki yatak odasındaki sahne hiç yaşanmamış gibiydi. Ama oldu işte, diye söyleniyordu adam kendi kendine. Kız gece onun yatak odasına girmiş, yatağının ayak ucunda soyunmuş ve ona doğru gelmişti...

Bunu hiç kimseye anlatmayacaktı.

Her yıl Malaga'daki çiçek pazarında gördüğü, kendisi gibi meyve yetiştiricisi olan ve tüfek yapan bir adam vardı. On yıl önce bu adam yaptığı işleri göstermek için Talmadge'ı davet etmiş ve Talmadge, adamın atölyesinde durup da etrafına bakındığında gördüklerine hayran kalmıştı. Şimdi, Della'ya uygun bir tüfek bulmak niyetiyle yanına gittiği kişi bu adamdı. Adam sevindi, Talmadge'ı yine kendi atölyesine davet etti.

Tüfekler güzel olmasına güzeldi, fakat içlerinde hiçbir tanesi Talmadge'ı umduğu şekilde etkilememişti. Acaba kendisine bir tane seçmesi için, diye düşündü, yanımda kızı da getirse miydim? Adam, içinde tüfek modellerinin bulunduğu bir albüm yapmıştı ve bakması için albümü Talmadge'a uzattı. Talmadge sayfaları tek tek çevirerek albüme göz gezdirdi, ama yine de bir şey bulamadı. Kıza onun için özel bir şey satın alma arzusu da, bunu bulacağına dair kesin inancı da uçup gitmişti.

Senin için bir tane yaparım, dedi adam; bunu öylesine dingin bir kendinden eminlikle söyledi ki, Talmadge'ın içi rahat etti. Silah kimin için yapılacaktı? Adam bunu da öğrenmek istiyordu. Daha ne söylediğini kendisi de anlamadan, Talmadge lafa girdi: Kız kardeşim için.

Talmadge, Kız seninle birlikte seyahat ederken ona göz kulak olmanı istiyorum, dedi Clee'ye. Onun herhangi bir şekilde zarar görmesini istemiyorum. Bundan kastı, kızın erkeklerden gelebilecek herhangi bir zararla karşı karşıya gelmemesiydi. Onun atlardan gelebilecek bir zarara uğramasını istemediğini söylememişti, çünkü bunun kaçınılmazlığı ortadaydı: Adamların nasıl ata bindiğini de, Della'nın aşağıdaki tarlada verilen derslerde nasıl attan fırlatıldığını ve ayağa kalktığını, dirseğini, dizini ya da kulağını tuta tuta kısacık bir an topallayarak yürüdüğünü, ağzındaki burnundaki birkaç damla kanı elinin tersiyle sildiğini görmüştü. Yüzündeki o budala sırıtışın hiç silinmediğini görmüştü. O tür bir acı değildi Talmadge'ı endişelendiren. Kızda ne at korkusu ne de atlar yüzünden yaralanma korkusu vardı. Adam sadece kızın, erkeklerin gözü önündeyken korku hissetmesini, onun kendisini bir anda geçmişte de olduğu gibi onlarla çepeçevre kuşatılmış halde bulmasını istemiyordu. Onun kendini terk edilmiş ve çaresiz hissetmesini de istemiyordu. Fakat sığırtmaç da, öbür adamlar da kıza göz kulak olacaklarını söylemişlerdi; içlerinde kızdan pek haz etmeyen tipler de olmasına rağmen, ona kendi aralarında yer açma düşüncesini zamanla kabullenmişlerdi. Aslında adamlar kızın kendisinden çok, onun genç ve beyaz bir kadın olarak kendi aralarında seyahat etmesi fikrinden haz etmiyorlardı. Elbette ihtiyaç duyması halinde kızı korurlardı; bunu da kızın hatırına değil, liderleri olan ve kendisine saygı duydukları Clee'nin hatırına yaparlardı. Ona her durumda itaat ederlerdi.

Yine de, çoğu adam kızı severdi; onun atlar konusundaki azılı hali ve içtenliği hoşlarına gider ve onları eğlendirirdi. Onlar da farklı zamanlarda, farklı durumlarda kızdaki tuhaf kırılganlığa şahit olacak ve onu korumak isteyeceklerdi.

Tüfek, boyutları genç bir kadın için tasarlanmış, kiraz ağacı ve akçaağaçtan yapılmış, kabzası gül ve asma kütüğü oymalarıyla süslenmiş zarif bir el işçiliği örneğiydi. Yakından bakılmadığı takdirde tasarımdaki gücün fark edilmesi olanaksızdı. Hafifmiş gibi görünse de ağır bir ateşli silah sikletindeydi.

Adam, Della'nın meyve ağacı sırasında çalıştığı yere yaklaştı ve konuştu: Bu, senin.

Kız önce tereddüt etti, sonra tüfeği eline aldı ve sanki bunun ne olduğunu bilmiyormuş gibi bedeninden uzakta tuttu. Yüzüne dehşet ya da tiksinti şeklinde yansıyan büyük bir şaşkınlık içindeydi. Adam konuşurken gözlerini bir an olsun tüfekten ayırmadı.

Bunun nasıl kullanılacağını bilmiyorsun, değil mi?

Kız gözlerini silahtan alamıyordu.

Daha önce hiç kimse sana bir tüfekle nasıl doğru atış yapabileceğini göstermemişti, değil mi, dedi adam ve aradan kısa bir an geçtikten sonra kız başını iki yana salladı: Hayır. Ben de öyle düşünmüştüm.

O yaz, Talmadge'dan aldığı ilk dersin ardından Della ormanda atış talimi yapmaya başladı. Sonbaharda, elma hasadından sonra Angelene'i meyve bahçesinde Caroline Middey ile bıraktılar ve adam Della'yı, Chelan Falls'un doğu kesimlerinde ava götürdü. İnsana hiç bitmeyecekmiş gibi gelen fundalıklarda atla giderlerken, kıza, adamlarla birlikte yolculuk ederken yiyeceğini bulma sorumluluğunun kendisine ait olduğunu, hiç kimseye bel bağlamaması gerektiğini anlattı. Adamlardan onun için herhangi bir ayrıcalık yapmaları beklenemezdi. Talmadge'ın gözleri ilk erkek geyiği seçtiğinde, geniş bir taş ocağının kenarında durup atlarından indiler. Yere karın üstü yatarak yaprakların arasına uzandılar. Adam onu yalnız bırakmadan önce kızın omzundaki

tüfeği düzeltti ve yüzünün yan tarafına dikkatle baktı, sonra da bakışlarını gökyüzüne çevirdi. Kulaklarını kapattı. Kız beklerken o da bekledi. Ve en sonunda Della tetiği çekti. Silah büyük bir çatırtıyla patladı ve gökyüzünde yankılandı.

Birlikte hayvanın vurulduğu alana indiler ve adam kıza çimenlere sıçramış kanları nasıl bulabileceğini gösterdi. Hayvanın bıraktığı izlere göre hareket etmen lazım, dedi. Olayın sezgi kısmını nasıl anlatacağını bilmiyordu.

Erkek geyiği bulmaları epey zaman aldı. Kurşun, hayvanın boynunu sıyırıp geçmişti. Kötü bir atıştı. Fakat Talmadge iz sürme faslında sabırla kıza rehberlik etti ve hayvanı bir derenin yirmi metre uzağındaki kavak ağacı kümesinin içinde bulduklarında vakit akşamüstü olmuştu. Gün ışığının son demleri sağanak halinde yere inmekteydi ve hava altın sarısı rengindeydi. Talmadge geyiği bir ağaca astı ve boğazını kesti. Yeterli miktarda kanı akıttıktan sonra avcı bıçağını kıza verdi ve kasıktan göğse kadar yapılan temel kesik işleminin nasıl yapılacağını öğretti. Bıçak eskiydi ve annesinden kalmıştı. Adam bağırsaklarını çıkarmak için ellerini hayvanın içine soktu ve o aşamada yaptıklarını sakin bir sesle kıza anlattı. Kız yana çekilmiş, adamı seyrediyordu. Adam kızdan yanına gelmesini ve geyiğin karaciğerini çıkarmasını istedi ve kız kendisine söyleneni yaptı. İşine büyük bir konsantrasyonla bakarak. Adam ona karaciğeri derede yıkamasını söyledi ve kız hayvanın iç organı elinde, hiç sesini çıkarmadan tıpış tıpış gitti.

Adam çalışmaya devam etti. Akşam karanlığı indiği halde kız hâlâ geri dönmeyince adam suyun kenarına inip onu aramaya başladı. İlk başta nerede olduğunu göremedi. Ama biraz sonra kızın suyun kıyısından bir metre geride yere çömelmiş halde durduğunu gördü. Ona seslendiğinde kız yerinden oynamadı. Dere çok gürültülü olmalı, diye düşündü adam.

Della dizlerinin üzerine çökmüştü; kollarını önüne kavuşturmuş ve başını yere koymuştu. Adam onun yanına geldiğinde ve omzuna dokunduğunda, kız yavaş yavaş bedenini dikleştirdi. Yüzü ağlamaktan mahvolmuştu.

Ne oldu? Neyin var?

Kız cevap vermedi. Adamın yardımıyla ayağa kalktı, orada aradığı bir şey varmışçasına dereye baktı. Adam kızın kollarına ve yüzüne bulaşmış kanları temizlemesine yardım etti ve kızı kampa geri getirdi. Ama Della erkek geyiğin görüntüsüne tahammül edemeyecek durumdaydı. Ağaçların arasından çıktıklarında ve kanlar içindeki cesedi ağaca asılı halde gördüğünde olduğu yerde kaldı, avaz avaz bağırmaya başladı.

Neler oluyor, dedi adam.

Onu kaybettim, dedi kız ve umutsuzluktan sık nefesler almaya başladı. Elimde yıkıyordum, ama ırmağa düşürdüm. Almaya çalıştım... Ve kız gözyaşlarını tutamadı, elleriyle yüzünü kapattı.

Kafası karışan adam, dert değil, dedi. Dert değil. Hadi, sus artık.

Ama kızın susacağı da, teselli bulacağı da yoktu.

Adam az önce çantalardan çıkardığı her şeyi yeniden toparlayıp kaldırdı ve kızla birlikte atlarına binerek az ilerideki bir yere gidip başka bir kamp kurdular. Kız, yere serdiği ceketinin üzerinde oturuyordu; dizlerine sarılmıştı ve kuyruk sokumunun üstünde hafifçe sallanıyordu. Adam bir ateş yaktı. Hava kararmak üzereydi, yıldızlar çıkmıştı. Kıza biraz yulaf unundan bir yiyecek hazırladı ve birkaç dakika ayakta durup onun yemek yiyişini seyretti. Ve sonra yürüyerek eski kamp yerine döndü, başka bir ateş yaktı ve geyiği parçalarına ayırma işini bitirdi. Çalışması sona erdiğinde hava zifiri karanlık olmuştu. Soğumuştu. Yüreğin bir parçasını ateşte pişirdi ve yanında getirdiği birkaç soğan ve bi-

berle birlikte yedi. İçi bomboş kalsa da huzuru tamamıyla kaçmış zihni etin lezzetiyle avundu. Yürüyerek öbür kampa döndüğünde kız, yan tarafına yatmış ve dertop olmuş vaziyette uyuyordu. Ateşe biraz daha odun attı, kızın karşısındaki yere uzandı ve kendisi de uykuya dalabilecek hale gelene kadar uzunca bir süre alevlerin sesine ve geceleyin uzaklardan gelen diğer seslere kulak verdi.

Adam, kızı derinden sarsan şeyin hayvanın boyutları olabileceğini düşünerek ertesi gün ona, bir geyiği öldürmen şart değil, dedi. Tavşan veya sincap da avlayabilirsin...

Neden sonra, ağaca asılmış geyik görüntüsünün ve böyle bir manzaraya tanıklık etmenin kıza fazlasıyla ağır gelmiş olabileceği aklına geldi. Kıza, hayvanın akşam yemeği olarak yenilecek organını çıkarmak için elini onun içine sokmasını söylediği aklına geldi.

Della'ya tüfeği nasıl temizleyeceğini öğretti. Üzerindeki acayip kıyafetten kurtulması için ona erkek binici pantolonuyla yün iç çamaşırı, kareli gömlek ve bir ceket satın aldı. Binici çizmeleriyle sünger bir yatak da aldı. Ve güzel, sade bir eyer. Bir çakı ve kemere takılan deri kılıflı bir avcı bıçağı. Kıza, bıçakların nasıl temizleneceğini de gösterdi. İyisi mi, dedi adam, uyurken büyük bıçağı yastığının altına koy. Koy ki, hırsızlar çalmasın.

Ve böylece kız, adamlarla birlikte seyahat etmeye başladı. Seyahatler ilk başta yalnızca müzayedelere gidip gelmekle sınırlıydı. Böyle başlaması gerek, diye akıl yürütüyordu Talmadge; daha sonra işin nereye varacağına bakılabilirdi. Belki kız tüm bunlardan bıkıp usanabilir, diye düşündü; olay umduğu gibi çıkmayabilirdi ve başlangıçtaki fikrinden cayabilirdi.

Ama kızın bıkıp usanacağı yoktu.

Clee ve adamları eğitip müzayedelerde satacakları atları yakalamak üzere güneydoğudaki dağlara, oranın neredeyse Idaho merkezine kadar uzanan sıra dağlarına giderlerken onu da yanlarına aldılar. Kız, ilk avdan döndüğünde (Sawtooth dağlarının iç kesimlerine gitmişlerdi) at binmeyi öğrenirken başlattığı eylemi nihayete erdirmiş ya da neredeyse erdirmiş gibi görünüyordu: Kendini güçsüz bir insandan güçlü bir insana dönüştürmek. Talmadge henüz bunun iyi bir şey olup olmadığını anlayabilecek durumda değildi. Kızın çocuk bedeni yerli yerinde duruyordu –kısa boyluydu ve biçimi oğlan çocuklarını andırıyordu– fakat zihni başka bir yere gitmişti. Buradaki mesele, onun değişimin öncesinde büyük ölçüde çocuk olmasından ve yetişkinliğe geçmiş olmasından kaynaklanmıyordu. Hatta bunlarla, yani çocukluk ve yetişkinlikle, pek bir alakası da yoktu. Kız, bu iki halden de bağımsız bir yere geçmişti. Mutlu muydu? Adam kesin bir

dille onun *mutsuz* olduğunu söyleyemezdi. Belki kız bambaşka bir mutluluğun içindeydi; belki de, çok uzak ve çok dingin bir mutluluk keşfetmişti (adam böyle olmasını umut etse de, bunun gerçekliğine inanmıyordu) ve bu yüzden de kimi zaman bulunduğu bir odaya ya da meyve bahçesinde çalıştığı bir ağaç sırasına geldiğinde, adam selam vermek için ona baktığında, kendisi onu hiç görmemiş gibi davrandığında kafası başka bir yerdeymiş, haddinden fazla dalgınmış gibi görünüyordu.

Caroline Middey de benzer şekilde Talmadge'daki değişimi gözlemliyordu. Adam bu konuda konuşmaktan hoşlanmadığı halde, kıza yönelik endişeleri sinsi bir alışkanlık halini almış ve onu içten içe tüketmeye başlamıştı. Yüzünün ayırt edici özelliği olan mesafeli sükûnet gitmiş, yerini endişeli bir kafa dağınıklığı ifadesi almıştı: Gözleri tüm dünyaya aklının o anda karşısında olanda değil, olmayan bir şeyde olduğunu söylüyordu. Daimi içsel bir kafa patlatma ifadesiydi bu: Acaba kız o anda emin ellerde miydi? Korkuyor muydu? Caroline Middey ona bir ömür boyu yaptıkları karşılıklı konuşmalarda –dolambaçlı, ancak düşünce içeriği ağır basan sohbetlerin yapıldığı sundurma muhabbetlerinde– olduğu gibi bir şeyler söylediğinde adam gitgide ona karşılık vermez olmuştu: Sessizliği sözcüklere dökülmeyen bir hemfikir olma halinden ya da yapılan sohbete kendisini fazla kaptırmış olmasından değil, kadını neredeyse hiç duymamış olmasından kaynaklanıyordu. Kimi zaman kadın anlatıp dururken sanki kendisiyle konuşulduğunu o an fark edivermiş, sanki sundurmada kendisiyle birlikte başka biri daha varmış gibi kendini toplamaya çalışıyordu.

Bir dönem, adamın Della'nın yokluğuna bağlı endişeleri azalacağına arttı. Ve kendisiyle konuşmak neredeyse olanaksız bir hal aldı. Rüyada yaşayan bir adamdan farksızdı.

En sonunda bir akşam Caroline Middey, kız senin malın değil, deyiverdi.

Ne?

Kız senin malın değil, Talmadge.

Kadın bunu söylemenin acımasızlık olduğunu kendi kendine itiraf ediyordu. Peki işin aslı öyle miydi? Kız durup dururken adamın hayatına girmiş, ondan ve iyiliğinden faydalanmıştı ve Caroline Middey de kızın neler çektiğini bildiğinden onu hiçbir şekilde suçlamamıştı; gelgelelim Talmadge'ın onu hasretle özlemesi –eğer yaptığı şey buysa– tamamıyla saçmalıktı.

Ama hayır, bu doğru olamazdı. Talmadge'ın davranışını böylesine kolaya kaçarak sınıflandırmanın baştan çıkarıcılığına yenik düşmemeliydi. Adam Della'nın hasretini çekmiyordu. Onun için kaygılanıyordu. Tabii ki, yaşanan durum akla Talmadge'ın kız kardeşini getiriyordu: Son zamanlarda Caroline Middey'nin gözlemlediği üzere, kız kardeşi hiçbir zaman tam olarak Talmadge'ın kafasından çıkmış sayılmazdı.

Elsbeth. Kızın ortadan kayboluşunun ardından Talmadge bir dönem neredeyse koma halinde yaşamış ve Caroline Middey de onu kontrol etmek için sık sık meyve bahçesine gelmişti. Yataktan kalktığından, yıkandığından ve giyindiğinden emin olmak için gelmişti. Kadın onun saçlarını taramış ve uzayan saçlarını kesmişti. Ona besleyici yemekler hazırlamıştı. Sadece biraz su eklemen ve pişirmen yeterli Talmadge, derdi kadın ve adam da başını sallardı. Meyve bahçesinde işlerin yoğunlaştığı dönemlerde kadın orada kalır, bazen gelip de bir ay oradan gitmediği olurdu. Adam, yaşadığı büyük acının içinde işe koyulmayı unutabiliyordu, ama bir başladığında onu durdurmak imkânsızdı.

Talmadge zamanla o büyük acının içinden çıkmış, kendisini boğan ağırlığının altında kalmamayı seçmişti. Çektiği acı ka-

rakterine biçim vermişti: Onu sessiz ve temkinli, düşünceli biri haline getirmişti. Derinleştirmişti. Cömert, nazik ve dikkatliydi; gerçi olayın öncesinde de bu özelliklere sahipti. Artık yaptığı her düşünceli hareketin içinde geriye, çok geriye gitme ve kız kardeşine erişme, onu bir yerlerde bulma umudu saklıydı.

Caroline Middey kızın, yani Elsbeth'in, nereye gittiğini bilmiyordu. Her ne kadar Talmadge bunu fark etmemiş olsa da, kadın onun gideceğini anlamıştı. Kaybolmasından yaklaşık bir yıl önce kızın üzerine, gidişi yaklaşan insanların hali gelmişti: Bir tetikte olma hali, normalde eşsiz sabır gösterebilen bir varlığın huzursuzluk içinde kıpırdanışları sarmıştı bedenini. Talmadge'ın bunları fark etmemiş olmasına şaşmamak gerekirdi. İki kardeş tuhaflığa varacak kadar birbirlerine benzedikleri halde tek bir noktada farklılık gösterirlerdi: Talmadge öldüğü güne kadar meyve bahçesinde kalacaktı, ama Elsbeth –artık hangi sebepten bilinmez– bir gün oradan gitmeyi isteyecekti. Kızın bunu yapmasının, böylesine dramatik bir şekilde çekip gitmesinin sebebini kim bilebilirdi? Caroline Middey'yi en çok rahatsız eden de buydu: Onun Talmadge'a karşı böyle bir zalimliğe içinin elvereceğine inanmadığından, kadın, istemeyerek de olsa kızın –yani Elsbeth'in– kendi başına buna sebep olamayacağı fikrini benimsemişti. Ah, Caroline Middey kızın başına gelmiş olabilecekleri düşünmekten hiç hoşlanmazdı. Herhalde, yola çıkmasıyla başına beklenmedik bir şeyin gelmesi bir olmuştu. Gerçekten, başka ne yaşanmış olabilirdi ki? Kızın kaçırıldığını kesin olarak bilmekten daha kötü bir şey varsa o da hiçbir şey *bilmemekti*. Acı gerçek buydu. Ve Talmadge o belirsizliğin içinde yaşamaya başlamış, yuvasını oraya kurmuştu ve hayatında bir daha rahat yüzü görmesinin –gerçek anlamda rahata kavuşmasının– imkânı yoktu.

Ve hal böyle olunca, Della'mn meyve bahçesinden ayrılması gerçeği adamı altüst etmiş, dikkatle ve büyük bir irade gücüyle –ilk başta ve yıllar içinde azimle– öldürdüğü şeytanların yeniden dirilmesine sebep olmuştu. Ve şimdi bir kez daha burada kafasını toplayamayan, endişeli ve korkmuş biri olarak oturuyordu. Caroline Middey ise onun ve Della'mn arasındaki ilişkinin niteliğini sert bir dille anımsatarak adamı teskin etmeye çalışıyordu.

Bir süreliğine onun bakımını üstlendin, dedi kadın. Tek yapabileceğin buydu, Talmadge. Madem kız gitmek istedi, hakkını helal edeceksin ki gidebilsin. Artık unut onu. Ziyarete gelirse ne âlâ. O artık bir misafir. Burada yaşamak istemiyor, kaldı ki buraya ait de değil...

Ve adamın, artık Della olmadığına göre, odaklanabilecek bir şeye ihtiyaç duyduğunu fark eden kadın şunları söyledi:

Senin bundan böyle Angelene'i düşünmen lazım, çocuğu düşünmen lazım...

Ve her zaman olduğu gibi çocuğun bahsi adamda bir değişiklik yarattı. Değişiklik gözlerindeydi: Gözleri bir noktaya odaklanmıştı, bebek bahsi bir kez daha şimdiki zamanı geri getirmişti.

Ve çocukların esas işlevi budur, diye düşündü Caroline Middey: Bizi dünyaya ve şimdiki zamana bağlamak, zihnimizdeki ölüm düşüncesini dağıtmak. Bu, nimet kılığına girmiş bir avuntuydu fakat öylesine güzel ve öylesine sahiciydi ki, zamanla bir nimet halini alıyordu. Ya da bunun tam tersi geçerliydi: İlk başta bir nimetti ve avuntu ondan sonra geliyordu. Caroline Middey konuyu kafasında irdeledi; bu ayrımın önemli olup olmadığını bilemedi. (Bütün ayrımlar önemlidir.) Fakat bu meseleye daha fazla kafa yoramadı, çünkü arkasında şekerleme yapan çocuk bir anda uyanıverdi ve kendisi de kızın yanına gitmek için ayağa kalktı.

Angelene, eğitim dönemlerinin arasında kulübeye gelen Della'nın görüş alanına girdiğinde Della kızı eline alır ve insana tuhaf gelen taşkın bir kahkaha patlatarak başının tepesine kadar kaldırırdı. Angelene ilk başta afallayıp serseme döndüğü halde, çok geçmeden yükseğe fırlatılma hızının cazibesine yenik düşer ve mutluluk çığlıkları atar, bir taraftan da çarpık sırıtışının arasından yeni çıkmış dişlerinin kare biçimleri görünürdü. Yukarı çıkıp aşağı inerken yumuşak, tüy gibi saçları bir an havada asılı kalır, sonra hemen düzleşiverirdi ve Della da havaya fırlatışların arasında kızı kucaklar, yüzünde bir mutluluk ve belirgin bir hoşnutluk duygusu olurdu. Ama çok geçmeden (insan bir an için gözlerini kırparsa bunu kaçırabilirdi) gitgide artan bir kayıtsızlık ifadesi yerleşirdi Della'nın yüzüne. Acaba ilk olarak nerede başlardı bu? Yanaklarında mı, ağzında mı, gözlerinde mi? Gözlerine geldiğinde zaten her şey bitmiş olurdu. Della ilgisizce kızın boynunu öper, sonra da onu yere bırakırdı. Angelene ise yalnız kalmadan önce Della'nın kollarındayken mızıldanarak buna karşı çıkar, fakat yere bırakıldığında tekrar tutulacağını ve havaya fırlatılacağını sanarak kahkahalar atardı. Della doğrulup ayağa kalktığında Angelene refleks olarak ona elini uzatır, fakat Della'nın ona yönelik ilgisi çoktan sona ermiş olurdu. Della az önceki mutluluk anlarını tamamıyla unutmuş gibi görünürdü; arkasına döner ve kendini o sırada zihnini dolduran şey her ne ise, karşısına bundan sonra çıkacak şey her ne ise ona vermiş halde çimenlerin arasına dalardı.

Della iki ay süren Sawtooth gezisinin ardından bahçeye döndüğünde ve Angelene'i çimenlerden kaldırmaya çalıştığında küçük kız çığlık çığlığa kaldı, dehşete kapıldı ve Della'nın kollarından kurtulmaya çabaladı. Della da mahcup bir halde kızı tekrar yere bıraktı.

Talmadge şaşkın halde, dedi ki: Kız seni görmeyeli uzun zaman oldu.

Adamın bacağına yapışıp yumruğunu da ağzına götürmüş olan Angelene fal taşı gibi açılmış donuk gözlerle Della'ya bakıyordu.

Aman Tanrım, sanki onu öldürecekmişim gibi davranıyor, dedi Della ve güldü. Tekrar yere çöktü, kollarını açtı ve dudaklarına onu yüreklendirmek isteyen sinirli bir gülücük kondurdu, fakat Angelene başını çevirerek Talmadge'ın pantolonuna gömdü ve hiç istifini bozmadı.

Ona birkaç gün zaman tanı, dedi Talmadge. Sana yeniden alışması gerek, hepsi bu.

Ve kıza alışmakta zorlanan tek insan Angelene değildi. Talmadge da karşısında duran mahlûktan etkilendiğini ve rahatsız olduğunu fark etmişti. Karşısındaki eski Della'ydı, ama kızın kesin bir değişim geçirdiği ortadaydı. Sertleşmiş, güneşten esmerleşmiş ve kaslanmıştı. Kim olduğunu bilmeseydi, onun adamlarla beraber ata binen yerli bir çocuk kadın olduğunu sanabilirdi. Üzerine hem daha kendinden emin, hem de daha sessiz ve huzurlu bir hal gelmişti. Sanki katettiği mesafeler kızın sersemliğe varan fevrilik huyunu ve hoppalığını biraz olsun törpülemişti. Birlikte yemek yerlerken yine Talmadge'ı göz hapsinde tutuyor, fakat kesin olarak başka tarafa bakana kadar adamla daha uzun süreler göz göze kalıyordu. Kız, o yaşında bile, duygularını ve düşüncelerini kontrol altında tutmak konusunda ustalaşmıştı ve adam –bunun farkına varamamış olsa da– önceleri kızı tanıyabilmesi gibi bir ihtimalin bulunduğunu (acaba onu tanıyabilmiş miydi?), fakat artık durumun değiştiğini anlamıştı. Bu olasılık yok olup gitmişti. Artık kızı, kendi arzusu olmaksızın tanımanın imkânı yoktu. Ve adamın şu anda kızdaki varlığını hissettiği arzu gücünün bir eşi benzeri yoktu.

O haftanın sonlarına doğru, adamlar hâlâ meyve bahçesindeyken, Talmadge bir budama makası almak için fidan barakasına gitti ve Della'yı kulübenin yanındaki saçağa dayanmış halde sigara içerken buldu. Kız, adamı görünce doğrulup toparlandı ve sigarasını söndürdü. Sanki onu bir şey yaparken yakalamışım gibi, diye düşündü adam. Kızın nereye baktığını anlamak için adam da omzunun üzerinden arkaya baktı. Angelene kayısı bahçesinin önündeki çimenliğe oturmuş, yumruklarının içinde tuttuğu iki sopayla bıcır bıcır konuşuyordu. Kız o şekilde oturduğunda bunu görmek olanaksızdı, ama kıza belini çepeçevre saran kalın bir ip bağlanmıştı. Kızı ağaca bağlamak adamın arada bir başvurduğu bir çareydi; bu şekilde ona alıp başım gideceği korkusunu yaşamadan göz kulak olabiliyordu. Adam, Della'nın gördüğünden emin olduğu ipi açıklamaya hazırlanırken kız lafa girdi:

Ben buradan gittiğimde şimdikinden çok farklıydı. Bebek gibiydi.

Kızın sesindeki keder, içtenlikle yaşadığı hayret, adamın dikkatinden kaçmamıştı. O da çimenlerin üstünde oturan kızın tarafına baktı.

Hâlâ bebek sayılır, dedi.

Biliyorum, ama değişmiş işte.

Söylenebilecek bir şey yoktu; dedikleri doğruydu, küçük kız değişmişti. Adam bazı sabahlar onu içine sığmaz olduğu meyve kasasından alıp çıkardığında ona sanki kız bir gecede büyük bir hızla büyümüş ve değişmiş gibi gelirdi: Saçları ve gözleri, teninin renk tonu ve dokusu adamın gözüne farklı görünürdü. Ve hepsi bir yana, en büyük şaşkınlık ve sevinç kaynağıysa kızın konuşmaya başlamasıydı. Adam mırıltı halinde onunla konuştuğunda kızın adama karşılık verme sıklığı artmıştı. Talmadge küçük kızın, onu ilk kez dünya üzerinde ve açık havada eline aldığında

alnına yazılmış bulunan varlığa dönüşmekte olduğunu anlamıştı: Kendi kişiliğine, bağımsız ve kendine mahsus benliğine doğru yol alıyordu. Adam bunu hayranlıkla karışık bir şaşkınlık içinde izliyordu. Peki, büyüyünce neye benzeyecekti? Kızın içinde çoktan biçimlenmiş halde duran ve zaman içinde ortaya çıkacak olan şey ne olabilirdi? Adamın ona en çok neyi öğretmesine ihtiyaç duyacaktı? Acaba dünyayla ilgili meselelerde yardımını kabul edecek ya da ondan akıl alacak mıydı? Peki, ona ne gibi bir akıl verebilecekti? Gelgelelim, küçük kız çoktan onu kendinden biri olarak kabul ediyor, her gün sabahın ilk saatlerinde onu kucağına almasını istiyor, kucağından yere indikten sonra da bir an olsun adamın yanından ayrılmıyor ve sık sık başını kaldırıp yüzüne bakıyordu. Adamın birlikte gördükleri birtakım şeyler hakkında ne gibi hisler beslediğini anlamaya çalışıyordu. Küçük kız onu deliler gibi seviyordu ve bunun sonucunda, adam da ona olan sevgisi yüzünden kendini her yandan kuşatılmış gibi hissediyordu; ikisini birbirlerine bağlayan duygunun niteliği adamın yüreğini yumuşatıyor, varlığını dolduruyordu. Ve yine de duygunun kendisinin –yani yoğunluğunun– zaman zaman onu korkuttuğu da oluyordu.

Ama tüm bunları Della'ya nasıl anlatacağım kendisi de bilmiyordu. Bu sözcüklerin onun üzerinde yaratacağı etkinin ne olabileceğini bilmiyordu. Della'nın çocuğa hangi gözle baktığını anlamıyordu ve anlayamazdı: Angelene'in onun için tam olarak hangi anlama geldiğini bilmiyordu.

Della'nın uzun gidişlerine ve Angelene'in teyzesinin kucağında hissettiği dehşete rağmen, aralarında gözle görülebilen bir duygu birliğinin yaşandığı anlar da olurdu. Della, o yazın geri kalanını meyve bahçesinde Talmadge ile Angelene'in yanında geçirdi. Aslında bu, kendi tercihiyle olan bir şey değildi ve atların

dağıtımıyla ilgiliydi; o yaz işler durgundu. Çoğu zaman öğleden sonraları üçü birlikte yukarıdaki küçük göle giderlerdi. Della, Angelene'i omuzlarına alıp yürürken çocuğun minicik yumrukları Della'nın yumruklarına kenetlenmiş olurdu. Talmadge öğleden sonranın hatırı sayılır bölümünü balık tutarak geçirir, daha sonra kendisi balıkları akşam yemeği için ateşte pişirirken kızlar gölde yüzerdi. Angelene sığ kısımda çırılçıplak otururken, şapkasının dışında üzerindeki hiçbir giysiyi çıkartmayan Della yürüyerek açığa gider, suya dalıp çıkardı. Saçları kafatasına yapışmış, gözlerinden sular damlar haldeyken uzakta kendisini seyreden Angelene'e seslenirdi. Ve Della ona ne söylemiş olabilirdi? Konuşmasında hangi sözcükler geçmiş olabilirdi? Talmadge bunları hatırlayamazdı. Della'nın çocukla konuşurken kullandığı –kendi sesi de kaba saba ve çocuksu olduğundan insanın içine dokunan, hüzün veren– hep aynı ritimde yükselip alçalan çocuk konuşmasıyla söylenmiş sözcük dizileri ve kısa cümlelerdi bunlar. Kendisi de bebekten hallice, diye düşünürdü Talmadge; sanki bir bebek öteki bebeğe el ediyormuş gibiydi. O sıralarda Della'nın yaşı on yedinin biraz üzerindeydi. Fakat kız Talmadge'ın gözünde her daim küçük, her daim çocuktu.

Başka bir seferde –belki bundan bir-iki yıl sonra ve başka bir mevsimde, yani sonbaharda– Talmadge sundurmaya çıktı ve aşağıdaki tarlaya baktığında Della'nın Angelene'i kalçasına oturtarak tuttuğunu gördü. Karşılarında bir at vardı: Güzel ve kaslı, doru bir kısraktı bu. Boyu yaşına göre epey uzun olan Angelene artık Della'nın üçte birini geçiyordu. Çocuğun bacakları onu poposunun altından sımsıkı yakalamış Della'nın kollarından aşağı sarkıyordu. Seyrettikleri, evcil bir attı: Adam ilk olarak bundan emin oldu, çünkü Angelene'in vahşi bir atın yanından bile geçmesini istemezdi. Hayvan bir ihtimal Clee'ye aitti ya

da Della'nın kendi atıydı. Evet, büyük olasılıkla öyleydi: Bu Della'nın atıydı, onu küçük kıza gösteriyordu. Tarla atlarla ve belirli bir amaca yönelik olarak sağa sola koşturan, kampı toplayan adamlarla doluydu. Belki de Della, Angelene'e veda ediyordur, diye düşündü Talmadge; çünkü kız, yani Della, bütün bir sezon boyunca adamların yanında olacaktı. Kışı onlarla birlikte güneyde geçirecekti. Della ile çocuğun sadece atı seyrettiklerini sanmıştı, fakat Della, Angelene'e bakmak için başını hafifçe yana çevirince onun küçük kızla konuştuğunu gördü ve çocuk da az sonra kolunu ata doğru kaldırıp bir şey gösterdikten sonra elini tekrar aşağı indirerek Della'ya karşılık verdi.

Sonraları Della ile Angelene'in paylaştıkları huzurlu anlar kural olmaktan çıktı, istisnaya dönüştü. Della yanına geldiğinde Angelene huysuzlanmaya başlıyordu. İlk başlarda Della kızın isterik haline gülüp geçiyordu: Salak çocuk. Fakat zamanla küçük kız hemen yanına gelmediğinde, sevgi gösterilerine yüz vermediğinde öfkesini zor tutuyormuş gibi davranmaya başladı. Bir keresinde Della adamlarla birlikte bahçeye geldi ve sanki Talmadge'la ya da Angelene'le aralarında hiçbir yakınlık yokmuş gibi aşağıdaki kampta adamlarla beraber kaldı; onlara bir merhaba bile demedi. Ve adam geceleyin aşağı inip de kızı kamp ateşlerinin ortasında otururken bulduğunda, Della başını kaldırıp ona baktı ve konuştu: İyi akşamlar. Adam ona sundurmada kendisiyle konuşmak ya da Angelene'i görmek için yukarı gelip gelmeyeceğini sordu. Kız ona hemen cevap vermek yerine, gözlerini adamın arkasındaki, omuzlarının ötesindeki bir noktaya dikti. Öfkeli bir hali yoktu; doğrusu, adam kızın düşüncelerini yüzünden okumakta zorlanıyordu. Hayır, teşekkür ederim, dedi kız. Burada kalacağım. Ve sonra, sanki geç akıl edebilmiş gibi

ve adama kendi hayal ürünü olup olmadığını sorgulatacak kadar yumuşak bir sesle konuştu: Ait olduğum yerde...

Bu da ne demek oluyor, dedi adam, fakat kız cevap vermedi. Çok geçmeden etraflarında onları görmüyormuş gibi davranan, onları dinlemiyormuş gibi görünmek için kendi aralarında konuşan adamlar varken bir cevap almadan orada öylece dikilmek fazlasıyla yorucu bir hal aldı. Sonunda adam kulübeye döndü.

Bu olaydan sonra kız meyve bahçesinde bulunduğu dönemlerde adamlarla birlikte daha çok vakit geçirir oldu: Hatta zamanını adamlar, Talmadge ve Angelene arasında bölüştürme zahmetine bile girmiyor, kulübeye çıkmaya üşeniyordu. Acaba kendi kendine neler anlatıyor olabilir? diye merak ediyordu adam. Nasıl bir hikâye uydurmuş olabilirdi, Bu dönemde kıza karşı daha sert bir tutum almayışını, kızın aklından geçenleri öğrenmek konusunda ısrarcı davranmayışım ve hissettiklerini açıklamasını talep etmeyişini kendi hatası –pek çok hatasından sadece bir tanesi– olarak görüyordu. Onunla şöyle konuşmamıştı: Bu tam bir saçmalık, burası senin evin ve daha da önemlisi, bu senin yeğenin. O, senin kızın sayılır ve sen de onun annesi sayılırsın. İyisi mi, kızı burada bırakacağına ve ikiniz de birbirinizi yabancı gibi göreceğinize dağlardaki ayak işlerine onu da götür. Bu işten hayır gelmez, demiş olmalıydı; Angelene'i kendine saklamak yerine onu gözden çıkarmalı ve Della tarafından mahvedilmesinin yolunu açmış olmalıydı. Böylece Della da kendi hayatını mahvedebilir ve bunu yaparak hepsinin hayatını mahvetmiş olurdu.

Ah, ama Della kızı almak istemiş olsaydı bile kendisi Angelene'i gözden çıkaramazdı ki. Adamın herhangi bir şeyi daha farklı yapmış olmasının imkânı yoktu. Ne olursa olsun Angelene'i şimdiki gibi yakınında tutardı, ama Della'mn da kalması konusunda ısrarcı olurdu. Kızcağız onlardan hepten soğumuş

değildi ve dahası, kötü bir insan değildi. Adam bundan emindi. Kızdaki bu değişim –bu uzaklık, bu sertlik– tek gecede olan bir şey değildi ve adım adım gerçekleşmişti. Ve adım adım gerçekleştiğine göre adamın da bunda payı vardı. Kızın Angelene'in altıncı yaş gününde ve bundan sonraki, insana neredeyse temelli gitmiş hissini verecek şekilde ortadan kaybolduğu günlerde adam ağırdan alınmış bir şaşkınlık içinde düşünmüştü: Buraya kadarmış. Buraya kadarmış. Ve peki, sonuçta kendisi buna gerçekten şaşırmış mıydı? Zaten beklediği bu değil miydi? Her şeye rağmen kızın sahiden gitmiş ve bunu yapmış olması, kendi başına yollara düşmesi adamı derinden sarsmıştı.

Yani, istediği bu muydu? Adamın istediği en nihayetinde kızın gitmesi miydi?

Bazen ona çok acırdı; bazen de onu uzaktan seyrettiğinde, kızın atların üstündeyken hissettiği dizginlerinden boşanmış mutluluğu görmek içine dokunurdu. Hayatını kaybedebileceği gerçeğini hiçe sayarak, Angelene'i hiçe sayarak, dağlara gidip tehlikeli işlere kalkışma hevesine korkuyla karışık bir saygı duyar, ancak bu hevese ihtiyatla yaklaşırdı.

Fakat bir yandan da Della'yı kızı kucağına alırken gördüğünde korkmaktan alamazdı kendini. O gün onları fazlasıyla sakin bir şekilde atın yakınında dururken ve Della'yı çocukla konuşurken gördüğünde şunu düşünmüştü: Tanrım, şunların haline bak, bu çok iyi. Fakat bir yandan da aklına başka şeyler gelmişti: Neden onu kucağından indirmiyor? Neden onu kucağından indirmiyor?

Şimdi düşündüğünde, hastalığın Angelene'e bulaşmasını istemediğini anlıyordu. Sanki Della ve içinde taşıdığı acı, bir hastalıkmış gibi.

Adam ilk başlarda, uzun süreli yokluğuna rağmen, kızın bir daha dönmemek üzere gittiğini idrak edemedi. Ve sonra bir gün, elinde budama makasıyla meyve bahçesindeki bir sıradan aşağı yürürken yüzünü kıraç bir toprak parçasına çevirdi ve onun gitmiş olduğunu anladı. Dönecek olsa bile, kızın, kafasında daha önce hiç olmadığı kadar kendi şahsiyetini temsil eder duruma gelişi aralarındaki ilişkiyi bambaşka bir boyuta taşıyacaktı. Della, öteki kısa süreli ziyaretlerinin arasında meyve bahçesine uğradığında hâlâ bahçenin ve hayatlarının bir parçasıydı ve adam hâlâ onu kötülüklerden korumak için uğraşıyor, bunu kendi sorumluluğu olarak addediyordu. Fakat artık sona gelinmişti. Kız şimdi geri dönecek bile olsa gelişi, o kopuk bağın yarattığı uzaklığın öbür yanından adama bakmasından başka bir anlam taşımayacaktı. Peki, ne olmuştu da kopuvermişti o bağ? Kopukluk kızın hareketlerinden doğmuştu, fakat aynı zamanda kızdan bağımsız ve adamın tarif edemediği bir şeyle de bağlantılıydı: Adamın kendisiyle, meyve bahçesiyle ve zamanın geçişiyle alakalıydı bu şey. Tüm bunlar olup biterken kendisi bir yerde, artık kızı hatırına getirmez olmuştu; onu her zaman gitmeyi arzuladığı uzaklardan sık sık geri çağırması gerektiği aklından çıkmıştı.

Ve o sıralarda Della'ya karşı duygularını söze dökemeyecek kadar küçük bir yaşta olan Angelene de onu –adamların ve atların olduğu gibi– bahçenin bir parçası olarak görürdü; hepsi de ilginç, sıra dışı ve hatta fevkalade şeylerdi, ama bunların Angelene ile Talmadge'ın kendi başlarına var ettikleri gerçek bahçe hayatını oluşturanlarla uzaktan yakından bir alakası yoktu ve onlardan ayrı bir yerde dururlardı. Angelene'in dört-beş yaşlarında bir çocuk olarak Della'yı son kez gördüğü birkaç seferde ikisi de birbirlerini kucaklamak adına hiçbir girişimde bulunmamışlardı. O dönemde Della, Angelene'in kafasında hiçbir yere oturtamadığı bir kişilikti. Teyzesiydi evet, fakat bunun tam olarak hangi anlama geldiğini bilmiyordu. Angelene'in zerre boyutlarındaki hayat ölçeğinde aksi istikamette yol alan tek unsur Della'ydı; buna ayak uydurması olanaksızdı. Yine de, aksi takdirde dingin olabilecek bir yaşam biçimini karıştıran aykırı detay olarak hep oradaydı.

Talmadge, Della'nın kim olduğu ya da nereden geldiği ve neden öbür kadınlardan bu kadar farklı olduğu konularında Angelene ile hiç konuşmamıştı. Zaten Angelene de o sıralarda bunları anlayamayacak kadar küçüktü. Kız herhangi bir kafa karışıklığını dillendirmişse bile, bu ikisinin de hatırında kalmamıştı. Kızın asıl hatırında kalansa ağzının kenarına çimen ve hanımeli iliştirmiş bir halde hayvanlar, bulutlar, ağaçlar ve meyveler hakkında bitip tükenmeyen sorular sorarak –artık Kızılderili usulü taşıyıcısında gezme yaşım da geride bıraktığından sırf zevkine– Talmadge'ın sırtında meyve bahçesinde yaptığı gezintilerdi. Ve adamın cevapları şöyle başlardı: Ah... Enine boyuna düşünülmüş cevaplar olurdu bunlar.

Meyve bahçesinde, Della'nın artık oraya adım atmadığı bir zaman dilimine geçiş yapmışlardı. Angelene hep o anı, yani bu dönemin başlangıcını, zamanda kesin bir noktaya yerleşti-

rebileceğini düşünürdü. Doğum günü her yıl kayısı hasadımn ardından, atların aşağı tarlada, adamların da yukarıdaki kulübenin bahçesinde bulundukları ve üzerlerinde kasabaya inerken giydikleri kılıklarla sandalyelere ya da yerlere oturup Caroline Middey'nin pişirdiği yemekleri yedikleri bir ortamda yapılırdı. İster somut gerçek olsun, ister kendisi bu şekilde hatırlıyor olsun bu altıncı yaş günü kutlaması Della'mn gelmediği ilk doğum günü olmuştu. Talmadge oradan Della'nın atıyla çıkageleceği beklentisiyle, tarlanın karşısındaki ağaçların oluşturduğu sınıra bakmak için sürekli kulübe bahçesinin kenarına gidip durmuştu.

Bu, o dönemde Angelene'in kafasındaki bir kutlamanın daima kıyısında duran, bir pozisyon alan ve gözleri Della'yı arayan Talmadge imgesiyle örtüşürdü. Adam sonraki yıllarda kızın bahsini gitgide daha az açtığı halde, aklının başka yerde oluşu ve gözlerinin onu arayışı hiçbir zaman üzerinden atamayacağı bir hal olup çıkmıştı. Angelene ise bu yüzden adam için kederlenir ve ondan uzak durana içerlerdi.

III

Della hafif bir merak duygusuyla fotoğraf kabinine girdi; bunun ne olduğu hakkında hiçbir fikri yoktu.

Burası dolap gibi bir yerdi ve dışarıdaki, az önce içinde bulunduğu panayırla kıyaslandığında fazlasıyla sakindi. Bu panayırlar müzayedelerin etrafında pıtrak gibi türerdi ve arada bir kızın da tek başına dolaşmasına izin verilirdi: Hava kararmadan önce kampa dön...

Kız, üzerinde mavi kadife bir minder bulunan tabureye oturdu. Karşısındaki zifiri karanlığın içinde olduğundan göremediği bir adam ona hiç kıpırdamamasını söyledi. Adam fotoğraf çekiyordu. Bunun ne anlama geldiğini kız bilebilir miydi? Ağzını oynatma, dedi adam. Kıpırdama. Gözünü kırpmamaya çalış.

İşlem sona erdiğinde çıkan fotoğraf kızın parmak izi kadardı. Daha sonra panayırın yanıp sönen, çiğ ışıklarının arasında tek başına yürürken resmi cebinden çıkarıp durdu ve ona baktı. Demek ki, tipi buradaki gibi bir şeydi. Fotoğraftaki genç kız soluk benizliydi (fakat bu filmin etkisiyle olmuştu; gerçekte enikonu esmer tenliydi) ve yüzünde ürkmüş bir ifade vardı. Gözleri koyu renkti. Ağzı, ifadesinin sertliğinden yok olmuş gibiydi. Adam kıza şapkasını çıkarttırmıştı; derbeder haldeki saçları iki örgü halinde toplanmış, örgülerden bir tanesi de omzuna dolanmıştı. Burnunun üstünde tek tük çiller göze çarpıyordu. Omuzları daracıktı. Ön ceplerinden biri yırtıktı.

İnsanın fotoğrafını normalde sevdiği kişiye verdiğini bilmiyordu (nereden bilecekti ki?) ve o da aklından bunu Angelene'e ya da Talmadge'a vermeyi geçirdikten sonra, artık onlarla hiç görüşmediğini hatırladı. Fotoğrafı göğüs cebinin içine yerleştirdi. Birkaç dakika sonra, panayırda dikkatini çeken hiçbir şey olmayınca –üstelik karnı acıkmıştı ve karşısına yemek tezgâhı da çıkmamıştı– kampa doğru yöneldi.

Kız o akşam Clee'nin yemek hazırlarken ateşin etrafında yaptığı hareketleri izlerken adamın bir fotoğrafa hapsedilen görüntüsünün neye benzeyeceğini merak etti. Clee uzun boylu, iri yapılı bir adamdı; kız, bir fotoğraf makinesinin nasıl çalıştığını da, objektifin nasıl ayarlanabileceğini de bilmediğinden adamın dörtgen biçimindeki kafasının fotoğraf karesinin tamamını kaplayacağını düşündü. Clee'nin saçları, o yıllarda pek çok Nez Perce erkeğinin yaptığı gibi arkaya doğru taranmış ve örgüler halinde toplanmıştı. Gözleri, yuvalarının içine göçmüştü; elmacık kemikleri çıkık ve ayrıktı. Üzerine koyu renk yünlü bir gömlek ve önü fırfırlı bir ceket giymişti. Gömleğinin içinde önünden bir madalyon sarkan boncuklu bir kolye vardı. Ve bir de omuz sargısı takmıştı; o sırada Della buna öyle denildiğini bilmese de, üzerindekinin adı buydu.

Adamın bu hiç çekilmemiş fotoğrafını uzun uzun düşündü. O gece sünger yatağına uzandığında fotoğrafı cebinden çıkardı ve ateşin ışığında onu seyretti. Kendi küçük, soluk benizli, ürkek imgesine bakarken görünmez benzerinin de yanında durduğunu ve ona önem, ağırlık kattığını hayal etti.

Angelene, Talmadge'ın omuzlarında oturuyordu: *Bahçenin kraliçesiyim ben!* Ağaçlarda çalışırken bir yandan da şarkılar –adamın bildiği saçma sapan şarkılar ve ilahiler– söylüyorlardı. Sesleri ağaçları tutmuştu. Adamın işine daldığı sırada çaldığı ıslıklar. Arada bir Angelene'in bir soru sorarken duyulan inişli çıkışlı sesi.

Sürünün içinde ata binerken yükselen ses tek bir daimi ve bitimsiz iç çekişini andırırdı: Kimi atlar çılgınlar gibi koştururken, kimisi sakin davranır; bazıları geçmişte kendilerine yapılmış bir kötülüğü anımsarken, diğerlerinin tek istediği sadece uyumak olurdu ve her biri açlık, susuzlukla mücadele ederdi; atların kimisi hamileydi, kimisi çiftleşmek için can atardı ve hepsi de sıcağın, tozun toprağın ortasında tek bir beden halinde yol alırdı. Adamlar ve Della, onların arasında tıpkı bir battaniyenin üstündeki süsler ya da bir araya gelebilmek için didinip duran apayrı düşünceler gibi onlardan ayrılır ve dikkat çekerlerdi. Kızın içinde bunun hiç bitmeyeceği, belirli bir amaç doğrultusunda –her ne kadar bu amaç şimdilik unutulmuş gibi görünse de– doğuya veya kuzeye, batıya veya güneye giden sürünün içinde sıkışmışlık duygusu olurdu. Atların, yani sürünün, kimi zaman adamların onları alıp götürdüğünden daha çok adamları bir yerlere taşıdığı olurdu. Bir zaman kısıtlamasıyla yaşarlardı –o akşam ya da ertesi gün müzayedede bulunmak zorundaydılar– ve buna rağmen atların arasında doğa parçalarından geçmek onlara bir sonsuzluk ve zamansızlık, bir mesafesizlik hali yaşatırdı. Bu durum kimilerini –ata binenleri değil, başka bir yerde yaşayan ve farklı işlerde çalışanları– umutsuzluğa sürükler, Della'nın da onca zamanın, onca mesafenin ağırlığı altında ezilmesine yol açardı. Zira, iki varış noktasının arasında yaşanan bir eksilme

değil, çoğalma deneyimiydi ve kimi zaman üzerine baskı yapan ağırlık yüzünden hiç kımıldayamayacağını düşünse de, aslında kendi yerini bulmuş gibi hissederdi. Rahatı yerinde. Güvende.

Angelene, Talmadge'ın gardırobunda dizlerinin üstüne çökmüş, askılarından sarkan flanel gömleklerin arasında oturuyordu. Köşede, içinde kristal cam eşyalar (Talmadge bunları bir panayırda bulmuştu ve değerli olduklarına kesin gözüyle bakardı) olan iki kutunun üzerinde kapağı açık bir kutu duruyordu. Kız, elini kutunun içine daldırdı.

Orada bulunmasının yasak olduğunu hiç düşünmemişti, çünkü adamın odasına, sanki burası kendisine aitmiş gibi rahatça girip çıkar ve genellikle cumartesileri orayı temizlerdi; fakat yasak bir yana, onun dolabına girdiği için azarlanacağı aklının ucundan geçmemişti. Birkaç kez adamın onu yemeğe çağırıp da kendi gömleklerinin arasında saklanmış, oyun yapar halde bulduğu olmuştu. Ama kız, adamın kendi izni olmaksızın kutuların içindekileri kurcalamasına ve bunları çıkarmasına ne diyeceğini bilmiyordu. Yine de, adamın ona hiçbir zaman gerçekten kızamayacağı duygusuyla kutuları karıştırmaya başladı. Acaba kendi parmakları pamuklu kumaştan bir ambalajın altındaki pürüzsüz bir nesneyi –yoksa cam mıydı?– tutarken adam neredeydi? Bir ihtimal meyve bahçesinde çalışıyor ya da sundurmada uyukluyordu. İlerleyen yıllarda kasabaya inerken kızı meyve bahçesinde tek başına bırakabilecekti. Ama henüz yaşı bir başına bırakılmayacak kadar küçüktü, olsa olsa sekizindeydi.

Küçük kız Talmadge'ın kutularına alışkındı. İçinde cam eşyaların bulunduğu kutuların yanı sıra barakada eski almanaklarla gazetelerin, dergilerin, diğer tabak-çanakların ve bibloların yer aldığı kutular da vardı: Bir ömür boyu panayır gezerek ve ikinci el dükkânları talan ederek toparlanmış ıvır zıvırlarla doluydu hepsi. Kimi zaman birileri başka ilçelerdeki emlak satışlarına gittiğinde, dönüşte ona değerli parçalar getirirdi. *Bunun ilgini çekebileceğini düşündüm, Talmadge.* Adamın kartpostal, minik porselen çan ve saplarında kırk beş eyaletin amblemini taşıyan kaşık koleksiyonları vardı. Bu nesneleri katalogdan sipariş etmek yerine üretim durumlarını takip eder ve sonra da ikinci el dükkânlarında onları aramaya çıkardı. Kasabadaki dükkân sahibi onun nelere zaafının olduğunu iyi bilirdi.

Kimi zaman nesneler de, nihayetinde, tıpkı doğa manzaraları gibi içlerinde bir anlam barındırma (kız kutudan ilk nesneyi çıkarmış bulunuyordu) ve insanı teselli etme potansiyelini taşırdı.

Angelene bu eşyaları daha önce hiç görmemişti. Elinde levhaya basılmış iki fotoğraf vardı: Bunlardan biri, önünde biri erkek, diğeri kız iki küçük çocukla bir tepeciğin üstünde duran siyah saçlı bir kadının fotoğrafıydı. Kadının elleri, onları korumak istercesine çocukların göğüslerinde duruyordu. Öteki fotoğraf levhasındaki çocuklar tek başlarına bir çit örgünün önünde el ele tutuşmuş, güneşten gözlerini kısmak zorunda kalmışlardı. Burada ayrıca, parmak kısımlarında buruşuklar olan bir çift çok eski deri çocuk çizmesi, yıllar içinde sarıya dönmüş beyaz bir vaftiz cüppesi ve bir çift bebek patiği de vardı.

Talmadge, Angelene'e kendi ailesinden ya da ailesinin meyve bahçesindeki geçmişinden hiç söz etmemişti. Peki, o zaman bu görüntülere ne gibi bir anlam yüklemiş olabilirdi? Buradaki

kadının Talmadge'ın annesi ve çocuğun yanında duran küçük kızın da onun kız kardeşi olduğunu anlamış mıydı? Fotoğraftaki oğlan çocuğunun Talmadge olduğunu anlamış mıydı? Hayatının herhangi bir aşamasında Talmadge'ın bir oğlan çocuğu olduğunun farkında mıydı? Görüntülerden tam olarak ne gibi bir mana çıkardığını anlamak kolay olmasa da, bunlara tekrar tekrar dönmesi eşyaların etkisi altında kalmasına yorulabilirdi.

Kendisinden fazlasıyla emin olduğu bir gün yatak odasına bir fincan çayla giriyordu. Bunun birkaç dakika öncesinde, içindekilere bakmak niyetiyle kutuyu dolaptan çıkarmış ve çay almak için odadan çıkmıştı. Geri geldiğinde odaya girerken ayağı hafifçe yerinden oynamış bir döşeme tahtasına takıldı ve yere kapaklandı. Fincan, kötü bir şaka gibi, kutunun üstüne düştü ve kızcağız korku içinde fincanı alıp ıslanıp ıslanmadığını anlamak için ellerini kutuda gezdirdiğinde çizmelerin büyük ölçüde sağlam kaldığını, fakat cüppenin lekelendiğini ve fotoğraf levhalarının da zarar gördüğünü fark etti. Eşyaları elinden gelen en iyi şekilde temizledi; yaşadığı şaşkınlık ve korku öylesine büyüktü ki, ağlamaya mecali yoktu. Elleri titriyordu. Kırılan fotoğraf levhalarından bir tanesini mendile sardıktan sonra kutuyu yerine koydu. Belki de, diye düşündü, bunu benim yaptığımı anlamaz. Talmadge kutuyu dolaptan çıkardığında ve ona bu konuda herhangi bir bilgisinin olup olmadığını sorduğunda, neler oldu, dediğinde kendisi de, ah, hayır, olamaz, diyecekti.

Fakat o gece akşam yemeğinde kendini daha fazla tutamayan kız birden gözyaşlarına boğuldu ve yaptıklarını anlattı. Adam masadan kalkıp yatak odasına gitti ve birkaç dakika sonra döndü. Angelene başını kaldırıp ona bakmadığından, sonradan onun nasıl göründüğünü anımsayamadı. Adam da masanın karşısındaki yerine oturmayıp ayakta durmayı tercih etti.

Onlar senin eşyaların değil, dedi adam ve kızdan ses çıkmayınca, ona odasına gitmesini söyledi. Kız rahatlamış halde odasına gitti, ama yine de kafası karışmıştı. Onu odasına göndermesi daha önce hiç yaşanmamış bir şeydi.

Ertesi gün adamın kendisine soğuk davrandığını hissetti. o da surat astı ve kederlendi. Kız, erik bahçesindeki çimenlerin arasına saklandı ve akşam yemeğine çağrıldığında bile oradan çıkmamaya niyet etti. Fakat adam kızı akşam yemeğine çağırmadı, hatta onu aramaya bile çıkmadı. Kızın karnı acıktı. Açlığı kulübede pişen gözlemenin (ama bu nasıl olabiliyordu?) kokusunu almasıyla iyice fena bir hal aldı. Adam kapıyı ardına kadar açık bırakmıştı. Ve sonra, bunun peşine takılmış gelen domuz pastırmasının da kokusunu aldı. Adam içeride kendi başına bir ıslık tuttumuştu. En sonunda ayağa kalktı ve kulübenin etrafından dolaştı; kapı girişine geldiğinde adam başını kaldırıp ona baktı ve kızı gördüğü için şaşırmış gibi davrandı. Ah, demek ki geldin, dedi. Ben de bunların hepsini tek başıma yemek zorunda kalacağımı sanmıştım.

Yemeklerini yedikten sonra ön taraftaki sundurmada adamın kucağına oturan küçük kız ağlaya ağlaya ondan özür diledi. Adam kızın başını okşadı.

Bir dahaki seferinde bana soracaksın, dedi. Ben sana onları gösteririm.

Peki, dedi kız. Özür dilerim.

Önemli değil.

Peki ama küçük kıza fotoğraf levhaları hakkında ne anlatacaktı? Böyle bir sohbet bu nesneler hakkında sorgulanmasına davetiye çıkaracaktı, ama kendisinin bundan ödü kopuyordu. Neden onları dolapta o şekilde bırakmış, neden yüksek bir yere

kaldırmamıştı ki? Onun eliyle işaret ederek anlatması –*Bu ben, bu annem, bu da kız kardeşim*– başka soruların, kendisinin cevaplamaya hazır olmadığı soruların yolunu açacaktı. *Kız kardeşin nerede, Talmadge?* Bu konuda yalan söyleyecek, içinde pek az bir vicdan azabı hissedecekti. Çocuk, başka bir genç kızın ortadan kaybolmuş olması gerçeğini sindiremeyecek kadar küçük bir yaştaydı. Hayal gücünü böyle bir hikâyeyle doldurmak zalimlik olurdu. Belki daha sonra ona her şeyi anlatırdı. Çok sonra, kız bir yetişkin olduğunda.

Fakat asıl sorun karşısında duruyordu: Adam kızın günün birinde bir yetişkin olacağına inanmıyordu. Onu seyrederken aklından hep, nasıl oluyor da böyle küçücük ve kendince mükemmel bir yaratık bir yetişkine dönüşebiliyor, sorusu geçerdi. Bir an olsun gözlerini kızın üzerinden ayırmazsa bu değişiklik hiç gerçekleşmeyebilirdi; çünkü değişimin bu kadar çabuk olduğu görülmüş bir şey miydi? Bunun tek bir cevabı vardı: Böyle bir şey görülmemişti. Gelgelelim kız şimdiye kadar bayağı bir değişimden geçmişti.

Üstüne üstlük –bunu açıkça düşünmese de– Angelene'in kendi annesi hakkındaki bir kenarda bekleyen sorularını uyandırmak istemiyordu. Kendisi ve Caroline Middey, sorduğu zaman, kıza annesinin hastalanarak öldüğünü anlatmaya karar vermişlerdi. Jane ile Della, Talmadge'm yanına ormandan gelmişlerdi ve Jane hamileydi. Doğum yaptıktan sonra hayatını kaybetmişti. Della, kendi rızasıyla meyve bahçesinden ayrılmıştı; hayatını orada geçirmek istememiş ve gitmişti. Della'nın karakteri hakkında bundan fazlasını –onun nasıl söze dökülmemiş bir anlaşmayla Angelene'in bakımını Talmadge'a devretmiş olabileceğini ve bir daha hiç ziyaretlerine gelmediğini– anlatmak onu aşıyordu. Ne olursa olsun, böyle bir açıklama ihtiyacının doğmasına daha yıllar vardı. Ya da en azından kendisi öyle umut ediyordu.

Fakat kız, mucizevi şekilde, henüz annesi hakkında sorular sormamıştı. Kasabadayken bir takım kadınlarla çocuklarının arasındaki duygusal alışverişe karşı yeterince ilgiliydi, fakat adamın gördüğü kadarıyla kız, nasıl ki bazı insanların kardeşleri varsa, bazılarının da anneleri olduğu düşüncesindeydi. Bu bir kader kısmet işiydi, olması şart değildi. Adam ise onu bekletmekten, kız ilk çekingen sohbeti açana dek birikip devasa bir dağın boyutlarını alacak olan kafa karışıklıklarına bel bağlamaktan utanç duyuyordu. Bunu düşünmek ona acı veriyordu.

Yine de, kızın rahatını bozmak istemedi. Varsın çocukluğunu, mümkün olduğunca uzun bir süre, solup sararmadan geçirsin...

Bir hafta sonra, Angelene ve Talmadge kasabaya gittiklerinde bir portre sanatçısının stüdyosunda fotoğraf çektirdiler. Kız için sürpriz olmuştu bu. Arka odada Angelene'in üzerindekini çıkarıp giyinmesi için hazırlanmış leylak renkli bir elbise, askıda duruyordu. Caroline Middey elbise seçiminde Talmadge'a yardımcı olmuştu. Angelene elbiseyi giyip adamın yanma geldiğinde onun nasıl da mutlu olduğunu kendi gözleriyle gördü. Talmadge da giyinip kuşanmıştı, başında süslü bir kovboy şapkası vardı. Adam kıza elini uzattı.

Pek güzel, deyip duruyordu portre sanatçısı. Pek güzel.

Della kızak pistinin üzerinde kurulmuş iskeleye tutunarak, bedenini atın tenine değdirmeden sırtının üstündeki bir noktaya indirdi ve biri bir dirseğin, diğeri öbürünün başında bekleyen iki adam, tamam mı, dedikten sonra atın kızak pistine takılmayacağından, hayvanın önünde serbest bırakıldığı anda olanca kuvvetiyle ileri atılmasına engel olacak hiçbir şeyin bulunmadığından emin olmak için gerekli kontrolleri yaptılar. Kızak pistinin öbür ucundaki panel yukarı çekildiği anda Della atın sırtına düşecekti. Kızak pistinden yıldırım hızıyla geçerek ilerleyecek ve birkaç saniye içinde arenada olacaktı.

Clee'nin de, sığırtmacın da bu gösteriyi tasvip ettiği yoktu ve kızın bunu yapmasına engel olmak için ellerinden geleni yapmışlardı. Fakat son anda kızın kalkıştığı şey üzerindeki kontrollerini kaybetmiş, onlar da diğerleri gibi kenarda durup seyretmeye koyulmuşlardı. Tiksinti içindeydiler. Clee'nin çenesi kasılmıştı.

Bu geçit, müzayede ziyaretçilerini heyecanlandırmaktan ziyade onları fazlasıyla rahatsız etmeye yarardı. Daha geçen sene bir rodeocu hayli içerlek bir kızak pistinde boğanın üstüne çıkmış ve hayvan arenaya varmadan onun ayakları altında can vermişti. Arenaya giriş bölümü gereğinden fazla tehlikeliydi; hep kızak pistinin Della'nın gözünde uzadıkça uzadığı ve kızın yere fırlatı-

lacağını hissettiği bir an yaşanırdı. Ona bunu yaptıran yaşadığı o büyük korku ve başaramayıp öleceğine dair kesin inancıydı. Bir sebepten dolayı, karşısına alıp bakamadığı o umarsızlık duygusuna ulaşmak için can atardı.

Şimdi, kızak pistinde ve atın üzerinde havada asılı halde dururken, kollarındaki ve bacaklarındaki tüm duygular çekilmiş, yalnızca kalbinin düzenli, gitgide artan bir tempodaki atışını hisseder olmuştu. Bir an eli ayağı boşalır gibi oldu.

Solundaki adam kulağına, hazır mısın, diye fısıldadı. Kız ona cevap vermiş miydi? Cevap vermiş olmalıydı, çünkü panel kulak tırmalayıcı bir sesle yukarı çekildi ve kızın altındaki hayvan havaya sıçradı.

Umarsızlığı, bir insanın uzak mesafeden somut bir nesneyi gördüğü şekilde gördü. Ve sonra içine girdi. Ortasından geçti.

Hasretini çektiği şey umarsızlıktan çok, sonrasındaki an da olabilirdi: *Düşmemenin* becerildiği o parlak an. Başarı.

Ama, yok. Başarı olarak tanımlanan şey, yani alkışlar, bağırış çağırışlar, altından alnının akıyla çıkılmış iş (kız çoktan attan inmişti ve insanlarla hararetle el sıkışarak tebrikleri kabul ediyordu) içini doldurmakta yetersiz kalmış, hatta doldurmaya başlamamıştı bile. Asıl istediği umarsızlığın kendisi ya da onun yakınında bulunan başka bir şeydi. Umarsızlıkla birlikte yaşayan bir şey. Gelgelelim onun içine girmesiyle, deli gibi istediği şeyin ne olduğunu bulamaması bir oluyordu.

Ve o da yine atına biniyordu.

Angelene'in dokuzuncu yaş gününden sonra Talmadge kızı uzaktaki meyve bahçesine götürdü ve ona yere çakılmış küçük tahta direklerle ayrılmış çeyrek dönümlük bir alanı gösterdi. Bu direkler kızın tamamıyla kendisine ait olacak meyve bahçesinin sınırlarını çizmekteydi. Arsanın temizliği, toprağın işlenmesi, ağaçların seçilmesi ve dikilmesi Angelene'in sorumluluğunda olacaktı. Adam bunları kıza anlattığında kız sevinçten havalara uçtu. Elleri terlemeye başladı. Heyecanı ve kafa karışıklığı çenesine vurdu: Della'nın da bunun gibi bir arsası var mı?

Adam birkaç saniye sonra, hayır yok, diye cevap verdi. Della'yı ikisi de üç yıldır görmemişti. Angelene neden böyle bir soru sorduğunu hiçbir zaman bilemeyecekti.

Ve böylece küçük kız kendi bahçesiyle ilgilenmeye ve daha önce aklından bile geçmemiş olan pek çok şeyi düşünüp taşınmaya başladı; söz gelimi, seçme şansının olması halinde dikeceği ağaçların cinsine, bunların orada tutup tutmayacaklarına, ağaçları dikerken aralarında ne kadar mesafe bırakması gerektiğine ve ağaçları nereden bulacağına kafa yordu. Talmadge kızın uğraşlarını uzaktan seyretti, kendisine soru sorduğunda ona cevap verdi. Kıza, kendisininkine benzeyen ve çalışırken iş önlüğünün ön cebine koyabileceği küçük bir defter satın aldı. Angelene nalbur dükkânındaki aletlere, çeşit çeşit tohumların fiyatlarına yönelik

bir ilgi geliştirmişti. Yaşına rağmen, neyin pahalı ya da yüksek fiyatlı, neyin kelepir bir ürün olduğunu aşağı yukarı anlayabilecek durumdaydı. O ve Talmadge bu konuları kasabaya giderken ve kasabadan dönerken yapılan uzun at arabası yolculuklarında ele alırlardı.

Öğrendiklerinin çoğunu adamı izleyerek öğrenmişti. Adamın yaptığı her işin seyircisi, onun ağaçlardaki gölgesiydi.

Clee'nin adamları Della'yı, içerlek kızak pistindeki ata bindiği müzayede sırasında değil, bundan iki yıl sonraki bir gece başka bir adamın kendisine verdiği mısır liköründen sarhoş olduğu zaman terk ettiler. Kız kampa dönmüş –ne yaptığını bilmediği halde sonunda orayı bulmuştu– ve sığırtmaç onun sünger yatağına gitmesine yardımcı olmuş, sesini çıkarmamasını tembihlemişti. Kız öğürmeye başladığında Clee çadırından çıkıp yanına gelmiş ve ona yardım etmişti. Della sabahleyin uyandığında kamp toplanmıştı ve adamlar gitmişlerdi. Kendisini orada bırakmışlardı. Kız, gün ortasında onlara yetiştiğinde adamların hiçbiri onun yüzüne bakmamıştı. Clee ile sığırtmaç akşam yemeğinden sonra yanına gelmişler ve sığırtmaç, kıza bir daha böyle bir davranışta bulunacak olursa, atlarla seyahat ederken onu yanlarına alamayacaklarını söylemişti. Kız, adamın dediklerini anladığını söylemişti. Ama özür dilememişti.

Nedendir bilinmez (sonradan kendisi de bunu niçin yaptığını bir türlü hatırlayamadı) Angelene dört elma ağacının, bir kiraz ağacıyla bir şeftali ağacının yanı sıra arazinin küçük bir parçasında balkabağı yetiştirmek istemişti. Adama bunu söylediğinde Talmadge hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermemişti. Kendisi onun ekeceği ilk tohumların temin edilmesinden sorumluydu.

Della adamlarla birlikte yolculuk yaparken bunun çok uzun bir zaman böyle devam edeceği hissiyle yaşamıştı. Onlarla beraber ata binerken, ertesi akşam ya da ondan sonraki sabah Spokane'e varma planları yaparak, adaçayıyla kaplı bir yaylada kamp kurduklarında benliğinin derinliklerinde bunu daha uzun bir süre yapacağına dair bir duygu olurdu. Hayal edebileceği kadar uzun bir süre. Ve kendisi de hiç değişmeyecek, hiçbir zaman cebinde taşıdığı parmak kadar fotoğraftaki suretinden bir farkı olmayacaktı. Ve her şeye rağmen zaman göz açıp kapayıncaya kadar geçti. İki yıl, belki de biraz daha uzun bir zaman böyle bir halde, böyle rahatı yerinde (oysa rahatı hiç de yerinde değildi, sadece kendisi öyleymiş gibi anımsıyordu) yollarda gezmişti. Ve sonra aklını çelen başka şeyler olmuştu. İçki vardı ama hepsi onunla sınırlı değildi. Artık ata binmek, o fena halde muhtaç olduğu umarsızlığa erişmesine yetmiyordu. Bir zamanlar Jane de

atların içindeydi, ama şimdi o da gitmişti. Başka bir yerdeydi. Sahi, ne olmuştu ona? Della artık onun kokusunu, sesinin neye benzediğini hatırlamaz olmuştu. Gerçekten de, hayatının herhangi bir anında bir ablası olmuş muydu, yoksa bu da diğer pek çok şey gibi bir rüya mıydı?

Angelene hayatının ilk hasadından aldığı balkabaklarından biriyle ilçe fuarına katıldı ve ödül kazandı. Daha sonra, gazete onun balkabağıyla beraber bir fotoğrafını çekmek isteyince kız bir saman balyasının üstüne oturup –ayakucunda bal kabağı ve başında hasır şapkasıyla– poz verdi. Adamın fotoğrafı çekmesini izleyen anın içinde –Angelene'in gözleri flaştan kamaşmış ve kutu kamerasından tiz bir böcek vızıltısı duyulmuştu– kızın kulağına sesler, daha doğrusu iki genç kızın sesi geldi; bunların iki genç kadın olması da muhtemeldi. Bir tanesi sordu: Kimmiş bu? Ve ötekisi şen şakrak bir cevap verdi: Ah, şu fahişenin kızı, ödül almış...

Şu fahişenin kızı. Angelene bunun tam olarak ne anlama geldiğini bilmese de, konuşulanları duyduğu anda soğuk terler dökmesine ve daha sonra, eve dönüş yolunda Talmadge'a o kelimenin anlamını sormaya çekinmesine yetecek kadar bilgi sahibi sayılırdı.

Adam, yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunun farkında değildi. At arabasında giderlerken yüzünde kızın ödül almasına borçlu olduğu bastırılmış bir haz ifadesiyle doğruca önüne bakıyordu.

Kız, daha o zamandan adamı neyin inciteceğini sezgisel olarak bildiğinden yaşanan anı kendi halinde geçmeye bıraktı.

İki gün sonra Caroline Middey'nin mutfağında patates soyarlarken kız, Caroline Middey'ye, fahişe nedir, diye sordu. Akşam yemeğini hazırlıyorlardı: Talmadge kasabaya gitmişti ama akşam dönecekti.

Caroline Middey kaşlarını kaldırdı, fakat gözünü elindeki işten ayırmadı. Tereddüt etti.

Fahişe, para karşılığında erkeklerle yatan kadına denir, diye konuştu.

Angelene, bir dakika sonra dedi ki: Ah.

Sonra, kaçınılmaz soru geldi: Yatmak da ne demek oluyor?

Caroline Middey içini çekti. Kendisiyle Talmadge'ın daha önce bu konu hakkında konuşmuş olmaları gerekirdi: Kızla birtakım şeyler hakkında konuşmanın sırası ne zaman gelecekti? Ama, diye düşündü kadın, bu iş Talmadge'a kalacak olursa, kız hayatta hiçbir şey öğrenemez.

Şimdiyse, çalışmasını daha ağır bir tempoda sürdüren Angelene, yüz ifadesinden bir bilgi –bir ipucu– kopartmak istercesine Caroline Middey'yi gözlemliyordu.

Yetişkin erkeklerle kadınların, dedi Caroline Middey, arasındaki bir faaliyete denir. Bunlar evli insanlardır, ancak evli olmaları şart değildir, kesinlikle böyle bir kural yoktur. Kadın duraksadı, düşünüp taşındı. Bu insanlar birbirlerine âşık olduklarında ve birlikte olmayı istediklerine karar verdiklerinde gerçekleştirdikleri bir faaliyet vardır: Üzerlerindeki giysileri çıkartırlar ve bedenlerinin birtakım bölgelerini birbirlerine sürterler. Buna cinsel ilişki adı verilir.

Şaşkına dönen kız başını geri çekti.

Kıkır kıkır gülmeye başlayan kız, hadi canım, dedi. Devam et!

Caroline Middey de, elinde olmadan gülümsedi. Tüm bu olanlar ne acayipti –kız haklıydı– ve insanın bunu hayatında ilk kez duyuyor olması da ne acayipti.

Dahası da var, diye ikaz etti Caroline Middey. Ve ben sana bunların hepsini bir gün anlatacağım. Fakat senin gibi genç bir kızın çok fazla bir şey bilmesine lüzum yok. Böyle şeyleri erken öğrenmekten ya da düşünmekten kimseye hayır gelmez.

Bir sessizlik oldu.

Yani bir fahişe bunu para karşılığında mı yapar, diye üsteledi Angelene. Peki ne kadara yapar?

Caroline Middey dudaklarını büzdü.

Aman be çocuğum!

Angelene geri çekildi; sorduğu soruyla, kolay kolay bir şeyden etkilenmeyen kadını bile çileden çıkartmış olması onu hem şaşırtmış hem de merakını kamçılamıştı.

Nereden bileyim, dedi Caroline Middey. Ama sana şu kadarını söyleyebilirim: Bu olay onu gerçekleştiren veya gerçekleştiren birilerini tanıyan kadınların, yani çoğu kadının, sözünü etmekten pek hoşlandığı bir şey değildir. Kadın kısa bir süre duraksadı. Bunun utanılacak bir tarafı olmadığını düşünen insanlar da vardır. Onlar bu işi bir ticari alışveriş olarak görürler. Ama sonra dikkatli gözlerle kıza baktı.

Talmadge seninle bunları konuştuğumuzu bilseydi...

Gözleri meraktan parlayan Angelene, ama neden, diye sordu. Yaptığı işi bırakmış, elleriyle kâsenin kenarına yapışmıştı. Bilseydi kızar mıydı? Neden ki?

Caroline Middey çaresiz kalmıştı.

Hayatta, bazı insanları –en çok da Talmadge'ı– ziyadesiyle rahatsız eden birtakım konular vardır.

Sen onlardan biri değilsin, dedi Angelene.

Değilim, doğru diyerek kabullendi Caroline Middey. Kısa bir sessizliğin ardından, ikisi de tekrar işleriyle meşgul oldukları bir sırada kadın lafa girdi: Bu gibi konulardaki bütün sorularım *bana* sormanı istiyorum. Sakın gidip de başkasına sorayım deme.

Merakını giderdiği her halinden anlaşılan, tekrar elindeki işe dönmüş olan Angelene hiç duraksamadan karşılık verdi: Tamam.

Neden sonra, ancak Angelene tavanından şifalı bitkiler sarkan odada yatmaya gittikten sonra, (Talmadge mutfaktaki portatif karyolada uyumuştu) kızın böyle bir soruyu sorabilmesi için o sözcüğü bir yerden duymuş olması gerektiği geldi aklına.Caroline Middey'nin. Bunu sorup soruşturacaktı, fakat sabahleyin yüzü yeni yıkanmış ve elinde saç fırçasıyla yanına gelerek saçlarını örmesini isteyen kızı karşısında görünce bunları sormayı kendine yakıştıramadı. Eğer bir sıkıntısı olursa, diye düşündü Caroline Middey, artık gelip bana danışabileceğini gayet iyi biliyor.

Yine de, Caroline Middey'nin içi içini yiyordu. Kız ne duymuş olabilirdi? Aklından neler geçiyordu?

Meyve bahçesine dönerken, at arabasının arkasında oturan Angelene'in zihni tüm dertlerinden tasalarından arınmış haldeydi. Fuardaki genç kız kendisinden fahişenin kızı olarak söz etmişti, ama yanıldığı ya da başka birinin hakkında konuştuğu gün gibi ortadaydı. Zira, Angelene hayatında hiçbir fahişeyle tanışmamıştı.

Della'nın bu kuş uçmaz kervan geçmez yerlerdeki kalışı bu sefer ne kadar sürmüş olabilirdi? Acaba hasta olduğu için mi ormana girmişti, yoksa ormanda olduğu için mi hastalanmıştı? Her geçen gün belleğinden bir parçayı alıp götürüyor ve bir zaman diliminin –bir hafta mı, bir ay mı yoksa iki ay mı?– ardından kendini, hayatın o anına getiren olaylarından emin olamayacak halde buluyordu. Sabahların birinde uykudan uyandı ve kendi adını hatırlayamadı. Dolly miydi? Annie miydi? Annie, Michaelson'ın kampında gerçek isimlerini açıklamayan kızlara verdikleri addı...

Günler buhar olup uçuyorlardı. Kız, ne yapıp edip yine dışarıda soğukta uyumayı becermişti. Bir yerlerden sığır derisinden bir battaniye çalmıştı. Bunun nereden çıktığını hatırlayamayınca kahkahalarla güldü. Günlerce sabahtan akşama kadar onun altında yattı, ateşten yanıyordu. Ateş, eski acıları su yüzüne çıkarıyordu. Jane'e seslenmişti ya da kendisine öyle gelmişti. Tam olarak biçimlenmeden ölüp giden kendi çocukları aklına gelmişti. Ve nasıl oluyordu da kendisi hâlâ hayatta kalabiliyordu? Böyle bir şey mümkün müydü?

Rüyasında Talmadge'ı gördü, adam ona yemek pişiriyordu. Kıza, sıkılmış yumruklarından birini seçmesini söyledi ve Della bunlardan birini seçti ve adam elini çevirip avucunu açtı: Avu-

cunda bir kayısı çekirdeği duruyordu. Kız elini uzatıp onu almak isteyince çekirdek gözden kayboldu.

Sabahleyin öfkesi burnunda ve açlıktan hafiflemiş bir halde battaniyenin altından sürünerek çıktı, yalpalaya yalpalaya –doğruca buraya yöneldiğine bakılırsa– önceden bilmesi muhtemel bir yola doğru gitti. Ayakları onu kasabaya götürüyordu.

Ateşi düşmüştü. Karnını doyuracak, bir at edinecek (ormana girerken üzerinde olduğu kendi atı kaybolmuştu) ve sonra da bir iş bulacaktı.

Cashmere'in kuzeyinde, ırmak kenarındaki okul binasında Angelene ulu bir kavak ağacına bakan pencerenin yanında oturuyordu. Kız oraya sırf kendisine arkadaşlık etsin diye dikilmiş gibi duran ağaçtan cesaret alıyordu.

Başlangıçta çok korkmuştu –havada tebeşir ve soğuk kokusu vardı, öbür çocukların çıkardıkları sesler bir yerine iğne batmış gibi canını acıtıyor, kulaklarını tırmalıyordu– ama bu hali zamanla geçmişti.

Kafası tarih dersini almakta zorlanıyordu. Ona sanki bu dersin kapsamında lüzumundan fazla şey varmış gibi geliyordu. Tercihi coğrafyaydı; dünyada, kendisinin içinde yaşadığından daha farklı doğa parçalarının olabileceği fikri aklım başından alıyordu. Fotosentezin anlatıldığı bir dersin ardından Talmadge'ın kendisine verdiği küçük deftere şemalar çizdi ve sık sık bu çizimlere bakıp üzerlerinde iyileştirmeler yaparken, demek, hayatta işler böyle yürüyor, diye düşündü: Güneş, toprak, şeker, su... Bunu Talmadge'a anlatmak için sabırsızlanıyordu.

Diğer en büyük aşkı, kitap okumaktı; okumak, bir yanıyla nasıl da çok fen bilimlerine benziyordu ve ondan ne kadar da farklıydı. Sayfanın üzerindeki şekillerin bir anlama karşılık

geldiğini, bunların önce kelimeler ve daha sonra cümleler ve paragraflar halinde birleştirilebildiklerini fark ettiği andan itibaren sistemin bütününe büyük bir açgözlülükle saldırdı. Kendini yepyeni bir kâinata girmiş gibi hissediyordu. Ve hislerinde haklıydı. Buradaki her şey onun emrine amadeydi. Kimi öyküler insanları bilgilendirmek, kimisi onları eğlendirmek için yazılmıştı. Üstelik bunlardan apayrı duran başka öyküler de vardı ve bunu da Angelene genç öğretmenden değil, ilk yılında okulu ziyarete gelen bir adamın şiirlerle dolu bir ciltten onlara tek bir şiir okuması üzerine kendi kendine keşfetmişti. Şiir sanki bir sırrı –ve bundan da önemlisi doğrudan onu ilgilendiren bir sırrı– açık etmek üzere ustalıkla kaleme alınmış gibiydi. Angelene büyülenmişti. Acaba öğrenilmeyi bekleyen başka neler vardı? Dünya başka ne gibi sırlar barındırıyor olabilirdi? Kendilerini toprak üzerinden gösteren ve kelimelerle açık eden sırlar hangileriydi?

Della 1911 baharında Pendleton, Oregon'dan Sawtooh dağlarının iç kesimlerine kadar üzerinde bir erkek kıyafetiyle seyahat etti. Beraber olduğu kişiler Clee'nin adamları değildi. Başka kıyafetlerle, kendisini aralarına kabul eden başka adamların yanında çalışabileceği işler bulmuştu. Üzerindekine benzer giysiler genellikle adamlardan birkaçının onu aralarına kabul etmemesine yol açardı, fakat hal böyle olsa da – onu yanlarında götürmeye yönelik genel çekinceye rağmen– kız son birkaç yıldır fena olmayan tiplerle dolaşıp durmuştu. Başka bir deyişle, onu az çok kendi haline bırakan adamlarla yolculuk etmişti.

Sawtooth'taki bu grupla yola çıkalı bir hafta olmuştu. Adamlar yüksek rakımlarda at avcılığı yapıyorlardı. O sabah içlerinden bazıları patronu memnun edecek kadar at yakaladıklarını söyleyerek dağdan inme taleplerini dile getirmiş, ancak konuyu kendi aralarında tartıştıktan sonra nihayet daha çok sayıda at bulabilmek için en azından iki gün daha diğer birkaç zirveye çıkma ve ava devam etme kararı almışlardı. Aksi halde, hem av, hem de kalkıştıkları iş öyle ya da böyle başarısızlıkla sonuçlanmış olacaktı. Patrona şimdiye kadar yakaladıklarından daha çok sayıda at getirme sözünü vermişlerdi. Fakat işler gittikçe zorlaşıyordu: Aylardan mayıs olmasına rağmen en son önceki gün, sabahın erken saatlerinde kar yağmıştı. Bu adamlar şimdiye dek birlikte

seyahat ettiklerinin içinde en sert olanlarıydı. Geceleri şamata yapar, ettikleri laflara ve ellerinin gittiği yere dikkat etmezlerdi. İçlerinden bir-iki tanesi kızı ellemişti, fakat onu açıkça taciz eden hiç kimse olmamıştı ve Della da onlarla kalmıştı. Dişini sıkıp kalmak niyetindeydi; bunun sebebi elbette kendisine ödenecek paraydı, ancak kız, atları ve ilerleyen günlerde gerçekleşecek büyük avı da düşünmeden edemiyordu.

Bir hafta süren yolculuktan sonra akşamüzeri, havanın kararmasına az bir zaman kala bir kamp yerine geldiler. Adamların kimisi akşam yemeği hazırlıklarına girişti, kimisi ırmakta yıkanmaya gitti. Burası yüksek rakımlı bir vadiydi ve güneş batarken uzaklardaki karla kaplı tepeler ışıldıyordu. Vadiye derin bir sessizlik hâkimdi ve adamlarla atların gürültüsü bunun yanında teneke sesi gibi kalıyordu. Vadi tüm varlığıyla üzerlerine kapanmış ve onları her şeyden uzak bir yerde sarıp sarmalamıştı.

Della adamlarla beraber yıkanmaya gitmedi ve hemen ateş de yakmadı. Sünger yatağında oturdu ve karanlıkta kalmaya başlayan vadiye tepeden baktı. Peki nereye gidecekti, ne yapacaktı? Eyer çantasında bulduğu, inanılmaz derecede sertleşmiş bir ekmeğin kenarını yedi. Elleri pislikten kararmıştı. Üzerinde kuruyan terler onu ürpertiyordu. Karanlık indiğinde adamlar aşağıdaki kamplarında oturmuş (kendisi onların birkaç metre uzağında, yokuşun yukarısındaydı) yiyip içiyor ve gürültülü kahkahalar atıyorlardı. Bazıları hâlâ dağlara gitmek konusunda rahatsızdı; bu rahatsızlık her an başka bir şeye dönüşebilirdi. Kız, her daim adamların sesine; seslerindeki kadınlar hakkında –kendisi hakkında– konuştuklarını gösteren farklı tonlamalar duymaya alışkındı. Yorgun ve yalnızdılar, kızgındılar.

Della bir ateş yaktı ve biraz fasulye ısıttı. Isınmasını beklerken bir insan silûeti aşağıdaki kamptan ayrıldı ve yokuşu çıkmaya

koyuldu. Sadece birkaç adım attıktan sonra olduğu yerde kaldı ve kampa geri döndü. Aynen öyle, diye düşündü kız. Aynen öyle. Kolunu hiç oynatmadan, tek parmaklı eldivenle tuttuğu fasulye tenekesini ateşten alıp dizlerinin arasına koydu. Çekinerek yemeye başladı. Kampı gözledi. Yerken ağzı yandı ve bir küfür savurdu. Yemeği bitince boşalan teneke kutuyu alet çantasından çıkardığı bir bez parçasıyla sildi ve kutuyu yeniden eyer çantasına yerleştirdi. Ayağıyla eze eze ateşi söndürdü. Sünger yatağına uzandı.

Gözlerini kapattı, adamlara kulak verdi. İçki içmeye başlamışlardı. Uyurken bile onları dinlerdi. Eli, yastığının altındaki kılıfsız av bıçağının kabzasında durduğu halde korktuğu filan yoktu. Nelere kulak kesilmesi gerektiğini iyi biliyordu ve ortam, adamların ona yanaşması açısından müsait değildi. Buna az kalmıştı, fakat henüz tam olarak müsait değildi. Onu uyutmayacak kadar değil. Sabah olunca yeni bir durum değerlendirmesi yapacaktı. Fakat bu akşam dinlenebilirdi.

Meyve bahçesine döndüğünde Talmadge, bugün neler öğrendin bakalım, diye sordu Angelene'e. Her gün meyve bahçesinden okula gidip gelmek bayağı uzak bir mesafe katetmeyi gerektirdiğinden artık Angelene haftanın üç günü Caroline Middey'nin evinde kalıyordu. Masanın başında oturup yemeklerini yediler ve Angelene de adama aklında kalan her şeyi anlattı: Bağımsızlık Savaşı'ndaki muharebelerin tarihlerini, birtakım zaman tablolarını, toprakta bu kadar çok kül bulunmasının sebebini. Akşam yemeğinden sonra Talmadge köşedeki koltukta oturup almanaklarına bakarken, Angelene de masanın karşısına geçip dersine çalıştı. Adam ayağa kalkıp, mesela meyve bahçesinde yürüyüş yapmak gibi bir niyetle dışarı çıkmadan önce bazen kısa

bir süre onlara göz gezdirirdi. Yürüyüşü yoğun bir çalışma dönemine girilmesine az kalmış olması, kafasının bir şeye bozulması ya da yediklerini iyi hazmedememiş olması hallerinde yapardı. Çoğu zaman kızın yanından geçerken, sen dersini bırakma, ben dışarıdayım, çalışmaya devam et, demek istercesine onun başına dokunurdu. Bu sırada, kıza yaptığının önemli bir şey olduğunu hissettiren, adamı da içten içe sevindiren sevecen bir gurur yaşanırdı.

Della ile adamlar yeni bir zirvede avlanıyorlardı ve av da iyi gidiyordu. Adamların, önceki gece bol miktarda içmiş olmalarına rağmen, kendilerini yaptıkları işe veriyormuş gibi bir halleri vardı. Aralarında fazla konuşmuyorlardı ve tek vücut halinde atları yakalayışları bir tür dansa dönüşüyordu. Av açısından şimdiye kadar geçirdikleri en iyi günlerden biriydi. Ne var ki, geceyi geçirmek üzere derenin kenarındaki, huş ağaçlarının olanca sıklıklarıyla üzerlerine eğildiği yere geldiklerinde adamlar bir önceki geceye göre daha sessiz ve daha soğuk durdukları halde kız bir şeylerin yolunda gitmediğini anladı. Akşam yemeğini bile hazırlayamayacağını anladığında rulo yapılmış sünger yatağım açmış ve fasulye kutusunu çantasından çıkarmıştı. Adamlar ona bakmıyorlardı bile. Her zamanki gibi, içlerinden bazıları ateş yakmış, bazıları da yıkanmak için suya inmişti. Della atını suda yıkanmasına yetecek bir derinliğe sokacakmış gibi yaparak hayvanı oradan biraz uzaklaştırdı. Bir süre hiç durmadan yürüdü. Peşinden gelen kimse olmadı. Ardında bıraktığı adamların sesini duyamayacağı kadar yürüdü ve orman kızın arkasında sessizce kapanıverdi. Adamlar onu merak edecek, hatta arayacaklardı ve bunu yaptığı için kızdan nefret edeceklerdi. Ama Della'nın başka bir seçeneği yoktu. Ağaçların meydana getirdiği kubbenin altında kendini bekleyen o eski, bildik duyguyu yüreğinde hissetmişti. Bu ona tıpatıp uyu-

yordu ve orada daha önce ruhen bulunduğundan emindi. Kendi kaderinden kaçmaya mecburdu.

Nerede bulunduğunu aşağı yukarı tahmin edebiliyordu. O gece fazla uzağa gitmeyi başaramayacak olsa da güneş doğmadan önce uyanacak ve tekrar dağdan inmek üzere yola koyulacaktı. Adamların gittiği yeri biliyordu ve onlardan uzak durmaya özen gösterecekti. O gece yatacak bir yer bulduğunda, kendini cinsel tacizden kurtardığını bilmesine rağmen içini bir korku sarmıştı. Arada bir bu başıboş gezen, acıtıcı korku hissinin ona değip geçtiği olurdu. Kendi kendine her şeyin yoluna gireceğini söyledi. Yıldızları göremiyordu; tepesindeki ağaçlar fazlasıyla sık bir örtü oluşturuyordu. Karanlıkta atının seslerine kulak verdi, ona seslendi.

Ormana hiç görülmemiş bir sessizlik ve karanlık çökmüştü.

"Ve ertesi gün, tam hava kararmak üzereyken" diye yüksek sesle okudu Angelene, "prens kuleye gitti ve seslendi: Rapunzel, Rapunzel saçlarını indir. Saçlar aşağı salındı ve prens buna tutunarak yukarı çıktı. Hayatında daha önce hiç görmediği böyle bir adamın yanına gelmesi ilk başta Rapunzel'i fena halde korkuttu. Gelgelelim, prens çok cana yakın bir tavırla onunla konuşmaya başladı ve kızın söylediği şarkıların içine dokunduğunu, onu bizzat görene kadar rahata eremeyeceğini anlattı. Bunun üzerine, Rapunzel korkusunu yendi ve prens ona kendisini kocası olarak kabul edip etmeyeceğini sorduğunda genç kız, 'Frau Gothel'in olacağıma ona varayım daha iyi' diye düşündü. Prensin teklifini kabul etti ve elini ona verdi..."

Angelene okumayı bıraktı ve ağzı açılmış, gazetesi kucağına yığılmış bir halde at kılından koltukta uyuyakalmış olan Talmadge'a baktı. Oysa masalı ona da okumasını isteyen adamın kendisiydi –Yanında her yere taşıdığın bu kitap da neyin nesi? Eğer güzelse bana da biraz okusana– fakat kız okumaya başlar başlamaz adamın gözleri kapanmış, sonra da uyuyakalmıştı.

Kız kendi başına, hiç sesini çıkarmadan biraz daha okudu ve bir dakika sonra yerde kendine minderlerden ve battaniyelerden

yaptığı yuvanın içinden çıkıp ayağa kalktı. Lavabonun üstündeki küçük aynanın önüne gitti ve kendine baktı. Uzun bir yüz, koyu renk kaşlar, dikkatli ve kederli bir ağız. O kimdi, diye düşündü. Güzel miydi? Güçlü müydü?

Dağdan aşağı inmek Della'mn iki gününü aldı. İndikten sonraki gün, kısa bir süre önce ayrıldığı ekipteki patronun yaşadığı kasabaya geldi. Adama ne söyleyeceğini bilmiyordu ve binaya vardığında kapının önündeki sahanlıkta durup başına geçen güneşin altında bekledi. Dışarıda kararsızlık içinde dururken yazıhaneden bir adam çıktı, kızın önünden geçti ve kısa bir an sonra ona tekrar baktı ve suratı allak bullak oldu. Kız da ona bakmak için başını çevirmiş, fakat sonra çabucak önüne dönmüştü. Bu, birlikte seyahat ettiği adamlardan biriydi, fakat adam yıkanmış ve tıraş olmuştu ve kız da onu ilk anda tanıyamamıştı. Adamın suratı, kızı suçlamaya kararlı bir halde biçim değiştirmeye başladı.

Ama kız, hızlı adımlarla sokağın aşağısına yürüdü.

Bu olayın ardından bir ekipte kolay kolay işe girmesi mümkün olmayacağından Della batı taraflarına gitmeye karar verdi. Sahil şeridindeki konserve fabrikalarında çalışacak kadınların arandığı gelmişti kulağına.

Ancak karnı açtı ve cebinde para olmadan sahil kesimine ulaşması olanaksızdı. Atı satıp satmama konusunu uzun uzun düşünüp taşındı, ama en sonunda satmamaya karar verdi. Kendisi, atı olmadan neye yarardı? Onun yerine, bu dönemi atlatabilmek için Yakima Vadisi'ndeki kiraz toplama işine girdi. Öbür işçilerin ve kasaba ahalisinin yanında işe alınırken hiçbir zorlukla

karşılaşmadı ve meyve bahçesindeki iş tamamlandığında başka bir bahçeye gönderildi. Bir işten öbürüne geçerken gördüklerinin çoğu aynı insanlar oluyordu. Hatta, Clee'yle birlikte yolculuk yapan ve zaman zaman Peshastin'in yukarısındaki meyve bahçesinde de çalışmış olan adamların bazılarıyla orada burada karşılaşmıştı. Birbirlerine hiçbir şey söylemeseler de, bir-iki kez yaprakların arasından göz göze gelmişlerdi.

Angelene, Caroline Middey'nin evinde kaldığında kendisinden beklenen, tıpkı meyve bahçesinde de olduğu gibi, gündelik işlere yardımcı olmasıydı. Caroline Middey'nin evindeyken hem meyve bahçesinde yaptıklarının tıpatıp aynısı olan, hem de oradakilerden farklı nitelikteki işlerle ilgilenmek durumunda olurdu. Angelene'in, Talmadge ile ve Caroline Middey ile olan ilişkisi sebebiyle (her ilişkinin kendine mahsus bir karakteri olmasına rağmen ikisinin pek çok ortak özelliği de vardı) hiçbir zaman azar ya da tehdit söz konusu olmaz, hatta kimsenin sesini yükselttiği de görülmezdi. Angelene kendisinden istenilenleri yerine getirirdi ve arada bir aklı başka yerde olduğu ve belki de baştan savma iş yaptığı halde, gündelik işlerinden yüksünmez, çoğu zaman bunları halletmek konusunda hevesli olur, yapması beklenen işler konusunda münakaşaya girmezdi. Tam da bu sebepten dolayı, bir sabah kendi bahçesinde saatlerce çalıştıktan ve bir türlü gelmeyen Angelene'i bekledikten sonra Caroline Middey'nin kızı hâlâ evin içinde, yatağında bulması hayrete şayan bir olaydı.

Caroline Middey yatak odasının kapısını açtığında genç kız örtülerin altına saklanmış yatıyordu.

Bu da ne, dedi Caroline Middey. Bir sessizlik oldu, ardından kız suçluluk hissinden incelmiş bir sesle şunları söyledi: Galiba bugün yataktan hiç çıkmayacağım, tabii bu mümkünse. Yani –

burada azıcık daha kalmak istiyorum, hepsi bu. Ben biraz daha burada kalacağım...

Neyin var? Hasta mısın?

Hayır.

Dışarı çık, ne dediğini duyamıyorum.

Kız bir süre kararsız kaldıktan sonra yavaş yavaş örtünün altından çıktı. Ve hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Neyin var?

Bilmem. Bir şeyim yok. Sadece bugün canım hiçbir şey yapmak istemiyor; tek istediğim, biraz daha yatakta kalmak. Düşünmem lazım...

Caroline Middey olduğu yerde kalmış, kıza bakıyordu.

Biraz sonra Angelene yeniden örtülerin altına girdi. Caroline Middey'nin odadan çıktığını işitti ve meselenin böylece nihayete erdiğini düşündü. Kadın, yani Caroline Middey gidip bahçedeki işine devam edecekti ve Angelene de ya suçluluk duygusuyla ayakları geri geri giderek dışarı çıkacak ya da yatakta canının istediği kadar kalabilecekti. Peki bu ne kadar sürebilirdi? Bir kabahati varsa, acaba bu haldeyken kafasını toplayıp düşünebilmesi mümkün olabilecek miydi? Ama kesin olan tek bir şey vardı: Talmadge'ın bundan haberdar olmaması için çok geç kalınmıştı. Bunun aklına gelmesiyle, içinin korku ve utançla dolması ve örtülerin daha çok altına girmesi bir oldu.

Fakat Caroline Middey bahçeye çıkmadı. Birkaç dakika sonra şapkasıyla ayakkabılarını çıkarmış, üstüne ev elbisesini geçirmiş olarak odaya geri döndü. Elindeki tepside tost ve kahve vardı.

Yana kay bakalım, dedi kadın ve tekrar örtülerin altından çıkmış olan Angelene kenara gitti ve Caroline Middey de yatağa girip kızın yanına oturdu. Döşekten bir gıcırtı sesi geldi.

Angelene çekine çekine tostu ve kahveyi kabul etti. Battaniyeyi kucağına kadar çekmiş olan Caroline Middey de tostunu yiyordu. Düşüncelere dalmış halde lokmasını çiğnerken gözleri yüksek pencereden dışarı kayıverdi: Şuradaki sarmaşığı budamak lazım.

Peki, neymiş bu? Anlat bakalım.

Angelene'in ağzı titredi ve tostu tabağına koymak zorunda kaldı. Ciddiyetle bakan gözlerini kucağındaki bir noktaya dikti.

Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum.

Bu da ne demek oluyor?

Diyorum ki, ne yapmam gerektiğini bilmiyorum.

Hangi konuda?

Yani hayatım konusunda.

Bir sessizlik oldu. Caroline Middey tostunu yemeye devam etti.

Kuşku dolu bir sesle, niçin okula gittiğimi bilmiyorum, dedi Angelene.

Caroline Middey kızın konuşmaya devam etmesini yüreklendirmek niyetiyle tek bir kez başını salladı.

Tek yaptığımız, dedi Angelene, yani bana öyle geliyor ki (konuşması burada asabi bir hal almıştı) ben, sen, Talmadge sürekli hep aynı şeyleri yapıp duruyoruz ve hiçbir şeyin değiştiği yok ve insan her gün bunları yapmak zorunda. Yani, ben de diyorum ki bunları neden yapıyoruz? Bunları yapmak hoşuma gitmediğinden değil –çünkü hoşuma gidiyor– ama *neden* diye merak ediyorum. Bilgi edinmek olsun, başka bir şey yapmak olsun, tüm bunları ne için yapıyoruz ki diye düşünüyordum...

Ama kız burada durmuştu. Nasıl devam edeceğini bilemiyordu. Tekrar ağlayacakmış gibi hissediyordu. Bu konuşma hiç de istediği gibi olmamıştı, ama aklından geçenleri Caroline Middey'nin anlayabileceğini ve tam olarak ne demek istediğini çözebileceğini umut ediyordu.

Caroline Middey, Angelene'e neredeyse kadının kendisine hiç cevap vermeyeceğini hissettiren upuzun bir duraksamanın ardından içini çekti ve altında Angelene'in elinin bulunduğu yorgana hafifçe vurdu.

Canım benim, dedi kadın. Sana söylemek istediğim tek bir şey var ve umarım sen de bunu hayatının sonuna kadar aklının bir köşesinde tutarsın.

Angelene bedeninin beklentiyle eridiğini hissetti. İstediği buydu, sonunda olmuştu: Karşısına o *cevabı* verecek biri çıkmıştı.

Artık bakışlarım kıza çevirmiş olan Caroline Middey, kendini ne kadar berbat hissedersen hisset ya da durumunun ne kadar da kötü olduğunu düşünürsen düşün, her zaman kendini senden çok daha kötü hisseden ve çok daha kötü durumda olan başka birinin olduğunu hatırla, dedi. Ve bu yüzden de halinden hiç ama hiç şikâyet etmemen gerektiğini. Ne olursa olsun.

Ve sonra bir kez daha iç geçirdi ve örtülerin üzerinden Angelene'in eline hafifçe vurdu, göğsündeki tost kırıntılarını tabağına silkeledi, yataktan kalktı. Kadın, Angelene'e hiç bakmadan konuştu: Burada canının istediği kadar kal. Ne yapıp ne edeceğini ben sana söyleyecek değilim. Gelişme çağında bir genç kızsın, kocaman oldun. Sen bu düşünüp taşınma işini aradan çıkar ya da içinden gelen veya yapman gereken şey her ne ise onu yap ve bitir. Ben dışarıdayım.

Kadın gittikten sonra Angelene karın üstü yattı ve sessizce ağlayıp yastığa sıcak gözyaşları döktü, sonra da yataktan kalkıp lavaboda yüzünü yıkadı, üstünü giyindi. Bahçede duran Caroline Middey'nin yanına gitti. Yaşlı kadın onu fazla pohpohlamadan karşıladı; turplara dikkat etmesini, karta kaçtıklarını ve kendisi de turpların nasıl yetiştiğinden hiçbir şey anlamadığından şimdiden bir tanesine zarar verdiğini söyledi. Angelene başını salladı

ve kadını dinledi. Çok geçmeden sabah gözünü açtığı duygu, yani varoluş korkusu, yaptığı işin yoğunluğu altında silinip gitti ve kendini iyi hissetmeye başladı. İyiden de öte, kendini rahata ermiş ve tazelenmiş hissediyordu, ama bunu hiç kimseye –hatta sebze sırasının epeyce aşağılarındaki bir marula bakmak için yanından geçerken sevecenlikle omzuna dokunan Caroline Middey'ye bile– söylemeyecekti.

Meyve toplama işi sırasında ısrarla Della'nın peşinde dolaşan, aşağı yukarı onunla aynı yaşlarda olsa da fazlasıyla ufak-tefek, toparlak bir vücuda, yuvarlak, çıkık ve tarla faresini andıran bir surata sahip bir kadın vardı. Siyah saçlarına kırmızı bir eşarp bağlardı. İlk kamptayken meyve toplama işinde Della'yla yan yana düşmüş ve çalıştıkları sırada onunla dalların arasından boş boş konuşup durmuştu. Daha ilk günlerden ismini sormuş ve Della adını söylediğinde kadın da kendi adının Margaret Peabody olduğunu, ama herkesin ona Maggie P. şeklinde hitap ettiğini söylemişti. Kadın, tabii bu soyadımın baş harfi oluyor, yoksa sebze filan değil dedikten sonra kendi esprisine kendisi gülmüş, ama Della onun neden bahsettiğini anlamamıştı.

Maggie P. küçük ellerine rağmen eline çabuktu ve motor gibi konuşması işine hiç mani olmuyormuş gibi görünüyordu. İçinden tepen daimi konuşma arzusunu gemlemez ve püf, dilim damağıma yapıştı, senden ne haber? Ya da: Tanrım, bu sabah yataktan sürünerek çıktım, senden ne haber gibi yorumların ardından bile dur durak bilmeden konuşurdu. Ve merdivenlerden inip çıkarken de dikkatli, ancak süratli davranır, yalnızca fazladan ilgi gerektiren bir meyve yığınıyla karşılaşması halinde konuşmasına kısa bir mola verirdi. Maggie P.'nin sesini kestiği bu sükut yuvaları altın değerindeydi ve Della, bunların sadece birkaç saniye

sonra, nerede kalmıştım, ben sana ne anlatıyordum şimdi, diyen ısrarcı sesle kesintiye uğrayacağını gayet iyi bildiğinden elindeki anların tadını çıkarırdı.

Maggie P.'ye sıcak dokunduğu ve annesi de ona zamanını ağaçlarda çalışmaktan daha iyi şekillerde değerlendirebileceğini söyleyip durduğu halde, Maggie P. bu işi sevdiğini iddia ederdi. Her yıl hasat zamanı, teyzesinin kendisine ayarladığı şekilde stenograf okuluna yazılacağını söyler, yine de her yıl ayakları onu ağaçlardaki meyvelere götürürdü; insanların, güneyden gelen işçilerin, oraya akın ettiğini görür görmez üzerine eski püskü giysilerini, kot kumaştan tulumunu ve eşarbını geçirdiği gibi soluğu onların yanında alır ve diğerlerinin arasına karışarak çalışmaya başlardı.

Hayatta bu işin bir eşi benzeri yok, derdi kız, yani insanın canı çıkıyor ve karşılığında kazandığın nedir ki? Paradan puldan geçtim, benim için varsa yoksa meyveler! Geçtiğimiz yıllarda annem, teyzemler ve ufaklıklar bir araya gelip tam yirmi tane turta yaptık. Yaban mersinli turta, çilekli turta... Sen hiç böğürtlen topladın mı? İş olarak farklıdır, bazı bakımlardan daha zordur, ama yolunu yordamını öğrenirsen iyi para kazanırsın...

Ve böyle hiç susmamacasına konuşup dururdu.

Kirazlar bittiğinde, birlikte Maggie P.'nin tanıdığı ve önceki yıl meyve topladığı bir şeftali bahçesinde toplama işçiliği yapmaya gittiler. Della'ya işi bulan kendisi olmasına rağmen ve diğer iki kadınla birlikte, çalıştıkları yerin yukarısındaki tepede bulunan bir işçi kulübesinde aynı odayı paylaşmalarına rağmen Maggie P. sabahleyin uyandığında Della'nın yatağının boş olduğunu fark etti. Kahvaltıdan sonra Della'yı diğer insanların arasında ağaçlarda çalışır halde buldu. Maggie P. ne yapıp edip onun yanındaki

bir yere kapağı attı ve önceki öğleden sonra yarım bıraktığı monologu bir ucundan yakalayıp devam ettirdi.

Maggie P. sessiz tiplere alışkındı. Babası da sessiz bir tipti. Della –başkalarının çoğu zaman yaptığı gibi– onun konuşmasına itiraz etmediği sürece aynı şekilde konuşmaya devam edecekti.

Maggie P. sırf kendinden bahseden insanlardan da değildi. İlk başlarda, Della'ya nereli olduğunu, kimlerden olduğunu sormuştu. Tek heceli cevaplar aldığında ya da hiç cevap alamadığında olayı çözmüş ve kendisi hakkında konuşmaya başlamıştı. Fakat bu da yeni arkadaşına yönelik merakını azaltmaya yaramamıştı; onunki, dedikoduya özgü sınır tanımayan sorgulayıcı bir tavırdan ziyade en hasından bir meraktı.

Maggie P. bir gün, Yukarı Wenatchee taraflarından geldiğini mi söylemiştin sen, dedi. Bak işte, oralarda da bayağı meyve olurmuş! Ben orada hiç meyve toplamadım, ama içinde birtakım meyve bahçelerinin geçtiği hikâyeler geldi kulağıma, ve öteki kadının da lafa gireceğini umdu. Ve kadın lafa girmeyince kız, yani Maggie P. onun, yani Della'nın kendi memleketinden bahis açılmasını takdirle karşılayacağı ya da biraz olsun içinin rahatlayacağı umuduna tutundu.

Çoğu zaman Maggie P. çenesinin düşüklüğüyle Della'yı hayretler içinde bırakır ve onun sinirine dokunurdu. Della sessizliği, ağaçlardaki çalışma seslerinin en ince ayrıntılarını, bedenlerin devinimini, kuşları ve nereden çıktıklarını sadece tahmin edebileceği uzak sesleri başı sonu olmayan bir sözcük sağanağına yeğlerdi. Maggie P. dünyayı alıp önlerine koyardı; parmağıyla gösterir ve sonra da hakkında ileri geri konuşup dururdu. Ama tüm bunlar bir yana, Della'nın ondan duyduğu rahatsızlık duyduğu zamanlar özellikle uyumadan önce yaşanan, Della'nın bitkin halde yatağına kıvrılmış olarak Maggie P.'nin bir kasketi

andıran kısa, kalın telli saçlarını eşit derecede dalgınlık ve dikkat sergileyerek tekrar tekrar fırçalamasını, sonra da gözlerini sımsıkı kapatıp önce yüzüne, ardından dirseklerine, göğsüne soğuk krem sürmesini seyrettiği ve tüm bunları yaparken de Della'ya laf yetiştirdiği anlar olurdu. Della, bu anlarda, bir rahatsızlık duymaz sadece pürdikkat onu izlerdi. Gördükleri aklına, hayatının başka anlarını, Michaelson'ın kampında bulunan kızların gece için yaptığı hazırlıkları seyrettiği, seyrederken bunun arkasından nelerin geleceğini bir an için unuttuğu –unutabilmesi mümkün müydü?– anları getirirdi. Burada, Maggie P.'yi izlerken Della kendi kendine kadının sadece yatağa yatmak için hazırlık yaptığını hatırlatırdı: Ortada kadının kendisine bakım yapmasıyla ilişkilendirilebilecek başka hiçbir amaç yoktu.

Öteki kadınlar ya uyumuş ya da henüz kulübeye gelmemiş olurlardı. Maggie P. yatağa girmeden önce biraz kitap okumayı severdi, acaba Della ışıktan rahatsız olur muydu? Hayır, olmazdı. Ve böylece Della çoğu zaman Maggie P.'nin kitap okuma sesleriyle uykuya dalardı; zira, kız okurken de sessiz durmaz, alçak sesle kıkırdar ya da kendisine zor gelen kelimeleri sesli şekilde okur, homurdanır ya da soluk alırdı. Sayfayı çevirir, iç geçirirdi.

Della, nedendir bilinmez, Maggie P.'nin yanında uyuduğunda derin bir uyku çeker ve tazelenip dinlenmiş olarak gözlerini açardı.

Temmuz sonlarında Talmadge ile Angelene yük arabasını doldurdular ve Malaga'da her yıl kurulan bitki pazarı ve panayıra katılmak üzere yola çıktılar. Cashmere'e geldiklerinde yoldan Caroline Middey'yi de aldılar; kadın, elinde alışveriş sepetleri ve içi yiyecek dolu bir sepet ve kendisini değil, Angelene'i düşünerek getirilmiş (onun başında kocaman bir hasır şapka vardı) büyük bir güneş şemsiyesiyle arabaya çıktı; zira, kızcağız arabacının yanında oturuyordu ve Caroline Middey onun için endişeleniyordu. İnsan güneş çarpmasına ne kadar dikkat etse azdır, dedi kadın.

Her zaman aynı yoldan gider, Wenatchee Irmağı boyunca onun Columbia ile kavuştuğu yere kadar güneye doğru yol alırlardı. Wenatchee Irmağı daracık ve tanıdıktı; şakırdayarak ve çağıldayarak akan nehrin kıyısı yaprak dökmeyen ağaçların ardından başlayan çakıllı kumdan bir zeminle kuşatılmıştı, ama Columbia bambaşkaydı. Görkemliydi. Şakaya gelmezdi, bozbulanıktı ve alabildiğine genişti. Uzaktan bakıldığında insan onun pek de çabuk akmadığı izlenimine kapılırdı, ama Talmadge, Angelene'e öyle olmadığını söylemişti. Genç kız Columbia'yı kaç kere görmüş olursa olsun, her defasında can evinden vurulmuşa dönerdi. Arada bir onun üzerinde yürüdüğü ve gözlerini ırmağın o tuhaf matlığına diktiği ya da kendi başına bir yakasından diğerine geçmeye çalıştığı ve boğulduğu rüyalar görürdü.

Malaga'da ırmağın üzerindeki dik kayalıklarda tüccarlar mallarını tezgâha çıkarmışlardı: Genç ağaçları korumak için dikilmiş küçük çadırlar, ıslak kum dolu fıçılarda sabitlenmiş fidanlar vardı. Caroline Middey kendi başına dolaşmaya çıktı ve Talmadge ile Angelene diğer meyve yetiştiricileriyle çiftlik sahiplerinin ve tesadüfen panayıra yolu düşmüş ve burada neler olduğundan habersiz tek tük gezginin arasına karışarak, tezgâhların etrafında gezinmeye başladılar. Herkes bir tezgâhtan diğerine gidiyor, kendilerine ikram edilen elma ve armut dilimlerini alıp tatlarına bakıyordu. Meyve yetiştiricilerinin, ürettikleri meyveleri belirli bir amaç doğrultusunda ikram ettiklerini anlaması Angelene'in birkaç yılını almıştı; bunlar fidan olarak satışa sunulan ağaçlardan toplanmış numunelerdi. Kişi, panayırda tadına baktığı bir ürünü kendisi de yetiştirebilirdi; bunun için meyveyi beğenmesi, ağaçların yaşamsal ihtiyaçlarının kendi yaşadığı yerin toprağına ve iklimine uygun olması yeterliydi.

Talmadge'ın bu geziler sırasında yüzüne yerleşen ifadeyi Angelene'in unutması olanaksızdı. Adam hep bir şey arar, fakat bunun ne olduğunu bilmezdi. Onun istediği şaşırtılmaktı: Meyve yetiştiricilerden birinin kendisini şaşırtmasını isterdi. Yüzünde dalgın bir ifadeyle alnı hem yumuşacık hem de buruş buruş bir halde, kendisine ikram edilen meyveleri alarak bir tezgâhtan diğerine giderdi. Dudaklarında belli belirsiz bir parıltı olurdu. Kız, onu yakından takip ederdi.

Uzunca bir zaman Angelene için yolculuğun en eğlenceli tarafı, pazara eklemlenen ve ırmağın kıyısı boyunca uzanan şenlik yeri olmuştu. İnsanlar burada boş boş gezinir, yemekler yiyip birbirleriyle konuşurdu ve çocuklar kalabalığın arasındaki serçeler gibi bir oraya bir buraya koştururlardı. İçinde banjolarla kemanların ve akordeonların yer aldığı bir açık hava orkestrası

müzik çalar, birkaç çift onların önünde sarsıla sarsıla dans ederdi. Kız bu kadar büyümeden önce Talmadge olanları görebilsin diye Angelene'i omuzlarına çıkarırdı. Yüzü mavi ve sarı boyalarla süslenmiş bir çocuk ok gibi önlerinden geçerdi. Yağlı buklelerle dolu karmakarışık saçları olan kısa boylu bir adam iri bir kayanın üstüne tırmanır ve bağıra çağıra, midilliyle gezinti yapmak isteyenlerin on dakika içinde kendisini bulmasını söylerdi. Şimdiyse el ele tutuşmuş olan Talmadge ile Angelene insan kalabalıklarının içinde ilerlemeye çalışıyorlardı. Bembeyaz suratlı bir soytarı, sarı elmaları havada atıp tutuyordu. Ateş yutan bir adam içine bir yumruk sığabilecek büyüklükteki ağzını gösteriyor; üzerine kuyruklu ceket ve papyon kravat giydirilmiş, silindir şapkası çenesinin altından bağlanmış olan dans eden köpek, bir kadınla vals yapıyordu; çocuklardan oluşan bir oyuncu grubu yere eğilmiş ve başlarının üstünde durmaya başlamıştı; adamın biri abartılı el-kol hareketleriyle oyun kartı numaraları yapıyordu ve başka bir adamsa sadece elini üzerinden geçirmek suretiyle şapkasından bir cep saati, bir yumurta ve bir mendil gibi eşyalar çıkarıyor ve üstelik çocukların kulaklarının arkasında madeni paralar ve küçük taşlar buluyordu. Adam elini Angelene'in kulağının arkasına götürüp oradan bir dağ papatyası çıkardı. Yüzüyle kızın yüzünün arasındaki mesafe taş çatlasa bir santimetreyi geçmezdi. Ah, dedi adam. Bir çiçek! Çiçek gibi kıza da çiçek verilir!

Talmadge, Caroline Middey ve Angelene kalabalıktan uzaklaşarak ırmak kenarına serilmiş bir örtünün üstünde öğle yemeklerini yediler. Yedikleri, o sabah hazırladıkları yiyeceklerden ibaretti: Bisküviler, av eti ve kayısı, küçük kavanozlarda bulunan az miktardaki salatalık ve kuşkonmaz turşusu. Daha sonra Talmadge yürüyerek kavun satan ihtiyar bir adamın yanına gitti ve bir kavun satın aldı. Kavunu oturdukları yere getirdi ve bir ka-

yaya çarpıp yardıktan sonra çakısıyla dilimlere ayırdı. Hepsi de, elbiseleri kirlenmesin diye kavunu sofraya eğilerek ve dirseklerini uzatarak yediler. Angelene gülmeye başladı. Bütün bir kavunu ellerinden sular akıtarak ağır ağır yiyip bitirdiler.

Della'ya kalsa, Maggie P.'yi pek fazla dinlediğini düşünmezdi: Kızın sesini duyar, ama anlattıklarını gerçek anlamda dinlemezdi. Buna karşın, artık nasıl oluyorsa, kadının hayatındaki bir takım ayrıntıları bildiğini fark etmişti. Mesela, Ellensburg'da dünyaya geldiğini, fakat ailesinin artık Vantage'da yaşadığını. Babasının doktorluk yaptığını ve kızlı erkekli dokuz kardeşinin olduğunu, kızların içinde en büyüklerinin Maggie P. olduğunu. Babasının da geniş bir aileden geldiğini ve Maggie P.'nin bir sürü kuzeninin olduğunu. Halalarının arasında çalışan kadınların bulunduğunu –iki halasının stenografi işinde çalışmasının kısa bir süre için ailenin rahatını kaçırdığını, ancak bunun da onların, yani ailenin, kendilerini eğlendirecek başka bir konu bulana kadar sürdüğünü öğrenmişti. Ailenin dert etmeyi en çok sevdiği konuların başında her yıl hasat dönemi Maggie P.'nin onların deyişiyle evden kaçıp (sanki hiç geri dönmeyecekmiş gibi) ağaçlarda çalışmaya gitmesi geliyordu. Bu davranışını anlamakta zorlanıyorlardı.

Della ilk başlarda Maggie P. ile en temel hoşbeş laflarının haricinde tek kelime etmedi ve Maggie P. ona bir soru sorduğunda, kızın –yani Della'mn– cevap vermek istememesi durumunda Maggie P.'nin alınmayacağı konusunda aralarında uzlaşmışlardı. Zaten Maggie P. hiçbir şeyi üzerine alınmazdı. Fakat kimi zaman işlerin ortasında ortaya hiç düşünmeden söy-

lenmiş bir laf atıverir ve Della'nın cevabı Maggie P.'nin çabucak verdiği karşılığın içine öylesine güvenli bir şekilde yerleştirilmiş olurdu ki, bazen Della bile kendini tereddüt içinde ve genellikle alt basamakta çalışan Maggie P.'nin bile onu duyabilmek için başını yukarı uzatmasını gerektirecek kadar alçak bir sesle konuşur halde bulurdu. Ne dedin, canım? Seni duyamadım da –Ve Della kendi kendine tekrar ederdi: Yani, benim de bir yeğenim ve ablam var... Ah, Wenatchee yolunun yukarısında yaşıyorlardı, değil mi? Evet...

Ve sanki dışarıdan bakıldığında Maggie P. hayatını en ince ayrıntısına kadar Della'ya açıyormuş gibi görünse de (birlikte uzun saatler boyunca ağaçlarda çalışırlardı) aslında her şeyini anlatmazdı, çünkü insanlar hayatlarındaki her şeyi bir başkasına anlatmazlardı. Mesela Maggie P. de ona hayattaki en büyük hayalinin kendi meyve bahçesine sahip olmak ve orada Meksikalı bir adamla yaşamak olduğundan hiç söz etmemişti. Henüz kendisine birini ayarlayamamış olduğunu itiraf etmeye utanırdı, ama adamın görüntüsü kızın geleceğe dair hayallerinde gözünün önünde canlanıverirdi: Kendisi gibi kısa boylu, gürbüz ve teni güneşten kahverengine dönmüş bir adamdı bu. Meksikalı işçilerin güzel bir kare biçimindeki güçlü kuvvetli ellerine sahipti. Kız birkaç İspanyolca kelime öğrenmişti ve yeşilliklerin arasındaki yollarda karşılaştıklarında utana sıkıla birkaç adamla konuşmuş ve adamlardan birini korkutmuş, başka bir tanesini de eğlendirmişti. Eğlendirdiği adam ona karşılık vermişti, fakat adamın ne söylediğini anlamamıştı. Hayattaki mutluluk şansını elinden kaçırmış olabileceği ihtimali içini kemirip durmuştu. Fakat kendi kendine şansını kaybetmiş olamayacağını, çünkü şansın böyle kolay kolay yakasını bırakmayacağım telkin etmişti. Her sabah umutla bilenmiş olarak, gözünün önünde şekillenen geleceğin ta kendisine uyanırdı.

Caroline Middey, dudaklarının arasında duran iğneyi alarak, aferin kızıma, dedi. Konuk odasında, boy aynasının karşısındaki bir taburenin üstüne çıkmış olan Angelene'in yanında yere diz çökmüştü; kızın üzerinde Caroline Middey'nin eteklerini uzattığı basma bir elbise vardı.

Boyun en az beş santimetre uzamış, dedi Caroline Middey.

Angelene hiçbir şey söylemedi, ama Caroline Middey tekrar işine eğildiğinde Angelene omuzlarını geriye attı. Çenesini kaldırdı. Kendisine sert bir hava vermeye çalıştı; bunu yaparken asıl niyeti kadınsı görünmekti. Sonra birden göğsünü saran kumaşın altında uç vermiş olan memelerini gördü (fakat emin olamadı).

Ve sonra şeftaliler de bitti ve Maggie P. daha güneye inme ve böğürtlen toplama planları yapmaya başladı. Acaba Della da onunla birlikte gelmeyi istemez miydi? Bu işte iyi para vardı ve kendisi bunların nasıl toplanacağını ona hemen gösteriverirdi, daha iyi bir öğretmen bulamazdı, gerçekten.

Fakat Della tasarladığı üzere batıya, sahildeki konserve fabrikasına gidiyordu. Maggie P. her ne kadar buna inanmakta güçlük çekse de, haberi alınca suratını astı. Bir insan nasıl olurdu da kuzey Kaliforniya'da böğürtlen toplama fırsatı bulmuşken gidip bir konserve fabrikasında çalışmayı seçerdi?

Peki, hangisinde çalışacaksın? Yani, hangi konserve fabrikasında çalışacaksın?

Della hangisi olduğunu bilmediğini, oraya gidince nasılsa bir yer bulacağını söyledi. Maggie P.'ye bunu niçin öğrenmek istediğini sormadı, ama Maggie P. söyledi: Sana mektup yazacağım.

Ama nerede kalacağımı bilmiyorsun ki, dedi Della.

Maggie P. birden aptal değilim ben, diye patladı ve hızlı adımlarla oradan uzaklaştı.

Maggie P. ile tanışan ve kızın sınırsız dostluğuna maruz kalan her insanın onun kalp kırıklığına karşı bağışıklık geliştirdiğini düşünmesi sık rastlanan bir durumdu. Fakat işin aslı öyle değildi. Kız da insanların bunu anlamasını isterdi. Gerçekten de, çoğu insanın ona karşı davranışı pek hoş sayılmazdı.

İlk demiryolu, yani Great Northern, Angelene'in doğumundan yedi yıl önce, 1893'te Washington'ın merkezine kadar gelmişti. Dağ yamaçlarına içinden trenlerin geçebileceği, böylece dağın doğusundaki insanları ve ürünleri batısındakilere bağlayabilecek tüneller açma işinde binlerce adam çalışmıştı. Raylar döşendiğinde Cashmere'de bir parti verilmişti. İstasyon binası da çok geçmeden tamamlanmış ve trenin ilk yolcuları ücretsiz olarak Seattle'a taşınmıştı.

Lokomotif yolculuğu –en azından kısa bir dönem için– kasabaya bir nüfuz ve incelik katmıştı. İnsanlar, Seattle'a bir bilet alabilecek maddi durumları olmasa bile bunun hayalini kurabilirlerdi. Yeterli paralarının olması halinde trene atlayabilir –*Bastığınız yere dikkat edin hanımefendi, çıkmanıza yardımcı olayım*– ve canlarının istediği yere gidebilirlerdi. Ve çoğunun da bunu arada bir yaptığı olmuştu. Ve sonra bütün mükemmel şeylerde –ya da pek çoğunda– olduğu gibi yenilik ilk baştaki çekiciliğini yitirmiş ve hem tren, hem de onu görmek ve sesini işitmek normal karşılanır olmuştu.

Tren aynı zamanda meyvecilik sektörü bakımından da büyük bir nimetti. Meyve yetiştiricileri ve çiftçiler artık ürünlerini dağıtımcılara satabiliyor, onlar da bu meyveleri daha yüksek kârlarla taşraya gönderiyordu. Dönem, meyve yetiştiricilerinin –daha doğrusu kimi meyve yetiştiricisinin– büyük ölçekli meyve

dağıtımcılığı yapmayı ve bu planı desteklemek üzere tarımsal sulamaya geçmeyi düşündüğü bir dönemdi. 1889'da hizmete açılan Peshastin Kanalı'ndan gelen su, Cashmere'in yukarısındaki meyve bahçeleriyle dolu yamaçlara 1901'de ulaştı. 1902'de Brender Canyon'da bir kutu fabrikası açıldı. Üç yıl sonra yeni yeni parsellenmeye başlayan Cashmere kasabası –önceki adı Old Mission, oraya ilk yerleşenlerin Hıristiyanlığı yerliler arasında yaymaya çalışan Katolik misyonerlerden gelirdi– Wenatchee'ye ırmak üzerinden 135 tekne dolusu meyve gönderebilecek duruma gelmişti.

Yüzyılın ilk başları bir harıl harıl çalışma ve gururlanma dönemiydi. Kutuların üzerindeki etiketlerde "Wenatchee, Washington" yazardı. "Dünyanın elma başkenti."

Della bir kereste kampından içeri girip de iş başvurusunda bulunduğunda karşısındaki adam kadınların işe alınmadığını söyledi. Fakat kız hiç yılmadı, kampın etrafında dolandı ve adamları seyretti; onların boş saatlerinde kendilerini oyaladıkları ufak-tefek işlere burnunu soktu. Adamlar bir türlü onu başlarından atamadılar ve kereste kampının patronu kıza eğer çok istiyorsa, orada kalıp kendileriyle birlikte takılmayı kafasına koymuşsa ona yemekhanede bir iş verilebileceğini, mutfak işlerine yardım edebileceğini söyledi. Della bu teklifi kabul etmedi ve adamları gözlemlemeyi, bir gölge gibi peşlerinden gitmeyi sürdürdü. Onların, kendisinin de hiç yabancısı olmadığı gündelik işlerini –bıçakların bilenmesi, iplerin ve halat makaralarının yağlanması– taklit etmeye başladı ve doğal olarak, kendisi bunu yapabilecek yeterliğe sahip olduğundan, atların bakımını da üstlendi.

Ve sonra bir gün dağın daha önce hiç çıkmadığı kadar yükseklerine, ağaç kesme alanına gitti. Daha önceki gidişlerinde azarı işitmişti (adamların araç-gereçlerini onardığı, birbirleriyle sohbet ettiği ve yemeklerini yediği aşağıdaki kamp alanında dolanması başka bir şeydi, fakat işin somut olarak kotarıldığı yere adım atması kesin şekilde yasaklanmıştı), ancak o gün kızı karşılarında gören adamlar ona düşmanca bakışlar gönderdikleri ve kaşlarını çattıkları halde aşağıdaki kamp alanına dönmesini istemediler.

Tüm ilgi, bir grup adamın arasında alevlenmiş olan bir tartışmaya yönelmiş vaziyetteydi. Tepe işçisi olarak çalışan bir adam omzunu incitmiş ve arkadaşlarının da teşvikiyle belirtilen ağaca çıkmayı reddetmişti. Tepe işçisinin bu kararı kendi arzusuna aykırı olarak aldığı ortadaydı. Adam ağaca çıkmayı istiyordu, ama testeresini omzuna almak bir yana, tüm uğraşlarına rağmen emniyet kayışına girmeyi dahi başaramamıştı ve adamın arkadaşlarıyla, tepe işçisinin halihazırdaki durumuna bakmaksızın yukarı çıkması gerektiğini düşünen diğerlerinin arasında bir tartışma çıkmıştı. İkinci grup, adamın başına kendisinden önce bu işi yapmış ve eninde sonunda işi bitirecek kuvveti bulmuş olan diğer tepe işçilerinin başına gelmemiş nasıl bir şey gelebilir ki, diye konuşup duruyordu. Asıl sorun bedensel değil, niyetle alakalı demeye getiriyorlardı. Adam omzunu incitmiş olsa bile hiç değilse işin o akşamlık kısmını tamamlayabilirdi; yarın veya ertesi gün başka bir tepe işçisi bulunabilirdi. İçlerinden biri, sezon bu kadar ilerlemişken, biz bu kadar iç kesimlere gelmişken işçiyi nereden buluruz, diye bağırdı. En sonunda adamın ağaca çıkmamasına karar verildi; bu, ötekilerden bir tanesinin ağaca çıkmak zorunda kalması anlamına geliyordu. Fakat daha önce içlerinden hiçbiri ağacın tepesine çıkmamıştı ve aşağıdaki kampa gidip patrona, tepe işçisi sıkıntısı yüzünden işin tamamlanamayacağını söylemeye istekli olan tek bir kişi öne atılmamıştı. Hal böyle olunca, adamlar ilk başta gizliden gizliye, sonra da açıkça birbirlerinin cesaretine ve karakterine dil uzatarak birbirlerini tartmaya başladılar.

Tartışma sırasında yaşanan uzun süreli bir sessizlik sırasında Della, adamların onun ağzından çıktığına ihtimal veremeyeceği berrak ve çocuksu bir sesle bu işi kendisinin yapabileceğini söylediğinde içlerinden kızın orada durduğunun farkına bile varmamış olan bazıları hayretler içinde ona bakakaldı. Kimisi ona bak-

tıktan sonra kızı açık bir şekilde görmezden geldi. Fakat Della kararından dönmedi. Tartışma yeniden alevlendiğinde adamın, yani tepe işçisinin, emniyet kayışını da elinde tutan arkadaşının yanına sokuldu (adam o sırada başka biriyle münakaşa ediyordu) ve kayışı alıp kendine taktı. Hey, dedi adam ve kayışı kızın elinden almak için bir hamle yaptı, fakat Della çoktan kayışı üzerine takma işleminin son aşamasına gelmişti bile. Yüzünde sert, vakur bir ifade vardı ve adamlardan bazıları onu tepeden tırnağa süzdü. Ben yaparım, dedi kız. Ben yaparım diyorum! Biri alçak sesle, kız aklını kaçırmış, dedi. Hakkın var, aklını kaçırmış, dedi başka biri. Kızın bir sonraki adımını izlemeye koyuldukları kısa bir an ortam sessizleşti. Ağaç nerede, dedi kız. Ne yapacağımı biliyorum ben, daha önce de yapmıştım. Tüh, dedi biri. Bu doğru mu, dedi başka biri. Kalabalığın arkalarından adamın biri, bırakın yapsın, dedi ve bunu söyleyenin kim olduğunu görmek için bütün başlar arkaya çevrildi. Konuşan, siyah saçlı ve sulu gözlü gürbüz bir adamdı: Eğer kız ağaçtan aşağı düşerse, bir daha onunla uğraşmak zorunda kalmayız. Ondan kurtulmuş oluruz. Hafif bir kahkaha sesi duyuldu. Della kayışın üstünde bulunan ve bir yularla hiçbir benzerliği olmayan gümüş tokayı elledi. Siz beni yukarı çıkarın yeter, dedi; gerisini ben hallederim. Yapmak istiyorum, hepsi bu. Bırakın, tepe işçisi ben olayım, dedi kız, o kadar hızlı çalışırım ki, başınızı döndürürüm. Artık hafif kahkahalar yerlerini gürültülü kahkahalara bırakmıştı. Küçük hanım, dedi adamın biri ve boğazını temizledi, çünkü ona bu şekilde hitap etmek de biraz gülünç kaçıyordu. Küçük hanım, sen oraya çık ve işi bitir, o kadar. İyi yapman da şart değil. En iyi yapan ben olacağım, dedi kız ve o sırada başka bir adam lafa girdi: Kızı yukarı gönderin! Başka bir tartışma yaşanmadı ve vakit epeyce geç olduğundan elden ele bir şişe dolaştırılmaya başlandı ve ilk

başta şişeyi geri çevirenlerin pek çoğu ikinci turda şişeden bir yudum aldı. Kızı, tepe işçisinin çalıştığı yere götürdüler ve boyu başlangıç noktasına bile erişemeyecek kadar kısa olduğundan onu havaya kaldırdılar. Kız dengesini kurar kurmaz (bacaklarıyla ağaca sarılmıştı) adamlar geri çekildi ve Della ağaca tırmanmaya koyuldu.

Ağacın tepesine kadar olan yolun dörtte birine gelmişti ki, birden ağlamaya başladı: Pantolonu yaptığı işe uygun değildi ve sürtünmeden yanan baldırlarının içini hissetmez olmuştu. Adamlar aşağıda şişeyi elden ele geçiriyor ve onu seyrediyorlardı. Kız yolun yarısına geldiğinde güneş batıyordu ve adamlar bağıra çağıra kızın zar zor işitebildiği birtakım cesaret verici laflar atıyorlardı. Tepeye ulaştığında artık onları duyamayacak haldeydi. Testereyle çalışamayacak kadar bitkin düşmüş olabileceğinden korkuyordu. Testereye baktı ve bakar bakmaz da bunu yapamayacağını anladı.

Hava kararardı. Aşağılardan kömür tozu kokusu taşıyan hafif bir esinti geldi. Kız ağacın gövdesine yapışmıştı, gözünden yaşlar akıyordu. Yerden yukarı çıkan hava ılınmış gibiydi. Kulağına açılıp kapanan çok sayıda kapının sesi geldi ve ağlaması bittiğinde, bunun rüzgârda çatırdayan öteki ağaçların sesi olduğunu fark etti. Gökyüzünde ilk yıldızlar belirdi. Neyin gerçek olduğunu bilemeyecek bir haldeydi. Etraf sessizleşmiş, rüzgâr dinmişti. Bir ağacın üzerindeydi, ama bu, dünyanın en yüksek ağacı değildi ya da dünyada milyonlarca ağaç vardı ve kendisi buna tırmanmıştı, çünkü keseceği ağaç buydu; testeresinin ağzını ağaca geçirip kesmeye başlayacaktı. Testereyi ön kol kemiğini kaplayacak şekilde yerleştirmiş, fakat henüz ona herhangi bir basınç uygulamış değildi. Aşağı baktığında testereyi tutan ellerini gördü; bembeyaz, çocuksu, ama aynı zamanda bir erkeğe yakışacak ellerdi bunlar. Ve daha kendisi bile nasıl olduğunu anlayamadan çalışmaya başladı.

Talmadge, büyük ölçekli meyve dağıtımının değişen ve gitgide daha çok sanayileşen bir dünyada vazgeçilemez bir hal alacağını gördüğünde bile bu konuya ilgi göstermemişti. Bir oğlan çocuğu olduğu dönemden beri kendi arazisini ekip biçerek hayatını kazanmış ve yolculukları sırasında bahçesinde konaklayan adamların yardım teklifini kabul etmesine rağmen iş yükü ona hiçbir zaman sağlığını etkileyecek derecede ağır gelmemişti. Ne var ki, çok yakında durum değişecekti – yaşı ilerliyordu ve meyve bahçelerinde yapması gereken işler onu yormaya, yorgunluktan bitap düşecek hale getirmeye başlamıştı. Bu konu hiç açılmasa da kendisi de, kız da durumun farkındaydılar. Adamın yorgunluğunu telafi etmek için Angelene her geçen yıl eli daha çok iş tutan, üstelik ağzını açıp tek kelime etmeksizin çalışıp didinen bir insana dönüşmüştü.

Talmadge meyvelerini kasabada bakkalın önünde ya da cumartesileri kurulan haftalık pazarda satmak konusunda hiçbir zaman bir sıkıntı yaşamamıştı, ancak sulama kanalları sayesinde artan üretimin ve kendileri de ürünlerinin satışını yapan yerleşimcilerin bölgeye akın etmesinin sonucunda günün sonunda bol miktarda meyvenin elinde kaldığını görüyor ve bunları ne yapacağını bilemiyordu. Üçü –Talmadge, Caroline Middey ve Angelene– bir araya gelip olabildiği kadarını konserve haline getirip kurutuyor ve arta kalanını da stokluyorlardı. Talmadge

çok geçmeden meyvelerinin bir miktarını elinden almayı kabul eden bir dağıtımcıyla bağlantı kurdu. Bazı meyve yetiştiricileri meyvelerinin tamamını dağıtımcılara satıyordu, ama Talmadge mecbur kalmadıkça bunu yapmak istemezdi. Onun asıl sevdiği pazar yerinde yük arabasının yanında oturup insanlarla selamlaşmak, meyve satmak ve günü kendi halinde geçmeye bırakmaktı.

Hasatta eline geçen ürünün bir bölümünü dağıtımcıya satmaya başlayınca tahmininin çok üzerinde bir para kazanmış ve buna bir türlü akıl erdirememişti. Hayatında daha önce hiç kendi meyvelerini yüksek bir fiyata satmamıştı ve şimdi, adamın tekinin çıkıp da ürününe bambaşka bir fiyat biçmesi canını sıkmıştı. Bu ona sahtekârlığın başka bir çeşidi gibi görünmüştü.

Dünyanın kuralı bu, Talmadge, demişti Caroline Middey. Dünya artık öyle bir yere gidiyor. Ortada kendini kötü hissetmeni gerektirecek bir şey yok, demişti kadın. Canının hâlâ sıkkın olduğunu görünce konuşmayı sürdürmüştü: Sen o parayı hak ettin, meyvelerin açık ara en iyisi. Sen istemiş olsan, çok daha bile para kazanabileceğinden adım gibi eminim! Sonra da: İnsanın meşru yollardan hakkı olan bir parayı almasının yanlış bir tarafı yok ki, hem de bunca yıl canım dişine takıp çalıştıktan sonra...

Fakat bu minvalde devam eden bir konuşmaya tiksinti ve bezginlikle yaklaşan Talmadge'ın içinden bir daha bu konuyu açmak gelmiyordu.

Bir gece Della yemekhanede kâğıt oynayan bir grup adamla karşılaştı. Gölgelerin içinde saklandı; adamlardan biri onu fark etti, ama ötekilere bir şey söylemedi. Fakat ertesi gün, aynı adam ağaç kesim alanında kızı kolundan yakaladı (Della ona nefret dolu gözlerle bakınca adam kızın kolunu bıraktı) ve hiç yüzüne bakmadan kendi işine bakmasını ve oyun oynarken onları rahat bırakmasını tembihledi. Benim kimseye zararım yok, dedi kız ve adam da, buradaki şu kadarcık keyfimizin mahvolması tek bir fitneye bakar, dedi. Bunun üzerine kız, adamın asıl korkusunun kendisinin onları gammazlaması olduğunu anladı. Kampta kumar oynamak yasaktı; bu, varlığını, işlerin zarar görmemesi şartıyla pek çok şeyi görmezden gelen mal sahibinin duyarlılığından ziyade koyu bir Baptist olan karısına borçlu olan bir kuraldı. Della ertesi akşam ortaya çıktı ve adam karşısında kızı görünce elindeki kartları masaya fırlattı. Öteki adamlar da kızı gördüler, ama hiç istiflerini bozmadılar. Della'yı oyuna aldılar. Ve her ne kadar onu aralarına alan ilk adamın içindeki duygu onun kötü bir oyuncu çıkması umudu değilse de, onun dışındaki bir-iki kişi bu umuda bel bağlamış ve haklı çıkmıştı. En azından Della'nın onları inandırmak istediği şey tam olarak buydu. Kendisi, Clee ve adamlarıyla beraber dağ tepe dolaşan bir ergen olduğu günlerden beri kâğıt

oyunlarını ve bunların her türlüsünü oynayıp durmuştu. Belirli bir amaca yönelik olarak ne zaman doğru düzgün, ne zaman kötü oynaması gerektiğini gayet iyi bilirdi. İnsanın kimlerle oynadığına dikkat etmesi ve gerekirse, onların ellerindekileri avuçlarındakileri ağır ağır koparması gerekirdi (bunu kendi kendine öğrenmişti); ama eninde sonunda onları soyup soğana çevirmek şarttı. Çünkü kâğıt oyunlarının –kumarın– özü buydu.

Kızın derdi para değildi; buradaki mesele para değildi, fakat adamların her hafta yanlarında belirli bir miktar parayla geldiklerini görmüş ve o parayı her hafta, geceler boyu, kendisine kızıp onu oyundan atmalarına meydan vermeyecek kadar ağır bir tempoyla onlardan koparması için çevirmesi gereken numaralardan zevk almaya başlamıştı. İçlerinden biri hatalar yaptığı ve geri kalan herkes gibi kötü eller açtığı halde genel anlamda başarılı olduğunu (oysa böbürlenmemeye de, kazandığı paranın uzun süre masada kalmamasına da çok dikkat ederdi) fark eder gibi olduğunda, adamlardan biri duruma uyandığında, kız bunu onun yüzünden okur ve ertesi gece kendini zorlayarak o kadar başarılı olmamak için elinden geleni yapardı. Ama kendisi hakkında konuşabilecekleri ve aralarında birtakım sonuçlara varabilecekleri korkusuyla oraya gelmeyi de asla ihmal etmezdi.

Ve böylece kumara alıştı ve para kazanmaya başladı; bozdurmadığı çeklerinin yanı sıra elinde biriken banknotlar da vardı ve bunlarla ne yapacağım kendisi de bilemiyordu. En sonunda kâğıt paraları rulo yapıp iple sıkı sıkı bağlanmış tomarlar haline getirdi; tomarları bir kahve kutusuna tıkıştırdı ve kutuyu da ormanda uyuduğu yerin yakınındaki bir noktaya gömdü.

Adamlarla uzun bir süre bu şekilde devam edebilirdi. Bu da herhangi bir spordan farksızdı: Kâh gitmelerine izin veriyor, kâh onları geri çekiyor ve onları her zaman kontrolün kendilerinde

olduğuna inandırıyor, ama aslında tüm bu süre zarfında kontrolü asıl elinde tutanın kendisi olduğunu da, içinden paralar taşan kahve kutusunun ırmağın kenarında, karanlıkların içinde gömülü olduğunu da biliyordu.

Yazın, Angelene'in on ikinci yaş gününde, Talmadge genç kıza armağan olarak Olympic Yarımadası'ndaki Dungeness Körfezi'ne iki kişilik tren bileti verdi. Olympia'nın batısındaki dış kesimlere kadar giden yeni bir hat açılmıştı ve Talmadge'a özel bir fiyat teklif etmişlerdi.

Kayısı hasadından sonra yola çıktılar ve tek bir valizi paylaştılar. Trene binerlerken Angelene'in yüzü heyecandan kıpkırmızı oldu. Kompartımanın içindeki hava serindi, yeni deri ve ahşap cilası kokuyordu. Isıtma silindirlerinden gelen tiz bir çıtırtı sesi ve Angelene'in göremediği bir kadının, bu sesin içinde kendine bir yer açmaya çalışan çınlayan kahkahası duyuldu. Yerlerine oturdular. Tren hareket ettiğinde Angelene, Talmadge'in koluna yapıştı –adam, kızın yanında oturuyordu– ve pencereden dışarı bakmaya başladı. Bir kadın yanlarına gelip, bir şey yemek isteyip istemediklerini sorduğunda kahveyle sandviç sipariş ettiler ve Talmadge kadının parasını cüzdanından çıkardığı banknotlarla ödedi.

Angelene sonraları trenin sallantısını ve dağların arasından geçişlerini hayatının sonuna kadar unutamayacaktı: Sık ve karanlık ormanları, olağanüstü yüksekliklerde bir anda beliriveren çayırları; bir defaya mahsus olarak ağaçların bittiği yerde bir görünüp, bir ortadan kaybolan geyik sürüsünü, tren her yandan yüksek, dimdik inen ormanlarla, zifiri karanlıkla ve tünellerden

gelen –ıslaklığını yüzünde hissettiği– soğukla kuşatılmışken beliriveren tuhaf, kasvetli gölgeleri. Olympia'daki perona çıktıklarında insanların çokluğu ve gürültüsü, birdenbire giysilerinden tenine işleyen nemli soğuk kızı tedirgin etti. Öksüren biri vardı, gülen biri vardı, bir çocuk ağlıyordu. Talmadge kolunu kızın omzuna attı. Daha küçük, daha derli toplu görünen öbür trene bindiler ve çok geçmeden tekrar yola çıktılar. Kız uykuya daldı; uyandığında, bulundukları kompartımanın içi altın rengi bir ışıkla doluydu. Talmadge uyuyordu; teninin rengi kırmızıya dönmüştü. Kızın, yüzünün önüne getirdiği kendi eli koyu kahverengiydi. Bir an için ona sanki her şey kendi mükemmel rengiyle doygunluğa ulaşmış ve yoğunlaşmış gibi geldi ve günün birinde, ikisinin de öleceğini idrak etti. (Tren rayların üzerinde hafif bir sallantıyla ilerliyordu.) Herhalde çok yakında olacak bir şey değildi bu, ama bir gün olacaktı işte. Adam ölecekti ve kız bir daha onu hiç görmeyecekti. Kendisi de ölecekti...

Kız arkasına yaslandı ve pencereden dışarı, hızla değişen manzaraya baktı. Çayırlar ve acayip ormanlar gördü.

Uykuya daldı.

Bir gece kereste kampında (kışın sonuna gelinmişti ve Della orada bulunalı neredeyse bir yıl olmuştu) adamlardan biri ortaya bir şişe koydu ve bunun her zaman elden ele dolaştırılan mısır likörü değil, Meksika viskisi olduğu anlaşıldı. Della viskinin tadından hoşlanmasa da (hiçbir zaman hoşlandığı olmamıştı) şişeyi ağzına götürdü. Bir yudum aldı ve tadı pek hoşuna gitmese de bunun iyi bir viski olduğunu kabul etti ve bir sonraki hamlesini tasarlamaya başladı. Şişe elden ele dolaştırıldı ve kız şişeden bir yudum daha aldı. Ve bir yudum daha. Bedeninin her yanını şahane bir sıcaklık kapladı ve kartların üzerindeki işaretler fazladan bir önem kazandı. Kafasının hepten karışması için bir içki daha içmesi yetti. Hem oyunu hem de masada duran ve çantada keklik olarak gördüğü parayı kaybetti. Oyunu kazanan adam ganimetlerini kucaklarken kahkahalar atıyordu.

Bundan sonra, içki içmek kızın benliğinde kök salmış olan –adamlardan, ağaç tepelerinde çalışmaktan, kumardan duyduğu– sıkıntı halini ve bu konuda herhangi bir şey yapmak konusundaki isteksizliği bastırmak için başvurduğu bir çareye dönüştü. Eski huzursuzluk geri dönmüştü. İçki içmek kâğıt oyunlarına fazladan bir zorluk katmak için yaptığı bir şey halini almıştı: Sarhoş oluyor, ancak dışarıdan bakıldığında yetilerini kaybetmiş biri gibi görünmüyordu. Nihayetinde, bu da bir kafa dağıtma yoluydu.

Geceler boyu içki içmekten Della'mn uykuları kaçıyor, çoğu zaman sabahları midesi bulanarak uyanıyordu. Buz gibi suyla sıcak koyu kahve içerek ilk vardiyası bitene kadar durumunu biraz olsun toparlıyor ve sonra da zar zor, ormandaki çadırına kadar yürüyüp öğleden sonrayı uyuyarak geçiriyordu.

Angelene ve Talmadge sahilde küçük bir pansiyonda kaldılar. İki yatağın ortasında maun ağacından bir komodin ve içi toz tutmuş yapay süsen çiçekleriyle dolu bir vazo vardı. Geceleyin fareler duvarlarda ve döşeme tahtalarının arasında cirit atıyordu.

Gün içinde kumsalda ve ormanın içinde yürüyüşlere çıktılar. Ormanda, Angelene'in hayatında gördüğü ve yanlarında durarı önemsiz bir toz zerresine dönüştüren en yüksek ağaçlar –kırmızı sedir ağaçları– vardı. Sedir ağaçları, okuduğu kitaplardan öğrendiğine göre, binlerce yıl yaşayabiliyordu.

Akşamları pansiyonda öbür konuklar, pansiyoncu kadın ve onun yarı yetişkin oğluyla birlikte, pansiyoncu kadının kedileri masanın altında bacaklarına sürtünürken yemeklerini yediler. Bir akşam ev sahibesi yemekte yengeç yahnisi çıkardı. Yahni, büyük kâselerde, yahninin yanında çok iyi giden çıtır Fransız ekmeğiyle birlikte sunuldu. Yahninin sunuluş şeklinden ve miktarından bunun oralarda sıradan bir öğün olduğu anlaşılıyordu. Fakat sıradan olması lezzetsiz olduğu anlamına gelmiyordu. Angelene ömründe böyle bir şey yememişti. Talmadge'ın dikkatle, fal taşı gibi açılmış ve uzak gözlerle bir kaşık dolusu yahniyi yiyişi Angelene'in aklında yer etti.

Angelene'in Talmadge'a dair pek çok hatırası vardı: Birlikte meyve bahçesinde çalışmalarının ve çalışmadıkları zamanlarda

normal hayatlarının konforuna gömülmelerinin; birlikte pazarda meyve satmalarının, erzak satın almalarının, Caroline Middey ile kadının öndeki sundurmasında akşam yemeği yemelerinin; günbegün paylaşarak büyüttükleri yalnızlığın, uzun sessizliklerin ve şakaların, kurdukları basit ama derin arkadaşlığın hatıraları. Fakat Dungeness Körfezi'ne yapılan bu seyahat hepsinden ayrı bir yerde dururdu; onun hatırası farklı bir kumaştandı. O seyahate dair her şey yepyeni olmasının yanı sıra insana heyecan veren ve duyguları harekete geçiren cinstendi. Üstelik, Angelene sonraları had safhada savunmasızlık olarak teşhis edeceği ve Talmadge'da da sezinleyeceği durumdan bitkin düşmüş vaziyetteydi: İkisi de evden uzaktaydılar. Kız adamın başka ağaçlarla, başka göklerle çevrelendiğinde, okyanusla çevrelendiğinde bambaşka bir hal alan çehresine sürekli bakmaktan kendini alamıyordu. Görmeden önce bu, yani okyanus, kızın gözünde bir efsaneden farksızdı. Kız, geceyi kendilerine ait olmayan odada geçirerek imkânsızı başardıklarını düşünmüştü: Beraberce bir yere gitmişler ve tamamıyla kendilerine ait olan bir deneyim yaratmışlardı. Başka birinin arazisine izinsiz girmek gibi bir şeydi bu. Neredeydiler? Meyve bahçesinin dışında. Tekrarı olmayacak bir deneyim yaşamışlardı. Sonraki yıllarda insanların balayılarından bu şekilde söz ettiklerini duyacaktı.

Tüm bu süre zarfında Della işten ve kumardan daha az para kazandı, ama para onun için fazla önemli olmadığından, bunu dert etmedi. Kâğıt oyunlarında daha açık konuşur olmuştu. Başlangıçta kızın ağzından dökülen laf kalabalığına şaşıran adamlar zamanla buna alışmış ve eğlenmeye başlamışlardı. Bazen, Della çok fazla içki içtiğinde halinden tavrından sarhoşluk derecesini kestirebilen adamlar kıza bir soru yöneltirlerdi ve bu kendisine aptalca geldiğinden kız soruyu duymazlıktan gelirdi; fakat sonra –muhtemelen bir saat geçtikten sonra– bir cevap verir ve kız orada yokmuş gibi davranmayan diğer adamların kafası karışırdı. Soruyu sormuş olan adam kahkahalar atarak bir saat önce sorduğu şeyi tekrar eder ve herkes kıkır kıkır gülerdi. Della bunun adamlar için bir eğlence kaynağı olduğunu anladığında (daha ilk akşamdan duruma uyanmıştı) öfkelenmiş, elindeki kartları masaya fırlattıktan sonra ayağa kalkmış ve masaya tükürmüştü. Yaptığı, kaba bir hareket serisiydi; adamlardan bazıları onu görmezden gelmekle yetinmişti, ama diğerleri şaşkınlıktan küçük dillerini yutmuş gibi kıza bakakalmışlardı. Hey sen, demişti, adamlardan biri çatılmış kaşlarla. Otur bakalım, Küçük Adam (içlerinden bazıları kıza Küçük Adam diye hitap ederdi) ortada köpürecek bir şey yok! Fakat kızın kalbi küt küt atıyordu ve içkinin yardımıyla açılabildiği enginlerde, zamanın ve uzamın çetrefilli dehlizlerinde, tam o

anda benliğine berraklık, adalet ve huzur duygusu katabilecek başka bir şeye ihtiyaç duyuyordu. Yanındaki adam içkisini şişeden içiyordu ve adam şişeyi ağzına götürmek için kaldırdığı sırada kız şişeyi onun elinden alıp boş gözlerle şişeye bakmaya başladı –adam da gözlerini kızın boş bakan gözlerine dikti– ve sonra şişeyi boynundan tuttuğu gibi masaya çarparak parçaladı. Muazzam bir gümbürtü koptu, kızın aklının hayalinin almayacağı bir sesti bu. Kız kahkahalarla güldü. Adamlar bir anda ayaklandılar; kimisinin yüzüne hayvani bir korku yerleşmişti. Kız –üzerine atılan ağlar misali– kendisine art arda yöneltilen hakaretleri ve talepleri algılayacak durumda değildi; tek yaptığı şişeyi önünde tutup bir öne, bir arkaya sallamaktı. Adamlardan biri öne atılıp elindeki şişeyi almaya çalıştığında, kız hızla adama doğru döndü. Adamın kolları, onu kucaklamak istercesine açılmıştı. Kız, büyük bir süratle ve maksatsız yere şişeyle adamın suratını kesti. Adamın derisini yakından görmüş ve gördükleri onu hem ürkütmüş, hem de tiksindirmişti. Aslında, kestiği yer adamın boğazıydı. Adam ellerini bir yaranın üstüne götürüyor, bir çekiyor ve kesik kesik gülüyordu. Sonra adam birden sandalyesine çöküverdi. Artık mekânda daha çok bağırış çağırış sesi duyuluyordu ve kıza yaklaşan adamlar üzerlerinde silah olmadığını göstermek istercesine ellerini kaldırmışlardı; ancak kız ne kadar sarhoş olursa olsun onların kendisini öldüreceğinden emindi. Koşa koşa yemekhaneden çıktı ve çadırına kadarki mesafenin yarısına varana dek elindeki kırık şişenin yerinde yeller estiğinin farkına varmadı. Ağaçların içine doğru koşmaya devam etti. Etrafını zar zor görebiliyordu. Adamlardan birinin peşinden gelip gelmediğini anlayabilecek durumda değildi –seslerini duymuyordu– fakat çadırına varmak üzereyken, durup eşyalarını toplamasının imkânsız olduğunu idrak etti. Yoluna devam etmek

ve sabah olmadan kendisini aramaya çıkacaklarla arasında mümkün olduğunca çok mesafe bırakmak zorundaydı. Acaba onu aramaya çıkarlar mıydı? Arayıp aramamaları, adamın yarasının ne kadar kötü olduğuna bağlıydı. Onu yaralamak gibi bir niyeti yoktu (yoksa var mıydı?), ama olanları o kadar da iyi hatırlamıyordu. Kestiği yer adamın kolu muydu, yanağı mıydı? Yoksa gerçekten ve kesin olarak adamın boğazını mı kesmişti? Ağaçların içinden paldır küldür koştu.

Güz sonlarında sığırtmaç tek başına, yanında atlar yokken, normal şartlar altında orada bulunmayacağı bir dönemde bahçeye geldi ve Talmadge'a kulağına bir şeylerin geldiğini söyledi: Della olduğu rivayet edilen bir genç kadın Idaho'da ürken atların kaçıştığı bir izdihamda yaralanmıştı. Sığırtmacın dediğine göre kendisi bizzat gidip kızı görmemişti, ama bunun Della olduğuna yönelik duyumlar almıştı. Clee çoktan kızın nekahet dönemini geçirdiği yere gitmişti; burası, Coeur d'Alene'in dışında kalan küçük bir hastaneydi.

Talmadge hemen gereken ayarlamaları yaptı. Angelene, Caroline Middey'nin evinde kalacaktı. Hayır, dedi Angelene, ben de seninle gelmek istiyorum. Adam onunla tartışmadı, kafası yerinde değildi. Pekâlâ, dedi.

Angelene, tam olarak niçin gitmek istediğini bilmiyordu. Doğru düzgün hatırlamadığı kadım bir taşra hastanesinde yüzü dağılmış halde görmeyi istediği yoktu. Ama sığırtmaç bu haberi kendisine verdiği sırada Talmadge'ın suratını görmüş ve onunla birlikte gitmeye mecbur olduğunu anlamıştı. Onu teskin etmek, gerektiğinde de korumak için.

Trenle Spokane'e kadar gittiler ve oradan atlara bindiler. Sığırtmaç da onlarla birlikte gelmişti. Hastaneye geldiklerinde,

sığırtmaç ile Angelene holde beklerken Talmadge kadını görmek üzere içeri girdi. Kül gibi bir suratla yanlarına döndüğünde gideli bir dakika bile olmamıştı.

O değilmiş, dedi.

Kereste kampından sonra Della kasabalardan uzak durdu ve ormanda yaşadı. Bir müddet herhangi bir hastalığı olmadan yaşadı, üstelik aklı da yerindeydi. En sonunda, ihtiyacı olan erzakları satın almak için bir kasabaya girdiğinde kızı bir gören yüzüne bir daha bakmadı (bakmış olsalar bile bunun sebepleri başkaydı) ve peşinden gelen hiç kimse olmadı. Parası tükendiğinde bunu da pek dert etmedi; nasılsa, ihtiyaç duyduğu her şey ormanda vardı.

Bela, kış mevsiminin suretine bürünmüş olarak yaklaşmaktaydı. Buna rağmen Della kasabaların güvenli ortamına sığınmayı aklından geçirmedi. Ormanın onu özümseyip içine alacağım düşündü kız; gelecek kendini gösterene kadar kendisini gözlerden ırak tutabileceğini.

Clee daha Coeur d'Alene'e gelmeden önce bahsi geçen genç kızın Della olmadığını biliyordu, çünkü onu, yani Della'yı, birkaç hafta evvel, Cascade Sıradağları'nın batı yamaçlarındaki Sultan Creek'in kuzeyinde bulunan ormandan çıkarken görmüştü. Kendisi ve adamlardan oluşan küçük bir grup Seattle'daki kış müzayedesinde satılmayan atların bir kısmıyla, kasvetli ve genellikle bomboş bir yer olan maden kasabasından geçiyordu. Adam, tek bir defaya mahsus olmak üzere omzundan arkaya, yer yer kar öbekleriyle kaplı yola baktı ve atların ötesinde duran, yirmi metre uzaktaki ağaçların içine girerek gözden kaybolan bir silüet gördü. Gözlerini açıp kapatmış ve kız yok olmuştu. Ama içgüdüleri ona gördüğü kişinin kızın ta kendisi olduğunu söylüyordu. Gerçekten o muydu? Bu herhangi biri olabilir, dedi kendi kendine. Ve bu mahlûk şapka takmamıştı, saçları kısacıktı. Benzinin solgunluğunu kafasından mı uydurmuştu? Ya da kambur duruşunu?

Birtakım şeyleri hayalimde canlandırıyorum, diye düşündü adam. Geçmişten çıkıp onu tekrar bulan bir kabahatten kaynaklanıyor olmalıydı bu. Yine de, adam bir suçunun kabahatinin olduğuna inanmıyordu.

Buna rağmen, Clee adamlardan ayrıldı ve mahlûğun izini sürmek için ormana girdi. Hiçbir şey bulamayacağını sanmıştı.

Fakat kız karşısında duruyordu (bu gerçekten de oydu) ve tam o sırada bir kucak dolusu çalı çırpıyı yere bırakmakla meşguldü. Clee atından indi ve hayvanı dizginlerinden tuta tuta kıza doğru yürüdü.

Fakat kız, sanki adam görünmez olmuş gibi davrandı ve ilk kaçamak bakıştan sonra onun kim olduğunu anlamadı. Yere çömelip ateş yakmaya koyuldu. Kavı tutuşturmayı beceremeyince adam öne çıktı ve yelek cebinden çıkardığı kibrit kutusunu kıza uzattı. Kız tek kelime etmeden kutuyu aldı.

Saçları, bahçe makasıyla dikkatsizce kırpılmış gibi kısacıktı ve hem yüzünde, hem de boynunda morluklar ve kabuk tutmuş yaralar vardı. Gözleri boş bakıyordu. Kız bir hastalığın pençesinde, diye düşündü adam.

Kasım başlarıydı ve hava soğuktu. İlk kar bir hafta önce yağmış, yerler insanın bileğine kadar çıkan bir örtüyle kaplanmıştı.

Kızın ayağında, topuk kısımlarına paçavralar sarılmış çizmeler vardı.

Adam ceketini çıkardı ve kızın omuzlarının üzerine koydu. Kız ceketi kabul etti, ona iyice sarındı ve ateşe daha çok sokuldu. Adam geride kalıp kızı seyretti. Güneş batmak üzereydi. Aklından, kızı kolundan tutmak –ya da bedenini çabucak bir bütün halinde yerden kaldırmak– ve onu doğruca kendi kampına götürmek geçti. Fakat birdenbire anladı ki –elbette– ona elini süremezdi.

Fakat onu bırakamadı da. Hava kararana dek yanından ayrılmadı.

Kız uyudu ve adam yemek bulmak için kasabaya döndü. Meyhanenin birinden sıcak sandviçler satın aldı ve bunları ormandaki açıklık alana getirdi. Yemeğin kokusuna uyanan kız

karnını doyurmak için kalktı ve sonra anında, yeniden uykuya daldı.

Adam atının yanına gitti ve kayışları çözerek çıkardığı bir battaniyeyi kızın üstüne örttü. Kendisi de eyer battaniyesine sarındı ve kızın yakınındaki bir ağacın dibine oturup sırtını ağaç gövdesine verdi.

Uyudu.

Sabah olduğunda kız gitmişti. Ateşi ayağıyla attığı toprakla söndürmüştü. Adamın ceketi ayaklarının dibindeki bir toprak yığınının üzerinde duruyordu.

Kulağına Idaho'daki kızla ilgili rivayetler gelince, aklından şunu geçirmişti: Bu kız o olabilir. Fakat kızı ormanda gördüğünde aklı başından gitmiş gibi bir hali vardı, adam yine de onun bir iş bulmuş olabileceğine, yeniden atlarla çalışmaya başlamış olabileceğine inanmak istemişti. Ama hastane yatağındaki kızı –iri, güçlü kuvvetli, kızıl saçlı olan genç kızı– gördüğünde hiç şaşırmamıştı.

Della'yı ormanda gördüğünü Talmadge'a söylemeyecekti.

Yaraya tuz basmak olur bu, diye düşündü.

Della yollara düşüp doğuya, dağların öte tarafına doğru ilerledi.

Gitgide artan yön duygusu kaybıyla doğuya doğru giderken aslında ayaklarının onu geçmişine götürdüğünün farkında değildi. Oraya geri dönüyordu, bilinçsizce. Tıpkı bir köpeğin kusmuğuna döndüğü gibi.

Kereste kampındaki işi bulmadan önce kısa bir dönem beraber yolculuk ettiği bir adam vardı. Konserve fabrikasında tanışmışlardı; adamın işi yerleri paspaslamaktı. Çok uzun boylu, incecik bir adamdı, uzun bir yüzü, ela gözleri vardı –diğerinden daha büyük ve yeşil, daha yuvarlak olan bir gözü camdandı– ve incecik, elle sarılmış sigarasını dudağından düşürmezdi. Adam ilk başlarda onunla konuşma girişiminde bulunmamıştı, kız sabahları onu gördüğünde kendi vardiyasından çıkıyor adamsa içeri giriyor olurdu. Onun uzun, ağır hareketlerle paspası yerde gezdirişini seyrederdi.

Aralarında geçen ilk sohbet balık bağırsaklarının insanın içini kaldıran pis kokusu üzerineydi. Her şeye siner, demişti adam. Saçlarına, giysilerine. Bazen o koku *benden* geliyormuş gibi hissederim. Adam kendi kolunu koklamıştı.

Buralardan gidiyorum, demişti adam bir gün. Kız, onun kendisiyle konuştuğundan bile emin değildi, fakat o sırada vestiyerde

onlardan başka hiç kimse yoktu. Kız başını sallamıştı. Sonra, sırf merakından sormuştu: Nereye gidiyorsun? Kuzeye, demişti adam. Seattle olabilir. Her durumda, iç kesimlere.

Bu kadarı Della için yeterliydi. Fabrikada çalışmaktan gına gelmişti. Ayrıldıktan sonra orayı bir daha hayatında görmeyeceğini kendisi de biliyordu.

İçgüdüleri onu yanıltmamıştı: Adam zararsızdı. Kızın niyeti onunla çok uzaklara gitmek değildi, ama nedendir bilinmez adamla birlikte at üzerinde yolculuk yapmak ona hiç de sevimsiz gelmemişti; adam bir katırla ve içinde üç beş parça eşyasının bulunduğu bir yük arabasıyla seyahat ediyor, kız da onun biraz uzağında, bir atın üzerinde yol alıyordu.

Bir gece ateşin karşısında otururlarken adam ona Oklahoma'ya, Teksas'a yaptığı yolculukları, oralarda karşısına çıkan insanları ve hayvanları anlatmıştı. Kendisi atlarla çalışmamıştı, ama onların bakımını yapmıştı ve muhtelif çiftlik işletmelerinde genellikle aşçılık yapmıştı. Kıza bitki kurtlarından, kum fırtınalarından ve akreplerden söz etmişti. Acaba kız hiç akrep görmüş müydü? Adamın hayatında yapıp yapabildiği en zevkli şey bir akrebi kalaylı bir kap parçasıyla öldürmek olmuştu: Hayvan uykudayken kalay parçasını göbeğine saplayıvermişti. Öldürmekle işim olmaz, demişti adam. Fakat o akrebi öldürdüğüm için kendimi kötü hissetmemiştim.

O gece Della rüyasında Michaelson'ı boğazı kesilmiş halde gördü. Adam dizlerinin üstüne çökmüştü ve boynunda kandan bir gerdanlık vardı. Adam, feci simasını ağaçlara kazımak istercesine ya da belki de, onu çepeçevre saran yıldız dolu gökyüzüne ağzı açık bakmak niyetiyle başını çevirdiğinde kopmak üzere olan kafası çok fazla arkaya gitti ve boynu kanla kaplı güdük bir parçaya dönüştü. Kız, rüyasında olaydan etkilenmiş ve dehşet içinde kalmıştı. Ödü kopmuştu.

Aylardan kasımdı ve yapılacak bir sürü iş vardı. Angelene elma bahçesinde Talmadge'a yardım ediyor ve akşamları adam köşedeki koltukta uyuklarken kendisi mutfak masasında ders çalışıyordu. Her zamankinden daha yorgun görünüyor, diye düşündü kız.

Della rüyasında soğuğu, karı gördü. Sonra birden uyanık olduğunu fark etti.

Artık açlık da hissetmiyordu. İnsan soğuğu kabullendi miydi, artık ona aldırış etmez oluyordu. Hatta ısınıyordu bile.

Arada bir yürüyordu, yürümediği zamanlarda yere sırtüstü yatıyor ve bulutlarla kaplı, yeşilimsi gökte kendisine çok yaklaşmış, parlaklığını kaybetmiş gibi görünen güneşe bakıyordu.

Sanki her yerden kahkaha sesleri geliyordu kulağına. Sonra birden bir ağlama sesi –feci, berbat bir ağlama sesi– duydu ve korktu.

Kahve isteyen, dedi Angelene ve masadan kalktı.

Noel yemeklerini yemişlerdi: Kestaneli tereyağı ve adaçayı sosuyla süslenmiş tavşan eti; kara lahana ve Brüksel lahanası; kuru üzümlü kabak ezmesi ve soğanlı ekmek. Kısık ateşte brendiyle pişirilmiş elmalar. Erikli pasta.

Ağzıma bir lokma daha atacak halim kalmadı, dedi Caroline Middey. Ama hepsi de, geç saate rağmen kahve içecekti. Kahve, diğerleri gibi etkilemezdi.

Angelene kahveyi hazır edene kadar, köşedeki koltuğuna çekilmiş olan Talmadge çoktan uyuyakalmıştı. Caroline Middey göz ucuyla adama baktı, sırıttı. Kadın masanın karşısında oturu-

yordu ve kendisi de masanın karşısına geçmiş olan kıza başıyla adamı işaret etti. İkisinin arasından kahve dumanları tütüyordu. Caroline Middey bir paketi açmakla meşguldü; kıza bir etamin seti satın alınıştı, ama bunun onun seviyesi için fazla usta işi olduğundan endişeleniyordu. Kızla birlikte kumaşlara göz gezdirdiler. Caroline Middey talimatlar içeren kâğıdı masanın üzerine yaydı, avuçlarıyla düzleştirdi. Boğazım temizledi. Dakikalar sessizlik içinde geçti.

Ah, göründüğü kadar zor değilmiş, dedi Caroline Middey.

Della dar ve yüksek arkalıklı bir yatakta korku içinde, bitkin, sıcaklamış halde uyandı; ayakları, duvara gömülü bir şöminede gürül gürül yanan ateşin yakınındaydı. Kız, ter içindeydi ve kendini doğrultup oturmaya çalıştığında başına bir ağrı saplandı. Yavaşça arkaya yaslanıp bedenini tekrar yastık yığınlarının üzerine bıraktı.

Bakın hele, kimler uyanmış, dedi bir kadın. Della'nın, mütevazı atkısından rahibe olduğunu anladığı kadın kızın yanına bir tabure çekip oturdu ve elini, kızın ilk başta şaşkınlık ve mahcubiyetle düşündüğü gibi tutmak için değil, nabzına bakmak niyetiyle kendi elinin içine aldı. Rahibe kısacık süren bir tebessümün ardından gözlerini odanın ortasındaki bir noktaya dikerek Della'nın bedeninde akan kanın kuvvetini anlamaya çalıştı.

Yaşayacaksın, dedi kadın en sonunda ve Della'nın kolunu yeniden örtülerin üzerine bıraktı. Eline hafifçe vurdu ve ayağa kalktı. Kadının dokunuşu, bir çandan gelen yankı sesleri misali, Della'nın teninde uzunca bir süre titreşip durdu.

Dışarıda fırtınalar koparken ve kış yavaş yavaş etkisini kaybederken Della yüksek arkalıklı karyolada yattı. Kulübe aynı zamanda hastane olarak da kullanılan bir ileri karakoldu. Dağ

geçidinin yükseklerinde kızınkine benzer vakalarla ilgilenmek için kurulmuştu. Gelenler, dağları aşmaya çalışan, ancak çoğu zaman olumsuz hava koşulları yüzünden girişimleri başarısızlıkla sonuçlanan insanlar olurdu.

Odada kızla birlikte nekahet dönemini geçiren iki kişi daha vardı: Bir tanesi bacağını kırmış bir avcı, diğeriyse Seattle'da bulunan kocasına kavuşmak için dağ geçidini aşmaya çalışan, ancak kar fırtınasına yakalanan genç bir kadındı. Hamile olan kadın rahibeler kendisini bulana kadar iki gün karların içinde kalmıştı. Düşük yapmıştı.

İkizdi, demişti rahibe gizlice.

Sıkış sıkış bir odada hep birlikte kalıyorlardı ve rahibeler de odanın iki ucunda uyuyordu. Duvarlar, koyu renkli ahşapla kaplıydı. Ateş sürekli gürül gürül yanıyordu. Rahibeler –üç kişiydiler– ateşi, varlığından mahrum kalmaları halinde hepsinin sonunu getirecek bir hayvanı beslermişçesine besliyorlardı. Ve bu, bir bakıma doğruydu da.

Hastaları koyu renkli bir et suyuyla besliyorlardı.

Della mekândan ayrılmaya çalışmanın nafile bir çaba olacağının farkındaydı: Pencereler kardan bembeyazdı ve üstüne üstlük, kendisi de henüz bir başına hayatta kalabilecek kadar güçlenmemişti. Et suyunu içti, rahibelerin onu dürtüp kaldırmasına ve banyo yaptırmasına ses çıkarmadı, avcının horlamasını ve genç annenin karanlıkta sessizce ağlayışını dinledi.

Della, diğer herkes gibi, bu dönemin sona ermesini beklemekten başka çaresinin olmadığını biliyordu. Buradaki bütün mesele zamanla kavgaya tutuşmakta değil, onun kendisinin üzerinden akıp gitmesini beklemekti. Sabır, öğrenilmesi en zor şeydi. Kız en sonunda uyudu.

Şafak sökmeden önce dualarını eden rahibelerin alçak perdeden seslerini duydu: Kulağına, kadınların onunla, avcıyla ve anneyle konuşurken kullandıklarından farklı bir ses gelmişti. Kiminle konuşuyor olabilirlerdi? Tanrı, diye anımsadı kız. Ve sonra tekrar uykuya daldı.

Della şubatta hastaneden çıktı ve erzak getirmek için hastaneye uğramış olan bir dağcı-satıcı grubuna katıldı. Adamlar kıza, yolun onları kuzeyden sonra doğuya götüreceğini ve North Cascade Dağ Geçidi'ni aştıktan sonra, Okanogan'ın batısındaki maden kasabası Mazama'ya gideceklerini söyledi. Şayet, onlara katılmak istiyorsa, Della'nın da başlarının üstünde yeri vardı.

Adamlarla birlikte at üzerinde dağ geçidinin içlerine kadar ilerledi. Soğuk ve buz gibi hava, yağmurlu ya da karlı amansız günler kızı neredeyse hastaneden ayrıldığına pişman etmişti. Fakat sonuçta halinden hoşnuttu; o yerden, gürül gürül yanan ateşten, rahibelerin dua seslerinden uzaklaşmalıydı. Salim kafayla düşünebilmek için kendini yeniden açıklıklara atmak zorunda kalmıştı.

Zaman zaman kendisinin ve dağcıların –onun dışında üç kişi daha vardı– katırları çekerek kayaların üzerinden geçirmesi, onlara dil dökmesi ve hayvanları zorla sarp, kaya bloklarıyla kaplı vadilerden yukarı çıkarmaları gerekiyordu. İlk başta maceralar onu çabucak canından bezdirdi ve tekrar hastalanacağı korkusuna kapıldı, fakat zamanla gücü kuvveti yerine geldi. Yola çıkamadıkları ve üstü kapalı yük arabasında kalıp tenekelerden konsantre süt içip, mısırlı biftek ve kraker yiyerek oturdukları tek bir şiddetli kar fırtınası olmuştu. Fakat ondan sonra, fırtınayı

izleyen günlerde dağ geçidinin en yüksek noktasına erişmiş ve daha alçak rakımlara inmeye başlamışlardı. Hava sıcaklığı yükselmiş ve havayla birlikte topluluğun morali de yükselmişti. Artık dağların öbür tarafına geçmişlerdi ve yolculuğun en zor kısmını geride bırakmışlardı.

Mazama'ya geldiklerinde, kız, dağcılardan ayrıldı ve diğerleriyle, yani madencilerle, at üzerinde Winthrop'a inmeye koyuldu. Feci bir yağmur vardı, kız sürekli ayak bileklerine kadar çamura batıyordu.

Buralar hep böyle midir, diye sormuştu adamın tekine.

Adam kıza bakıp gülmüştü.

Orman, kamp kurulamayacak kadar ıslak olduğundan, Della gündelik işlerini yapması karşılığında kocası dağın yukarısında çalışan bir kadının samanlığında uyuyordu.

Ve sonra hava ısındı, kız da yeniden yollara düştü.

İlkbaharın başlarındaki, fakat karların erimesinden önceki (Della, Twisp'in güneyine gelmiş olsa da hâlâ Methow Vadisi'nde bulunuyordu) günlerdi. Kız varla yok arası kasabadaki küçük, yıkık dökük bir dükkândan çıkarken Michaelson'ın sokaktan aşağı yürüdüğünü gördü.

Adam onu görmedi. Kız, yüksekçe yerden aşağı atlayıp binaların arasında kalan dar bir sokağa indi ve onu seyretmeye koyuldu. Adamın elleri kelepçeliydi ve ikisi önde, biri arkada olmak üzere beraber yürüdüğü adamlarda kanun adamı ya da ödül avcısı tipi vardı. Bir tanesi kibirli bir üstünlük taslayarak yürüdüğü halde, diğer ikisinin alçak gönüllü, hatta hafiften mahcup bir hali vardı.

Kız, Michaelson'a bakakalmıştı. Adam ona hem tanıdık hem de başkalaşmış gibi gelmişti. Sakin bir ruh halinde olduğunu anlaması için adamı bir dakika gözlemlemesi yetmişti. Üzerinde

bir yerlerde uzun süre saklanmış insanların hali vardı: Rengi sararmıştı ve suratı siyah beyaz fırçamsı sakallardan oluşan gri bir tabakayla kaplıydı. Kızın aklına onun temiz tıraşlı olma konusundaki takıntısı geldi. (Bir keresinde, heyecanlı bir evreden geçerken, adam vücudundaki bütün tüyleri tıraş etmiş, birkaç kız da ona yardım etmişti.) Şimdiyse, yürürken gözlerini kısmış etrafına bakıyor ve orasına bir kramp girmiş gibi iki elini böğrüne bastırıyordu. Sonra birden ellerini çekti, yüzünü buruşturdu ve yürümeye devam etti.

Kız, arada biraz mesafe bırakarak onları takip etti. Birkaç sokak sonra Michaelson ve adamlar karakol ya da adliye binası olması kuvvetle muhtemel başka bir binaya girdiler. Della oraya yarım sokak uzaklıktaki bir yükseltinin üzerine çıkıp bir dükkân vitrinine bakıyormuş gibi yaptı.

Yükseltinin öbür ucundaki sallanan bir sandalyede oturan kurbağa gözlü ihtiyar adam, hele şükür, gittiler dedikten sonra yere tükürdü. Epeydir bu ilçenin namusunu kirletiyordu, dedi adam. Kanun adamlarının duruma uyanmasının ve adama dikkat etmesinin zamanı çoktan gelmişti...

Ne yapmış ki, dedi Della.

Adam küçük bir kahkaha attı. Ne *yapmamış* ki, desen daha doğru olacak.

Della, bir dakika sonra ilgileniyormuş gibi yapmak için şunları söyledi: Adama şimdi ne yapacaklar?

Yaşlı adam göğüs cebinden enfiye tabakasını çıkardı. Son duyduğuma göre Chelan'a göndereceklermiş. Umarım oradan da cezaevine...

Sonraki üç gün boyunca kız kasabaya gidip durdu. Kendi kendine oraya öteberi almak için geldiğini söylese de, aslında

haberlere kulak kabartmakla meşguldü. Kurbağa gözlü adam dedikoduyu vermişti: Michaelson'ı cuma treniyle Chelan'a göndereceklerdi.

Cuma treniyle Chelan'a gönderecekler.

Mevsimin buna imkân vermeyecek erken bir vaktinde bulunmalarına ve havanın soğuk olmasına aldırmadan balık tutmaya gitti. Bir şeyler yapmak zorundaydı: Hem karnı açtı hem de zihnini dağıtmaya ihtiyacı vardı.

Uçları kesilip çıkarılmış yünlü eldivenleri berbat haldeydi ve parmakları şişmiş ve nasır tutmuştu. Kancayı kurtçuğun karnına geçirerek yemi oltaya taktı. *Cuma treniyle Chelan'a gönderecekler.* Güneye inmek, tekrar ağaçlarda çalışabileceği bir iş bulmak niyetindeydi. Belki de ondan sonra sahil tarafına geçerdi. Birden aklına konserve fabrikasının mide bulandırıcı kokusu geldi.

Kereste kampını ve orada başına gelenleri hatırlayınca korkudan içi bomboş kalmış gibi hissetti; elindeki işi bıraktı ve hiçbir şey yapmadan öylece ayakta durdu. Gözlerini karşıya, nehrin yer yer karla kaplı öte kıyısına dikti.

Olta ipini fırlattı. Yemin bir *pat* sesiyle soğuk suya düşmesiyle görüş alanı daraldı ve dans eden sulardan başka hiçbir şeyi görmez oldu. Suya düşen ışıktan başka bir şey görmez oldu.

Cuma treniyle Chelan'a gönderecekler.

Üzeri incecik bir kırağı tabakasıyla kaplı küçük göle yürüdü. Baldırlarına kadar ayaklarını, etini ve kanını hissizleştiren suya girdi; çizmeleri mahvolacaktı, ama çok geçmeden sakinleşti.

Chelan'a giderken binebileceği bir ata ihtiyacı olacaktı.

Zar zor yürüyerek sudan çıkarken, hayır, diye düşündü. Neden gidip onu görecekti ki?

Daha sonra, ormanın içinden yürürken, olabilir, diye düşündü.

Ertesi sabah fikrini değiştirdi: Chelan'a gitmeyecekti. Saçmalıktı bu, hiçbir mantığı yoktu.

Ama yine de adam bir türlü aklından çıkmıyordu. Yoldan aşağı yürürken suratında beliren o tuhaf acı çekme ifadesini unutamıyordu. Acaba kendisi saklandığı yerden çıkmış ve onun karşısına dikilmiş olsaydı, onu hatırlayacak mıydı? Adama ne söyleyecekti? Adam ona ne söyleyecekti? Ve kendisi ona nasıl bir karşılık verecekti?

Karanlıkta sünger yatağına uzanmıştı ve normalde bir şey düşünemeyecek kadar çok üşüyor olması gerekirdi, ama yarı bilinçli bir halde adam için hayatı boyunca hissettiği türlü türlü olguyu zihninde toparlamaya girişti. Korku; fakat bunda şaşılacak bir şey yoktu. İpler onun elindeydi. Ve tıpkı hakkında bir takım şeyler duydukları Tanrı gibi, adamın da yapıp ettiklerinin ardındaki sebepler çoğu zaman hikmetinden sual olunmaz nitelikteydi. Jane ve Della kampa ilk geldiklerinde öbür kızlardan bir sürü hikâye dinlemişlerdi: Kimi zaman Michaelson'ın tek istediği uyumaktı; bazen de, kendisi için özel olarak hazırlanmış yemekleri yemek ve ön bahçedeki koltuğunda, kollarını bacaklarını ısıtan güneşin altında kıpırtısız şekilde uzanmak ya da sekiz yüz metre uzaktaki derenin önünde, saatler boyunca ayakta durup kafasındaki düşünceleri evirip çevirmek isterdi. Ya da günlerini yatakta tek başına geçirirdi. Gözdesi olan kızlar vardı ve arada bir, bu sakin haller sırasında onları yanına çağırırdı. Kızlar gereken şekilde hazırlanıp adamın odasına gönderilirdi. En beğendiği kız, adamın odasındayken onunla birlikte uyur ya da şarkılar söyler, okuması varsa adama kitap okur ya da onu severdi. Fakat çoğu zaman, böyle bir ruh halindeyken adamın canı sevmeyi ya da sevilmeyi değil, sadece odada bulunan bir başkasının varlığını arzulardı. Birtakım rivayetler vardı: Bir kızı, başka bir kızın avucunun

ortasına iğne batırmaya mecbur etmişti; bir kızı sigarayla öteki kızın dirseğinin içini yakmaya zorlamıştı. Fakat genellikle odadaki kız –artık adam her kimi seçmişse– yatakta onun yanında oturup başına dokunur ve adam uyurken de yanından ayrılmazdı.

Onların, yani kızların, kendilerini asıl hazırladıkları dönem, adamın kanının kaynadığı ve uyku uyumayıp evde volta attığı, sanki arkasından azgın köpekler kovalıyormuşçasına koşarak kendini dışarı attığı zamanlardı. Adamın planlarıyla projelerinin gündeme geldiği, eve akın akın erkek çeken ve kızların kostümlerini giyindiği, içkiyle dansın da eksik olmadığı büyük çaplı ev içi eğlencelerin düzenlendiği dönemlerdi bunlar. Ve araziyle ev adama dar geldiğinde, Michaelson yanına birkaç adamını alıp ortadan kaybolur ve iki-üç gün ya da daha uzun bir süre dönmezdi. Çoğu zaman oradan kaçmış bir kızı geri getirmek için iz peşinde olurlardı. Kızın ne zaman kaçtığının bir önemi yoktu: Bazen Michaelson'ın haletiruhiyesi ona beş yıl önce ortadan kaybolan bir kızı aramasını –kırsal bölgenin altım üstüne getirmesini– emrederdi. Adamlar çekip gittiğinde ortalığı çekip çeviren bir genç kız vardı. Adı Ellie'ydi; kız aynı zamanda aşçı ve revir sorumlusu olarak da çalışırdı. Genel anlamda kötü biri sayılmazdı, ama bir keresinde Michaelson yokken kaçmaya çalışan bir kızı derileri soyulana kadar kırbaçlamıştı. Ellie on beş yaşındaydı, ama Della'nın gözünde orta yaşlı bir insandan farksızdı.

Michaelson bir kez olsun Della'nın özel biri olduğunu aklından geçirmemiş, ona alıcı gözle bakmamış ya da diğer kızlardan daha farklı muamele etmemiş olsa da Jane onun gözdelerinden biriydi. Adam Jane'i özel odasına götürüp onunla baş başa kaldığında Della olup biteni öğrenmek isterdi: Peki, orada sana ne yapıyor? Onunla konuşmamı istiyor, derdi Jane. Hepsi bu. Ona neler anlatıyorsun, diye sorardı Della. Jane omzunu silkerdi.

Oradan buradan konuşuyorum işte, derdi. Konuşma konuları uyduruyorum. Della önce bunun eğlenceli olduğunu düşündü, sonra kızı bir endişedir aldı. Michaelson, Jane'in yalan söylediğini anlarsa ne olacaktı? Fakat bu, genel anlamda zararsız bir şeye benziyordu: Michaelson'ın kızı kendisine saklamayı istemesi ve ondan kendisiyle konuşması dışında başka şey beklememesi, aynı zamanda Jane'in sadece konuşmakla yetinmeyecek öteki adamlardan kurtulması anlamına da geliyordu. Ve böylece Della, Michaelson'ın kıza olan ilgisine şükretmeye karar verdi.

Fakat sonra, bir gün Jane üstünü çıkarırken göz ucuyla baktığında kızın kalçasının iç kısmında arka arkaya birkaç tane kusursuz düzgünlükte açılmış, daire biçiminde iz olduğunu gördü. Kızarmış, koyu mor rengini almış ve şiştiler. Bu da ne, dedi Della, oysa kalbi çoktan bunların neye karşılık geldiğinin bilgisiyle deli gibi atmaya başlamıştı. Öbür kızlarda da bunlara benzer yara izleri görmüştü: Sigara yanıkları. Ve sonra Della'mn inanamadığı bir şey oldu: Jane ona yalan söyledi. Onlar böcek ısırığı, dedi Jane ve gözlerine rol kesen insanların bakışı yerleşti. Bunlar böcek ısırığı değil, dedi Della. Sigara yanıkları. Onun sigarasının. Ama Jane cevap vermedi ve Della'mn kalbi daha da sert çarpmaya başladı.

Bu gece ne yaptın, diye sorardı Della ona ve Jane de şunları anlatırdı: Ona bir şarkı söyledim. Ya da: Ona bir hikâye okudum. Elinin arkasında ya da boynunda görülmemesi imkânsız bir yanık olurdu. Saçları dökülmeye başlamıştı.

Ve sonra bir gün koridordan aşağı yürürken Della, o sırada kapısı kapatılmakta olan bir yatak odasımn önünden geçti ve Michaelson'ı çıplak sırtı ona dönük vaziyette bir yatakta çırılçıplak yatarken, adamın hemen arkasında oturan ve aynı şekilde çıplak

olan Jane'i bedeniyle adamın üzerine kapanırken gördü. Üstü çıplak bir adam kapıyı kapatıyordu.

Peki, bundan sonra Della nereye gitti? Elbette, görevlendirildiği odaya gitmeyip –ve daha sonra bunun için cezalandırılacaktı– kendini dışarı attı ve ahıra girdi; oradayken öfkeden kudurmuş bir halde dişlerini duvara asılı duran eyerlere geçirdi, samanları yedi ve kendi saçlarını çekti. Hastalanana kadar gözyaşı döktü.

Michaelson'dan nefret ediyordu. Peki, nefret de ne demek oluyordu? Onun ölmesini arzulamakla bir tutulacak bir duygu olmasa da, buna hiç aldırış etmeyeceği ortadaydı. Nefret, onun hiç doğmamış olmasını arzulamaktı. Ve benzer sebepler dolayısıyla Jane'den de, kendisinden de nefret ediyordu.

Bütün dünyadan nefret ediyordu.

Michaelson meyve bahçesine geldiğinde ve Jane de onu gördüğünde (kendisi, Della ve sepetinde duran bebek daha yolunda gitmeyen bir şeylerin olduğunu anlamadan tarlanın ortasında kalakalmışlardı) Della'ya kanyona geri dönmesini ve bebeği de deredeki, ona daha önce göstermiş olduğu yere koymasını tembihlemişti. Della işlerin bu noktaya geleceğini hiç düşünmemişti. Jane gözlerini, kayısı bahçesinin önünde durmuş kendisine el sallayan adamdan ayırmadan, dediğimi yap, diye konuşmuştu. Michaelson karşılarındaydı. Jane dümdüz bir sesle, cennete buluşuruz, demişti. Her şey yoluna girecek. Della'ya dediğini yapmasını ve sonra da patikadaki dönemecin yakınlarında, aletlerin durduğu gizli yerin yanında kendisiyle buluşmasını söylemişti.

Della kanyona geri döndü ve sözünü ettikleri yere geldi: Burası, suyun bebeğin boğulmasına yetecek derinliğe ulaştığı noktaydı. İçinde bebeğin bulunduğu sepeti kucağında tutarak dere kenarında durdu, ama sonunda bunu yapamayacağım anladı.

Bebeği yukarıdaki kulübeye götürdü. Sepetinden çıkardı. Onu kulübenin arkasında tepeye bakan sığ bir çukura yerleştirdi. Üzerine örttüğü çalı çırpının onun nefes almasını engelleyecek kadar çok sayıda olmamasına dikkat etti. Bebek ağlamaya başladı ve Della onu susturdu. Adam seni bulacaktır, dedi. Sesini çıkarma. Tepeden aşağı inerken boş sepeti havaya fırlattı ve sepet yaprak dökmeyen bir ağacın alçak dallarına takılıp kaldı.

Della buluşmak için sözleştikleri yere vardığında Jane çoktan meşe ağacının en büyük dalına oturmuş bekliyordu. Bunu daha önce kendi aralarında tartışmış olmalarına rağmen, sen ne yapıyorsun, dedi Della. Bir kez daha, Della'nın işlerin bu noktaya gelebileceğine ya da Jane'in planını nihayete erdirebileceğine ihtimal vermediği ortadaydı. Nasıl olup da, sürekli plan yapan ve bunları tamı tamına uygulayan Jane'den kuşku ettiğini kendisi de anlamamıştı. Jane, günün birinde Michaelson'ın onları almak için gelmesi durumunda kendisini öldüreceğini söylemişti. Della hep bunun yalnızca lafın gelişi söylenmiş bir şey, bir mübalağa olduğunu düşünmeyi tercih etmişti. Della incecik bir sesle, kaçarız buralardan, demişti, fakat Jane kaçmayı istemiyordu. O bizi bulur, demişti. Bir daha oraya dönmek istemiyorum, hayatta dönmem. O gün değil, ama daha önceki günlerden birinde uyudukları kulübede odanın karanlığında şunları söylemişti: Biz bu hayatta lanetlenmiş insanlarız. Söylediklerinde bir nakarat tınısı vardı: Biri bunu Jane'e söylemiş olmalıydı ve kız da bunu tekrar ediyordu.

Della, onun kendi anneleri hakkında anlattıklarından çıkarabildiği kadarıyla Jane'in başka bir hayata ve cennete inandığını biliyordu. O hayatın ayrıntıları yeterince net değildi. Gelgelelim, belirli bir aşamaya gelindiğinde Jane –halihazırda içinde bulunduğu yaşamdan hızlı bir ayrılış vaat etmesi koşuluyla– öteki hayata geçmeye hazır duruma gelmişti.

Yaptın mı, diye sordu Jane, ama Della'mn gözlerine bakamadı. Della'nın bebeği suda boğup boğmadığını öğrenmek istiyordu. İpi, yani ilmeği, elinde tutuyordu. İlmeği boynuna taktı, sonra çıkardı. Düzeltip tekrar başından geçirdi. Sarsak hareketlerle. Önceden tasarladıkları çivi sisteminin (ağaç gövdesinin arkasında bir sıra halinde çakılmış çiviler vardı) yardımıyla ağaca çıkmış olan Della şimdi dalda ablasının yanında oturmuş, ter döküyor ve kendi ilmeğini elinde sıkı sıkı tutuyordu.

Della ona bebeğe kıyamadığım anlatacaktı.

Kanyonun ağzında bir hareketlenme oldu. Adamlar geliyorlardı.

Konuştuğumuz gibi, dedi Jane. Hadi, şimdi yap, Della.

Jane...

Fakat Della'mn ağzım açıp ona cevap vermesine kalmadan Jane daldan aşağı düştü.

Kız, komşu kasabadan bir at çaldı –gece bir meyhanenin önünde duran atı çalmak çocuk oyuncağıydı– ve ertesi sabah, gecenin hatırı sayılır bölümünü at üzerinde geçirdikten sonra eyer çantalarında bir geyik etli sandviçle bir mendilin içine dikilmiş ve iç ceplerden birine sokulmuş bir sürü banknot buldu.

Chelan'a geldiğinde atı kasaba marketinin önünde bağlı halde bıraktı; orada durursa, birileri o gün ya da ertesi gün mutlaka hayvanın farkına varacaktı. Kendisi bir daha atın yanına yaklaşmayacaktı. Bakkaldan yeni giysiler ve bir şapka satın aldı. Saçını kestirmek için berbere gitti. Hastanede onu tıraş ettikleri halde, saçları o zamandan beri bayağı uzamış ve neredeyse omuzlarına kadar gelmişti.

Ne yapacağını bilemez gözlerle bakan berbere, kes gitsin, dedi.

Mahkemenin karşı sırasındaki bir kahveye oturup bir eylem planı tasarlamaya koyuldu. Acaba mahkemeye girmesi ve adamla görüşme talep etmesi mi gerekirdi? Fakat onu içeri alıp adamla görüştürseler bile, ona ne söyleyecekti ki?

Kahveden çıktıktan sonra mahkeme binasının etrafında bir tur attı. Bir şeyler arıyormuş gibiydi. Arka tarafta, hiç kuşkusuz mahkûmlar için düşünülmüş, etrafı parmaklıklarla çevrili büyük bir avlu vardı ve bunun ötesinde, geniş bir alana yayılmış çıplak

ve çorak bir tarlanın bitiminde orman başlıyordu. Uzaklarda yüksek dağların etekleri seçiliyordu.

Della golf pantolonlu ve kasketli, hepsi de ona arkaları dönük şekilde duran bir grup oğlana rastladı. Kız onları seyrederken çocuklardan biri yüksek çitlerin üzerinden içeri bir nesne, yani kahverengi bir gazoz şişesi, fırlattı.

Della'mn kendilerini seyrettiğini fark ettiklerinde, içlerinden bazıları kızın onları kovalamak niyetinde olmadığını anladıkları ana kadar kaçıştılar. Bir tanesi kıza dönüp şunları söyledi: Bazen onlardan biri (kız, çocuğun el kol hareketlerinden mahkûmları kastettiğini anlamıştı) eline bir şişe geçirir ve kavgaya tutuşurlar. Şişeyi kullanırlar, yani ondan bir bıçak yaparlar. Çocuk sırıtıyordu. Bir keresinde böyle bir şey olmuştu. Erkek kardeşi görmüştü, eliyle başka bir oğlanı işaret etti.

Olay çıkmayınca –avluda tek bir mahkûm bile yoktu– çocuklar dağılıp uzaklaştılar.

Ama kız orada kaldı ve uzun bir süre avlunun ve çitlerin çevre uzunluğunu inceledi. Gitmeden önce yerlere bakındı ve bulabildiği her şeyi –taşlar, sopalar, diğer katı atıklar– çitlerin üzerinden avluya fırlattı. Ve sonra da arkasına hiç bakmadan oradan uzaklaştı.

Neredeyse en başından beri ya da Jane ile birlikte yaşadıkları hayattaki anımsayabileceği en uzak geçmişte, Della hep Jane'in talimatları doğrultusunda hareket etmişti. Jane orkestra şefi, Della onun takipçisiydi. (Bunun öncesi annelerinin yanında oldukları dönemdi ve Della aslında bunun da karanlık bir dönem olduğunu bildiği halde –anneleri hastaydı ve mutsuzdu– bunlar aklında aydınlık günler olarak kalmıştı.) Ancak Jane öldükten sonra, Della kendi başının çaresine bakmayı öğrenmişti. Devi-

nimleri çoğu zaman hayatta kalma istenci tarafından belirlenirdi: Şu yoldan git; burada uyu; şunu ye, bunu yeme. Bu insana ya da hayvana dikkat et; şu insan ya da hayvan zararsız. Bugün paraya ihtiyacın yok; bugün yemek satın almak için para kazanman lazım, yoksa açlıktan öleceksin.

Şimdiyse, Michaelson'ı yolda gördüğünden beri içinde duran bir şey –aktif olmayan bir şey– uyanıvermişti. Onu arkadan itivermişti. Bir at çalmış, onunla Chelan'a gelmiş ve ayakları onu hapishaneye götürmüştü; bunların hepsi de bir içgüdünün sonucunda gerçekleşmişti. Bir şey yapmaya hazırlanıyor, fakat bunun ne olduğunu kendisi de bilmiyordu. Onu genel hatlarıyla görebiliyordu, ancak bu şey ona kendisini tam olarak göstermiş değildi. Hapishaneye adamla konuşmak için gittiğini sanıyordu, hepsi bu kadardı. Fakat oğlanları çitten içeri nesneler atarken gördüğünde yapacağının ne olduğunu anlamıştı: Sanki kısa süreliğine bir kapı aralanmış ve olabilecekleri görmüştü.

Ertesi gün mahkeme binasından içeri girdi. Yüksek tavanlı, içinde uzun bir bankonun bulunduğu yazıhaneye adımını attı. Genç bir adam bankonun arkasında oturmuş çalışıyordu. Adam başım kaldırıp, ilgili gözlerle kıza baktı.

Size nasıl yardım edebilirim?

Kız, kısacık bir an düşünüyormuş, laflar ağzından çıkmadan önce söyleyeceklerini gerçekten kafasında tartıyormuş gibi yaptı. Paltosu katlanmış halde kolunun üzerinde duruyordu; şapkası elindeydi.

Biriyle konuşmak istiyorum. Geçen sonbahar bir adam öldürmüştüm ve teslim olmaya geldim...

Coeur d'Alene'deki genç kızın Della olmadığı, Talmadge'ın oraya kadar gittiği ve umutlarının boşa çıktığı haberi meyve bahçesine uğrayan adamların arasında yayıldığında, içlerinden bir tanesi ilkbaharda Talmadge'ın yanına gelmiş ve evvelki senenin yaz mevsiminde Della'yı Yakima Vadisi'nde kiraz toplarken gördüklerini söylemişti. Kız tekrar oraya gidebilir, demişti adam; gelecek hasatta onu bulmak için gözlerini dört açacaklardı.

Yakima Vadisi çok uzak değil, diye düşündü Talmadge. Belki kız işe geri döner –elbette kiraz toplamak için değil (henüz bunun için çok erkendi), ama kıştan çıkan ağaçların bakımını yapmak için geri dönebilir– ve yukarı çıkıp onları ziyaret edebilirdi. Fakat kız bir türlü gelmeyince aşağı gidip onu araması gerektiğini düşündü. Yanına katırı alacak ve kızı, adamın onu en son gördüğü yerlerde arayacaktı. Richardson Çiftliği: Bahsi geçen yerin adıydı bu. Talmadge onun kiraz toplamayı nereden öğrendiğini ve bu işten hoşlanıp hoşlanmadığını merak etti. Sonra birden aklına geldi: Kız onu gördüğüne sevinmezse ne yapacaktı? Hatta, varlığıyla onu utandırması bile olasıydı. Önceleri gitmene izin vermem gerektiğini düşünmüştüm, diyecekti ona, ama şimdi farklı düşünüyorum. Kendi kafasında, kem küm etmeye başlamadan önce onunla yapacağı konuşmada en fazla

buraya kadar gelebilmişti. Sonrasında söyleyebileceklerini kendisi de bilmiyordu.

Bunları Caroline Middey'ye de anlattı. Acaba katırına binip aşağı inmesi ve kızı araması gerekir miydi? Her zamanki gibi adam kendisine bunu sorduğunda kadın hiçbir şaşkınlık ifadesi göstermedi. Sanki insanlar ona hayatının her gününde bu gibi sorular yöneltiyormuş gibi davrandı: Ciddi sorular, saçma sorular. Ve adam da bunun doğru olduğu, kadının hayatının bu gibi sorulardan, yani insanların, en kırılgan hallerinde kadına yöneltmek zorunda kaldıkları sorulardan meydana geldiği kanaatine vardı.

Adam bunu kendisine sorduğunda Caroline Middey sundurmada fasulye ayıklamakla meşguldü. Kadının üzerine meseleyi enine boyuna düşünüyormuş gibi bir hal geldi.

İyisi mi sen otur oturduğun yerde, dedi kadın en sonunda. Kendisi buraya gelip seni görmek isterse zaten gelecektir.

Biliyorum, dedi adam.

İyi güzel de, cevabı biliyor olsaydın bana sormazdın. Neden bana sordun ki?

Adam cevap vermedi.

Seni görünce kızın birdenbire bütün o geçimsiz hallerini bir kenara bırakacağını mı sanıyorsun? Seni görünce o çocuğa karşı sorumluluklarını hatırlayacağım mı sanıyorsun?

Onun öldüğünü sanmıştım, dedi adam.

Şimdi, sessiz kalma sırası kadındaydı.

Biliyorum, dedi kadın. Senin neler hissettiğini biliyorum. Ama onun peşinden gitmen hiçbir şeyin daha iyiye gitmesini sağlamayacak. Yerini yurdunu biliyor. Hani, derler ya, hele bir kurtlarını döksün, ondan sonra gelsin. Seni görmesi olayı daha da karmaşıklaştırmaktan başka bir işe yaramayacak.

Fakat nihayetinde, adam onun dediklerini kale almadı ve katırını alıp Yakima'ya gitti. Kızın orada kiraz toplarken son kez görülmesinin üzerinden iki yıl geçmişti ve adam çiftliğe vardığında ağaçlar işçi kaynıyordu. Çiftlik sahibi Della Michaelson adındaki bir kadından haberinin olmadığını, verilen tarifle eşleşen biriyle karşılaşmadığını söyledi. Adam özür dilercesine, oradan gelip geçen bir sürü insanın bulunduğunu söyledi. Yine de, Talmadge'ın kendi başına ağaç sıralarının arasında istediği kadar dolaşmasına izin verdi ve akşam olduğunda onu ailesiyle birlikte yemek yemeğe davet etti.

Ertesi günün öğleden sonrasında Talmadge, Caroline Middey ve Angelene, Caroline Middey'nin evinde, içeride ve masanın başında oturuyorlardı. Akşam yemeğini bitireli az bir zaman olmuştu ve Caroline Middey sofrayı toplamıştı. Masanın karşısında otururken Talmadge'ın, Richardson Çiftliği'nden getirdiği bir kâse ceviz ortada duruyor ve yediklerinin kabuklarını bir kese kâğıdına atıyorlardı.

Bunları nereden buldun, dedi Angelene durup dururken.

Kasabadan, dedi Talmadge ve söylediğine kendisi de bir anlam veremeden bir ceviz daha kırdı. Gözlerini odanın bir köşesine çevirdi.

Angelene de, adamın neden bu kadar tuhaf davrandığını merak ederek gözlerini odanın köşesine dikti.

Caroline Middey ayağa kalktı ve kahve içmek isteyip istemediklerini sordu; kendisi biraz daha kahve yapacaktı.

Caroline Middey ertesi gün, Talmadge ile Angelene gittikten sonra, Talmadge'ın at arabasını yüklememek ve ciddi ciddi Della'yı aramaya çıkmamak için kendini nasıl da zor tutmuş olabile-

ceğini düşündü. Adam meyve bahçesine boş verebilir, bahçeden gelip geçen adamlara şayet isterlerse ağaçlarda çalışabileceklerini söyleyebilirdi; ancak kendisi meyveleri tasnif etmek ve satmak üzere orada bulunmayacağından bu çaba da boşa gidecekti. Talmadge Della'nın en son çalıştığı yeri, en son görülmüş olduğu yeri ararken kasabanın altını üstüne getirecekti. Ve onu bulduğunda ne olacaktı? Belki, onu geri dönmeye ikna etmek için uğraşırdı. Ve kızın geri gelmemesi, adamın teklifiyle ilgilenmemesi durumundaysa onun peşinden gitmeyi sürdürebilir, hep yanında bulunmak ve başının belaya girmediğinden emin olmak için kıza göz kulak olmak niyetiyle onun çalıştığı yerlerde işe girebilirdi.

Tabii ki, Caroline Middey'nin elinde adamın bu derece aşırı uçlara gidebileceğine dair hiçbir kanıt yoktu. Şayet Angelene orada kendisiyle birlikte yaşamıyor olsaydı, kendini kızın izini sürme hevesine kaptırması işten bile değildi. Meyve bahçesinde büyüyüp serpilen, uyanık ve meraklı bir Angelene olunca adam kendisini orada kalmaya mecbur hissediyordu. Kız, hiç değilse fiziksel anlamda, onun meyve bahçesindeki çapası sayılırdı.

Ayrıca, kendisinin, yani Caroline Middey'nin etkisini de hesaba katmak gerekirdi. Neredeyse kendisine her soruşunda, kadın ona aptallık ettiğini ve ayağının dibinde duran daha önemli bir şeyi görmezden geldiğini söylemişti. Gözünü dört aç, demek hoşuna giderdi kadının. Onun burada olmasını mı isterdin? İyi hoş, ama kendisi burada değil. Gelecekse de kendi isteğiyle gelmesi gerekir. Kadının sık sık söylediği başka bir şey de şuydu: Yerini yurdunu biliyor.

Adam ancak bu kadarını kaldırabilirdi, neticede birçok kez onu aramaya çıkmadığına şahit olmuşlardı. Caroline Middey adama, yapılması gerekeni yaptığını söylemesine ve Angelene de Della'nın meyve bahçesindeki somut kanıtı olarak, çalışkan

ve sağlıklı bedeniyle, güzelliği ve zekâsıyla onun karşısında durmasına rağmen –tüm bunlar gözünün önünde olmasına rağmen– hep kendi benliğinin bir kısmını ayrı tutar, orada, Della'nın gelip doldurabileceği bir yeri boş bırakırdı. Arada bir değil, fakat gidip de onu arama dürtüsüne yenik düşmediği her seferde bu eylemin yerine geçen ana içerlerdi. Söz konusu, güzel ve değer verdiği, kendisi olmasını sağlayan bir an olsa bile ona içerlerdi. Böylesi bir hayatta Della kendisine kötü davranacak olsa dahi, onunla birlikte yaşadığı öteki hayata özlem duymaktan kendini alamazdı.

IV

Cashmere'deki hukuk müşaviri insanların Yargıç adım taktıkları biriydi, oysa adam gerçekte yargıç değildi. Adı, Emil Marsden'di ve bir zamanlar yargıçlık yapmış olan kişi de onun babasıydı. Baba, eşi ve o sırada bebek olan iki çocuğuyla birlikte Doğu yakasından gelmiş ve kendine kasabanın dışında bir malikâne yaptırmıştı. Emil, genç bir adam olduğunda babası gibi hukuk eğitimi almak için Doğu'ya dönmüştü. Babasının hasta olduğu haberini aldığında, adamın ölümüne kadar evde kız kardeşi Meredith ve babasıyla birlikte kalmak için Cashmere'e geri dönmüştü. (Anneleri on yıl önce kalpten gitmişti.) Babalarının hastalığı uzadıkça uzamış ve adam hayatını kaybettiğinde, Emil çoğunlukla arazi meselelerinden kaynaklanan türlü türlü hukuki problem konusunda kasaba halkına yardımcı olabilecek duruma gelmişti. Diplomasını henüz almamıştı, ama bunun kasabalıların gözünde pek önemli olduğu söylenemezdi. Emil üniversiteye gitmek için tekrar kasabadan ayrılmış, iki yıl sonra bitirmesi gereken okulu bitirmiş olarak geri dönmüş ve kendi avukatlık bürosunu açmıştı. Kasaba halkıysa onu sanki oradan hiç ayrılmamış gibi yeniden bağrına basmıştı.

Uzun boylu, koyu renk saçlı adamın kocaman fırça gibi bir bıyığı ve etkileyici bir görüntüsü vardı. Kendisi aynı zamanda tatlı dilli ve uzun söylevlerin çekiciliğine kapılmayan biriydi; bundan

dolayı, Talmadge'ın onu sevmemesini gerektirecek bir sebep yoktu ve adamdan yardım almayı kafasına koymuştu.

Talmadge ve Yargıç birbirlerini Yargıç'ın küçük bir çocuk olduğu, Talmadge'ın da arada bir toprak hakkında yaşanan anlaşmazlıklar konusunda babasına akıl danışmaya geldiği dönemden beri tanırlardı. Olanları anlaşmazlık şeklinde nitelendirmek abartılı kaçabilirdi: Talmadge'ın topraklarına dair, arazisinin kesin çevre uzunluğuna dair soracakları vardı. Arada bir (muhtemelen beş yılda bir) Talmadge'ın toprak tapusunun tam olarak nereye kadar geldiğini öğrenmek isteyen bir adam çıkagelirdi. Bu genellikle yeni arsaları işaretleyen demiryollarında çalışan biri ya da bir arazi mühendisi olurdu. Senin toprakların tam şuraya kadar, derlerdi; buna meyve bahçeleri filan da dahil, ancak şuradaki ormanın içinde hangi noktaya kadarı senin? Sıradağların yukarısındaki hangi noktaya kadarı senin? Fırtınalar ve zamanın geçişi, ağaçlar ve sığ çukurlar gibi eski nirengi noktalarını ortadan kaldırdığından ve birtakım tarlalar kendiliğinden küçülüp büyüdüğünden, Talmadge arazinin kesin çevre uzunluğundan emin olamazdı. Bu adamlarsa takribi rakamlarla yetinmez, kesin ölçümler isterlerdi. Bu adamlar Talmadge'm sinirine dokunurdu, fakat taleplerinde ısrarcı olduklarını anlayınca kasabaya inmekten ve Yargıç'a akıl danışmaktan başka çaresi kalmazdı: İlk başlarda Emil'in babasından, sonraları –bir müddet sonra– Emil'den yardım almıştı. Eski toprak tapusu klasörden çıkarılır, sınır işaretleri ya da sınır işaretlerini meydana getiren unsurlar gözden geçirilir ve Talmadge aldığı bilgileri beraberinde meyve bahçesine götürür, adamlar ertesi gün tekrar gelip kendisini sorgulayacak olursa (çoğu zaman mutlaka tekrar gelirlerdi) kanunen kendi arazisi olan yeri doğrulayabilsin diye söylenilenleri dikkatle aklında tutmaya çalışırdı.

Talmadge, Yargıç'ın kız kardeşi Meredith tarafından içeri alındığı sırada Yargıç çalışma masasının önünde ayakta duruyordu. Kadın hemen odadan çıkıp onları yalnız bırakmıştı. Çalışma odası geniş, havadar, loş ve serin bir yerdi. İçeride belli belirsiz bir kitap kokusu vardı. Odanın duvarları baştan başa koyu renkli raflarla kaplıydı. Kiraz ağacından raflarla. Odanın tek penceresi bahçedeki çiçek açmış erik ağacına bakıyordu.

Yargıç ona oturmasını söyledi ve Talmadge, çalışma masasının karşısındaki at kılından yapılmış koltuğa oturdu. Karşılıklı nezaket lafları edildi: Yargıç, Angelene'in ve onun, yani Talmadge'ın hatırını sordu. Peki, Yargıç'ın kendisi nasıldı? Yargıç da iyiydi. O hafta hava nasıl da güzel gitmişti, öyle değil mi? Hele ki, kimilerinin yağmur tahmininde bulunduğu düşünülürse. İki adamın da görebildiği kadarıyla gökte tek bir bulut bile yoktu. Fakat havalar işte böyle yanıltırdı insanı. Yağmur da fena olmazdı hani. Aslında bayağı işlerine gelirdi. Yağmurun başlarının üstünde yeri vardı. Yargıç, Talmadge'a ağaçlarını sordu. İyiler, dedi Talmadge, oysa kış sert geçmişti. Üzüm asmalarının sürgün vermesini bekliyorsunuz, değil mi? Bekliyoruz, dedi Talmadge, evet az kaldı. Birkaç saniyelik sessizliğin ardından Yargıç, Talmadge'a hangi konuda yardım edebileceğini sordu.

Talmadge adama vasiyetnamesini hazırlatmak istediğini söylediğinde Yargıç başını salladı. Adamın isteği karşısında bir şaşkınlık yaşadıysa bile bunu belli etmedi. Bir deste kâğıdı önüne koydu, pirinç altlığında duran dolmakalemini eline aldı. Ardından kısa süren bir sessizlik oldu ve sonra Talmadge yazılacak fazla bir şey olmadığını söyledi. Durum basitti: Sahip olduğu her şeyi Angelene'e bırakacaktı.

İki hafta önce ağaçtan düşmüştü. Ayak bileği ve el bileği burkulmuştu. Angelene ayak bileğini elinden geldiğince sarmış,

sonra da bir koşu Caroline Middey'yi almaya gitmişti. Caroline Middey, Talmadge'ın dediklerine bakılırsa sorunun asıl kaynağı olmayan eklemlerini muayene etmişti. Bunun bir dakika öncesindeyse bir stetoskopla adamın kalbini, akciğerlerini dinlemiş, ona sersemlik ve baş dönmesi çekip çekmediğini sormuştu.

Kendini aşırı yormaman lazım, demişti kadın. Duydun mu beni? Fazladan yardıma ihtiyacın varsa, adamlardan birine burada senin yanında kalmasını teklif edebileceğinden eminim.

Talmadge kadına cevap vermemişti.

Sen iyisi mi git, Yargıç'la vasiyetnamen hakkında görüş. Tabi daha önce böyle bir şey yapmadıysan, git onu bir gör, Talmadge.

Adam, kadının ona yapması gerekenleri söyleme biçimi karşısında şaşkına dönmüştü. Sözlerin yarattığı ilk şaşkınlığı atlattıktan sonra, bunların kendisini gücendirmediğini fark etmişti. Kadından başka hiç kimse onun öfkeden küplere binmesine sebep olmadan kendisiyle bu şekilde konuşamazdı. Kadın her zaman ona düşündüklerini kelimesi kelimesine anlatır ve düşündükleri de –adamın bildiği üzere– her zaman makul şeyler olurdu.

Şimdi, Yargıç'ın çalışma odasında oturdukları sırada Yargıç dolmakalemini masanın üstüne bıraktı. Elbette, dedi adam. Malın mülkün belirlenmesi konusu var. Resmî bir mektup kaleme almak için hepsinin kâğıt üzerinde bir dökümünü çıkarmam gerekiyor. Öncelikle arazi, tabii ki. Bilgileri beyanından alabilirim, bunun bir zorluğu yok. Fakat bir de kulübe ve... Yargıç duraksadı. Talmadge'ın bir şey söylemek istediğini fark etmişti. Ne oldu?

Talmadge uzun bir süre sessizliğini korudu. Pencereden dışarı bakıyordu.

Şu kızı bulmak istiyordum, dedi en sonunda. Della'yı.

Yargıç sandalyesinde arkaya yaslandı. Della, dedi. Hani şu, kızın yakını, dedi Talmadge. Eskiden bizimle beraber yaşardı.

Hatırlıyorum, dedi Yargıç. Sonra da: Buralardan gideli ne kadar zaman oldu?

Talmadge sesini çıkarmadı.

Neredeyse dokuz yıl.

Yargıç tekrar başım salladı. .

Ve benden istediğin onun bulunduğu yeri bulmam mı?

Evet...

Talmadge kızın bulunduğu yerin, sırf kendisine geri getirilebilsin diye tespit edilmesini istemediğini (gerçekte böyle olup olmadığının kararı daha sonra verilmek üzere kendisine aitti) Yargıç'ın da bilmesini arzuluyordu; eğer kız kendisine kalmak istediği başka bir yer bulmuşsa, onun rahatını kaçırmak istemiyordu. Hatta Della'nın adamın kendisini aradığını öğrenmesi bile gerekmezdi. Onun, yani Talmadge'ın, tek istediği kızın iyi durumda olduğunu, ona bir zarar gelmediğini bilmekti. Başka hiçbir şey bilmese de olurdu, bunu öğrenmek biraz olsun kafasını rahatlatabilirdi; kızın bir yerlerde başının belada olduğu bilgisiyle yaşayarak rahata ermesi (bunu başka bir şekilde ifade edebilecek durumda olsaydı, "huzur içinde ölmek" diyebilirdi) olanaksızdı. Fakat sonra aklına bir şey geldi: Kızın başı beladaysa ne olacaktı? Ya da kötü bir durumdaysa? Ya da ölmüşse? Ne yapardı o zaman?

Yargıç, Della'nın adını, en son görüldüğü yeri, yaşını, ayırt edici özelliklerini ve işine yarayabilecek her türlü bilgiyi öğrenmek istedi. Talmadge soruları elinden gelen en iyi şekilde yamtlamaya çalıştı.

Neler yapabileceğime bir bakayım, dedi Yargıç. Kâğıt tomarına birtakım notlar aldı ve kısa bir an için kâğıda bir şeyler çiziktiren dolmakalemin sesinden başka bir şey duyulmaz oldu. Talmadge pencereden dışarı, erik ağacına ve çimenlere vuran ışığa baktı.

Sonra Yargıç önündeki notlardan başını kaldırıp dedi ki: Bunun vasiyetnameyle ilgisi var mı? Yani, kızı bulursan durumda bir değişiklik olacak mı?

Talmadge tereddüt etti –Della'yı da vasiyetnamesine dahil etme düşüncesi onun da aklından geçmişti– ama bir değişiklik olmayacağım söyledi.

Yargıç başını salladı. Pekâlâ, dedi. Elimden geleni yapacağım. Ardından, kâğıt tomarını kendisinden birkaç santim uzağa iterek şunları söyledi: Vasiyetnamede değişiklik yapmaya karar verirsen eğer, bunu istediğin zaman yapabilirsin.

Değişiklik yapılmayacak, dedi Talmadge.

Her ne kadar Caroline Middey yıllar boyunca Talmadge'ın Della'nın peşinde gitmemesi gerektiğine dair sarsılmaz inancını korumuş olsa da, Talmadge'ın onun sözünü dinlemiş olmasının getirdiği sonuçları görmek hoşuna gitmiyordu.

Adam onu aramaya çıksa işlerin ters gidip gitmeyeceğini kim bilebilirdi? Talmadge kızı bulup geri dönmeye ikna etse ya da kız onu geri çevirse ve Talmadge da merakım gidermiş olarak, farklı bir bakış açısıyla geri dönse neler olurdu, bunu kimse bilemezdi. Adam bizzat onun peşinden gitmemişti, fakat ağaçtan düşmesini izleyen aylarda fiziksel yaraları az çok iyileşmiş ve olayın sonrasında yürüyüşünde hafif bir sakatlık kalmış olmasına rağmen üzerine –omuzlarına atılmış bir şal misali– bir boşluk, bir sessizlik gelmişti.

Caroline Middey kimi zaman, bunun sorumlusu ben miyim, acaba benim yüzümden mi oldu, diye meraklanırdı. Fakat sonra dönüp dolaşıp aynı cevaba gelirdi: Bunu yapan o değil, hayatın kendisiydi. Peki, kendisi de o hayatın bir parçası değil miydi? Doğrusunu bilmesi gerekmez miydi? Bu gibi soruların cevabı olmazdı.

Della tam da o dönemde gelip Angelene'in dıştaki meyve bahçesindeki arsasını ziyaret etmiş olsaydı önceki senenin Malaga panayırında kızın dikkatini çeken ve gözüne çarpan şeyleri de görmüş olacaktı. Art arda her yıl yapılan yolculuklarda, bitki pazarı kızın gözünde gitgide daha ilginç bir hal almıştı. Sırf kendi bahçesine dikilecek bir bitkiyi aradığı bilgisinden hareket edince –mesela, kuşkonmaz ve lahananın arasındaki tarhta bulunan alana en iyi ne giderdi?– ilgisi tuhaf ve neredeyse saplantılı bir hal alıyordu. Kolunda çantasıyla, sadece kendi amacı doğrultusunda hareket ederek pazar tezgâhlarını dolaşmak nasıl da keyifliydi. Della güz mevsiminde gelmiş olsaydı, işte bunlar benim balkabaklarım, diyecekti Della'ya. Angelene, Della'nın göreceğini bilmiş olsaydı muhtemelen en az bir tanesini – özellikle kocaman ve güzel bir kabağı– bağında bırakırdı.

Ya da yaz mevsiminde. Alttaki küçük, kırmızı meyve kümesini ortaya çıkarmak için yumuşak yaprakları eliyle kenara iterek, bunlar da çileklerim, diyecekti Angelene ve Della da eğilip elini bitkilerin arasına daldıracak, bir tanesini dalından koparıp ağzına götürecekti. Ne olur ekşi olmasın, güneşte yeterince kalmış olsun ki dilinde tatlı bir his bıraksın. Bunlar da incir ağaçları; henüz olgunlaşmadılar, ama genel olarak meyvenin biçimini görebilirsin. Çok acayip, sence de öyle değil mi? Ve elmalar –ben de bunların üzerinde çalışıyordum– diyecekti Angelene; ve kirazlar. Evet,

hemen şimdi biraz toplayalım da sana, yani hepimize akşam yemeğinde bir meyve pastası yapıvereyim. Soğuk gıda kilerinde krema da olacaktı, aslında onu çalkalayıp tereyağı yapacaktım, ama vazgeçtim, artık onu meyvelerde kullanacağım. Kaşıkla sıcak meyvelerin ve bisküvilerin üstüne dökeceğim...

Angelene o sıralarda kendi kendine Della'nın hiç umurunda olmadığını telkin ediyor olsa da, kendini sık sık bu hayallere, bu gündüz düşlerine kaptırmış vaziyette bulması hayrete şayan bir durumdu: Della eve döndüğünde meyve bahçesinde tek başına olan Angelene'le karşılaşıyor ve Angelene'in insanın üzerine varmayan, ama varlığını hissettiren misafirperverliğinin ağına düşüyordu.

Angelene, emeğinin hakiki meyvelerinin yanı sıra dıştaki meyve bahçesinde geçirilen sessiz saatleri, insanın gözünü okşayan ışıkta ve yarıya kadar dikilmiş bitkilerin, nemli gazete kâğıdına sarılmış halde yerde duran köklerin arasında kendisi dizlerinin üstüne çökmüş toprağı kazarken tek başına yaşanan anları da onunla paylaşmayı –bunları ona sunmayı– aklından geçirirdi. Angelene, Della'ya ılıman havada geçirilen saatleri, toprağın, güneşin ve çamların kokusunu ve insanın kilometreler boyunca uzanan bir alandaki tek varlık olduğunu bilmesinden kaynaklanan özgürlüğü, şarkı söyleme, kendi kendine konuşma, kahkaha atma ve elbette, ihtiyaç halinde –fakat neredeyse hiçbir zaman buna ihtiyaç duyulmazdı– ağlama özgürlüğünü vermek isterdi.

Talmadge ile Angelene şafak sökmeden meyve bahçesinden çıktılar, yola koyuldular ve kuşluk vaktinde pazar yerine vardılar. Hava, insanı yer yer çarpan soğuk adacıklarıyla serindi, buram buram kabayonca kokuyordu. Aylardan nisandı; mevsim dönüyordu.

Öteki satıcıların yanına eklemlenip, artık büyük çoğunluğu soğuk ambardan çıkarılmış elmalardan oluşan meyve yüklerini arabadan çıkardılar ve ırmak kenarındaki depoda sakladıkları masaların üzerine, kutuların içine yerleştirdiler. Daha sonra, açılır kapanır sandalyelerini çıkarıp keyifle sandalyelerine kuruldular.

Öğlen yemeğinde Talmadge'ın o sabah yaptığı yumurtalı sandviçleri yediler ve Angelene de turşu satan adama gidip her ikisine birer tane turşu satın aldı. Öğlen yemeğinden sonra, işler yeniden durgunlaştığında, Talmadge dimdik oturarak sandalyesinde kestirmeye başladı ve gelen müşteriler fısıldayarak Angelene'le konuştular. Talmadge uyandığında akşamüstü olmuştu.

Angelene pazarda kullandıkları maşrapaları aldı ve kahve tezgâhına gideceğini söyledi. Döndüğünde, Caroline Middey'nin onları akşam yemeğine ve aynı zamanda gece yatısına davet ettiğini söyledi, zira yağmur yağacak gibi görünüyordu.

Talmadge kısılmış gözlerinin arasından pazar yerinin bitimine, gökyüzüne baktı. Masmavi ve bulutsuzdu. Hiç yağmur yağacakmış gibi durmuyordu.

Ben de öyle söyledim, dedi Angelene. Ama o, yağmur yağabileceğini söyledi. Bazı şeyleri bilir ya.

Bilir, dedi adam ve Angelene, daveti kabul ettiklerini söylemek için tekrar Caroline Middey'nin yanına gitti.

Pazarın toplanmasına az bir süre kala (saat dört olmak üzereydi) ve birkaç satıcının çoktan tezgâhlarını toplamaya başladığı sırada Talmadge, Yargıç'ın kalabalığın arasından kendilerine doğru geldiğini gördü. Adam onlara yaklaşırken şapkasını çıkardı, başını eğdi ve yüzünde –acaba neydi o?– bir tür mahcubiyetten kaynaklanan bir şaşkınlık ifadesiyle meyvelere baktı.

Burada neler varmış böyle, dedi Yargıç. Şu meyvelerin güzelliğine bakın.

Söylemek istediği bir şey vardı, Talmadge anlamıştı; adam özel bir şey söylemek için oraya kadar gelmişti. Yargıç göz ucuyla Talmadge'a baktıktan sonra kaşlarını çattı, tekrar tezgâhtaki meyvelere döndü.

Talmadge, Angelene'e malları arabaya yüklemesini söyledi; kendisi hemen dönecekti, Yargıç'la bir dakika bir şey konuşup gelecekti.

O ve Yargıç pazardan dışarı yürüyüp açık havaya çıktılar. Irmak yönünde ilerleyip tarlanın karşı tarafına geçtiler.

Konu nedir, dedi Talmadge.

Della'yla ilgili.

Talmadge adama neler öğrenmiş olduğunu sormaya niyetlendi, ama ilk başta hiçbir şey söyleyemedi. Della'nın ölüp ölmediğini bilmek istemediğinden aslında hiçbir şey sormak istemediğini anlamıştı. Gelgelelim, Yargıç'ın halinden tavrından artık bunun da bir ihtimal olduğu anlaşılıyordu. Ama kendisi bunu sormayacaktı; öğrenme isteği bir anda uçup gitmişti.

Yargıç birden durdu.

Bunu şimdi burada mı konuşmak istersin? Seni ve Angelene'i bu akşam bize yemeğe çağırmak istemiştim...

Talmadge, Yargıç'tan orada kendisini beklemesini rica etti. Pazar yerine, meyveleri kaldırmakla uğraşan Angelene'in yanına döndü. Kız ilk başta sevinçle adamın yüzüne baktı, ama sonra yüzündeki tebessüm silinip gitti. Bir sorun olup olmadığını sordu adama. Adam kıza her şeyin yolunda olduğunu söyledi; sadece Yargıç'la bir şey konuşması gerekiyordu. Kız ikna olmamıştı, o kadarını görebiliyordu, fakat ona at arabasını kendi başına yükleyip her şeyi Caroline Middey'nin evine götürüp götüremeyeceğini sorduğunda (kendisi daha sonra kızla orada buluşacaktı) Angelene'in –tüm endişesine rağmen kendisinin ondan bağımsız olarak yapacağı bir şeyi istemiş olması yüzünden– sevindiğini ve bir tatmin hissi yaşadığını fark etti.

Kendisini tarlada bekleyen Yargıç'ın yanına döndü. Birbirleriyle hiç konuşmadan anlaşarak tekrar ırmağa doğru yöneldiler.

Kulağıma geldi, dedi Yargıç. Kız Chelan'daki hapishanedeymiş.

Talmadge kızın hayatta olması üzerine öylesine büyük bir ferahlama yaşadı ki, ilkin aklı Yargıç'ın söylediklerini almakta zorlandı. Artık suyu görebiliyorlardı. Renksiz çimler sığ kumsalla buluştukları noktada yamyassı olmuştu. Irmağın ve yerdeki eriyen karların kokusu yüzüne kadar geldi; derin bir soluk aldı.

Bütün ayrıntıları biliyor değilim, dedi Yargıç. Ben sadece bir hapishane müdüründen bu adı taşıyan bir kadının orada tutuklu bulunduğunu öğrendim. Talmadge, dedi adam kısa bir duraklamanın ardından. Kendisi teslim olmuş, takriben bir ay önce. Demiş ki, şey, birini öldürdüğünü söylemiş. Seattle yolunun oralardaki bir adamı. Bir kereste kampındayken.

Talmadge birden durdu. Suyun sesi kulaklarına gürültülü geliyordu ve parlak ışığını tarlaya düşürmüş olan güneş, saklı ve alacalı desenlerin hepten ışığa boğuyordu. Hayır, kız birini öldürmüş olamazdı. Doğru değildi bu. Fakat, Yargıç öyle söylemişti ve kız gidip kendisi teslim olmuştu. Kendine zarar verecek bir şey yapmış olabilirdi –oradan uzak kaldığı yıllar boyunca adamın zihninde kendine zarar verecek bir sürü şey yapmıştı zaten– ama bunun gibi bir olay imkânsızdı. Kızın kendi canına kıymasının haricindeki hiçbir şey bunun kadar kötü olamazdı. Demek ki, kız birini öldürmüştü. Yürümekten vazgeçmemesi gerekirdi; hareket etmeyince düşünceler tüm benliğini ele geçiriyordu. Tekrar harekete geçti, Yargıç da onun arkasından geldi.

Birini mi öldürmüş, dedi Talmadge. Şayet, bu bir erkekse, diye düşündü, ve kız yalnızca kendini müdafaa etmişse...

Ne olduğu belli değil, dedi Yargıç. İşin tuhaflığı da burada: Kız, birini öldürdüğünü iddia ediyor, ama buna dair tek bir kanıt yok. Ya da şimdilik yok. Sadece yaralamış da olabilir. Yetkililer şey, olay hakkında soruşturma yapıyorlar.

Talmadge kulaklarına inanamayarak, yani birini öldürüp öldürmediğinden emin değil misiniz, diye sordu. Adamı *yaralamış* da olabilir mi? Peki o halde tüm bunlar da ne demek oluyor? Kendi sesindeki öfkeyi duymak adamı da hayretler içinde bırakmıştı.

Yargıç başını iki yana salladı. Görünen o ki, kız bir kereste kampında çalışıyormuş ve bir akşam kavgaya karışmış. İnsanlar kâğıt oynuyormuş ve bir yandan da içki içiyorlarmış. Anlaşılan bu adam kızı hile yapmakla suçlamış ve o da sinirlenip kırık bir şişeyi adama saplamış...

Talmadge ırmağa baktı. Kırık şişeyi aklına getirmek istemiyordu. Kızın kâğıt oynayışını, bu gibi adamların yakınında

bulunmasını aklına getirmek istemiyordu. Fakat buna izin veren kendisi değil miydi? Ne yapmıştı böyle? Acaba bir an durup ne yaptığını düşünmüş müydü?

Yargıç'a döndü.

Kız iyi durumda mı? Yani...

Bir anlık sessizliğin ardından, Yargıç, iyi olduğunu sanıyorum, Talmadge, yani fiziksel olarak, dedi. Aklının da yerinde olduğunu söylüyorlar.

Aklı yerindeymiş, diye düşündü Talmadge. Peki, bu ne demek oluyordu?

Kibarca gözlerini kaçırıp ırmağı seyretmeye koyulan Yargıç'a dikti gözlerini.

Bir sessizlik oldu, sonra Talmadge, akşam yemeğine Caroline Middey'nin evine gelir misin, dedi. Seni ağırlamasının bir mahsuru olmadığına eminim. Biz şey, konuyu etraflıca konuşabiliriz.

Yargıç başım iki yana salladı. Kız kardeşim bekler, Talmadge...

Birbirlerine kaygılı gözlerle baktılar.

Maalesef, dedi Yargıç.

Kafası bir sürü tutarsız, dağınık düşünceyle dolu olan ve bakışlarını adamdan uzaklaştırıp yere dikmiş olan Talmadge başım salladı.

Tekrar tarlanın karşı tarafına geçmek için yürümeye başladıklarında Talmadge bu yeni bilginin içinde yer ettiğini duyumsadı: Kız hapisteydi. Ona sanki yokuş çıkıyorlarmış gibi gelmişti, oysa aslında öyle bir şey yoktu; üzüntüden, göğüs kafesinde can sıkıcı bir ağrı peyda olmuştu. Gitgide artan endişesini gizlemek için şapkasının siperliğini çekiştirmeye başladı.

Peki, ne kadar zamandır?

Bu hapishanede mi? Neredeyse bir ay olmuş.

Bir suskunluk oldu.

Peki, daha ne kadar zaman hapiste yatacak?

Ne bulduklarına bağlı, dedi Yargıç. Şimdilik onu hapiste tutuyorlar.

Ellerinde işlenen kabahate dair bir kanıt yoksa, diye düşündü Talmadge, onu içeride tutmaları kanunlara aykırı değil mi? Bunu yapabilirler mi peki, dedi.

Yargıç omzunu silkti. Anladığım kadarıyla bu onun tercihi...

Talmadge şapkasını çıkardı ve baldırına çarptı. Onun tercihi de ne demek? Bunu tercih edebilecek bir insan olabilir mi? Bir dakika sonra, şapkasını tekrar başına geçirdi ve lafa girdi: Olan biteni öğrendiğin için sana ne kadar teşekkür etsem az.

Sorun değil, dedi Yargıç. Keşke daha iyi haberler getirebilmiş olsaydım.

O gece, Angelene yatmaya gittikten sonra Talmadge, Yargıç'ın Della hakkında söylediklerini Caroline Middey'ye anlattı. Soğuk havaya inat, dizlerinin üstüne koydukları battaniyelerle sundurmada oturuyorlardı. Caroline Middey dışarı çıkarken yanına örgüsünü de almıştı, fakat adam ona meseleyi anlatmaya başladığı anda kadın uzun şişlerini ve yün çilesini kucağına bıraktı, gözlerini karanlığa dikti ve sandalyesinde sallanmaya koyuldu.

Tanrı korusun, dedi kadın. Cezaevi mi? Cezaevi mi?

Hapishane, diye düzeltti adam. Cezaevi değil.

Caroline Middey başını iki yana sallıyordu.

Hiç aklıma gelmezdi, dedi kadın. Sonra da, peki, şimdi ne yapacaksın, diye sordu.

Adamın kafasında hiçbir zaman ne yapacağına dair bir soru olmamıştı.

Gidip onu göreceğim, dedi adam.

Kendini tam uykuya bırakacağı sırada vasiyetnamesi geldi aklına. Önceleri, her şeyi Angelene'e bırakmak ona son derece normal görünmüştü. Fakat şimdi durum değişmişti. Değişmemiş miydi yoksa? Kaygıdan doğan bir mantık zinciri, yarı uyku haline geçmiş zihnine giriverdi: Della hapisteydi ve büyük olasılıkla cezaevine gönderilecekti, çünkü *kendini hiçbir yere ait hissetmiyordu.*

Kızı arazinin varisi olarak tayin ederek onu dünya üzerindeki bir yere bağlamış olacaktı. Suçlular büyük ölçüde yersiz yurtsuz, ipini kopartmış insanların arasından çıkarlardı; öyle değil miydi? En azından, toprak sahibi olmadıkları kesindi. Della onlardan farklıydı; kendisi onun diğerlerinden farklı olmasını sağlayacaktı. Kanunen arazinin sahibi olduğunda kendisi üzerinde bir hak talebi olan o mekâna geri dönecekti. Toprakla olan bağı resmiyet kazanacak, kâğıda dökülmüş olacaktı...

Ayrıca, diye düşündü adam, kız Angelene'in sorumluluğunu da üstlenecek. Kan bağı ve kanunlar. Önemliydi bu, bunu da kâğıt üzerinde belirtmek gerekirdi.

Angelene, Marsdenler'in evindeki kocaman, süslü püslü yemek masasında oturuyordu. Talmadge ile Yargıç çalışma odasındaydılar. Yargıç'ın kız kardeşi Meredith içinde kahveyle kurabiye bulunan bir tepsiyle odaya girdi ve Angelene'e gülümseyerek, pek güzel olmuşsun, canım, dedi. Ve Angelene başını tevazuyla öne eğerek, teşekkür ederim, dedi. Talmadge ondan güzel basma entarisini giyinmesini ve kurdeleli hasır şapkayı takmasını istemişti. Ve özel günlerde giydiği ayakkabılarını. Hatta çoraplarını. Kız bunun sebebini anlamamıştı. Adam kendini hazır hissettiğinde kıza anlatacaktı. Kasabaya inerken bütün bir yol boyunca aklı başka yerdeydi ve kızla pek konuşmamıştı. Kız sadece tek bir kez, bir aksilik mi çıktı? diye sormuş ve adam da hiçbir aksilik olmadığını söylemişti. Yalnızca bir mesele konusunda Yargıç'la görüşmesi gerekiyordu.

En sonunda adamlar çalışma odasından çıktılar ve yemek odasına geldiler.

Meredith, sandalyesinden kalkarak, gidip biraz daha kahve yapayım, dedi.

Ah, Meredith, kahveye lüzum yok. Porto şarabım getirir misin?

Porto şarabı mı?

Evet.

Kadın odadan çıktı ve içinde bir şişe ile bardakların olduğu bir tepsiyle geri döndü. Yargıç, bardakları içkiyle doldurdu ve tepsi dolaştırılırken ikramdan Angelene de payını aldı. Kız göz ucuyla Talmadge'a baktığında adam onun da içebileceğini söylemek istercesine başını salladı.

Sağlığımıza, dedi Yargıç ve hep birlikte şaraplarını içtiler.

Eve dönüş yoluna geçtiklerinde, kız arabada dizlerinin üstüne çöküp adamın oturduğu yerin arkasına dayandı ve yüzünü onun omzuna yasladı.

Bu olanlar da ne böyle, dedi kız.

Ne, neydi?

Yani, oradayken olanlar, seninle Yargıç'ın arasında. Hani şu şeyi –porto şarabını– içtiğimizde.

Vasiyetnamemi hazırladım, dedi adam.

Niye ki, dedi kız, oysa vasiyetnamenin ne anlama geldiğini kendisi de biliyordu. Ama bir anda mahcup olmuş ve korkmuştu.

Adam yine kararsız kaldı.

Arazinin sana ve Della'ya kalmasını sağlayacak şekilde bir vasiyetname düzenlendi; yani bir şey olması halinde.

Kız, Della adının bahsi karşısında başka hiçbir şeyde olmayacağı kadar büyük bir şaşkınlık yaşamıştı.

Cevabı tam olarak öğrenmek istemediğinden soruyu sormakta zorlandı: Bir şey olursa da ne demek oluyor?

Araba yolda gıcırtılar çıkararak ilerliyordu. Kız, kollarını adamın boynuna sarmıştı. İkisi de gözlerini hiç ayırmadan önlerindeki yola, hafif parıltılar saçan kül ve kil karışımına bakıyorlardı.

Yani, ben ölecek olursam, dedi adam.

Kıza hapishanenin en uzak köşesindeki bir hücreyi vermişlerdi. İlk gün kız önlerinden geçerken, hapishanenin ön cephesindeki on iki hücre ve nezarethane bomboştu. Kendisine hücre kapısını açan gardiyan bu durumu, avluya çıktılar, diye açıklamış ve Della hücreye girerken kenara çekilmişti.

O günün öğleden sonrasında hapishane müdürü hapisteki diğer mahkûmlardan söz ederken kıza, seninle konuşmamaları tembihlendi, demişti. Della, öndeki bankoda çalışan genç adamla yapılan ilk konuşmanın ardından sabahın ve öğleden sonranın büyük bölümünü müdürün odasında geçirmişti. Hapishane müdürüne suçunu itiraf etmişti ve sonra odaya bir kâtip çağrılmış, kız bir kez daha itirafta bulunmuş, kâtip onun söylediklerini tek tek daktiloyla yazmıştı. Konuşmaktan boğazına ağrılar girmişti. Della hayatında tek seferde bu kadar çok konuştuğu başka bir anı hatırlamıyordu. Hapishane müdürünün onu suçlu bulması ve içeride tutulmasını gerektirecek kadar tehlikeli olduğu hükmüne varması için adama anlatmak istediği tüm ayrıntıları aklında tutmaktan yorgun düşmüştü.

Hapishane müdürü, kızın yorulduğunu fark edince ön bankoda çalışan genç adama seslendi. Genç adam kapı girişine geldiğinde, hapishane müdürü, Bayan Michaelson'a kantinden

bir sandviç getir, dedi. Bir de kahve? Kahve alır mısınız, Bayan Michaelson?

Kahveyi memnuniyetle kabul edeceğini söyledi kız.

Elimizdeki bilgilerin ışığında, dedi müdür, sizin kasabada konaklamanıza izin veremeyeceğiz. Burada kalmanız gerekiyor. Anlarsınız ya.

Kız sesini çıkarmadı, başını eğmiş kucağına bakıyordu.

Fakat, diye devam etti adam, şeyi –yani durumunuzu– açıklığa kavuşturana kadar burada emin ellerde ve erkeklerin tacizine uğramadan kalabileceğiniz konusunda sizi temin ederiz. Buna bir itirazınız var mı? Sonra, o anda aklına gelmiş gibi soruverdi: Avukat ister misiniz?

Kız tereddütte kalmış gibi yaptı.

Herhangi bir itirazım yok, olamaz da, dedi kız. Ve bir avukat isteyebilirim, yani daha sonra. Fakat ben ne yaptığımı biliyorum. Ben bir adam öldürdüm. İçeri tıkılmayı hak ediyorum.

Müdür, kıza bakakaldı. Konuşmasının bittiğini anlayınca, onunla ertesi sabah görüşeceğini söyledi. Biraz sonra gardiyan kızı alıp mahkeme binasının bodrumundaki hapishaneye götürdü.

Gardiyan onu yalnız bıraktıktan sonra Della hücreyi inceledi. Burası düşündüğünden daha kullanışlı çıkmıştı: Duvarın kenarında bir portatif karyola duruyordu; bir kaidenin üstüne oturtulmuş bir lavabo ve köşedeki çadır bezinden paravanın arkasında da bir lazımlık vardı. Dikdörtgen biçiminde küçük bir pencere, öndeki çimenliğin bir kısmını görüyordu. Hapishane tam olarak bodrum katında değildi ve sadece yarısına kadar toprağa gömülüydü. Ve hücre de oldukça geniş sayılırdı: Takriben üç metreye üç buçuk metre ölçülerindeydi. Yerler sıkıştırılmış molozdan, duvarlar tuğladandı.

O sırada hapiste yedi adam vardı ve iki kişi de nezarethanede tutuluyordu. Bunlar hapishanenin ön kısmındaki hücreleri mesken tutmuşlardı. Kızın karşısındaki hücre boştu.

Pencerenin yanma gidip dışarı baktı. Çimenlikte rüzgârın rahat vermediği ulu bir kavak vardı; ağaç, başı sürekli sallanan bir ensefalit hastasından farksız, mütemadiyen bir öne bir arkaya gidip geliyordu. Kız portatif karyolaya gidip oturdu, ellerini dalgınlıkla yün battaniyeye götürdü. Buradaki hayatım fena geçmeyecek, diye düşündü.

Çok geçmeden avludaki adamları içeri almaya başladılar ve kız parmaklıklarının önüne gidip, koridordan aşağı yürüdükleri sırada önünden geçen adamları seyretmeye koyuldu. Adamlar da ona baktılar, irkilerek. Hayretler içinde. İçlerinden bir-iki tanesi kıkırdayıp yamndakini kaburgalarından dürttü: *Kadına bak!* Ötekileri geriden takip eden, ayaklarım sürüyerek yürüyen ve böğrünü tutan tek bir adamın, yani Michaelson'ın, dışındaki herkes ona bakmıştı. Adamın acı çekiyormuş gibi bir hali vardı. Arkasında, ağır adımlarla onu takip eden ve dikkatle Michaelson'ın hareketlerini izleyen bir gardiyan da vardı.

Gardiyan da, Michaelson da başlarını çevirip kıza bakmadılar.

Gardiyan zor duyulabilen bir sesle, işte bu kadar, diye söylendi, neredeyse geldik sayılır.

Michaelson geçip gittikten sonra Della sessizce parmaklıkların önünden geri çekildi, portatif karyolasına gidip oturdu. Michaelson'ın koridordan aşağı sarsak adımlarla ilerleyişine kulak verdi.

İşte bu kadar, dedi gardiyan.

Bir hücre kapısının açılış sesi, sonra da metalin metale değme sesi duyuldu. Yuvasına giren bir kilidin sesi.

Doktoru getireceğim, dedi gardiyan.

Della ertesi sabah kendisine kahvaltı getiren gardiyana, o adamın nesi var, diye sordu. Kahvaltıyı getiren, önceki gün Michaelson'ı takip eden ve onu hücresine kadar getiren uzun boylu, ablak suratlı gardiyanın ta kendisiydi.

Gardiyan göz ucuyla kıza baktı ve dedi ki: Adam hasta. Ses tonunda dostça ya da düşmanca bir şey yoktu.

Ne kadar hasta?

Gardiyan ona cevap vermeyecekmiş gibiydi (kız orada değilmiş gibi davranıyordu) ve tepsiyi delikten geçirmekle meşguldü, ama kız tepsiyi alınca omzunu silkti.

Bildiğim kadarıyla, fena halde hasta.

Kızın içinden, peki ne yapmış, diye sormak geldi. Fakat bunun için çok erken olduğunu, fazla acele etmiş olacağını düşündü. Ve o da yemek tepsisini kabul etti. Hepsi bu kadardı.

O akşam adamlar avlu saatlerinin bitiminde içeri alınırken Michaelson aralarında yoktu. Kız, bir kez daha tetikte ve allak bullak halde parmaklıklardan uzaklaştı ve portatif karyolaya oturdu. Kalbi göğüs kafesinden çıkacakmış gibi delice atıyordu.

O adamın nesi var? Hani şu hasta olan?

Kıza kahvaltı servisi yapan, daha genç başka bir gardiyan vardı. Bir değnek kadar sıska, sinirli ve sivilceli suratlı bir adamdı. Kıza dehşet dolu gözlerle baktı.

Duyduğuma göre adam hastaymış, dedi kız. Onu gördüm. Hiç iyi görünmüyordu. Ben sadece ona ne olduğunu merak ettim.

Genç adam deliği açıp tepsiyi içeri doğru itti; bir gıcırtı sesi çıktı. Birden zor duyulan bir sesle konuştu: Ameliyat olması lazım. Ama duruşmaya kadar dayanması gerekiyor. Biz de burada sırf bunun için uğraşıyoruz.

Ve sanki bu kadar çok bilgiyi açık etmek onu öfkelendirmiş gibi kıza ters ters baktı. Fakat sonra, Della onun da kendisi kadar heyecanlı olduğunu anladı.

Kız, gözlerini ondan kaçırdı. Dümdüz bir sesle, neyse, adam hiç iyi görünmüyordu, dedi. Yardım alabilecek olmasına sevindim.

Talmadge ilk başta gidip doğruca Della'yla görüşebileceğini düşünmüştü. Arabayı ve kamı alıp oraya gidecekti, fakat Yargıç, kızın hapiste olması sebebiyle bu meselenin kendine özgü bir yolunun yordamının olduğunu söyledi. Talmadge onca yolu tepip oraya kadar gidebilir ve yine de, resmî ya da kanuni bir gerekçe öne sürülerek, kızla görüşmesi engellenebilirdi. Ve böylece Talmadge, Yargıç'ın yardımıyla hapishane müdürüne bir mektup yazarak teyit edildiği üzere onun idaresindeki hapishanede tutuklu bulunan Della Michaelson ile görüşmek için izin istedi.

İki hafta sonra Yargıç'a bir cevap geldi. Talmadge ertesi cuma günü sabah on ile öğleden sonra dört arasında, istediği vakitte ziyarete gelebilirdi.

Ertesi akşam sundurmada alabalık ve kremalı ıspanaktan oluşan bir yemeğin üstüne Talmadge, Angelene'e Yargıç'ın Della'yı bulduğunu söyledi. Kız Chelan'da yaşıyormuş, dedi.

Lokmasını çiğneyen Angelene'in ağzındaki hareket önce yavaşladı, sonra da durdu.

Adam ona Della'nın hapiste olduğunu söylemedi. Bunun sırası daha sonra gelecek, diye düşündü. Della'mn durumu hakkında daha çok bilgi edindikten sonra.

Onu ziyarete gideceğim, dedi adam. Uzun uzun düşündüm ve bu sefer kendi başıma gitmeye karar verdim. Katırı alacağım... Sanırım benim oraya kendi başıma gitmem en iyisi, yani bu defaya mahsus.

Angelene ilk önce hiçbir şey söylemedi. Çatalını tekrar eline aldı, ağzına bir lokma alabalık götürdü. Ve sonra da adamı şaşırtacak bir şey söyledi: Ben de zaten gitmek istemiyordum.

Sesi yumuşaktı. Kız manalı bir şekilde başını çevirip ağaçlara bakmadan önce adam kısa bir an onu profilden inceleme fırsatı buldu. Acaba yolunda gitmeyen şeyin ne olduğunu sorsa mıydı? Neden kız oraya gelmek istemiyordu? Birden kalkıp ona bu soruları yöneltecekmiş gibi hissetti, fakat son anda yine tutukluğuna yenik düştü. Ve sonra da çok geç oldu: O an geçip gitmişti.

Kızı şu anda sorguya çekmeyecekti.

Adam sabah erkenden yola çıktı. Angelene omzuna bir battaniye alıp sundurmaya çıktı ve onun son hazırlıklarını izledi.

Adam kıza bir kez daha Caroline Middey'nin evinde kalmak istemediğinden emin olup olmadığını sordu. Kız başını iki yana salladı.

Kalmak zorunda olmadığımı söylemiştin.

Kalmak zorunda değilsin. Ben sadece senin burada bir başına kalıp korkmanı istemiyorum.

Ben korkmam ki.

İyi. İnsan kendini yalnız hissedebilir.

Kız omzunu silkti.

Sakın ola, bir ayı gelip seni götürmesin?

Buralarda ayı yok ki.

Geçen gün bir tane gördüm.

Yok canım.

Fakat kız kısacık bir süreliğine de olsa tebessüm etmişti.

Paranın yerini biliyorsun. Silahın yerini biliyorsun.

Evet, dedi kız. Hepsinin yerlerini biliyorum. Ve sonra da yarı muzip, yarı kızgın gözlerle ağaçlara yan yan baktı. Chelan'a gidecek misin, gitmeyecek misin?

Pekâlâ, dedi adam, arabaya bindi ve ona el salladı. Çayırlığın ortasına geldiğinde arkasına dönüp kulübeye baktı, ama kızın çimenlikte ya da sundurmada olmadığım gördü.

Adam, yani Michaelson (fakat artık De Quincey ismini kullanıyordu; bir gardiyanın da, bir tutuklunun onu bu adla çağırdığını duymuştu) hakikaten hasta gibiydi. Kız, onu kasabada ilk kez gözleri kısılmış ve darmadağınık vaziyette sokaktan aşağı yürürken gördüğünde adamda dikkatini çeken şey gelip geçici bir rahatsızlık değil, bir hastalıktı. Tam olarak ne olduğunu bilmesine gerek yoktu: Ameliyat olmaması halinde adamın er ya da geç öleceğini bilmesi yeterliydi.

Adamın durumu gitgide kötüleşiyordu. Kız hapishaneye girali bir ay olmuştu ve adam hücre parmaklıklarının önünden geçerken kemik yığını halindeki bir bedenin tepesine kondurulmuş kocaman bir kafadan ibaretti. Bu kamburu çıkmış haliyle bile hâlâ insanı etkileyecek kadar uzun boyluydu. O bildik ince-uzun vücut yapısı yerli yerindeydi. Hastalığı yüzünden elini kolunu sallayarak dolaşacak halde değildi. İç organlarını bir arada tutmak istercesine kollarını midesine sarmış vaziyette koridordan aşağı yürürken ve kızın hücresinin önünden geçerken onu görmemeye devam ediyordu. Fakat sonra, bir gün adamlar idman avlusundan içeri alınırlarken ve kız da parmaklıklarda beklerken adam diğerlerinin gerisinde kalarak onun önünden geçtiğinde (henüz gardiyan da adama yetişmemişti ve arkadan sallana sallana geliyordu) kız onun adım söyledi: Michaelson. Kafası karışan adam kıza göz ucuyla baktı; üzerine uzak bir rüyadan uyanan birinin hali gelmişti. Kızı tanıması için bir saniye bakması yetmişti. Ama sonra yoluna devam etmişti ve olanlardan etkilenmiş ya da kıza aldırış ediyormuş gibi görünmemişti. Della parmaklıklardan

uzaklaşıp portatif karyolasına otururken, Ama bu o, diye düşündü. Onun ta kendisi!

Gel bakalım, dedi ablak suratlı gardiyan.

Kızı, günde tek bir defa, erkeklerden önce avluya bırakıyorlardı. Della, oradaki tek kadın olduğundan, dışarı tek başına çıkarılıyordu. Avlunun çevresinde tam bir tur atmadan yürüyüşünü yapar, ağır adımlarla fakat dikkatleri üzerine çekmemek için tek bir yerde fazla oyalanmadan gezinirdi. İkide birde omzunun arkasına bakıp gardiyanın nerede olduğunu anlamaya çalışırdı. Adamın kendisine bakmaması ya da uyuklaması (ablak suratlı gardiyan kestirmeye meyilli bir tipti) halinde eğilip daha sonra işine yarayacak bir nesneyi yerden alırdı. Adam gözlerini dikip ona baktığında botlarını bağlıyormuş gibi yapardı. Botlarının içine tıkıştırılmış bir sopa. Aynı şekilde saklanan taşlar. Pantolonunun ön kısmına sokulmuş bir cam şişe.

Gardiyanlar onu tepeden tırnağa elle kontrol ederken biraz gevşek davranırlardı: Kız hücresinde geniş bir nesne koleksiyonu toparlamış, bunları döşeğindeki bir yarığın içinde istiflemişti.

Araba yolculuğu rahat, yollar güzeldi. Yine de, rahat bir yolculuğun bile eskiden olduğu kadar kolay geçmediği adamın dikkatinden kaçmadı. Rahatsızlık, eklem yerlerinde baş gösterip tüm vücuduna yayılmıştı. İlk gün hiç mola vermeden fazla uzun bir mesafe katetmiş ve o gece ateş yakmaya hazırlanırken vücudunun fena halde tutulduğunu hissetmişti. Yemeğini yedikten sonra, uyumak için arabanın arkasına geçti. Battaniyelerin, tek gecelik yolculuklarda kullanılan, annesinin bir zamanlardaki deyişiyle açık hava battaniyelerinin kokusu ona eski zamanları, artık net bir şekilde anımsayamadığı eski zamanları çağrıştırdı.

Sabah yorgun, yerini yadırgamış halde uyandı, suyun kenarına indi ve yüzünü yıkadı. Hafiften başı dönüyordu. Pırıl pırıl bir gündü.

Tekerlekler araba yolunda gıcırdayarak ilerlerken düşünceleri yeniden kendisini bekleyen meseleye, yani hapisteki kıza çevrilmişti. Peki, acaba kız şimdi neye benziyordu? Onu son gördüğünde genç bir kızdı, fakat şimdi adamakıllı bir kadına dönmüş olmalıydı. Gidip kendisi teslim olmuştu, diye hatırladı adam: Ve bir tür dönüşümden geçmiş de olabilirdi. Bunun dine dönmekle değil, duygusal ya da zihinsel bir değişim geçirmekle ilgisi olabilirdi: Yanlış bir şey yapmıştı, bir suç işlemişti, ama bunun sorumluluğunu üstlenmek istiyordu. Bu da bir şeydi. Ve araba

yolda titreşerek ve iç geçirerek ilerlerken adam onun belki de kendi kusurundan kaynaklanmayan bir olaydan ya da eylemden ötürü suçlanıyor olabileceğini düşündü.

Kendisi olup bitenleri ortaya çıkaracak ve kıza yardım edecekti. Her durumda, suçlu olsun ya da olmasın, ona yardım edecekti.

Ve sonra bir gün ablak suratlı gardiyan, adamların içeri alındığı sırada kızı dışarı çıkardı. Binada devam etmekte olan, kızı avluya daha önceki ve her zamanki saatinde çıkmaktan alıkoyan bir inşaat projesi vardı. Ablak suratlı gardiyan adamları içeri aldıktan ve hücrelerine kapatılana kadar onlara nezaret ettikten sonra kızı avluya çıkarmak yerine, Della'yı dışarı çıkarmış ve adamlar tek sıra halinde kızın önünden geçerken onu ayakta dikilip beklemeye mecbur etmişti.

Ertesi gün, adamlar yine onun önünden geçtikleri sırada kızın ceket kolunun içinde sopadan yapılmış kesici bir cisim duruyordu. Fakat zamanı geldiğinde, Michaelson önünden geçtiğinde ve aralarında bir kol boyunu azıcık aşan bir mesafe kalmışken bile hiçbir şey yapamadı; öylece durup adamı seyretti. Kalbi yerinden çıkacakmış gibi atıyordu. Michaelson'ın kendisini tanımasını istiyordu, ama adam onu tanımamıştı.

Ve sonra kız, adamın onu tanımasının ya da tanımamasının bir önemi olmadığını düşündü. Ertesi gün, adamların tek sıra halinde içeri girmesini beklerken, Michaelson önünden geçtiğinde adama ucu sivriltilmiş sopayı saplayıverdi.

Fakat acayip bir şey oldu: Sopa, kızın yapması gereken ve niyet ettiği şekilde adamın boynunu ya da yüzünü hedef alacağına, son anda kızın elini indirmesiyle adamın böğrünü hafifçe sıyırıp

geçti. Saldırı silahı kısacık bir şeydi ve yüzeysel yaralamalar için tasarlanmıştı, ancak boyna saplanması halinde kişi bunu ete iyice geçirerek bir damara denk getirebilirdi. Fakat sanki son anda utanacağı tutmuş ya da bundan daha kötü bir şey olmuş ve Della cesaretini yitirmişti. Ve adam böğrünü tutup suratını buruşturmuştu, ama kızın yüzüne bakmaya dahi tenezzül etmemişti. Kızı bir sinek gibi kenara itmişti. Onu ezip geçmiş, acıdan inlemişti. Ve sonra öbür adamlar kızın üzerine çullanıp sopasını elinden almaya çalışmışlardı. Bir tanesi gözüne bir yumruk atmıştı. Kızın elindeki silah parmak eklemlerine sürtünmeye başlamıştı. Gardiyan apar topar Michaelson'ı oradan uzaklaştırmıştı.

Adam zaten acı içinde, diye bağırmıştı bir tanesi. Sen ne yaptığını sanıyorsun?

Talmadge, Chelan'a geldiğinde yüzüne bakan ilk yayaya mahkeme binasının yerini sordu. Oraya gitti ve Della'nın yerleştirildiği binaya baka baka arabasında oturdu. Burası düşündüğünden daha küçük çıkmıştı, ancak görüntüsü, olması gereken resmiyeti taşıyordu ve soluk renkli granit ile taştan yapılmış güzel bir binaydı. Kaldırımdan başlayarak yukarı çıkan geniş merdivenlerin her iki yanında büyük bir çimenlik alan uzanıyordu. Önündeki sokak boyunca sıra sıra dizilmiş otomobiller göze çarpıyordu. Talmadge'ın görebildiği kadarıyla sokakta sadece iki at arabası vardı.

Yakınlarda ahırlar ve bir de pansiyon vardı. İkinci kattaki odasında pansiyoncu kadının getirdiği porselen leğeni kullanarak yıkanıp temizlendi ve saçlarını taradı. Kâğıt ve sicim yardımıyla dürüp rulo haline getirdiği takım elbisesini açtı, üzerine giyindi. Leğenin üstünde duran, yüzeyi çukurlarla dolu aynada suretine baktı, fakat bunun tam olarak neye benzediğini çıkaramadı. Aşağı

inip pansiyoncu kadına yemek yiyebileceği bir yer olup olmadığım sordu, kadın da onu yakınlardaki bir kahveye yönlendirdi. Dışarıda ona farklı gelen havayı içine çekerek yürümeye başladı; hava, göremediği gölün uçsuz bucaksız, soğuk enginliğiyle ve başka, daha keskin bir çam kokusuyla doluydu. Ve hepsinin gerisindeki tozun toprağın kokusuyla. Sokakta yanından geçen kadınlar güzel elbiseler giyinip kuşanmışlardı. O anda yanından geçen, kendisinin aksi istikametinde giden kadının başında mavi bir kurdeleyle çenesinin altından bağlanmış hasır bir şapka vardı. Kadın ona baktığım gizlemeden uçuk yeşil gözlerini adama dikti, sonra da başka tarafa çevirdi.

Bir bölmesinde oturup sokaktan gelip geçeni seyrettiği kahvede biftek ve yumurtadan ibaret yemeğini yedikten sonra sokaktan aşağı, mahkeme binası yönünde, berber dükkânını gördüğü yere doğru yürümeye başladı. Saçını kestirmek ve tıraş olmak için dükkâna girdi. Berber işini bitirdiğinde büyük bir fırçayla ensesinin arkasını temizlerken Talmadge aynada kendisine bakıyordu.

Beğenmediniz mi, dedi berber.

Güzel olmuş, dedi Talmadge. Aslında içine dokunan, görüntüsüydü. Yüzünün en son ne zaman bu kadar çıplak kaldığını anımsamıyordu. Yakışıklı değildi –hiçbir zaman da olmamıştı– fakat keskin ustura, gözlerinin, ağzının çevresinde, çenesinin altında kat kat olup sarkmış cildini açığa çıkarmıştı ve çocukluğundan kalan çiçek hastalığı izleriyle çukurlar da cabasıydı. Bir anda cascavlak kalıvermişti. O suratta anımsadığı yegâne şey hiç değişmemiş olan ve kendisine ürkek bir hayvan gibi bakan kantaron çiçeği mavisi gözlerdi.

Sevgilisiyle buluşmaya giden bir oğlan çocuğu gibi davrandığım geçirdi aklından: Böyle berbere filan gitmeler. Artık bu gibi işlere kalkışamayacak kadar ileri bir yaştaydı. Yine de, bu

meseleyi fazla abartıp abartmadığım merak etti. Ama şimdi, aynadaki yansımasını tekrar görünce kendine her şeyin olması gerektiği şekilde ilerlediğini anımsattı. İhtiyardı, ama kendine özen gösteriyordu. Yoldan gelmişti ve kız da onu uzun zamandır görmemişti. Kendine çeki düzen vermesi normaldi.

Mahkeme binasının merdivenlerinden çıkarken kendi kendine, kızcağız bu duruma düşene kadar ne acılar çekti, diye bir hatırlatmada bulundu (fakat sanki bunu kendine anımsatmasa olmaz mıydı?).

Mahkeme binasının içinde hafif bir benzin kokusu vardı. Çizmelerinden çıkan ses uzun koridorda yankılanıyordu. Kocaman bir merdivenin kenarındaki bir yazıhaneye girip hapishane müdürünü sordu.

Bankonun arkasında çalışan gözlüklü genç bir adam müdürün orada olmadığını, ancak öğleden sonra geleceğini söyledi. Talmadge daha sonra gelebilir ya da orada bekleyebilirdi. Talmadge müdürün gelmesinin ne kadar süreceğini sordu. Genç adam omuz silkti. Bir-iki saati bulabilir, dedi adam. Talmadge, isterse buyurup dışarıdaki bankta oturabilir ve bekleyebilirdi.

Talmadge kapının önündeki banka çöktü, şapkasını çıkardı ve dizinin üstüne koydu. Bir saat kadar o vaziyette bekledi, sonra ayağa kalktı ve duvarlardaki mühim adamların portrelerine (yoksa yargıç mıydı bunlar?) bakarak mahkeme binasını boydan boya yürüdü. Sonra tekrar bankın yanına gelip oturdu. Genç adam başım kaldırıp ona şaşkın gözlerle baktı. Talmadge adama, müdürün döneceği fikrinde hâlâ ısrarlı olup olmadığını sordu. Genç adam tereddüt etti, müdürün büyük ihtimalle geleceğini, çünkü öğleden sonra orada yapması gereken işlerin olduğunu söyledi. Fakat sonra birden susuverdi, başını çevirdi ve Talmadge da adamın, onun dışarıda beklediğini unuttuğunu anladı.

Talmadge oturduğu banka geri döndü. Çok geçmeden genç adam dışarı çıktı ve Talmadge'a tam olarak ne için gelmiş olduğunu sordu. Belki ben size yardımcı olabilirim, dedi.

Buraya Della Michaelson'ı görmeye geldim.

Adamın yüz ifadesinde küçücük bir değişiklik oldu, fakat Talmadge adamın, onun kimden söz ettiğini anladığını fark etti. Genç adam izin isteyip hemen döneceğini söyledi. Olsa olsa on dakikalığına bir yere kadar gitti ve döndüğünde Talmadge ayağa kalktı. Genç adam Della'nın o gün ziyaretçi kabul edemeyeceğini söyledi. Kendisinin bunun ayrıntılarını açıklama yetkisi yoktu; tek söyleyebileceği, kızın hafta başında bir ağız dalaşma karıştığını ve hücre hapsi aldığıydı.

Genç adam bunları söyledikten sonra kendi mahcubiyetine ya da ne yapacağını bilmez haline yenik düşmemeye çalışarak Talmadge'ın karşısında sesini çıkarmadan durdu.

Talmadge olduğu yerde kaldı ve tek kelime etmedi. O sözcük, yani "ağız dalaşı", onu alarma geçirmişti. İçinden öne çıkmak ve ellerini genç adamın omuzlarına koymak (Kaç yaşında olabilirdi? Yirmi miydi, yirmi beş miydi?) ve ona olanları anlattırmak geldi. "Ağız dalaşı" derken neyi kastediyorsun diye sormak. Fakat böyle bir işe kalkışmadı. Onun yerine dedi ki:

Bir ağız dalaşı mı dedin? Hem de hapishanede?

Evet, efendim.

Hapishanede ağız dalaşı mı olurmuş?

Ah, oluyor efendim. Aslında genç adamın bu durumdan üzüntü duyuyormuş gibi bir hali vardı, yüzünü buruşturmuştu.

Talmadge kararsız kaldı. Kızın durumu iyi mi?

Evet, dedi genç adam ve duraksadı. İyi olduğunu sanıyorum...

Talmadge adamın sözlerine devam etmesini, ayrıntıya girmesini bekledi, çünkü daha anlatacakları varmış gibiydi. Fakat

genç adamın yüzü kıpkırmızı oldu, sözlerinin bittiğini göstermek istercesine başını iki yana salladı.

Talmadge, iyi kızdır, neden böyle olmuş bilmem ki, dedi,

Ama sözlerine devam edemedi. Söylediklerine kendisi bile inanmıyordu. Gözlerini genç adamın arkasındaki gri duvar kâğıdıyla kaplanmış duvara dikti.

Ama iyi bir kız, değil mi, dedi Talmadge. Bunun gibi bir şey burada ilk kez mi oluyor?

Genç adam tereddütte kaldı.

Kesin bir şey söyleyemem, efendim. Bunu müdürle konuşmanız lazım. Dosyasında her şey yazılı. Benim yetkim yok...

Talmadge dalgın dalgın başını sallıyordu.

Genç adam bir an savunmaya geçecekmiş gibi olduysa da, aslında Talmadge'ın haline üzülmüştü. Talmadge bunu görebiliyordu. Adamı bilgi almak için sıkıştırmanın ya da kızı görsün diye içeri almaya ikna etmeye çalışmanın bir faydası olmayacaktı. Kurallara karşı gelmek bu çocuğun içinde yoktu –Talmadge bunu açık seçik görebiliyordu– ve o, yani Talmadge, onun bu yüzden kendini kötü hissetmesine yol açacak hiçbir eylemde bulunmayacaktı.

Buradaki bekleyişinizi sürdürebilirsiniz, dedi genç adam, ya da yarın tekrar gelebilirsiniz. Size daha çok yardımcı olamadığım için üzgünüm.

Yarın gelemem, dedi Talmadge. Dönmek zorundayım.

Genç adam çok sıkıntılı görünüyordu. Üzgünüm, dedi.

Talmadge, bulunduğu yerin yeniliğine ve çok değil, birkaç saat önce dikkatini çeken ayrıntılara körleşmiş vaziyette sokaktan aşağı pansiyona doğru yürürken Della'nın dosyasında tam olarak nelerin bulunduğunu merak ediyordu. Acaba dosyada kızın hapse atılmasından sonra hakkında öğrendikleri mi bulunuyordu,

yoksa başka bilgiler de var mıydı? Adamlar, mesela, kızın geçmişi hakkında bir şey biliyor muydu? Kız onlara kendisi hakkında bir şeyler anlatmış mıydı? Talmadge, kıza dair bilgilerin yanı sıra bir de serbest bırakılması durumunda kendisine yardım etmeye gönüllü olan insanların isimlerinin yer aldığı bir listenin bulunmasının işe yarayıp yaramayacağını düşündü. Kıza kefil olabilecek insanların listesi. Elbette, diye düşündü, içinde kendisinin, Caroline Middey'nin, Yargıç'ın, Clee'nin ve Angelene'in bulunduğu bir liste bir fark yaratabilirdi. Bunu hapishane müdürüyle ve Yargıç'la konuşma planını kafasına yazdı.

O akşam pansiyonda akşam yemeği saatini uyuyarak geçirdi ve gece saat on sularında uyandığında giyinip aşağı indi. Ev sessizdi. Oturma odasında birkaç lamba yanıyordu ve bunlardan birinin altında, köşedeki bir koltukta ev sahibesi oturmuş örgüsünü örüyordu. Talmadge kapı girişinde durunca kadın başını kaldırıp ona baktı.

Fırında sizin için ayrılmış bir tabak olacak, dedi kadın. Rahatsız etmek istemedim. Kadın tekrar başını önüne eğip elinden hiç bırakmadığı örgüsüne baktı. Adam orada dikilmeye devam edince işini hemen bıraktı, örgüyü bir kenara koydu ve ayağa kalktı.

Zahmet etmeseydiniz, dedi Talmadge. Kendim yiyecek bir şeyler bulabilirdim, eğer...

Zahmet olmaz.

Karanlık koridorda kadının peşi sıra yürüdü. Mutfağa geldiklerinde kadın bir gaz lambası yaktı ve ona oturmasını söyledi. Talmadge gölü seyredebileceği bir pencerenin yanındaki masaya geçip oturdu. Kadın sıcak fırında duran bir tabağı alıp adamın önüne koydu. Tabakta patates püresi ve et suyu, kızarmış piliç ve yeşil fasulye vardı.

Size içecek bir şey getirmemi ister misiniz?

Teşekkürler, su alabilirim, yani eğer size...

Su mu? Su mu istemiştiniz? Su yerine biraz süt içmek istemez miydiniz?

Yani, ben...

Kadın bir bardak süt getirdi ve sonra da onu yalnız bıraktı. Talmadge yemeğini yedi, pencerenin dışındaki göle ve ağaçlara baktı, sobadan gelen tıkırdama seslerini dinledi.

Yemeğini bitirdiğinde ev sahibesini tekrar ışık huzmesinin içinde oturmuş örgüsünü örer halde buldu. Kadın başını kaldırıp ona baktı.

Karnınızı doyurabildiniz mi?

Evet, teşekkür ederim.

Başka bir şeye ihtiyacınız var mı? Odanızdaki battaniyelerin sayısı sizin için yeterli mi?

Adam cevap vermeyince, kadın örgü örmeyi bıraktı, yününü kenara koydu ve adama oturmak isteyip istemediğini sordu.

Adam yine kararsız kaldı.

Benim için bir iyilik yapmanızı isteyecektim...

Kadın gözlerini ayırmadan ona bakıyordu.

Size şey, acaba size bir mektup yazdırmamın mahsuru var mı?

Kadın cevap vermeden önce, sırf şaşkınlıktan, yaşayıp yaşayabileceği tereddütlerin en hafifini yaşadı.

Tabii ki...

Ve kadın boş bir kâğıt getirmek için ayağa kalktı.

Hücre hapsinin en kötü tarafı, insanın içinde var olan o düzen belirleyici duyguyu kaybetmesiydi. Ne yapıyordu? Neredeydi? Bir hata mı yapıyordu? Daha önce bunların hepsi ona çok parlak bir formül gibi gelmişti. Fakat şimdi karanlıkta otururken kuşkular oldukları yerden başlarını çıkarmış, karşısına dikilmişti.

Her şey aşırı derecede sakindi ve Della, uyuyup uyanıyor ve etrafında ne adamlarla atları, ne meyve bahçesiyle meyve yetiştiricisi adamı ve çocuğu, ne meyveleri ve gökyüzünü, ne de ıslak ıslak kokan havayı bulabiliyordu. Olan, sadece bir boşluktu. Zaman yoktu. İnsanın içinde kendini kaybedebileceği uçsuz bucaksız doğa yoktu. Karanlıkta yüzüne dokunuyordu; benliği yerli yerinde duruyordu. Fakat sonra, benliğinin de hiçlikten ibaret olduğunu düşünüyordu. Kendisi bir hiçti.

Niçin doğuyoruz ki, diye düşündü. Doğmak da ne demek oluyor? Ya da ölmek?

Talmadge meyve bahçesine dönüş yolunun yarısına gelmişti. Şafaktan önce insanın içine işleyen soğukta arabanın arkasında gözlerini açmış ve bir ateş yakıp yemeğini yemişti. Güneş doğudan yükselirken mavi gri havada dizginleri eline almış ve sonra birden kafasına dank etmişti: Kızı orada bırakmaması gerekirdi. Genç adama bu kadar yumuşak davranmaması gerekirdi. Müdürle görüşme talebinde, Della'yla görüşme talebinde ısrar etmesi gerekirdi. Sonuçta, kızı görmek imkânsız değildi. Kız daha ölmemişti. Della'nın ziyaretçi kabul edip etmemesi müdürün insafına kalmıştı. Ve Talmadge biliyordu ki, kendisi şu ya da bu şekilde adamın fikrini değiştirmesini sağlayabilirdi. Konuşma yetisini kaybetmiş değildi ya? Biraz olsun sempatik biri değil miydi?

Peki o, yani Talmadge, ne yapmıştı? Kıza bir mektup yazmıştı: *Seni yine görmeye geleceğim.* Ve adamın oraya geldiğini, fakat onu görebilmek uğruna hiç kimseyi zorlamadığını ya da görüşmek için ısrar etmediğini öğrenmek kız için daha kötü olmayacak mıydı?

Yolda giderken katırı yavaşlatıp durdurdu. Bir başka doğa manzarasının sessizliği onu dört bir yandan kuşattı. Aklından geri dönmeyi geçirdi. Fakat, tüm bu gelişmelerden habersiz olarak meyve bahçesinde bir başına oturan Angelene vardı. Uzayan

yokluğuyla kızı korkutmak istemezdi. Dakikalar süren kararsızlığın ardından en sonunda katırı dehleyip ileri, meyve bahçesine doğru harekete geçirdi. Chelan'dan uzağa doğru.

Bir adam seni görmeye gelmiş, dedi hapishane müdürü.

Üç gün boyunca pencereleri olmayan ve ışık almayan bir hücrede tutulmuş olan Della adamın masasının önünde oturuyordu. Kayıtsız ve sakin durmak için çabaladığı halde tedirginliğini saklayamayacak durumdaydı. Yazıhanedeki ışık, olanca zayıflığına rağmen (müdür durumuna hassasiyet göstererek panjurları indirmişti) kızı çileden çıkarıyormuş gibiydi. Duvardaki gölgeler, müdürün o anda konuşurken yüzünde beliren en ufak hareket kızın varlığının derinliklerindeki bir noktaya dokunuyordu. Ağlamak üzere olduğunu hissetmek onu telaşlandırmıştı. Fakat ortada ağlamasını gerektirecek bir şey yoktu, en azından şimdilik.

En sonunda müdürün az önce söylediğini idrak edebilecek duruma geldi: Yani, bir adamın onu görmeye gelmiş olmasını.

Hangi adam?

Sana bunu bıraktı. Müdür elini gömleğinin ön cebine sokup bir zarf çıkardı ve zarfı masanın öbür tarafındaki kıza uzattı. Mektup açılmıştı.

Kurallar böyle, dedi adam.

Adam, hücre hapsinde geçirdiği sayılı günlerin ardından kızla beraber koridordan aşağı yürürken –ayakta durmakta zorlanan kızı dirseğinden tutmuştu; karanlık Della'yı tahmin ettiğinden çok daha zayıf düşürmüştü– üzerinde hafiften şen şakrak bir

hal de vardı: Bak şimdi, bunun hoş bir şey olmadığını ben de biliyorum, ama neden hücreyi bir caydırma yöntemi olarak kullandığımızı daha iyi anladığından eminim...

Kız mektubu adamın elinden aldı. Mektup bir nesne olarak ona tamamıyla yabancıydı; sanki adam ona aydan bir parça ya da elmas bir gerdanlık uzatmış gibi hissediyordu. Müdür onun bir şeyler söylemesini bekliyordu.

Della kısa bir duraklamanın ardından mektubu hiç açmadan tekrar adama uzattı.

Ben bunu okuyamam. Ve "okuyamam" derken, kelimenin düz anlamıyla mektubu okuyamayacağını söylediği gün gibi ortadaydı.

Müdür bir dakikanın sessizlik içinde geçmesine izin verdi. Mektup adamın önünde ve masanın üstünde duruyordu, ama adam mektuba bakmadı.

Adam buraya gelip seni görmek istiyor. Sana daha önce de söylemiştim. Adı William Talmadge. Sonra kızın yüzüne dikkatle bakarak sordu: Onu nereden tanıyorsun?

Ve Della hatırladı: Michaelson'a saldırmasından önceki gün avludayken müdür yanına gelmişti. Adam birinden, yani Wenatchee yakınlarındaki bir avukattan, oraya gelmek ve kızı ziyaret etmek niyetindeki bir müvekkilinin adına izin isteyen bir mektup almıştı.

Peki, sen adamı görmek istiyor musun? diye sormuştu müdür o gün avluda.

Adam *buraya* mı gelmek istiyor, demişti Della. İlk şaşkınlığını üzerinden attıktan sonra şunu düşünmüştü: Tabii ki, buraya gelmemesi lazım. Fakat adamın ismini duyunca midesinde bir ışıltı hissetmişti.

Yok, dedi kız. Onu görmek istemiyorum.

O gün avludayken bunları söylemişti. Fakat adam, yani Talmadge, yine de gelmişti. Şimdiyse Della, aklını ve sav üretme gücünü toplayarak (yorgundu ve kafası karışıktı; bu görüşmeyi yapmadan önce daha uzun bir süre dinlenmesine izin vermeleri gerekirdi) konuştu: Peki, sen beni göremeyeceğini söylediğin halde neden gelmiş ki?

Müdür masasının üstünde duran bir kâğıt destesine dokundu. Hemen cevap vermedi.

Gelmesini ben söyledim, dedi.

Durumu yeni yeni kavramaya başlamış olan Della susuyordu.

Başının ne kadar büyük belada olduğunun farkına varabildiğini ya da bunu *anlayabildiğini* sanmıyorum. İtiraf ettiğin saldırı yüzünden zaten başın beladaydı, ama şimdi, hele bu son hareketin de eklenince... Müdür başını iki yana salladı. Yardım tekliflerini geri çevirebilecek bir durumda olduğunu sanmıyorum. Kusura bakma. Ben tüm kalbimle senin iyiliğini istiyorum.

Della hiçbir şey söylemedi. Müdürün ilgi sözcüklerinden etkilenmemişti. Adam zeki olmasına zekiydi, ama kızın gözünde insanın parmağında oynatamayacağı kadar akıllı biri de değildi. Hücre hapsi olayından sonra onun tanıdığı öbür adamlara –mesela, Michaelson'a– benzemediğinden emin olduğu söylenemezdi. Bu olaydan sonra, onun hakkında ne düşünmesi gerektiğine bir türlü karar verememişti. Şu *ben tüm kalbimle senin iyiliğini istiyorum* laflarını hemen duymazlıktan gelmiş, tek kelimesine bile inanmamıştı. Bunlar onu daha çok kontrol altına alabilmek için sarf edilmiş kelimelerden başka bir şey değildi.

Kendine kısa bir süre Talmadge'ı düşünme iznini verdi. Onun Chelan'a gelişini –Acaba katırla mı gelmişti? Yoksa buharlı gemiyle mi? Trenle mi?– ve kızın peşinde mahkeme binasına yaklaştığım hayal etti. Neler olduğunu biliyordu: Adam

kararlaştırılan saatte oraya gelmiş, kapıdan çevrildiğinde ve kızın başına gelenler kendisine anlatıldığında (fakat adama tam olarak ne anlatmış olabilirlerdi?) onlarla tartışmayı aklından geçirmiş, ama bunu yapmamıştı. Şartları olduğu gibi kabullenmişti. Ona bir not yazmıştı. Kız bir anda mektupta yazılanları bildiğini fark etti, aslında okumasına gerek yoktu: Adam onu görmeye gelmiş, fakat başarılı olamamıştı. Kızın iyi olmasını temenni ediyordu. Onu yine görmeye gelecekti.

Ve müdür, kızın değil, kendisinin ısrarcı tutumunun sonucunda mektubu okuduğunda yazılanlar harfi harfine bunlardı.

Müdür mektubu katlarken ve zarfa yerleştirirken, onunla görüşecek misin, diye sordu.

Seçme şansım var mı, dedi kız; sesinde ne düşmanlık ne de alaycılık vardı. Bu sadece, meseledeki güçsüz pozisyonunu kavradığını yansıtan bir açıklamaydı.

Müdürün yüzünden belli belirsiz bir tebessüm geçti. En iyisi bu, dedi adam. Bırak, adam ve şu avukat sana yardımcı olsun.

Yardıma ihtiyacım yok, diye düşündü kız hücresine geri götürülürken. Düşünmek için zamana ve sessizliğe ihtiyacım var; iyice düşünüp taşınıp bu işin içinden nasıl çıkacağımı, bu görevi nasıl tamamlayacağımı bulabilmek için...

Son bir buçuk gündür iyice miskinleşmiş olan katır Cashmere'i geride bıraktıktan sonra başlayan ormanlık dağ eteklerinde, toynaklarının altındaki tanıdık araziyi hissedince yeniden hız kazanmıştı. Talmadge da eve yakın olduklarını hissediyordu. İçi boşalmış ve hafiflemiş kalbi yerinden çıkacakmış gibi atıyor, ağaçlara vuran güneş gözlerini kamaştırıyordu. Katır hırıltılar çıkararak son tepeyi de aştı ve Talmadge ona seslenince hayvan hızla ağaçların arasından çıkıp ışıklar içindeki çayıra girdi, öksürmeye başladı; bayır aşağı rahvan giderken ağzı açılmıştı ve yularından şıngırtı sesleri geliyordu.

Meyve bahçeleri mavi ve gümüş renginde yapraklarla kaplıydı. Yoldaki sessizliğin ona unutturduğu bildik kuş çığlıkları yeniden yükselip gökyüzüne çıktı. Ve birbirine karışan kokular da vardı: Suyun kokusu, meyvelerin ve açan çiçeklerin ve tozun toprağın kokusu.

Ebediyen toz toprak.

Varlığını, kanyonun aldığı biçime ve uzaktaki kanyon kayalarının, yukarıdaki ormanın arkasını gökyüzüne vermiş gibi duruşuna borçlu olan bir ışık oyununun sonucunda vadinin kimi bölümlerine gölge düşmüştü, fakat o anda içinde kulübenin de bulunduğu diğer bölümler sabah vaktindeki gibi ışık içindeydi.

Angelene sundurmaya çıkmıştı, ellerini güneşte gözlerine siper edecek şekilde başına koymuştu.

Kız ona el salladı. Adam bahçeye vardığında kız yine kulübenin içindeydi, ancak çok geçmeden oradan çıkıp arabanın yanına geldi ve adamın çimenlere inmesine yardım etti. Yardıma ihtiyacı olduğunu nereden anlamıştı? Çünkü artık yardıma ihtiyacı olan taraf kendisiydi, bunun farkındaydı. Hayatında kıza böyle yaslandığı başka bir zaman hiç olmuş muydu? (Bütün ağırlığını ona vererek yaslanıyor, ona istemediği kadar çok yükleniyordu. Tir tir titriyordu; kısa bir an at arabasındaki o bildik devinimin içinde olabilmeyi arzuladı. Yorgunluktan hasta gibiydi.) Adam ona yaslanmış güçlükle yürürken saçlarının içine bir şey söylemiş ve kız da, ne var, demişti. Fakat Angelene onun ağırlığını yüklenmiş, çimenliği geçip karşıdaki sundurmaya çıkmasına yardım etmiş ve bunu da sanki binlerce kez yapmış gibi davranmıştı. Yüzünde bunun sıra dışı bir şey olduğu duygusundan eser yoktu. Birlikte merdivenleri çıktılar. Sundurmaya geldiklerinde adam kendini huş ağacından yapılmış iskemleye bıraktı ve kız üzerine eğilip onunla konuşmaya başladı. Adam o anda ilk kez kızın saçlarının ıslak olduğunu, arkaya yatırılarak tarandığını gördü. Kızın üzerinde pazara gittikleri günlerde giydiği, yani yakasında pembe iplikle desen işlenmiş beyaz gömlek vardı. Yoksa kendi başına pazara mı gitmişti? Kız, adamın üzerine eğilmiş ona bir şeyler anlatıyordu ve sonra –adam bundan sonra ne olduğunu anlamadan– birden uykuya daldı.

Uyandığında yatağındaydı ve hava karanlıktı. Açık pencerenin dışında cırcır böcekleri ötüyor ve kızarmış soğan kokusu diğer tüm kokuları bastırıyordu. Kız, yatak odasındaki açık kapının önünden geçti ve adamın uyanık olduğunu görünce içeri girdi. Yatağın kenarına oturdu. Adamın yatakta oturmasına yardım etti. Arka odadaki bir gaz lambası ışık saçıyordu ve adam kızın

yüz hatlarını net bir şekilde seçemiyordu. Kısa bir an sonra kız elini adamın elinin üzerine koydu.

Bugün geleceğini biliyordum, dedi kız. Sabah uyandığımda biliyordum.

Bir sessizlik oldu. Adam ona Della'yı anlatması gerektiğini düşündü. Acaba nereden başlamalıydı? Ama adamın konuşmasına kalmadan kız lafa girdi: Aç mısın?

Adam başını salladı.

Kız ayağa kalktı ve elinde yemek dolu bir tabakla odaya döndü. Domuz pastırması ve soğanla çırpılmış yumurta, ekmek ve ince dilimler halinde kesilmiş domates, kahve. Adam yemeğini yerken kız da yatağın kenarında oturdu.

Sen yemek yemeyecek misin, diye sordu adam.

Çoktan yedim.

Ben ne kadar zamandır uyuyorum?

Üç saat olmuştur.

Kız tabağı alıp götürdükten sonra tekrar gelip yanına oturmuş, ama bu sefer farklı bir konuma geçmişti ve adam artık onun yüzünü görebiliyordu. Koyu renkli, bonkör gözlerini, şaşkına dönmüş alnını. Birbirlerine baktılar.

Adam konuşmaya başladı.

Bana şimdi anlatmak zorunda değilsin, dedi kız ve gözlerini kaçırdı, yorgandaki bir tüy parçasını kopardı. Eliyle kumaşı düzeltti. Bana şimdi anlatmak zorunda değilsin. Dinlenmene bak...

Acaba hâlâ kızgın mıydı? Yani kendisine? Kızın ağzı öfkelendiğinde, fakat aynı zamanda üzüldüğünde de olduğu gibi kaskatı kesilivermişti.

Her şey ortaya çıkacak, diye düşündü adam, her şey açıklığa kavuşacak. Kızla konuştuğunda, ona yakın zamandaki Chelan yolculuğunda ve geçmişte olanları da anlattığında her şey açıklığa kavuşacaktı. Hepsi bir bir ortaya çıkacaktı...

Ertesi gün adam kıza, pazara gittin mi, diye sordu.

Evet.

Oraya kadar nasıl gittin?

Atla, dedi kız. Ve sonra, adamın yüzünde onun neyden bahsettiğini anladığına dair hiçbir belirti göremeyince, kız, hani Clee'nin geçen sefer bıraktığı at, dedi. Yanıma az miktarda yük aldım ve her zamanki yerimizde tezgâh açtım.

At mı, dedi adam. Kız onun sesinin tonunu duyunca, adama baktı ve sustu. Adam kızın hangi atı kastettiğini biliyordu. Clee'nin bazen oradan ayrılırken, Talmadge'ın katırdan daha kuvvetli bir varlığa ihtiyaç duyması halinde işlerde kullanabileceği bir atı orada bıraktığı olurdu.

Evet, dedi kız ve gözlerini adamdan uzaklaştırdı. Birden ciddileşivermişti. Sorun yok, Talmadge, iyi geçti.

Adam –daha kendi içinde böyle bir şeyin varlığını bile hissetmezken– kızın, onun kendisine kızdığını sezinlemesi karşısında hayretler içinde kalmıştı. Peki ama, diye düşündü adam, niye ona kızdım ki ben?

Kızgınlığı, onun kendisiyle ve atlarla alakalı eski tepkisinden kaynaklanıyordu; fakat bu kız, yani Angelene, iyiydi. Kendi kendine kız *iyi*, diye telkin etti ve elini uzatıp onun omzuna dokundu, oradaki bir şeyi –bir yaprak parçasını, bir saç telini– alıyormuş gibi yaptı. Kız hafifçe tebessüm etti. Tebessüm şu anlama geliyordu: Seni affettim.

Della, hücresinde yalnız kaldığında mektubu zarftan çıkardı ve mektuba, sayfanın üzerinde yazılı olan sözcüklere baktı.

Mektubu adam yazmamıştı, Della bundan emindi; bu bir kadının elinden çıkmıştı. Kısa bir süre bu elin Angelene'e ait olup olmadığını merak etti, ama sonra bu düşünceyi hemen kafasından uzaklaştırdı. Bu yazı fazlasıyla olgun birine aitmiş gibiydi.

Della pencereye gitti, dışarı baktı.

Demek, adam onu ziyarete gelmişti ve tekrar gelecekti. Bunda bir kötülük olmadığını düşündü, gerçekten de öyleydi; adamla görüşmesinin planlarında pek bir değişiklik yapmayacağı kanısındaydı. Adamı görmek ona hiçbir şey ifade etmiyordu –onunla görüşecek ve başından savacaktı– fakat adamın, yani Talmadge'ın, hapishanede Michaelson'ın da bulunduğunu öğrenmemesi şarttı. Öğrenirse işler değişebilirdi.

Elbette, adam Michaelson'dan haberdar olacak diye bir şey de yoktu. Gardiyan olanları –onun Michaelson'a saldırdığını– ona anlatacak olsa bile adam, yani Michaelson, artık başka bir isim kullanıyordu. Talmadge'ın, ayrıntılı bir inceleme yapmadığı sürece kendi başına birtakım basit sonuçlara varması olanaksızdı.

Yine de belli olmaz, diye endişelendi kız.

Fakat adamla görüşmekten başka çaresi yoktu. Hiç değilse bu konu yüzünden olay çıkarmaması gerekiyordu; sabretmek ve doğru anı kollamak zorundaydı.

Adam iki haftaya kalmadan meyve bahçesinden ayrılıp tekrar yollara düşecekti. Yargıç'la bu meseleyi konuşmuştu. Angelene'e de anlatacaktı; tam olarak ne olduğunu bilmese de, ona da *bir şeyler* anlatacaktı ve gidişinden önceki haftalara mümkün olduğunca çok iş sığdırmaya çalışıyordu. Kızın ondaki yenilenmiş enerjiye, adamın tedirginlikten kaynaklandığım bildiği telaşına hayretle baktığını hissedebiliyordu; kız hiçbir şey söylememiş, muhtemelen onun hâlâ son Chelan yolculuğundaki aşırı yorgunluğun etkilerini yaşadığını düşünmüştü.

Kanyon ağzının dışındaki elma bahçesinde çalışırlarken Angelene kollarını çalıştığı ağaç dallarından aniden çıkardı ve yüzünü ormana döndü. İfadesi, havayı duyumsayan bir hayvanınkinden farksızdı. Adam kıza, daha çok erken, dedi. Kızın adamları beklediğini biliyordu, kendisi de onları bekliyordu. Ama daha çok erkendi. Adamlar temmuzun ilk haftasında gelirlerdi ve haziran daha henüz girmişti. Kız istemeyerek de olsa işine geri döndü. Bir dakika sonra tekrar işi bıraktı, başım ağaç dallarının arasından çıkardı ve ormana döndü. Tam bir şeyler anlatmaya başlamıştı ki, ormanın sınırında bir sarsıntı oldu ve içerisinden atlar çıkmaya başladı: İlk bir iki tanesi sınırı yan yana geçtiler, sonra atlar devasa bir dalga olup koca bir kütle halinde ağaçların arasından çıkıp tarlaya akmaya başladılar.

Pekâlâ, dedi adam ve kendisi de, Angelene de ağaçlardan ayrıldılar. Tepeden aşağı inip dereye ve atlara doğru yürümeye başladılar.

Adamın içi, her zamanki gibi, atlarda eşzamanlı seyreden çirkinlik ve güzellik karşısında hayranlıkla dolmuştu. Biçimleri, yükseklikleri ve renkleri çeşit çeşitti: Krem rengi, siyah, kahverengi, sarı atlar, sağrıları benekli ve bacakları uzun çorap desenli atlar; bir takım pembe burunlu ve mavi gözlü beyaz atlar; kaslı boyunları olan uzun boylu atlar; kısa, bodur ve cüce kalmış gibi duran başka atlar. Hepsi de takriben çeyrek ton ağırlığındaydı ve içlerinden bazıları bunun biraz üzerindeydi. Adam bu sürüleri yıllardır görür, ama yine de ağaçların arasından çıktıklarında onlara hayret etmekten kendini alamazdı. Kirli, bakımsız ve leş kokuluydular; genel itibariyle bir öngörülemezdik içindeydiler. Belki de onları bu kadar çekici kılan, *evcilleştirilmemişlikleriydi.* Yakalandıkları yüksek dağlarda tek bir insanla karşılaşmışlıkları yoktu. Adamlar yükseklere çıkıp atların yaşadıkları yerlere gider; onları, yani atları, sürükleye sürükleye yaylalara ve ovalara getirirler, bunun sonucunda atlar adamlara büyük bir kin beslerdi. Başlarını arkaya yatırıp, ekşi kokulu at akciğerlerinden yükselen ekşi kokulu at nefeslerini dışarı salarak bir o yana, bir bu yana savrulurlardı. Geceleyin onların tarladaki varlığı yüzünden uyku tutmadığında yatağında uyanık halde yatan bir oğlan çocuğuyken olayı kafasında bu şekilde canlandırırdı. Onların ne olduklarını anlayamazdı. Onlar nedir de ne demek oluyor, diye sorardı annesi. Bunlar at işte, Talmadge. Fakat atlar hem tek tek, hem de sürü olarak bilinmezlik doluydular. Şimdi bile gözlerini onlardan başka tarafa çevirmek adama çok zor geliyordu.

At üzerindeki adamlar birbirlerinin peşi sıra ağaçların arasından çıkıp kollarını selam kabilinden kaldırdılar. Clee'nin sarı

beneklerle kaplı bir yelesi ve kuyruğu, göğüs kayışında da gümüş bir madalyonu olan koyu altın rengindeki atı ağır adımlarla ormandan çıktı. Clee de elini kaldırdı ama ciddi bir hali vardı ve yüzü hiç gülmüyordu. Bir şey olmuş, diye düşündü Talmadge. Yolculuk sırasında buraya erkenden gelmelerini gerektirecek bir şey gelmiş olmalıydı başlarına. Clee'nin suratının böyle asık olmasının sebebi bu olmalıydı. O ve Angelene tam o esnada tarlaya girmişler ve adamlar da aynı anda atlarının üzerinde diğer hayvanların arasından onlara doğru gelmişlerdi.

Talmadge ile Clee ve sığırtmaç sundurmaya yerleşip şapkalarını çıkardıklarında, Angelene de kahveyi getirmek için içeri girdiğinde, sığırtmaç Talmadge'a adamlardan birinin iki gün önce uzakta bir casus asker (kanun adamı) gördüğünü ve onların, yani adamların da başka bir yoldan gitmeye –kuzeye ilerlemeye ve buranın etrafından dolaşmaya– karar verdiklerini anlattı. Arazinin engebeli ve yol almanın da güç oluşu sebebiyle çoğu zaman uzak durdukları bir yoldu bu. Fakat tehlikenin ihtimali, uzakta görülen kesin bir tehlikeden daha az korku vericiydi ve onlar da bu riske girip öteki güzergâhı kullanmışlar ve kullarına zarar gelmeden geçmeyi başarmışlardı. Oraya erken gelmelerinin sebebi buydu. Sığırtmaç konuşurken Clee gözlerini kapatmış, büyük bir mendille yüzündeki terleri silmiş ve sonra mendili cebine koymuştu.

Talmadge başını salladı. Kendisinin de, Angelene'in de onlara az çok hazır olduğunu söyledi. Halledilmesi gereken şeyler, yani sona kalan işler, sonraki birkaç gün boyunca herkesin katılımıyla bir çırpıda bitiriliverirdi.

Doğrusu, adamların erken gelmiş olması Talmadge'ın içini rahatlatmıştı, çünkü Della meselesini henüz Angelene'e anlatmış değildi. Angelene'in de bu konuda konuşmak istemiyormuş gibi

bir hali vardı. Oysa şimdi, herkes bir arada işe koyulabilir ve kendisi de Della'dan bahsetme meselesini en azından bir süreliğine askıya alabilirdi. Yine de, fazla geç olmadan kıza anlatması gerektiğini düşündü, çünkü bu konu onu da ilgilendiriyordu. Bunu ona adamlar gittikten sonra, onların geride bıraktığı heyecanın kendisinin Chelan'a yapacağı yolculuğun etkisini hafifletebileceği bir dönemde anlatacaktı. Yolculuk fikri arada kaynayacak, önemsizleşecek, dolayısıyla adamın onun kalbini kırması ihtimali de zayıflayacaktı.

Adamlar o sabah geyik avlamışlar ve karkasları birkaç atın sırtına yüklemişlerdi. Oraya vardıktan kısa bir süre sonra aralarında Clee'nin de bulunduğu birkaç adam geyikleri tarlanın karşı tarafına götürüp atlardan uzaklaştırdı ve parçalara ayırmaya başladı. Bir çadır kurdular ve geyik etini büyük ateşlerin üzerinde pişirdiler.

Clee yemek hazırlığına nezaret ettikten sonra ateşlerden birinin yanına oturdu ve piposunu ağzına kadar tütünle doldurmaya başladı. Talmadge da onun yanında, tahta direklerden ve çadır bezinden yapılmış açılır kapanır bir sandalyede oturuyordu. Öbür adamın hareketlerini heyecansızca seyrediyor, aklından Clee'yi bunu yaparken izlediği onca yılı geçiriyordu: Bir pipoyu ağzına kadar tütünle doldurusunu. Clee'nin hareketleri de, yüzü de Talmadge'a kendisininkiler kadar tanıdık geliyordu, ancak aralarında her ikisinin de hiçbir zaman doğruca yüzlerini dönüp bakmadıkları bir uçurum vardı: Farklı hayatlar uçurumu. Clee'nin yanında, havadaki at ve odun ateşi kokusunun ortasında oturan bir ergen olduğu zamanlardan beri bu harekete –alışkanlığa bağlı davranışa– tanıklık etmiş olsa da adamın hareketleri, marifetli ellerin ve uzun parmakların çalışması ona hep eşsiz

ve yepyeni gelirdi. Talmadge'ın hayranlık duyduğu şey olayın kendiliğindenliği, fakat aynı zamanda içerdiği ritüel ve yoğun ciddiyetti.

Clee'nin elleri etleri kesip parçalamaktan kıpkırmızı olmuştu. Kol ağızlarında kan lekeleri vardı. Piposundan birkaç nefes aldı. Sonra ateşlerin ve geyik etinin kokusuyla karışan tütün dumanının kokusu hissedildi. Tepelerindeki gökyüzü kararmaya başlamıştı ve Talmadge yüzünü ateşten çektiğinde (gözlerine duman dolmuştu) açık hava ona soğuk geldi. Akşam inmişti. Ateşlerden çıkan alevler iyice yükselmişti. Adamlar konuşup gülüyor, arkalarından ve ötelerinden atların hiçbir zaman dinmeyen sesi geliyordu. Ses, aynı anda hem yüksek hem de yumuşaktı; üzerine başka seslerin eklemlendiği bir ses gibiydi. İnsan onlara kulak kabartmazsa atların sesini duyamazdı, ama dinlediği anda sesler birden yüksek perdeden gelmeye başlardı. Talmadge şimdiden onlara alışmış gibiydi. Elden gidene kadar sessizlikle özdeşleştirilen, ancak ondan sonra sessizliğin gerçekten ne olduğunu insana gösteren o varoluşa alışkındı.

Clee ona bakıyordu; piposunu havaya kaldırmıştı. Talmadge'ın piposu neredeydi?

Talmadge kucağında duran piposunu avucunda sımsıkı tutarak havaya kaldırdı.

Clee tütün kesesini ona uzattı ve birkaç saniye sonra Talmadge (acaba aklından neler geçiyordu?) piposunu doldurmaya başladı. Elleri hafifçe titriyordu. Clee kısa bir süre onu seyretti, sonra başını çevirdi.

Sessizce oturup pipolarını içtiler ve sonra Talmadge dedi ki:

Yargıç kızı buldu...

Clee başını kaldırıp baktı. Pipodan nefesler çekti, dumanları süratle ağzının kenarından dışarı üfledi.

Kız Chelan'da, oradaki hapishanede...

Clee sükûnetini bozmadı; ve sonra, kısa bir an geçtikten sonra, öne eğildi, pipoyu ağzından çıkardı. Tükürdü. Uzun bir süre kımıltısız oturdu. Yere dikilmiş gözleri sabit bir noktaya bakıyordu.

Adam öldürmeye teşebbüs etmiş, dedi Talmadge. Adama kırık bir şişe mi saplamış ne. Neyse, iş bu kadarla kalsa iyi. Onu Yargıç bulabildi.

Clee ağır hareketlerle pipoyu ağzına götürdü.

Angelene'in bunlardan haberi yok. Henüz ona anlatmadım. Yani, onu görmeye gittiğimi biliyor, ama ona hapishaneden bahsetmedim.

Clee anladığını gösterircesine başını salladı. Sonra Talmadge'a baktı. Gözlerini Talmadge'ın gözlerinden ayırmadan başıyla yavaş, düşünülmüş, ağır çekim bir hareket yaptı. Şu anlama geliyordu: Onu görebildin mi?

Talmadge pipoyu dudaklarına götürdü, ateşin söndüğünü fark etti. Clee, biraz sonra, gözlerini aşağı indirdi ve kibrit bulmak için elini yelek cebine daldırdı.

Onu görmedim, dedi Talmadge ve Clee onun piposunu yakabilmek için öne eğildi. Kız şeydeydi, yani onu hiç kimseyle görüştürmedikleri bir hücredeydi. Kız şey, uygunsuz davranışlarda bulunmuş. Bir kabahat işlemiş. Ne olduğunu bana anlatmadılar. Adam pipoyu ağzına götürdü.

Clee, bir dakika sonra, başım salladı.

Kızı orada tutacaklarmış. Ne kadar tutarlar bilmem. Bıçakladığı adamı öldürmüş olabilir, daha onu bile bilmiyorlar. Hani sanki orada olmak istiyormuş gibi bir hali var. Zaten kendisi teslim olmuş...

Clee göz ucuyla Talmadge'a baktı. Birkaç dakika hiç ses çıkarmadan oturdular.

Talmadge etrafına bakındığında gözüne ateşlerin ve adamların arasında amaçsızca gezinen Angelene'in görüntüsü ilişiverdi. Süklüm püklüm bir halde aralarında dolaşıyor, oradaki ısrarlı varlığıyla adamların kendisine ihtiyaç duymaları halinde yardıma hazır olduğunu göstermek istiyordu. Fakat, her zaman olduğu gibi, adamlar onu büyük ölçüde görmezden geliyorlardı. Bu tavır hiç değişmezdi; aynısı, ilk başlarda Della'nın da başına gelmişti, diye hatırladı adam. Bazen, ağaçlarda çalışarak geçen uzun bir günün ardından adamların Angelene'in varlığını kabul ettikleri olurdu; hatta, kıza şakalar yapar ya da takılırlardı. Yine de, çoğu zaman aralarında dolaşmasına ses çıkarmaz ve ona özel ilgi gösterme zahmetine girmezlerdi. Davranışlarının sebebi, bir şeye kızmaları ya da içerlemeleri değildi. Bu, Talmadge'ın düşüncesine göre, bir saygı belirtisiydi: Angelene'e ve kendisine duydukları saygının belirtisi. Ne kızın üzerine titrenir, ne onun için herhangi bir ayrıcalık yapılırdı. Kız, adamların onu bariz şekilde dışlamaları karşısında bir şaşkınlık yaşıyor olsa da durumu anlayışla karşılıyor, diye düşünürdü adam.

Tam o sırada, adamlardan biri ağzının kenarından hafif bir ıshk koyuverdi ve başıyla Angelene'in yanındaki alçak masaya, şu tabağı bana getir, anlamında işaret etti. Genç kız bir koşu tabağı alıp ona götürdü ve adam da tabağa biraz et koydu. Adam kızın yüzüne bakmadan onunla biraz konuştu ve kız başını sallayarak tabağı aldı, oturmakta olan bir grup adama götürdü. İçlerinden biri tabağı aldı ve gülümseyerek kıza bir şeyler söyledi. Angelene de ona cevap verdi ve adamlar grup halinde kahkaha attılar. Angelene arkasına döndüğünde Talmadge kızın gülümsediğini, ama bir yandan da yüzünün kızardığını fark etti.

Daha sonra Angelene'in kampın karanlığında bir oraya, bir buraya gidişi takıldı aklına. Ateşin ışığında sanki bir şey istiyormuş gibi bir hali, yüzünde bir çeşit hüzün vardı. Fakat adam ona seslenecek olsaydı, arkasına dönecek ve yanına gelecekti. Gelene kadar yüzünü adama kapatacaktı ya da kapatmasa bile orada başka bir ifade olacaktı: Kızın ona her daim sunduğu yapmacıksız, normal sevecenlik.

Peki ama yanına gelmeden önceki ifade de neyin nesiydi? Anlamı neydi? Kız mutsuz muydu? Yoksa o ya da en azından benliğinin bir parçası oradan gitmek mi istiyordu?

Adam onun yanan ateşlerin arasında dolaşırkenki hüzünlü görüntüsünün yabancısı değildi; kendisinin de gençliğinde bu hislerin etkisi altında kaldığı olmuştu. İnsan bunu nasıl konuşurdu, bu meseleleri nasıl konuşurdu? Kendisi bir oğlan çocuğuyken adamlar geldiğinde mutlu olur ve bir şekilde onların sonsuza kadar orada kalmalarını isterdi; fakat aynı zamanda onların gelmesinden, artık yalnız kalamayacağını bilmekten dolayı bir tedirginlik de hissederdi. Hüznü iki duygudan kaynaklanırdı: İnsanlarla birlikte olmanın getirdiği mutluluk ve kesintiye uğrayan yalnızlığın verdiği endişe. O zamanlar hissettiklerinin bunlar olduğunu düşündü ve bir yere kadar bunları hâlâ hissettiğini. Fakat onları bir daha hiçbir zaman bu dönemde, yani gençken ve bu duygularla ne yapacağını bilemezken hissettiği yoğunlukta hissetmemişti. İnsan gençken, diye düşündü, kendisini bilmesinin imkânsız olduğunu zanneder. Fakat bilgi çok sonra gelir; hepsi olmasa da bir parçası gelir. Önemli bir miktarı gelir.

Angelene: Adam, onun kafasının içindekileri yalnızca tahmin edebilirdi. Acaba kızın kendisi yüzündeki hüzünlü ifadenin kaynağını biliyor olabilir miydi? Şayet kızın bundan haberi vardıysa ya da adam ona, suratından düşen bin parça, demiş olsaydı

acaba kız buna yol açan duyguyu biraz olsun anlayabilir miydi? Belki sahiden bir derdi vardı, belki bedbahttı. Tabii ki, araziyi seviyordu; ama belki de benliğinin içinde başka nelerin olduğunu bilmiyordu. Belki meyve bahçesinden gitmek istiyordu, ama bunu bilmiyordu. Hâlâ çok gençti. Daha kendisi hakkında keşfedeceği pek çok şey vardı. Daha ona insanın aklından çekip gitme düşüncesini geçirmesinin normal olduğunu, insanın bütün bir ömür boyunca sabit kalmasının beklenemeyeceğini söylememişti. Onunla bu konuşmayı nasıl yapacaktı? Elbette, kendisinin de kızdan beklentisi orada kalması değildi ya da ona söyleyeceği şey buydu. Angelene günün birinde oradan gitmek isterse, gidebilirdi. Adam onu durdurmaya kalkışmayacaktı. Fakat öte yandan adam, bir şekilde, kızın onunla birlikte çalışan bir meyve yetiştiricisi olmaya yönelik çocukluk hayaline sadık kalmasını da isterdi; çünkü Angelene bu işi iyi yapıyordu ve adam da onu seviyor, kızın hep yakınında kalmasını istiyordu. Asıl sebep buydu ve kendisi de bunun farkındaydı.

Ama er ya da geç kıza oradan gitmek istemesinin anormal bir tarafı olmadığını dilinin döndüğünce anlatacaktı. Kızın geleceğinin bir ihtimal meyve bahçesinde olduğu ve Angelene'in orada kalma kararının dış dünyaya duyulan bir korkudan ziyade, o dünyayı bilmesinden ve özgür iradesiyle reddetmesinden kaynaklanabileceğini de kendi kendisine hatırlatıyordu. Üstelik kızın bir yetişkin olmasının illa ki ondan uzaklaşacağı anlamına gelmeyeceği de açıktı. Kız elbette değişebilir, diyordu kendi kendine, ama yine de meyve bahçesinde kalabilir. Fakat kızdaki gözle görülebilir ağaç sevgisine, onun zekâsına, koca çiftlik arazisini çekip çevirme konusundaki becerisine ve yeteneğine rağmen adam bir türlü kurtulamıyordu kuşkularından. Kızın

onun yanında kalabileceği düşüncesinin çoğu arzudan, pek azı varsayımdan ibaretti.

Angelene adamın yanına geldi, ona yaslandı ve elini onun omzuna koydu. Kızdan hafif bir meyan kökü kokusu geliyordu.

Oraya gelmiş ve Clee'nin yanına oturmuş olan sığırtmaç gözlerinin içi gülerek Angelene'e seslendi: Müzayedeye geliyor musun bakalım? Talmadge da tam senin ne kadar çok gitmek istediğinden söz ediyordu. Adam hiç gülmediği halde sesinde kahkahayı çağrıştıran bir tını vardı: Angelene'le dalga geçiyordu, çünkü kızın tam bir ev kuşu olduğunu ve atlara korkuyla karışık bir saygı beslediği halde, onlara fazla bulaşmak istemediğini biliyordu.

Fakat Talmadge, Angelene'in söyleyeceklerini duymak için bekledi.

Kız adamın omzunu hafifçe sıktı.

Gitmek istemiyorum ki, dedi kız çekinerek. Aşağıda oturan Talmadge'a bakıyordu. Gerçekten istemiyorum. Veya Talmadge gelirse, ben de gelirim.

Gitmek istiyorsan git, dedi Talmadge herkesi şaşkın bırakan aksilikteki bir sesle. Kısa bir sessizlik anı yaşandı ve sonra Angelene elini adamın omzundan çekti.

Adam oturduğu yerde kıpırdandı. Kulaklarına inanamadığı halde tekrar kendi sesini duydu:

Oraları genç kızlara uygun yerler değil. Şimdiki aklım olsaydı bunu daha önce düşünürdüm, ama bir aptallıktır ettim...

Clee gözlerini kısıp ormana baktı. Piposundan birkaç nefes aldı. Angelene durgunlaştı. Adam şayet o anda kızın yüzüne baksa, orada allak-bullak bir ifadeyle karşılaşacağım biliyordu. Fakat alttan alta onun kendisini anladığım biliyordu. Kız onun neyden bahsettiği harfi harfine anlamıştı.

Sinirli, sivilceli suratlı gardiyanın yerine gelen başka bir gardiyan Della'ya, Michaelson'ın ameliyat olması gerektiğini anlattı. Bu yeni gardiyan aynı zamanda genç (belki daha yirmisindeydi) ve başkalarının yakışıklı olarak tabir edeceği biriydi. Adı Frederick'ti. İlk gün kızın elini sıkmak için parmaklıkların arasından kolunu içeri sokmuştu. Kız geride durmuş ve adamın bu iyi niyet gösterisini şaşkınlıkla karşılamıştı.

Frederick kıza gülümsemişti. Adamın teni, yeni yıkanmış geyik derisi rengindeydi ve koyu kül mavisi gözleri vardı. Bir de, içine bir parmak eklemi sığacak büyüklükte gamzeleri. Kız öne çıkmayınca adam elini parmaklıklardan çekti. Ama tebessüm etmeyi sürdürdü.

Sorun değil, dedi adam. Sonra da: Haberlerini aldım. Epeydir yolu buralara düşen tek kadınmışsın. Sonra da: Kendin teslim oldun, değil mi? Kulağıma gelenler doğru mu?

Senin kulağına gelenler hakkında bir fikrim yok, dedi kız ve adam güldü. Alaycı değildi gülüşü. Kız, elinde olmadan ona göz ucuyla bakıp düşündü: Belki bu öbürlerinden farklıdır. Belki.

Della'yı görmek için yapacağı ikinci yolculukta Talmadge yanında armağanlar götürecekti. Biraz yeşil elma ve şekerleme (limonlu bonbonlar, her zaman en çok bunları sevmişti) ve dergiler. Bakkal dükkânındaki dergi rafının önünde durup kızın nelerden hoşlanabileceğine karar vermeye çalıştı. Tezgâhtar, Talmadge'm rafların önünde bu kadar uzun bir süre kaldığını görünce yardım edip edemeyeceğini sordu. Talmadge, genç bir hanıma verilebilecek bir şey aradığını söyledi. Tezgâhtar, Angelene için mi, dedi ve Talmadge derhal bakışlarını ona yöneltti. Adam, Talmadge'ın tasavvur edebileceğinden çok daha gençti; aslında dükkâna girdiğinde genç adama pek dikkat etmemiş, onun dükkân sahibinin kopyası olduğunu henüz fark etmişti. Adamın dükkân sahibinin oğlu olabileceğini düşündü. Yoksa torunu muydu? Hangisi olursa olsun, Talmadge onu daha önce gördüğünü hatırlamıyordu. Çocuk taş çatlasa on yedisindeydi, saçları yeni kuluçkadan çıkmış tavuk rengindeydi. Birkaç saniye sonra, hayır, dedi Talmadge ve dikkatini tekrar dergi rafına verdi. Başka birine alacağım. Tezgâhtar ev dergilerine ve moda dergilerine işaret etti. Talmadge bunları eline alıp baktı. Elbette, bunların hepsi de yanlış seçim olurdu. Bir tanesinin dışında tümünü geri koydu ve raftan iki atçılık bir de *Wild West* dergisi aldı. Kızın nelerden hoşlanabileceğini bilmiyordu,

ama ne olursa olsun seçip ayırdıklarının arasında onun ilgisini çekebilecek bir şeyler vardı.

O günün ilerleyen saatlerinde Caroline Middey'yi ziyarete gittiğinde kadına o sabah Angelene'in kendisiyle birlikte kasabaya inmek istemediğini söyledi. Kız son anda, adam arabayı hazır ettikten sonra, meyve bahçesinde yapılacak işlerinin olduğunu söylemişti.

Caroline Middey ilk başta bir şey söylemedi. Sundurmada oturdular ve biraz dilimlenmiş ekmekle peynir, biraz çeri domatesi yediler. Kadın bir şey söyleyecek gibi oldu, ama sonra kendini tuttu ve ayağa kalktı. Kahve almak için içeri girdi. Geri dönüp yerine oturdu. Kahvelerini aldılar. Caroline Middey tekrar kızın niçin gelmediğini sordu.

İşler mi dedin? Peki, ama senin de orada kıza yardım ediyor olman gerekmez mi?

Talmadge fincanı dudaklarına götürdü. Elbette ikisi de kızın sunduğu bahanenin ardındaki sebebi anlamıştı, fakat Talmadge bunu özellikle açmak istememişti. Dedi ki: Önden gidip işe girişmek istedi. Bekleyebileceğimizi söyledim, ama o istemedi...

Caroline Middey elbisesinin önüne düşen ekmek kırıntılarını topluyordu. Adama hiç bakmadan konuştu: Kıskandı mı yoksa?

Kıskanmak? Kadın daha bunu söylerken adamın kafasında bir düşünce filizlenmeye başlamıştı.

Caroline Middey adamın yüzüne baktı.

Kasabada dolaşıp her yerden hediyeler alıyorsun. Bilmem ama, bir genç kız böyle bir şeyi kıskanabilir. İyisi mi sen ona daha güzel bir hediye al, sana tek diyeceğim bu. Sözlerine karşılık adamdan hiçbir tepki gelmeyince, Yani doğum günü için, dedi kadın.

Talmadge tarlanın karşı tarafındaki yola bakıyordu. Aslında kızın doğum gününü de, o tarihe bir ay kadar bir zaman kaldığını da unutmuştu.

Ah, Talmadge!

Adam boğazını temizledi.

Bir şey düşünürüm.

Düşünsen iyi edersin, dedi Caroline Middey. Derken, bir dakika sonra, tereddüt içinde sordu: Ona anlatacak mısın? Annesine olanları? Hep, kız bu yaşa geldiğinde ona anlatacağını söylerdin. Değil mi ama? Kanımca kız artık hazır; geçen sene bu vakitlerde de hazırdı. Artık nereden baksan hanım hanımcık genç bir kadın, doğru olan ona anlatmandır.

Adam oraya geldiğinden beri gökyüzünde karanlık bulutlar toplanmıştı. Doğaya bir karanlık çöktü, soğuk bir rüzgâr sundurmayı yalayıp geçti. Ve sonra bulutlar güneşin üstüne geldi ve her yer tatlı altın sarısı bir renge büründü ve inceden bir yağmur başladı.

Caroline Middey yağmura baktı.

Hava bu haldeyken eve mi gideceksin? Geceyi burada geçirmek istemez misin?

Bu yüzden mi? Bana bir şey olmaz.

Chelan'a nasıl gitmeyi düşünüyorsun? Arabayı almayacaksın, değil mi?

Adam başını iki yana salladı.

Trenle gideceğim, dedi. Aslında ona bu aklı veren Yargıç'tı. Talmadge bir hafta önce yolculuktan bahsetmek için adamın ziyaretine gitmiş ve Yargıç da geçen sefer Chelan'a nasıl gittiğini sormuştu. Onun durumundaki bir adam için trenin daha rahat ve daha konforlu olacağını söylemişti. Yargıç da ihtiyarladığımı düşünüyor, diye aklından geçirmişti Talmadge.

Kız da seninle birlikte gelecek mi?

Talmadge yeniden başını iki yana sallamıştı.

Trenle yolculuk etmek istemiyor mu? İnanılır gibi değil. Trenle gittiğini biliyor mu? Arabayı almayacağım ona söyledin mi?

Söyledim. Beni istasyona bırakacak.

Adam, Della'yı ziyaret etme planından Angelene'e bahsetmemiş olsa da, kız bunu tahmin etmişti. Önceki gün, adam gardıroptan takım elbisesini çıkarırken arkasına dönmüş ve yatak odasının girişinde durup kendisine bakan Angelene ile karşılaşmıştı.

Yine onu görmeye mi gidiyorsun?

Adam takım elbiseyi kolunun üstüne koyup katlamaya başlamıştı.

Evet.

Kız hızlı hızlı başım sallamıştı. Sonra, ilgisini belli etmemek istercesine sormuştu: Bu sefer katırı almayacaksın, değil mi?

Bu defa trenle giderim diye düşünmüştüm.

İkisi de hiç konuşmadan durmuşlardı.

Yargıç da oraya seninle...

Hayır.

O zaman ben seni bırakırım, demişti kız.

Caroline Middey iç geçirdi, iskemlesinden kalktı ve içeri girdi. Bir dakika sonra geri döndüğünde üzerine bir şal almıştı ve ellerinde kasap kağıdına sarılmış iki paket vardı. Sağ elindeki paketi havaya kaldırdı.

Burada senin benden istediğin şey var. Hepsini adamakıllı onarmayı becerdim. Kızın ne kadar büyüdüğünü bilebilseydik bayağı işimize yarardı. Herhalde boyu uzamamıştır, ama başka farklar olabilir. Neyse, bence hâlâ gelişmekte olan bir genç kız sayılır. Fakat sanırım elimden geleni yaptım. Eğer bol gelirse sen yine bana getir, düzeltmeye çalışayım.

Talmadge başım salladı.

Ve bu da –Caroline Middey öbür paketi havaya kaldırdı– kızımız Angelene'e verilecek. Erken bir doğum günü hediyesi olduğunu söylersin. Kadın paketi uzatırken kendi kendine gülümsüyordu. Ah, bu onun çok hoşuna gidecek, dedi kadın.

Adam ellerine teker teker bölüştürdüğü iki paketi de yüklendi. Della'nın paketi Angelene'inkinden daha şişkin ve daha ağır görünüyordu.

Buraya döndüğünde, dedi Caroline Middey, bana uğra da Angelene'in doğum gününü konuşalım. Bakışlarını kısacık bir süre adamın üzerinde gezdiren kadın, hem, dedi, yolculukta olanları da senden dinlemek isterim.

Adam meyve bahçesine hava kararırken vardı. Elinde paketlerle kulübeye girdiğinde Angelene karşısında açılmış bir defterle oturma odasındaki masanın başında oturuyordu. Dirseğinin kenarında gaz lambasıyla mürekkep hokkası, kurutma kâğıdı ve bez parçaları vardı. El yazısı alıştırmalarını yapmakla meşguldü. Adam içeri girdiğinde başını kaldırdı ve çatık kaşlarla ona baktı; elini dalgınlıkla içinde malzemelerinin bulunduğu eski puro kutusuna götürdü. Yanağında bir mürekkep izi vardı. Adam ona arkadan yaklaşıp omzuna dokundu ve masadaki ödeve baktı. Bir an için durup sonra sordu: Yemek yedin mi?

Kız, başını iki yana salladı.

Aç mısın?

Hayır.

İyi. Yiyecek bir şey hazırlayabilirim.

Kız önündeki sayfanın üzerine eğildi.

Bunu bitirmek istiyorum.

Adam yatak odasına gitti, paketleri yatağın üzerine ve dolaptan o sabah çıkardığı takım elbisesinin yanına bıraktı. Tıraş takımını çalışma masasının en üst gözünden çıkardı ve onu da yatağın üstüne koydu. Hepsinin toplanması ve bavula yerleştirilmesi gerekiyordu.

Angelene şimdi kapı girişinde duruyordu. Gözlerini yatağın üzerindeki eşyalara dikmişti.

Bunların hepsini onun için mi?

Talmadge'ın aklına Caroline Middey'nin, kızın kıskanıyor olabileceği hakkında söyledikleri geldi.

Adamın bir şey söylemesine kalmadan Angelene kapı girişine arkasını dönüp oradan uzaklaştı.

Adam onun arkasından gidip gitmemek konusunda kararsız kaldı. Yatağın üstüne oturdu.

Kız bir saniye sonra geri geldi, kapı girişine yaslandı. Konuşmaya başladığında adam onun ne söylemeye hazırlandığını biliyordu. Kızın sesi, son anda titredi.

Demek ki, bunca eşyaya kendi başına sahip olabiliyor. Nesi var? Yoksa hasta filan mı?

Adam anlamıştı: Bunlar insanın hasta yatan birine götürebileceği tarzda şeylerdi.

Hasta değil. Hapiste.

Angelene sustu.

Hapiste mi?

Evet.

Kız, yatağın üzerindeki eşyalara bakıyordu.

Bu da ne demek? Yani, orada mı çalışıyor?

Adam gözlerini odanın köşesine dikmişti. Hayır.

Ah, dedi kız, birkaç dakika sonra. Ama bana söylemedin.

Söylemedim, dedi adam. Sana anlatacaktım. Daha önce anlatmış olmam gerekirdi. Fakat işte bilemedim...

Kız, gözlerini yataktan ayırmadan duruyordu.

Adam Caroline Middey'den gelen paketi eline aldı.

Bu senin. Caroline Middey gönderdi.

Kız paketi aldı, ama orada dikilmeyi sürdürdü.

Açmayacak mısın?

Şimdi mi?

Kız paketi kucaklayıp göğsüne bastırdı. Yüzünden büklüm büklüm bir kafa karışıklığı ifadesi geçti.

Bizim yanımıza mı gelecek? Yani oradan çıktığında?

Talmadge aradığı cevabı orada bulabilecekmiş gibi yatağın üstündeki eşyalara göz gezdirdi. Dergileri gördü. Della'nın bunları okuyamayabileceği ilk kez o anda aklına geldi. Yine de, resimlere bakabilir, diye düşündü adam.

Bilmem. Henüz ona sormuş değilim. Oraya gittiğimde, yani hapishanede –şimdi Angelene'in yüzüne bakmak, onunla bir yetişkin gibi konuşmak için kendini zorluyordu– onu göremedim.

Angelene adama bakakalmıştı.

Bu da ne demek?

Oraya gittim, ama onu görmeme izin vermediler. Bir yere kapatılmıştı.

Yani, hapishanenin içindeki bir yerde miydi? Ama sen onu göremedin mi?

Talmadge başını iki yana salladı.

Fakat... Bu sefer görebilecek misin onu?

Göreceğimi umuyorum.

Kız tekrar paketi göğsüne bastırdı. Yatağın üstündeki eşyalara yüzünde allak-bullak, dalgın bir ifadeyle baktı. Sonra, aklına

o anda bir şey gelmiş gibi ve yüzünde aynı çaresizlik ifadesiyle sordu: Yoksa onun doğum günü mü?

Zannetmiyorum, dedi adam. Hayır. Ve sonra, Della'nın yaş gününün ne zaman olduğunu bilmediğini fark etti.

Angelene yatağın üstündeki eşyalara bakıyordu.

Benim doğum günüme az kaldı, dedi kız.

Adam duraksadı.

Biliyorum, dedi.

Ertesi gün sabah erken bir saate meyve bahçesinden çıktılar. Onlar istasyona varana kadar vakit öğleden sonra olmuştu. Talmadge arabadan dışarı adımını atarken insanlar trene doluşmaya başlamışlardı. Adam, çuvalın üst kısmını avucunun içine aldı ve başını kaldırıp, arabacı koltuğunda oturan Angelene'e baktı.

Şimdi doğruca Caroline Middey'ye mi gideceksin?

Kız başını salladı.

Bugün meyve bahçesine dönmeni istemiyorum. Tek bir günde o kadar araba yolculuğu yapılmaz.

Kız başını salladı, sonra tereddütte kaldı.

Ama sen buraya kadarki onca yolu arabayla gelmiştin. Ben de arabayla geri dönecek olursam, sadece tek bir kez araba kullanmış sayılırım.

Adam kıza baktı.

Kız başını eğip yola baktı.

Pekâlâ, dedi kız.

Caroline Middey seni bekliyor.

Tamam.

Adam hâlâ ayakta dikiliyordu. Göz ucuyla trene binen insanlara baktı.

Acele etsen iyi olur, dedi kız.

Adam başım kaldırıp kıza baktı. Ona bir şey söylemek istemiş, fakat bunun ne olduğunu unutuvermişti. Uzun ve başı sonu olmayan bir an boyunca –ne kadar korkunç bir andı bu– kızın adı adamın aklından çıkmıştı.

Talmadge, dedi kız.

Ne var?

Treni kaçıracaksın.

Fakat adam treni kaçırmadı. Trene bindi, kendine bir yer buldu. Pencereden dışarı, arabada hafifçe kamburunu çıkararak oturan ve önüne dönen genç kıza baktı. Bunu, yani orada kalmayı, onun hatırı için yaptığım düşündü; ona kalsa çoktan Caroline Middey'nin evinin yolunu tutmuş ya da meyve bahçesine dönüş yoluna çıkmış olurdu.

Bugün ne yapacaksın, diye sordu adam ve kız da biraz düşünüp taşındıktan sonra, tereddüt ederek ve adama kaçamak bakışlar göndererek, balığa çıkabilirim, dedi.

Nehirde mi? Hani şeyin yanındaki yerde?

Evet.

Adam başını salladı. Güzel olabilir, dedi.

Tren kalktı ve kız gitti; çok geçmeden adamın önünde kayarcasına akan yeni manzaralar belirdi.

Adam bundan iki gün önce Della meselesini konuşurlarken Caroline Middey'ye, kız bizim yanımıza gelecek, yani daha sonra, dedi. Yakın zamanda değil, çok daha sonra...

Caroline Middey adama ters ters bakmıştı.

Belki ben göçüp gittikten sonra, demişti adam. Olabilecek tek insan o. Della, onunla beraber oturacak.

Caroline Middey sesini çıkarmamıştı. Ama en sonunda lafa girmişti: Peki, sen bu konuyu Della'yla konuştun mu? Ya da Angelene'le? Onlar bunu kabul ettiler mi?

Talmadge sanki tarlanın öbür tarafından kulağına bir ses gelmiş gibi başını hafifçe çevirmişti. Burnunu çekmiş ve susmuştu.

Talmadge?

Önce cevap vermemiş, sonra, onlar yakın akraba, demişti.

Caroline Middey hafifçe kıpırdanmıştı. Tabii, demişti, ben kızı çok kısa bir süreliğine tanıyabildim. Tanrı şahidimdir ki, onu da, içinde bulunduğu durumu da anlayışla karşıladım. Ve sonra kadın bir dakika boyunca susup düşünmüş, anılara dalmıştı. Fakat gereğinden fazla şeyin anımsanması, gereğinden fazla şeyin gün yüzüne çıkması kadım söyleyeceklerini bile söyleyemeyecek duruma getirecekti. Her birimiz kendi adımıza karar veririz. Onu zorla buraya döndüremezsin.

Talmadge hiç konuşmamıştı.

Angelene'in ailesi sensin. Ben de onun ailesiyim; yani olaya o şekilde bakacak olursan, durum böyle. Kızı yalnız bırak. Della'yı kastediyorum. Bırak gitsin. İstediği, kendine zarar vermek ya da başını belaya sokmaksa neden onu kendi haline bırakmamakta ısrar ediyorsun? Geri dönüp Angelene'e kol kanat germesini istediğin insan bu mu yani?

Talmadge bir laf edecekmiş gibi çenesini kaldırmış, ama konuşmamıştı. Belki de kadının kendisine dil dökmesini bekliyordu. Onu ikna etmesini.

Hem hiç bu ikisi birbirleriyle konuşmuşlar mı ki? Yani, sen Della'yı bulduğundan beri? Acaba birbirlerini istiyorlar mı? Hatta Angelene onu istiyor mu, Talmadge?

Bizim ne istediğimiz önemli değil, demişti adam. Mesele kan bağı...

Ah, Talmadge, demişti Caroline Middey şaşkınlıkla. Kadın oturduğu yerde tekrar kımıldanınca birden iskemleden bir gıcırtı sesi gelmişti. Kanmış! Sen tutmuş bana kan bağı diyorsun! Kan bağı nedir ki...

Talmadge'ın meyve bahçesinden gitmesiyle ve Angelene'in orada tek başına çalışmasıyla mekâna şahane bir tuhaflık hâkim olmuştu ve kız çoğu zaman etrafındaki şeyleri hayatında ilk kez görüyormuş gibi hissediyordu.

Hiç dinlenmeden sürekli çağıldayan dere vardı ve kulübenin, ne kadar çok havalandırılırsa havalandırılsın hep balmumu ile eski kâğıt kokan oturma odası vardı. Barakadaki nemli ağaç ve güneş kokusu vardı. Bir yağmurdan sonra toprağın ve çimenlerin, uçsuz bucaksız ormanların kokusu. Fırındaki mısır ekmeğinin kokusu. Bahçedeki kargalar ve onların sırtındaki parlak gece mavisi renk. Büyüğüyle küçüğüyle onu sürekli ve haklı olarak meşgul eden, dur durak bilmeyen gündelik işler vardı. Geceleyin çıkan, insanın içlerine yürüyebilecekmiş kadar yakınında hissettiği parlak ve sessiz yıldızlar. Tan yeri ağarırken öten kuşların kakofonisi.

Angelene'in sabahleyin gardırobunu açarken hissettiği, kendini yulaf ezmesi rengindeki elbisesinin askısında durup boşlukta sallanışında, sundurmadaki iş çizmelerinin birbirlerine yaslanmış duruşunda gösteren belirgin bir tekinsizlik duygusu vardı. (İçinden fare çıkabileceği düşüncesiyle bunları ters yüz etmek, sallamak ve direğe vurmak gerekirdi.) Morlu, kırmızılı ve yeşilli yatak örtüsü, üzerinde içi taşla dolu kavanozun ve kitapların bulunduğu komodin. Pencerenin yanındaki, yüzünü yıkarken kullandığı

porselen leğen ve üzerinde kahverengi gül resminin bulunduğu sürahi, leğenin altındaki damarı andıran kocaman çatlak. Kayısı bahçesi, ilkbaharda ince bir sise dönüşen arıların vızıltısı. Ahır, saman ve gübre, makine yağı ve eski deri kokusu. Suntaların arasından süzülen güneş. Katırın, avucunun içine aldığı burnu.

Kendi mutluluğunu yaratabilmek adına içinde tuttuğu bu şeylerin hepsini sürekli yeniden düzenlerdi. Yalnız kalması her bir şeyi daha berrak görmesini sağlamıştı. Yalnızlık içten içe bir korku barındırıyor olsa da, bu durum her nasılsa şeylerin daha keskin bir hal almasına yarıyordu. Bunun –bu yalnızlığın, bu duyarlılık düzeyinin– sürdürülmesi olanaksızdı, ancak Talmadge'ın orada olmadığı kısa süre zarfında bu durum ona çok iyi gelmiş, kendine harika bir armağan vermiş kadar olmuştu.

Su almak için dereye inerken, ne olacak, gidip onu ziyaret etsin, diye düşünüyordu kız. Hem bütün bunlar onu, yani Angelene'i niye ilgilendiriyordu ki?

Mesele yatağın üzerine serilen hediyeler ya da takım elbisesinin havalandırılması veya sürekli bunun üstüne titrenmesi değildi. İyi ayakkabılarının ağır, dikkatli hareketlerle boyanması ve başlarına bir şey gelmesin diye kese kâğıdına sarılması da değildi. Kız bu gibi şeylerden pek az rahatsızlık duyar, pek az kuşkulanırdı. Fakat onu en çok korkutan, adamın sessizlikleriydi. Kızın onun konuşmaya hazırlandığını hissettiği, ancak en sonunda kem küm ettiğini gördüğü zamanlardı. Vazgeçtiğini gördüğü zamanlardı. Kendisinin söylemediği, arada bir gözlerinin açığa çıkardığı tonla lafı hissettiği zamanlardı.

Talmadge, Chelan'daki pansiyona geldiğinde çuvalının içindekileri boşaltmaya başladı: Takım elbisesini, ayakkabılarını, tıraş takımını, Della'nın armağanlarını çıkardı. O sırada, bohçasının dibinde duran yabancı bir nesne gözüne ilişti: Adamın avucunun büyüklüğünde, birkaç kez sicimle sarılmış küçük dümdüz bir kutuydu bu. Sicime bir not iliştirilmişti; adam bunu dikkatle yerinden çıkardı. Notta "Della'ya" yazıyordu. Adam özenli yazıyı da, bunun çıktığı eli de hemen tanıdı. Kartı yerine koydu ve kutuyu kısa bir an elinde tutup içindekini düşündü. Sonra onu da yatağın üstündeki öteki hediyelerin yanına koydu. Tıraş oldu ve saçlarını taradı, takım elbisesini giyindi, çukurlarla dolu aynada kendine baktı. Fakat, daha önce olduğu gibi kendini tam olarak göremedi.

Mahkeme binasındaki bankonun arkasında gençten bir kadın duruyordu. Kırmızı saçlarını başının tepesinde toplamıştı ve minik bir burnu, buz rengi gözleri vardı. Talmadge müdürü görmeye geldiğini, kendisiyle saat üçte randevusunun olduğunu söylediğinde kadın önce gözlerini kısıp sonra da fal taşı gibi açarak alçak bir sesle şunları söyledi: Ah, siz Mr. Talmadge olmalısınız! Ve arkasına dönüp hemen odanın arka tarafına gitti ve bir kapı aralığından geçip gözden kayboldu.

Talmadge orada kalakaldı.

Kadın bir dakika sonra geri döndüğünde arkasından ufak tefek ve gözlüklü orta yaşlı bir adam geliyordu. Müdür kendini takdim etti. Adamın yumuşak ve boğuk bir sesi vardı. Müdür ile Talmadge el sıkıştılar.

Müdürün yazıhanesi küçücüktü. İçeride yalnızca bir çalışma masasını, iki iskemleyi ve donuk yeşil renkteki bir dosya dolabını alacak kadar yer vardı. Müdürün arkasında desenli camdan yapılmış iki adet kocaman pencere camı duruyordu. Köşedeki küçük bir saksıda, adamın eliyle Talmadge'a masanın önündeki iskemlelerden birine oturmasını işaret etmeden önce, kısa bir an meşgul olduğu bir sarmaşık vardı; müdür, bitkinin üzerine eğilip yapraklarını nazikçe çekiştirmişti.

Talmadge oturdu ve şapkasını çıkardı. Boğazım temizledi. Lafa girmeye hazırlanan müdürü de şaşkınlığa uğratarak, sizinle şey hakkında konuşmak istemiştim, yani Della hakkında, dedi. Onun buradaki durumu hakkında.

Tekrar boğazım temizledi, dizinin üzerinde duran şapkasına dokundu. Bu sözcükleri pratik etmişti ve kafasındaki düşünceleri pot kırmadan ortaya koyabilmiş olmaktan dolayı içi rahatlamıştı. Kendisinin arzusu –onun ve Yargıç'ın kendi aralarında da konuştukları gibi– müdüre onun, yani Talmadge'ın, ciddi, güvenilir bir tip olduğunu göstermekti: Adamın üzerinde iyi bir izlenim bırakmak istiyordu.

Müdür başım salladı. Çatık kaşları Talmadge'ın omzunun üzerindeki bir noktayı isabet aldı ve sanki o anda aklına gelmiş gibi dedi ki: O gün önemli bir işim çıkmıştı, yoksa sizi bizzat karşılamak için burada olacaktım. Ve anladığım kadarıyla yolunuz da epey uzunmuş. Ta Wenatchee taraflarından, öyle değil mi? Yanlış hatırlamıyorsam, onunla görüşemeyeceğinizi anladığımızda size bir telgraf göndermiştik...

Talmadge dalgın dalgın başını salladı. Kendisi telgraf filan almamıştı. Acaba nereye gönderilmiş olabilirdi? Yoksa postaneye mi gelmişti?

Fakat elinize çok geç ulaşmış olmalı. Siz galiba tarla yollarından gelmiştiniz, değil mi? Atla gelmiş olmalısınız.

At arabasıyla, dedi Talmadge. Katırla. Fakat, bu sefer trene bindim.

Müdür yine başım salladı. Gözleri Talmadge'ın dizine dayanmış duran çuvala gidiverdi.

Hediyeler, dedi Talmadge. Kıza getirdim.

Müdür aklı başka yerdeymiş gibi başını salladı ve sonra kısa bir an için Talmadge ile göz göze geldi. Bunu, insana tedirginlik veren bir sessizlik izledi.

Kusuruma bakmayın, dedi müdür. Bu belki beni hiç ilgilendirmiyor olabilir. Fakat siz kimsiniz? Sormamın bir mahsuru yoksa, Miss Michaelson ile ne gibi bir akrabalığınız var?

Talmadge kıpırdandı. Bu soruyu bekliyordu, elbette, ama yine de onu duymak rahatını kaçırmıştı.

Ben bir süre ona bakmıştım, yani daha küçükken, dedi adam. Fakat kız şey, kız daha sonra alıp başını gitti. Bakımını üstlenmiştim. Onun ve kız kardeşinin. Ve şimdi de ona yardıma geldim, tabii yardıma ihtiyacı varsa.

Müdür onu dikkatli gözlerle süzüyordu. Anlıyorum, dedi adam. Aradan birkaç dakika geçtikten sonra: Mr. Marsden'in sizi olanlar hakkında bilgilendirmiş olduğunu varsayıyorum? Hani şu...

Kereste kampındaki adam, evet, dedi Talmadge ve bir kez daha boğazını temizledi. Bundan haberim var. Ve, sanki müdürü bir şeye ikna etmeye uğraşıyormuşçasına sesini yükselterek dedi ki: Kendisi teslim olmuş... Neyse, bana kalırsa bu da iyi bir şey.

Evet, elbette öyle, dedi müdür. Adam aklından başka bir şeyi geçiriyor, zihninde başka bir şeyi ölçüp biçiyor, diye düşündü Talmadge. Müdür, Talmadge'ın omzunun üzerinden ileri bakıyor ve duvarın farklı bölümlerini dikkatle inceliyordu.

Kızın iddialarını araştırıyorlar, dedi müdür. Haber almamız biraz zaman alabilir. Henüz herhangi bir haber almış değiliz ve bir buçuk ay oldu...

Ben şeyi bilmek istiyorum, diye adamın sözünü kesti Talmadge. Yani benim buraya son gelişimde onun niçin hücreye kapatıldığını öğrenmek istiyorum. Niçin onu göremediğimi.

Talmadge'ın araya girerek söylediklerini duyunca müdür kaşlarını kaldırmış, fakat bunun haricinde kılını kıpırdatmamıştı. Geçen sefer burada bulunamadığım ve size olanları açıklayamadığım için özür diledim, dedi adam ve sustu. Tekrar Talmadge'ın omzunun üzerinden karşıya bakıp duvarı incelemeye koyuldu. Talmadge'ın aklından bir anda, adam bana güvenip güvenemeyeceğinden emin olamıyor düşüncesi geçiverdi ve müdürün yaptığı ayrımcılıktan hem etkilendi hem de rahatsız oldu.

Müdür kaşlarını çatarak, kız uygunsuz bir davranışta bulundu, dedi. Haddini aştı.

Talmadge adamın sözlerine devam etmesini bekledi. Gözünün önüne Della'nın, tıpkı bir çocuk gibi, öfke krizi geçiren hali geldi. Yemek tepsisini parmaklıklara fırlatışı, çizmesini bir gardiyana atışı. Fakat elbette bunlar kızın hücreye kapatılmasını gerektirmezdi.

Nasıl yani?

Müdür dudaklarını büktü. Kararsız kaldı. En sonunda konuştu: Kız, şey, bir adama saldırıda bulundu.

Bir adama *saldırıda mı bulundu*? Talmadge'ın sesi buna inanmadığını, söylenenlerin imkânsız olduğunu yansıtan bir tonda çıkmıştı. Neredeyse alay edermiş gibi.

Evet, Mr. Talmadge.

Peki, ama nasıl? Kime saldırmış?

Müdür çenesini sıktı. Görünen o ki, dedi adam, kız bir silah temin etmiş ya da daha yüksek bir ihtimalle bunu kendisi *yapmış* ve erkek mahkûmlardan birinin yanından geçerken adamı bununla bıçaklamaya yeltenmiş.

Yine bıçaklama işi, diye düşündü Talmadge ve olayı zihninde canlandırmaya çalıştı; fakat kızı o kadar iyi tanıdığı halde olanları gözünün önüne getirmekte zorlandı.

Peki, ne olmuş, dedi Talmadge sabırsızlık içinde. Adam yaralanmış mı?

Müdür omzunu silkti. Aldığı yaralar önemsiz sayılabilir, dedi adam. Fakat burada önemsiz sayılamayacak olan, kızın maksadı. Başka bir mahkûmu bıçaklamak mı? Hem de benim hapishanemde? Müdür kısa bir kahkaha attı. İşte bu yüzden ona tek kişilik hücre cezası verilmesinde ısrarcı oldum.

Talmadge adamın dediklerine baş sallamayı ya da onunla hemfikir olmayı kendine yediremediğinden sessiz sakin duruyordu.

Bir sessizliğin ve Talmadge'ın bir kez daha olayı zihninde canlandırma girişiminin ardından, bu kişi ona ne yapmış, yani şu adam, diye sordu adam. Talmadge'ın üstü kapalı olarak dillendirmek istediği, şayet ilk önce adam onu tahrik etmek için bir şey yapmamış olsaydı, kızın kesinlikle ona saldırıda bulunmamış olacağı yönündeki bir savdı.

Müdür omuz silkti. Hiç, öbür adamın ona bir şey yapmış olması mümkün mü? Müdürün bildiği kadarıyla bu ikisi birbirlerine tek bir kelime etmiş bile değildiler. Kız oradaki diğer mahkûmların hiçbiriyle konuşmamıştı; birbirlerinden ayrı yerlerde tutuluyorlardı. Ne var ki, diye bir itirafta bulundu adam,

son dönemde bu utanç verici olay meydana geldiğinde bir istisna olmuştu. Dediğine bakılırsa, gardiyanlar tembellik etmişlerdi ve Della avluya çıkarıldığı sırada erkekleri avludan içeri almaya uğraşıyorlardı. İki grup yolda karşı karşıya gelmişti.

Biz bu olaydaki hatamızı kabul ediyoruz, dedi müdür. Adamlardan biri işten çıkarıldı. Fakat bunun kişisel bir saldırı olduğu düşünülürse... Müdür duraksamış, başım iki yana sallamıştı ve konuştuğunda sözcükler ağzından ağır ağır, sanki adam bunları iyice düşünüp taşımıyormuş ve söylerken de aynı özeni gösteriyormuş gibi çıkmıştı: Bence haddini aşmaktan daha fazlası söz konusu; bir şekilde kendi üstünlüğünü kanıtlamak istedi. Adam duraksadı, bir şeyler düşündü. Bana bir mesaj vermek de istemiş olabilir. Bilmiyorum.

Talmadge bu tahmini hangi tarafa çekeceğini bilemedi. İki adam bir dakika boyunca sessiz kaldılar.

Peki kız, bu konuda ne söylüyor, dedi Talmadge.

Müdür yine omzunu silkti ve iç geçirdi. Bir şey söylemiyor. İçeri girmek istediği dönemde bilgi pınarından farksızdı, ama şimdi tam bir kapalı kutu. Kafasının arkasında nelerin olduğunu ya da bunu sırf deliliğinden yapıp yapmadığını bilmiyorum. Buna karar verecek olan kişi ben değilim. Adam, Talmadge'ı şöyle bir süzdü. Belki öyle olup olmadığını *siz* bana söyleyebilirsiniz.

Talmadge kısa bir an cevap veremedi. Müdürün, Della'ya deli sıfatım yakıştırmasından hoşlanmamıştı. Artık karşısındaki adamın üslubundan hiç hazzetmiyordu. Başını öbür tarafa çevirerek dedi ki: Onu görmeyeli epey zaman oldu. Bilmiyorum, ilk önce kendisiyle konuşmam lazım.

Müdür başım salladı. Biraz düşündükten sonra lafa girdi: Kız hep böyle miydi? Yani şiddete eğilimli miydi?

Talmadge buna hemen cevap vermedi.

Hayır, dedi, ama cevap vermekte çok geç kalmıştı. Müdürün yaşadığı kuşkuyu hissedebiliyordu.

Müdür önde, Talmadge arkada dış taraftaki yazıhaneden çıktılar ve birlikte binanın doğu ucundaki yüksek tavanlı, çizme seslerinin yankılandığı koridordan aşağı yürümeye başladılar. Kireç badanalı merdivenlerden indiler. Fazlasıyla asık suratlı ve iri kıyım bir gardiyan hapishane önü nöbetindeydi. Müdür, gardiyanla konuştu ve adam kapının kilidini açtı. Müdür, Talmadge'a dönerek biraz sonra geleceğini söyledi.

Gardiyan, Talmadge'ın üzerini aradı.

Üstünde silah var mı? Ya da bıçak?

Yok, dedi Talmadge ve hemen sonra çakısı aklına geldi; cebinden çakıyı çıkarıp gardiyana uzattı, adam da bunu bankonun arkasındaki bir rafa bıraktı.

Buradan çıkarken alırsın.

Gardiyan, Talmadge'dan çuvalın ağzını açmasını istedi ve içindekileri bankonun üzerine yaydı. Talmadge dergileri, Caroline Middey'nin paketlerini –bunları açmak zorundayım, efendim– ve paketlenmemiş haldeki elmaları, sicimle bağlanmış limonlu bonbon külahını tek tek çıkardı. Şekerleme, dedi, gardiyan şüphe dolu gözlerle ona baktı ve arkasındaki terazinin üstündeki elmaları tartmak için döndü. Adam arkasına dönerken Talmadge çantayı elleriyle yokladığında orada kalan son eşyayı, yani Angelene'in armağanını buldu. Bunu adama vermeyi de, onun özenle bağlanmış sicimi kesmesini de istemiyordu. Güzelim el yazısıyla kaleme alınmış, üzerinde "Della'ya" yazan minik pusulanın zarar görmesini ya da bu durumda, başka biri tarafından görülmesini istemiyordu. Della'ya gardiyanın elinin değmediği ve kendisinin, yani Talmadge'ın bile görmediği bir hediye vermek istiyordu. Ve adam tekrar önüne dönmeden önce

Talmadge kutuyu gizlice ceket cebine atıverdi. Gardiyan hepsinin bu kadar olup olmadığım sorduğunda adama cevap verirken elinde ya da sesinde ufacık bir titreme bile olmamıştı.

Elmaların bir kısmını bırakman lazım, dedi gardiyan. Senin miktar buradaki sınırı aşıyor.

Onları da kız için saklayabilir misiniz, dedi Talmadge. Tam bu sırada müdür açık kapıdan çıktı ve bir el işaretiyle onu yanına çağırdı. Talmadge sadece iki elma alarak eşyaları yeniden çuvala doldurdu. Çıkınca öbürlerini alacağım, demesi üzerine gardiyan tek bir laf etmeden elmaları bankonun altındaki rafa koydu.

Müdürün arkasından hapishane binasına girdi. Kulaklarında birdenbire içleri pamukla doldurulmuş gibi bir his oldu. İçerisi loştu, sessizdi. Havada sigara dumanı ve rutubet kokusu vardı.

Talmadge öksürdü.

Gelenleri çoğu zaman başka bir odaya alırız; ziyaretçiler geldiğinde kullanılan bir odamız var, fakat maalesef geçen hafta orayı su bastı... Sizin orada da yağmur yağdı mı? Yağmadı mı? Neyse, adamlarımız hâlâ orada çalışıyorlar. Döşemelerin bir bölümü hasar gördü, çok yazık oldu. Orijinal döşemelerdi, tahtaları çam ağacındandı... Müdür birden sustu. Fakat kız, şu anda burada bulunan tek mûhkum ve sizi burada onunla bırakmamın bir mahsuru olacağını sanmıyorum. Yirmi dakikanız var, daha fazlası mümkün değil. Ve kapıyı da açık bırakacağım. Bir şeye ihtiyacınız olursa gardiyanı çağırın...

Fakat Talmadge o anda Della'yı görünce ne bu son kelimeleri duyabilmiş ne de müdürün çıktığına tanık olabilmişti.

Kız, yatağın kenarında oturuyordu. Başını çevirip adama bakması için aradan bir dakikanın geçmesi gerekti. Kısa süren bir bakıştı bu; gözlerinde korkudan çok –tıpkı hayalet görmüş gibi– tetikte bekleyen ve gördüklerine inanamayan insanların ba-

kışı vardı. Sonra tekrar başını çevirdi ve karşıya bakmaya başladı. Tüm bunlar olurken vücudu neredeyse hiç hareket etmemişti.

Birkaç dakika sessizlik içinde geçti.

Merhaba, dedi adam. Sonra vermek istediği mesajı yalanlayan bir sesle, iyi görünüyorsun, dedi.

Kız tekrar kısa bir süreliğine yüzünü adama döndürdü.

Adam şapkasını çıkardı.

Yoksa kız korkuyor muydu? Sebebi bu muydu? Doğrusu, kızın bunu yapacağım –yani onunla hiç konuşmayacağını– tahmin etmemişti.

Adam ne yapacağını bilemez bir halde ayakta dikiliyordu.

Senin yerini tespit ettik. Geçen sefer geldim. Mektubumu aldın mı? Şeyden önce buradaydım...

Koridorun aşağısında, kapının önünde duran gardiyan boğazım temizledi. Hapishanenin bir yerlerindeki bir musluktan su damladı.

Sonra Della burnunu koluyla sildi. Kız boğazım temizleyince adam onun sesinin neye benzediğini duyabilmek için kulaklarını dikti. Ama kız konuşmadı.

Bana olanları anlattılar...

Ama bundan söz etmemesi gerekirdi. Kızın yüz hatları gerildi. Yaşanan, çok küçük bir değişimdi ve adam bunu gözleriyle görmekten ziyade duyularıyla algılamıştı. Kız ellerini şiltenin üzerine koydu, olduğu yerde hafifçe kımıldandı.

Ben de Yargıç'la sen çıkınca olacakları konuşuyordum. Buradan çıktığında biz...

Şimdi bunlardan bahsetme zamanı değildi. Neden lafı oraya getirmişti ki?

Kısa bir an sonra adam çuvalı yerden aldı.

Bunlar senin. Hepimizden gelenler. Benden, Caroline Middey'den ve Angelene'den.

Della adamın yüzüne baktı.

Adam elini çantaya daldırmıştı.

Buraya gel de, şunları sana vereyim. Çuvalı tekrar yanımda götürmem gerekiyor.

Kızın hiç yerinden oynamayacakmış gibi bir hali vardı, ama biraz sonra ayağa kalktı ve parmaklıklarının yanına geldi. Della yataktan kalktığında adam bir an için kızın boyutlarının genişlediği, onun büyüdüğü izlenimine kapıldıysa da, kız kendisine yaklaştıkça onun küçülmüş olduğunu anladı. Normal bir küçülme değildi bu. Bedeninden geriye bir tek gözleri ve gövdesi kalmıştı; kaslı olmasına kaslıydı, ama vücudu aynı zamanda bir evi olmayan ve açık havada yaşayan insanlardaki o görenin içini acıtan düşkün-ama-sağlam yapıya evrilmişti. Yüzü de, yüzündeki ifade de uzak ve tuhaftı. Dünya üzerinde tek bir tanıdığının olabileceği yalanını çürütüyordu. Ağzına bir sertlik gelmişti: Birden adamın içinden o ağza dokunmak ve bunu, kızın bir çocuk olduğu ve ağzının da ahmakça bir arzuyla belirginleştiği zamanlardaki haline döndürmek geldi. İfadesi o yıllarda adamın hiç hoşuna gitmezdi, ama yine de bu uzak, bu her şeyden vazgeçmiş halinden kat kat iyiydi. Kızdaki o eski ıstırabı geri getirebilmeyi isterdi. Fakat bu ağız, ıstırap hissini geride bırakalı çok olmuştu. Adam oraya bir tokat atsa dahi hiçbir değişiklik olmayacaktı. Eskisi gibi kapkara olan gözleri hem güzel hem de bomboştu. Adam parmaklıkların arasından ona dokunmayı, ellerini içeri uzatmayı ve onu sarsmak değil, sıkı sıkı kucaklamak niyetiyle kollarından tutmayı arzuladı. Kız ona doğru gelirken –kendisi o sırada kıza bir dergi uzatıyordu– küçük, nasırlaşmış bileğinin iç kısmındaki bir dövme adamın gözüne ilişti.

Adam hediyeleri tek tek verdikçe kızın eli kolu ona rahatsızlık verecek şekilde dolmaya başlamıştı. Adamın uyarısı üzerine Della dergilerle şekerlemeyi ve meyveleri yatağın üzerine bıraktı, odanın orta yerinde durup Caroline Middey'den gelen paketleri açmaya koyuldu. Adam gardiyanın kontrolünden sonra hediyeleri karmakarışık vaziyette yeniden paketlemiş ve iplerle sarmıştı. Kız, deri pantolonu ve leylak rengi gömleği eline almış, bunları ne yapacağım bilemiyormuş gibi duruyordu. Yüzünde katıksız bir boşlukla. Pantolon iyi bir seçim, kız bunu giyebilir, diye düşündü adam; fakat gömlek bambaşka bir şeydi. Üzerinde gülünç duracağım düşündü adam. Kız artık hayatta böyle bir gömlek giyinmezdi, bu tam da küçükken giyebileceği tarzda bir şeydi: Derede yüzünü yıkayıp saçlarım fırçaladıktan ve onları gür bir yığın halinde omuzlarına dökülmeye bıraktıktan sonra kırk yılda bir akşam yemeğine giyeceği tarzda bir şey. O başka haldi; oysa şimdi saçları kısacık kesilmişti ve bukleleri kafatasının yakınında kıvrım kıvrımdı. Bu da gözlerini iyice büyütüyor, baykuş gibi görünmelerine yol açıyordu.

Bu da Angelene'den, dedi adam ve elini cebine atıp bir kutu çıkardı. Birkaç saniye sonra kız öne doğru geldi ve adamın parmaklıkların arasından uzattığı kutuyu aldı. Paketi açmadan elinde tutuyor, ayakta dikiliyordu.

Adam hücrenin köşesine bakıyordu.

Bir şeye ihtiyacın olursa müdüre söyle, yeter. Müdüre söylersen...

Senin hiçbir şeyine ihtiyacım yok.

Adam ona bakakaldı.

Kız yatağına gitti. Adamın onu ilk gördüğü pozisyonda oturdu ve gözlerini ilerideki bir noktaya dikti. Hediyeler etrafına saçılmış vaziyette duruyordu, kasap kâğıdının bir kısmı yerlerdeydi.

Talmadge sonraları, koridordan aşağı hapishanenin kapısına doğru gitmeden önce kızın ona nasıl –sadece bir kez ağır ağır ve boş gözlerle– baktığını anımsayacaktı. Ve bir de o sözcükleri, *Senin hiçbir şeyine ihtiyacım yok* cümlesini hatırlayacaktı. Kızın duygulardan arınmış, hatta içinde düşmanlık bile barındırmayan ölçülü sesiyle kendisine söylediği yegâne cümleyi. Sözcükler zihninde dönüp durmuş ve adam bunların içinde bir duygu belirtisi yakalamaya çalışmış, ama tek bir tane bulamadığıyla kalmıştı: *Senin hiçbir şeyine ihtiyacım yok.* Ve adam, bunu söyleyen o olamaz, diye düşünmüştü, ama oydu işte. Kendisi onu ziyarete gitmişti ve kız da ona bunları söylemişti. Koridordan aşağı inerken ve sonra gardiyanın önünden geçerken, pansiyona giderken ve sonra uyumaya çalışıp da uyuyamazken (kız artık nefret bürümüş olan yüzünü ağır ağır ona dönüyordu) ve ertesi gün trendeyken adam sürekli bunu düşünmüştü. *Senin hiçbir şeyine ihtiyacım yok.* Ama ihtiyacın var, diyebilmeyi isterdi ona; benden gelecek bir şeye gerçekten ihtiyacın var. Fakat bunun ne olduğunu kendisi de bilmiyordu. Tıpkı kızın kendisi gibi, adam da bunun ne olduğunu bilmiyordu.

Della adamı ilk kez gördüğü günü, kasabada kendisinin ve Jane'in sokaktaki platformda durup meyvelerini çalabilmek için adamın uykuya dalmasını bekledikleri günü hatırladı. Kendisi o gün, çektiği açlığın da etkisiyle, adamın nasıl da ağır hareket ettiğine, nasıl da yalnız göründüğüne bakıp hayretler içinde kalmıştı. Ya da belki bu daha sonra düşündüğü bir şeydi. Adam bayağı iri ve uzun boyluydu, fakat kızların içinde zerrece korku uyandırmıyordu. Ve ilk başta, hepsi bir aradayken, Jane adamdan uzak duruyor ve Della kendisinin de ondan uzak durması gerektiğini biliyordu, fakat meyve bahçesinde kızın, adamın peşinden gittiği ve onun da kendisine karşı sevecen davrandığı o haftalar yaşanmıştı. Elini parmaklıklardan içeri uzatırken de, elleriyle çantasının tepesini sıkı sıkı tutarken de adamın sevecenliği yerli yerindeydi, hiç değişmemişti.

Adam konuşuyordu, ama kızın aklı başka yerdeydi. Adam öne geldi ve parmaklıklardan birini kavradı. Kız, onun parmak eklemlerine baktı. Adamın şapka siperliğinin altındaki yüzüne, yani yüzündeki dünyaya kaçamak bir bakış gönderdiğinde onun kendisine fazlasıyla tanıdık geldiğini fark etti.

Ona ne söylemişti? Senin hiçbir şeyine ihtiyacım yok. Fakat bunun bir önemi yoktu. İnsanın ağzından çıkan şeylerin bir önemi yoktu.

Adam yanından ayrılınca, kız pencereye gidip dışarı baktı, ama onu göremedi.

Cashmere'e giden trende adamın gözüne uyku girmedi. Trendeki devinim ve pencerenin dışında hiç durmadan değişen doğa manzaraları onu yiyip bitirmiş ve uyutmamıştı. Adamın kafası Chelan'dan trene binip aynı günün içinde Cashmere'e naklediliyor olma düşüncesi karşısında allak bullak oluyor, zihni dönüp dolaşıp bu konuya geliyordu. İçinde büyüyüp duran huzursuzluğun sebebi ve kafasının tam olarak almadığı şey buydu. Ve her defasında kendini böyle bir olayın mümkün olduğu, bunun imkân dahilinde olduğu bir devirde yaşadığı konusunda temin etmesi gerekiyordu. Hem bu müthiş bir şey değil miydi? Bedeni olanları anlamakta zorlanıyordu; geçen sefer Angelene'i okyanusa götürürken de aynı tedirginliği yaşamıştı. Midesine kramplar giriyor, kafasını toparlayamıyor ve bunun doğruluğundan emin olmak için yüzünü pencereye götürüp duruyordu: Az önce Chelan'daydı, fakat oradan ayrılmıştı ve biraz sonra Cashmere'e varacaktı; fakat daha o sabah, kızla görüştüğü şehirdeki pansiyondaydı. Bu iki mekânı –kızın tutuklu bulunduğu Chelan'ı ve onun artık içinde yaşamadığı meyve bahçesini– aynı anda bedeninde tutuyor olmak, bedeninin her iki mekâna da tek bir günün âleminde erişebiliyor olması adama imkânsız geliyordu. Üstelik, doğru da gelmiyordu. Onu şaşkına çeviren ve duyarlılığını alt üst eden, süratti. Kendisi bütün ömrü boyunca ağır hareket etmişti. Şeylerin kendi içlerin-

den sert hareketlerle değil, ısının ve ışığın etkisiyle çıkmasına alışkındı adam.

Ama bu başka bir şeydi. İnsanlar böyle yaşıyorlardı bu devirde.

Peki, ama o ne *yapmış* ki, dedi Angelene. Genç kız ve Caroline Middey sundurmada oturmuş patates soyuyorlardı. Bu sorunun, bu çıkışın öncesinde kız tarafından başlatılan ve Caroline Middey'nin tepesini attırmamak ve rahatını kaçırmamak için ağır ilerleyen çekingen bir sorgulama silsilesi gelmişti. Fakat Angelene, 'Senden benden çok farklı bir hayat sürdü, zavallıcık, ya da, daha yeni aklı başına geldi, şükürler olsun, kendi eylemlerinin sorumluluğunu alıyor' kabilinden muğlak cevaplar alınca ve bunlar da ona karşı her zaman dürüst olmuş ve basit yanıtlardan uzak durmuş, düşündüklerini de gerçekleri de kendisine olduğu gibi söylemiş bir insandan gelince en sonunda kızın sabrı taşmış, Caroline Middey'nin lafı dolandırarak yanıtlamaya çalıştığı soruyu soruvermişti:

Ne *yapmış* ki?

Caroline Middey elindeki işi bırakıp elinin tersiyle alnını sildi. Angelene'i hiç duymamış gibi bir hali vardı, ama Angelene kadının bir şeyler düşündüğünü ve hazır olduğunda konuşacağını biliyordu.

İyi, sana anlatacağım artık, dedi Caroline Middey. Ve anlatacaklarım öyle kolay yenir yutulur şeyler değil, tamam mı? Fakat seni uyarıyorum –kadın gözlerini yaptığı işten ayırmıştı– onu yargılamak isteyeceksin ve kanımca buna hakkın da var, ama aynı zamanda senin sorumluluğun... Onun, yani ailesinin bir

parçası olarak hakkındaki her şeyi öğrenmektir. Neyse, kız birini bıçaklamış. Evet. Ve bu feci bir şey. Tek kelimeyle feci. Ancak, bütün hikâyeyi bildiğimiz söylenemez. Benim de, Talmadge'ın da hiçbir şeyden haberimiz yok. O ve Yargıç işin içinden çıkmaya çalışıyorlar. Kız, bir adamı bıçaklamış –bunun tam olarak sebebini ya da adamın kim olduğunu bilmiyoruz– ve sonra da kendisi teslim olmuş. Olan bu. Fakat olup bitenin yarısını dahi bildiğimizden kuşkuluyum.

Angelene dikkatle dinledi. Bu haberlerden hiç mi etkilenmedi (olayın böyle şiddet içerikli bir şey olmasını bekleyip beklemediğini), yoksa yaşadığı şoktan mı hissizleşti, kendisi de anlamamıştı. Neredeyse hiçbir şey hissetmiyor gibiydi. Onu asıl etkileyense, Talmadge'ın *birini bıçaklamış bir insanı* ziyaret ediyor olmasıydı.

Ölmüş mü, dedi Angelene. Yani adam?

Daha onu bile bilmiyoruz, dedi Caroline Middey.

İki gardiyan ve müdür kahvaltıdan önce Della'nın hücresine geldiler ve müdür, kıza köşeye gidip orada beklemesini söyledi: Hücresinde silah bulundurup bulundurmadığına bakacaklardı.

Burada hiç silah yok, dedi kız.

Lütfen geri çekil, Della.

Kız, kendisine söylenenleri yaptı. Onu şok eden, adamın kendisine Della şeklinde hitap etmiş olmasıydı. Daha önce müdür ona hep Miss Michaelson diye hitap ederdi. Bunun kendisini niçin bu kadar rahatsız ettiğini anlayamıyordu.

Yaptıklarını görmemek için onlara arkasını dönüp beklemeye başladı. Adamlar yarı yarıya yontulmuş bir sopa ve kızın taş koleksiyonunu buldular. Ve bir de şişe.

Müdür kızın yanından geçerken alçak sesle, Bu çok fena, diye söylendi. Gardiyanlar ayaklarını sürüye sürüye onun peşinden gittiler. Kapıyı kapattılar, arkalarından kilitlediler ve kız tek başına kaldı.

Talmadge müdürün hapishaneyi kast ederek Della'nın "içeri girmek istediği dönemde bilgi pınarından farksız" olduğu şeklindeki cümlesini anında unutmuş, ancak günler sonra adamın söyledikleri tekrar aklına takılmıştı. Talmadge, o sırada, müdürün olayı bu şekilde ifade etmesi karşısında bir şaşkınlık yaşamıştı. Bir insan hangi akla hizmet hapse atılmayı *isterdi* ki? Ya da –adam bu soruyu sorabilmek için kendini zorlamıştı– neden Della içeri atılmayı istesindi ki?

Belki de, bunun cevabı çok basitti: Kız teslim olduğunda mevsim, kışın sonlarıydı, yoksa ilkbaharın başları mıydı? Belki üşümüştü ve karnı açtı. Sıcak havaların gelişi yakındı, ama daha fazla beklemeye dayanamamış olabilirdi. Adam, kızın suçunu itiraf ettiği dönemde, gezgin olduğunu varsayıyordu. Belki de, içinde bulunduğu fiziksel durum sebebiyle, aklı yerinde değildi. Adam bu kadarını tahmin edebiliyordu: Böyle bir durumda kendisi de sinirsel bir zafiyet ihtimalini doğru olarak kabul edecekti.

Ve belki de, teslim olduktan sonra, yaptığı şey –başka bir deyişle, hem feci hem de gerçek olmayan bir olayı itiraf etmiş olması– kafasına dank etmiş, ama öyküsünü geri almaya utanmıştı.

Kızın hapishanedeki öbür adama saldırması olayına gelince, Talmadge adamın sütten çıkmış ak kaşık olduğuna inanmıyordu. Adam büyük ihtimalle Della'ya laf atmış, onunla dalga geçmişti.

Kızı tahrik etmişti. Talmadge, müdürün Della ile adamların arasında hiçbir temasın gerçekleşmediği yolundaki iddiasına da inanmıyordu. Aralarında tabii ki bir temas olmuştu. Müdürün nasıl bu kadar saf olabileceğini aklı almıyordu. Della ve adamlar aynı ortamda yaşıyorlardı. Fiziksel temas, zarar potansiyelinin sadece bir bölümüne karşılık geliyordu.

Adam Della'nın her şey için geçerli bir sebebinin olduğuna inanıyordu. Ona nasıl en iyi şekilde yardım edebileceğini anlamak için tek yapması gereken kızla konuşmak ve neler olduğunu başka bir deyişle, *hakikati* öğrenmekti. Onu ilk gördüğünde aklı başından gitmişti; ama bir sonraki seferde gereken tüm bilgileri toplayacak ve onun sessiz kalmasını da, kendisinden kaçmasını da kabul etmeyecekti. Buna hazırlıklı olması ve sertlikten yana bir tavrı benimsemesi şarttı. Hatta gözünü korkutmak da lazım, diye düşündü. Gerçi bunun tam olarak ne anlama geldiğinden ya da nasıl dışa vurulacağından habersizdi...

Artık hapishane müdürü gardiyanlara avludaki silaha dönüştürülebilecek nesneleri süpürtüyordu.

Fakat avlu büyüktü.

Avlunun çevresinde tur atarken öbür uçtaki bir girintide ve çitlerin yanında taş ocağına benzeyen bir yer vardı; daha küçük taşlar gardiyanlar tarafından toplanmış, yalnızca daha iri ve yarı yarıya toprağa gömülü olanlar kalmıştı. Tam orada, kısa bir an çalıların arasında parıldayan ve dış yüzeyinin büyük bir kısmı tozla kaplı, yassı, yeşil bir şişe duruyordu. Yoksa, bu bir serap mıydı? Kız bunu yerden alırken uzun bacaklı bir örümcek sürünerek şişenin ağzından dışarı çıktı.

Della'nın sırtı, oradaki gardiyanın kendisini gözetliyor olabileceği ya da olmayabileceği mahkeme binasına dönüktü. Kız

şişeyi pantolonun kuşağına sokuşturdu ve gömleğini belinden çıkararak bunun üzerine örttü. Gömleğindeki kırışıklıkları eliyle düzeltti ve omzunun üzerinden etrafına bakındı. Ama onu gözetleyen, ona dikkat eden hiç kimse yoktu. İleri, avlunun öbür ucuna doğru yürüyerek yoluna devam etti.

Angelene güneşe çıktığında ya da kasabaya yapılan araba yolculuklarında genellikle alametifarikası haline gelmiş hasır şapkasıyla uyum içindeki mat ve iddiasız entariler giymeyi tercih ederdi, fakat doğum gününde üzerinde soluk çiçek tonlarında bir elbise vardı. Üstelik, saçlarını yıkamış ve küçükken yaptığı gibi tek bir örgü halinde omzuna bırakmıştı. O zamanlarda saçlarını ören ve uçlarını sıkı sıkı bağlanmış sicim parçalarıyla tutturan kişi adamın kendisiydi. Talmadge hiçbir zaman kızı, onun her zamanki halinden gözle görülür şekilde farklı giyindiği bu doğum günü ritüeli konusunda sorgulamamıştı; bir biçimde, kendisinin bu duruma dikkat çekmesinin kızı mahcup edeceğini düşünürdü.

Kızın on dördüne bastığı gün, Chelan'a yaptığı ikinci seyahatten dönmesinin üzerinden bir hafta geçmişti ve adam sabahın erken vaktinde yatak odasından çıktığında kızı kahvaltı hazırlar halde buldu. Geçen seneden itibaren ondan önce –gün doğarken ya da gündoğumunun hemen sonrasında– yataktan kalkmaya ve sabahlarım tek başına, dışarıda dolaşıp meyvelere bakarak ve kimisini adama açtığı, kimisini açmadığı düşüncelere dalarak geçirmeye başlamıştı. O sabah adama göz ucuyla baktı, adam masanın karşısına geçince ona kahve getirdi. Üzerinde, Caroline Middey'nin kendisine iki hafta önce erken bir doğum günü armağanı olarak gönderdiği açık mor renkli elbise vardı. Bu, diye

düşündü adam, Della'nın yeni gömleğiyle –Caroline Middey'nin kendisiyle ona gönderdiği armağanla– aynı kumaştan yapılmış. Sabah serindi; kapı açıktı ve kız, omuzlarının üzerinde duran bir şala sarınmıştı. Şalla bedeninin önünü kapatışında, diye düşündü adam, belirgin şekilde kadınsı bir şey var. Kız yine ona baktı ve ne var, dedi.

Bugün pek güzelsin.

Öyle işte. Kız ocağın başına döndü ve yumurtaları karıştırdı. Yüzü kızarmıştı.

Caroline Middey öğleden sonraya doğru geldi. Aşağıdaki adamlarla atlara sanki hayatının her gününde onları görüyormuş gibi baktı ve Angelene'e arabasındaki erzak çuvallarını boşaltmasını söyledi.

Doğum günlerinin değişmez bir ritüeli vardı: Adamlar bunun iki ya da üç gün öncesinde gelmiş, ağaçlardaki işlerine başlamış olurlardı ve o gün geldiğinde Caroline Middey yirmi kişiyi doyuracak erzakla çıkagelirdi. Bu yıl ekmek ve mısır yahnisi ve sebze turşusu ve çilekli pasta vardı. Talmadge pastanın parasını vermeye kalkışınca Caroline Middey, bu kızın emeğiyle oldu, dedi. Her yıl adam ona para vermeye çalışır, her yıl kadın onun verdiği parayı geri çevirirdi. Bunun yanı sıra Angelene için başka bir hediye daha düşünmüştü. Talmadge ile önceden gönderdiği elbise hediyeden sayılmazdı. Hediye verme işini bu şekilde zamana yaymak onun, çocuğu şımartmadığı konusunda kendi içini rahatlatmak için başvurduğu bir yöntemdi. Kıza, arabasına yüklenmiş halde bekleyen başka bir armağan daha getirmişti; onu da yemeklerini yedikten sonra Talmadge'ın ve Clee'nin de kendi hediyelerini verdikleri sırada çıkaracaktı.

Adamlar bu yıl doğum gününden iki gün önce oraya gelmişlerdi. Sabahleyin sığırtmaç adamlara kızın doğum gününü,

herkesin işleri erken paydos edeceği ve kulübenin önündeki çimenlikte verilen ziyafete katılacağı günü hatırlattı. Adamlar öğlene kadar çalıştıktan sonra yıkanıp temizlenmek için yukarıdaki gölcüğe yürüdüler. Daha sonra, temiz dışarlıkları olanlar üzerlerine bunları giyindiler ya da hiç değilse temiz pak görünmek için ellerinden geleni yaptılar. Çiçekleri ve çimenleri kullanarak abuk-sabuk şeyler yaptıkları olurdu: Giysilerinin ilik yerlerine çiçekler koyar, başlarına çimlerden ve hasır otlarından yapılmış taçlar takarlardı. (Bunların bazıları Angelene'e hediye olarak verilir, kız da verilenlerin hepsini ya da olabildiğince çoğunu takıp takıştırırdı; kimisinin düğümleri açılır, kızcağız yüzünde her zamanki yoğun konsantrasyon ifadesiyle yere çömelip bunları eski hallerine getirmeye ve parçaları birleştirmeye çalışırdı.) Çağrılmayı bekledikleri sırada kimi adam konuşup atlara bakarak etrafta aylak aylak gezinir, kimisi kestirir ve diğerleri de –kendilerini tutamadıklarından– tekrar ağaçlara yönelir ve oradaki hafif işleri halletmeye koyulurlardı. Fakat hepsi de kayısı bahçesinin önündeki alanda yemek yemeye çağrılacakları o özel anı beklerdi. Sonunda beklenen an gelirdi: Genç kız derenin üstündeki düz kayaya çıkar, görülmedik cüretkârlıktaki bir el hareketiyle adamları çağırır, hepsi de yukarıdaki çimenliğe gelir ve kimisi sandalyelere, kimisi çimenlere yerleşir, kimisi ayakta dururdu. Tek kelime etmeden Caroline Middey'nin ya da kızın ikram ettiği yemekleri alırlardı. İkram edilmesi halinde ikinci, hatta üçüncü tabağı da kabul eder, ancak hiçbir zaman kendiliğinden istemezlerdi. Talmadge sundurmanın yakınında çimenlerin üstüne konulmuş huş ağacı iskemlelerden birine oturmuştu. Clee de onun yanındaki iskemlede oturuyordu; yanına, evden çıkarılmış ceviz ağacı iskemlelerden birine tünemiş olan sığırtmacı almıştı ve Caroline Middey ile kız da sundurma basamaklarında oturuyorlardı. Yiyecek dolu tabaklar kucaklarındaydı.

Acaba, şey, şimdi kaç olmuştun, insanın on dört yaşında olması nasıl bir duygu?

Angelene kadına bakıp gülümsedi.

Nasılmış, dedi Caroline Middey.

Diğerlerinden bir farkı yok, dedi Angelene. Ya da benim ayırt edebileceğim bir fark yok. Öyle işte.

Caroline Middey düşüncelere dalarak, on dört, dedi, mühim bir yaştır.

Öyle midir? Angelene yüzünde yarım bir tebessümle kadına baktı; onun kendisiyle dalga geçtiğini sanmıştı.

Kesinlikle, dedi Caroline Middey, ama sebebini hemen açıklamadı. Ekmeğinden bir lokma kopardı, çiğnemeye başladı.

Neredeyse genç bir kadın sayılırsın. Neredeyse. Kimi kız bu yaşta hâlâ çocuk gibidir. Oyuncak bebeklerle filan oynar, bebek sesiyle konuşur. Yine de, bu yaştaki kimi kızları bu tür davranışlarından ya da sözlerinden dolayı hoş görmek mümkündür. Fakat biz senin artık genç bir hanım olduğun kanaatindeyiz, bayağı bir zamandır öyle olduğunu düşünüyoruz. Sen yaşına göre çok olgunsun, hayatım, yani pek çok bakımdan öylesin. Seninle bunu daha önce de konuşmuştuk, değil mi?

Angelene dalgın dalgın başım salladı, kâsesinde kalmış azıcık çorbayı bir parça ekmekle sıyırdı. Talmadge, Caroline Middey'nin neyden bahsettiğini anlamamıştı. Onunla kadınlığa geçişi hakkında konuşmak için henüz erkenmiş gibi geliyordu. Adam meyve bahçesini seyretmeye başladı.

Kendini genç bir kadın gibi hissediyor musun, diye ısrar etti Caroline Middey.

Ben, şey, dedi Angelene, ağzındaki lokmayı çiğneyerek. Lokmasını yuttu, ağaçlara baktı.

Ah, bak şimdi, dedi Caroline Middey. Demek istediğim şu, çocukça işleri bir kenara bırakmaya hazır mısın? Genç bir kadın

olarak, özellikle de bir çiftlikte yaşayan genç bir kadın olarak, seni bekleyen sorumlulukları üstlenmeye hazır mısın?

Angelene birden düşünceli gözlerle Talmadge'a baktı.

Adam, Caroline Middey'nin lafı bir yere getireceği izlenimine kapılmıştı, ama bunun ne olacağını bilmiyordu. Kadın onu olacaklar konusunda bilgilendirmemişti. Bunun, vereceği hediyeyle alakalı bir şey olması ihtimali yüksekti.

Caroline Middey kucağının tam ortasındaki bir noktaya bakıp acı acı güldü.

Diyordum ki, diye lafa girdi kadın, hani geçen sene sana şu düdük setini almıştım ya...

Angelene bir kahkaha attı. Caroline Middey kıza bir kuş düdüğü seti satın almış ve Angelene de geçen seneki doğum gününü izleyen iki hafta boyunca düdükle ağaçların yüksekliklerindeki kuşlara türlerinin çeşit çeşit ötüş seslerini çıkararak yerel kuş nüfusunun kafasını karıştırmaktan büyük bir zevk almıştı. Bu onu kısa bir süre eğlendirmiş, ama ondan sonra ötüş sesleri ilgisini çekmez olmuştu. Bu, diye düşünmüştü adam, bir çocuğa verilebilecek bir armağan ve daha o zaman, yani geçen sene bile Angelene'in çocuklukla uzaktan yakından alakası yoktu. Kız çoktan bambaşka bir hale evrilmişti.

Neyse, bu yıl sana farklı bir şey getirdim ve bunun da genç bir kadına, bir çiftliği çekip çeviren ciddi bir genç kadına yaraşır bir armağan olduğunu bilmeni isterim. Ve kadın, kâsesiyle tabağım yanındaki sundurma merdivenlerine bırakıp hantal adımlarla basamakları çıkmaya başladı. Talmadge ve Clee ona yardım etmek için aynı anda ayağa kalktılar, ama kadın elini sallayarak onları yanına yaklaştırmadı ve kulübeye girdi. Angelene yeniden ağaçları seyretmeye başladı. Caroline Middey döndüğünde kolunun altında bir paket vardı ve yerine oturup paketi kıza verdi.

Vakit geldi mi, dedi Talmadge. Genellikle, beklenti duygusunu zamana yaymak için hediye faslı pasta ve kahve servisinin sonrasına bırakılırdı. Şimdiyse yüzü kızaran kişi Caroline Middey olmuştu.

Bekleyemedim değil mi, dedi kadın.

İyi, o zaman ben de gidip kendiminkini getireyim, dedi Talmadge ve ayağa kalktı. Clee ve sığırtmaç da ayağa kalkmıştı.

Ben kahveyi ateşe koyayım, dedi Caroline Middey ve kız da ona yardım etmek için ayaklandı.

Clee, Talmadge'ın dirseğine dokundu ve sığırtmaç, Clee'nin ona bir şey göstermek istediğini söyledi. Üç adam yürüyerek çimenliğin öbür tarafına, öteki adamların yemekten tıka basa doymuş halde sere serpe uzandıkları yere gittiler; kimisi tütün içiyor, kimisi konuşuyor, kimisi kestiriyordu. Diğerleri doğru dürüst bir uyku çekmek için tarlanın kenarındaki kamp yerine gitmişlerdi ve üç adamın şimdi bulundukları yer de burasıydı. Clee küçük bir çadıra girdi ve kısa bir an sonra elinde bir tüfekle çıktı. Tüfeği Talmadge'a uzattı.

Kız için, dedi sığırtmaç.

Della'nın tüfeğiydi bu. Talmadge dikkatle kendisine bakan, zevkten dört köşe olmuş bir halde sırıtan Clee'ye göz ucuyla baktı. Adam tüfeği ellerine alıp olduğu yerde kalmış, bir dakika boyunca artık neredeyse unuttuğu farklı ağaç rengi tonlarına ve kabzadaki, el kundağındaki ince oyma işlerine bakmıştı. Sonra tüfeği sıkı sıkı kavramış, parmaklarını oyma işlerinin üzerinde gezdirmişti: Böğürtlen çalısı ve sarmaşık. Bu, diye düşündü adam (tıpkı yıllar önce onu ilk kez tutarken de düşündüğü gibi) sıra dışı ve güzel bir parça. Kısa bir an, içinden silahı Clee'nin bulmuş olmasından kaynaklanan bir kıskançlık dalgası geçiverdi. Fakat kıskançlık kabardığı gibi sönüverdi; adam tüfeği kendisini beklenti dolu gözlerle seyreden Clee'ye geri verdi.

Güzelmiş, dedi Talmadge. Ve sonra, Clee'nin tüfeği şimdi kıza vereceğini anlaması üzerine, çok hoşuna gidecek, dedi.

Ama Clee başını iki yana salladı ve sığırtmaca baktı; adam konuştu: Tüfeği senin ona vermeni istiyor. Bu, önemli bir armağan.

Evet, dedi Talmadge bir saniye sonra. Clee'nin silahı kendi hediyesi olarak kıza vermesini, çünkü bulan kişinin kendisi değil, o olduğunu ve ortada tüfeği Clee'nin ona vermemesini gerektirecek hiçbir sebep olmadığını söyleyecekti. Ama sonra çalışma masasının en üst çekmecesinde bekleyen, kasap kâğıdına sarılmış giysi modelleri kitabı aklına geldi ve kendisinden fena halde kuşkuya düştü. Neden kıza bunun kadar büyük, bunun kadar önemli ve ağırlığı olan bir şey vermeyi akıl edememişti? Hem kız iki yıldır kendi tüfeğini isteyip duruyordu.

Sığırtmaç konuşuyordu:

Senin vermeni istiyor. Tüfeği, sen onu kıza veresin diye buldu. Sen istemezsen, geri götürecek ve müzayedeye gittiğimizde satışa çıkaracak.

Hayır, ben alacağım, dedi Talmadge. Kaça verirsin?

Bir fiyatta anlaştılar.

Tepeyi çıkarlarken adamların kahvelerini ve pastalarını almak için sundurmaya yaklaşmakta olduklarını gördüler. Talmadge tüfeği bir kayısı ağacının alt dallarına koydu ve sundurmaya doğru ilerlediler.

Kız, ilk önce Caroline Middey'nin hediyesini açtı. Bu, hayvan postu tuzlama ve taş yontma aletlerinden oluşan bir takımdı. Kadın bunun katalogdan sipariş edilmediğini, onun, yani Caroline Middey'nin yıllardır kullandığı farklı aletlerin bir karışımı olduğunu söyledi; üstelik bunlar kadının hâlâ kullandığı ve kefil olabileceği aletlerin tıpatıp aynısıydı. Kadın, Talmadge'ın bu konuyu

daha önce aralarında konuştuklarını anlamasını sağlayacak, kızın da gözlerini memnuniyet ve hazla parlatacak şekilde, eğer uzman bir taş yontma ustası olmak istiyorsan, dedi, o halde, işe bundan başlaman gerekir ve ben de birazdan nasıl yapılacağını sana göstereceğim. Kız ayağa kalktı ve yaşlı kadına sarıldı. Talmadge meraklandı: Acaba kız ne zamandan beridir taş oymacılığım öğrenmek istiyordu? Ve sonra Angelene, Caroline Middey'den uzaklaştı, Talmadge'a beklenti dolu bir bakış attı; niyetini o kadar açık etmişti ki, yüzü kızardı ve başını çevirmek zorunda kaldı.

Küçük hanım, dedi Talmadge, galiba hediyen şuradaki meyve bahçesinde bir yerde seni bekliyor.

Kız ona gülümsedi, çekingenlikle o tarafa doğru bir adım attı, kafası karıştı.

Yani...

Yani, dedi adam, şuradaki ağaçların oraya –sıranın sonundaki ağaca– gidip araman gerekiyor.

Adamlardan bazıları meraklı gözlerle onu seyrederken –belki onlar da silahı görmüş ve hatta adamdan, yani Talmadge'dan önce kızın alacağı hediyenin ne olacağını öğrenmişlerdi– kız çimenliğin karşı tarafına yürüdü ve ağaçların arasına girdi, sonra bir kararsızlık yaşadı ve bir dakika sonra elinde tüfekle oradan çıktı.

Ah, dedi Caroline Middey.

Angelene çimenliği geçerken, tüfeği beceriksizce tutuyor, ellerinde evirip çeviriyor ve gözlerini ondan hiç ayırmıyordu. Önlerine gelince durdu.

Bu çok, çok güzel, dedi kız. Üzerinde şey, çiçekler var.

Şuna bir bakayım, hayatım, dedi Caroline Middey ve kız onun yanına gidip silahı kadına uzattı. Kadın sanki silahı eline almadan da rahatlamış gibi görünüyordu. Yüzünden bir anlığına gelip geçen bir şaşkınlık ifadesiyle Talmadge'a baktı.

Teşekkür ederim, dedi kadın. Sanmıştım ki... Duraksadı. Pek güzelmiş. Adamın yüzüne bakmıyordu. Nihayet ona baktığında, bakışlarında adam hakkında yanılmış gibi bir şeyler vardı: Onu şaşırtmıştı. Talmadge'a, onun kim olduğunu sanki henüz anlamış gibi bakıyordu. Adam da onun yüzündeki ifade karşısında bir şaşkınlık yaşamıştı. Acaba kadın daha önce ne düşünüyordu? Neden bu kadar afallamıştı? Adamın aklına yine, Chelan'daki bir dükkânın vitrininde gördüğü giysi modelleri kitabı geldi. Paketin üzerindeki kadınların incelmiş, şehirli ve güçlü göründüğünü düşünmüştü; tam bir aptal gibi içeri girmiş ve kadın tezgâhtara genç arkadaşı için –kızı böyle adlandırıyordu, *genç arkadaşı* olarak– satın alıp alabileceği bir armağan olup olmadığım sormuş, kadın da model kitabım tavsiye etmişti.

Bunu nereden buldun, dedi Caroline Middey şimdi. Bu bir sanat eseri... Ardından, bir dakika sonra: Bana bir şeyi hatırlattı...

Genç kız elindeki silahı, ona hayranlıkla bakan Clee'ye uzattı. Adam tüfeğe bakıp başını salladı ve kıza gülümsedi, sonra da silahı sığırtmaca uzattı; adam tüfeği Talmadge'a vermeden önce kısa bir süre inceledi.

Birden kulübenin kapısına yönelen Angelene, daha kahvelerinizi içmediniz, dedi.

Clee kıpırdandı ve sığırtmaç, Clee sana bir şey verecekti, dedi.

Ah, evet, dedi Angelene. Yeniden yanlarına giderken yüzü kızardı.

Clee ceketinin iç cebinden bir şey çıkardı. Bu, sırt kısmındaki bir menteşeyle açılan ince ağaçtan bir kutuydu. Angelene kutuyu alıp baktı. Ah, dedi kız kutuyu açarken. Sedir ağacından yapılmış. Koklasana. Kutuyu Caroline Middey'ye uzattı.

Armağana hayran olma sırası kendisine geldiğinde Talmadge kutuyu elinde evirip çevirdi. Kapağı gül oymalarıyla süslenmişti.

Hep bir kalem kutumun olmasını istemiştim, dedi Angelene. Oradaki herkesi şaşırtarak Clee'nin yanına gitti ve tutuk bir şekilde adama sarıldı. Clee soran gözlerle kıza baktı, sırtına hafifçe vurdu.

Envaiçeşit şey buluyoruz, dedi sığırtmaç, panayırlarda ve müzayedelerde.

Angelene yüzünü adamdan uzaklaştırdığında gözleri yaşlıydı. Herkese tebessüm etti. Neden ağladığımı bilmiyorum, dedi. Aldığım hediyeler çok güzel. Ve yemekler, hele o yemekler ve pasta, hepsi çok güzel. Ben sadece –bugün benim doğum günüm– ve sonra yüzünü elleriyle kapattı.

Biraz sonra, hadi ama, dedi Talmadge. Daha şarkıyı bile söylemedik.

Hayır, Talmadge, ne olur söylemeyelim, dedi kız.

Ama adam şarkıya başladı. *For she's a jolly good fellow.* Caroline Middey de, hâlâ bahçede duran adamların içinde şarkıyı bilenler de ona eşlik ettiler.

Kız küçükken –dört, beş ve hatta altı yaşlarındayken– adam onu omuzlarına alır ve birlikte kayısı bahçesinde gezintiye çıkarlardı; bu sırada kız olgun meyveleri avuçlar, adam bir oraya, bir buraya yalpalar ve bir süre hoplaya zıplaya gittikten sonra temposunu düşürüp yavaşladığında kız çığlıklarla karışık kahkahalar atardı. Tarlaya gir, diye bağırırdı kız ve adam ona itaat eder, daha o zamandan yaşlanmış bacaklarına yüklenip hızla derenin kenarına iner, bel yüksekliğindeki çimenlerin arasına girerdi. Bu küçük tören nasıl başlamıştı? Ona doğum günü yürüyüşü adını takmışlardı. Adamın hatırladığı kadarıyla, Della'nın küçük kızın yaş günü kutlamasının yapılacağı güne gecikmeye başladığı yıllarda onu beklerken bu âdeti çıkarmışlardı: Kızı eğlendirmek, ona teyzesinin yokluğunu unutturmak için uzun bir yürüyüşe

çıkar, Talmadge'ın at, Angelene'in kâşif rolüne soyunduğu bir oyunda kâh tarlanın altını üstüne getirirler, kâh dıştaki meyve bahçesine kadar uzanıp kendilerine bir işaret verilmesini, öbür kızın ortaya çıkmasını beklerlerdi. Artık onun gelmeyeceğini bildiklerinden yürüyüşe de çıkmadıklarını düşündü adam; hem kızı omuzlarına alması da imkânsızdı. Şimdi ayakta dururlarken (şarkı söylenirken Angelene adamın yanına gelmişti) kızın başı onun göğüs kafesine yaslanmış halde duruyordu. Adam bir zamanlar bu koskoca bedeni omuzlarında taşıdığını düşünmekte zorlanıyordu. Artık bunun düşüncesi bile onu yormaya yetiyordu. Böyle bir sürü koşturmacayla, bahçedeki adamların suratlarıyla, onların en iyi kıyafetlerini giyinmesiyle oluşan sıra dışı manzarayla, adamlardaki tıpkısının aynısı bezginlikle dolu bir günün ardından dıştaki meyve bahçesine kadar gidip gelme düşüncesi adamın içini huş ağacından iskemleye çökme ve kendini uykunun tatlı şuursuzluğuna bırakma isteğiyle dolduruyordu.

Kız yüzünü adamın göğsünden çekti. Talmadge, dedi. Birden ciddileşivermişti. Bu yıl, dıştaki meyve bahçesinde yeni bir elma denemesi yapmayı nasıl da istediğini anlatıyordu; bununla ilgili birtakım şeyler okumuştu, ne zamandır bundan adama da bahsetmek istiyordu.

Kız on dördünde, diye düşündü adam. On dört! Bir anda hem yüreği sevinçle doldu hem kederlendi.

Yakışıklı gardiyan Frederick kızı hapishaneye geri götürmeden önce Della'nın üstünü aradı ve şişeyi buldu. Kıza pantolon kuşağındaki şişeyi çıkarmasını söyledi. Sen çıkar, dedi kız ve adam bir anlık duraksamanın ardından elini oraya götürdüğünde Della adamdan önce davranıp şişeyi kaptı ve önünde tutup havada sallamaya başladı. Adam geri çekildi, fakat telaşa kapılmamıştı ve yüzünde garip bir şekilde eğleniyormuş gibi bir ifade vardı. Aynı zamanda bir kaygı belirtisi de hissediliyordu. Kıza kaygılı gözlerle bakıyordu.

Della, dedi adam ve kepini başının iyice arkasına attı. Sen ne yapıyorsun, aşkım.

Bir daha sakın benimle öyle konuşma, dedi kız. Bırak da onu göreyim.

Frederick, kızın dediklerini bilmezden gelerek kaşlarını kaldırdı.

Sen bir şey ayarla ki, onunla konuşabileyim.

Rüya görüyor olmalısın, Bayan Michaelson. Mahkûm Michaelson.

Rüya filan görmüyorum. Onunla konuşmam lazım. Dilinin ucuna kadar geldi, ama sustu: Hepiniz medeni davranmak gerektiğini dilinize dolamışsınız. İşte, ben de bunu yapmaya çalışıyorum. Öldürmeden önce onunla konuşmak istiyorum.

Onu öldürme sebebimi kendisine bildirmek –hatırlatmak– için uğraşıyorum.

Cidden, dedi Frederick kıza içten bir tebessümle bakarak –fakat kızın hislerine göre onunla dalga geçerek– en iyisi sen şu elindekini yere at ya da bana ver.

Hayır. Sen, sen bir şey ayarla da onunla konuşayım ve...

Ben mi?

Evet. Ya dediğimi yaparsın ya da –bir şeyler düşünmek için kısa bir an duraksadı– onlara bana sarkıntılık ettiğini söylerim. Bu da müdürün hiç hoşuna gitmez, öyle değil mi? Bir mahkûmla zor kullanarak ilişkiye girmek isteyen genç bir adam. Hem de bir kadın mahkûmla! Sustu. Sonra, alçak bir sesle: Onunla sadece konuşmak istiyorum, hepsi bu.

Kiminle?

Kim olduğunu biliyorsun.

Adam başını çevirdi, avluya bakmaya başladı. Gözleri akşamüstü güneşinde kısılmıştı. Arka dişleriyle bir şey çiğniyordu. Kız bir anda onun kendisine yardım edebileceğini hissetti ve bu ne büyük bir mucizeydi! Aradan geçen bir dakikanın sonunda, kız şişeyi tekrar pantolon kuşağına sokmuşken adam alçak bir sesle, içeri girmeye hazır mısın, Mahkûm Michaelson, dedi.

Adam şişeyi almamıştı.

Tüfeği hatırlayan tek insan Caroline Middey değildi. Onu ilk kez kayısı ağacının altındaki büyük dalların arasına sıkıştırılmış olarak gördüğünde Angelene'in de heyecandan nefesi kesilmişti. Ama neden? Sebebi kendisine verilecek armağanı bulması mıydı? Tüfeği elleriyle sarıp ağaç dallarından kurtardı ve onun kendisine hiç olmayacak kadar tanıdık geldiğini düşündü. Ya da varlığının bir parçası durumu bu şekilde *kaydetti*, zira hafızası tüfeği daha önce nerede gördüğünü bulmak için harıl harıl çalışıyordu. Kasabada ya da bir katalogda bunun bir benzerini görmüş olabileceğini düşündü: Fakat bu iki ihtimal de aklına yatmadı. Tüfeği alıp meyve bahçesinden çıkardı, çimenliğin öbür tarafına götürdü.

Ve işte o zaman, Talmadge'ın ve öteki adamların ona nasıl baktıklarını –Clee de, sığırtmaç da şaşırmış numarası yapmışlardı– ve gördüğü şeyin Caroline Middey'de nasıl da ani, temkinli bir kafa karışıklığına yol açtığını görünce anladı; hepsinden de öte kendisi için en büyük ölçüt olan Talmadge'ın yüzü sayesinde silahın Della'ya ait olduğunu anımsadı ve *anladı*.

Doğum gününden iki gün sonra, tekrar meyve bahçesinde yalnız kaldıklarında kız, bu onun silahı, değil mi, dedi Talmadge'a.

Adam masanın karşısında oturmuş, gaz lambasının ışığında çizmelerini boyuyordu. Vakit akşam yemeği sonrasıydı. Adam

iki gün içinde tekrar Chelan'a gitmek üzere yola çıkmak niyetindeydi.

Evet, dedi ve içinde bir kumaş parçası bulunan yumruğunu masaya koydu. Bedeninde hiçbir kıpırtı yoktu.

Kız, adamın önünde ayakta dikiliyordu.

Kızdın mı, dedi adam.

Hayır...

İkisi de, diğerinin sövüp saymasını, bir öfke patlaması yaşamasını ya da bir özür veya açıklama getirmesini bekleyerek oldukları yerde durdular.

Angelene bir an için ona kızgın olup olmadığını hatırlayamadı.

Tüfeğin kendisinden, görkemli halinden ve (kendi yaşıtı çoğu genç kızın ondan ayrı düşeceği nokta da burasıydı) aynı zamanda onun yepyeni değil, ikinci el olması gerçeğinden etkilenmişti. Ağacın üzerinde Angelene'in tüfeğe ve ondaki eskimiş güzelliğe değer vermesinde etkili olan ince, yeşilimsi bir pas tabakası vardı. Onu kullanan kişi, yani Della hakkında ilk başlarda içinde çaresiz bir öfke duygusunu büyüttüğü halde aynı zamanda –bunu itiraf etmekten hiç hoşlanmasa da– ona sevecen bir hayranlık da beslerdi: Genç Della'ya, kendi hatıralarındaki Della'ya, dağlara yaptığı ilk seyahatlerde bu silahı yanında götüren kıza. Bunları da değerli bulmaktan kendini alamazdı.

Fakat Talmadge bunların tekini bile ona anlatmış değildi. Tüfeğe eşlik eden hikâye de armağanın bir parçasıymış gibi duruyordu, ancak adam daha büyük bir sessizliğe gömülerek bunu mahvetmişti.

Fakat bu, hepsine yani hem nesneye hem de onun geçmişine sahip olma arzusu henüz kızın zihninde şekillenmemişti. Tek bildiği, tedirgin ve hoşnutsuz olduğuydu.

Kusura bakma, dedi adam. Yoksa onu beğenmedin mi?

Beğendim.

Ardından, bir dakika sonra: Çok güzel. Bayıldım ona. Ama, isterdim ki...

Acaba ne istiyor olabilirdi?

İsterdim ki, keşke bana onun hakkında daha çok şey anlatmış olsaydın.

Kız bu lafı etmiş olmaktan dolayı telaşa kapılmıştı, çünkü asıl söylemek istediğinin bu olmadığını düşünüyordu. Della hakkında bilgi edinmek ya da onunla ilgili gerçekleri öğrenmek gibi bir isteği yoktu. Bunu, kulağa nasıl geldiğini duymak için de söylemiş olabilirdi. Hepsi buydu.

Talmadge gözlerini odanın köşesine dikmişti. Onun da telaşa kapılmış gibi bir hali vardı.

Ah, bilmiyorum, diye bağırdı kız. Sen bu konuda o kadar şeysin, sessizsin ki! Bana hiçbir şey anlatmıyorsun! Ve Caroline Middey de öyle! Ya da olup bitenlerin tamamını anlatmıyorsunuz. Bana söylemediğiniz bir şey var ve bunun ne olduğunu bilmiyorum...

Söyleyemediği her şeyi, anlamadığı her şeyi havada biçimlendirmek istercesine kollarını önüne uzatmıştı.

Adam ona baktı ve kız söylediklerinin hepsinden pişman oldu. Adamın kolları iki yana düştü. Kız odasından çıktığına pişman oldu –hepsi kapristen ibaretti– onunla konuşmak da dahil.

Adamın yüzü yoğun bir kederle kaplanmıştı.

Frederick parmaklıklara yaklaştı ve eğer kız hâlâ kendisiyle konuşmak istiyorsa, Michaelson'ın onunla konuşabileceğini söyledi. O akşam ışıklar söndürüldükten sonra adam oraya gelip kızın hücresindeki parmaklıkların önünde duracaktı ve Della da ona ne söyleyecekse söyleyecekti.

Gidip onu göreyim, dedi kız. Bırak da *onunla kendi hücresinde* görüşeyim.

Frederick kulaklarına inanamıyormuş gibiydi. Şapkasını alnına yatırdı, sonra da aşağı çekti. Küçük bir kahkaha attı. Sen aklım kaçırmışsın, dedi.

Angelene kanyona girdi. Meyve bahçesine girdi. Orada olacak, demişti adam, patikadaki dönemecin orada. Vakit öğle sonrasıydı, yol ışık içindeydi. Meyve bahçesinin geri kalanı yukarıdan sarkan kanyon duvarının gölgesinde kalıyordu, ama bu kısım hâlâ aydınlıktı. Ve sonra yol kıvrılarak yukarı çıkmaya başladı ve adamın sözünü ettiği ağacı gördü. Ona baktı ve başını çevirdi. Ve sonra tekrar baktı.

Acaba şimdiye kadar bu ağaca kaç kez bakmıştı? Bir kez olsun bu şekilde bakmamıştı. Şimdi ağacın dibinde duruyordu. Hayatı boyunca dolaylı bir biçimde ağacın ne kadar da büyük olduğunu, orada nasıl tıpkı yoldaki dönemeci işaret eden bir nöbetçi gibi durduğunu düşünmüştü. Dönemeçten sonra yol nereye çıkardı? Hiçbir zaman o yola girmemişti, hiçbir zaman. Birdenbire bu ona çok acayip geldi. Acaba yol hangi noktada sona eriyordu? Bunu Talmadge'a soracaktı. Yok, en iyisi, kendisinin gidip bunu görmesi olacaktı.

Ama şimdi durmuş, ağaca bakıyordu. İnsan böyle bir ağaca nasıl çıkardı? Ağacın gövdesine yaklaştı ve kabuğunu inceledi. Çatlaklardan ve dereciklerden oluşan bir galaksiydi bu; parlak, gözenekli, lifli bir dış katmandı. Başını yukarı kaldırdı. En yakın dal belki kırk beş santimetre yukarıdaydı. Annesinin ağaca nasıl tırmandığını kendisine gösterecek bir işaret bulabilecekmiş gibi, bir ipucu onca yıl orada durup kız tarafından bulunmayı bekle-

yebilirmiş gibi zemini kolaçan etti. Tabii ki hiçbir şey bulamadı. Ağacın etrafında ağır ağır bir tur atıp ona farklı açılardan baktı.

Jane orada, ağacın ana dalının yüksekliklerinde olmalıydı. Ve Della da orada, ablasından biraz daha aşağıda oturuyor olmalıydı. İki kızı bacaklarını aşağı sarkıtmış ve ilmeklerini boyunlarına geçirmiş halde dalın üzerinde oturur vaziyette hayal etmek hiç de zor değildi. Tıpkı bir oyun oynarmış gibi. Ve soldaki kız –annesi Jane– ötekiyle konuşuyordu: Adamlar geliyor. Ben bunu yapacağım. Hadi sen de gel – ve sonra aşağı atlıyordu. Bundan önceki saniyeleri, onları atlama anına götüren o konuşmayı hayal etmek de hiç zor değildi. Ancak anın kendisini –ağaçtan atlayan bir genç kızı, ağaçla kızın arasında havada asılı kalmış olan ipi– hayal etmek kolay değildi. Nasıl oluyordu da bir genç kız böyle bir ağaca çıkıyor ve aynı zamanda kendi ölümünün gerçekleşeceği şartları belirleyebiliyordu? İp de nereden çıkmıştı? İlmeğe nasıl düğüm atmıştı? Bunun sonuç vereceğini nereden biliyordu?

Fakat hayal edilmesi bunlardan daha bile zor gelen bir ayrıntı –Angelene'in annesinin havada sallanan bedenini hayal etmesinden bile zor olan şey– gerçekleşmesi beklenen olayın genç kıza hakiki asılma deneyiminden çok daha korkunç gelmiş olması ihtimaliydi. Angelene'in aklının almadığı şey de buydu.

Della'yı düşündü. Hayatta kalabilmek için büyük ihtimalle bir kararsızlık yaşamış olması gereken Della'yı. Kızcağız, ilk önce ablasının atlayışını seyretmiş ve dalın üzerinde kalakalmış olmalıydı. Acaba neden olanlardan Angelene'in annesi kadar korkmamıştı? Birlikte paylaştıkları hayatta, onu, yani Della'yı, diğeri gittiği halde bu dünyada kalmaya ikna eden şey ne olabilirdi? Üstelik Jane'in, diye hatırlattı kendine Angelene, bir çocuğu vardı. Hayatta kalmayı başaran bir bebek dünyaya getirmesinin üzerinden çok zaman geçmemişti. Fakat tereddütte kalan, ha-

yatı bir şekilde yaşanmaya değer bulan kız da yakın zamanda büyük acılar çekmiş, içinde büyüyen iki çocuğunu kaybetmişti. Tereddüt eden taraf, çocuğu hayatta olan öteki kız değil, kendisi olmuştu.

Ama, diye düşündü Angelene ağaca bakarak, sonuçta Della da aşağı *atladı*. Bir şey kızı son anda aşağı atlamaya ikna etmişti. Bu, ablasının ölümle pençeleşmesi olabilirdi. Olup bitenlerin yarattığı umutsuzluk ve farkındalık olabilirdi. Bunların hepsi olabilirdi.

Angelene ağaca çıkmanın bir yolunu bulamadı. Hal böyle olunca, kız bir merdiven getirmek için kulübeye döndü.

Michaelson şimdi parmaklıkların önünde duruyordu. Ortamın loş ışığında Della adamın yüz hatlarını seçmekte zorlanıyordu. Kız, adamın silüetine bakınca onun daha önceki gibi midesini tuttuğunu görebiliyordu. Işıklar söndürüldükten on dakika sonra adamın koridorun aşağısından ayaklarını sürüyerek oraya doğru geldiğini işitmişti. Frederick de ona eşlik etmiş, ama şimdi ikisini yalnız bırakmıştı. Gitmeden önce, üzerine aşırı ciddi bir hal gelmiş olan Frederick, sakın ola ki bir şey yapmaya kalkma, demişti Della'ya. Sana bir iyilik yaptım. Sen de uslu davran.

Kız hiçbir şey söylememişti.

Michaelson, tıpkı bir heykel gibi, loş ışıkta hiç kıpırdamadan duruyordu.

Ne istiyorsun, dedi adam en sonunda. Ve sesi alçak tonda, pürüzlü ve neredeyse peltek peltek çıkıyordu.

Kız, parmaklıklara yaklaşma isteğine engel olamadı. Parmaklıklara asıldı ve adama olabildiğince yakın durabilmek için kendini yukarı çekti. Adamın kokusunu almaya çalıştıysa da, burnuna kokusu gelmedi; üzerinde hiç koku yokmuş gibiydi.

Yaklaş, dedi kız. Ama adam yerinden kıpırdamadı.

Ne istiyorsun, dedi adam bir kez daha.

Benim kim olduğumu biliyor musun?

Adam sustu yine. Ama sonra iç geçirdi.

Senin gibilerden o kadar çok var ki.

Ve sonra yine bir sessizlik oldu.

Ben Della'yım, dedi kız. Della Michaelson. Sonra, adam hiçbir şey söylemeyince: Senin adını taşıyorum. Bana kendi adını verdin! Öteki adımı hatırlamıyorum bile!

Adam hafifçe yerinden oynadı. Öyle yapmıştım, dedi. Tekrar iç geçirdi. O zamanlar bu yöntemi kullanırdım, işleri kolaylaştırırdı. Fakat artık hepsi geride kaldı. Ben o insan değilim. Değiştim. İnsanın değişmesinin mümkün olabileceğini bilmez misin?

Kız –aslında beklediğinin bu olduğunun farkına varmaksızın– bununla, yani adamdaki o eski, hiç yabancısı olmadığı insana tepeden bakan tavırla karşılaşmayı bekliyordu. Adam tam olarak kendisinden bekleneni yapmıştı. Kız parmaklıkları sıkı sıkı tuttu ve kendini yukarı çekti; ayakları yerden kesilmiş gibiydi. Elleri ter içindeydi. Yalancı, dedi kız, alçak bir sesle.

Şişt, dedi Michaelson.

Şişt, dedi kız.

Onlar çok eskide kaldı. Ben artık yeni bir insanım. Ben şeyi, hayat tarzımı değiştirdim. Ve midesini tutarak sessizce öksürdü.

Kız yine fısıltıyla konuştu: Yalancı!

Adam onu duymazlıktan geldi, değiştiğim doğru, dedi. Tanrı'nın emirlerine karşı hep bir hassasiyetim vardı ama artık onun bazı öğretilerini yeniden yorumlamayı da öğrenmiş bulunuyorum...

Seni öldüreceğim, dedi kız.

Hayır, dedi adam kederli bir sesle. Bu hastalık senden önce davranacak. Bu hastalık bana, senin gücünün yetmeyeceği şeyler yapabilecek kuvvette. Hiçbir şeye olmasa bile, hastalığıma teşekkür etmelisin.

Kız, parmaklıkları sarsmaya çalıştı, ama tekini bile yerinden oynatamadı.

Seni öldüreceğim, dedi Della. Sen benim ablamı öldürdün!

Yaşanan sessizlikten, kız, Michaelson'ın onun kimden bahsettiğinin farkına varmadığını anladı. Kendisine engel olmasına kalmadan, Jane, dedi. Sen Jane'i öldürdün!

Ve sonra aralarındaki havada bir değişiklik oldu. Michaelson birkaç dakika hiç konuşmadı.

Jane, dedi adam. Ah, evet.

Yani, onu hatırlıyorsun...

Bir sessizlik daha oldu ve sonra adam, evet, dedi. Ve sonra, saniyeler sonra, sen de onun baş belası kız kardeşi olmalısın, dedi.

Della, dedi kız. Della!

Ve kız, adamın onu karanlıkta yeni baştan incelediğini hissetti.

Bak, ne hale gelmişsin, dedi adam. Hapse düşmüşsün. Bir de tutmuş, kendini Tanrı'ya adamış bir adamı öldürmekle tehdit ediyorsun!

Kendini Tanrı'ya adamış bir adam, dedi kız titrek bir sesle. Kendini Tanrı'ya adamış bir adam!

Çok istiyorsan, alay et benimle...

Sen bir yalancısın! Sen kendini Tanrı'ya adamış, onun yolundan giden bir adam değilsin. Eğer öyleysen, ben o Tanrı'ya inanmıyorum!

Seni kâfir!

Kız ağlamaya ve parmaklıkları sarsmaya başladı. Başını parmaklıklara vurdu. Parmaklıkların arasından ellerini uzatıp adamı yakalamaya kalkıştı, fakat adam ondan bir hayli geride duruyordu.

Şu haline bak, dedi adam. Ah, şimdi seni hatırladım! Şimdi seni çok iyi hatırladım!

Kız çığlıklar atıyor ve çığlıklarının arasında –çığlıklarında barınan– adamın kahkahalarını işitiyordu. Fakat artık kahkaha atanın adam mı olduğunu, yoksa duyduğu şeyin adamın kahkahalarını zapt eden kendi çığlıkları mı olduğunu ayırt edebilecek durumda değildi.

Angelene annesinin kendini astığı dalın üstünde oturuyordu. Bulunduğu yerden meyve bahçesinin dışında kalan alanı ve tarlanın bir kısmından çok daha fazlasını görebiliyordu. Burasının, kanyon ağzına giren insanları gözetlemek için en avantajlı konum olduğuna karar vermişti. Della'yı son anda aşağı atlamaya yönelten şey, tam da bu sallanan ağaçlara, adamların bindiği atların derilerine ve adamların, aşağıdaki ağaçların yapraklarının arasında tek tük seçilebilen bedenlerine tanıklık edişi olmalı, diye düşündü. Jane başına gelecekleri hayal edebilmiş ve bu da eyleme geçmesi açısından yeterli olmuştu, ama Della'nın daldan aşağı kendini bırakabilmesi için faciânın olanca çıplaklığıyla gözlerinin önünde cereyan etmesine ihtiyacı vardı.

Angelene ağaçların sallanmasını bekledi, ama onun için sallanan bir ağaç olmadı. Her şeye bir sükûnet hakimdi.

Birdenbire kuşlar ormanın derinliklerinde bir yaygara koparddılar. Güneş batıyordu.

Genç kız kalbi küt küt atarak ağaçtan indi. Talmadge kendisini orada bulsa ne yapardı? Bir şekilde kendini ağaca çıkmaya mecbur hissetmişti, ama bunu bir daha yapacak değildi ve ortada bunu yapmasını gerektirecek bir sebep de yoktu.

Michaelson'ın Della'yı görmeye geldiği gecenin ilerleyen saatlerinde Della'yı hücre hapsine koydular. Adama elini bile sürmediği halde. Çığlıkları susmak bilmemişti. Kız, kendi çığlıklarının sesini bastırmak için çığlık atıyordu. Frederick alelacele Michaelson'ı hücresine götürdü ve nöbetçi başgardiyan içeri girip ışıkları açana kadar Della parmaklıklarda ağzını kanattı. Başgardiyan, bu ne yapıyor böyle, diye sordu Frederick'e. Neler oluyor? Yüzü kıpkırmızı olan Frederick omzunu silkti. Adamlar Della'nın hücresini açtılar ve kızın üzerine çullanıp onu oradan uzaklaştırdılar.

Gömleğine kan bulaşmış olan başgardiyan, müdür yarın seninle görüşecek, dedi. Yeni hücresine geldiklerinde kızı serbest bıraktı ve kapıyı arkasından çekip kapattı. Eğildi ve küçük pencereden konuştu: Topla kendini, Tanrı aşkına...

Talmadge yine mahkeme binasına geldi. Müdür, onu karşılamak için odasından çıktığında, kendisiyle özel olarak görüşmek istediğini söyledi. Adam koridorda Talmadge'ın önüne geçip onu kendi yazıhanesine götürdü.

Daha müdürün bir şey söylemesine kalmadan Talmadge, kızın yeniden başım belaya soktuğunu anlamıştı.

Müdür başıyla masasının önündeki sandalyeyi gösterdi ve Talmadge, bir müddet sonra sandalyeye oturdu.

Kendisi de yerine oturan müdür, Bunun mazur görülebilecek bir tarafı yok, gerçekten de, diye konuştu. Kız bir nevi sinir krizi geçirdi.

Talmadge korkudan içinin cız ettiğini hissetti. Müdürün sözlerine devam etmesini bekledi.

Sinir krizi mi?

Müdür tiksintiyle yüzünü buruşturdu. Olay iki gün önce ışıklar kapatıldıktan sonra meydana geldi. Ortalığı ayağa kaldırdı. Nöbetteki başgardiyan, kızın kendi güvenliği açısından hücre hapsine konulmasını gerekli buldu...

Talmadge hayretler içinde, kendi güvenliği mi, dedi. Bu da ne demek oluyor?

Müdür dudaklarını büzdü, Talmadge'la göz göze gelmemeye çalıştı. Tam bir öfke nöbetiydi, kudurmuş gibiydi. Tek kişilik

hücrenin duvarları yastıkla kaplı olduğundan orada kendine zarar vermesi küçük bir ihtimal...

Talmadge'ın nutku tutulmuştu. Kız şimdi bir kafesin içine konulmuş haliyle gözlerinin önüne geliyordu. Oturduğu sandalyenin kolçaklarına sıkı sıkı tutundu.

Müdürün mahcup düşmüş gibi bir hali vardı. Sonradan sakinleşti, dedi adam. Kız şey, kendine geldi.

Kendine geldi mi, dedi Talmadge. Hâlâ orada mı tutuluyor?

Evet, dedi müdür ve kısa bir an yeniden bir mahcubiyet içindeymiş gibi göründü. Yoksa utanç mıydı? Fakat o an geçti ve yüzündeki ifade sertleşti. Dediğim gibi, bu onun kendi iyiliği için. Oradan çıkmak istiyormuş gibi bir hali de yok...

Talmadge umutsuzluk içinde homurdandı ve müdür ona sert sert baktı.

Bir sessizlik oldu.

Yani, bir şey onun aklım başından almış olmalı, dedi Talmadge. İnsan öyle durup dururken sinir krizi geçirmez. Neler olmuş?

Müdür kaşlarını çattı.

Biri ona bir şey söylemiş olmalı, dedi Talmadge. Ardından, kısa bir süre sonra: Geçenlerde saldırdığı adamdır belki de. Tüm bunlar olurken adam neredeymiş?

Müdür hiçbir duygu belirtisi barındırmayan gözlerini odanın köşesine dikmişti. Kafası karışmış gibiydi. Sanki aklına yeni bir tahminler silsilesi gelmiş de kendisi bunu takip etmekle meşgulmüş gibi davranıyordu.

Bu adamın, dedi Talmadge, adı neydi?

De Quincey.

De Quincey. Kız sinir krizi geçirirken adam neredeymiş?

Hücresinde, tabii ki.

Adam ona seslenmiş olabilir mi?

Müdür, bir saniye sonra, başını iki yana salladı. Seslenmiş olsaydı birileri mutlaka sesi duyardı. Adam onu taciz ediyor olsaydı, birileri mutlaka bize haber verirdi. Ya da gardiyanın kulağına bir şeyler gelirdi. Gardiyan kendinden emin olmayan gözlerle Talmadge'a baktı. Şimdiye kadar Della'yla ilgili olarak yaşananları bir tarafa bırakacak olursanız, biz burayı sıkı bir disiplinle yönetiriz ve mahkûmlarımızın insanca muamele görüyor olması bizim onurumuzdur...

Talmadge sustu.

Hem de, dedi müdür, Şu adam, De Quincey, hasta.

Hasta mı?

Müdür başını salladı, tekrar odanın köşesine baktı. Adam mide kanseri. Koridorun aşağısından seslenmeyi bırakın, avluya bile zar zor yürüyor. Çok zayıf düşmüş.

Sessizlik geride kalmıştı.

Kim bu adam, dedi Talmadge. Bir yandan da düşünüyordu: Olay bundan ibaret olamaz. Della sırf yapmış olmak için adamın birini rahatsız etmez ya da canını yakmaz. Burada iki adamın da gözünden kaçan bir şey olmuş.

Müdür çabucak ona baktı; tedirgin olmuştu. Dedim ya, Robert De Quincey...

Hayır, dedi Talmadge ve boğazını temizledi. Diyorum ki, adam nasıl biri? Neye benzer? Ne iş yapar?

Müdür arkasına yaslandı.

İri yarı bir adam. Dediğim gibi, hasta. Müdür duraksadı. İşin aslı, adam da takriben Della'yla aynı zamanda oraya getirilmişti. Müdür tekrar duraksadı. Adamı dağlık arazide bulduk, oralarda bir içki imalathanesi işletmekten aranıyordu. Ormanda kumar oynatılan ve ne idüğü belirsiz başka şeyler yapılan tesis gibi bir yeri vardı. Müdür sözlerine, sessiz adam, diye devam etti. Çetin

ceviz. Ardından, aklına sonradan gelmiş gibi şunu söyledi: Ruby City'nin oralarda yaşayan insanlar adamın her tarakta bezi olduğunu söylediler. Kumar, küçük kızlar, silah kaçakçılığı...

Talmadge oturduğu yerde öne doğru kaykıldı.

İsmi neydi demiştiniz?

Müdür ona boş boş baktı; onun, yani Talmadge'ın o soruyu tekrar sorması karşısında bir şaşkınlık yaşamıştı.

De Quincey, dedi adam. Bir saniye sonra, Talmadge'a soğuk soğuk baktı. Adam meraklanmıştı. Neden? Onu tanıyor musunuz?

Ama Talmadge cevap vermedi. Eğer bu düşündüğü şey doğruysa –adam gerçekten Michaelson ise– bu dünyada hiçbir şey yapanın yanına kalmıyordu.

Ne oldu, dedi müdür. İkisi birbirlerini tanırlar mıydı?

Acaba neden Della, diye düşünüyordu Talmadge, daha önce onu görmeye geldiğimde bunu bana anlatmadı ki... Kendisine anlatmış olsaydı, adamın ona yardım edebileceğini bilmiyor muydu sanki?

Adam ayağa kalktı.

Müdür de kalktı.

Birbirlerine baktılar.

Onu hemen şimdi görmek istiyorum, dedi Talmadge.

Müdür, Talmadge'ın omzunun üzerinden duvara bakıyordu. Adamın ricasını kafasında değerlendiriyormuş gibi bir hali vardı.

Tüm bu olanlardan sonra, diye düşündü Talmadge, müdürün kızla görüşmeme izin vermemesi mümkün olabilir mi?

Onunla görüşene kadar hiçbir yere gitmeyeceğim, dedi Talmadge alçak sesle.

Müdür, kısa bir an sonra, ona göz ucuyla baktı. Kapı girişine yöneldi.

Beni takip edin.

Della'nın tecritte tutulduğu hücre diğerlerinden ayrı bir yerdeydi. Müdür önde, Talmadge arkada hapishane binasına girdiler ve doğruca koridordan aşağı gitmek yerine, tam sağ yapıp içinde o sırada çıplak döşeklerin üstüne yatmış, uyudukları her hallerinden belli olan iki adamın tutulduğu nezarethaneyi sollarına alarak yürümeye başladılar. Talmadge'ın burnu parmaklıkların arasından gelen alkolün kokusunu aldı. Müdür ondan önce davranıp boğazını temizledi ve çıkan ses, anında duvarlar tarafından, hava tarafından soğuruldu. Bir kez daha çabucak sağa döndüler; müdür alçak bir sesle yanına gaz lambası almadığı için kendi kendine söyleniyordu ve iki adam koridordan aşağı devam etti. Koridorun sonuna iyice yaklaştıklarında solda bel yüksekliğinde dikdörtgen bir penceresi olan bir kapı gördüler. Ortam zifiri karanlıktı ve Talmadge koridorun neden ışıklandırılmadığına bir türlü anlam veremedi. Müdür kapıya üç kez hafifçe vurduktan sonra yazıhaneden beri yanında taşıyıp elinde sıkı sıkı tuttuğu bir anahtar halkasını çıkardı ve kilide takıp kapıyı açtı.

Karanlık bir yanıyla güzeldi. Simsiyah ve kesifti, toprak kokuyordu.

Della, diye seslendi müdür.

Cevap gelmedi.

Ziyaretçin var. Bay Talmadge burada, seni görmeye geldi.

Yine cevap gelmedi.

Adam bir kez daha karanlığın içine doğru seslendi: İstersen kendisiyle görüşebilirsin, iznin var. İstersen dışarı da çıkabilirsin. Dışarı çıkmak istemez misin?

Ve sonra içeriden bir ses, bir hırıltı geldi:

Hayır.

Talmadge müdürün omzuna dokundu, dedi ki: Sorun değil. Bizi birkaç dakika yalnız bırakabilirseniz, içeri girebilirim.

Müdür tereddütte kaldı, en sonunda kenara çekildi.

Bu fazlasıyla teamüllere aykırı bir durum. Siz içeri girecek olursanız, onun, şey, yapıp edeceklerinin sorumluluğunu ben üstlenemem. Neler yapabileceğini bilemem...

Bir şey olmaz, dedi Talmadge. Sonra da, olacakların tüm sorumluluğunu üstüme alıyorum, dedi. Onunla biraz konuşmak istiyorum. Bir şey olmaz.

Kısa bir an geçtikten sonra müdür bir kez daha karanlığın içine, Della, diye seslendi. Bay Talmadge'ı burada senin yanında bırakıyorum. Kendisi seninle konuşacak. Bu ikinize de yapılmış bir iyiliktir. Sonra, kızdan cevap alamayınca Talmadge'a döndü. Koridorun aşağısında sizi bekliyor olacağım. Lütfen fazla uzatmayın, dedi.

Talmadge karanlığın içine girdi.

Della?

Buradayım. Dokunma bana.

Sana dokunmayacağım.

Ve gerçekten de kızı göremiyordu bile. Birdenbire yön duygusunu kaybetmiş gibi hissetti; yavaş yavaş fiziksel sınırlarını, beden duygusunu da yitirir gibi oldu. Elini, yüzünün önüne gelecek şekilde kaldırdı, ama göremedi. Kapının bulunduğunu tahmin ettiği yerin bir nebze daha az karanlık olduğunun belli belirsiz duygusu ya da hayaleti vardı. Ama yine de kızın bedeninin nerede olduğunu kestiremiyordu.

Birdenbire, nefes alıp verirken çıkardığı sesin farkına vardı. Ve bu gıcırtılı, biraz da zorlanarak çıkan bir sesti.

Ah, dedi adam.

Adamın altındaki boşluktan kızın yaptığı bir hareketin –bir kıpırtının– sesi geldi.

Ne istiyorsun? Burada ne arıyorsun?

Hasta mısın yoksa, dedi adam, kafası karışmış bir halde. Sağlığın yerinde mi? Bir kriz geçirdiğini söylediler. Bu doğru mu?

Bir kriz, dedi kız. Öyledir herhalde. Bir kriz. Bir kahkaha attı, ama kahkahası hemen kesiliverdi.

Sorunu doğrudan ve ivedilikle ele almaya karar veren adam biraz sonra, Onun kim olduğunu biliyorum, dedi. Burada nelerin döndüğünü biliyorum.

Tekrar bir sessizlik oldu. Adam bir an için kızın orada olmadığı hissine kapıldı. İçine ürküntü veren bir ilgisizlikle karşı karşıya kalmıştı.

Della? Orada mısın?

Dinle beni, dedi kız, neredeyse hiç duyulamayacak kadar alçak bir sesle. Adam onu duyabilmek için kendini zorladı. Müdüre söyleme. Hiç kimseye bundan bahsetme yoksa ben de...

Beni tehdit etmeye kalkma, küçük hanım, dedi adam yüksek sesle ve bir kez daha kendisi nefes alıp verirken çıkan o korkunç sesi duydu. Della'nın nefes sesini hiçbir surette duyamıyordu. Ben buraya sana yardıma geldim ve beni dinlesen iyi olur. Müdüre de, Yargıç'a da Michaelson'dan bahsedeceğim ve seni buradan çıkarmaya uğraşacağım. Ya da en azından başka yere nakledilmene. Burası sana göre bir yer değil. Senin ne yaptığın umurumda değil. Ve –bu birdenbire ağzından çıkıvermişti– şunu bilmek istiyorum: Öncelikle, o adamı sen mi öldürdün, yoksa buraya alınmanı sağlayacak bir yalan mı söyledin? Kızın yapmış olabileceği şey ve kullandığı strateji bir olabilirlik ya da ihtimal olarak, büyük bir süratle zihninde vücut buluyor, karanlıkta gözlerinin önünde şekilleniyordu.

Belki de birini öldürmüşümdür, dedi kız, uzun bir sessizliğin ardından. Yani bu, öldürdüğümü sandığım kişi olmasa bile...

Talmadge birden irkilerek, şişt, dedi. Sus bakalım. Burada öyle laflar edip durma. Yargıç'tan yardım almamız lazım, onun bu konuda neler yapabileceğini öğrenmemiz lazım...

Ne olursun, dedi Della ve adam şimdi karanlıkta onun ayağa kalktığını hissetti, hafif bir esinti oldu. Ne olur, müdüre bir şey söyleme. Bu... Benim için önemli. Ne olur. Ona kendim söyleyeceğim.

Talmadge homurdandı.

Ne olur, Talmadge, dedi kız ve adamı insafa getiren de bu –kendi adının kızın ağzından içtenlikle dökülüşünün sesini duyması– oldu. Adam sesini çıkarmadı.

Bu benim sorunum, dedi kız. Bırak da ona ben anlatayım.

Sen anlat, dedi adam en sonunda. Pekâlâ. Ama bunu mutlaka yap.

Ona anlatacağım.

Pekâlâ.

Adam karanlığın biraz daha aydınlık olan tonuna doğru gitti. Her yanı ağrıyordu. Ona sanki kapıya bir daha hiç ulaşamayacakmış gibi geliyordu.

Geliyor musun? Della? Artık burada kalmak zorunda olmadığım söylediler. Hadi gel çıkalım buradan.

Kısa süren bir sessizlik oldu.

Ben kendim çıkarım, dedi kız.

Müdürü çağırayım...

Hayır, dedi kız. Sen önce git. Ben daha sonra çıkarım.

Adam eşikte kalakaldı.

Della, dedi. Hadi lütfen.

Beni görmeni istemiyorum, dedi kız.

Caroline Middey ve Angelene kulübenin oturma odasındaki nemli sıcakta hummalı bir sebze konservesi yapma faaliyetine girişmişlerdi. Odun sobasının üstündeki dökme demirden büyük kazanda, su fokur fokur kaynıyor ve tabureye çıkmış olan kız kavanoz kapaklarına tahta bir kaşıkla dokunarak, üzerlerine gelen su düzeyini kontrol ediyordu.

Caroline Middey o sabah beklenmedik bir anda çıkagelmişti. Katırın göğüs plakasında asılı olan çanların uzaklardan gelen sesini ve arabanın gıcırtılarını işittiğinde birden onu çoktandır beklediğini anlamıştı Angelene. At arabası ağzına kadar sebze meyve kasalarıyla ve Caroline Middey'nin kendi araç gereçleriyle doluydu; oysa orada Angelene'in ve Talmadge'ın kendi araç gereçleri vardı ve kadın pekâlâ bunları da kullanabilirdi. Fakat Caroline Middey, konserve yaptığı ürüne bağlı olarak, kendi aletlerini kullanmayı tercih ederdi.

Sundurmada oturmuş ve sessizlik içinde mısır koçanlarını soymuş, bezelyeleri ayıklamışlardı. İşleri uzun sürmüş ve arada bir ikisinden biri kalkıp su ya da buzlu çay getirmeye gitmişti. Şimdiyse, sıcağı içeride tutmak için pencereleri örtülmüş ve kapısı kapatılmış kulübenin içindeki hava insanın konuşamayacağı kadar çok ısınmıştı. Angelene iç çamaşırlarına kadar soyunmuş ve saçlarını da bir eşarbın içine alıp tepesinde toplamıştı. Caroline Middey elbisesinin kollarını sıvamıştı. İkisi de yalın ayaktı.

Angelene'in şakaklarındaki ayva tüylerinin rengi terden koyulaşmıştı ve ikisinin de yüzü kıpkırmızı olmuştu.

Caroline Middey buhar bulutunun yüzüne hücum etmemesi için kazana dikkatle biraz daha kaynar su eklediği esnada arkasında can acısıyla çıkarılmış bir ses duydu. Çaydanlığı yere bırakıp arkasına döndü. Masanın önünde duran Angelene elini bir kavanoz kapağı yüzünden kesmiş ve kolunu midesine bastırarak olduğu yerde kalmıştı; bir yandan da kendini karşıdaki duvara bakmaya zorluyordu. Genç kız kan görmekten hoşlanmadığı için eline bakmak istemiyordu.

Dur bir bakayım şuna.

Angelene kendisinin bakamadığı elini kadına gösterdi. Kesik, avucunun tam ortasındaydı. Endişe verecek kadar derin değildi; dikiş atmaya lüzum yoktu, fakat tentürdiyotla sargı bezini almaya giderken Caroline Middey kızı zorla bir yere oturttu.

Sebzeler ne olacak, dedi Angelene.

Gözümüz üzerlerinde.

Eğilip kıza iyice yaklaşan Caroline Middey yarayı temizlemeye koyuldu. Kızın elini kendi elinin içerisine alarak açık tutan kadın yavaş bir sesle ve aniden lafa girdi. Sanki bunları o anda hatırlamış gibiydi: Bir zamanlar evimde benimle yaşayan bir kızım vardı. Bunu zaten biliyorsun. (Hayır, bilmiyordu.) Hiç konuşmadan oturdular ve Caroline Middey eli sarmaya başladığı sırada, şifalı bitkileri, ebelik işini öğreniyordu, dedi. Benim çırağım gibi bir şeydi. Uzun süren başka bir suskunluğun ardından Angelene, dalıp gitmiş bir halde tüm dikkatini sargı bezine vermeye çalışan Caroline Middey'ye baktı.

Kıza ne oldu?

Ah!.. Caroline Middey yumuşak sargı bezinin ucunu iğneyle tutturdu ve ayağa kalktı. Verem, hele bir başa gelmeye görsün. Öldü. Çok uzun zaman oldu.

Konserve yapma işi sona erdiğinde, kapıyı ve pencereleri açtılar, sundurmaya çıktılar. Sonra, onları bu da kesmeyince dışarı çıkıp çimenliğin karşısına geçtiler ve dereye indiler. Suya girdiler.

Ah, Tanrım, dedi Caroline Middey. Kadın eteklerini kalçasında toplamıştı. Sular dizlerinin etrafından dolaşarak akıp gidiyordu. Kadın gözlerini kapattı. Ah, bu çok iyi geldi.

Angelene gürül gürül akan su beline kadar çıkacak şekilde dikkatle aşağı oturdu. Bir an sonra, sarılmış elini havada tutarak kendini sırtüstü suya bıraktı.

Konserve yapma işini bitirip ortalığı topladıktan ve kendileri de güzelce yıkanıp giyindikten sonra sundurmada yemek yediler. Caroline Middey birlikte yiyebilecekleri bir etli böreği paketleyip yanına almış ve tatlı olarak da Angelene'in pek sevdiği küçük tarçınlı kurabiyelerden getirmişti. Caroline Middey kahve yaptı. Tok karınları ve çıplak ayaklarıyla, tıka basa yemiş, yorgun ve kendilerinden hoşnut vaziyette huş ağacından iskemlelerde oturdular.

Angelene gözlerini kapatmıştı ve o sabah Caroline Middey geldiğinden beri zihninden Talmadge ile Della düşüncesini uzaklaştırmış olduğu halde, sence onunla birlikte buraya döner mi, dedi.

Caroline Middey, aradan bir dakika geçtikten sonra, içini çekti. Bence olay bunun ötesine geçmiş durumda, dedi kadın. Belki, daha önce böyle bir şey olabilirdi, ama artık olmaz. Ve bir an için kafası karışan Caroline Middey, Talmadge'ın kıza olanların ne kadarını anlattığından haberinin olmadığını fark etti. Kızın yüzüne baktı, ama hiçbir şey çıkaramadı. Kızın kafası harıl harıl çalışıyordu –duygularının hareket halinde olduğu görülebiliyordu– fakat aynı zamanda yüzü tam bir kapalı kutuydu. Kadın,

bunu daha önce de görmüştü, ama nerede görmüş olabilirdi? Sonra birden aklına geldi: Aynısını Della'da görmüştü.

En sonunda, Artık bir şeyler biliyormuş havalarına girmeyeceğim, dedi kadın. Ve bir daha bu konuyu açmadılar.

Della, Talmadge'ın kendisini ziyaret etmesinin ardından tek kişilik hücresinden çıkmadı, orada bir gün daha geçirdi. Müdür kızın yemeğini hücreden çıkana dek sakladı. Biraz yemek yedikten sonra kızı hemen avluya saldılar.

Kız bir anda güneşin saldırısına uğradı; kendisiyle nasıl başa çıkacağım bilemedi. Net bir şekilde göremese de, çitlerin bulunduğu tarafa doğru yürüdü. Çitler takriben yirmi metre uzaktaydı. Oraya kadar gidemeyecek, çitlere varmadan geri dönecekti. Fakat avlunun tam ortasındaki o, her yere (hapishaneye ve etrafındaki çitlere) eşit uzaklıkta duracağı noktaya varabilmenin tek yolu buydu, yani o yönde ilerlemekti. Bu şekilde tüm noktalara eşit mesafede durmak bir bakıma özgür olmakla eş değerdi.

Bu noktaya varmadan önce burnu odun ateşinin kokusunu aldı. Koku, göl tarafından geliyordu. Yürümeyi bıraktı, başını arkaya yatırıp yüzünü ağaçlara ve gökyüzüne döndü. Dumanı göremiyordu. Gölü göremiyordu. Varlığından taşan ve ona korku veren bir ses vardı. Alçak perdeden bir sesti bu. Hâlâ yerinde durup durmadığından emin olmak ister gibi yüzüne dokundu.

Adam, Cashmere'e geri dönüş yolculuğunun büyük kısmını uyuyarak geçirdi. Trene zar zor yetişmiş, boğazından hırıltılar çıkara çıkara peronda koşmuştu. Elini havaya kaldırmıştı. Bir hamal ona yardım etmek için aşağı eğilmiş, çantasını elinden alıvermişti.

Sorun yok, tutuyorum, demişti Talmadge ve gürültülü bir sesle öksürmüştü.

Siz iyi misiniz, efendim?

Talmadge arkalarına tutunduğu koltuklardan güç alarak halı kaplı koridordan aşağı yürüdü ve kompartımanın öbür ucunda, pencere kenarındaki bir koltuğa yerleşti. Gözlerini kapattı ve bedeninin sakinleşmesini diledi. Bedeni, kendi bedeni olmaktan çıkmış vahşi bir hayvana dönmüştü sanki. Şapkasını çıkardı, alnı terden yapış yapıştı. Birden bir üşüme geldi. Kalbi küt küt atıyor, kulaklarına dolan kanın boğuk gümbürtüsünü duyuyordu. Dünya, gözlerinin önünde yan yatmıştı. Bir an için bayılacağım düşünüp korktu.

Fakat, eninde sonunda sakinleşmeyi başardı ve uykuya dalabildi. Uyandı ve gözlerini akşamüstü güneşinin altındaki boz renkli tepelere açtı. İçinde olağandışı bir boşluk hissi vardı. Güneş, doğrudan bakamadığı devasa, bal renginde bir küreydi. Caroline Middey ya da kız, onu istasyonda karşılayacaktı. Ansı-

zın, nereden geldiğini anlamadığı bir korku duydu, trenden iner inmez hasta olacağım anladı.

Tren yavaşladı, hafif bir sarsıntıyla ray değiştirdi ve sonra ağır ve sabit bir tempoyla yeniden hızını artırdı. Adam Della'yı, onun karanlıktaki sesini düşündü. *Beni görmeni istemiyorum.* Ama neden? diye düşündü. Kendine o kadar kötü bir zarar vermiş olabilir miydi? O kadar pis olabilir miydi? Elbette, kız da adamın bunlara aldırış etmeyeceğini bilirdi. Ama bu gerçekten doğru mu, diye düşündü adam. Eğer kızın yaralardan biçim değiştirmiş yüzünü ya da tenindeki kirleri görmüş olsaydı, kızı orada bırakabilir miydi? Birden müdürden de, adamın alametifarikası olan kibarlığından da nefret etti. Kızı o in cin top oynayan hücreye atması şart mıydı sanki? *Hücre hapsiymiş.* Talmadge'ın gözüne bütün cezalar bundan daha iyi görünüyordu. Bir de insaniyetten bahsetmez mi?

Talmadge dışarıdaki tepelere baktı.

Kızın, Michaelson hakkındaki gerçeği müdüre anlatmayacağı hükmüne vardı. Fakat kız bunu müdüre bizzat anlatacağım söylediğinde kendisinin, yani Talmadge'ın bu meselede ona inanmaktan başka seçeneğinin olmadığım hissediyordu. Bir insanı önemsemek aynı zamanda ona güvenmek demekti. Kız, müdüre gerçeği anlatmayacaktı, fakat Talmadge'ın en azından ona bu şansı vermesi gerekiyordu.

Pencereden dışarı bakmaya devam etti. Haftanın sonuna kadar beklemeye ve sonra kızı tekrar ziyaret etmeye karar verdi. Bu süre zarfında bedenen toparlanacağını umut ediyordu. Daha fazla bekleyemezdi. Oraya gidecek ve müdüre hakikati anlatacaktı. Elbette adam da, ikisinden birinin –Della'nın ya da Michaelson'ın– başka bir yere nakledilmesi gerektiğini kabul edecekti. Talmadge, Yargıç'tan da akıl isteyecekti. Yetkililer

Seattle'da bir ceset bulmamışlarsa ya da ortada kıza yönelik bir şikâyet veya yakalama emri yoksa, belki onun, yani Talmadge'm himayesinde olmak şartıyla kızı serbest de bırakabilirlerdi. O da kızı alıp evine, meyve bahçesine getirirdi.

Fakat kızın –Della'nın– sükûneti elden bırakmaması gerekiyor, diye düşündü. Başını belaya sokmaması gerekiyor. Ve hapisten çıkışına dair ayrıntıların tasarlanması konusunda da adama güvenmesi şarttı.

Trenin dışarısında, ışık, uçsuz bucaksız bir tarlanın kenarına dikilmiş bir huş ağacı sırasına dalıp dalıp çıkıyordu. Dalların içinde ve yaprakların arasında ışıktan mozaikler döşeniyor, durmaksızın yinelenen bir ışık göçü yaşanıyordu. Fakat adam, asıl hareket edenin ışık değil kendisi –ya da tren– olduğunu düşündü.

Bir hafta çok uzun bir süre, diye düşündü.

Sana ne oldu böyle, dedi Frederick.

O ve Della avluda, hapishane girişinin yakınında duruyorlardı. Frederick damın dışarı taşan kısmının gölgesinde duruyordu; Della ise güneşin altında durmuş gözlerini kısıyordu. Başında şapka yoktu.

Bilmem, dedi kız. Sonra da, onun nasıl biri olduğunu sen bilmezsin, dedi. Benimle konuştuğunda, kan beynime sıçrıyor...

Neyse, dedi Frederick bir sessizliğin ardından. Yazık oldu, yine de böyle bir şey yaşanmamalıydı.

Böyle olmak zorunda değildi, dedi kız. Kabahat bende. Onun nasıl biri olduğunu unutmuşum. Ama bu bir daha olmaz. Onun nasıl bir adam olduğunu hatırladım. Artık hazırım.

Frederick kızı tepeden tırnağa süzdü.

Bana yine yardım eder misin?

Frederick hiçbir şey söylemedi. Birkaç saniye sonra eğilip yere tükürdü.

Adamın ne haltlar karıştırdığını öğrendim, dedi Frederick. Yukarıdaki ormanda ne tür bir yer işlettiğini öğrendim. Onu sorguya çekmeyi isteyip istemediğini anlamak için Della'ya göz ucuyla baktı; kızı sorgulamak istemedi.

Kız döndü ve gözlerini önüne, avlunun karşısındaki, ilerisindeki yerlere dikti. Baş parmaklarını pantolonunun kemer köprülerine geçirmiş, baston yutmuş gibi yapmacık bir poz takınmıştı.

Sana yardım edebilirim, dedi Frederick. Ya da etmeyebilirim. Bir planının olması lazım. Adam başını iki yana salladı. Geçen gece olanlara benzeyen bir şeyin parçası olamam. Az daha kendini öldürecektin. Ben de işimi kaybedecektim.

Della buna karşılık hiçbir şey söylemedi. Gözlerini hiç ayırmadan avluya ve sıcakta kavrulan toza toprağa bakıyordu.

Ben bir şeyler düşüneceğim, dedi kız.

Bunun büyük bir fark yaratıp yaratmayacağını bilemem Talmadge, dedi Yargıç. Benim asıl anlayamadığım...

Ama Yargıç'ın bunu nasıl olup da *anlayamadığını* Talmadge'ın aklı almıyordu. Talmadge'a kalırsa, her şey gün gibi ortadaydı: Della'nın, James Michaelson ile aynı yerde tutulmaması gerekirdi.

Bu sadece kızın iyiliği için değil, diye lafa girdi Talmadge.

Adam ona bir şey yapamaz, değil mi, dedi Yargıç. Birbirlerini erişmeleri imkânsız değil miydi? Hem Talmadge, *adama* saldıran da kızın kendisi...

Talmadge ne diyeceğini bilmiyordu: Yargıç haklıydı. Della'nın birtakım işler çevirdiği, muhtemelen başka bir saldırı planladığı yönünde kuşkularının olduğunu nasıl söze dökeceğini bilmiyordu. Aslında Yargıç konuşmasını bölmeden önce laflar dilinin ucuna kadar gelmişti. Kızın bunu gerçekleştirebilecek

olanaklara sahip değilmiş gibi görünmesi de bir anlam ifade etmiyordu: Daha önce de dışarıdan bakıldığında öyle görünüyordu, ancak halihazırda nasıl büyük bir zararla karşılaşıldığı ortadaydı. Talmadge kuşkularını Yargıç'la paylaşmaya hazırlanıyordu, ama birden bunların Della hakkında olumsuz izlenimlere yol açabileceği endişesiyle fikirlerini kendine saklamasının daha iyi olacağını düşündü.

Hele bir müdür öğrensin de, dedi Talmadge.

Müdürün haberi yok mu? Ona söylemedin mi? Yargıç ona bakakalmıştı, hayretler içindeydi.

Talmadge gözlerini adamdan uzaklaştırdı. Kız müdüre kendisi anlatmak istedi ve ben de böylesinin daha iyi olacağını düşündüm...

Yargıç susuyor ve bir şeyler düşünüyordu. Adam başını aşağı indirdi, masasına baktı.

Onlardan birinin başka yere alınması talebiyle bir dilekçe yazacağım. Oraya giderken bunu da yanında götürebilirsin. Müdüre ver, ama vermeden önce adamın onların arasındaki ilişkiyi öğrenmiş olması lazım. Adam duraksadı. Burada kaygan bir zeminde hareket etmek durumundayız. Ama denemekten kimseye zarar gelmez.

Bir şeyler yapmamız lazım, dedi Talmadge.

Önceki gün, Talmadge bir türlü trenden çıkmayınca Angelene ve Caroline Middey at arabasında oturup onu beklemişlerdi. Kendi aralarında, içlerinden birinin bir tren görevlisinin yanına gidip Talmadge'ın durumunu sorup sormaması gerektiğini tartıştılar. Belki de adam daha geç saatteki bir trene binmeye karar vermişti. Bu da mümkündü. Ve bir sonraki adımları üzerine kafa patlatarak sessizlik içinde otururlarken içini kemiren bir korku

Angelene'i harekete geçirdi ve genç kız ayağa kalkıp arabadan indi. Omzunun üzerinden Caroline Middey'ye bakıp bir dakika sonra döneceğini söyledi.

Angelene, şaşkın bir hali olan bir hamalın yardımıyla trene bindi. Kısaca orada ne yaptığım, kimi aradığım anlattı.

Hamal onu bir kompartıman boyunca yürüttükten sonra dar bir kapıyı açtı; kızın, ızgarayı andıran yükseltiden geçmesine yardım etti ve sonra onu başka bir kompartımana aldı. Sonra da bir başkasına.

Yardıma ihtiyacı olup olmadığım kendisine sordum, dedi hamal, ama yalnız kalmak istiyormuş gibi bir hali vardı. Ben de onu bırakayım da biraz dinlensin diye düşündüm. Zararı yok, gerçekten. Bu trenin kalkmasına daha iki saat var...

Kız üçüncü kompartımana girer girmez Talmadge'ı gördü. Sol tarafta, birkaç sıra aşağıda tam karşısında duruyordu; pencerenin yanında oturuyordu ve derin uykudaydı.

Kız, adamın omzuna dokundu. Talmadge.

Adam kıpırdandı. Gözlerini açmasının üzerinden birkaç saniye geçtikten sonra bile adam hâlâ hareket etmiyor, pencereden dışarı bakıyordu. Biraz sonra derin bir iç geçirdi, tekrar kıpırdandı. Yoksa geldik mi?

Angelene hamalla konuşuyordu: Dışarıda, az ileride bir at arabasının içinde yaşlı bir hanım oturuyor; başında yeşil kurdeleli hasır bir şapka var. Lütfen onun yanına gidip kendisinin buraya yardıma gelmesini söyleyebilir misiniz?

Hamal, Talmadge'ın trenden inmesine yardımcı olma teklifinde bulundu.

Angelene başım iki yana sallayarak, gerek yok, dedi. Biz kendi başımızın çaresine bakarız.

Hamal, kızın lafını dinledi.

Caroline Middey yerinde durması için başının tepesindeki şapkayı tuta tuta ağır bedenini yukarı çekip kompartımana çıktı ve kısa bir an koridorun aşağısına bakarak olduğu yerde kaldı.

Bak sen, kimler gelmiş...

Kadın ve Angelene el birliğiyle Talmadge'ı trenden indirdiler.

Angelene ve Talmadge o geceyi de, sonraki geceyi de Caroline Middey'nin evinde geçirdi. Talmadge zamanının büyük bölümünü ön sundurmadaki iskemlelerden birinde bacaklarının üstünde bir yorganla oturarak geçirdi. (Aylardan temmuz olduğu halde, bacaklarına bir yorgan örtülmüştü. Angelene'in kafa derisi ter içindeydi; kolunda alışveriş sepetiyle kasabada ağır ağır yürürken belkemiğinden aşağı terler akıyordu. Onu en çok rahatsız eden de buydu: Adamın trenden tek başına inemeyecek kadar bitkin bir halde olması değil, onun temmuz ayında bacaklarının üstünde bir battaniyeyle sundurmada otururkenki görüntüsü.)

Angelene ikinci günün sabahında kasabaya indi. Geri döndüğünde ve evin önündeki tarlayı geçerek Talmadge ile Caroline Middey'nin birlikte oturdukları sundurmaya yaklaştığında her ikisi de bir anda susuverdiler: Bir tartışma kız yüzünden yarıda kalmıştı.

Ne oldu, dedi Angelene. Sonra da, ikisinden de cevap alamayınca: Gitmemi ister misiniz?

Caroline Middey, yüzüne bakmayı reddeden Talmadge'a sert sert baktı.

Kıza anlatsan iyi olur, dedi Caroline Middey. Ona her şeyi anlat.

Talmadge'ın çene kemiği etinin altında oynamaya başlamıştı. Öfkesinden yutkunmakta zorluk çekiyor, diye düşündü Angelene.

Talmadge, dedi Caroline Middey. Kıza olanların sadece yarısını anlatman yetmez. Yarısını anlatman herkes için daha

kötü olur. Sendeki bu katır inadı olmasaydı öyle olduğunu sen de anlardın...

Nedir bu, dedi Angelene. Neler oluyor?

İkisi de kızın yüzüne bakmadılar.

Talmadge, dedi kız.

Adam kıza ancak o zaman baktı. Yüzü öfkeden mosmordu, ama ser verip sır vermiyordu.

Eşyalarını topla, dedi adam. Gidiyoruz.

Adam meyve bahçesine dönüş yolunun neredeyse tamamında hiç sesini çıkarmadı. En sonunda, buğday tarlalarının arasındaki yoldan çıkıp da ormana girdiklerinde Della'nın hapishanede başını belaya soktuğunu söyledi. Kız kavgaya tutuşup duruyordu. (Bir *adamla* mı? diye sordu Angelene.) Talmadge daha önce adamın kim olduğunu bilmiyordu, fakat bu son yolculukta bu kişinin Della ile Jane'in geçmişinden biri –Della'nın haklı gerekçelerle kendisinden nefret ettiği biri– olduğunu öğrenmişti. Adam çıka çıka öyle biri çıkmıştı ki...

Michaelson, dedi Angelene. Genç kız at arabasını kullanıyordu ve bu lafın ağzından çıkmasıyla bedenini dik tutmak için özel bir dikkat harcaması bir olmuştu. Fakat korku ya da bir çeşit heyecan omuzlarına çöreklenmişti; tıpkı alıcı bir kuş gibi, heybetli ve feciydi. Ürperdi ve biraz sonra ter içinde kaldı.

Talmadge konuşmadığı halde Angelene onun yaşadığı şaşkınlığı hissedebiliyordu. Adam, bu ismi kıza söylediğini unutmuş olmalıydı.

Peki şimdi ne olacak, dedi Angelene.

Talmadge bir dakika boyunca sustu. Yargıç'la konuştum. Kendisi, ikisinden birinin başka yere nakledilmesi için bir dilekçe yazıyor. Sustu. Chelan'a tekrar gittiğimde dilekçeyi müdüre

vereceğim. Sonra birkaç dakika hiç sesini çıkarmadı. Onun eve gelmesini istiyorum, dedi. Yargıç'ın da yardımıyla onu buraya getirmeye uğraşacağım.

Angelene önüne bakıyordu. Kızgın olup olmadığım bilmiyordu. Kızgın olmak isterdi. Adamın sesindeki şefkat tınısı onu tedirgin etmiş ve moralini bozmuştu. Tam bir aptal gibi, diye düşündü birdenbire.

Peki, Caroline Middey ne dedi, diye sordu Angelene. Eve dönmüşlerdi. Sana kızdı mı?

Talmadge buna hemen cevap vermedi.

Sana o adamdan bahsetmek istememiştim. Ve o da senin bilmen gerektiğini düşünüyor.

Angelene bir duraksamanın ardından dikkatle, peki Caroline Middey, Della'mn geri dönmesini istiyor mu, diye sordu ve Talmadge'ın asıl ele almak istemediği şeyin tam da bu soru olduğunu anladı. Onun varlığını, aralarındaki havada hissetti. Adamın ve Caroline Middey'nin tartışmasının asıl sebebi de buydu.

Adam yine cevap vermeden önce bekledi.

Tabii ki, dedi.

Hapishanede zamandan bol bir şey yoktu, ama kız ne yaparsa yapsın aklına Michaelson'la yakınlaşabileceği bir plan gelmiyordu. Onu öldürmek için adamın yakınında bulunması gerekiyordu ve ona yaklaşabilmek içinse kendi başına veya Frederick'in yardımıyla hücresinden çıkmanın bir yolunu bulması gerekiyordu. Kendini açlıktan öldürse bile parmaklıkların arasından geçmesi olanaksızdı; bunu denemişti zaten. (Mucizevi bir şekilde bedeni neredeyse oradan geçecek gibi olmuş, ama kafası fazla büyük gelmişti.) Frederick bir daha Michaelson'ı onun hücresine getirmezdi. Ve ilk başlarda olduğu gibi adamla koridorda kolayca karşılaşarak (nasıl da mükemmel bir fırsatı kaçırmıştı! Şimdi şimdi farkına varıyordu) ona erişme imkânı da kalmamıştı. Onu, artık güvenlik gerekçesiyle arada birkaç saatlik bir boşluk bırakıp adamlardan ayrı tutarak avluya çıkarıyorlardı.

Artık öteki mahkûmlar da hücresinin önünden geçerken onun yüzüne bakmıyordu. Kızın aklından zoru olduğunu düşünüyorlardı.

Peki, bu işin içinden nasıl çıkacaktı? Michaelson'ın yemeğine zehir koymayı düşündü, ama sonunda bu fikri de kafasından uzaklaştırdı, çünkü nasıl yapacağını bilmiyordu ve üstelik, adamın ölümünün kendi ellerinden olmasını ve bunun da zehirlemekten daha dolaysız bir yöntemle gerçekleştirilmesini istiyordu.

En iyi yöntemin adamı bıçakladıktan sonra, boğazlamak olduğu kanısındaydı. Onu yeterince zayıf düşürdükten sonra ellerini boynuna dolayacaktı...

Kafasında sürekli bunları canlandırdığından iyi uyuyamamıştı ve uyandığında çarşafları ter içindeydi. Bazı zamanlar, hapishanenin leş kokusu ona yeni gibi gelir ve açık havaya özlem duyardı. Boğulacakmış gibi hissederdi. Parmaklıkların da, onların yerinden oynamayacağının da fazlasıyla bilincinde olurdu. Ve birtakım karanlık, başı sonu olmayan anlarda varlığını belli eden bir kaosun ihtimalini içinde hissederdi; içindeyken yönünü bulmak şöyle dursun, boyutlarını dahi kestiremeyeceği kadar eksiksiz bir kaosun ortasına sürüklendiğini hissederdi.

Ama birdenbire uyandı ve kendi kendine, kontrolün onun elinde olduğunu söyledi. Döşeğinden zar zor kalktı (kimi zaman, nedendir bilinmez vücudu şimdiki gibi ağrılar içinde olur, eşi benzeri olmayan bir yorgunluk hissederdi) ve ayaklarını sürüye sürüye pencereye gitti. Durgun bir karanlık şeridiydi gece. Aşağı eğilip boynunu uzatması halinde ayı görebilirdi. Bazen mehtap, hücresinin zemininde parlak bir ada halini alır ve kız da döşeğinde oturup, bacaklarını kendisine çekerek onu seyrederdi. İçinin içini yiyen hali zamanla yerini sakinliğe bırakırdı. Kederlenirdi. Nihayetinde, bomboş kalırdı. Ay gözden kaybolduğunda boğazının arkasına, ağzının içine berbat bir elem hissi oturur ve Della da onu elinden gelen en uzun süre boyunca orada tutardı. Sonra yutup boğazından geçirirdi. Her şey bittiğinde yan tarafına uzanır ve uykuya dalardı.

Talmadge, Della'nın ziyaretine giderken Angelene'e kendisiyle gelmesini teklif ettiğinde kız kabul etti.

Genç kız dere kenarında merdiven arkalıklı bir sandalyede oturmuş, çamaşır yıkıyordu. Leğeni ayaklarının yanına koymuş, yıkama tahtasını da dizlerinin arasına sıkıştırmıştı. Üzerine geniş ve biçimsiz çamaşır yıkama elbisesini giyinmiş, ama elbiseyi kıvırarak yukarı çekmiş ve tek kalçasının üzerinde toplamıştı. Çalışırken bir kısım saçı topuzundan kurtulup yüzüne düşmüştü. Yoğun konsantrasyonunun içinde baldır kaslarını esneterek topuklarının üzerinde dengede duruyordu.

Adam, bunun kadınsı bir duruş şekli olduğunda karar kıldı ve tepe aşağı inerken kıza baktığında onun nasıl da değiştiğini, nasıl da gençliğin artık –deri değiştiren bir yılan misali– kızın üzerinden büyük bir süratle döküldüğünü görmekten dolayı bir kez daha büyük bir hayret yaşadı. Gençliği tıpkı kat kat tüller gibi üzerinden dökülüyordu dökülmesine, ama açığa çıkan şey de ne oluyordu?

Artık adam sabahleyin yatak odasından çıkarken karşısında genç kız Angelene'i bulacağını umut eder, ama bula bula ortalıkta dolaşan, kahve yapan, onun giysilerini onaran ve kimi zaman Angelene gibi tebessüm etse de aynı zamanda gitgide ağırlığını hissettiren başka bir çehre daha takınan bu genç kızla kadın arası varlığı bulurdu. Kızın tebessümleri de yok olmaya yüz tutmuştu,

aklı yerinde değildi; devasa düşünce çarkı dönüşünü başlatmıştı bir kere. Angelene artık başka bir yerdeydi ve adam bu son haftalarda kızın yüzündeki ifadelerin anlamı hakkında eskiden hiç olmadığı kadar çok tahmin yürütmek zorunda kalmıştı.

Şimdiyse kızın görünümünde, çıplak bacağında ve çözülmüş saçlarında adama inceliksiz gelen bir şeyler vardı. Uzun adımlarla çimenliği geçerken öfkesi burnuna gelecek gibi olmuş, kendi kendine, peki neye kızıyorum ben, diye düşünmüştü. Angelene yaptığı işte kendini kaybetmişçesine buruşturulmuş suratını yere dikmiş, kollarını tekrar tekrar grimsi sulara sokup çıkarıyordu. Adam yanına vardığında bir an ne söyleyeceğini bilemedi. Ama çok geçmeden kız başını kaldırıp ona baktı ve kısa bir an sonra bedenini dikleştirdi, kolunu alnında gezdirdi. Adam için işine ara vermiş, onun konuşmasını bekliyordu. Ve sonra Talmadge kıza Della'yı görmek için kendisiyle birlikte Chelan'a gelmek isteyip istemediğini sordu. Asıl söylemek istediği şey bu değildi, yine de sözlerine devam etti: Oraya ne zaman gideceğini bilmiyordu, fakat bugün yarın yola çıkacaktı. Belki hafta sonunu beklemeden gidebilirdi. Kız, çamaşır yıkarken bedenini zorladığından sık nefesler almaya başlamış, kolunu yine alnında gezdirmişti. Bu sefer gözlerinde küçük bir değişiklik vardı –adamın yüzüne değil, derenin epeyce aşağılarına bakıyordu– ve başını sallayıp, evet, demişti. Tamam. Tekrar işine dönme beklentisiyle dudaklarını hafifçe büzmüş, sonra da eğilip işini yapmaya koyulmuştu.

Son zamanlarda gitgide daha çok fiziksel anlamda zorlayıcı, yani bedeni tümüyle bitkin düşüren işlerden ya da sırf tekrara dayalı tabiatlarıyla insanı canından bezdiren monoton görevlerden oluşan ev işlerini üstlenir olmuştu. Adamın ondan bu işlerin herhangi birini üstlenmesini istediği yoktu ve aslında, bunlardan bazıları tamamıyla gereksizdi; fakat kendisi sabahleyin uyandığında,

kız erik bahçesindeki yaban otlarını ayıklıyor ya da kileri boşaltıp duvardaki çatlaklara gazete dolduruyor, rafları boyuyor oluyordu. (Adam, boyayı kastederek, Onu nereden buldun, diye sormuştu kıza. Barakadaydı, demişti kız. Adam ne kadar uğraşırsa uğraşsın, hayatında o boyayı satın aldığım hatırlamıyordu, ama işte boya oradaydı ve kızın elindeydi: Ve haliyle dediği de doğru olmalıydı, boyayı satın alan adamın kendisiydi.) Dün kayısı ağaçlarındaki bitki zararlılarını tarama işine girişmiş, parmaklarını hafifçe kabuğun üzerinde dolaştırarak dalların alt kısımlarını hissetmiş, kurtçukları parmaklarının arasına sıkıştırmış ve onları çizmesinin topuğuyla ezmişti. Ve o günün angaryası da, çamaşırları ve hatta –adamın sonradan kuruması için bir ağaca asıldığında hayretle gördüğü üzere– katırın battaniyesini yıkamaktı.

Adam, az önce ne yaşandığından tam emin olamayarak arkasına döndü ve kulübeye doğru gitmeye başladı. Kızın yanına ona üstünü başını kapatmasını, yaşını, cinsiyetini ve bulunduğu yeri unutmaması gerektiğini söylemek için gitmiş, ama bunun yerine onu Chelan'a davet etmişti. Adam bunlardan hangisinin, yani kendisinin ona böyle bir şeyi sormuş olmasının mı, yoksa kızın evet demiş olmasının mı daha tuhaf olduğunu bir türlü anlayamıyordu.

O akşam sundurmada yemek yerlerken kız adama ne zaman gitmek niyetinde olduğunu sordu. Adam, henüz karar vermediğini söyledi. Kız başını salladı, ama yüzüne bir ifade yerleşmişti: Hayal kırıklığı, öfke ya da başka bir şey. Bir dakika sonra adam kıza onun tercih ettiği bir tarihin olup olmadığını sordu. Kız önce tereddüt etti, sonra başını iki yana salladı.

Ben sadece, diye lafa girdi kız.

Adam bekledi.

Ben sadece... Benim bir şapka almam lazım.

Adam duraksadı. Bir şapka mı?

Kız başını salladı. Gitmeden önce kasabaya inecek ve bir şapka satın alacak kadar zaman bulmam şart.

Adam sanki onun dediklerini anlıyormuş gibi başını salladı. Fakat aradan biraz zaman geçince sordu:

Bakkala mı gideceksin? İstediğin iş şapkası gibi bir şey mi? Adam kızın şimdi kullandığı şapkanın, yani önceki yıl birlikte Malaga panayırından satın aldıkları güzel ve sağlam hasır şapkanın ne eksiği olduğunu merak etti.

Kız, başını iki yana salladı. Hayır; benim istediğim şapka şeyde, kadın giyim mağazasında.

Adam bir an için oranın, yani kadın giyim mağazasının, nerede olduğunu anımsamak için hafızasını kurcalamak zorunda kaldı. Daha önce oraya gitmesini gerektirecek bir durumun hiç yaşanmadığını düşünemedi. Angelene'in oraya adım atıp atmadığını ve şayet adım attıysa bile, bunun ne zaman ve hangi sebeple gerçekleştiğini merak etti. Hafiften merakı kamçılanmıştı.

Kadın giyim mağazası mı?

Angelene başını salladı. Trenle gideceğiz, değil mi? Madem trenle gidiyoruz, o zaman benim de, benim de bir şapkaya ihtiyacım var.

Adam kızın daha önce bu şekilde konuştuğunu hiç duymamıştı. Buna ne anlam vermesi gerektiğini bilmiyordu. Nihayetinde, ne olursa olsun, kızın istediği bir şapkaysa o halde bir şapkası olacaktı. Sinirleri gerilmiş olabilirdi; belki de bir şapka onun keyfini yerine getirirdi. Ve kız hiçbir zaman sürekli bir şeyler isteyen bir çocuk olmamıştı: Birlikte kasabaya gittiklerinde Angelene bir kez olsun ondan öbür çocukların uğruna ağlayıp sızlandığını duyduğu şekerlemelerden ya da incik-boncuklardan

istememişti. Hayır bu hiç yaşanmamıştı, kız her daim bir iyilik ve itaat timsali olmuştu. Ya da itaat doğru kelime olmayabilirdi, zira adam hiçbir zaman kıza itaat edeceği kurallar koymamıştı. Fakat kız ona kayıtsız şartsız itaat etmiş, onun dile gelmeyen istencine itaat etmişti. Şansım varmış, diye düşündü adam. Madem ki kız bir şapka istiyordu, o zaman bir şapkası olacaktı.

İki şapka istiyorsa, iki şapkası da olabilirdi.

Ertesi gün kasabada Talmadge, Yargıç'ın da yardımıyla müdüre üç gün içinde tekrar Della'yı ziyarete geleceğini bildiren bir mektup yazdı: Acaba bu mümkün müydü ve uygun bir zaman mıydı? Uygun olmaması halinde kendisine derhal haber verilmesini rica edebilir miydi? Mektubu postaya verdikten sonra o sabah kadın giyim mağazasına bıraktığı Angelene'i beklemek için kahveye gitti. Kendisi onunla birlikte mağazanın içine girmeyi teklif etmemiş, kız da ondan bunu istememişti. Kızın önceleri tam olarak ne istediğini biliyormuş gibi bir hali vardı, fakat mağazanın kapısını açar açmaz, sahanlıkta adamın elini bırakır bırakmaz yüzüne bir kaybolmuşluk ifadesi gelmiş ve kapıdan hangi yöne gideceğini bilmeyen hareketlerle geçmişti. Adam kendi kendine, içeride mutlaka ona yardım edecek bir hanım vardır, diye düşünmüştü. Ona nasıl yardım edebileceğini iyi bilen, kıza yardım etme konusunda kendisinden çok daha donanımlı bir kadının olduğunu düşünmüştü.

Kahvede kendine bir fincan kahve söyledi. Tezgâhın karşısına geçti. Köşede bir grup adam kendi aralarında hararetli bir tartışmaya girmişlerdi. İçlerinden biri ona seslendi: Bugün trene binmek gibi bir niyetin yoktu, değil mi? Ve Talmadge başım iki yana salladı, meselenin ne olduğunu sordu. Adam, rayların yukarıdaki dağ geçidinin içlerine uzanan bir kısmının o sabah erkenden meydana gelen bir kaya yuvarlanması sebebiyle hasar

gördüğünü ve bütün sistemin muhtemelen yazın geri kalanını kapsayacak kadar uzun bir süre boyunca kapatılmış olduğunu söyledi. Adam buna inanmakta zorlanıyormuş gibi, hoşnutsuzluk içinde başını iki yana sallıyor, fakat bir yandan da insanların genellikle kötü haberlerden ya da kendilerini hemen etkilemeyen kötü haberlerden bahsetme fırsatına kavuşunca duydukları türden bir zevki yaşıyordu. Başka bir adamsa büyük olasılıkla o tarihten önce işleri hale yola koyacaklarını, sırf insanlar aksaklık beklenenden önce giderildiğinde şaşırsın ve memnun olsun diye onlara bunun normalden çok daha uzun süreceğini söylemek zorunda olduklarını söyledi. Adamların hepsi de olayların büyük ihtimalle bu şekilde seyredeceği konusunda mutabık kaldılar.

Talmadge kahveden çıkarken neden rayların sadece bir kısmı etkilendiği halde bütün bir hattı iptal etmek durumunda kaldıklarını merak ediyordu. Neden zarar görmüş kısımdan önceki istasyona kadar hattı çalıştırmıyorlardı ki? Fakat kendisi mühendis değildi; bu adamların da kendilerince birtakım sebepleri olduğu su götürmezdi.

Sokakta kolunun altında beceriksizce taşıdığı bir şapka kutusuyla kadın giyim mağazasından çıkmış olan Angelene ile karşılaştıktan sonra, birlikte at arabasına yürürlerken adam ona trenden bahsetti. Kızın yüzünde beliren endişeli ifade kısa bir an sonra yumuşayarak yerini önce mülayimliğe, ardından kararlılığa bıraktı.

Arabayı alırız, dedi kız. Adam bunun bir soru mu, yoksa bir bildirim mi olduğunu merak etti.

Adam düşündü. Arabayı ikisinin birlikte kullanması halinde, kendisi bu işin altından kalkabilirdi. Kız yanında olursa, bu yolculuğa dayanma gücünü bulabileceğinden emindi; geçen sefer onu etkisi altına almış olan kemik yorgunluğundan dahi korkmuyordu.

Arabayı sürebilirim, dedi kız. Bütün yol boyunca ben kullanırım.

Hayır, dedi adam ve boğazım temizledi. Sırayla kullanırız. Adam duraksadı. Geceleri soğuk olacaktır, yanımıza...

Seyahat battaniyelerinin hepsini yıkadım.

Doğruydu. Hepsini yıkamıştı. Bir dakika sonra adam, hem şapkam da takabilirsin, dedi.

Kızın ağzı tek bir köşesinden kıvrılır gibi oldu ama tek kelime etmedi.

Artık yürüyüşünde de bir farklılık var, diye bir gözlemde bulundu adam. Kız artık başı yukarıda, neredeyse etrafına tepeden bakan bir edayla yürüyordu. Âdeta caka satarak.

Üç gün sonra sabahın ilerleyen saatlerinde Chelan'a vardılar. Katırı ahıra emanet ettiler ve pansiyona doğru yola koyuldular. Pansiyoncu kadın yerinde yoktu, fakat alnından geriye taranmış kalın kahverengi saçları olan cana yakın bir genç adam ön taraftaki bankonun arkasında duruyordu.

Kendisini pansiyon sahibesinin oğlu olarak tanıttı.

Biz de bugün geleceğinizi düşünmüştük, dedi genç adam ve onları ikinci kattaki odalarına götürdü.

Ayrı odalarda yıkanıp giyindiler ve daha sonra Talmadge, Angelene'in odasına gitti, kapısını tıklattı. Kapıyı kız açtı.

Adam ilk başta hiçbir şey söylemedi. Kızın üstünde bel kısmına koyu yeşil bir kuşak bağlanmış olan gök mavisi bir elbise vardı. Bağcıklı siyah çizmeler. Ve yatağın üstündeki kapağı açılmış bir kutunun içinde pelür kâğıdından henüz çıkarılmış olan (Angelene şimdi onu eline almıştı) şapka duruyordu. Beyaz ve kocaman, dev gibi bir şeydi. Mavi ve yeşil renkte küçük kurdele parçasıyla süslenmişti. Genç kız şapkayı dikkatle başının üstüne oturttu. Bir pastadan farksız, diye düşündü adam. Bir kez daha dikkatle ve konsantrasyondan fal taşı gibi açılmış gözlerle çenesinin altındaki kurdeleleri bağladı. İşini bitirdiğinde bir an kıpırtısız kaldıktan sonra da bedenini hafifçe adama doğru döndürdü.

Övgü sözcükleri bekliyordu.

Ah, dedi adam en sonunda. Yani, hayatımda bunun gibi bir şey görmedim. Bu bir şapka, orası kesin. Bunu kasabadan mı almıştın?

Kız başım salladı.

İyi, pek şıkmış. Pek şıkmış.

Birlikte merdivenlerden indiler ve veda etmek için kaldırılmış kolu havada kalan genç adamın şaşkınlık içindeki çehresinin önünden geçtiler.

Dışarının havası olağanüstü temizdi. Serindi. Çam kokuluydu. Kız, adamın koluna girdi.

Bir dakika sonra Angelene, bu da ne böyle, diye sordu ve adam, onun havadaki temiz, nemli ve zengin kokuyu kastettiğini anladı. Koku şeye benziyor...

Gölden geliyor, dedi adam. Daha sonra onu da görürüz. Ardından, sanki o anda aklına gelmiş gibi sordu: Buraya daha önce hiç ikimiz birlikte gelmemiştik, değil mi?

Kız başını iki yana salladı.

Bir dakika sonra, Talmadge, dedi kız.

Ne var?

Kız kararsız kaldı. Yok bir şey. Boş ver.

Mahkeme binası ve binanın önündeki kocaman çimenlik alan karşılarındaydı. Adamlar kaldırım kenarındaki banklarda oturmuş gazete okuyorlardı.

Merdivenleri çıkmaya başladılar. Neredeyse en üst basamağa gelmişlerdi ki, kız birden yavaşladı. Zınk diye durdu.

Geldik sayılır, dedi adam ve önüne düşüp onu yukarı çıkarmaya yeltendi.

Kız, adamın kolunda duran kendi kolunu çekiverdi. Adam ona bakınca yüzündeki ifadeyi gördü. Yüzünden kararsızlık akıyordu. Korku akıyordu.

Talmadge, dedi kız bir kez daha.

Adam bakışlarını kızdan uzağa, tırmandıkları basamaklara ve çimenliğe yöneltti.

Pekâlâ, dedi.

Yapamayacağım.

Adam duraksadı.

Kusura bakma...

Önemli değil.

Kız başını eğdi ve adam, yaşadığı tüm hayal kırıklığının ortasında –sonuçta Angelene içeri girip Della'yla görüşmeyecekti– şapkanın kızın dengesini bozmasından korktu.

Kız yine başını kaldırdı. Çenesindeki kurdeleleri açmaya koyuldu. Şapkayı çıkardı. Şimdiyse başı ya da kafatası anormal şekilde küçük görünüyordu.

Sen dışarıda bekle, dedi adam. Benim işim bir saati geçmez. Sustu. Emin misin yani?

Kız bir an kararsız kaldı, sonra başını salladı.

Adam onun merdivenlerden inişini ve çimenliğin karşı tarafına yürüyüşünü, yakın mesafedeki bir ağaca yönelişini seyretti.

Angelene çimenlerin üzerinde yürüyordu. Sakin kafayla, tam bir ödlek olduğunu düşünüyordu: Bunu kabul etmekten başka çaresi yoktu.

O gün çamaşır yıkarken Talmadge yanına geldiğinde ve onunla birlikte Chelan'a gelmesini istediğinde kendisini cesur bir insan olarak görüyordu. Aslında gitmek istemiyordu, daveti kabul edecek gücü kendisinde bulamıyordu, fakat adama evet deyivermişti. Çünkü Della ve Jane'in başına gelenler kendisine anlatılmıştı (artık olanları biliyordu) ve duygudaşlık temeli atılmıştı: Della onun merhametini hak ediyordu ve o, yani Angelene

de ona merhamet edecekti. Onu teselli edecek ve ona yardımcı olacaktı, zira Talmadge da tam olarak bunu yapıyordu. Ve her ne kadar adam bunu dile getiriyor olmasa da, kızdan beklediği de buydu.

İçinde hissetmediği, ama hissetmeye hazırlandığı bu yeni iyilikseverliğe uyum sağlamak için dış görünümünü duruma yakışır biçimde değiştirme çabasına girdi. Duruşunu değiştirdi, bir şapka satın aldı. Nasılsa, bugün yarın yetişkinlerdeki netliğe ve kendi kendine güvene kavuşacaktı.

Fakat kuşkunun da, korkunun da nereden çıktığını bilmiyordu. Aslında onlar hep oradaydılar, fakat genç kız bunların kendi içindeki yerini tekrar düzenleme derdine düşmüştü ve daimi tekrar düzenleme çabasından dönüşüm doğardı. Kendi kendine söylediği buydu; umut ettiği buydu. Ve hissettiği şeylerin gerçekten de kuşkuya ve korkuya karşılık geldiğini anladığında, kendi kendine nihayetinde bu gibi duyguların o kadar önemli olmadığını söylemişti. Asıl önemli olan, kendisinin bunun tam aksini hissetmek için çabalamasıydı. Fakat mahkeme binasına yapılan yürüyüş onu haksız çıkarmıştı: Talmadge'ın sıcacık elini tutan eli buz kesmişti. Merdivenleri çıkarlarken bunu yapamayacağına karar vermişti. Kendisi bir yetişkin değildi; hele hele iyiliksever ve cesur hiç değildi. Parmaklıkların önünde durmaya ve o insanla –gençliğinin kahramanı ve canavarıyla– yüzleşmeye mecbur bırakılması halinde bağırıp çağıracak ve ter ter tepinecekti. Saçlarını yolacak, parmaklıklara tekmeler savuracaktı. İnim inim inleyecekti. Della onun, yani Angelene'in hakkında Angelene'in kendisinin bilmediği bir şey biliyordu ve onu çileden çıkaran da bu bilgiydi.

Henüz onu görmeye hazır değildi. Ve bu durumda Talmadge mahkeme binasının merdivenlerini tek başına çıkmayı sürdürdü.

Şimdiyse Angelene aşağıdaki sokağa hafif bir eğimle inen çimenlik alana tepeden bakan devasa bir ağacın –bir çamın– gövdesine sabitlenmiş sıranın üstünde oturuyordu. Sokağın karşı tarafındaki vitrinlerin arasından göl ince bir şerit halinde görünüyordu.

Şapkası, hayırsız bir arkadaş gibi sırada, yanı başında duruyordu. Rüzgâr çıktı, elbisesinin yakasından girdi ve esintisini kızın başına boca etti. Kız derin bir nefes aldı, artık kendini o kadar mahcup hissetmiyordu. Bekledi.

Della daha onu görmeden Talmadge'ın gelişini sezdi ve sonra da, adamın önünden yürüyen gardiyan bile ortaya çıkmadan evvel onun çam kokulu saç losyonunun kokusunu aldı. Ve sonra da adamın varlığını belli eden boğaz temizleme sesini duydu. Ergenliğinden hatırladığı bir sinir tikiydi bu. Mümkün olan en uzun süre boyunca adamdan gözlerini kaçırdı.

En sonunda kız gözlerini kaldırıp ona baktı.

Gardiyan onları yalnız bıraktı. Talmadge parmaklıkların yakınında durmuş, çuvalın üst kısmını yumruğunun içinde tutuyordu.

Kızın çantaya baktığını gördü.

Bunlar benden değil, dedi. Kız gönderdi. Biz yola çıkarken... Fakat sonra birden durdu ve kısa bir süre gözlerini kızdan kaçırdı. Kayısıların senin hoşuna gideceğini düşündü, dedi.

Della kendi kendine adamın yanma gitmeme telkininde bulunmuştu, ama şimdi bir şeyin onu parmaklıklara doğru çektiğini hissediyordu. Çuvalı adamın elinden alıp içine baktı. Çuvalın dibinde, kimisinin yaprağı hâlâ üzerinde duran ve etrafa ışık saçan dokuz tane kayısı vardı; hepsini saymıştı.

Müdürle konuştun mu, dedi Talmadge.

Della arkasına dönüp pencereye yürüdü, dışarı baktı. Adamın dil sürçmesini –*Biz yola çıkarken*– yakalaması ona kızın, yani Angelene'in de yakında olabileceğini düşündürmüştü.

Pencereden dışarı baktı.

O da burada seninle mi?

Adam bu soruya hemen cevap vermedi.

Bu seferlik içeri girmek istemedi, dedi adam.

Della mahkeme binasının bahçesine dikkatli gözlerle baktı. Uzakta, sokağın yanında gövdesinin etrafında üç sıra monte edilmiş olan yüksek bir çam ağacı vardı. Della'ya göre ağacın karşı tarafında bulunan sıraya bir genç kız ya da kadın oturmuş, kendisinin onu yalnızca profilden görebileceği bir şekilde yan tarafına dönmüştü. Fakat biraz sonra genç kız-kadın hareket etti ve gözden kayboldu. Della sadece omzunun bir kısmını görebiliyordu. Ve sonra genç kız tekrar döndü ve yüzünün yan tarafı karşısında belirdi.

Dışarıda mı?

Talmadge sesini çıkarmadı.

Genç kız-kadın olabilecek en minik açılarla bir öne, bir arkaya gidip geliyordu. Acaba ne yapıyordu? Bir şey mi okuyordu? Biriyle mi konuşuyordu? Sincapları ve kuşları mı besliyordu? Rüzgâr çıktı, ağacın büyük dalları sıranın üstüne kapandı ve kız gözden yitti.

Della'nın içi bir anda onu bir bütün halinde görme arzusuyla doluverdi. Kızın ayağa kalkıp bahçeyi geçmesini ve kendisini görebilmesi için pencereye yönelmesini istedi.

Dışarıda mı? Üzerinde beyaz bir elbise var mı? Ya da mavi.

Duraksama.

Evet.

Yaprak dökmeyen ağacın büyük dalı havaya kalktı ve kısa bir an görünür hale gelen kız omzunu kaşıdı. Angelene.

Sen uslu dur, dedi Talmadge. Hiç kimseye bulaşma. Yargıç benim adıma bu konuyla ilgileniyor. Seni buradan çıkarmaya çalışıyoruz. Fakat senin de iyi davranman lazım. Adamı rahat bırak. Della?

Keşke Angelene mahkeme binasına bakan sıraya oturmuş olsaydı. O zaman Della onu eksiksiz şekilde görebilirdi. Fakat kim, öteki manzaraya bakmak varken yüzünü mahkeme binasına dönüp oturmak isterdi ki? Della kızı hiçbir şekilde suçlamıyordu.

Neden içeri girmedi? Yoksa onlar... Girmesine izin vermediler mi?

Talmadge sesini çıkarmayınca Della olanları anladı. Tabii ki, kız içeri girmek istememişti. Neden istesindi ki?

Della portatif karyolaya yaklaştı ve onun yanında durdu. Önemli bir noktayı ıskalamış gibi bir hisse kapılmıştı. Birileri bir zamanlar ona asla unutmaması gereken şeyi söylemiş ve kendisi bunu unutup gitmişti. Bu çok uzun zaman önce aklından çıkmıştı, ama şimdi onu ıskaladığının farkına varıyordu. Dikkatini başka şeylere vermişti. Bir yerde bir hata yapmıştı. Bir an eli ayağı boşalmış gibi hissetti. Zayıf düştü.

Della...

Fakat kız adamı susturmak için elini kaldırdı.

Birkaç dakika sonra kız, kaç yaşında, herhalde dokuz on yaşına gelmiştir, dedi.

Adam sesini çıkarmadı, ama Della onun kulaklarına inanamadığını hissetti.

On dört yaşında, dedi adam.

Kız bunu hazmedene kadar uzun saniyeler geçti.

Della, dedi adam. Gidip müdürle konuşacağım...

Hayır, dedi kız; şimdi parmaklıklara doğru geliyordu. Büyük bir çaba sarf ediyordu. Hayır, ne olur yapma...

Yapmak zorundayım...

Hayır, lütfen, şimdi olmaz, bana... Hiç değilse bir hafta daha ver.

Adamın gözleri kapandı. Neden? Neden bir hafta daha?

Sadece bir haftaya ihtiyacım var.

Talmadge mahkeme binasından çıkarken Angelene çimenliğin öbür tarafından kendisine doğru gelmeye başladı. Kız onun yanına gelip de çekingen, beklenti yüklü bakışlarını ona çevirdiğinde, adam ona selam verme gücünü kendinde bulamadı. Hiç konuşmadan taş basamaklardan inip sokağa doğru yürüdüler.

Hava temiz ve pırıl pırıldı. Tepelerindeki gökyüzü parlak bir maviydi.

Dışarıda bir sürü insan vardı. Kız tekrar (ama bu sefer tereddüt ederek) adamın koluna girdi. Öğleden sonra alabildiğine geniş, hava altın sarısıydı: İnsana sanki hiç akşam olmayacakmış gibi geliyordu. Kadınlar omuzlarına ya da başlarına şallar sarmışlardı ve içlerinden bazıları yanlarından geçen Talmadge ile Angelene'i meraklı bakışlarla süzüyordu. Karşı yönden gelen bir kadınla iki çocuğun –biri oğlan, biri kız– yanından geçtiler; kadın, yayalardan uzak durması için elini kafasının arkasına koyarak oğlanı rampadaki kaldırıma doğru ittirirdi. Oğlan dizlerine kadar gelen bir golf pantolonu giyinmişti ve saçları da briyantinle alnına, kulaklarına yapıştırılmıştı. Belli ki, önemli bir yere gidiyorlardı: Bir kilise ayinine ya da bir cenazeye. Beklendiği üzere, Talmadge ile Angelene sokağın sonuna geldikleri sırada (sokak tepeden aşağı doğru devam ediyor, bir dizi basamak ve yokuş halinde göle kavuşuyordu) kilise çanları çalmaya başladı. Üzerinden

baktıkları tahta iskelenin tepesinden büyük bir kırlangıç sürüsü çığlık çığlığa havalandı, birkaç karga sessizlik içinde havada süzüldü ve mavi yeşil rengiyle güneşin altında ışıl ışıl olan göl karşılarında belirdi. Gölün güney ucunda duruyorlardı; kuzeydeki uç doksan kilometre boyunca kanyonun içlerine uzanıyordu. Göle gitmek için basamaklardan inmeye koyuldular. Adamın bacakları onu mahcup edecek şekilde titriyordu. Angelene onun koluna tutunmuştu.

Rampanın sonuna gelip kendilerini gölün seviyesinde bulduklarında kusursuz bir medeniyet manzarasıyla karşılaştılar. Çiftler öğleden sonra güneşinde gezinti yapıyor (Chelan, bölgenin ticaret başkenti olmasının yanı sıra aynı zamandı balayı çiftlerinin ve âşıkların tercih ettiği popüler bir yerdi) ve üzerlerini yalayıp geçen soğuğa, duman ve dağ buzulu kokan havaya rağmen çocuklar suyun içinde oynuyor, velilerse paltolarının içinde iki büklüm olmuş vaziyette onlara kıyıdan göz kulak oluyordu.

Uzaktaki kayıkhaneye doğru yürüdüler. Kayıkhane, gölün kıvrıldığı noktadaydı ve uzaktan bakıldığında, ormanı arkasına almış da suyun üstüne inşa edilmiş gibi duruyordu. Belki orada bir kahve ya da büfe vardır, diye düşündü adam; o ve Angelene sabahtan beri ağızlarına bir şey koymamışlardı. Adamın karnı zil çalıyordu.

Kayıkhanenin içinde büyük bir gemi vardı. Bu, beyaza boyanmış ve üstüne mavili yeşilli süslemeler yapılmış bir istimbottu. İnsanlar kenarlarında ağır halatlar bulunan bir sürme iskele yardımıyla gemiye biniyorlardı: Kadınlarla erkekler, balayı çiftleri ve diğer yaşlı çiftlerle aileler hep bir aradaydı. Diğer bir-iki kişi gemiye tek başlarına bindi. Yükseltinin girişinde duran bir adam bilet satmaktaydı. Talmadge birkaç dakika gemiyi gözlemledikten sonra adamın yanına gitti ve bunun hangi amaçla kalktığını

sordu: Nereye gidiyordu? Kısa boylu, bıyıklı ve başında bir melon şapka olan adam Talmadge'a sanki aptal birini görmüş gibi baktı. Dudaklarının arasına çoktan sönmüş bir puro sıkıştırmıştı. Angelene adama zar zor gizleyebildiği bir tiksintiyle bakıyordu. Adam sözcükleri uzata uzata konuşuyordu ve Talmadge bunun prova edilmiş bir konuşma olduğundan emindi (adam Talmadge'ın yüzüne bakmıyordu bile): Lady of the Lake'i hiç duymadın mı sen? İstimbotun Chelan Gölü'nün ta en sonuna kadar gittiğini bilmez misin? Şansın var, dostum, çünkü kendisi oraya sadece günde iki kez gider ve sen de onun ikinci yolculuğuna yetişmiş bulunuyorsun. Şimdi gelmezsen yarın erkenden, sabahın köründe gelmen gerekir ve onu da kaçırırsan... Tam bu sırada kötü bir koku almış gibi yüzünü buruşturdu. Neyse, şimdi binsen iyi edersin; nasılsa her gün aynı yolculuk... Ve ona hiç aldırış etmiyormuş gibi omzunu silkti. Daha sonra kısa bir an purosunu çiğnedi ve hâlâ Talmadge'ın yüzüne bakmadan, kararın nedir dostum? Gelecek olan sadece sen ve küçük hanım mı? Bugün mü yarın mı? Yarın mı bugün mü, dedi.

Kayıkhanenin karşısındaki bir tezgâhtan külâhta dondurma satın aldılar ve sahile dönüp giysilerinin arkasını ıslatan eski demir yolu tabanlıklarından oluşan bir yığının üstüne oturdular. Adam suya ve velileri kıyıda beklerken sığlıklarda su sıçratıp duran çocuklara baktı. Hava yüzme havası da, dondurma havası da değildi. Gelgelelim yazın tam ortasıydı. Ya da ortayı geride bırakalı az bir zaman olmuştu. Ufukta hâlâ çok sıcak günler vardı. Genç kız dondurmasını yedi, suya yansıyan güneşe bakarken gözlerini kıstı. Adam ona tekne gezisine çıkmak isteyip istemediğini sormamıştı. Meyve bahçesine dönmek zorundaydılar. Ansızın adam oraya bir daha hiç dönemeyeceklermiş gibi bir hisse kapıldı. Elinde dondurma külahıyla, serseme dönmüş vaziyette oturuyordu.

Talmadge, dedi Angelene, bak. Gemi suyun üzerindeki yolculuğuna başlamıştı. Çok ağır hareket ediyormuş gibi görünse de, aslında bayağı hızlı gidiyordu.

Rampanın tepesine geldiklerinde güneş batmıştı. Adamın keyfi kaçmıştı ve tir tir titriyordu. Dondurma midesini bulandırmıştı.

Kız onu hafifçe dirseğinden tuttu, fakat adam dirseğini silkeleyip kızı kendinden uzaklaştırdı ve ters ters, ben iyiyim. dedi.

Talmadge müdüre Michaelson'dan bahsedecekti: Ve bu durumda faaliyete geçmek için Della'ya çok sınırlı bir zaman dilimi kalmış oluyordu.

Della, müdüre onun geçmişinden bahsedeceğini açıkça söyleyen Talmadge'a bile kızgın değildi. Adamın yapması gereken şeyin bu olduğunu düşünmesini anlayışla karşılıyordu. Yorgundu ve zihni bulanıktı. Aklı başında olsaydı muhtemelen öfkelenirdi. Ama hiç kızgın değildi.

Ne olur yapma, demişti adama. Ne olur.

Adam onun çaresiz, bitkin, yalvaran ses tonu karşısında bir şaşkınlık yaşamış, ama kararlı tutumunu sürdürmüştü. Kız, hava katmanları misali adamın yüzünden geçen duyguları görebiliyordu.

Ona anlatacağım, dedi adam. Bilmesi lazım, Della. Seni şey, –buradan çıkarmamız lazım. Anlatmamın faydası olacaktır. Sen sakın– korkma.

Kız hiçbir şey söylememiş ve kayısı çuvalıyla birlikte portatif karyolaya gidip oturmuştu. Adamın çekip gitmesini dilemişti. Belki ağlamak, belki uyumak için bir süre yatağına uzanmaya ve bir plan yapmaya ihtiyacı vardı. Son birkaç gündür aklına tek bir plan gelmemişti, ama artık bu gece aklına bir şey gelebilir ve zihnini şenlendirebilirdi. Onun için hazırlanması gerekiyordu.

Ne olur git.

Sesinde kızgınlık yoktu, ama artık kendini kibarca arkadaşlık edemeyecek durumda hissettiğinden onun gitmesine *ihtiyaç duyduğunu* anlatan bir sesti bu. Kısa bir süreliğine adamın orada kendisine bir şeyler söylemesine izin vermişti, fakat artık böyle bir konuşmayı kaldıracak sabrın da, dayanma gücünün de sonuna gelmişti. İçi kurumuştu.

Gözlerini kapattı ve birkaç dakika o halde kaldı. Gözlerini tekrar açtığında adam gitmişti.

Dilekçeyi okudular, dedi Yargıç. Talebimizi dikkate aldılar. Onu Walla Walla'ya göndermek istiyorlar.

Bir erkek hapishanesine mi, dedi Talmadge. Adam bedeninin izin verdiği en süratli şekilde sandalyesinden ayağa fırladı. Verebildikleri parlak cevap bu mu yani...

Talmadge, bir dakika sonra, tekrar yerine oturdu. Yargıç yüzünde biraz mahcup bir ifadeyle çalışma masasının köşesine bakıyordu.

Yargıç, Talmadge'a Walla Walla'nın kadın mahkûmları da kabul ettiğini anlattı, fakat Talmadge işitme yetisini kaybetmiş gibiydi.

Yapabileceğimiz bir şey olduğunu zannetmiyorum, Talmadge.

Onlara söyle, kızı görmek istiyorum.

Söylerim ama...

Onu görmek istiyorum ve uzağa gönderilmeden önce onu bir günlüğüne dışarı çıkarmak istiyorum. Hiç değilse bu kadarını çok görmesinler.

Talmadge, dedi Yargıç dikkatli bir sesle. Onların sana ya da kıza bir borcu yok. Adam sustu. Kız bir adamı öldürme teşebbüsünde bulundu, Talmadge. Hatta birden fazla adamı. Daha ne yapsınlar istiyorsun?

Talmadge yine ayağa kalktı.

Birinin onu oradan çıkarmasını istiyorum! Birinin onu o yerden çıkarmasını istiyorum!

Bir dakika sonra Yargıç çalışma masasındaki bir kâğıt parçasını çekip önüne getirdi. Boğazım temizledi.

Neler yapabileceğimi bir araştırayım bakayım.

Hasat zamanı yaklaşıyordu, fakat Talmadge –Angelene'in farkına vardığı üzere– her zamanki hazırlıklarına girişmemişti. Sık sık ağaçlara çıktığı, ağaç sıraları arasında yürüdüğü halde yüzünde bezgin bir ifade vardı ve aslında elinden pek az iş çıkıyordu. Adamların meyve bahçesine gelmesinden önceki haftalarda, yani Talmadge ile Angelene'in genellikle ağaçların bakımıyla ve erken meyve toplama işinin bir kısmını halletmekle uğraştıkları bir dönemde (bu rutin, ağaçların durumuna ve havaya bağlı olarak her yıl farklılık gösterirdi) Talmadge bu sene kıza meyve toplama ve hazırlıkları hakkındaki düşüncelerini açmamıştı; üstelik, kafasındaki planları onunla paylaşmış da değildi. Hatta kız onun bir planının olduğunu bile sanmıyordu. Daha geçen sene bile böyle bir ihtimali zihninde canlandırmak kız açısından olanaksızdı. Fakat şimdi olanlar onu hiç şaşırmıyordu. Acaba o değişim, o belirgin değişim ne zaman meydana gelmişti?

Kız geceleri uyandığında adamın kulübede gezindiğini, kahve yaptığını ve sundurmaya girip çıktığını duyardı. Adamın gözüne uyku girmiyordu. Üstelik iştahı da yoktu.

Eylülün ikinci haftası adamlar meyve bahçesine geldi ve ağaçların durumuna rağmen –birdenbire onların bu kadar ihmal edilmiş olması önemini kaybetmiş gibiydi– hemen işe koyuldular. Talmadge ve Clee öbür adamlarla ya da Angelene'le birlikte çalışmaktansa yukarı yürüyüp kanyonun içlerine uzanıyor, uzaktaki elma bahçesine kadar gidiyor ve orayı da geride bırakıp yukarıdaki kulübeye, gölcüğe kadar çıkıyorlardı.

Benim aklıma başka bir çare gelmiyor, dedi Talmadge. Yardımına ihtiyacım var...

Yere eğildi ve büyük bir gayret sarf ederek yarısı toprağa gömülü duran koca bir kayayı ters döndürdü. Kayanın altında kurtçuk arıyor olabilir miydi? Yüzünde dalıp gitmiş bir ifade vardı. Siyah saç telleri briyantinin kaygan tabakasından kurtulup gözlerine düşmüştü. Dudakları sımsıkı kapalıydı.

Yanında duran Clee söylediklerinin hepsini dinlemişti: Hapisteki kızın kötüye giden sağlığını, hezeyanlarını ve daha çok zamana ihtiyacı olduğu konusundaki ısrarını. Talmadge'ın kız hakkındaki, onun bu adamı, yani Michaelson'ı öldürmek istediğine dair inancını.

Ama o Michaelson'ı öldürmeyecektir, diyebilmek isterdi Talmadge'a. Aksin söylemiş olabilir ama bunu yapmayacaktır. Clee'nin aklına onun adamlarla birlikte yolculuk ettiği zamanlar-

da herhangi bir hayvanı yemek için öldürme konusundaki temkinli tavrı geldi. Talmadge nasıl ateş edileceğini ona öğretmişti ve kız, adamlarla kırsalda at bindiği dönem boyunca hayvanları (belki ustalıklı bir şekilde olmasa da) avlamayı ve öldürmeyi başarmıştı. Fakat Clee onu yakından izlemiş ve hayvanı bizzat kendisinin öldürmesinin gerektiği hallerde hiç et yememeyi tercih ettiğini görmüştü. Adamların arasına girdikten bir müddet sonra Clee onun ilk başlarda fazlasıyla gurur duyduğu tüfeğini neredeyse hiç kullanmadığım fark etmişti, ama kız bundan kendi bağımsızlığını simgeleyen bir nesne olarak gurur duyuyor, tahrip edici bir silah şeklinde kullanımından hoşlanması şart değil ya, diye düşünmüştü.

Bir varlığı uzak mesafeden vurmak başlangıçta ona bir oyundan alınabilecek keyfi vermiş olabilirdi, fakat bunun etkilerini –kanlar içindeki cesedi ya da parçalanmış uzuvlarını orman zemininde sürüklemeye çalışan acı içindeki hayvanı– yakından görmek kıza sadece sevimsiz değil, aynı zamanda dehşet verici de gelirdi. Bu angaryayı üstlenmesi gerektiğinde genellikle ortadan kaybolsa da, bazen bir geyiğin parçalarına ayrılmasına yardım ettiği de olmuştu. Fakat o sırada gözlerine bir perde iner ve bu görevi, bir mecburiyeti başından savarcasına, dikkatini elindeki işe vermeden yerine getirirdi.

Bu Michaelson denen adamı fazla yüzeysel ve kendisini utandıracak şekilde bıçaklaması, kızın midesinin yakın mesafeli fiziksel şiddeti kaldırmıyor olmasından kaynaklanıyor, diye düşünmüştü Clee. Adamı öldürmemesinin en basit ya da yegâne açıklaması bu olabilirdi. Della onu öldürmek istediğini düşünmüş olabilirdi, ama nihayetinde bunu yapamamıştı.

Clee hareketsiz durduğu yerde hafifçe kıpırdanıp Talmadge'ı seyretmeye koyuldu; adam, kurtçuk arama çabasından vazgeçmiş

ve artık toprağa bakıyor, ilgisizlik akan gözlerini toprağın üzerinde gezdiriyordu. Acaba orada ne arıyordu?

Talmadge sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi, başka bir çaresi varsa bile ben bulamıyorum, dedi.

Onu kendi haline bırak, diyebilmiş olmayı isterdi Clee. Onu –nihayet, nihayet– rahat bırak. Adamı öldürür ya da öldürmez. Eğer öldürmezse onun yerini başka bir şey alacaktır. Bunun kararını vermek bize düşmez.

Bunu yapmak zorundayım, dedi Talmadge. Gözleri, mağlup düşmüş gibi toprağa dikildi.

Orada uzun saatler boyunca kalıyorlar, dedi Angelene, ben nereye gittiklerini bilmiyorum, ama onların dışında hepimiz çalışırken ikisi yukarı kanyonun içlerine gidiyor ve güneş batana kadar da aşağı inmiyorlar. Orada ne yaparlar, ne yer ne içerler bilmiyorum. Kız keyfi kaçmış gibi, Yanlarına yemek bile almıyorlar, dedi.

Caroline Middey öğleden sonra kendi arabasıyla oraya gelmiş ve Angelene ağaçların arasından çekilip alınmışçasına onu karşılamaya gitmiş, yaşlı kadının yanına geldiğinde bir çocuğun utanıp sıkılmazlığıyla ona sarılıp başını göğsüne dayamıştı. Bu da ne böyle, demişti Caroline Middey. Neler oluyor? Ve Angelene gözlerinden dökülen ve bir sel halini aldıktan sonra hemen kesilen, onu utandıran hazırlık mahiyetindeki yaşların ardından Caroline Middey'yi kulübeye götürmüş, yaşlı kadının çizmelerini çıkarıp ona çay yapmıştı. Yeni çöken karanlıkta, huş ağacından iskemlelerde oturmuşlar ve Angelene neler olup bittiğini kadına anlatmıştı: Geri kalan herkes iş yaparken, Talmadge ile Clee'nin kanyonda uzun soluklu sohbetler yaptıklarını ve son dönemde adamın Angelene'le neredeyse hiç konuşmadığını anlatmıştı.

Hastaymış gibi bir hali var, dedi Angelene. Sanki kendini durduramıyormuş gibi bir hali var.

Caroline Middey başını sallıyordu. Kadın birkaç dakika boyunca hiç konuşmadı, dalıp gitti. En sonunda lafa girdi: O

kızın kurtarıcısı olmayı kafasına koydu ve bu düşünce ona rahat vermiyor. Ölümü bundan olacak...

Öyle söyleme, dedi Angelene bedenini dikleştirerek.

Kusura bakma, çocuğum, dedi Caroline Middey. Ama ben hayatımda bunun gibi bir şey görmedim.

Sonra birden sustu, çünkü tam o sırada bunun bir istisnası olduğu aklına geldi: Kız kardeşinin kaybolmasından sonra adamın yaşadığı hummalı fiziksel durumu hatırladı. Yemek yemeyi reddedişini, ormanı arayıp taramasını, içlerinde bir tür işaretin, ona doğru yolu gösterecek bir tür haritanın saklı olduğuna inandığı türlü türlü nesneyi –taşlar, sopalar ve çiçekler– cebine atmasını hatırladı.

Onunla konuşurum, dedi Caroline Middey. Biz bunu kendi aramızda hallederiz.

Angelene sesini çıkarmadı. Aklından geçenleri söylemek istememişti: Yani onun –Angelene'in– ve Caroline Middey'nin artık Talmadge'ın hayatında ikinci plana düştüklerini, onun gözündeki önemli olmaktan çıktıklarını söylememişti. Adam için artık varsa yoksa Della'ydı.

Ve sonra Frederick karanlıkta, parmaklıkların dışında birden beliriverdi. Della onu daha görmeden varlığını hissetti ve portatif karyoladan kalktı. Parmaklıklara yaklaşırken, adamın duruşunun epeydir bekleyen birinin halini almış olmasını şaşkınlık içinde gözlemledi. Adam orada ne arıyordu? Yoksa uyurken onu mu seyrediyordu? Bakışlarında sanki kızı tasvip etmiyormuş gibi bir şey vardı; sanki kız kasten ona bir hainlik yapmış da kendisi onunla olan hesabını görmeye gelmiş gibi bakıyordu. Ağzına gaddarlığın zehri akmıştı.

Ne var, dedi kız. Orada dikileli ne kadar zaman oldu?

Adam hâlâ gözlerini ayırmadan kıza bakıyordu. Geçen her anla birlikte daha yoğunlaşıyormuş gibi görünen karanlıkta adamı görmek zorlaşıyordu. Acaba saat kaçtı?

Ve sonra Frederick konuştu. Haftanın sonunda, dedi adam, Michaelson'ı buradan alıp Seattle'daki hastane koğuşuna götürecekler.

Della tetikte bekliyordu. Neden bunu kendisine anlatıyordu ki? Adama bu haberin onu mutlu etmesini mi beklediğini sordu. Frederick bir an tereddüt ettikten sonra, Michaelson gibi bir adam hastane konforunda ölürken mesela, Della gibi birinin muhtemelen sadece kendini müdafaa ederken işlediği bir suçtan

dolayı içeri atılmış olmasının onun gözünde adil olmadığını söyledi.

Haksız mıyım, dedi kıza bakarak. Ve bunun üzerine kız ortada nelerin döndüğünü anladı. Adama haklı olduğunu söyledi. Frederick başka tarafa bakarak, nasıl olsa adam ölecek, dedi. Orospu çocuğuna iyilik yapıyorlar. Ve sessizce burnunu çekti, boğazında tükürmek üzere bir miktar balgam biriktirdi, ama tükürmedi.

Biri bunun canını yakmış, diye düşündü kız birdenbire ve bunun ne olduğunu bilmek arzusunu hissetmeden. Ama biliyordu işte. Kocaman, dalyan gibi Frederick'in canını yakmışlardı. Ya da cam yanan belki de o değil, annesiydi. Belki de bir kız kardeşti.

Della adama ona söylemeye çalıştığım sandığı şeyi söyleyip söylemediğini sordu.

Frederick sevk işleminin yapılacağı sabah görevli olduğunu ve gelip kızın hücresinin kapısını açabileceğini söyledi. Gelip bunu yapacak, sonra da kendi işine bakacaktı, öyle söyledi. Hücreden çıkınca yaptıkların seni bağlar. Ben artık bunun bir parçası olmayacağım.

Ama sonra bir kez daha kızın yüzüne baktı.

Yakalanma ihtimalin yakalanmama ihtimalinden daha yüksek, dedi adam. Seni iş üstündeyken yakalamasalar bile –ki büyük olasılıkla yakalayacaklardır– bunu kimin yaptığını bileceklerdir. Bu da senin için hiç iyi olmayacak. Adam hüsranla yüzünü buruşturdu. Yani, bunu yapacaksın, ama seni yakalayacaklarını da bilesin. Senin şeye, yani buna değip değmeyeceğine karar vermen lazım. Değecek diyorsan, sorun yok. Ama eğer değmeyecekse...

Ama Della bunları anlayabilecek ya da dinleyebilecek durumda değildi. Vücudu soğumuştu ve nabzı parmak uçlarında atıyordu. Bir kuş oldum ben, diye düşündü. Tüy kadar hafifledim.

Hasat henüz bitmemişti, ama adamlar meyve toplama işinin kendilerine düşen ilk kısmını halletmişlerdi ve eşyalarını toplayıp yola çıkmaya hazırlanıyorlardı. Talmadge da onlarla beraber gitmek için hazırlık yapıyordu. O ve Clee yolun bir bölümünü adamlarla birlikte at üstünde katedecek, sonrasında onlardan ayrılarak Chelan'a gideceklerdi.

Adam ne yaptıklarını ya da neler olduğunu Angelene'e anlatmamıştı. Della'yı görmeye gideceğiz, demiş, fakat kızın yüzüne bakmamıştı.

Kız afallamış bir halde, o da seninle birlikte buraya mı dönecek, diye sormuştu. Yoksa adamın ona anlatmayı atladığı birtakım gelişmeler mi yaşanmıştı? Yargıç'tan mektup mu gelmişti? Mektup müdürden miydi? Yoksa Della'dan mı? Ve durum böyleyse eğer, neden ona hiçbir şey anlatmıyordu? Neden şu anda onun yüzüne bakmıyordu? Talmadge kızın sorularına cevap vermemişti.

Sana yardım edebilirim, demişti kız. İhtiyacın olan her ne ise, ben sana yardım edebilirim...

Burada kalarak ve soru sormayarak bana en büyük yardımı yapmış olacaksın.

Kalbi kırılan kız oradan uzaklaşmış, elinde meyve toplama çantasıyla bahçenin içlerine gitmişti. Kız, adamın kendisiyle

konuşma biçiminden üzüntü duyacağını ve pişmanlık içinde onu aramaya çıkacağını düşünmüştü. Ama öyle olmamıştı. Angelene hava kararduktan sonra karnı açlıktan zil çalarak kulübeye döndüğünde adam çoktan yatmıştı.

Clee, Talmadge'ın binebileceği bir at ayarladı. Sabahleyin şafak sökerken ve öbür adamlar çadırlarını sökerken Talmadge eyer çantalarını topladı. Angelene bir battaniyeye sarınmış vaziyette sundurmada oturuyor ve adamı seyrediyordu. Adam çanta toplama işini bitirdikten sonra kulübeye girdi ve kızın ikisine yetecek kadar kahvaltı hazırlamış olduğunu gördü. Yiyecekler sofraya konulmuştu. Adam bir an ne yapacağını bilemedi, ardından sundurmaya geri döndü. Kızın önünde dikildi.

Teşekkür ederim, dedi.

Bir saniye sonra kız ayağa kalktı ve kahvaltı etmek için içeri girdiler. Yemeklerini yerken hiç konuşmadılar.

Adamın niyeti onun kalbini kırmak değildi. Clee ve diğerleriyle yola çıktıktan sonra meyve bahçesine döndüğünde kızın gönlünü alabileceğini düşünmüştü. Bu mesele tamamıyla hallolduğunda bunu yapacaktı. Dalgın olduğunu, meyve bahçesine ve kıza karşı görevlerini ihmal ettiğini kendisi de biliyordu. Göstermesi gereken ilgiyi Angelene'den esirgemişti. Fakat bunun tek sebebi, Chelan'daki diğer kızın ona fena halde ihtiyacı olmasıydı. Angelene'i birkaç haftadır ihmal ediyordu, oysa diğerini yıllar boyunca ihmal edip durmuştu, neredeyse en başından beri. Artık bunu telafi etmenin zamanı gelmişti.

Kıza bağımsızlığını ve özgürlüğünü verdiğini düşünerek kendini kandırmak yerine ipleri çok daha önceden eline almış olması gerekirdi. Aksi yönde karar vermesine yol açan tüm gerekçeleri bir kenara bırakarak ona şunu demiş olmalıydı: Hayır,

adamlarla birlikte seyahat edemezsin. Son birkaç aydır kıza karşı sorumluluğunun boyutlarını ve bu konuda çuvalladığını anlamış bulunuyordu. Peki, bu nerede başlamış olabilirdi? Tüm bunların kendisinin Michaelson'a karşı silaha sarılmayışıyla ya da kızın istediği veya ondan yapmasını beklediği şekilde silaha sarılmayışıyla başladığına inanacak kadar da aptal değildi. Bu kadar basit olamazdı. Kendi beceriksizliğinin başlangıç noktası belirsizdi. Bunun kendisinin önünü alabileceği bir şey olduğundan bile emin değildi. Ve bu da, nihayetinde işin en zor kısmı, kabul edilmesi en zor tarafıydı. Tek özrü, olayın bu noktaya varabileceğini hiçbir zaman görememiş olmasıydı. Jane'in korkudan kendi canına kıyabileceğini bilemezdi. Kızın, yani Della'nın onu bunca zamandır öbür adamlara karşı koymadığı için suçlamış olabileceğinin farkındaydı; kız onu, yani Talmadge'ı zayıf buluyordu, ama sadece yüzeysel olarak hissettiği bir şeydi bu. Adama yönelik öfkesi daha derinlere kök salmıştı, ama sonuç olarak onunla pek de bir ilgisi yoktu. Öfke, gerçek yüzünü göstermeyen bir duygulanımın maskesi yerine geçiyordu. Kız, adamla aynı kuvvete karşı savaşıyordu: Kader, kaderden kaçış olmaması, talih. Tanrı. Şimdi adam kızın uğruna bu kuvvete baş kaldıracaktı. Ancak onun elinden kurtarabilirse, kızı özgürlüğüne kavuşturmuş olacaktı. Ve her şeyi telafi edecekti.

Della parmaklıklara yarı dönük vaziyette durmuş, küçük pencereden içeri giren güneşe karşı gözlerini kısmıştı. Az önce aklına gelen ya da gelmesini istediği bir şey vardı; bunu unutmak istememiş ve ilk hatırladığı anda bunun bir daha aklından çıkması ona imkânsız gelmişti, ama şimdi tamamıyla unutmuştu. Ayakta duruyor ve güneşle bezenmiş duvara bakıyordu. Zihni mücadele ediyordu, fakat o, yani o şey bir türlü aklına gelmiyordu.

Birkaç saniye önce, üzerinde yatıp pencereyi seyrettiği portatif karyoladan kalkmıştı, çünkü koridorun aşağısındaki biri onun dikkatini çekmeye çalışmıştı. Biri ona ismiyle seslenmese de buna yakın bir şey yapmıştı. Ona seslenmiş ve bunun arkasından öksürük gibi bir ses, bir inilti çıkarmıştı. Kız yataktan kalkıp parmaklıklara gitmiş ve koridorun aşağısını görmek için kendini zorlamıştı. Fakat etraf sessizdi ve kimsecikler yoktu. Bir an için sesin, dikkatini çekmek isteyen Michaelson'dan gelmiş olabileceğini düşündü. Adam ona bir mesaj vermeye, kendisini öldürmemesi için kızı ikna etmeye çalışıyor olabilirdi.

Bekledi ve biraz sonra yüzünü duvara döndü. Gün ışığım gördü. Az önce portatif karyolada uzanırken kafasında bir şey vardı. Portatif karyolaya gitti ve tekrar uzandı. Fakat onu, o şeyi bir türlü hatırlamıyordu. Aklına getiremiyordu.

Çaydanlıkta fokurdayan suyun sesi Angelene'i yatak odasından çıkardı. Kulübede de, meyve bahçesinde de bir başına olan kız havluyu alıp çaydanlığı tuttu ve suyu, içinde kahve tozu bulunan maşrapaya döktü, sonra çaydanlığı yine ocağın üstüne koydu. Ellerini önlüğünün önüyle kuruladı ve yatağın üzerinde beyaz bir elbisenin serili olduğu yatak odasına döndü.

İkinci günün kuşluk vakti sağanak yağmurla birlikte seyreden bir fırtına çıktı ve Talmadge ile Clee yaprak dökmeyen bir ağaç topluluğuna sığındılar. Yağmur hiç dinmeyecekmiş gibiydi. Clee bir sigara yakmayı başardı ve oturup sigarasını tüttürdü. Bedeninin duruşundan uzun bir süre beklemeye hazır olduğu anlaşılıyordu. Talmadge hiç istemediği halde uyuklamaya başladı. Clee'nin kıpırtılarına uyandı. Yağmur durmuştu. Atları zorla ağaçların arasından çıkardılar. Dallardan inen sular şapkalarına ve omuzlarına akıyordu. Clee homurdandı. İleride tren rayları vardı ve adamlar oraya doğru gittiler. Rayların üzerinden geçtikleri sırada güneş çıktı.

Della sicimlerle sarmalanmış kutuyu döşekte bulunan ve yanında kayısıları da sakladığı ince yarıktan çıkardı (kutuyu bu an için saklamış olabilir miydi?) ve sicimi açmaya koyuldu. Yenilmeyen kayısılar çürümeye yüz tutmuştu. Kutunun kapağını açtı.

Kutunun içinde kare biçiminde pamuklu bir dolgu malzemesi vardı. Kız ona bakakaldı ve pamuğu kutudan çıkardı. Kutudan bir şey düştü; onun düşüşünü varla yok arası bir duygu şeklinde hissetti. Eğilip yerlere bakmaya başladı ve bir dakika sonra kutudan kayan şeyi buldu: Bir elma çekirdeği. Çekirdeği yerden aldı ve pencereye gitti; açılmış avucuna koyup ışığa tuttu. Onu inceledi.

Chelan'a varmak Talmadge ile Clee'nin üç gününü aldı. Kasabaya gelir gelmez birbirlerinden ayrıldılar ve Talmadge atını ahıra emanet etti. Pansiyona giriş yaptığı sırada pansiyoncu kadın çekingen bir tebessümle adama baktı ve kızının çoktan geldiğini söyledi.

Anlamadım?

Ama sonra adam başını kaldırıp kadının gülümsediği yere baktı ve üzerinde beyaz bir elbise olan Angelene'in merdivende durduğunu gördü. Kızın yüzüne bir heyecan ve korku ifadesi sinmişti.

Pansiyoncu kadının dik dik bakan gözlerinden kurtulduktan sonra, Talmadge üst kattaki koridorda Angelene'i kolundan tuttu ve onu kendi odasına doğru yöneltti. Adam kapıyı kapatırken kız yatağın üstüne oturdu. Başını eğdi.

Kız, başı hâlâ eğik vaziyetteyken, trene bindiğini ve oraya önceki gün vardığını söyledi. Doğruca pansiyona gelmiş ve hiç dışarı çıkmamıştı. Orada olduğunu bilen tek insan pansiyoncu kadındı. Sözlerine devam etmeden önce bir süre duraksadı. Ortada nelerin döndüğünü bilmediğini söyledi, ancak Talmadge'ın oraya sırf Della'yı ziyaret etmek için gelmediğini biliyordu; olayın bundan ibaret olmadığını ve onların, yani adamla Clee'nin, yaptıkları planın yasa dışı olabileceğini, eğer olmasaydı bu konuda o kadar gizli kapaklı davranmayacaklarını biliyordu.

Talmadge kıpırtısız bir halde duruyordu. Gözleri, kızın omzunun üzerinden geçip odanın köşesine sabitlenmişti. Chelan'a gelirken yolda, planı defalarca kafasında evirip çevirmişti (aşamalardan birinin başarıyla tamamlanması, bir sonraki aşamanın gerçekleştirilmesi ihtimalini doğuruyor ve bu böyle devam ediyordu) ve bunu ne kadar çok düşünürse, içi o kadar çok umutla –her ne kadar tereddütlü de olsa– doluyordu. Ağır bir kuşkunun pençesine düştüğü anlar da oluyordu, fakat bunlar sadece birtakım anlardı ve geçip gidiyordu. Korku vardı, fakat bu da beklenebilecek bir şeydi. Şimdiyse, kızın devreye girmesiyle birlikte planın temelleri sarsılmaya ve bu yeni koşullarda başarı kazanma ihtimalini diri tutabilme çabasıyla inildemeye başlamıştı.

Ne yaptığım bilmiyorum, dedi kız. Ama sana yardım etmek istiyorum.

Adam uzunca bir süre hiç konuşmadı. Kızın hiçbir şekilde olaya dahil olmasını istemediği halde, şimdi ona ne söyleyeceğini de bilmiyordu. Kızdan bu işe hiç bulaşmamasını isteyecek olsaydı, bunun için nasıl bir yaklaşımda bulunması gerekecekti? En başarılı yaklaşım hangisiydi? Bakalım, kız onu dinleyecek miydi? Yoksa, adamın itirazları nihayetinde kızı vazgeçirmeye yarayabilir miydi? Angelene artık çocuk değildi, ama yetişkin de değildi. Şimdiye kadar bunca şeyin karşısında durup kıza kendini siper etmişti. Onunla nasıl bir konuşma yaparsa yapsın, ona neyi yapmasını ya da yapmamasını söylerse söylesin kendi davranışlarının bir sürü sonucu da beraberinde getireceği ortadaydı. Ah, bunları düşünmekten nasıl da yorulmuştu. Sözleri, eylemleri Della'yı ve hayatının seyrini nasıl da etkilemişti; ve şimdi de Angelene'i etkilemekteydi.

Sonunda adam lafa girdi: Belki, yani ilk başta düşünmüştüm ki... Sözlerine devam edemedi. Yani, hapisten çıkarsa gelip senin sorumluluğunu alabilir diye düşünmüştüm. Ama şimdi...

Kız adamı seyrediyordu.

Neler söylüyordu böyle? Kız, her zaman olduğu gibi, adamın üzerinde o malum etkiyi yaratmıştı. Adam, kızın zorlamasıyla, içinde tuttuğundan kendisinin bile habersiz olduğu şeyleri ona anlatırdı. Düşüncelerini, uzun zamandır içinde tuttuğu fikirleri ve hükümleri anlatırdı. Ona ne söylemişti şimdi? Della'nın Angelene'in velisi olması fikrinden vazgeçtiğini mi söylemişti? Tamı tamına bunu söylemişti. Ve sonra, birdenbire aklı karıştı: Della meyve bahçesine bir daha hiç dönmeyecekti. (Ama bu kadarı da fazla, diye düşündü adam, çok fazla...) Yüzünü başka tarafa çevirdi, bitkin düşmüştü.

Ben kendime bakabilirim, dedi Angelene titreyen bir sesle. Benim için kaygılanman gerekmez.

Birkaç dakikayı sessizlik içinde geçirdiler. Talmadge bundan sonra ne söyleyeceğini bilmiyordu.

Kendisi bizim yanımıza dönemeyecek olsa bile, dedi adam. Bizim kızı oradan çıkarmamız lazım. Duraksadı, doğru sözcükleri arıyordu. Kız hasta, dedi en sonunda.

Hasta mı?

Evet.

Bir dakika süren bir sessizlik oldu.

O zaman elbette ona yardım etmemiz gerekir, dedi Angelene.

Adam onun yüzüne bakıyordu.

Olmaz, dedi.

Kız irkilerek ona baktı.

Niye ki?

Çünkü ben öyle söyledim.

Bu, bir cevap olamaz.

Çünkü bunun seninle hiçbir ilgisi yok, dedi adam. Onu bu müşkül duruma sokan benim. Yani bendim. Ve şimdi de ona

yardım edeceğim. Ama sen bu işe bulaşmayacaksın. Seni alakadar etmez, şimdilik.

Kız ona ona karşılık vermek istemiş, adam da bunu anlamıştı, fakat onunla göz göze geldikten sonra sessizliğe gömülmüştü.

Bir randevum var, dedi adam en sonunda. Bunu söyleyip de, kızın beklenti içindeki ve merhamet akan yüzünün kendisine baktığım görünce başı dönmeye başladı. Bir elini yatağın çerçevesine koydu, öbür eliyle gözlerini kapattı.

Talmadge? Kızın sesinde korku vardı. Otursana.

İyiyim ben. Adam oturdu.

Kız odadan çıktı ve bir dakika sonra bir bardak suyla geri döndü. Adam suyu kızın elinden aldı ve içti. Az sonra, tereddüt ederek de olsa kıza elini uzattı ve Angelene oraya gelip adamın yanına oturdu, başını onun göğsüne dayadı. Adam da kıza sarıldı.

Buraya gelmemeliydin, dedi.

Angelene bundan bir saat sonra şekerleme yapan Talmage'ı uyandırdığında, adam kızın takım elbiseyi yatağa serdiğini ve ayakkabılarını boyamış olduğunu gördü. Üstünü giyindikten sonra kız ona kızarmış tavukla patates püresinden oluşan bir tabak getirdi. Porselen leğenin yanına bıraktı.

Saat dört olmuştu. Adam, kıza takriben bir saat içinde geri döneceğini ve pansiyondan çıkmamasını söyledi. Kız başını salladı.

Şaka yapmıyorum.

Biliyorum.

Adam merdivenlerden indi ve şapkasına dokunarak bankoda başka bir pansiyonerle konuşmakta olan pansiyoncu kadına selam verdi. Pansiyondan çıkıp gitgide genişleyen ve tatlı tatlı kokan akşamüstü vaktine adım attı.

Müdür kendi yazıhanesinde tuhaf bir loşluğun içinde oturuyordu. Günün o saatinde güneş binanın karşı tarafını aydınlatı-

yordu. Talmadge daha önce müdürü öğleden sonranın bu kadar geç bir vaktinde ziyaret etmiş değildi. Müdür tavandaki elektrik lambasını açabilirdi, fakat açmamıştı. Adam yumuşacık karanlıkta oturmuş dikkatli gözlerle Talmadge'ı seyrediyordu. Talmadge yanına gelince onun elini sıkmak için ayağa kalkmış ve sonra da oturmasını söylemişti. Şimdiyse müdür yüzünde donuk bir ifadeyle ona bakıyordu.

Anladığım kadarıyla, gönderdiğimiz mektubu almış olmalısınız. Hani şu sevkle ilgili olan?

Talmadge başını salladı.

Müdür başını eğip masasına baktı. Dudaklarında sert, hüzünlü bir tebessüm vardı.

Talmadge boğazını temizledi.

Çok acayip, dedi müdür birdenbire ve başını kaldırıp Talmadge'ın gözlerine baktı. Ona başka yere gönderileceğini anlattık, fakat hiç oralı değilmiş gibi davrandı. Ya da bizi duymadı bile. Bu sözleri izleyen sessizlikte, çok üzücü, dedi adam. Daha önce, buraya ilk geldiği zaman öylesine şey, hayat dolu bir hali vardı ki. Doğru sözcük bu olmayabilir. Ama zihinsel durumu kötüledi. Aynısı fiziksel durum için de geçerli. Adam iç geçirdi. Bu çok acı bir durum...

Talmadge sanki bir laf edecekmiş gibi çenesini kaldırdı. Artık müdürün kullandığı sözcüklere aldırış etmiyordu –bunların hiçbir önemi yoktu– fakat kaba bir insan izlenimini bırakmak da istemiyordu. Müdürün kendisine gösterdiği anlayışın sürekliliğini sağlamak zorundaydı.

Müdür koltuğuna yaslanarak, onu dışarı çıkarma talebinize gelirsek, dedi, bunun hayli sıra dışı bir durum olduğunu söylemem gerek. Ancak, kızın uzağa gönderileceğini ve bu gibi ziyaretleri yasaklayan bir kanunun bulunmadığını ya da –yüzünde

hiç ona özgü olmayan yaramaz bir tebessüm belirdi– en azından etrafından dolaşılacak bir kanunun bulunmadığını düşünerek buna müsaade etmeye karar verdim. Birinin size nezaret etmesi şartıyla, dedi adam. Sözlerine devam etti: Dediğine bakılırsa, kendisi her zaman Della'ya karşı anlayışlı davranmış, ama bir yerde sabrı taşmıştı. Fakat konu Talmadge olduğunda –bu noktada hiç gülümsemeden, ciddi bir ifadeyle Talmadge'a baktı– en ufak bir şüphesi yoktu.

Talmadge kaybolmaya yüz tutan ışıkta yürüyerek pansiyonun yolunu tuttu. İş tamamdı. İlk adım yerine getirilmiş ve böylece, geri kalan adımların da yolu açılmıştı.

Hava serinlemişti.

Pansiyona girdiğinde insanlar akşam yemeğindeydiler. Merdivenlerin dibinde durup kısa bir süre yemek odasından gelen seslere kulak verdi ve Angelene'in onların arasında bulunmadığını anladı. Gürültü yapmamaya dikkat ederek merdivenlerden çıktı ve koridorun aşağısına doğru gitti. Kızın kapısının önünde durdu. Doğruca yatağına gitmesi gerektiğini düşündü. Kapıyı tıklattı. Angelene hemen cevap vererek içeri gelmesini söyledi.

Kız geceliğini giyinip yatağına girmişti. Açık saçları omuzlarına dökülüyordu. Korkmuş gibi bir hali vardı. Adam yatağın kenarına oturdu. Biraz sonra kızın elini tuttu. Ona her şeyi anlattı. Yarın Della'yla buluşacak ve onu aşağıdaki kumsala götürecekti. Clee ise gardiyanın dikkatini başka tarafa çekecek bir eylemde bulunacak ve böylece Talmadge da Della'yı içinde saklanacağı tekneye yerleştirebilecekti. Daha sonra tekne yola çıkacak ve kız, gölün üst kesimlerindeki küçük bir yerleşim yeri olan Stehekin'e vardığında özgürlüğüne kavuşacaktı. Adam, bunu takip eden sessizlikte, Stehekin'de kızı bekleyen insanların ve bir atın olacağını söyledi.

Adam konuşurken Angelene'in yüzü kızarmıştı.

Sana yardım edeceğim, dedi kız.

Adam başını iki yana salladı.

Lütfen, Talmadge.

Olmaz.

Kızın ağzı büzülmüş, gözleri yaşlarla dolmuştu.

Adam onun elini sıktı. Sen burada kalacaksın, bu işe karışmayacaksın. En iyisi bu.

Fakat sabah olduğunda adam tekrar kapısının önüne geldi ve yavaşça kapıyı çaldı.

İçeri gel.

Adam kapıyı açtı. Angelene tamamıyla giyinik olarak toplanmış, yatağın kenarında oturuyordu. Onu bekliyormuş gibi bir hali vardı.

Hadi bakalım, benimle gel, dedi adam.

Önceki gece yatağına yattığında Della'yı beladan korumak istediği halde başarısızlığa uğradığı aklına gelmişti. Angelene'i de koruyup kollamaya çalışıyordu, fakat onu da elinden kaçırma sürecine girmiş olması işten bile değildi. Sonuçta belki, kızı da olaya dahil etmek en iyisi olacaktı.

Fakat tabii ki onu gerçek anlamda tehlikeli bir işe karıştırmayacaktı. Canavar falan değildi.

Birlikte gemiye yürüdüler. Gemi, o gün yapılacak iki seferden ilkine çıkmak üzere bir saat içinde göle açılacaktı. Talmadge ikisine de birer bilet satın aldı ve sürme iskeleye doğru ilerlerken durumu açıkladı: Vapur ikinci sefere çıkmadan önce o, yani Angelene, gemiye binecek ve şu anda önünde durdukları kamaraya gelecek, bunun içine bir kavanoz suyla biraz yiyecek saklayacaktı. Erzaklar adamın pansiyonda duran eyer çantalarındaydı. Kızın

tek yapması gereken kamarayı açmak, eşyaları koymak, kamara kapısını örtmek ve sonra da gemiden ayrılmaktı. Ve sonra doğruca pansiyona gidecek ve adam yanına gelene kadar orada bekleyecekti.

Hadi gidelim, dedi adam. Gemide fazla uzun süre oyalanmak istemiyordu. Biletçinin önünden geçerlerken, Angelene, adamı ne yapacağız, dedi. Ve Talmadge, uzun bir duraksamanın ardından sen onu merak etme, dedi.

Clee sahanın kenarında durmuş atları seyrediyordu. Sahanın içinde takriben yirmi beş at geziniyordu ve içlerinden bazıları dağlardan gelmişti. Clee ayakta durup onları seyrettiği sırada sahanın içlerinden çıkan bir adam yanına yaklaştı ve elini şapkasına götürüp selam verdi.

Günaydın.

Clee başını salladı.

Satın almak niyetinde misin?

Clee yine başını salladı.

Adam da içtenlikle başını salladı. Sendeki bütün o atları düşününce, insanın senin ata ihtiyacın olacağına inanası gelmiyor.

Clee cevap vermedi.

Gözüne kestirdiğin bir şey var mı?

Clee sürünün merkezine yakın duran siyah-beyaz ve koyu sarı renklerindeki bir atla sürünün neredeyse dışında kalmış, sağrısı benekli gri bir atı seyrediyordu. Fakat bunun yerine demir kırı rengindeki bir çifti işaret etti.

Hangisi?

Clee daha kararlı bir hareketle tekrar hayvanları işaret etti.

Adam Clee'nin gösterdiği atlara baktı. Şuradaki demir kırı çift mi? Bu atlar gayet iyi durumda görünüyor. Adam hafiften şaşkına dönmüş nazarlarla Clee'yi baktı. Fakat dediğim gibi, senin gibi bir adamın at satın almakla işi olur mu? Seninkilerin

içinde kendine uygun bir tane bulamadın mı? Ve sonra adam, Clee'nin tereddüt ettiğini görünce bir kahkaha attı.

Sahanın öbür tarafında bulunan mal sahibi yanlarına geldi ve ikisini selamladı. Öteki adam oradan uzaklaştı. Clee, yumuşak fakat buyurgan bir el hareketiyle bir kez daha demir kın çifti işaret etti.

Önce onlara bir bakmak ister misin? Binmek ister misin?

Clee başını iki yana salladı. Cüzdanını çıkardı. Adamın parasını ödedikten sonra dikkatini çekmek için işaret parmağıyla adamın omzuna dokundu –adam şaşkınlık içinde ona baktı– ve sonra da gözüne sokmak istercesine atları işaret etti, ardından başıyla gökyüzünü gösterdi, parmağıyla havada küçük bir tepe çizdi.

Adam ona boş gözlerle bakıyordu.

Clee sabırla bu hareketleri tekrar etti.

Anlamadım...

Tekrarladı.

Adam tereddüt etti. Yarın mı, dedi adam. Atları yarın mı alacaksın?

Clee başını salladı.

Keyfin bilir, dedi adam.

Sığırtmaç, oğlana, yani iri ve güzel siyah gözleri olan genç Cayuse çocuğuna, yapacaklarını anlattı: Geceye kadar bekleyecek, ondan sonra da en az on at alacak ve bunların arasında demir kın atlar, siyahlı beyazlı koyu sarı at ile benekli gri at da bulunacaktı. Atlara daha önce gündüz gözüyle bakmasını ve hangilerini kastettiğini konusunda şüphesi olması halinde geri dönüp kendisine sormasını tembihledi. Oğlan anladığını söyledi. Sığırtmaç, bir şeylerin ters gitmesi ihtimalini göz önüne alarak,

kendisinin ve Clee'nin onu uzaktan seyredeceklerini söyledi. Fakat hiçbir şeyin ters gitmemesi gerekiyordu. Çocuk, kendisinden istenilenleri tam olarak anlamış mıydı?

Anladım, dedi çocuk ve içinden, daha önce de at çaldık, bu yeni bir şey değil, ben ne yaptığımı biliyorum, demek geçtiyse de bunu dile getirmedi.

Clee sabahleyin at sahibini görmeye gitti, ama oraya geldiğinde mal sahibini utanç içinde ve beti benzi atmış halde buldu.

Biri atları çalmış, dedi adam.

Caroline Middey bahçesinde uyuyakaldığı sıranın üzerinde gözlerini açtı. Vakit akşamüstüydü ve kadın rüya görüyordu, ama rüyanın tamı tamına ne hakkında olduğunu anımsayamıyordu.

Önceki gün kızı tren istasyonuna bıraktığından beri içi rahat değildi.

Kendi bahçesinin her yanından yeşillik fışkırıyordu; havadaki koku insanın içini bayıltacak kadar yoğundu ve günün geç bir saatinde oldukları halde son kalan arılar çiğdem çiçeklerinde harıl harıl çalışıyordu, kuşlar da ağaçlardaki cümbüşlerine başlamıştı. Çimenlerin büyük kısmının üzerine bir gölge düşmüştü ve bir an için Caroline Middey hangi ayda olduklarını ya da yaşını hatırlayamadı, ancak çok geçmeden bunları anımsadı ve ölüme, genç ruhlu girişimlerinin hepsinden çok daha yakın olduğunu anladı. Peki, bunda şaşılacak ne vardı? Fakat bu, kendisinin de herkes gibi öleceği bilgisi ona yeni bir şey gibi gelmiş ve onu hem beşiğinde sallayan, hem de kendi benliğinden çıkararak mis kokuların ve gürültünün içine atan bahçe tarafından yutulmuştu.

Neden Talmadge'a o sözleri, Della hakkındaki artık onun yardım edilemeyecek durumda olduğunu belirten sözleri söylemişti ki? Kendi sözcükleri zihninde, sanki başka bir insanın ağzından çıkmış sözcüklermişçesine yankılanıyordu. Kadın şimdi hem

kendisi, hem de kız için sessiz gözyaşları döküyordu. Bedeninin iki yanına düşmüş elleri sıranın yumuşak tahtalarına dayanmıştı.

Bizler sadece kendimize ait değiliz, demek geldi içinden, ama konuşabileceği hiç kimse yoktu.

Talmadge ertesi gün saat birde Della'yı almaya gitti. Onu sadece öğleden sonra boyunca dışarıda tutma izni vardı; hava karardığında kızın geri dönmesi gerekiyordu.

Della yanında iki gardiyanla birlikte mahkeme binasının koridoruna geldi. Adamların arasında küçücük kalmıştı. Başında lekeli bir kovboy şapkası, üstünde bir erkek gömleği vardı. Önünde durana kadar Talmadge'ın yüzüne bakmadı ve ancak o zaman adama göz ucuyla baktı. Başka tarafa bakmadan önce orada, yani yüzünde, bir merak kırıntısı belirdi.

Müdür ikisine de açıklamalarda bulundu: Onlara eşlik etmesi için bir gardiyan tayin edecekti. Memur Wallach adındaki kızıl saçlı genç adam bir gölge gibi onları takip edecek ve Della'nın kaçma teşebbüsünde bulunmaması için gereken önlemleri alacaktı. Müdür bunları anlatırken Talmadge, Della'nın yüzüne baktı, ama bir değişiklik göremedi. Kent sınırlarından çıkmanın mevzubahis olamayacağını söyledi müdür; alkol tüketimiyse kesinlikle yasaktı. Anlaşılmış mıydı? Evet, anlaşılmıştı.

Serbest kaldıklarında göl yönünde yürümeye başladılar. Genç adam, belirli bir mesafe bırakarak arkalarından geliyordu. Vitrinlerin önünden geçtikleri sırada Talmadge kıza aç olup olmadığını sordu.

Talmadge'ın ilk kez birkaç ay önce akşam yemeği yediği kahveye girdiler. Tezgâhın karşısında oturdular –genç gardiyan da onların yakınındaki bir bölmeyi tutmuştu– ve Della yumurta, sosis ve tost, portakal suyu ve kahve sipariş etti. Yemekler gelene

kadar hiç konuşmadılar, ardından Della şapkasını çıkardı ve yemek yemeye başladı.

Ne tuhaftır ki, Talmadge onunla konuşma ihtiyacı hissetmiyordu. Onu seyretmekle yetiniyordu. Kız, gözleri aşağı indirilmiş vaziyette, ustalıklı hareketlerle yemeğini yiyordu. Saçları biraz uzamıştı ve onları kulaklarının arkasına sokarak biçim vermişti. Bu haliyle daha çok bir yeniyetme gibi görünüyordu.

Kız yemeğini bitirdiğinde ağzını gömleğinin koluyla sildi. Talmadge'a yanında tütün olup olmadığını sordu. Adam olmadığını söyledi. Tekrar ağzım sildi (bu sefer parmaklarını kullanmıştı) ve kaya kaya taburesinden indi, gardiyanın yanma gitti. Kendisi de yiyecek sipariş etmiş olan adam yemeğini bırakıp cebinden bir paket sigara çıkardı ve kıza bir sigara verdi. Kız birkaç saniye daha adamın önünde durdu –arkası Talmadge'a dönüktü, fakat adam onun alçak sesle gardiyanla konuştuğunu duyabiliyordu– ve kısa bir an sonra adam kaşlarını çattı, kıza bir sigara verdi, ardından bir tane daha verdi ve paketi cebine koydu. Della hafifçe öne eğildi ve adam kibritle kızın sigarasını yaktı.

Kız yerine döndü, Talmadge'm yanma oturdu.

Garson bir kül tablası getirdi.

Talmadge onun sigara içişini seyretti. Nasıl bir rahatlıktı bu? Kız tekrar adama göz ucuyla baktı. Gözlerine, yemek yediği sırada yerleşen mülayimlik –kayıtsızlık– yerini yeniden katı bir ifadeye bırakmıştı.

Nereye gidiyoruz?

Göle ineriz diye düşünmüştüm.

Kız buna hemen bir karşılık vermedi.

Niye ki?

Adam ona baktı. Niye ki de ne demek oluyor, diye düşündü ama bunu söylemedi: Gitmek istediğin başka bir yer mi var?

Kızın suratı asıldı; bir şey söylemek üzereydi, ama kendini tuttu. Peki, dedi.

Adam onun sigara içişini seyretti.

Bu tütünün cinsi nedir?

Kız sigarayı yüzünün önüne getirip baktı. Niye ki?

Nedir o?

Kız omzunu silkti. Pall Mall.

Sen bunları mı seversin?

Kız yine omuz silkti, başını çevirdi ve pencereden sokağı seyretmeye başladı.

Normalde hangisini içerdin?

Ne?

Diyorum ki, normalde hangisini içiyorsun?

Kız ona göz ucuyla baktı. Lucky Strikes.

Adam hesabı öderken üç paket Lucky Strikes ile iki kutu kibrit satın aldı ve bunları kıza verdi. Kız, sanki ağırlıklarına bakıyormuş gibi bunları kısa bir an elinde tuttuktan sonra cebine koydu.

Teşekkür ederim, dedi asık bir suratla.

Adamın bacakları hâlâ sürekli titrediğinden tahta iskeleden aşağı inmek epey zamanlarını aldı. Kız onun bu haline hiçbir şey söylemedi, yardım teklifinde de bulunmadı. Dinlenme aralarında adamı bekleyip sigara içti. Saygıda kusur etmeyen Wallach geride kaldı. Tahta iskelenin bitimine geldikten sonra Talmadge'ın Angelene'le birlikte üzerinde oturduğu demir yolu tabanlıkları yığınına gelene kadar sahilde ağır bir tempoyla yürüdüler. Dinlenme fırsatı bulduğu için rahat bir nefes alan adam yere oturdu. Della adamın yanına gelmeden önce hafifçe kıyıya vuran suların yakınındaki bir yerde durdu; başından çıkarmış olduğu şapkasını baldırına vurduğundan saçları rüzgârda uçuşuyordu.

Birlikte suyu seyrettiler.

Ama ne güzel, değil mi, dedi kız.

Adam ona baktı. Kız cebinden sigara paketini çıkardı.

Günün, suya vuran ışığın bir yanıp, bir söndüğü ve etrafına ışıltılar saçtığı vaktindeydiler. Birkaç çocuk sahilin sığ kesimlerinde oynuyordu. Etrafı seyrederlerken, kocaman buharlı gemi gitgide biçimi belirginleşen beyaz bir noktacık halinde uzaklarda göründü ve onlara doğru gelmeye başladı. Suyun üstünde ağır aksak ilerliyor, düdüğünü acı acı öttürüyordu.

Geminin kayıkhaneye varması uzun zaman aldı, araç yavaş manevralar yaparak kayıkhaneye girdi.

Ben sana haksızlık etmem istemem, dedi adam. Sana yardım etmeme izin verecek misin?

Kız sigara paketini cebine koydu, gözlerini suyun üzerinde gezdirdi. Adama cevap vermedi.

Bir müddet sonra Talmadge, adam ölmek üzere, sen de biliyorsun. Sen ona yardım etsen de, etmesen de adam ölecek, dedi.

Kızın suratı asıldı.

Bazı insanların ölümü yeterince hızlı olamıyor, dedi kız.

Talmadge yere eğildi ve tükürdü. Neyse. Adam artık o yolun yolcusu. Onu rahat bırak.

Kız dönüp de kendisine bakınca, adam o yüzün birden açıklığa kavuşan ifadesinde kızın eski benliğine –eski huysuzluğuna ve masumiyetine– ait bir şeylerin hâlâ yerli yerinde durduğunu gördü.

Senin hiçbir şey bildiğin yok, dedi kız. Bu işe bulaşmaman lazım.

Birden adamın içi, kızı gömleğinin önünden tutma arzusuyla doldu.

Adamı az daha kendi ellerimle öldürmüyor muydum? Kendi mülkümde onu bıçaklayarak öldürmeme ramak kalmamış mıydı?

Yani. Yakınından bile geçemedin.

Suda bir esinti çıktı, burunlarını soğuk hava kokusuyla doldurdu. Adam birdenbire ayağa kalktı.

Paltomu al.

Kız ilk başta paltoyu almak istemedi. Fakat adam pes etmeyince almak zorunda kaldı. Palto tüm ağırlığıyla omuzlarından aşağı sarkıyordu.

Üşümedim ben, diye söylendi ve cebinden bir sigara daha çıkardı, yakmaya çalıştı. Fakat çok rüzgâr vardı. Kız birkaç dakika uğraştıktan sonra bundan vazgeçti.

Adam yüzünü tahta iskeleye döndü. Emin olamıyordu, ama yukarıdan gölü seyreden bir grup insanın arasında Clee'yi gördüğünü sanmıştı. Siyah şapkalı uzun boylu bir adamdı bu. Ve sonra adam, yani Clee, kolunu kaldırdı. Gördüğü adam oydu.

Talmadge da kolunu kaldırdı.

Sen ne yapıyorsun öyle?

Hiçbir şey, dedi adam ve kolunu aşağı indirdi. Dinle beni, dedi ve kıza doğru yürüdü. Della'yı omuzlarından tuttuğunda kız korktu ve kendini onun elinden kurtarmaya çalıştı.

Hey!..

Sen genç bir kızsın, adamsa ömrünün sonuna gelmiş. Nasılsa ölecek, orası kesin. Bunu sen de anlayabilirsin, tabii müdürün dediği kadar hastaysa. Neden onu kendi haline bırakmıyorsun? Onun canını yakarsan senin de canın yanar. Duyuyor musun beni? Adam ölecek. Ama ona yine saldıracak olursan, seni daha uzun süre içeride tutarlar.

Yani?

Adam kızı tutup sarstı. Kendinden utandı, ama yine de yaptı. Hiç mi umurunda değil? Şimdi daha yüksek bir sesle kızın suratının ortasına doğru konuşuyordu. Hem senin düşünmen gereken bir ailen –Angelene– yok mu? Sen daha uzun zaman

hapiste kalırsan o ne yapacak? Ben de ilelebet yaşayacak değilim ve kızın hayatta senden başka kimsesi yok...

Benim derdim değil. Onunla işim olmaz.

Ama sesi titriyordu.

Adam yine kızı tutup sarstı. Deli saçması, dedi titrek bir sesle ve kızı elinden bıraktı.

Kumsalın aşağısındaki uzak bir noktadan bir el silah sesi geldi. Kumsaldaki insanların hepsi –sudaki çocuklar, anne-babalar, gezintiye çıkmış çiftler– silah sesinin geldiği yöne baktılar. Belli belirsiz bir merak hissiyle.

Wallach onlara doğru koşuyor, bir yandan da omzunun üzerinden kumsalın aşağısına doğru aksi istikamette harekete geçen insanlara bakmak için başını arkaya çevirip duruyordu. Onlara doğru gelirken yolun son kısmını yavaş tempoda koşarak aştı. Suratı asıktı.

Benimle gelmen gerekiyor, dedi adam.

Hayır, dedi. Talmadge ve her iki genç insan da şaşkınlıkla ona baktılar.

Müdür bana bütün günü söz verdi, dedi Talmadge. İstersen buracıkta otururuz, hiçbir yere gitmeyiz. Bir şeyler yemek için kasabaya da inebiliriz.

Şaşkınlıktan neredeyse kahkaha atacak hale gelen Wallach, İhtiyar, dedi, sen benim arkamdan geleceksin. Ceketinin altındaki kemerden bir çift kelepçe çıkardı ve kıza taktı; Della başını eğmiş lakayt gözlerle kelepçeye bakıyordu.

Artık iyice ciddileşmiş olan Wallach, omzumun üzerinden her bakışımda ikinizi orada görsem iyi olur, dedi ve arkasına dönüp kumsalın karşı tarafına doğru yola koyuldu.

Adamın peşi sıra yürüdüler. Kayıkhane istikametinde gidiyorlardı. Oraya yaklaştıkça etraflarında gitgide daha çok sayıda insan toplandı ve önlerinden giden üniformalı genç adam ka-

labalığın içinde bir görünüp bir kaybolmaya başladı. Wallach birkaç kez arkasına baktı, ama sonra gözden kayboldu; az ileride bir şeyler olmuştu; büyük bir kalabalık toplanmıştı.

Talmadge durdu.

Della da durdu. Ne var?

Kayıkhanenin yakınındaydılar. Hadi, dedi adam. Kız ilk önce yerinden oynamadı, fakat adam omzunun üzerinden bakınca arkasından geldiğini, yüzünde boş bir ifadeyle insan seline karşı yürüdüğünü gördü.

Biletçinin yanına gelmeden önce, Talmadge pazen kumaşından dış gömleğini çıkardı ve kelepçeyi saklamak için Della'nın bileklerine sardı. Della tek laf etmedi. Adam iki bilet satın aldı ve birlikte sürme iskeleden geçip gemiye adım attılar. Talmadge kızı kamaranın önüne getirdi. Kamara kapısını yana iterek açtı ve kızın oraya bıraktığı su kavanozunu gördü. İçinde yiyecek olan kahverengi bir kese kâğıdıyla yünlü battaniyeyi de gördü. Kapıyı yana itip kapatırken dayanıklı olup olmadığına baktı. Derin bir alan değil, diye düşündü, ama boyutları tam kızın sığabileceği kadar.

Oraya girmemi mi istiyorsun?

Acele et, dedi adam ve etrafına bakındı. Ter içinde kalmıştı. Kısa bir an boyunca, adam dünya sanki ağzına kadar dolmuş da patlayacakmış hissine kapıldı.

Kız yerinden oynamayınca adam sesindeki sabırsızlığı gizlemekte zorlanarak ne var, dedi.

Kız zihnindeki bir şeyi tartmakla meşguldü. Ayakta, kıpırtısız duruyordu.

Adam arkasına döndü ve tekrar etrafı kolaçan etti. Gemide çok fazla insan yoktu; bazıları gidip kumsaldaki kargaşayı yerinde görmek için gemiden inmişti. Fakat herkes oraya dönecekti ve çok az vakitleri vardı.

Şimdi senin istediğin...

Oraya gir. Evet. Yeterince alan var. Ve –Angelene senin için oraya biraz yiyecek ve su bıraktı– ne oldu? Kızın gözünü korkutan şeyin bu olabileceği düşüncesiyle bir kez daha, sen oraya sığarsın, dedi adam.

Fakat kız karşısındaki boşluğa yabancı bir hayvan görmüş gibi bakmayı sürdürdü.

Yakalanmazsın, geri de dönmezsin, dedi adam. Orada bir saat filan kaldıktan sonra dışarı çıkabilirsin. Kelepçeleri kimse görmesin, yeter. Stehekin'e varacaksın; orada biraz vaktin olacak, ama çok da fazla değil. Önce şu kelepçeyi hallet. Şeyde bir yer vardı...

Biliyorum, dedi kız. Nereden bilebilir, diye düşündü adam. Ama sonra, muhtemelen orayı bildiğini düşündü. Bu kızın başından bir sürü hayat geçmişti. Kız hâlâ tereddütteydi.

Ne oldu?

Della adamın yüzüne bakmıyordu. Bir kez daha başım aşağı eğip kamaraya baktı (adam kapıyı kaydırarak açmıştı) ve sonra bedenini dikleştirdi, güverteye bakındı. Bir rüyadan uyanmak üzereymiş gibi bir hali vardı.

Olmaz.

Talmadge olduğu yerde kalakaldı. Birden, eğer kız kamaraya girmeyecek olursa ve genç adam, yani Wallach, onları tartışır vaziyette bulacak olursa kendisinin de hapse gireceği ve Angelene'in yapayalnız kalacağı aklına geldi. Neden en feci ihtimaller hep en son anda, artık olayların gidişatını değiştirmek bakımından çok geç kalınan bir noktada kendilerini gösterirlerdi ki?

Olmaz da ne demek oluyor, dedi adam ve sesindeki öfkeyi kendisi de duydu. Kızı kolundan tutup, tek bir sert hareketle kamaraya fırlatma dürtüsüne karşı koymak zorunda kaldı. Kız pek de cüsseli değil, diye düşündü birden; onu alt etmek kolaydı. Üstelik, orada sanki dünya kadar vakit varmış gibi neredeyse bir umursamazlık içinde duruşuyla adamı iyice çileden çıkarmıştı.

Adam sesi titreye titreye, Della, dedi. Şu anda seninle tartışacak değilim. Gir şu kamaraya...

Kız adama baktı, ama sanki onu uzak bir mesafeden görüyormuş gibiydi. Hafifçe kıpırdandı.

Gidemem, dedi. Ve sonra kesin bir dille bildirdi: *Gitmek istemiyorum...*

Nasıl olur da gitmek istemezsin, dedi adam. Sesi, yaşadığı şaşkınlık yüzünden alçak perdeden çıkmıştı. Nasıl oluyordu da kız onun teklifini geri çeviriyordu? Kızın yapmak üzere olduğu hata o kadar barizdi ki adamın aklını başından almıştı. Olduğu yerde kaldı, sesi kesildi. Çaresizdi.

Della gemiden çıkmak istiyormuşçasına bedenini döndürene kadar aradan çok zaman geçmiş gibiydi. Kız bir an kararsız kaldı. İnişsiz çıkışsız bir sesle, gardiyanlar birazdan burada olurlar, dedi.

Adam başım kaldırmış, gözlerini kamara kapısının tepesindeki beyaza boyalı tahtalara dikmişti; yandan vuran ışıkta tahtadaki çatlaklar ve kabarcıklar, kıvrılarak soyulan boyalar görünüyordu.

Seni oradan çıkarmak istedim, dedi adam. Yardım etmek istedim. Fakat aynı zamanda, kıza da göz kulak olmanı istedim. Yaşı büyüdüğünde. İstedim ki sen...

Fakat adam cümlesini tamamlayamadı.

Suda bir rüzgâr çıktı ve adamın saçlarına kadar geldi, giysilerinin içine girdi. Kız o kamaraya girmeyecekti. Kendilerini kurtarmak için tekrar kumsaldaki kalabalığın arasına karışma telaşına da kapılmadılar. En sonunda, asıl yapılması gerekenin bu olduğu Talmadge'ın aklına geldiğinde (Della teklifini geri çevirdikten sonra hiç vakit kaybetmeden kızı oraya götürmesi gerekirdi) üç polis memuru koşarak gemiye çıktı ve onları kıskıvrak yakaladı.

V

Talmadge kızı aşağıdaki göle götürmeye geldiğinde, Della bunu kendisini iyi biri olmaya yöneltmek için düşünülmüş bir hareket olarak gördü. Onu Walla Walla'ya göndereceklerdi –ya da ona söylenen buydu– fakat kendisi onların buna hazırlıklı olduğuna tam olarak inanmıyordu. Talmadge ile müdürün arasındaki konuşmayı kafasında canlandırabiliyordu: Şayet Della davranışlarını düzeltirse ve halinde tavrında esaslı bir değişim görülürse; mesela özür diler ve geçmişini de açıklamak suretiyle kendisini buna yönelten sebepleri bir bir anlatırsa yüksek bir ihtimalle müdür onu başka bir yere nakletmeyi düşünebilirdi. Ya da Michaelson'ın gerçekten gönderiliyor olması durumunda, belki kendisi hiçbir yere nakledilmezdi. Walla Walla ile karşılaştırdığında, Chelan kıza o kadar kötü ya da o kadar uzak bir yermiş gibi gelmiyordu. Della bu göl gezintisinin de Talmadge'ın onu iyi olmaya ikna etme fırsatı olarak gördüğünü anlamıştı: Müdüre kızın hikâyesini anlatma ve karşılığında müsamaha talebinde bulunma fırsatı.

Kendilerine tahsis edilen polis memurunu, yani Wallach'ı, daha önce hiç görmemişti. Son günlerde hapishaneye eğitim almak üzere bir grup yeni polis memuru gelmişti. Artık yemek saatlerinde şaşkın, içten, meraklı gözlerle kendisine bakan, kimi zaman parmaklıkların arasından kıza çekingen bir selam gönderen çehreler vardı ortalıkta. Hepsi de onun kim olduğunu,

ne yaptığını biliyordu, ama kız onlara karşı kayıtsızdı. Onların ismini öğrenme ya da kendisine hangi şekillerde faydalı olabileceklerini tespit etme zahmetine girmiyordu. Ertesi haftadan sonra onları büyük olasılıkla hiç görmeyeceği yolunda bir mantık yürütüyor ve sadece, Frederick ile kurduğu, artık kendisi için elzem hale gelen ittifaka değer veriyordu.

Kendi kendine bunun sahici olduğunu, gerçeğe dönüşeceğini hatırlatmak zorunda kalıyordu: Hafta sonunda Frederick hücresinin kilidini açacak ve kendisi de Michaelson'ın yanına gidip onu öldürecekti.

Ama bunun olmasına daha beş gün vardı.

Şimdiyse kumsalda bulunmak, hücresinden çıkmak ona iyi gelmişti. Ve Talmadge ona kahvede bir yemek ısmarlamış ve sigara almıştı. Kız bir terslik çıkmayacağını düşünmüş ve daha sonra adam tuhaf davranışlarda bulunmuş, kızla Michaelson hakkında konuşmaya çalışmıştı. Ve bir de, sanki birini bekliyormuş gibi tahta iskeleye bakıp durmuş, hatta birine el sallamıştı. Fakat Della ona ne yaptığını sorduğunda, adam bu soruyu yanıtsız bırakmıştı. Ve sonra ateş açılmış ve herkes neler olduğunu görmek için aynı anda kumsalın aşağısına doğru hareket etmişti. Wallach kıza kelepçe takmış, o ve Talmadge adamın peşi sıra kumsalın aşağısına yürümüşlerdi. Olayı görmek kolay değildi, kumsalda bir sürü insan vardı. Talmadge birden sesini yükseltmiş ve kıza, kendisini takip etmesini söylemişti. Kız gönülsüzce ona itaat etmiş, buharlı geminin bulunduğu kayıkhaneye kadar adamın peşinden gitmişti. Buraya geldiklerinde adam kızdan gemiye binmesini istemişti. Kız kararsız kalmış, kafası karışmıştı. Adam ikisine de bilet almıştı. Gemiye çıktıklarında kızı bir kamaraya götürmüş ve içeri girmesini istemişti.

Della bunu hiç beklemiyordu. Adam onun kaçmasını istiyordu! Elbette, yaşadığı kafa karışıklığının ve büyük şaşkınlığın

ortasındayken bile adamın kendisine sunduğu fırsatın göz kamaştırıcılığını görebiliyordu. Tereddüt etmekten kendini alamadı. Michaelson'ı bırakıp gitmek istemiyordu, ama bunun başka bir yolu var mıydı?

Bunun başka bir yolu var mıydı? Ve sonra kız gözlerini suyun üzerinde gezdirirken bunun başka bir yolu olmadığını düşündü. Bu sözde kaçış onun sadece Michaelson'dan daha uzağa gönderilmesine yarayacaktı ve bu durumda, teklifi kabul etmesi imkânsızdı. İhtiyar adamın yapmaya kalkıştığı şeyi az buçuk takdir ediyordu –ve kız da yardım etti, demişti adam ve bu da merakını kamçılamıştı– fakat sonuçta Talmadge'ın ne istediğinin hiçbir önemi yoktu. Kendisi kararını vermişti. *Onun*, yani bizzat Della'nın, ne yapmak istediğini biliyordu.

Gemide yanına gelen gardiyan ona karşı daha sert davranabilirdi, ama bunu yapmadı. Adam, kızı kolundan çeke çeke güverteden geçirirken ona karşı mesafeli, hatta saygılı davrandı. Sürme iskeleye yaklaştıklarında adam başka bir polis memuruna, onu yakaladım, diye seslendi ve Della da Frederick'in pruvanın yakınında durmuş, suya baktığını gördü. Göz göze geldiler ve sonra kız gözlerini ondan kaçırdı. Frederick kaçış fikrinin onun başının altından çıktığını sanacak ve kızın tam bir korkak olduğu hükmüne varacaktı.

Polis memurları ikisini de tekneden indirdiler. Kızın yanındaki adam asabi ve heyecanlıydı: Bir mahkûmu yakalamıştı. İlk başta bir hayli sakin sayılırdı, fakat az evvel başardığı işin gerçekliği yeni yeni kafasına dank ediyordu. Tanınacaktı ve ismi gazetede çıkacaktı. Bir kahraman olacaktı.

Kalabalığa yaklaştıkları sırada –Acaba ne olmuştu? Birisi mi vurulmuştu?– Della yerini biraz değiştiren adamın kim olduğunu hemen anladı: Clee'ydi bu adam.

İçinde aniden kabaran duyguların etkisiyle (peki bu duygular da neyin nesiydi?) elini kaldırıp adamı selamladı. Adamın gözleri fal taşı gibi açıldı, başını iki yana salladı ve kızın yanındaki genç memur Della'yı sertçe kolundan çekti. Hey, diye tiz bir çığlık attı Talmadge ve irkilen Della ona döndü. Sorun yok, dedi fakat Talmadge memurun üzerine çullandı. Adam ne yaptığım bilmiyor, diye düşündü Della. Polis memuru, Talmadge'ı sımsıkı kucaklayıp sakinleştirmeye çalıştı, ama adam tek bir hamleyle onun elinden kurtuldu. Memur arkaya doğru sendeledi ve artık Talmadge onun yarım metre uzağında duruyordu. Başında şapkası yoktu, saçları karmakarışıktı. Adamın ceketini *kendisinin* giydiği aklına gelmeden önce Della bir an için, Neden üzerinde sadece atlet var, diye düşündü; hem adam kızın kelepçesinin etrafına sarmak için gömleğini de çıkarmıştı. Şimdi sık nefesler alarak ayakta dururken gözlerinde anlaşılması imkânsız bir ifade vardı. Etraflarındaki insanlar bağırıp çağırıyor, bir o yana bir bu yana gidiyorlardı. Adam tıpkı bir çocuk gibi, diye düşündü kız. Birdenbire nerede olduğunu anlayamayan bir çocuk gibi.

Kız adama doğru yürümeye başladığım hissetti.

Arkasındaki bir yerlerden Frederick, Della, diye seslendi. Ama kız arkasına dönmedi.

Della!

Ve bir silah sesi duyuldu. Çok geçmeden Della tam sağ dirseğinde, üzeri bir soğuma hissiyle örtülen hafif bir acı hissetti. Kolunun arkasına bakmak için vücudunu döndürdü: Keten kumaş kan içinde kalmıştı. Kalbi deli gibi atarken kendisine bir şey olmadığını düşündü. Kurşun dirseğini hafifçe sıyırıp geçmişti.

Ve sonra –bunu nasıl daha önce fark edememişti?– Talmadge kızın önündeki boş alana düşüverdi. İki gardiyan (bunlardan bir tanesi Frederick'ti) adama doğru koştular. Üzerine eğildiler.

Della ileri doğru bir adım attı, fakat biri onu arkadan yakalayıp sert bir şekilde geriye çekti.

Talmadge, diye bağırdı kız ve adamın elinden kurtulmaya çabaladı. Talmadge!

Ve sonra biri –bir genç kadın– koşarak kalabalıktan çıktı ve Talmadge'a ve gardiyanlara yaklaştı. Frederick kadını oradan uzaklaştırmak için kolunu havaya kaldırdı. Kadın bir kez daha öne atılınca Frederick onu üzerinden atmaya çalıştı (adam kolundan yakalanmıştı) ve elinin tersini kadının göğsüne koyarak, onu ittirdi. Geri püskürtülen kadın başını Frederick'in kolunun altından geçirerek bir kez daha Talmadge'a ulaşmaya çalıştı. Ancak Frederick onu tek koluyla tuttuğu gibi kenara fırlattı. Adam sadece kıza değil, oradaki herkese, geri çekilin, diye bağırdı. Geri çekilin! Genç kız birbirine kavuşturulmuş, yakaran ellerini dua ediyormuşçasına önünde tutuyordu. Ve sonra ellerini bıraktı ve elleri yanlara düştüler.

Genç kız (bu Angelene'in ta kendisiydi) ağır fakat çılgınca bir tempoyla başını bir sola bir sağa çeviriyor, yardım istiyordu. Della onun hıçkıra hıçkıra ağladığını gördü.

Kız benim kızım, demişti Jane. Ama aynı zamanda senin de kızın. Biz ikimiz aynıyız. Çocuklarımız da aynı.

Bırak gideyim, diye bağırdı Della. Ciyak ciyak bağırdığını fark etti. Bırak gideyim!

Clee o sırada ağzında haşin bir ifadeyle ve panikten âdeta tutuşmuş vaziyette, omzuyla ittirip açtığı yoldan Talmadge ile Angelene'e doğru ilerliyordu, fakat yanlarına gelmesine kalmadan dirseğinden yakalandı ve kolundan tutularak tahta iskeleye götürüldü.

Bir şey yap, diye bağırdı Della. Bir şey yap! Angelene!

Genç kız şaşkınlıkla onun bulunduğu tarafa döndü; kıvranan ve tekmeler atan Della yerde sürüklenerek tahta iskelenin basamaklarından çıkarılmadan önce, kısacık bir an göz göze geldiler.

Talmadge, Angelene'e pansiyonda kalmasını tembihlemişti ve kız da, ifadesiz bir yüzle, sesinde en ufak bir tereddüt belirtisi olmaksızın adama bunu yapacağını söylemişti. Onunla tartışsa da bir şeylerin değişebileceğini düşünmüyordu: Adamın onun gelişi yüzünden fazlasıyla öfkelendiği ve sarsıldığı ilk geceden sonra bunun bir faydası olmadığına karar vermişti. Ve o da Della'nın kaçış gününde adamın yolundan çekilmiş, hatta pansiyondan çıkmadan yapabildiği kadarıyla ona yardım bile etmişti. O kadar ki Talmadge kızı, yani Angelene'i, aklından çıkarmış ve kendisinin içeride kalması yönündeki isteğine ihanet etmesi olasılığını tamamıyla yok saymıştı.

Fakat kumsalda onca şey yaşanmak üzereyken kendisi nasıl olur da pansiyonda kalırdı? Elbette orada kalacak değildi.

Krem rengi müslin elbisesini, iyi çizmelerini giydi ve başına küçük hasır bir şapka taktı (bir kez daha aklından, öteki şapkayı aldığı sırada ateşinin başına vurmuş olabileceğini düşüncesi geçti) ve tüm umutlarını itaatsizliğe bağlamış bir insanın sükûnetiyle merdivenlerden aşağı indi.

Angelene ön kapıya geldiğinde pansiyoncu kadın kibar, ama Angelene'in düşüncesine göre biraz da iğneleyici bir tavırla, demek dışarı çıkıyoruz, dedi.

Evet, dedi Angelene ve başka tek bir kelime söylemeden dışarı çıktı.

Genç kız o öğleden sonra yatağında oturup beklemiş ve Talmadge'ın Della'yı almaya gitmesinden sonra yaklaşık kırk dakikasını pencereye gidip gelerek, daha doğrusu odada volta atarak geçirmişti. Daha önce, pansiyon sınırlarının dahilinde fena halde endişeli olmasına rağmen o anda sokaktan aşağı yürürken içi tuhaf, uçarı bir sevinçle dolmuştu. Bir aksilik çıkmaması halinde yolunun Talmadge ve Della ile kesişmesi ihtimali yok denecek kadar azdı. Gölün üzerindeki tahta iskeleye yaklaşırken bedeni etrafa heyecanlı titreşimler yayıyor, kalp atışları tüm varlığını dolduruyordu.

Angelene tahta iskelede durup suya, o güzel, heybetli ve ışıl ışıl kütleye baktı. Rüzgâr çıktı ve şapkasını yukarı çekti. Şapkasının başından çıkmaması için istemsiz bir hareketle tek elini başının üstüne koydu.

Kendine, asıl görmek istediğinin ne olduğunu sordu.

Planın başarıyla yürüdüğünü görmek istiyordu. Ve hepsinden çok, Talmadge'ın bu olayın tamamını kılına dahi zarar gelmeden atlatmasını istiyordu.

Patlayan bir tabanca sesiyle irkildi. Yakınında duran, üç kadından oluşan bir grup başlarını aynı yöne (Angelene'in uzağına) çevirip kumsalın aşağısına baktılar. Ve sonra kadınlardan biri arkasına dönüp yüzünde suç ortaklığını çağrıştıran bir tebessümle Angelene'e baktı. *Bu* da neydi böyle, dedi kadın. Angelene kadına cevap mahiyetinde gülümsemeye çalıştı. Ağzı kurumuştu. Yüz ifadesini uzun bir süre muhafaza edebilecek halde değildi; ağzının köşeleri aşağı düşüverdi. Hatta, bir an kusacakmış gibi oldu. Öbür kadın kibarca başka tarafa döndü, mahcup olmuş gibiydi. Angelene tahta iskelenin korkuluklarına doğru yürüdü; tahtadan yapılmış ve avucunun altında neredeyse süngerimsi bir his bırakan ıslak korkuluğa sımsıkı tutundu. Gözlerini kapattı ve derin nefesler aldı. Kendini sakinleştirmeye çalıştı.

Gözlerini açtığında kumsalın aşağısına doğru giden bir insan seli gördü.

Kalabalığa dikkatle baktı, ama aralarında Talmadge'ı ya da Della'yı seçemedi. Ve sonra kumsalın epeyce aşağısında –herkesin gittiği yerin aksi istikametinde– üç insan gördü: Üzerindeki haki renkli üniformadan gardiyan olduğunu tahmin ettiği bir adamla onu biraz geriden takip eden Talmadge ile Della'ydı bunlar. Ve sonra, onlar kumsaldan aşağı doğru giderken gardiyan ile Talmadge ve Della'nın arasındaki mesafe gitgide açıldı. Bu da planın bir parçası, diye düşündü Angelene. Planın bir parçası.

Kendisi de yürümeye başladı ve onları görüş alanında tutmaya çalışarak tahta iskelede onların temposuna ayak uydurdu. Ve sonra iskelenin yamuk bir bölümünden geçmek için kısa bir an başka tarafa baktığında onları gözden kaybetti; kalabalığın arasına karışmışlardı.

Kız durdu ve aşağıdaki ne var ne yok dikkatle inceledi. Yine de onları göremedi. Herhalde oluyor, diye düşündü kız. Talmadge, Della'yı tekneye götürüyor olmalıydı.

Şimdi, birkaç saniye boyunca yürümeye kaldığı yerden devam eden, sonra zınk diye duran kızın tam aşağısındaki kumsalda koca bir insan yığını birikmişti. Talmadge'ın istediği bu muydu? Acaba her şey hâlâ plana uygun şekilde mi ilerliyordu? Kararsız kaldı. Olanları yukarıdan mı seyretmeliydi? Yoksa, kalabalığın içinde Clee'yi bulmaya mı çalışmalıydı? Belki, göreceğimi görmüşümdür, diye düşündü. Ama yine de orada kök salmış gibi kalakaldı. Bir şeyin olmasını bekledi.

Aradan ne kadar zaman geçmiş olabilirdi? Yeni bir korku dalgası onu apansız yakaladı, zamanı anlamsızlaştırdı.

Ve sonra kalabalık, yukarıdan bakıldığında epey dikkat çekici bir şekilde, dağılmaya başladı ve Angelene daha buna inana-

madan –bunu hissedemeden– olan bitenin anlamını kavradı: Talmadge ile Della, yaklaşık olarak kumsaldaki izleyici yığınının bulunduğu yere doğru polisler eşliğinde getirilmekteydiler. Kız irkildi. Tabii ki, bir aksilik çıkmıştı. Daha ne yaptığının farkına varmadan tahta iskelenin basamaklarından inmeye başladı. Çok geçmeden kalabalığın hizasına gelmiş, arasına karışmıştı.

Sonraki silah sesi duyulduğunda Angelene havaya sıçradı. Kulaklarını elleriyle kapattı. İnsanlar kızın çevresini sarıp üzerine eğildiklerinde, karşısında ve dört buçuk metreyi bulmayan bir mesafeden Della'nın sırtını gördü. Della omzundaki bir şeye bakmak için bedenini döndürmeye çalışıyordu. Kolunu kaldırdı ve kontrol etmek için tekrar arkasına döndü. Yoksa vurulmuş muydu? Angelene merak etti. Bedeni korkudan hafiflemişti. İnsanları ittire ittire ilerledi. Ve sonra bir sessizlik oldu, gürültülü kalabalıkları delip geçen o ender eksilme anlarından biri yaşandı ve kız artık kopmuş ipler misali havada uçuşan her sesi duyabiliyordu. Kadınlar fısıldaşarak konuşuyordu. Adam vurulmuş mu? Ve sonra sesler birden yükseldi: Galiba adam vurulmuş!

Ve sonra, aralarında gardiyan tarafından kenara fırlatılan Della'nın da bulunduğu insanlar birdenbire dağıldılar ve Angelene, ziyadesiyle boşalan alanda Talmadge'ın dizlerinin üzerine çökmüş halde tek başına durduğunu gördü. Eli bir şeye yemin ediyormuş gibi kalbinin üzerindeydi. Dudakları kıpırdıyordu.

Angelene onun yanına gitmek üzere harekete geçti. Kalabalık yüzünden kısa bir an için adamın görüntüsü gözden kayboldu ve kız onu göremez oldu. İnsan bedenlerini yararak ilerlemeye çalıştı. Ve sonra adamı yeniden gördü: Yüzüstü yere yığılmıştı.

Talmadge, diye çığlık attı kız.

Tekrar ileri doğru bir hamle yaptı, ama bir gardiyan yanına gelip onun yolunu kesti. Angelene adamın koluna yapıştı.

Lütfen.

Adam kızı üzerinden attı. Angelene'in kafasının üzerinden, Geri çekilin, diye bağırdı. Herkes geri çekilsin!

Angelene hantal hareketlerle gardiyanın kolunun altına girdi. Yüzünü yerde yatan Talmadge'a yaklaştırmak için dizlerinin üstüne oturmasına ramak kalmıştı –ellerinin kanatlanmış gibi adama uzandığını gördü– ve birdenbire nefesini kesecek kadar sert bir şekilde belinden arkaya çekildi: Dişleri bir çat sesiyle birbirlerine vurdu. Angelene dilini ısırmıştı. Ağlamaya başladı, ağzına kan tadı geldi.

Ben ne diyorum, dedi gardiyan. Ben ne diyorum?

Kız yardım bulmak umuduyla bir sağına, bir soluna bakındı.

Ve sonra onun adını haykıran birinin sesini duydu. Tuhaf bir şekilde tanıdık bir sesti bu. Fakat Talmadge ile Caroline Middey'nin haricinde onun içindeki bu teli titretebilen kim olabilirdi? Belki, Peshastin'den beni tanıyan biridir, diye düşündü. Şu anda kendisine yardım edebilecek biri. Çılgına dönmüş vaziyette sesin sahibini bulmaya çalışırken Della'nın neredeyse taşınarak tahta iskelenin merdivenlerinden çıkarıldığını gördü. Della adamlarla mücadele ediyordu; ve tekrar Angelene'e bakmak için başını çevirdiğinde çenesi kaskatı kesilmişti, gözleri parlıyordu. Bir an için Angelene, Della'nın suratından –oradaki ıstıraptan, fakat bir yandan da kararlı ifadeden– başka bir şey görmez oldu. Ve sonra kaşla göz arasında o da kayıplara karıştı.

Davayı açan ve Della'nın silahına davrandığını söyleyen polis memurunun dışında tanık bulunmuyordu. Kızın üzerinde silah olmamasının bir önemi yoktu. Avukatı, polis memurunun, Bayan Michaelson'a polis himayesinde bulunmadığı esnada bir ateşli silah temin edilmiş olabileceğine inanması için yeterli gerekçesinin bulunduğunu söyledi. Bu memurun da aralarında bulunduğu eğitimdeki polis memurları Della'nın şiddete olan eğilimini duymuşlardı ve kızın silah taşıma ihtimalinin çok yüksek olduğunu düşünmüşlerdi. Tahta iskelenin basamaklarından inerken nefes nefese kalan memur silahını çekip Della'nın dirseğini sıyıran ve nihai olarak Talmadge'ın omzuna saplanan kurşunu sıkmıştı. Avukat, polis memurunun yakın bir zamanda eğitimde öğrendiği, kalabalıklara ateş açma konusundaki kuralı unuttuğunu kabul etti ve memurun bu muhakeme hatasından dolayı üzgün olduğunu söyledi. Fakat avukat bunun hemen ardından sordu: İnsanın emniyetli olması, üzgün olmasından daha iyi bir şey değil miydi?

Hapishane müdürü mahkeme salonuna hitaben, bildikleri kadarıyla Clee ve diğer yerlilerin Della Michaelson'ın kaçışında dikkat dağıtma unsuru olarak yer aldıklarını anlattı. Karadaki adam ya da bir ihtimal Clee havaya tek el ateş açmış ve öbür adamın yanında yöresinde dolaşarak dikkatleri kendisine çekmişti. Bu esnada, Della kendisi bindikten birkaç dakika sonra

Stehekin'e gitmek üzere yola çıkacak olan gemide saklanma girişiminde bulunmuştu.

Della yeniden hapse konuldu ve Clee gözaltına alındı. Hastanedeki tedavisi devam eden Talmadge da tutuklandı. Polisler baygın taklidi yapan, Talmadge vurulduktan sonra çıkan kargaşada ve gürültüde ortadan kaybolan adamı arıyorlardı; o ana kadar izine rastlanamamıştı.

Duruşmadan sonra Talmadge üç yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ancak adam daha sonra muayeneden geçirildi ve hukuk müşavirinin onun namına yaptığı uzun savunmaların ardından sağlık durumunun cezasını çekmesine elvermeyecek kadar kötü olduğu hükmüne varıldı. Ayrıca, hukuk müşaviri, adamın reşit olmayan bir çocuğun tek vasisi durumunda olduğu gerçeğinin de göz ardı edilmemesi gerektiğini ileri sürdü. Sonuç olarak, hapiste geçirdiği iki haftanın ardından Talmadge'ın cezası on dört aya indirildi.

Clee iki yıl hapis cezası almıştı. Adam, gizli ittifakta üzerinde silah taşıyan tek kişiydi ve ortağının, yani baygın numarası yapan adamın kim olduğunu söylemiyordu ve bu durumda, polisle iş birliği yapmamış oluyordu.

Öte yandan Della, en sonunda işlediği diğer suçlardan mahkemeye çıkarıldı. İlk bıçakladığı ve öldürdüğünü sandığı adamın ölmemiş olduğu anlaşıldı. Adam başlangıçta davacı olmak istemedi. Ancak daha sonra ailesi ve diğer işçiler aksini yapması yönünde adamı ikna ettiler.

Della'nın, kendi kaçışını tasarlayan bir suç ortaklığının parçası olmadığına inanan hiç kimse çıkmadığından kıza herkesinkinden daha ağır bir ceza verildi: Kız, Walla Walla'da bulunan bir hapishaneye nakledilecek ve saldırı –adam bıçaklama– ve bir ceza infaz kurumundan kaçma teşebbüsünde bulunma suçlarından on yıl süreyle hapis yatacaktı.

Kimi gazeteler reşit olmayan ve arada bir duruşmalarda da adı geçen söz konusu şahsın Peshastin, Washington taraflarından on dört yaşındaki Bayan Angelene Michaelson (kimi durumlarda Talmadge) olduğunu yazdılar. *Leavenworth Echo* genç kızı "uzun boylu ve ince yapılı, teyzesiyle büyük bir benzerlik taşıyan, uzun siyah saçlarını genç zamane hanımlarının yaptığı topuz tarzında değil, tıpkı bir kız öğrenci gibi iki örgü şeklinde başının arkasında toplayan biri" sözcükleriyle tarif etmişti. Kimi anlatılarda, Talmadge sorgulandığı esnada Angelene'in mahkeme salonundaki üst balkonun ikinci sırasında ağladığı yer alıyordu. Genç kız davaların tümüne Peshastin'den bir aile dostu olan ve aynı zamanda Bay Talmadge ile abla Bayan Michaelson'ı da tanıyan Bayan Caroline Middey'nin refakatinde gelmişti.

Hapishane idaresi kendi açısından, vakanın birtakım ayrıntılarını –en çok da James Michaelson ya da Robert De Quincey ile alakalı ayrıntıları– gizli tutma çabasına girişti. Müdür, bu ayrıntıların vakayla hiçbir bağlantısının bulunmadığı, olsa olsa zayıf bir bağlantıdan söz edilebileceği fikrinde ısrarcıydı. Muhabirleri bu özel izin peşini sürmeye yönelten kişi de yaşanan fiyasko sebebiyle bozguna uğramış olan adamın ta kendisi bile olabilirdi. Kim bilebilirdi ki? Michaelson'ın yaptığı işe –ya da adamın ıslah olduğu ya da durumu bu şekilde ifade ettiği düşünülecek olursa

önceki işine– dair açık saçık ayrıntıların ve adamın Della ile olan ilişkisinin ortalığa saçılması basında bomba etkisi yarattı. Kimileri tarafından, tehlikeli bir suçlu olan kızım –bunun bedeli ya da sonuçları ne olursa olsun– başından atmaya heves etmiş kayıtsız, bencil bir ebeveyn olarak görülen Talmadge şimdi bir kahraman olarak nitelendiriliyordu: Aslında kendi evladı olmayan, ancak buna rağmen sevdiği bir kadını kurtarmak ve sonuçta ona, hayatında hiç karşısına çıkmamış olan, kaderinin ve toplumun tekrar tekrar kendisinden esirgediği bir şansı tanımak için varını yoğunu, hatta kendi özgürlüğünü, hayatını dahi tehlikeye atan sevecen, dağlarda meyvelerini yetiştiren kendi halinde bir adamdı o. Bazı gazeteciler şüpheci bir tavırla, Adamın başka bir seçeneği var mıydı, diye soruyorlardı. Sevgili okur, onun yerinde siz olsaydınız ne yapardınız? Mahkemenin ilk başta Talmadge'a verilen cezada değişiklik yaparak, adamın en sonunda meyve bahçesine dönmesine izin verme kararında bu savın etkili olduğu su götürmezdi.

Gazeteler birbirlerine ters düşüyorlardı. Söz gelimi, Talmadge'ın gözaltına alındıktan sonra resmî olarak ne zaman sorguya çekildiği meselesinde çelişkiler vardı. Kimi gazetelere göre sorgu salı öğleden sonra yapılmıştı. Kimileriyse, çarşamba sabahı yapıldığını yazıyordu. Sorgunun gerçekleştirildiği odaya tek bir muhabir alınmadığı halde, bir muhabir mülakat sırasında Talmadge'ın yüzünde hiçbir duygu belirtisinin olmadığını yazmıştı. Bu durumda, adamı o şekilde tarif eden kişi gardiyanlardan biri olmalıydı. Fakat, büyük ihtimalle genç yaştaki ve kendisine soru sorulmasından dolayı gururu okşanmış gardiyana neden inanacaklardı ki? Başka bir haberde Talmadge'ın ağladığının ya da göğüs ağrısından yakındığının ileri sürülmesi daha mı inandırı-

cıydı sanki? Angelene, bu günlerin ardından, utanmazca söylenen yalanların hiç tereddütsüz yayınlandığım gördükten sonra başkalarının kayıt ya da hakikat adını verdikleri şeylere itimat etmeyecekti. Sadece kendi gözleriyle gördüğü, ilk elden deneyimlediği şeylere güvenmesi gerektiğini öğrenecekti. Hatta, belleğin insana türlü oyunlar oynadığı düşünülürse, kendi gördükleri bile tartışmalıydı. Fakat bu da ilerleyen zamanlarda alınacak başka bir dersti. Şimdilik, okudukları karşısında sarsılmaktan ve dehşete düşmekten başka bir şey elinden gelmiyordu; birkaç hafta içinde dış dünyaya olan inancı süratli bir düşüşe geçmişti.

Sonunda, Yargıç Emil Marsden'e, Jane'in meyve bahçesindeki intiharım anlatan kişi Talmadge değil, Caroline Middey olmuştu. Asıl akıl almaz olan, Yargıç'm duruşmadan önce bu konu hakkında hiçbir şey öğrenmemiş olmasıydı. Doğrusu, Talmadge ile Caroline Middey'nin dışında bunu bilen hiç kimse yoktu; sadece yakın dönemde, vakti geldiğinde Angelene durumu öğrenmişti, ancak henüz yakında öğreneceği kadar bol miktarda ayrıntıya vakıf değildi. Caroline Middey, Yargıç'a Jane'den bahsetmek istiyordu, çünkü kadının savına göre, bunun hepsinin davalarına yardımı dokunacaktı. Şayet, jüri üyeleri Della'nın ablasının Della'nın yakın zaman önce birlikte hapiste bulunduğu adama olan korkusundan kendini öldürmüş olduğunu bilirlerse, Della'nın adama duyduğu korkuyu daha iyi anlayabilirlerdi. Ya da kızın, adama zarar verme dürtüsünü daha iyi anlayabilir, bu sayede, Talmadge'ın da kızı özgürlüğüne kavuşturma, onu bu dürtüden kurtarma arzusunu da anlayabilirlerdi. Talmadge, kızın birlikte yaşamaya mecbur bırakılması halinde ortadan kaldırmak zorunda kalacağı bir adamı öldürmemesi için onu özgürlüğüne kavuşturmak istemişti. Çünkü kızın kendine engel olması imkânsızdı.

Fakat Caroline Middey, Jane'in intihar hikâyesini ifşa etmenin adamın ve Della'nın davalarında nasıl işe yarayacağını anlattığında, Talmadge bunu Yargıç'a anlatmayı kabul etmemişti. Üzerinde biraz daha düşünmüş olsaydı, adam büyük olasılıkla fikrini değiştirecekti. Zira, teorik olarak, Caroline Middey haklıydı. Fakat daha onun fikrini değiştirmesine kalmadan, Caroline Middey kendi başına harekete geçerek tam on dört yıl önce meyve bahçesinde olanları Yargıç'a anlatmıştı; kadın ona bütün hikâyeyi anlatmıştı.

Bundan sonra, muhabirler ve gazeteciler olaya büsbütün farklı bir ilgiyle yaklaşmaya başladılar. Hikâye zamanla, özünde onunla birtakım benzerlikler taşıyan rezil bir seks, cinayet ve şiddet masalına dönüştü. Ve bu kez odak noktasında sadece Della ve bu yeni Jane karakteri ile onların işkencecisi James Michaelson yoktu. *Wenatchee World* gazetesi *Leavenworth Echo*'da yer alan bir ifadenin üzerine atlamıştı: Kasabadan biri, yazara Talmadge'ın geçmişinden söz etmiş, en önemlisi de adam daha on yedisinde bir gençken kız kardeşinin çiftlik arazisinin ilerisindeki ormanda kaybolduğu gerçeğine dikkat çekmişti. Kızcağız öğleden sonra sepetini alıp bitki toplamaya çıkmış ve sırra kadem basmıştı.

Tek bir gerçeğin, tahminlerle beslenerek, nasıl olup da çeşit çeşit hikâyeye dönüşebileceğini görmek insanı hayretler içinde bırakıyordu. Genç bir yaşta tamamıyla kimsesiz kalan Talmadge (*tamamıyla* kimsesizdi, çünkü kız kardeşi de elinden gitmişti), Della ile Jane'in onunla birlikte yaşamalarının öncesinde kırk yılı aşkın bir süre meyve bahçesinde tek başına oturmuştu. Kimilerinin dediğine bakılırsa, onca zaman boyunca yürekten sevdiği kız kardeşinin yasını tutmaktan hiç vazgeçmemişti. Kasabanın eskilerinden birinin izine Peshastin'de rastlanmış ve onun hatıralarındaki ikisi de koyu renk saçlı olan, hiç sesleri çıkmayan –"ağzı var dili yok"– iki kardeşin, yani Talmadge ile kız kardeşi-

nin, kasabanın ana caddesinde el ele tutuşmuş yürüyen ve dükkân vitrinlerine bakan hallerini anlatan sözlerine yer verilmişti. Yazarlardan biri coşku seline kapılarak, kız kardeşinin adamın her şeyi, onun başlangıcı, sonu olduğunu söylüyor ve ardından, hayatının sonraki dönemlerinde (fakat, gönül işlerinde zamanın bir hükmü var mıydı?) adamın başka kadınlara bağlanmasının ve onlara karşı da bu kadar korumacı davranmasının hiç şaşırtıcı olmadığına dikkat çekiyordu. Nasıl ki, Della Michaelson'ı kendi tacizcisini cezalandırma isteği yüzünden suçlamak olanaksızsa, Talmadge'ın da kızı kurtarma arzusuna engel olamayışını suçlamak olanaksızdı. Her şey bu kadar basitti.

Hikâyeler muhabirlerin arasında ve elbette, Chelan'daki duruşmaları izlemeye gelen yabancıların yanı sıra Talmadge ile, Angelene ile ve hatta Caroline Middey ile farklı farklı tanışıklıkları olan Cashmere, Leavenworth ve Peshastin halkının arasında bir heyecan kasırgası şeklinde yayılmaktaydı. Angelene'in bütün sınıf arkadaşlarının ve gazeteleri okuyan anne-babalarının ağzı açık kalıyor, insanlar başlarını iki yana sallayıp duruyordu. Bu insanlardan kaçının onların yaşadıklarını hak ettiği yönünde düşünceler geliştirdiğini (Leavenworth'lü bir vatandaşın tuhaf bir şekilde, süprüntüyle düşüp kalkan, hak ettiğini bulur, sözlerine yer verilmişti) ya da kaçının onların yaşadığı dehşeti paylaştığını, acılarını paylaştığını bilebilmek olanaksızdı. Aslında işin kötü tarafı, dedikodu etmenin, kötü niyetli fikirleri desteklemenin, sessiz kalmaktan ve gerçek hikâyenin hiçbir zaman anlatılamayacağını, hakikatin tamamını yansıtacak şekilde dile getirilemeyeceğini sessizce kabullenmekten daha kolay ve daha eğlenceli olmasıydı. Sessiz kalmak daha iyi bir şey olsa da, hiçbir zaman sükût hükünü sürmeyecekti. İnsanlar –hatta içlerindeki en iyileri bile– konuşup duracaktı.

Talmadge, Della'nın davasında yenilgiyi tatmış bir adam olarak, yüzünde olanlara akıl sır erdiremeyen bir ifadeyle oturmuştu. Hayatının en gizli tutulan hikâyeleri didik didik edilmiş ve gazetelerde en ince ayrıntısına kadar yazılmış, ne iş yaptığım dünya âlem öğrenmişti. Mahrem olan hiçbir şey, kutsal olan hiçbir şey kalmamış gibiydi.

Talmadge'a ve Della'ya, geçmişlerine, içindeki bulundukları duygu dünyasına dair geniş kapsamlı tasvirlere yer verilmesi sebebiyle pek çok insan onların durumunu anlayışla karşılamıştı. Yaptıkları şey tam anlamıyla doğru olmayabilirdi –sonuçta kanun, kanundu– fakat yaptıkları şeyi niçin yaptıklarını anlamak elbette mümkündü.

Öte yandan olayla aralarına bir mesafe koyabilen, olanlara nesnel bir gözle bakan, gazetelerdeki hararetli yazıları okurken bile soğukkanlılıklarını kaybetmeyen başkaları da vardı ve bu insanlar kanuna karşı gelindiği ve nihayetinde, olayın aktörlerinin yaptıkları şeyi yapmalarının ardındaki sebeplerin bir öneminin olmadığı hükmüne varmışlardı. Mademki Talmadge kızı bu kadar kafasına takıyordu, o zaman en başından onu evlat edinmemesi gerekirdi. Ve Della'nın Michaelson'ı cezalandırmaktan başka bir seçeneğinin bulunmaması meselesi nasıl da saçma bir mantık, diyorlardı; aslında bu tam bir yalandı. Elbette kızın önünde başka seçenekler de vardı. Hepimizin elinde hep başka seçenekler de olurdu. Kız sadece nefsine hâkim olamamıştı. Bu insanlar, gazetelerin olaya dahil olan kişilerin duygularına bu kadar çok yer vermiş olmasını ve sonuçta yer israfı yapmasını da hayretle karşılamışlardı. Hem, duyguların bir fark yarattığı da nerede görülmüştü?

Ameliyattan sonra Caroline Middey ile Angelene'in Talmadge'ı görmesine izin verildi. Bir hemşire adama banyo yaptırdığı sırada, Caroline Middey de yanlarında durdu; Angelene daha önce izin isteyip koridorda beklemeye başladı.

Belki mahcubiyetten, belki de tüm yaşananlar yüzünden dayanma gücünün sonuna gelmiş olan Talmadge sessiz gözyaşları döküyordu. Caroline Middey üzüntüden dudaklarını büzmüştü. Hemşire odadan çıktıktan sonra, Hepsi *geçti*, dedi ve kadın, yani Caroline Middey adamın pijama gömleğini ilikledi. Onu tekrar yatağına yatırdı, üstünü örttü. Adam gözlerini kapatmıştı ama hâlâ ağlıyordu. Caroline Middey onun yanına oturdu. Elini tutu.

Hepsi benim suçum, dedi adam.

Hayır, dedi Caroline Middey. Hayır.

Adam az sonra uykuya daldı.

Della'nın, cezaya çarptırılmasından iki hafta sonra başka yere nakledileceği gün (kaçış teşebbüsünün üzerinden yaklaşık bir ay geçmişti), Caroline Middey ile Angelene mahkeme binasına gitmek üzere yola koyuldular. Orada epeydir birikmekte olan bir kalabalık vardı. Bir anda gazetecilerin de orada bulunacağı ve bu adamların kendileriyle, yani Della'nın yakınlarıyla konuşmak isteyebilecekleri akıllarına geldi. Ve Caroline Middey de Angelene'i alıp sokağın karşısındaki, mahkeme binasının ön kısmını görebilecekleri kahveye götürdü.

Pislikler, dedi Caroline Middey.

Bir gardiyanın binadan çıkıp basamakların üzerinde durması ve çimlerin üstünde bekleyen insanlara hitaben konuşması üzerine Caroline Middey ile Angelene dışarı çıktılar.

İnsanlar onların geldiklerini görünce önlere geçmelerine izin verdiler. Della dışarı çıkarıldığı sırada bir sessizlik oldu. Nedense, Angelene kalabalıktan bağırış-çağırış ya da yuhalama seslerinin çıkacağını düşündüyse de, öyle olmadı. Ortam fazlasıyla sessizdi.

Della iki yanında birer gardiyanın eşliğinde dışarı çıktı. Sanki dışarısı ona çok aydınlık gelmiş gibi gözlerini kısmıştı. O ve gardiyanlar merdivenin sonuna geldiler, az ileride bekleyen mahkûm arabasına doğru ilerlemeye başladılar.

Della, diye bağırdı Caroline Middey ve elini havaya kaldırdı.

Kız, kafası karışmış gibi onların bulunduğu tarafa baktı. Gözlerini kırpıştırdı.

Caroline Middey ona el salladı.

Birinin fotoğraf çekerken çıkardığı ses, mekanik bir hava püskürtme sesi duyuldu. Kalabalığa büyük bir sessizlik hâkimdi.

Ve sonra gardiyanlar Della'yı arabanın içine soktular ve ondan sonra kadın da, Angelene de kızı bir daha göremedi.

VI

Trenle Cashmere'e dönerlerken kar yağmaya başladı. Angelene'in karşısında oturan Caroline Middey uyukluyordu. Angelene pencereden dışarıya bakıyor, uzamda sessizce süzülen kar tanelerini seyrediyordu. Vakit akşamüstüydü ve gökyüzü ne aydınlık ne de loştu.

Kız, bundan sadece iki yıl önce, Talmadge ile Dungeness Körfezi'ne gittikleri zamanı hatırladı. İçinden ona şu anda, hatırlıyor musun, diye sormak geldi ve bir kez daha yokluğu karşısında dehşete kapıldı; asıl dehşeti yaşayan, kızın özüydü. Adam neredeydi? Fakat daha bu düşüncenin tamamlanmasına kalmadan kız durumu idrak etti: Adam gitmişti. Başka bir yerdeydi. Artık onu başka bir uzam kuşatıyordu.

Kar seyretti.

Dungeness Körfezi'ne yapılan yolculuk, orada geçen bütün o zaman, ona şimdi çok uzaklarda kalmış gibi geliyordu.

Vardıklarında, meyve bahçesini perişan halde buldular. Son kayısılar toplanmamıştı. Dallarında ve ağaçların ara yollarında çürüyen meyveler yakın bir zamanda donmuş, ardından güneşin altında çözülmüştü. Usul usul, ışık saçan bir taşma halindeydi her şey. Kemirgenler ve diğer hayvanlar iş başındaydı. Aşağı tarladaki ve kanyondaki elmalar beklentilerini yüklenerek dallardan sarkmıştı. Kimisinin tepesine kardan şapkalar kondurulmuştu. Çoktan don yemiş olmaları halinde hiçbir işe yaramayacaklardı. Sadece göz atmakla yetindiler. Caroline Middey yorgun argın, yani günün bu kadar geç bir saatinde, bir kontrol yapmanın anlamsız olacağını söyledi. Birlikte kulübeye girdiler.

Kahve yapacağım, dedi Angelene.

Adamlar, Angelene ile Caroline Middey'nin meyve bahçesine dönüşünden iki hafta sonra geldi. Her zaman yaptıkları gibi bir at kalabalığıyla birlikte tarlaya girdiler, fakat yanlarında Clee ya da sığırtmaç olmadığından bu seferki gelişleri biraz farklıydı. Angelene kayısı bahçesinin kenarında durup onları seyrettiği halde ona selam vermeye gelen hiç kimse olmadı. Sonunda, bir adam sürüden ayrıldı ve Angelene'in yanına geldi. Caroline Middey de kulübeden çıktı ve ellerini Angelene'in omuzlarına koyarak kızın arkasında dikildi. Koruyup kollayan bir havası vardı. Genç, geniş

omuzlu ve yakışıklı bir adamdı gelen. Angelene onu hayal meyal hatırlıyordu. Clee'nin uzaktan kuzeniydi. Caroline Middey onu daha önce hiç görmemişti. Adam gözlerini kadınların arkasındaki bir noktaya, kulübeye dikti ve sonra da Angelene'e baktı.

Size bir şey getirmiştik, dedi adam.

Kadınlar onun peşinden tarlaya indiler. Öbür adamlar da, Angelene tarlaya girer girmez kendilerini topladı. Yerde oturanlar ayağa kalktı. Yukarı çıkıp Angelene ile Caroline Middey'nin yanına gelen adam sürüye girdi ve bir dakika sonra uzak uçtan çıkıverdi; şimdi onlara doğru yürüyordu. Adam sağrısı benekli gri bir at getiriyordu.

Bu da ne, dedi Angelene.

Getirilen, Talmadge'ın parasını ödediği ve Della'yı Stehekin'de beklemek üzere Clee tarafından ayarlanmış olan attı.

Parasını ödedi, bu sizin, dedi adam. Onu size getirdik.

Angelene ipi adamın elinden aldı. At, kocamandı, çok güzeldi.

Teşekkür ederim, dedi Angelene.

Bunu satamaz mıydınız sanki, dedi Caroline Middey.

Adam hiçbir şey söylemedi. Arkasına döndü ve diğerlerinin arasına karıştı.

Ertesi gün şafak söktüğünde adamlar gitmişti.

Caroline Middey bir ay orada kalıp meyvelere yardım etti. Ayrıca kadın, Angelene'in de bildiği gibi, kızı tek başına bırakmaya korkuyordu. Ama Angelene'in istediği yalnız kalmaktı. Caroline Middey'le birlikte gidip onun evinde kalmak istemiyordu.

Caroline Middey ona, emin misin, diye sordu. Sanmıyorum ki... Ama sonra durakladı. Kızın onunla, yani Caroline Middey ile birlikte oturmasını kızın iyiliği için mi, yoksa kendi iyiliği için

mi istediğini açıklığa kavuşturmakta zorlanıyordu. Burada sözü edilen kimin yalnızlığıydı? Acaba kadın, içten içe, kızın kendine bakabilecek durumda olduğuna mı inanıyordu?

Seni görmeye gelirim, dedi Caroline Middey. Neredeyse her hafta arabayla gelirim. Sen de kasabaya indiğinde beni görmeye gelirsin.

Tamam, dedi Angelene.

Talmadge kızın kendisini hapishanede ziyaret etmesini istememişti. Fakat mutlaka kendisiyle bir bağlantı kurmak istiyorsa, mektup yazmasına müsaade vardı. Kendisini ziyaret etmesine izin verdiği Caroline Middey, adama kızın sağlığına ve esenliğine dair haberlerin yanı sıra meyve bahçesinin durumunu da rapor ediyordu. Benzer şekilde, genç kızın da onun neler yapıp ettiğini Caroline Middey vasıtasıyla öğrenmesi beklenebilirdi.

Bu rica kendisine iletildiğinde öfkesini –ve üzüntüsünü ve umutsuzluğunu– bastırmakta zorlanan Angelene, ama haksızlık bu, demişti. Ben onu görmek istiyorum...

Fakat en sonunda kız, adamın sözünden çıkmamaya karar verdi. Zaman içinde adamın ricasındaki özel durumun onun hapiste içinde bulunduğu ya da benimsemeye çalıştığı ruh hali hakkında epeyce fikir verdiğini anladı. Angelene'i görmesi, nihayetinde adamda kızın sorumluluğunu almaya hazır hissetmediği bir rahatsızlık yaratabilirdi; ve bunu sezinleyen kız da ondan uzak durdu.

Fakat ona mektuplar yazdı.

Sevgili Talmadge, Caroline Middey ile kayısı bahçesini ve yakın elma bahçesini temizledik, ama uzak elma bahçesi bu yıl aldı başını gitti. Biz bir çaresini bulamadan toprağın üstü buz tuttu. Endişe etmiyorum, ilkbaharda kolayca toparlanacaktır... Biraz üzümlü çörek

yaptım, umarım dayanırlar. Keşke neler yemek istediğini Caroline Middey'e söylemiş olsaydın, o zaman ben de sana ne göndereceğimi bilebilirdim...

Fakat adam ne istediğini kıza hiç söylemedi, yalnızca Caroline Middey üzerinden teşekkürlerini iletti.

Bir gün Caroline Middey kıza, Talmadge'ın kendisine Angelene'in Della'yı ziyarete gidip gitmediğini sorduğunu söyledi. Angelene çabucak Caroline Middey'e baktı. Yaşlı kadın kucağında duran bir çorabın topuğunu yamamakla meşguldü ve başını kaldırıp kıza bakmadı. Ona ne dememi istersin, dedi Caroline Middey ve Angelene, kadının ses tonundan onun kendisi için yalan söylemeye hazır olduğunu anladı.

Sen ona bir şey söyleme, dedi Angelene yumuşak bir sesle. Kendisi bana sorsun.

On dört ay, dokuz aya çevrildi. Adamı vaktinden önce iyi halden salıverdiler.

Angelene ve Caroline Middey onu Wenatchee'deki tren istasyonunda karşıladı. Arabayla kuzeye gidebilmek ve Talmadge'ın da kırların ve meyve bahçelerinin yazın doruğundaki halini görebilmesi için adamla orada buluşmuşlardı.

Arabayı Caroline Middey kullandı. Talmadge arabacı koltuğunda kadının yanına oturdu ve Angelene yolcu bölmesinde diz çöküp kollarını adamın boynuna doladı. Adam iki eliyle kızın ellerine tutundu. Arada bir kızın ellerini yanağına ve dudaklarına götürüp öptü.

Talmadge meyve bahçesini ve kendisinin yokluğunda orada kotarılan bütün işleri beğendi.

Adamlar hâlâ geliyorlar mı? diye sordu ve kız başını salladı. Artık daha az ve daha düzensiz geliyorlardı. Onlara bel bağlamak zordu; sonuçta akıllıca da değildi. Ve kız da onlara bel bağlamamıştı.

Adam, oradaki ilk ayında kızın gerçekte ne kadar çok işin altından kalkmış olduğunu idrak etti.

Caroline Middey de yardım etti, dedi kız.

Bir gün adam kızı korkutacak şekilde bileğinden yakalayarak (niyeti şaka yapmaktı, fakat kız bu hareketin bir miktar öfkeyi de barındırdığını düşündü) okula en son ne zaman gittiğini sordu.

Kız cevap vermedi. Fakat neden göz pınarlarında yaşların biriktiğini kendisi de anlamadı. Utanacak nesi vardı?

Gidemedim, dedi kız. Burada bunca iş dururken...

Ve sonra adam kızın bileğini bıraktı ve kollarına alsın diye kendisine doğru gelen kızı geri çevirmedi. Kız, onun göğsüne dayanıp ağladı.

Özür dilerim, dedi adam. Canını yakmak istemedim. Özür dilerim.

Adam ilk iki ay meyve bahçesindeki kendi yatağında uyanıyor ve nerede olduğunu bilemiyordu. Hâlâ hapishanedeki yere yakın portatif karyolada yatıyor olabilir miydi? Kısa bir an idrar ve durgun su kokusunun burnuna gelmesini bekliyordu. Bir an için kokuyu aldığını sanıyor ve içi daralıyordu. Ve sonra dıştaki odadan gelen bir ses –tıkırtılar çıkaran sobanın, pencere pervazını zorlayan rüzgârın, boğazını temizleyen kızın sesi– karanlığı tanıdık kılıyordu. Korkulacak bir karanlık değildi bu, nasılsa kendi evindeydi.

Ancak o zaman bir nebze rahatlıyor ve uykuya dalabiliyordu.

Başlarda geceleyin böyle bir karışıklık oluyordu. Fakat sonra –nasıl olduğunu kendisi de anlamadan– bu hali geçivermişti.

Ondan sonra da hapishane hakkındaki, orada geçirdiği zaman hakkındaki hiçbir şeyi hatırlamaz oldu. Orada ne düşündüğünü, saatlerini nasıl geçirdiğini, neler yediğini ve kimlerle konuştuğunu hatırlamıyordu. Aklından hapishaneyi geçirdiğinde gözünün önünde Della'nın hücresi ve kızın parmaklıkların öbür tarafından kendisine doğru gelişi canlanıyordu. Kendi kendine hapis yattığım söylemek ve hatırlatmak zorunda kalıyordu. Nereden geldiği anlaşılamayan tuhaf bir lütuf onu bulmuş ve soğuk bir el misali belleğinin üzerini örtmüştü. Buna minnettar olsun mu, olmasın mı kendisi de bilmiyordu.

İlk başlarda, kasaba ahalisinin Talmadge ile Angelene'ne ne gözle bakacaklarını bilemezmiş gibi bir hali vardı. İkisi yeniden pazarda meyve satmaya başladıklarında insanlar yanlarına temkinli bir havayla yaklaşıyordu. Kasabalılar eskiden yaptıkları gibi havadan sudan konuşmalara girmiyor ve tebessüm edecek olsalar bile, tebessümlerinde bir tuhaflık oluyordu: Sanki karşılarındaki kişi lafı dolandırmadan onlara kumsalda neler olduğunu sormak üzereymiş gibi, tebessümlerin içinde bir korku ya da bir tür heyecan duygusu saklıydı. *Kızı görmeye gittiniz mi? Ondan haber aldınız mı? Jane'in gömüldüğü yer neresi? Peki, (*Angelene'i kastederek*) kız babasının kim olduğunu biliyor mu?* Başkalarıysa, sanki Talmadge ile Angelene yanlış bir şey yapmışlar gibi onlardan uzak duruyordu. Ve Angelene de bir yanlış yaptıkları kanısındaydı, fakat ona asıl anlaşılmaz gelen, insanların içlerindeki kini kişiselleştirmesiydi.

Talmadge artık insanları görmezden geliyordu. Kendisiyle Angelene'in sattığı meyvelerin yaklaşık olarak her zamanki orana denk gelen miktarı hakkında bir yorumda bulunmuyordu, çünkü daha önce onlardan alışveriş yaptıkları halde artık tezgâhlarından uzak duranlar olduğu gibi, sırf olayın ilginçliği yüzünden ve onlardan alışveriş yaptıklarını anlatabilmek için meyvelerini satın alanlar da vardı. Talmadge'ın kendilerine para üstü olarak verdiği bir beş sentliği başkalarına göstermek –*Adam buna dokundu*– ve

bunu büyük olasılıkla kendilerinden sonra çocuklarına kalacak bir yüzük kutusuna atabilmek için gelen insanlardı onlar. En kötüsü de, bir kadının eline bir güveç ya da pasta alıp azimli bir şekilde onların tezgâhına doğru geldiği ve bir çırpıda taziye dileklerini ilettiği ya da Tanrı veya onların ya da Della'nın ruhu hakkında bir şeyler söylediği zamanlardı. Talmadge ile Angelene getirilen yemeği ne yapacaklarını bilemezlerdi. Ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar ağızlarına koyamazlardı. Eve götürülen yemek buz kutusunda durur ya da mutfak tezgâhında bir yere sokuşturulur ve bozulurdu. En sonunda da dışarıdaki tuvaletin arkasında duran çöp yığınını boylardı.

Asla hiçbir şey olmamış gibi, geçen sene boyunca hiç gazete okumamış gibi davranan biriyle karşılaştıklarında kendilerini çok iyi hissederlerdi. Angelene bu aşamada insanların kendisinin ve Talmadge'ın özel hayatını bilmediğine inanmanın akıl kârı olup olmadığını bilmiyordu, fakat kimi tanıdıklarının bir yerden sonra üstlerine vazife olmadığını düşündükleri şeyleri okumaktan imtina etmiş olmalarının ihtimaller dahilinde bulunduğu kanısındaydı. Bu insanlardan biri de, Malaga bitki pazarındaki adamdı; Talmadge'ın uzun yıllardan beri tanıdığı meyve yetiştiricisi aynı zamanda tüfek de yapardı. Adam, temmuz sonundaki bitki pazarından sonra Talmadge ile Angelene'i Wenatchee'nin güneyindeki evine davet etmiş ve adamın sundurmasında oturup limonata içmişlerdi. Adam onlara silah yapımıyla uğraştığı atölyesini göstermişti. Talmadge'm adamın yanındayken rahatlamış gibi bir hali vardı ve bütün bu süre zarfında adamın yüzü hiç renk vermemişti; ifadesinde endişenin ya da merhametin zerresi yoktu. Adamın başlarına gelenleri bilmemesi mümkün müydü? Fakat sonra –bir defaya mahsus olmak üzere– Talmadge konuştuğu sırada Angelene adamın yüzüne bakmış ve onun kendisine iyiden

iyiye öfkeli gözlerle baktığını görmüştü. Ancak aslında adamda gördüğü, öfke değildi: Adam merhamet hissini dışa vurmamak için gayret ediyordu. İkisi de gözlerini birbirlerinden kaçırmışlardı. Duygu alışverişinin tamamı birkaç saniyede olup bitmişti.

Ve tabii ki, Talmadge ile Angelene kasabaya geldiklerinde düzenli olarak Caroline Middey'i ve Marsdenler'i ziyarete gidiyorlardı. Talmadge arabayı kasabadan çıkış yolundan kuzeye, tepelerin eteklerine doğru sürerken ani bir kararla katırı tarlanın karşı tarafına geçirir ve Marsden malikânesine çıkan aşağı yola girerdi. İki adamın çalışma odasındaki uzun sohbetleri geçmişte kalmıştı; şimdi dördü –Talmadge, Angelene, Yargıç ve kız kardeşi Meredith– kenara çekilmiş perdelerin arasından ırmak manzarasına bakan yemek odasında oturuyor ve turta yiyip kahve içiyorlardı. Konuşmalar hafif konulara odaklanıyor, genellikle havadan ve meyve bahçesinden söz ediliyordu. İçlerinden birinin aklından Della'yı ya da önceki yıl olanların küçük bir ayrıntısını geçirdiğinin her halinden anlaşıldığı utanç verici anlar yaşanıyor, ama hiç kimse bunları dillendirmiyordu. Talmadge'ın, nedendir bilinmez, sanki kendini tutamıyormuş gibi katırı aşağı yola çevirdiği her seferde Angelene'in gözlerine inanamaması da yeterince utanç vericiydi.

Adam her daim insanlarla tanışıp görüşmekten keyif alırdı, diye düşündü Angelene; dostluğundan tat aldığı biriyle beraber bir fincan kahvenin karşısında uzun saatler boyunca oturmayı severdi. Bu kâh Clee olurdu, kâh Caroline Middey olurdu. Kâh Malaga'daki adam olurdu. Kasaba kahvesinde tanıştığı bir yabancı bile olabilirdi. Fakat Chelan'da olanlardan sonra adam gerginliğini üstünden atıp basit ahbaplıklar edemez hale gelmişti. Üzerinde hep bir huzursuzluk vardı ve aklı başka yerdeydi. Angelene adamın, katırı Marsdenler'in evine çevirdiği o anları onun dost meclisinde

mutlu olabileceğini, rahat edebileceğini ve eskiden olduğu gibi davranabileceğini kendi kendine kanıtlama girişimi olarak görürdü. Fakat adam eskisi gibi olamıyordu. İşler değişmişti.

Angelene ona hapiste geçirdiği dönem hakkında soru sormadı. Ne yaparsa yapsın, adamın tiksintiyle karşılayacağını bildiği bu sohbeti başlatacak gücü kendinde bulamadı.

Adam çoğu zaman yemekten sonra kendi başına akşam yürüyüşlerine çıkardı. Hatta kışın bile. Yürüyerek dıştaki meyve bahçesine çıkar ve saatler boyunca ortadan yok olurdu. Angelene onun nereye gittiğini bilmezdi. Kız sonradan (bu da izleyen ilkbahara denk geliyordu) kendine ait meyve bahçesine ve bostana baktığında buraların el değmemiş halde durduğunu gördü; adam verdiği sözü tutmuş ve kızın kendi parseli olarak ayrılan alana karışmamıştı, fakat insan oraya baktığında üzerinde gözlerin gezinmiş olduğu duygusuna kapılmadan edemezdi. Adam bir akşam yemekten sonra bir yerlerden, tomurcuklar patlamadan bir hafta önce çilek yataklarının üstüne kireç serpiştirilmesi halinde meyvelerin daha büyük ve sağlıklı olduğu şeklinde bir bilgi edindiğini söyledi. Angelene ona teşekkür etti, bunu dikkate alacağını söyledi.

Kız genellikle sundurmada oturur ve onun kanyon ağzından çıkmasını beklerdi. Adam inanılmaz derecede ağır bir tempoyla aşağıdaki tarlayı geçip kulübeye doğru yürürdü; kimi zaman o kadar ağır hareket ederdi ki, insan onun iyice geride kaldığı hissine kapılırdı. Sanki mütemadiyen tarlanın ortasına geliyor, mütemadiyen yürüyor, ilerliyor ama hiçbir zaman hedefine varamıyordu. Rengi atmış gömleği akşamın karanlığında parlıyordu.

Talmadge, elma hasadından sonra meyve bahçesinin bir kısmındaki ağaçları kesmek niyetindeydi. Adamların yardıma

gelmediği (artık belirli bir düzen dahilinde gelmiyorlardı) bir ortamda, hele ki hasat zamanında, bütün işi kendi başlarına halletmelerinin çok zor olacağını söylüyordu. Belki, kısa bir dönem işlerin altından kalkabilirlerdi, fakat bu işgücü düzeyini sürekli kılmak, özellikle de Talmadge'ın sağlığının kötüye gittiği bir dönemde (adam bu mesele hakkında konuşmaktan hoşlanmasa da, bu hal kendini her geçen gün daha çok belli ediyordu) hiç olmayacak bir şeydi. Dışarıdan yardım alabiliriz, dedi Angelene; işçi tutarız, kasabadan buraya gelip yardım edebilecek insanlar bulabiliriz. Kız bunu söylediğinde, adam, sanki başkalarından yardım istemek ağzında kötü bir tat bırakmış gibi yüzünü buruşturdu. Bunun mükemmel durumdaki ağaçları kesmekten çok daha iyi bir şey olduğu kesin, diye fikrini açıkladı kız. Angelene, ağaçlardan kurtulmak için yapmaları gerekenleri, tam olarak ve tüm ayrıntısıyla neler yapacaklarını kafasından geçirdi ve aklı üzüntüden duracak gibi oldu. Ağaçları, adamın önerdiği gibi yerle bir etmeyi kafası almıyordu.

Talmadge, kasım ayındaki bir sabah erken saatte, kız yataktan kalkmadan önce dış tarladaki elma ağaçlarını indirmeye koyuldu. Daha bir hafta önce kar vardı, ama şimdi yerde sadece ince bir örtü kalmıştı. Adam fikrini değiştirebileceğini düşündüğünden ilkbahara kadar beklemeye dayanamamış olabilirdi; üstelik, yeni çiçek açan ağaçların görüntüsü onun bu görevi yerine getirmesine engel olabilirdi.

Angelene'den yardım istemedi, ama o sabah kız barakaya kadar gidip bir çift iş eldiveni buldu ve adamın yardımına koştu. Talmadge ağaçları diplerinden kestikten sonra bunları bir iple bağlıyor ve katırın da yardımıyla sürükleye sürükleye tarlanın ortasındaki kocaman bir yığına getiriyordu. Bunları yakmak niyetindeydi. Adam ona fikrini sormadığı halde, Angelene de

gönülsüzce en iyi yöntemin bu olduğunu kabul etti. Kız, tek kelime etmeden adama yardımcı oldu. Yaklaşık olarak bir saat sonra Angelene kulübeye gitti ve kahveyle yiyecek bir şeyler hazırladı. Sundurmadan adama seslendi, fakat Talmadge çalışmaya devam etti. Angelene içeride oturup kahvaltısını etti. Sundurmaya da çıkabilirdi, ama adamın aşağı tarlada neler yaptığını görmek hiç mi hiç içinden gelmiyordu.

Talmadge ertesi hafta Wenatchee'deki dağıtımcıyla görüşmek üzere randevulaşmıştı. Randevudan iki gün önce, adam ve Angelene akşam yemeğinden sonra gaz lambasının ışığında oturup üzerlerine çöken uyku halini uzaklaştırmaya uğraşırlarken (ikisi de, bütün bir gün boyunca ağaçları kesip tarlanın ortasına sürüklemekten ve yığına atmaktan bitap düşmüştü) Talmadge toplantıya gidebilecek durumda olmadığını söyledi. Adam elindeki işi bitirmek için bahçede kalmasının gerektiğini söylemeden önce kısa bir sessizlik oldu. Fakat Angelene, onun asıl söylemek istediğinin fiziksel durumunun Wenatchee'ye gitmeye elvermediği ve geçirdiği bu çalışma haftasının ardından aşırı derecede bitkin düşmesi olduğunu biliyordu. Genç kız adamın kendisinden dağıtımcıya bir mektup yazmasını ve ertesi gün mektubu kasabadan göndermesini isteyeceğini sandı. Tabii ki, kendisi buna hazırlıklıydı, fakat adam kıza Wenatchee'ye gidip dağıtımcıyla bizzat konuşup konuşamayacağını sordu. Talmadge'ın söylediğine göre, bundan böyle adamla iş yapmayacaklardı. Ve bu da bir mektup aracılığıyla değil, yüz yüze konuşularak bildirilmesi gereken bir durumdu.

Angelene ertesi gün, Della'nın bineceği düşünülerek ayarlanan benekli atın üzerinde Wenatchee'ye gitti. Dağıtımcının büroları aşağıdaki ırmağın kenarındaki devasa bir ambarın için-

deydi. Angelene hasadın en civcivli zamanında elmaları kutulara yerleştiren işçilerle dolup taşan geniş ve boş bir kattan geçti. Ustabaşının kendisi kızın beklediğinden daha genç biri çıkmıştı. Adam kızı gördüğüne şaşırmış gibiydi. Kendisine adamın yazıhanesinde oturacak bir yer verilen kız, geliş maksadını anlattı ve adam başını sallamakla yetindi. Kız, adamın onu can kulağıyla dinlemediği hissine kapıldı. Gitmek üzere ayağa kalktı. Kaç yaşındasın, dedi adam. Angelene, nedendir bilinmez, yalan söyledi: On yedi. Adam tekrar başını salladı. Öbür hafta gelecek olan son elmalar için işçiye ihtiyacımız olacak. Paketleme nasıl yapılır biliyor musun? Evet, dedi Angelene. Ve sonra: Hayır. Ama çabuk öğrenirim. Adam tekrar başını salladı ve ertesi hafta salı günü gelmesini ve işe hazır olmasını söyledi.

Kız, Talmadge'a dağıtımcının kendisine bir iş teklifinde bulunduğunu ve teklifi kabul ettiğini söyledi. Adam ilk önce bununla ilgili hiçbir şey söylemedi, fakat sonra gecenin ilerleyen saatlerinde kızın yattığı odanın kapı aralığında durdu ve orada çalışırken lazım olacak bir şey var mı, diye sordu. Uygun giysisi var mıydı, herhangi bir şey için paraya ihtiyacı var mıydı? Gaz lambası adamın arkasındaki öbür odada yandığından, kız onun yüzünü göremiyordu. Bir ihtiyacının olmadığını söyledi. Ağır iştir, dedi adam ve Angelene de öyle olmasını beklediğini söyledi.

Angelene elma toplamayı LaVerne adında yusyuvarlak bir kadından öğrendi. LaVerne açık mavi gözlüydü ve saçlarını, her gece kolalandığından hiç şüphe edilemeyecek mavi bir eşarpla yukarıdan toplardı. Kadın, Angelene'in çalışmasını seyrettikten sonra lafı hiç dolandırmadan nerelerde hata yaptığım söyledi ve doğru yöntemi bir kez daha gösterdi. Çoğunluğu kadınlardan oluşan öteki işçiler çalıştıkları sırada LaVerne ile Angelene'i seyrediyorlardı ve gözleri bu tuhaf çifte takılıyordu. İçlerinden bazıları kıs kıs gülüp sırıtıyordu. LaVerne, Angelene'e onlara aldırış etmemesini ve elindeki işe yoğunlaşmasını söyledi. Bu kadınların hepsi de aynı yerden başladı, dedi LaVerne. Ve sonra, ilerleyen zamanlarda: O kadar zor değil, çocuğum! Çabuk ol!

İş sadece iki hafta sürdü. Angelene'in elma paketleme işinde özel bir becerisinin olmadığı anlaşıldı, fakat kız biraz daha pratikle pek de fena olmayacağım hissediyordu. Herkesin gözü onun üzerindeyken işte hatalar yaparak ilerlemenin hissettirdiği küçük düşme duygusu bir yana bırakılırsa, cebine kendi kazandığı parayı koymak ona iyi gelmişti.

Nasıl oluyorsa, ambardaki iş kızın liseye dönüşünü de kolaylaştırdı. Meyve bahçesinde çalışmak için bir yıl okulundan ayrı kalmıştı ve eski sınıfından bir sene gerideydi. Angelene okula herhangi bir sebepten tahammül edememesi durumunda tekrar

ambara gidip çalışabileceğini biliyordu. Orada iyi kötü idare ederdi. Öğrenciler kendi aralarında fısıldaşıyor, onun bulunduğu tarafa doğru hayret dolu bakışlar atıyorlardı. Kahkahalar vardı. Ve tabii ki, o bildik acıma hali. Sonraları, genç kız mutlaka kendisine nazik davranmış insanların da bulunmuş olabileceğine kesin gözüyle baktı, ancak onların kim olduklarını hatırlayamadı.

Talmadge ilk sene Della'nın adını ağzına almadı; Angelene de aynısını yaptı. Angelene, Caroline Middey'nin ağzından Talmadge'ın Della'yı ya da Clee'yi hapiste ziyaret etmesine izin verilmediği lafını aldı. Hatta onlara mektup bile göndermesi imkânsızdı. Cezasının ya da müşterek cezalarının bir parçası da buydu.

Bir sabah, Talmadge'ın meyve bahçesine dönmesinin üzerinden neredeyse bir yıl geçmişken, adam Angelene'den kendisine bir kayısı getirmesini istedi. Sundurmada oturmuş, bacaklarına bir el örgüsü battaniye örtmüştü. Angelene az önce adamın kahvaltı bulaşıklarını alıp ona kahve getirmişti.

Genç kız sundurmadan indi, güneşin ışığına bakarken gözlerini kıstı. Daha olmamışlar.

Sen yine de bir tane getir.

Kız gidip en yakındaki ağaçtan –tereddüt içinde en iyisini arayarak– bir kayısı kopardı ve sonra da onu adama getirdi. Adam kayısıyı üst dudağına sürttü, bir ısırık aldı, çiğnemeye başladı.

Sabah ilk iş bunlardan yarım kilo toplayacaksın, dedi adam. Sonra da gidip onu göreceksin.

Angelene'in kafası karışmıştı. Sonra, birkaç saniyenin ardından: Yani gidip...

Trene bin ve gidip onu gör.

Kız gözlerini adamdan kaçırdı, ellerini elbisesinin önüne sildi.

O zamana kadar olgunlaşmış olurlar, dedi adam. Kese kâğıdında olgunlaşırlar.

Herhalde ben de onu göremem, dedi kız bir sessizliğin ardından. Herhalde bana da izin vermezler.

Senin iznin var, dedi adam. Enine boyuna araştırdım. Onunla görüşebilirsin, dedi.

Kız arkasına dönüp çimenliğin karşısına yürürken, artık bununla kendi kendine başa çıksın, diye düşündü adam. Della'yı gemiye bindirme planı başarısızlığa uğramıştı, fakat Della hâlâ Angelene'in ailesi durumundaydı. Della'nın kimsesizliği –kendisi bunu kabul etsin veya etmesin– hâlâ gerçekti. Tıpkı Angelene'in kimsesizliği gibi.

Belki de, Angelene'i Walla Walla'dan uzak tutan şey beceriksizliği ve mahcubiyetiydi. Della'ya ne söyleyeceğini bilemiyordu; belki de, bütün mesele buydu. Fakat bu nasıl da küçük bir meseleydi. Kız, bir duygu alışverişinde bulunmak istiyorsa, beceriksizliğinin üstesinden gelmek zorunda olduğunu öğrenmeliydi. Kendisi hapisteyken Angelene'in inisiyatifi eline alacağını ve Della'yı kendi başına ziyarete gideceğini ummuştu. O, bunu yapmamıştı, fakat artık önemi yoktu. Adam bir hayal kırıklığı yaşamıştı, ama önemi yoktu. Kız hâlâ küçük sayılırdı; onu hâlâ arkadan ittirmek gerekiyordu.

Birilerinin hepimizi arkadan ittirmesi gerekiyor, diye düşündü adam. Bunun sonu yok.

Angelene aklından Walla Walla'daki cezaevini geçirdiğinde gözünün önüne biraz sevimsiz, fakat aynı zamanda bir kaleyi andıran ve dört bir tarafında Peshastin'in çevresindekilere az biraz benzeyen dağların yükseldiği beton bir tesis gelmişti. Mahkûmların hepsi koyu mavi üniformalar giyinmişlerdi ve çıplak avluya çıktıklarında yüzlerini dağlara kaldırıp soğuk havayı içlerine çekebiliyorlardı.

Cezaevini hayalinde neden bu şekilde canlandırdığını ya da bu imgenin nereden çıktığını bilmiyordu. Walla Walla'nın etrafı dağlarla değil, çölle kuşatılmıştı, o kadarını biliyordu.

Walla Walla'ya geldiğinde sesi tütün içmekten boğuklaşmış gri suratlı bir kadından oda kiraladı ve kadına, cezaevinin yürüyüş mesafesinde olup olmadığını sordu. Kadın, hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden, Angelene'e oraya nasıl gideceğini anlattı.

Bina sarı kil tuğlasından yapılmıştı ve etrafı, tepesinde dikenli teller bulunan üç buçuk metre yüksekliğindeki tel örgülerle sarılıydı. Angelene girişteki gardiyana kimi görmeye geldiğini söyledi ve kız daha lafını bitirmeden adam elini sallayarak ona içeriyi gösterdi, doğruca yazıhaneye gitmesini söyledi. Randevun var mı, diye sordu adam ve kız, hayır, cevabını verdi; yine de, Talmadge'ın bir ihtimal onun için bir randevu ayarlamış olabileceğinin farkındaydı.

Neyse ki, Della'yı görmesine izin verdiler. Bir gardiyan Angelene'i uzaktaki duvarında sıra sıra kirece boyanmış kabinlerin bulunduğu geniş bir odaya götürdü. Genç kız bunlardan birine oturdu ve tel örgüden bir perdenin önünde, elleri kucağında beklemeye başladı. Odaya alınan Della'nın gözleri, perdenin öbür tarafından ve odanın en uzak köşesinden derhal Angelene'in gözleriyle buluştu ve sonra başka tarafa çevrildi. Ayaklarını ağır ağır sürüyerek gardiyan eşliğinde sandalyeye geldi. Oturdu. Gardiyan gidince Della ellerini yüzüne götürdü. Kısa bir an sonra Angelene onun, yani Della'mn, ağladığını fark etti.

Sonunda, Della ellerini aşağı indirdi.

Geleceğinden haberim yoktu, dedi Della, Angelene'e hâlâ hayal meyal tamdık gelen bir sesle: Tıpkı bir oğlan çocuğu gibi kısık, fakat aynı zamanda ince bir sesle. Belki yakın zamanda bir hastalık geçirmiştir, diye düşündü Angelene. Şimdi Della, ne yapacağını bilmez bir halde bakışlarını Angelene'in omzunun üzerindeki bir noktaya dikmişti, ama sanki kendini tutamıyormuş gibi, arada bir Angelene'in yüzüne delici bakışlar gönderiyordu. Çekingen, diye düşündü Angelene ve onun bu yönünü hatırladı: Della hep çekingen biri olmuştu.

Angelene, birden asabileşerek kucağındaki hasır şapkayı sıkı sıkı tuttu. Talmadge da gelmek isterdi, dedi.

Ve sonra kız ağzını açıp bundan söz ettiğine pişman oldu, çünkü Talmadge'ın onu ziyarete gelememesi gerçeğine dikkat çekmiş oluyordu.

Fakat Della üzülmüş gibi görünmüyordu; Angelene'in omzunun üzerinden ileri bakıyor, dalgınlıkla başını sallıyordu. Birkaç dakika sessizlik içinde oturdular.

Yani, Talmadge geri döndü, dedi Della. Demek onu bıraktılar.

Evet, dedi Angelene. İyi halden erken bırakıldı. Ve sonra yine konuştuğuna pişman oldu: Bunu Della'ya söylemek doğru muydu? Hâlâ hapiste yatan birine böyle söylenir miydi? Della için böyle bir seçenek var mıydı, iyi halden erken salıverilebilir miydi? Angelene kendini aptal gibi hissetti, başını eğip kucağına baktı.

Fakat Della onu yarım kulakla dinliyormuş gibiydi.

Sessizlik büyüdü, onunla birlikte Angelene'in ne yapacağını bilmez hali de büyüdü. Sakin göründüğünü umut ederek gözlerini odanın köşesine dikti. Della'nın gözlerinin onun üzerinde dolaştığını hissetti. İstediği kadar baksın, diye düşündü Angelene. Ve işin tuhafı, kadının üzerinde gezinen gözleri onu tedirgin etmemiş, hatta –Angelene tam olarak sebebini bilmese de– bir miktar rahatlatmıştı. Angelene gözlerini tekrar ona çevirdiğinde, Della başka tarafa baktı.

Atını getirdiler, dedi Angelene ve Della kaşlarını kaldırarak ona baktı.

Hani, şu senin için Stehekin'de tuttukları at...

Bir kez daha yaptığı aptallıktan Angelene'in içi cız etti. Neden konuşuyordu, neden hiç olmamış şeyleri onun aklına getiriyordu? Çabucak gözlerini kaçırdı, kıpkırmızı olduğunu hissetmişti.

Fakat Della, Angelene'in huzursuzluğunu hissetmemiş gibiydi. Atın cinsi neydi?

Griydi, sağrısı benekliydi.

Appaloosa.

Evet. Angelene ekledi: Bayağı büyükmüş. Üzerine çıkmak için tabure kullanmak zorunda kaldım. Ben, şimdi ona biniyorum.

Demek binmene izin verdi.

Evet.

Della başını sallıyordu, ama dalgındı.

Sen ne düşünüyorsun, dedi Della. Sence o gemiye binmeli miydim?

Angelene irkildi.

Nasıl yani?

Sen olsaydın o kamaraya girer miydin? Hani gemideki kamaraya? Sen olsaydın bunu yapar mıydın?

Bir şey söyleyemem, dedi Angelene birkaç dakika sonra. Ben, sen değilim. Ardından, yumuşak bir sesle: Ne yapardım, ben de bilmiyorum.

Della kısa bir an bunun üzerine düşündü.

Ama yerimde olsaydın yapardın, yani adam bunu senden istemiş olsaydı.

Angelene ilk başta cevap vermedi. Bir şey söyleyemem, diye tekrarladı. Senin yaptığını yapmana yol açan gerekçeler benim için geçerli değil. Ben gemiye binmemiş olsaydım, bunu kendi gerekçelerime dayanarak yapmış olacaktım. Herkes kendi adına karar vermelidir, dedi kız ve başka bir özlü sözü yinelediğini, başka bir insandan alıntı yaptığını düşündü.

Della bunları dinliyor, başını sallıyordu. Ama yine de yanlış bir tercih yaptığımı mı düşünüyorsun?

Peki *sen* öyle mi düşünüyorsun? Sorunun ortaya atılışını umarsızlıktan başka bir şeye bağlamak imkânsızdı. Angelene bu sorgulamanın merkezinde bulunmaktan hoşnut değildi.

Sorduğu soru Della'yı hiç şaşırtmadı. Kız odanın öbür köşesine bakmayı sürdürdü. Konuşması uzun zaman aldı.

Evet. O anda içimden bunu yapmak gelmese bile, yine de yapmış olmam gerekirdi. Della duraksadı. Çünkü adam onca zahmete girmişti. Ve kısa bir sessizliğin ardından, geri dönüp seni görmemin tek yolu da buydu, değil mi, dedi. Yani, sırf bunun için yapmış olmam gerekirdi.

Birkaç dakika öylece oturdular ve hiç konuşmadılar. Angelene, tam bir fiyasko olan kaçış girişiminden sonra hissettiklerini hatırlamaya çalıştı. O günden kalan kimi hatıralar zihninde pırıl pırıldı: Kumsaldaki, yukarıdan görüldüğü haliyle tek vücut şeklinde hareket eden insan yığını; destek almak için tahta iskelenin parmaklıklarına tutunduğunda soğuk, ıslak tahtanın avucunun altında bıraktığı his; üç kişilik grupta bulunan, ona dönüp, bu da neydi böyle, diye soran kadının sırıtışı (sonradan bunun tüyler ürpertici bir sırıtış olduğunu düşünmüştü); ağzından anlaşılmaz yakarış sözleri dökülen, dizlerinin üstüne oturmuş Talmadge; kendisinin adama uzanan bembeyaz elleri; merdivenlerden çeke çeke çıkardıkları Della... Fakat çoğu ayrıntı yeterince net değildi. Olayın kendisiyle Talmadge'ın Walla Walla'ya gönderilmesinin arasında geçen haftaları, duruşmaları ve cezanın verilişini hatırlamakta zorlanıyordu. Della'ya kızgın mıydı? Talmadge'ın, Della'yı Chelan'da ziyarete gittiği bütün o aylar zarfında Angelene içerlemenin farklı aşamalarından geçmişti. Öfke hissetmişse bile, hissettiği öfke bizzat Talmadge'ın kendisine yönelikti: Adamın, onun gözünde –ve bu fikri ona işleyen de Caroline Middey'nin duygularıydı– baştan kaybedilmiş bir savaşa girmek konusundaki ısrarı karşısında hüsrana uğramıştı kız.

Ancak Talmadge ona Jane ile Della'nın çocukluklarını, hamileyken meyve bahçesine gelişlerini ve Della'nın, Jane'inkinden ayrı bir yerde duran acılarını anlattığında, Jane kendini ağaca asmasından sonra dünyada yapayalnız kalan Della portresi onu kendi başına acınacak hale getirmeye yetmişti. O dönemde, Talmadge'ın kendisine Della'nın geçmişini anlatmasından sonraki haftalarda, Angelene hiçbir şey hissedemeyecek kadar büyük bir şok yaşamıştı. Hissizleşmişti. Della'ya kızgın mıydı? Hayır; ama Della'yı çepeçevre saran sessizliğe kızgındı; her daim kendini

Della'ya eklemlemiş gibi duran bilgi eksikliğine kızgındı. En çok da, böylesine derin bir sessizlik yaşanmasının ardında yatan sebebeydi kızgınlığı: Çünkü onun ve Angelene'nin annesinin başına gelenler ağza alınamayacak korkunçluktaydı. İkisi büyük acılar çekmişlerdi ve Angelene bu acıları nasıl dindireceğini bilemiyordu.

Ama sonra kumsaldaki o gün, Angelene'in umudunu hepten yitirdiği sırada birinin onun adını çağırdığını duyduğu ve arkasına döndüğünde bunun Della olduğunu anladığı o gün yaşanmıştı. Angelene, teyzesini gördüğünde, içi ona karşı acıma hisleriyle dolmamıştı, oysa Della acınacak haldeydi: Kolundan vurulmuştu, hiçbir dahlinin olmasını istemediği bir suçu işlerken yakalanmıştı ve tam o anda, tahta iskelenin basamaklarından zor kullanılarak çıkarılıyor, etrafına üşüşmüş genç adamlarla tek başına mücadele ediyordu. Fakat Angelene onu gördüğünde, içinde sahici bir şefkat, sahici bir zekâ barındıran o içe işleyen bakışlarla karşılaştığında Della'ya büyük bir hayranlık duydu. Âdeta çarpılmıştı, durduk yerde. Onu kucağına alıp tarladaki atlara götüren insandı bu; onu neşeyle havaya fırlatan ve tutan insandı. Dünyanın en güçlü insanıydı o.

Ve şimdi o insan karşısında oturuyordu.

Şeye ne oldu, dedi Angelene, ama kendi kendisini susturdu.

Neye?

Yok bir şey.

Sorsana.

Angelene derin bir nefes aldı. Şeyi soracaktım, Michaelson'a ne oldu? Haberin var mı?

Della boynunu kaşıdı.

Öldü.

Ah, dedi Angelene.

Haberin yok muydu? Gazetede çıkmadı mı?

Angelene başım iki yana salladı. Della'ya artık gazete okumadığını söylemedi.

Fakat adamın ölümünden bahis açılması üzerine Della'nın kılı kıpırdamadı ve bu onu hiç etkilememiş gibi davrandı. Kucağında duran ellerini birbirine kavuşturdu.

Ondan nefret ediyordun, dedi Angelene yumuşak bir sesle. Biraz olsun sevinmen gerekir; adam ölmüş işte.

Della, birkaç saniye sonra, omzunu silkti. Gözlerine tekrar odanın köşesine dikti.

Sevineceğimi sanmıştım. Ya da üzüleceğimi, kim bilir. Yine omzunu silkti. Söylediğim sana tuhaf gelebilir. Bilmem. Bir şey hissederim sanmıştım. Della duraksadı. Ama hissetmedim.

Della sık sık genç kızı, yani Angelene'i, hapishane civarında gördüğünü sanır, fakat bu her defasında bir başkası çıkardı. Mantığı ona kızın orada hapis yatmasının imkânsız olduğunu söylese de, kızı gördüğünü sandığı o anlarda tüm kalbiyle onun gerçekten Angelene olduğuna inanırdı. Bunun akılla mantıkla bir ilgisi yoktu.

Öteki mahkûmlar ona karşı düşmanca bir tutum içinde değildi ve diğer kadınların arasına karışması halinde arkadaşlık ihtimali de söz konusuydu, fakat Della kendini onlardan ayrı tutardı. Eskiden beri zayıftı, fakat daha çok kilo vermişti ve aynaya baktığında kendi yüzünü tanımakta zorlanıyordu. Kafa derisinde öyle berbat bir egzama olmuştu ki, hastalık ilaçla doğru düzgün tedavi edilebilsin diye cezaevi berberi saçlarını sıfıra vurmuştu. Bu haliyle her zamankinden daha çok bir oğlan çocuğuna benzemişti, fakat aldırış ettiği yoktu.

Çamaşırhanede çalışıyor, öğleden sonralarını çamaşır tasnifi yapmakla ve çarşaflarla cezaevi üniformalarını yıkamakla geçiriyordu. Pisliği ve lekeleri gören kimi işçinin içi kalkardı, ama Della bunların hepsine bağışıklık kazanmıştı. Bu gibi şeyler onun içini kaldırmazdı.

Günler birbirini kovalıyordu. Bir gün büyük ölçüde diğerine benzerdi. Della çamaşırhanedeki işinden –hayatında bulduğu

en kolay işten– memnundu. Ve sonra arada bir kendi kendine bunun gerçek anlamda bir iş olmadığım hatırlatıyordu.

Ve sonra yazın –cezaevine geleli neredeyse iki yıl olmuştu– gardiyan, kızın portatif karyolasında yattığı hücreye geldi ve bir ziyaretçisinin olduğunu söyledi. Della bunun birkaç ayda bir kendisini ziyarete gelen Caroline Middey olduğunu düşündüğünden, ziyaretçinin kim olduğunu bile sormadı. Yataktan kalktı ve gardiyanın kapıyı açmasını bekledi; sonra da, adam ona koridordan aşağı götürdü ve ziyaretçiyi perdenin arkasından göreceği odaya aldı. Della, bir müddet sonra ayakta duran kişiyi, yani genç kızı gördü.

Onunla konuşmak istedi, ama konuşamadı. Sanki biri midesine bir yumruk indirmiş gibi hissediyordu. Perdenin önündeki sandalyeye kadar geldi ve oturdu; kız da yerine oturdu ve çok geçmeden Della ağlamaya başladı. İçi bulanıyordu. Anlatmak istediği o kadar çok şey vardı ki.

Fakat en nihayet Della sakinleşti ve aralarında bir konuşma geçti. Her nedense, Della kendini genç kızın onun, yani Della'nın, kamaraya girmeyerek doğru kararı verip vermediği konusundaki düşüncesini sorarken buldu. Genç kız ikircikli konuştu; şöyle ya da böyle gibi kesin bir cevap vermedi. Ve bu da onun, yani Della'nın, en sonunda idrak ettiği bir şeydi: Genç kız, onu yaptığı şey yüzünden suçlamıyordu. Della'nın gemiye binmemek konusunda kendi gerekçelerinin olabileceğini anlayışla karşıladığım belli etmişti.

Genel itibariyle, sırf kızın –kendinden emin ve bu kadar zarif ve kibar bir genç kadının, yani Jane'in kızının– orada bulunması ve tam karşısında oturması bile güzeldi. Jane'e nasıl da benziyordu, ama konuşmaya başladığı anda Jane gözden kayboldu. Bu işin şekli böyle, diye düşündü Della. Bunun ta en başından

gideceği yer belliydi. Jane onu ikaz etmişti: Çocuklar yer değişimi için gelir. Sen gittikten sonra da dünya üzerindeki hayatlarını sürdürürler ve seni unuturlar. Ve bu da onların kabahati değildir.

Kendisi ve genç kız karşılıklı veda sözcükleri söyledikten sonra, genç kız sandalyesinden yarı kalkmış vaziyetteyken Della birdenbire, annen derdi ki, diye lafa girdi. Şimdi kız fal taşı gibi açılmış gözlerle ona bakıyordu. Şaşkındı.

Annen, diye devam etti Della, kendini tutamamıştı; susması gerektiğini biliyordu, ama biraz sonra lafını tamamlayamayacağını anladı. Bir rüya nasıl anlatılırdı? Ya da bir his?

Ne derdi, diye sordu Angelene, bir sessizliğin ardından.

Gözlerini odanın köşesine dikmiş olan Della ne söyleyeceğini unutmuştu.

Demişti ki... Senin şahane olacağını söylemişti. Senin hepimizin toplamından daha iyi olacağını söylemişti. Ve haklıydı. Della sustu. Başına hiçbir şey gelmedi. Güzel bir hayatın var. Güzel bir hayatın var, öyle değil mi?

Kız cevap vermeden önce bir sessizlik oldu.

Evet.

Della'nın içinden kıza bir sürü şey anlatmak geldi. Onu kucaklayabilmiş olmayı istedi.

Genç kız gerginlik içinde perdenin önünde dikiliyordu.

Della, sadece bir anlığına bile olsa, onunla göz göze gelmek için kendini zorladı.

Genç kız çekingendi.

Beni ziyarete geldiğin için teşekkür ederim, dedi Della.

Clee cezaevinden çıktığında dışarıda onu karşılayan hiç kimse yoktu: Böyle olması için gereken ayarlamaları kendisi yapmıştı. Sığırtmaçtan ahıra onun için bir at bırakmasını istemişti; ve istediği tek iyilik de buydu.

At, kızıl kahverengi bir beygirdi; kaslı, uzun boyluydu; alnında beyaz bir yıldız vardı ve beyaz çoraplıydı. Clee hayvana eyer taktı ve onu dışarı çıkardı. Günün rengini kana kana içine çekti. Gökyüzünü; atın tüylerinin parlaklığını. At derisinin ve tozun kokusunu, güneşi. Clee elini atın böğrüne koydu. Sığırtmaç iyi bir seçim yapmıştı; Clee'nin neyi seveceğini iyi biliyordu. Tereddüt ede ede atın üstüne çıktı; beklenti büyüktü, fakat işin keyfi beklentideydi. Eyere yerleşti, dizginleri yumruklarının içine aldı. At bir geri, bir ileri adım attı. Burnundan soludu. Yeri eşeledi. Clee tek eliyle hayvanı cıdağından tutarken aynı anda dizginleri çekti. Ata küçük bir daire çizdirdi. Clee, atın hareket etme biçiminden onu eğiten kişinin sığırtmaç olduğunu anladı. Clee hayvanı dehledi ve sallantılı hafif bir koşu tutturarak yola doğru ilerledi. Ahırdan uzaklara, kasabadan uzaklara.

Clee, Walla Walla'yı ebediyen terk etti.

İki hafta boyunca tek başına at üstünde yolculuk etti. Doğuya, ardından kuzeye ve tekrar doğuya, sonra güneye ve dağların iç kesimlerine gitti. Yazın son demleriydi: Sabahın erken vaktinde Sawtooths'tayken, kırağı kilometreler boyunca ışıldıyordu. O ise

atının üzerinde gidiyordu. En sonunda Wallowa'lara girdi ve nereye gittiğini anladı.

Clee atıyla Wallowa çiftlik arazisine girdiğinde ve kolunu havaya kaldırdığında sığırtmaç dışarıdaki tarladaydı. Bir çocuk koşa koşa onu karşılamaya geldi; aslında oğlan olan çocuğun cinsiyetini, çocuk Clee'nin dizine gelene kadar anlamak olanaksızdı. Sonra çocuk Nez Perce dilinde, baba, baba, diye bağırarak yanından ayrıldı.

Clee akşam yemeğine kaldı. Dar, duman altı ve iki katlı bir yapı olan ana evde sığırtmaç, karısı ve çocukları barınıyordu. Eve sığamayanlar dışarıda, çadırlarda ve yuvarlak çadırlarda ve ek binalarda kalıyorlardı. İnsanın türlü türlü vaziyetteki giysiyi üzerlerinde görebileceği çocuklar oradan oraya koşturuyor, doğruca Clee'nin yanına geliyor ya da ağaçların ve barakaların etrafında durup pürdikkat onu seyrediyorlardı. Burada başka aileler –ya da sırf bekâr erkekler– de yaşıyor ve kamp kuruyordu.

İlk akşam geyik etiyle sakız kabağı yediler. Clee oturdu ve hepsinin konuşmalarını dinledi. Dinlemekten sıkılmadı. Bebekler elden ele dolaştırıldı ve adam onları kucağına aldı. Onların taze, lekesiz yüzlerine baktı. Kucağına aldıklarından biri –koyu renkte, kadim gözleri olan çocuk– elini uzattı ve onu burnundan yakaladı.

Sığırtmacı sürekli rahatsız eden, gömleğinin kolundan çekiştiren, adamın yanına sokulan ve elleriyle ağzını (bir sırrı) kapatarak onunla konuşan ve arada bir Clee'ye kaçamak bakışlar gönderen bir çocuk, yani dokuz on yaşlarında bir kız vardı. Sığırtmaç, kızı başından savıp duruyordu. Fakat nihayet, sığırtmaç insafa geldi, kızın isteğine boyun eğerek, tamam, tamam, dedi ve kızı öteye kışkışladı. Kararsız kalan, ama gülümseyen kız Clee'nin yanına geldi. Ellerini dikkatle arkasında tutuyordu.

Ata binerken onu seyretmeni istiyor, dedi sığırtmaç. Ne zamandır seni bekliyordu.

Clee kıza baktı. Onu tanımamıştı. Ama zaten, yıllar içinde bir sürü çocuk gelip geçmişti ve hepsini hatırlaması olanaksızdı.

Adamı rahat bırak, yemeğini yesin, dedi kadınlardan biri Nez Perce dilinde.

Fakat Clee ayağa kalktı. Kız dişlerini göstere göstere güldü ve onun elini tuttu.

Onu sadece birkaç metre uzaktaki, çok sayıda ateşin dışında kalan bir yere götürdü. Kendisine fazla büyük gelen gri bir kısrağın üstüne çıkmaya çalıştı, ama beceremedi. Clee kızın moralinin bozulduğunu görünce onu yukarı ittirerek atın sırtına oturttu. Ve sonra geri çekildi.

Küçük kız fazla uzaklaşmadan kısrağı dış taraftaki tarlada yürüttü. Bir turu tamamlayıp adamın önünden her geçişinde gözlerinin içi güldü. Clee ona bakıp başını salladı.

Tepelerindeki yıldızlar ışıl ışıldı ve yanan ateşlerden kesik kesik gelen ısı sırtına kadar ulaşıyordu. İnsanların konuşma sesleri biteviyeleşiyor, bir yükselip bir alçalıyor, sonra tekrar bir yükselip bir alçalıyordu. Kız, daha büyük karanlığın içinden ona doğru geliyor, atın devinimlerinden çıt çıkmıyordu. Toprağın üzerinden yumuşacık bir rüzgâr, bir nevi iç çekiş geçiverdi ve Clee, kısacık bir an, bedeni buharlaşıp havaya karışmış gibi hissetti.

Bana bak, bana bak, diye üsteledi kız ve adam başım salladı. Kalbi, hem korkudan, hem de sevinçten, ona sanki içi boşalmış gibi gelen bedeninden çıkacakmış gibi atıyordu.

Pazarın kurulduğu günlerden birinde Angelene eşyalarını toplarken arkadan bir oğlan çocuğu geldi ve kızın omzuna dokundu.

Genç kız yalnızdı. Yazın sonlarındaydılar; Angelene ilkbahardan beri düzenli olarak meyve satmaya geliyordu. Talmadge yola çıkamayacak kadar zayıf düştüğünden artık meyve bahçesinden hiç çıkmaz olmuştu.

Ne var, dedi, Angelene, kıpırtısız duran ve gözlerini kendisine dikmiş olan oğlana. Meyveleri kutulara yerleştirmeye, bütün eşyaları arabanın arkasına yüklemeye devam ediyordu.

Postane müdiresi seni görmek istiyor. Eve gitmeden önce kendisine uğramanı söyledi.

Pekâlâ.

Hemen gelsin dedi.

Angelene, üzerinde korkmuş bir hal olduğunu henüz fark ettiği oğlana baktı. Eşyaları arabaya yükleme işini bitirdikten sonra arabayla postaneye gitti. Cezaevinden bir telgraf gelmişti.

Arabayı Caroline Middey'nin evine sürdü ve telgrafı kadına gösterdi. Ön sundurmadaki sandalyelerde oturdular ve aradan epey bir zaman geçtikten sonra Caroline Middey çay yapmak üzere içeri girdi.

Ona ne diyeceğiz, dedi Angelene yüzündeki yaşları silerek.

Doğruyu söyleyeceğiz, dedi Caroline Middey. Söylenecek başka bir şey mi var mı sanki?

Ama yine de orada öylece oturdular ve yerlerinden kımıldamadılar. Çayları soğudu. Angelene geceyi orada geçirdi ve sabahleyin meyve bahçesine gitmek üzere ikisi birlikte evden çıktılar.

Della, diğer görevlerle beraber inşaat halindeki binalara tırmanma işini de kapsayan bir çalışma projesine gönüllü olarak katılmıştı; bunu yapmasına izin vermelerinin sebebi, eskiden bir kereste kampında tepe işçisi olarak çalıştığını öğrenmiş olmalarıydı. Önceki gün bir iskeleden düşmüş ve boynu kırılmıştı. Oracıkta ölmüştü. Normalde emniyet kayışı takması ve diğer güvenlik araçlarını kullanması gerekirdi, ama o bunların hiçbirini kullanmamıştı.

Cenazeyi taşıyan tren Walla Walla'dan geldi ve Talmadge, Angelene ve Caroline Middey onu karşılamak için üzerlerinde en iyi giysileriyle istasyonda hazır beklediler. Talmadge'ın başında yeni bir şapka vardı, bir bastona dayanarak duruyordu. İçinde Della'nın cenazesinin bulunduğu sandığın at arabasına yüklenmesini seyrettiler ve sonra hep birlikte, sürücüyle birlikte at arabasına bindiler. Başka bir adam da meyve bahçesinin yönünde kuzeye doğru yola koyuldu. Oraya öğleden sonra vardılar. Sürücü ve öbür adam tabutla beraber tepe aşağı yürüdü, derenin karşısına geçip, tarlayı aştı. Talmadge, Angelene ve Caroline Middey onların arkasından geliyordu.

Della yukarıdaki dağın sırtında, Jane'in yanına gömülecekti.

Düzlüğe vardıklarında sarı çimenler rüzgârda dalgalanıyor ve hava hanımeliyle kömür tozu kokuyordu. Yerdeki çukur çoktan kazılmıştı. Talmadge bu iş için de başkalarını tutmuştu, çünkü artık bunu kendi başına yapamayacak kadar zayıf düşmüştü. Fakat yine de yardım etmek konusunda ısrarcı olmuştu. Şimdi, adamlar tabutu çukura indirmiş ve aileyi kendi haline bırakmak için oradan uzaklaşmışlardı.

Talmadge ilk başta onun öldüğüne inanmayı reddetmişti. Ve sonra da ölümünün gerçekleştiği koşulları kabul etmemişti: Biri onu öldürmüştür, deyip durmuştu. Michaelson ya da iş birlikçilerinden biri ya da bir gardiyan. Kız, cinayete kurban

gitmişti. Bundan kesinlikle emindi; ve Angelene ile Caroline Middey meyve bahçesine gelip ona olanları anlattıktan sonra, adam bütün ağırlığını bastonuna vererek akşam karanlığında ağaçların içine yürümüştü. Dıştaki meyve bahçesine, patikadaki dönemeçte ve karanlıkta kımıltısız duran ağaca –eşi benzeri olmayan gövdesi kendisini çevreleyen karanlıktan bile koyu olan ağaca– gelene kadar da gözünden tek yaş dökülmemişti.

Adam, bu son birkaç yıldır Della'yı görmemiş ya da onunla başka şekillerde iletişime geçmemişti. Fakat kız, yani Angelene, onu ziyarete gitmişti ve adam, aralarında geçenlerin ayrıntılarını tam olarak bilmese de, kızın onu tekrar görme planları yaptığını biliyordu ve kendisi de, onun, yani Della'mn, yaşadığı hayatı kabullendiğini ve sakinleştiğini düşünmek istiyordu. Kızın mutlu olmasını beklediği yoktu –hem yıllar ilerledikçe o sözcük nasıl da anlamım yitirmişti– fakat adamın tek dileği, kızın o yerden, yani cezaevinden çıkması ve tekrar meyve bahçesindeki yuvasını ya da kendisini bağrına basacağını düşündüğü yer her neresiyse orayı bulmasıydı.

Adam eğildi ve yerden bir avuç toprak aldı, bunu mezara attı. Caroline Middey de aynısını yaptı. Angelene yanlarından ayrıldı ve elinde bir kürekle döndü. Küreğin başını bir toprak yığınına daldırdı ve canla başla çalışarak toprağı taşımaya başladı. Acemiydi, ama istikrarlıydı. Adamlardan biri, bu işi yapmasına gerek olmadığını söylemek için sallana sallana tekrar genç kızın yanına geldi, fakat onu seyrettikten sonra arkasına döndü ve onları yalnız bıraktı. Öbür adamın yanma varınca hafifçe omzunu silkti.

Talmadge ile Caroline Middey de uzakta durup kızın çalışmasını seyrettiler. İş tamamlandığında hiçbirinin konuşacak hali kalmamıştı. Yüzü ter içinde kalan Angelene tir tir titriyordu. Mezarı arkalarına alıp, dönüş yoluna koyulduklarında (dönmeye

mecburdular, çünkü güneş batıyordu ve yanlarına gaz lambası almayı unutmuşlardı) Angelene, Talmadge'a yaslandı. Adam kıza sarıldı. Caroline Middey elini kızın omzuna koydu. Bu halde, inanılamayacak kadar ağır bir tempoda yürüyerek çimenliğin karşısına geçtiler. Angelene meyve bahçesine dönüş yolu boyunca durmadan ağladı.

Gecenin bir yarısı adamın odasına gelen Angelene, *Eşyaları* nerede, diye ağlıyordu. Onun giysileri, onun eşyaları. Nerede bunlar? Kim almış olabilir?

Adam bulunduğu yeri kestirmeye çalışarak yatağında oturdu. Neler olmuştu? Kendisi neredeydi? Kız, yani Della, ölmüştü...

Angelene yatağın etrafından dolaştı ve adamın yanına geldi. Adam yorganı kaldırdı ve kızı yatağın içine doğru çekti. Kız adama iyice sokulup başını onun göğsüne yasladı, gözlerinden yaşlar süzülüyordu.

Birini gönderip aldırırız, dedi adam elini kızın başına koyarak. Ağlama artık. Eşyaları buluruz. Geri getirtiriz. Şişt. Şişt...

VII

Sonraki ilkbahar ve yaz ayları sırasında Angelene'in neredeyse unuttuğu o meyve bahçesinde yalnız olma, tamamıyla bir başına kalmış olma duygusu geri geldi. Gerçek anlamda yalnız değildi –Talmadge her zaman oralarda bir yerdeydi, kulübede oturuyor ya da meyve bahçesinin başka bir noktasında çalışıyordu– fakat genç kız kendisine ait olan arsada çalışırken daha önce Talmadge'ın Chelan'da olduğu sırada hissettiği o kimsesizliğin içine gömülme duygusunu yaşamaya başlamıştı. Tepe noktasında asılı duran güneş, gök kubbenin yükseklerinde ciyak ciyak öten kuşlar, derinlerden tepen muhteşem kokusunu etrafa yayan toprak. Ellerinde kırılacakmış gibi duran fidan kökleri.

Hayatının herhangi bir anında hissettikleriyle –kendi mahremiyetinin derinliğiyle– Talmadge'ın onca yıl tek başına yaşamış olmaktan dolayı hissetmiş olabilecekleri arasındaki ilişkiye kafa yorup yormadığını bilmiyordu. İkisinin durumu arasında bir fark olduğunu biliyordu: O, arada bir de olsa kendini adamın arkadaşlığıyla oyalayabildiği halde –kendisinin biriyle arkadaşlık etme imkânı vardı– adamın hiç öyle bir fırsatı olmamıştı. Kasabada, Caroline Middey gibi, haftada bir ya da ona yakın aralıklarla görüştüğü veya kendisini ziyaret edebilecek arkadaşları ya da ahbapları olmuş olabilirdi, fakat bu, insanın hayatında kendisiyle birlikte yaşayan birinin olmasına benzemezdi. İnsanın bir ailesi olmasına benzemezdi; hatta bu aile, Talmadge ile Angelene'in

kimi zaman birbirlerine karşı davrandıkları gibi fazlasıyla sessiz sakin bir aile olsa bile, yine de benzemezdi.

Genç kız tek başına olduğunda, çalışırken sanki kendini unutmuş gibi olurdu. Durumu bu şekilde ifade etmek tuhaf kaçabilirdi, fakat yaptığı iş fazlasıyla fiziksel olmasına rağmen ne bir silûeti ne de bir bedeni yokmuş gibi bir hisse kapılırdı. Aklı neredeydi? Aklı, elindeki işte olurdu. Böyle zamanlarda toprakla arasında derin bir yakınlık olduğu duygusuna kapılır ve aynı zamanda, fazlasıyla yetişkin, sapasağlam, içi merhametle dolu biri gibi hissederdi.

Üstelik, Talmadge onun ailesi ve en yakın dostu olduğu halde adamın sağlığının her geçen gün daha kötüye gittiği bilgisi de kızın içine işlemişti. Ve annesi gibi olan Caroline Middey de seksenine merdiven dayamıştı. Belki, bir ihtimal kendisine yetişkinliği boyunca eşlik edebilecek kişiyse şimdi toprağın altındaydı. (Ve genç kız bu durumu göz önüne aldığında, Talmadge'ın Della'yı özgürlüğüne kavuşturma planının –o fazlasıyla kötü tasarlanmış planın– kendisine ilk kez anlatıldığı zamanki kadar saçma sapan görünmediğini de kabul ediyordu. Talmadge ne yaptığım biliyordu. Angelene bunun kıymetini şimdi anlayabilmiş, adamın onun için kalkıştığı şeyin değerini kavramıştı.)

Genç kız, sırf dilediği zaman buna bir son verme, eninde sonunda biriyle konuşup söyleşme imkânına sahip olduğundan, yalnızlığa büyük bir hayranlık beslerdi. Talmadge öldüğünde ne olacaktı? Ya da Caroline Middey öldüğünde? Onların kendilerine özgü duyarlılıkları da yok olup gidecek ve beraberlerinde kıza dair kendi içlerinde taşıdıkları bilgiyi de alıp götüreceklerdi. Sonra da, hepten yapayalnız kalacaktı. Başka bir yalnızlıktı bu. İçine korku salan bir yalnızlıktı.

Adam, kızın odun sobasının yanına çektiği yatağında hiçbir şey yapmadan yatarken ve Angelene onun üzerine eğilip, yatak örtülerini düzeltirken, geçmiş zihninden gitgide uzaklaştı ve bir nokta büyüklüğünü aldı.

Sanki hiç kız kardeşinin adına korkan ve onun için umut beslemekten vazgeçmeyen bir oğlan olmamıştı. Hiç akşam yemeğinden sonra şehvetten ölecekmiş gibi hisseden on yedisindeki, yirmi beşindeki ya da otuzundaki adam olmamıştı. Hiç tek başına mutlu mesut çalışan, kasabada başkalarından duyduğu bir şakaya kendi kendine gülen adam da olmamıştı. Hiç başını Caroline Middey'nin göğsüne koyma arzusunu duymamıştı. Hiç, boşluktan ya da yalnızlıktan, kendi kendine ilahiler söyleyen adam olmamıştı. Hiç, aynadaki suretinin nasıl da hoşuna gittiği gerçeğini kimselere itiraf etmemişti. Oysa ki, yüzü çiçek bozuğu lekeleriyle kaplanmadan önce bile çirkin biri olarak görüldüğünün farkındaydı. Hiç sevecen ya da acımasız biri olmamıştı. Hiç yanına gelen iki küçük kızın karnını doyurmamış, hiç onlara acımamıştı. Hiç, Okanogan'daki o gün ya da daha sonra, adam meyve bahçesine geldiğinde Michaelson'a elini sürmediği için pişmanlık duymamıştı. Hiç Della'ya korkuyla karışık bir hayranlık beslememiş, hiç onun yüzünden kafası karışmamış, hiç, kız oradan gittiğinde rahat bir nefes almamıştı. Hiç kızın ağır derecedeki acayipliklerini, onu can evinden vuran sevecenliklerini öz-

lememişti. Tuhaf saçlarını, gözlerini, bakışlarını. Onun *tarzını*. Hiç, onun –boyu daha adamın omzuna bile gelmeyen küçük bir kız olarak– at üzerindeyken bir yılan kadar sinsi davranabileceğine şahit olmamıştı. Hiç Clee'yle bir yaz akşamı sessizlik sessiz oturup pipolarını tüttürmemişlerdi. Hiç küçük bir oğlanken Clee ile uzun çimenlerin arasında dolaşıp, kız kardeşini kovalamamıştı: Bir oyunun peşinde. Hiç hapiste bulunmamıştı. Hiç annesine ağlamamıştı. Hiç babasının suratını gözünün önüne getirmeye çalışmamıştı. Hiç, bir kayısının, alabalığın ya da toprağın tadını almamıştı. Hiç ağır ağır dönen takımyıldızların altında uyumamış ya da kış vakti dereye girmemişti.

Şahane olanların yanı sıra berbat izlenimler de bir bir uzaklaşıyordu ve dünya, her sabah gözlerini açtığında, bir değişimden geçmiş oluyordu; ve sonra öğle vakti ve ondan sonra sürekli olarak bir uyuyor, bir uyanıyordu. Etrafında kulübenin, ışığın ve gölgelerin farklı biçimlerini barındıran aynı dört duvar. Odun sobası. Ev içi ortamda bir oraya, bir buraya koşturan genç kız. Onun adını biliyordu ve her nasılsa, artık bu adı hatırlamasına gerek kalmadığını biliyordu. Onun kabahati değildi bu; ona hiç kendi kabahatiymiş gibi gelmiyordu. Kız, yanında oturuyor ve onunla konuşuyordu ve artık onun söylediklerini anlamasına da lüzum yoktu. Kız onun başına dokunuyor ve ıslak bir bezle alnını siliyordu ve bu, adamın hoşuna gidiyordu. O da ağzını açıp bir şeyler söyleyebilirdi, ama onun söylediklerinin bir değeri yoktu. Kız gelip gidiyor, kendisi onu farklı adlarla çağırıyordu.

Angelene, dedi adam. Sen doğduğunda buradaydım ben.

Biliyorum, dedi kız.

Uzak meyve bahçesindeki Angelene her ağaca ustalıkla tırmandı ve inmesi yaklaşan karanlıkta elmaları topladı. Elmalar parlıyordu, Rhode Island Greening'ler parlıyordu; Pippin'ler daha zordu, genç kız aşılık filizleri parmak uçlarında hissediyordu. Her zaman için ağır çalışan bir meyve toplayıcısı olmuştu. Bu da koşullara göre farklılık göstermezdi –herkes gittikten sonra dönümler dolusu ağacı hasat etmek için geride kalan tek kişiydi artık– ve meyve toplayarak geçirilen bir günün ardından dinlenmek, yemek yemek ve kestirmek için çok az zamanı olur ve hava, göz gözü görmeyecek kadar kararana dek çalışmaya devam ederdi. Ay çıkmamışsa eğer çalışırken zorlanır ve erkenden kulübeye çekilir, kötü bir uyku çeker ve rüyasında meyve topladığım ve ağaçların arasındaki yollarda bir bedene ait olmayan seslerin peşinden gittiğini görürdü. Sabahleyin kan çanağı gibi gözlerle yataktan kalkar ve çuvalını kaptığı gibi kendini soğuğa atardı. O gün iki kat daha fazla emek harcamak zorunda hisseder, çünkü her zaman olduğu gibi önceki gün toplaması gereken meyve miktarını toplayamamış olurdu. Yine de, kız acele etmezdi. Talmadge, sakın acele etme, derdi. Aptallar acele eder. (Fakat adamın yoğun çalışması daimiydi; onun yoğun çalışması normaldi. Angelene çocukken, adam gün doğumundan gün batımına kadar ve kimi zaman da akşam ye-

meğinden sonra, yıldızlar gökyüzünde yer değiştirene kadar meyve bahçesinde ağır bir tempoyla yürürdü.)

Genç kız iyi meyve topladığı günlerde derin bir uyku çekti. Yemek hazırladı ve odun sobasının yanındaki yatağında gözleri açık bir halde uzanan Talmadge'la konuştu. Adamın dilsizliği her geçen gün artıyordu. Kimi zaman, genç kız kulübenin içinde dolaşırken adamın gözleri onu takip eder, ama genellikle oldukları yerde kalırdı. Anlamlandıramadığı güçlü bir arzu kızın içinden tepiyordu: Adamın yatağını, topladığı elmaların bulunduğu kutularla kuşatmak ve onu bu kutuların ortasında yatarken görmek. Elbette bunu yapmamış ya da adama bu duygudan söz etmemişti. Fakat bu imge ona rahat vermiyor, zorlukla zapt ettiği arzudan yumruklarını sıkacak hale getiriyordu.

Mevsimler ölmekte olan bir adam için neyi ifade eder? Talmadge kuşluk vakti gözlerini açtı ve odadaki havayı seyretti. Havanın ışıkla ve ışığın niteliğiyle –keskin bir altın sarısı– ve bir yandan da ağaçlardaki hayatlarla, onların dışarı verdikleri oksijenle, kulübeyi sessizlik içinde sallayan havayla bir ilgisi vardı. Ciğerlerine çektiği havada hâlâ ağaçların içsel yaşantısına, doyurulmuş klorofil, gün ışığı ve su düşlerine, yerçekimine ve köklere ve köklerin tasarımına ait bir şeyler vardı. Meyvelere ait bir şeyler vardı. Gördüğü, sonbahar ışığıydı. Nasıl oluyorsa, bunun kendisinin ortadan kaybolacağı mevsim olduğunu ezelden beri bilirdi. Kızın ay yüzünü kendi yüzünün üzerindeki boşluğa yerleşmesini, onu –yani nefesini– dinlemesini beklemeye koyuldu. Kız sobanın başında durmuş yemek hazırlıyordu. Adamla hâlâ yüksek perdeden çıkan çocuk sesiyle konuşuyordu. Zamanla düzelecekti bu. Bu değişime, sesin bir alt notaya inişine tanıklık edemeyecek olmasına biraz üzüldü. Rengi gaz lambasının ışığında genç bir meşeyi andıran saçlarını boynunda toplamıştı. Kız meyve bah-

çesine nasıl da benzerdi. Yavaşlığına ve varoluşuna hâkim olan hale tavra –uyumlu ve sessiz, sakin görünen haline– bakan biri, onun sert bir lafla mahvolabileceğini düşünebilirdi. Ama öyle bir şey olmazdı. Demirden bir kabuğun içinde duran bir yumurta gibiydi kız. Onu karnında taşıyıp doğuran mekânın düşüydü ve kendisi dahi bundan habersizdi.

Kız kulübeden çıktığında adam içinden muğlak bir arzunun yükseldiğini hissetti ve onun dışarıda ağaçların arasındaki bir yerde, o kendine özgü yavaşlığıyla çalıştığını anladı; yavaşlık kızın varlığının özüne dair ve kendisinin nüfuz etmek ya da ele geçirmek istemediği bir şeyin işareti olduğundan, adam onun bu halini düzeltip düzeltmemekte kararsız kalmıştı. Yavaşlığın, onu hiçbir zaman bırakmayacak olan o ihtiyatlılık haliyle, o pek çok şeye gebe ve meraklı çehreyle bir ilgisi vardı. Kız, hiçbir zaman bir şeyi sevdiğini söylemezdi, çünkü onlar kendi aralarında bu türden bir dil kullanmazlardı; mesela, "sevgi" veya "güzel" demezler ya da hiçbir şekilde bir tasvir diline başvurmazlardı. Kimi zaman, adam, akşam karanlığı çökerken gökyüzü hakkında bir yorumda bulunurken "hoş" derdi ve kız, onunla aynı fikirde olduğunu göstermek için sadece bir kez başını sallardı. Kız, onun bulunduğu bir odaya girdiğinde ya da adam, kızın çalıştığı bir meyve ağacı sırasına girdiğinde birbirlerini sözcüklerle selamlamaz, ama ötekisinin koluna-bacağına gözleriyle dokunur ve diğerinin yüz ifadesinden ya da duruşundan onun keyifli mi, tedirgin mi yoksa canı sıkkın mı olduğunu ya da o günkü havadan veya diğerinin varlığından hoşnut olup olmadığını hemen anlardı. Birbirlerine dair bu gibi şeyleri, insanın kendi bedeni hakkında bir hükme vardığındaki gibi, sezgisel olarak algılarlardı: Hiç düşünmeden ve kendiliğinden.

Geçenlerde, adam hastayken yatağın kenarında oturan kız, onun elini kendi elinin içine almış ve öne eğilerek adamın kaşla-

rını, kramp girmiş bir bacağa duygusuzca masaj yaparmışçasına, tek tek öpüvermişti.

Adam boş kulübeye, öğleden sonra ışığıyla allanıp pullanmış duvara gözlerini açtı. Her şeyin gerisinde dağdan gelerek Wenatchee'nin kuzeyindeki ırmağa dökülen derenin sesi vardı ve rüzgârda sallanan dişbudak ağaçlarının sesi derenin sesini bastırıyordu. Ağaçlar, hiç kesilmeyen ve atlar tarafından yenilmeyen uzun çimlerle kaplı çayırın sınırını oluştururdu. Suyun sesi ve dere tarafından beslenen ve haliyle, dereye bir meyli olan ağaçlardaki rüzgârın sesi uyuduğu esnada, uyandığında Talmadge'ı oyalardı. Fazlasıyla anlamlı, fazlasıyla bulaşıcı bir sesti bu. Adam kulak kabarttı ve düşündü: Evet, evet.

Talmadge, dedi Angelene. Edeceği lafı bulup buluşturması bütün bir akşamını almıştı. Yatağın kenarında oturuyordu. Bu gece gökyüzü ham erik renginde, dedi.

Sabahleyin kız ceviz toplamak için kulübeden çıktı ve dışarı çıkmadan önce de son üç sabahtır yaptığı gibi odun sobasının yanında duran yatağa gidip eğildi ve dikkatle adamın nefesine baktı. Nefes almıyormuş gibi bir hali vardı, ama sonra adam içini çekti. Kız ayağa kalktı.

Dışarısı sakindi. Su berraklığındaki ışık, yerdeki yapraklardan kıvrılmış ve minicik gölgeler yaratmıştı. Yürürken koyu bir maviye kesmiş gökyüzüne baktı. Tek bir bulut yoktu.

Uzak elma bahçesinin bitişiğindeki koruda elma bahçeleri gölgedeydi. Güneş, kanyon eğimi boyunca konumlanmış ve ceviz ağaçlarını çıplak bir ışığa boğmuştu. Angelene ağaçların kendilerine yer edindiği yamaca tırmandı, ceviz topladı ve ellerinde bir değişiklik olduğunu fark etti. Cevizler hamdı. Soğukta ellerini esneterek açtı. Kışın yenilmek üzere kendisi ve Talmadge için cevizli, kuru üzümlü erik reçeli yapacaktı. Reçeli, kızarmış

ekmeğin üstüne serperek ya da canları tatlı çektiğinde kaşık kaşık yiyebilirlerdi.

Genç kız, Talmadge'ın hayatında bir daha herhangi bir yiyeceği arzulaması konusunu aklından geçirdiğinde bedeninden mide bulandırıcı bir titreşimin geçtiğini hissetti. Son iki gün boyunca adam ağzına hiçbir şey koymamıştı.

Ve sonra kız, dalında duran bir cevize uzandı ve her şeye hâkim sessizliğin içindeki bir sessizliğe girdi. Bir an için, böceklerin çimenlerin arasından süzülüşünü işitebildiğini sandı; onların bütün mahrem ve samimi mırıltılarını işitebiliyordu. Kendisinin durduğu yerin yakınındaki gözenekli yamaca vuran güneş ışıl ışıl ve akkor halindeydi, mineraller parlıyor, alelade çamur olanca matlığına rağmen, acayip ve kendine has duruyordu. Her bir gözenek, ince damar ve ayrıntı tıpkı ışığa tutulmuş bir insanın yüzündeki gibi temizlenip paklanmış ve ortalığa serilmişti.

Kulübeye döndüğünde Talmadge'ın ölmüş olduğunu gördü.

VIII

Angelene kendisinin tek başına olduğu, Talmadge'ın geceyi kasabada geçirdiği ya da Chelan'da bulunduğu, kulübenin kapısını açıp da karşısında sundurmanın az ötesinden başlayan gökyüzünü bulduğu o sessiz meyve bahçesi gecelerini hatırladı. Yıldızlar öyle yoğun ve yakın görünürdü ki, insan yürüyerek içlerine girebileceği hissine kapılırdı. O anlarda, sadece yıldızları hatırlayabilmesi halinde güvende olacağına inanırdı. İşler sarpa sarabilirdi, işler aklının hayalinin almayacağı kadar kötüye gidebilirdi, ama yıldızlar varlıklarını sürdürüyordu ve bu da bir şeydi.

Yirmi beş yaşına geldiğinde araziyi elma yetiştirme işinde şansını denemek isteyen bir adama sattı. Adamın bir karısı ve küçük bir çocuğu vardı. Üç yıl sonra, Caroline Middey'nin cenazesine katılmak için Cashmere'e döndü ve ailenin neler yapıp ettiğine bakmak, meyve bahçesini görmek için eski çiftlik arazisine gitti. Orayı bomboş halde buldu. Kulübenin giriş kapısındaki menteşeler sökülmüştü, odada odun sobasından, eski masadan ve köşedeki at kılından iki kişilik koltuktan başka bir eşya yoktu. Her nedense, o gidişinde yatak odalarına bakmadı. Bu kadarı ona fazla gelebilirdi. Daha sonra, arazinin, doğu taraflarından olan, bölgedeki pek çok arsayı satın alan ve batıya taşınma ha-

zırlıkları yapan, ancak henüz oralara gelmemiş olan bir adama satıldığını haber aldı.

Beş yıl sonra tekrar geldiğinde mekânı, en son gördüğü haline kıyasla biraz daha iyi bakılmış halde buldu. Kulübede yaşayan bir adam vardı; yaşlı zenci, Angelene'e kendisinin orada bekçilik yaptığını, batıdan gelen adamın emrinde çalıştığını anlattı. Adam, yani patronu, Spokane'de yaşıyordu ve meyve bahçesine pek geldiği de söylenemezdi. Angelene adama bir zamanlar orada yaşadığını söyledi ve etrafa göz atmak için izin istedi. Adam orada canının istediği kadar kalabileceğini söyledi. Ve sonra kıza dikkatli gözlerle baktı ve orada yaşadığı dönemde yaşının çok küçük olması gerektiğini söyledi.

Ben burada doğdum, dedi kız.

Angelene kulübeye girmedi. Adam onu davet etmemişti ve kendisi de bunu talep ederek adamı rahatsız etmek istememişti. Ve, sonuçta odaları adamın eşyalarıyla dolmuş halde ve onu da büyük bir rahatlıkla bu alanda dolaşırken görmeyi, adamın kendisini daha önce defalarca kez geçtiği çatı saçağının altından geçirmesini istemedi.

En büyük değişiklik –ve daha adam onu karşılamak için kulübenin etrafından dolaşmadan önce Angelene hemen bunu fark etmişti– kayısı bahçesinin ortadan kaybolmuş olmasıydı. Küçülmüş filan değildi, basbayağı ortadan kaybolmuştu. Bütün ağaçlar indirilmiş ve toprak dümdüz edilmişti. Şimdi onun yerinde bir sebze bahçesi vardı. Çoğu kıvırcık salata, dedi adam. Ayrıca, mısırı da deneyeceklerdi.

Kayısılara ne oldu, dedi Angelene. Adam üç yıl önce ağaçları indirdiklerini söyledi, yoksa dört yıl mı olmuştu? Kayısıların onun için hiçbir anlam ifade etmediğini anlatmak istercesine omzunu silkti, boş gözlerle baktı.

Ahırın ön kısmı çıkarılmıştı ve yapı bloklarının üzerinde, adamın Angelene oraya geldiği sırada üzerinde çalıştığı anlaşılan eski bir Model T duruyordu. Konuşmaları bittikten sonra adam işinin başına geri döndü ve Angelene uzak meyve bahçesine doğru yürümeye koyuldu.

Yabani bitkilerle kaplanmış olsa da, bu bahçe aynı kalmıştı. Angelene kendi eski bahçesini görmek istedi, fakat yarım saat boyunca arayıp durduğu halde bulamadı. Bahçenin bulunduğunu sandığı yere kadar gitti, ancak karşısına daha çok sayıda meyve ağacından başka bir şey çıkmadı. Yürümeye devam etti, perspektif duygusunu kaybeder gibi oldu ve tam vazgeçmek üzereyken bahçesini buldu. Burayı da yabani otlar bürümüştü ve toprağın üstünde biten istenmeyen otlardan başka bir şey yoktu, fakat kendisi dokuz yaşındayken Talmadge'ın diktiği direkler oradaydı, çitlerden geriye der top olmuş bir tel parçası kalmıştı. Angelene uzunca bir süre ayakta durup bahçeyi seyretti.

Ortadan uzun süre kaybolması yüzünden meraklanmasın diye, adamı bulmasının ve mezarlara bakmak için yürüyerek yukarıdaki düzlüğe çıkacağım söylemiş olmasının daha iyi olacağım düşündüyse de sonradan adamın telaş etmeyecek ve onu kendi haline bırakacak tipte biri olduğunda karar kıldı. Nihayetinde, adam onun bu mekânı iyi bildiğini anlamıştı ve merak etmezdi. Ve böylece Angelene yürüyerek yukarı çıktı. Ve bunun, her zaman zihninde canlandırdığı gibi çok uzun sürmediğini ya da çok zor olmadığını görünce şaşırdı. Yukarıdaki düzlük alana varması en çok yirmi dakikasını almıştı. Nefesinin kesileceğini ve yorgun düşeceğini önceden tahmin etmişti, ancak düşüncelerinin farklı yönlere gitmesine izin verecek kadar zamanı yoktu. Altında mezarların bulunduğu –artık onun hatıralarındaki gibi her şeye tepeden bakmayan– kavak ağacını gördü ve gerçek olamazmış gibi bir duyguyla ağaca doğru yürüdü. Elbette bu ağaç o ağaç

değildi. Ama mezarlar orada, çapraz taranmış desen halindeki gölgenin altında ve sarı çimenlerin arasındaydı. Birbirleriyle uyumlu soluk renkli taşlar ve Talmadge'a ait olan, Angelene'in seçtiği taş oradaydı. Üç mezar yan yana sıralanmıştı. Angelene orada durup onlara baktı. Kendisinin yerinde bir başkası olsaydı, taşların üstünü kaplayan otları koparırdı, ama o elini bile sürmedi. Artık bir önemi yoktu.

Sonraları, o ziyaretin ardından aklından meyve bahçesini her geçirişinde orayı bahçenin içinde yaşayan siyahi bekçiyle, kayısı bahçesinin yok olmasıyla ve yapı taşlarının üstüne oturtulmuş Model T'nin bulunduğu açık ahırla bağlantılı olarak düşündü. Adamın evde baktığı yaşlı tazının kulübenin yan tarafından çıkıp gelmesi ve ayak bileklerini koklamasıyla bağlantılı olarak düşündü.

Fakat mekânı rüyasında gördüğünde burası gün ışığında hatları belirginleşen kayısı bahçesiyle, tarlada taşkınlık yapan atlarıyla, havadaki odun ateşi ve kahve kokusuyla, çizmelerini sundurmanın parmaklıklarına vuran ve Clee'yle konuşan Talmadge'ıyla kendi çocukluğunun meyve bahçesine dönüşürdü.

Bazı geceler rüyasında sadece kayısı bahçesini görürdü. Bahçenin dışında yürüyüp durur, Talmadge'ı bulmak için bir ağaç sırasından ve ötekine, ardından da bir başkasına girip çıkardı. Akşam yemeği vakti gelmişti. Acelesi vardı, aramaktan bıkmıştı ve daha hızlı yürümeye, ardından koşmaya başlamıştı; ancak çok da hızlı bir koşu tutturmamıştı, önce bir ağaç sırasına, ardından bir başkasına bakıyordu. Gözünün önünden tek bir görüntünün küçük farklar gösteren çeşitlemeleri geçiyordu: Göz alabildiğine uzanan çimenler ve ağaçlar, bir ağaç sırasının ardından gelen diğer ağaç sırası. Bir ağaç sırası, sonra bir başkası. Ve sonra, adamın üzerindeki kalın pamuklu kumaş görüntüyü bölmüştü; adam

bir ağaç sırasının epeyce aşağılarında, merdivene dayanmış halde duruyordu, bedeninin üst yarısı bitkiler tarafından yenilip bitirilmişti ve Angelene, kendi nefes sesinden başka bir şey duymadan adama doğru gidiyordu.

Bu rüyalar nasıl da ışıkla doluydu, bol miktarda çimenin olanca yumuşaklığı ve yeşilliğiyle insanın gözünü aldığı rüyalardı hepsi.

Ender olarak gördüğü başka bir rüya daha vardı. Kendisi kanyonda bulunan dıştaki meyve bahçesindeydi ve oranın bayağı arkalarındaki bir yerde –daha önce hiç gitmediği kadar gerisindeki bir yerinde– bir tepenin üzerinde kocaman beyaz bir ev ve evin önündeyse muazzam eğimli bir çimenlik vardı. Otomobillerin ve at arabalarının kullanacağı uzun, çakıllarla kaplı bir araba yolu vardı ve Angelene evin içinde o tarif edemeyeceği, güzel yüzlü annesiyle Della'nın bulunduğunu biliyordu. Talmadge öndeki bahçedeydi, kızın yanına gelmek için uzun ve eğimli yoldan inmekteydi. Adamın önünde sıçrayıp duran bir köpek vardı ve kızın yanına ilk varan köpek oluyordu. Kız, hayvana takılıp yere kapaklanıyor ve kısa bir an toprağın üzerinde yatıyordu. Nasıl oluyorsa, evde bir piyanonun ve bol miktarda güzel yiyeceğin olduğunu biliyordu. Kilerdeki ve mutfak dolaplarındaki onca yiyeceği biliyordu. Annesi kendisine uygun bir önlüğü takmakla meşguldü. Della yukarıdaki yatak odasında bir yatak yapıyordu. Caroline Middey sessizce halı kaplı merdivenlerden iniyordu. Angelene şimdi ayağa kalkmış, koşmaya başlamıştı. Talmadge, sabırla –hatta henüz aklından kızı bile geçirmeden– ona doğru geliyordu ve üzerinde bir iş tulumu değil, beyefendilerin giydikleri cinsten ince gri bir ceket ve ayaklarında, hayatında hiç giyinmediği mokasen ayakkabılar vardı.

Kendisi onun yanına gidene kadar adam durup etrafına bakacak ve onun yolunu gözleyecekti. Biliyordu kız.

BAHÇIVAN

Yirminci yüzyıla beş kala, Amerika'nın Kuzeybatısı'ndaki kırlarda kendine yetiştirdiği meyve ağaçlarından bir cennet yaratmış bir bahçıvan olan William Talmadge için hayat sessiz ve sakindi… ta ki bir gün bahçesinden meyve çalan iki küçük kızın ikisinin de hamile olduğunu anlayıncaya dek. Kızlar göz teması kurmayacak, ona yaklaşmayacak kadar vahşiydiler. Bu yalnız ve sessiz adama güvenmeye, bir sığınak bulduklarına inanmaya başladıklarında ise şeytan cennetin kapısını çalmakta gecikmeyecekti.

Amerika'nın dört bir köşesinin demiryollarıyla birbirine bağlanmasından da öncesini anlatan, zulüm ve kadersizliğin birbirine bağladığı kardeş ruhların öyküsü bu. Amanda Coplin ilk romanı BAHÇIVAN'da derli toplu ve ahenkli hayatının bozulması pahasına kalbini açmayı göze alan ve koca bir dünyanın bahçesine dalmasına izin veren bir adamın dokunaklı öyküsünü nefes kesen bir üslup ve duygudaşlıkla anlatıyor.

"Amanda Coplin'in bu görkemli ilk romanı başka bir yüzyıldan gelen bir mektup gibi... finalinde Emily Brontë'nin *Uğultulu Tepeler*'indekine eşdeğer, kusursuz bir ihtişam duygusuyla dolacaksınız." *-Washington Post*

BAHÇIVAN yılın en iyi kitapları seçkisinde:
Washington Post / Seattle Times / The Oregonian / National Public Radio Amazon / Kirkus Reviews / Publishers Weekly / The Daily Beast

EVEREST
www.everestyayinlari.com
/everestyayinlari
/everestkitap
/everestyayinlari